



ა(ა)იპ ჯიპა - საქართველოს საზოგადოებრივი საქმეთა ინსტიტუტი

სოციალურ მეცნიერებათა სადოქტორო პროგრამა

ევროპის წამყვანი ქვეყნების ეკონომიკური ზრდის მთავარი
ინდიკატორების ეფექტი საშუალო ვადიან პერსპექტივაში

ავტორი: პაატა მეძველია

ხელმძღვანელი: პროფესორი ნიკოლოზ აბუაშვილი

თბილისი, 2021

აბსტრაქტი	1
1. შესავალი	2
1.1 პრობლემის იდენტიფიცირება	3
1.2 კვლევის მიზნები.....	4
1.5 კვლევის მნიშვნელოვნება და მეცნიერული სიახლე.....	5
1.6 კვლევის სფერო.....	7
1.7 ანალიტიკური კვლევის განხორციელების სტრუქტურა.....	8
2. ლიტერატურული მიმოხილვა.....	9
2.1 ეკონომიკური აზროვნების ისტორია	10
2.1.1 კლასიკური ეკონომიკური მიმდინარეობა	10
2.1.2 მარქსისტული ეკონომიკური მიმდინარეობა	11
2.1.3 ნეო-კლასიკური ეკონომიკური მიმდინარეობა	11
2.1.4 კეინზიური ეკონომიკური მიმდინარეობა.....	12
2.2 ეკონომიკური ზრდა და მსოფლიო კონკურენტუნარიანობის პოლიტიკა	13
2.2.1 ეკონომიკური ზრდის თეორია	14
2.2.1.1 ახალი ეკონომიკური კონსენსუსი	15
2.3 სახელმწიფო დანახარჯები და ეკონომიკური ზრდა.....	16
2.3.1 შედეგზე ორიენტირებული ბიუჯეტის არსი	23
2.4 სავაჭრო კომპონენტები და პირდაპირი უცხოური ინვესტიციები.....	29
2.5 არა-ეკონომიკური ზრდის განმსაზღვრელი ფაქტორები.....	32
3. კვლევის ფილოსოფია, მეთოდოლოგია და მეთოდი.....	34
3.1 კვლევის ფილოსოფია.....	34
3.1.1 ემპირიულობა როგორც პოზიტივიზმის საფუძველი	34
3.2 კვლევის მეთოდოლოგია	36
3.2.1 პოზიტივიზმი და ლოგიკური პოზიტივიზმი	36
3.2.2 ინსტრუმენტალიზმი როგორც რეალიზმის სუსტი ფორმა.....	37
3.3 კვლევის მეთოდები	39
3.3.1 ცვლადები და მათი გაზომვა.....	39

3.3.2 ფიქსირებული ეფექტის რეგრესიული მოდელი.....	41
3.3.3 ჰაუსმანის სპეციფიკური ტესტი	42
3.3.4 კვლევის მთავარი ცვლადები.....	43
3.4 კვლევის მთავარი კითხვები.....	49
3.5 კვლევის მთავარი ჰიპოთეზა.....	50
4. მიღებული შედეგების ანალიზი.	51
4.1 კვლევაში მონაწილე ქვეყნების ცვლადების დეტალური ანალიზი.....	51
4.1.1 შედარებით მაღალ შემოსავლიანი ევროპული ქვეყნების დეტალური ანალიზი	52
4.1.1.1 ავსტრია	58
4.1.1.2 ბელგია.....	65
4.1.1.3 გაერთიანებული სამეფო.....	71
4.1.1.4 გერმანია	77
4.1.1.5 დანია.....	83
4.1.1.6 ესპანეთი.....	90
4.1.1.7 ირლანდია.....	96
4.1.1.8 იტალია	102
4.1.1.9 ნიდერლანდები	108
4.1.1.10 ნორვეგია	114
4.1.1.11 საფრანგეთი	120
4.1.1.12 ფინეთი	126
4.1.1.13 შვედეთი.....	132
4.1.1.14 შვეიცარია.....	138
4.1.2 შედარებით დაბალ შემოსავლიანი ევროპული ქვეყნების დეტალური ანალიზი.....	144
4.1.2.1 ბულგარეთი.....	151
4.1.2.2 ესტონეთი.....	157
4.1.2.3 კვიპროსი.....	163
4.1.2.4 ლატვია	169

4.1.2.5 ლიტვა.....	175
4.1.2.6 მალტა	180
4.1.2.7 პოლონეთი.....	186
4.1.2.8 პორტუგალია.....	192
4.1.2.9 რუმინეთი	197
4.1.2.10 საბერძნეთი.....	203
4.1.2.11 სლოვაკეთის რესპუბლიკა.....	209
4.1.2.12 სლოვენია	215
4.1.2.13 უნგრეთი	221
4.1.2.14 ჩეხეთის რესპუბლიკა	227
4.1.2.15 ხორვატია	232
4.1.3 კვლევის პირველი და მეორე ჯგუფების შედარებითი ანალიტიკური ანალიზი.....	238
4.2 მონაცემთა ეკონომეტრიკული ანალიზი	244
4.2.1 პირველი ჯგუფის ეკონომეტრიკული ანალიზი	245
4.2.2 პირველი ჯგუფის ეკონომეტრიკული მოდელი.....	248
4.2.3 მეორე ჯგუფის ეკონომეტრიკული ანალიზი.....	250
4.2.4 მეორე ჯგუფის ეკონომეტრიკული მოდელი	253
4.2.5 კვლევის პირველი და მეორე ჯგუფების მოდელების შედარებითი ანალიზი	256
5. დასკვნა და მთავარი მიგნებები	260
6. რეკომენდაციები	268
ბიბლიოგრაფია	272
დანართი 1 (შედარებით მაღალ შემოსავლიანი ქვეყნების ჰაუსმანის ტესტი)	278
დანართი 2 (შედარებით დაბალ შემოსავლიანი ქვეყნების ჰაუსმანის ტესტი).....	279
დანართი 3 (შერჩევითი ეფექტის რეგრესიული მოდელი)	280
დანართი 4 (კვლევის პირველი ჯგუფის მონაცემები)	281
დანართი 5 (კვლევის მეორე ჯგუფის მონაცემები)	309

აბსტრაქტი

მიუხედავად მრავალი ემპირიული ნაშრომებისა, რომლებიც ფართოდ განიხილავენ როგორც ფისკალურ ასევე მონეტარულ ეფექტებს ეკონომიკურ ზრდაზე, მოცემული კვლევა ინოვაციურია და მნიშვნელოვანია ვინაიდან იგი ევროპის წამყვანი 29 ქვეყნის მაგალითზე, 16 წლიან პერიოდში, დეტალურად ინდივიდების დონეზე განსაზღვრავს მთავარ მაკროეკონომიკურ და საბიუჯეტო დანახარჯებში შემავალ კომპონენტებს ეკონომეტრიკული მოდელირების გამოყენებით, (ათი საბიუჯეტო დანახარჯების დეტალურად ჩაშლით) საშუალო ვადიან (ხუთ წლიან) პერიოდში.

კერძოდ, კვლევა ეყრდნობა შერჩევითი ცვლადის ტიპს და სკალარულ გაზომვადობის სისტემას, რომლებიც მთლიანობაში რაოდენობრივი ცვლადის დამახასიათებლებია. დამატებითად, გამომდინარე კვლევის კომპლექსური დიზაინიდან, რაც კროს-სექციურ და დროითი მწკრივების ერთობლიობაში გამოიხატება, ნაშრომი იყენებს კვლევის გამჭოლ ანუ პანელურ მონაცემთა დიზაინს და ოპტიმალური რეგრესიული მოდელის დადგენისას ახდენს ფიქსირებული ეფექტის რეგრესიული მოდელის გამოყენებას. დამატებით, მონაწილე 29 ქვეყანა სტრატეგიცირებული იქნა ორ ჯგუფად მშპ-ს ერთ სულ მოსახლეზე (ევროში), სადაც შერჩეული ქვეყნების დაყოფა მოხდა შედარებით დაბალ და მაღალ შემოსავლიან ქვეყნებად, კვლევის ბოლო ხუთი წლის მონაცემების გეომეტრიული საშუალოზე დაყრდნობით და შემდგომში მედიანის ნიშნულის გამოყვანით.

კვლევამ დადგინა, რომ კვლევაში მონაწილე ოცი ეგზოგენური ცვლადიდან, ჯგუფებს შორის სამ უარყოფით და რვა დადებითი ეფექტის მქონე ცვლადებს შორის მოხდა დამთხვევა. ხოლო, დანარჩენი ერთმანეთისგან განსხვავებული ცხრა დამოუკიდებელი ცვლადი დამატებით დეტალურ სამომავლო შესწავლას საჭიროებენ, რათა გაზიარებულ და ადაპტირებულ იქნეს საუკეთესო ოპტიმალური პრაქტიკა.

1. შესავალი

არსებული ეკონომიკის ზრდის თეორიები და მოდელები, ანუ თუ რა ეფექტი აქვს მიმდინარე ეკონომიკურ აქტივობებს სამომავლო მდგრად განვითარებაზე, მრავალ მიმდინარეობებს მოიცავენ და შეუძლიათ იდენტიფიცირება მოახდინონ ეკონომიკის ის მთავარი მამოძრავებელი ინდიკატორების გავლენები, რომლებიც აუცილებელია მუდმივად მზარდი ეკონომიკური განვითარებისთვის. ზოგადად მკვლევარები და ეკონომისტები თანხმდებიან, რომ დიდ წილად სწორედ ეკონომიკური ზრდა წარმოადგენს კაცობრიობის განვითარების და ცივილური ევოლუციის მთავარ მამოძრავებელ ძალას.

უფრო მეტიც, განსაკუთრებით მას შემდეგ რაც ინდუსტრიალიზაციამ და ტექნოლოგიურმა განვითარებამ გარკვეული წყვეტა წარმოშვა განვითარებულ და ღარიბ ქვეყნებს შორის, სწორედ მილიარდობით ადამიანისთვის ეკონომიკური ზრდა წარმოგვიდგება, როგორც კეთილდღეობის ზრდის და მატერიალური სიდუხჭირისგან თავის დაღწევის ერთერთ მთავარ ფაქტორებად.

დამატებით, მთავრობები, მათ შორის ევროპული ქვეყნების, დიდი დილემის წინაშე დგანან რათა გააუმჯობესონ ეკონომიკის ზრდის ერთერთი მთავარი შემადგენელი საჯარო სექტორის საქმიანობა და მასთან გაწეული ასიგნებები, რომ იმავე დროს შენარჩუნებული იქნეს საბიუჯეტო დანახარჯების ზრდის დონე. მიუხედავად არსებული რიგი გამოწვევებისა, როგორცაა მოხუცებული პოპულაციის ზრდა, რაც ავტომატურად ჯანდაცვაზე და საპენსიო უზრუნველყოფაზე გაწეული ხარჯების ზრდის პროპორციულია, დამატებით საბიუჯეტო წნეხად წარმოგვიდგება და მოქალაქეების მოთხოვნაც, რომ გადასახადის გადამხდელების თანხები ქვეყნის მთავრობების მიერ უფრო ანგარიშვალდებულად და ქვეყნის გამოწვევებზე ორიენტირებულად იყოს განკარგული, ლოგიკურია.

სწორედ წინამდებარე კვლევა დეტალურად მიმოიხილავს ევროპის წამყვანი 29 ქვეყნის ეკონომიკის ზრდის მთავარი პარამეტრების ჩართულობას (საბიუჯეტო დანახარჯების დეტალურად ჩაშლით) საშუალო ვადიან (ხუთ წლიან) პერიოდზე.

1.1 პრობლემის იდენტიფიცირება

მსოფლიოს წამყვანი ეკონომისტები თანხმდებიან, რომ ეკონომიკის განვითარების მთავარ წინაპირობას ქვეყანაში არსებული მაღალი ეკონომიკური ზრდა და ქვეყნებს შორის კონკურენტუნარიანობის დონის ამაღლება წარმოადგენს. შესაბამისად, სწრაფი ეკონომიკური ზრდის მიღწევა შეუძლებელია თუ სახელმწიფო პოლიტიკა არ იქნება ორიენტირებული თავისუფალი ბაზრის პრინციპზე.

უფრო მეტიც, როგორც აღინიშნა სწორედ ეკონომიკური ზრდა წარმოადგენს იმ მთავარ იმპულსს რომელიც შემდგომში დასაბამს აძლევს მოსახლეობის როგორც მატერიალური, ასევე კულტურული და სულიერ თავისუფალი განვითარების საწინდარს. თუმცა, მუდმივად მზარდი ეკონომიკური განვითარების შენარჩუნება მუდმივ გამოწვევებთან ასოცირდება და მრავალი ფაქტორი არსებობს, როგორც ეკონომიკური ასევე არა-ეკონომიკური, რომელთა სწორი გათვლა და დაგეგმარება უცილობლად ამარტივებს ამ რთულ ამოცანას.

საგულისხმოა, რომ ერთერთ მთავარ მოსაზრებას და გამოწვევას ქვეყნებისთვის სწორედ სახელმწიფო ფინანსების მიზნობრივი ხარჯვა და შემოსავლების მობილიზება წარმოადგენს, რომელიც მუდმივად წარმართული და დაგეგმილი უნდა იყოს ქვეყნის ფუნდამენტური ინდიკატორების განვითარების გათვალისწინებით.

მსგავსად, ეკონომიკის ზრდაზე მოქმედი გადასახადის გადამხდელების თანხების და სხვა მთავარი მაკროეკონომიკური ინდიკატორების განკარგვა, მისი ქვეყნის ეკონომიკის ყველაზე ეფექტური და ოპტიმალური მიმართულებით, წარმოადგენს უდიდეს გამოწვევას მსოფლიოს ყველა ქვეყნის გადაწყვეტილების მიმღებთათვის. სწორედ აღნიშნული პრობლემის შერბილებას და გამარტივებას ემსახურება მოცემული ნაშრომი, რაც ქვეყნისთვის შეზღუდული მთავარი მაკროეკონომიკური რესურსების გადანაწილების ყველაზე ეფექტური მოდელის იდენტიფიცირებას მოიცავს.

მაშასადამე, აღნიშნული კვლევა მოგვცემს საშუალებას იდენტიფიცირება მოხდეს წამყვანი ევროპის სახელმწიფოების ეკონომიკური ზრდის მასტიმულირებელი ინდიკატორების (მათ შორის სახელმწიფო დანახარჯების ინდივიდუალური ათი ფუნქციონალური კოდით ჩაშლილი) ეფექტის დადგენაში სპეციფიკური ეკონომეტრიკული მოდელის დახმარებით, სადაც თითოეული შემავალი დამოუკიდებელი ცვლადის გავლენის ზემოქმედება იქნება საგულდაგულოდ შესწავლილი და გაანალიზებული.

1.2 კვლევის მიზნები

ამგვარად, მოცემული კვლევის მთავარი მიზანია, 29 ევროპის წამყვანი ქვეყნის მაგალითზე, ეკონომიკის ზრდის მთავარი პარამეტრების და მათი ჩართულობის დეტალური განსაზღვრა (საბიუჯეტო დანახარჯების დეტალურად ჩაშლით) საშუალო ვადიან (ხუთ წლიან) პერიოდზე.

ასევე მეტად მნიშვნელოვანია, რომ კვლევა მოიცავს ისეთ სახელმწიფო და ნაერთი ბიუჯეტების თითოეული შემავალი ხარჯვით კომპონენტების და ეგზოგენურ ცვლადების მიზნობრიობას, როგორებიცაა: საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურება, თავდაცვა, საზოგადოებრივი წესრიგი და უშიშროება, ეკონომიკური საქმიანობა, გარემოს დაცვა, საბინაო კომუნალური

მეურნეობა, ჯამრთელობის დაცვა, დასვენება-კულტურა-რელიგია, განათლება, სოციალური დაცვა, წარმოება (მანუფაქტურა), ექსპორტი, იმპორტი, საოჯახო მეურნეობების დანახარჯები, მთლიანი კაპიტალის ფორმირება (Gross Capital Formation), დასაქმებულთა რაოდენობა, მთლიანი შიდა დანაზოგი, საგადასახადო შემოსავლები, მთლიანი რეზერვები (ოქროს ჩათვლით) და ინფლაცია.

აღნიშნულის განხილვა განხორციელდება ინდივიდუალურ ასპექტში და მოახდენს იმ საერთო მიმდინარეობის იდენტიფიცირებას, რაც მოცემულ დანახარჯებს ახასიათებთ 16 წლიან პერიოდში (2002-2017 წლებში) ქვეყნისთვის სტრატეგიულ მთლიან შიდა პროდუქტის ზრდასთან მიმართებით, საშუალო ვადიან (ხუთ წლიან) პერიოდში.

1.5 კვლევის მნიშვნელოვნება და მეცნიერული სიახლე

აღსანიშნავია, რომ მიუხედავად მრავალი ემპირიული ნაშრომებისა, რომლებიც ფართოდ განიხილავენ როგორც ფისკალურ ასევე მონეტარულ ეფექტებს ეკონომიკურ ზრდაზე, მოცემული კვლევა ინოვაციურია და მნიშვნელოვანია ვინაიდან იგი დეტალურად მიმოიხილავს მთავარ მაკროეკონომიკურ და საბიუჯეტო დანახარჯებში შემავალ კომპონენტებს ინდივიდუალურად, ეკონომეტრიკული მოდელირების გამოყენებით.

აქვე აღსანიშნავია, რომ არსებული მრავალი კვლევა სახელმწიფო დანახარჯებს განიხილავს როგორც ერთიან ცვლადს და შესაბამისად მის ეფექტს ეკონომიკაზე. თუმცა წარმოდგენილი კვლევის მეცნიერული სიახლე სწორედ იმაში მდგომარეობს, რომ ნაშრომი დეტალურად შეისწავლის სახელმწიფოს ჩართულობას არა როგორც ერთიანი, არამედ საერთაშორისო მონეტარული ფონდის მიერ განსაზღვრული უნივერსალური დანახარჯების ათი ფუნქციონალური კოდის მიხედვით.

როგორც აღინიშნა, კვლევა წარმოგვიდგენს ოპტიმალურ ეკონომეტრიკული მოდელს, რომელიც მკაფიოდ აყალიბებს ცალკეული ინდიკატორების რაოდენობრივ ეფექტს და გავლენას. აღნიშნული მოდელი უცილობლად ხელს უწყობს და ამარტივებს, კვლევაში მონაწილე ქვეყნების როგორც ბიუჯეტის ასიგნებების სამომავლო დაგეგმარებას და მის მიზნობრიობის განსაზღვრას, ასევე ცალკეული შემადგენელი პარამეტრების და მაკროეკონომიკური ცვლადების ყველაზე ოპტიმალური ცვლილების იდენტიფიკაციას და მათ მიმართვას ქვეყნების ჯანსაღი ეკონომიკური და კონკურენტული გარემოს შექმნის და განვითარებისთვის.

შესაბამისად, კვლევის მიგნებები საინტერესო იქნება ფართო აუდიტორიისთვის, როგორებიცაა: ევროპული ქვეყნების საკანონმდებლო ორგანოები, ინდივიდუალური სახელმწიფო ორგანოები და მათთან დაკავშირებული სტრუქტურული ერთეულები, ფინანსთა სამინისტროები, ევროპის ცენტრალური და ეროვნული ბანკები, ზოგადად ყველა ტიპის ინვესტორი და კვლევაში მონაწილე ქვეყნის ყველა დაინტერესებული მოქალაქე.

უფრო მეტიც, გამომდინარე საქართველოს ისტორიული მისწრაფებიდან ერთიანი ევროპული ოჯახისკენ, რაც მოიცავს რიგი საკანონმდებლო ნორმების და ინსტიტუციური მოწყობის დაახლოებას ევროპულ ანალოგებთან, აღნიშნული კვლევის დეტალური ანალიზი და ეკონომეტრიკული მოდელი საშუალებას მოგვცემს, განსაკუთრებით კვლევის ის ასპექტი სადაც ევროპის რიგი ქვეყნების სტრატეგიცირება ხდება მაღალ და დაბალ შემოსავლიან ქვეყნებად, გათვალისწინებულ იქნეს საქართველოსთან მიმართებით. რაც სამომავლოდ, კვლევაში მონაწილე ეკონომიკური ზრდის პარამეტრების და საბიუჯეტო რესურსების უკვე აპრობირებული ევროპული გამოცდილებების ანალოგების გათვალისწინებით დაგეგმვას და ეფექტურ განკარგვას შეუწყოს ხელს.

1.6 კვლევის სფერო

დამატებით, რაც შეეხება კვლევისთვის საჭირო მრავალრიცხოვანი რაოდენობრივი მონაცემების მოძიებას და გამოყენებას, იგი მოიცავს ევროპის 29 წამყვანი ქვეყნის 2002-2017 წლიურ პერიოდს. აქვე აღსანიშნავია, რომ როგორც საჭირო ენდოგენური ცვლადები (დათვლილი წლიური მთლიანი შიდა პროდუქტის ზრდის 5 წლიანი მცოცავი საშუალოს მიხედვით) და მონაწილე ეგზოგენური ცვლადები (საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურება, თავდაცვა, საზოგადოებრივი წესრიგი და უშიშროება, ეკონომიკური საქმიანობა, გარემოს დაცვა, საბინაო კომუნალური მეურნეობა, ჯამრთელობის დაცვა, დასვენება-კულტურა-რელიგია, განათლება, სოციალური დაცვა, წარმოება (მანუფაქტურა), ექსპორტი, იმპორტი, საოჯახო მეურნეობების დანახარჯები, მთლიანი კაპიტალის ფორმირება (Gross Capital Formation), დასაქმებულთა რაოდენობა, მთლიანი შიდა დანაზოგი, საგადასახადო შემოსავლები, მთლიანი რეზერვები (ოქროს ჩათვლით) და ინფლაცია მოპოვებული იქნება ისეთი პრესტიჟული ორგანიზაციის მონაცემთა ბაზებიდან, როგორებიცაა: მსოფლიო ბანკი, ევროსტატი, ევროპის ცენტრალური ბანკი და მსოფლიოს ეკონომიკური ფორუმი.

კვლევაში მონაწილე ქვეყნების განსაზღვრისას დიდი როლი ითამაშა საქართველოს ფაქტორმაც, ვინაიდან საქართველო როგორც ისტორიულად ერთიანი ევროპული ოჯახის წარმომადგენელი, მუდმივად მისწრაფის ამ ოჯახში ინტეგრაციისკენ და სწორედ მოცემული ნაშრომი გვევლინება იმ საჭირობოროტო მიდგომების და მიმართულების შთაგონებად, თუ რა კუთხით უნდა განვითარდეს ქვეყანა, რათა დაჩქარდეს საბოლოო მიზნის მიღწევა. აქვე აღსანიშნავი, რომ ევროპული ქვეყნების შერჩევისას არ იქნა გათვალისწინებული 2017 წლის მონაცემებით არსებული კანდიდატი, პოტენციური კანდიდატი და ჯუჯა სახელმწიფოები, ვინაიდან თავიდან იქნა

აცდენილი მონაცემთა შესაძლო აღრევა ეგრეთ წოდებული „აუთლაიერების“ ეფექტი. თუმცა სამომავლოდ, კვლევაში არ მონაწილე ქვეყნების ცალკე ანალიზი და მიდგომების იდენტიფიცირებაც, შესაძლოა მეტედ მნიშვნელოვანი იყოს საქართველოსთვის, განსაკუთრებით კი კანდიდატი და პოტენციური კანდიდატი ქვეყნების. კვლევაში მონაწილე ქვეყნების ჩამონათვალი კი შემდეგია: ავსტრია, ბელგია, ბულგარეთი, ჩეხეთის რესპუბლიკა, დანია, გერმანია, ესტონეთი, ირლანდია, საბერძნეთი, ესპანეთი, საფრანგეთი, ხორვატია, იტალია, კვიპროსი, ლატვია, ლიტვა, უნგრეთი, მალტა, ნიდერლანდები, პოლონეთი, პორტუგალია, რუმინეთი, სლოვენია, სლოვაკეთი, ფინეთი, შვედეთი, გაერთიანებული სამეფო, ნორვეგია, შვეიცარია.

1.7 ანალიტიკური კვლევის განხორციელების სტრუქტურა

კვლევა იყოფა ხუთ მთავარ კომპონენტად.

პირველი ნაწილი მოიცავს შესავალს, რომელიც თავდაპირველად მიმოიხილავს კვლევის ძირითად საკითხებს და შემდეგ განზოგადდება დამატებით ქვეთავებად: პრობლემის იდენტიფიცირება, კვლევის მიზნები, კვლევის მნიშვნელოვნება-ნოვაცია და კვლევის სფერო.

ნაშრომის მეორე ნაწილი ეთმობა ლიტერატურულ მიმოხილვას. ხოლო, მესამე ნაწილი განიხილავს კვლევის მეთოდოლოგიას, სადაც ცალკე თავად არის ჩაშლილი კვლევის მეთოდები, კვლევის მთავარი კითხვები და კვლევის მთავარი ჰიპოთეზები.

მეოთხე ნაწილი ეთმობა კვლევაში მონაწილე ქვეყნების ინდივიდუალურ კომპლექსურ ანალიზს, მონაცემთა ეკონომეტრიკულ ანალიზს და მიღებული შედეგების ინტერპრეტაციას. ხოლო, დასკვნითი მეხუთე ნაწილი კი შინაარსობრივად აჯამებს მთლიან ნაშრომს და გასცემს რიგ რეკომენდაციებს.

2. ლიტერატურული მიმოხილვა

მსოფლიოს მასშტაბით ცნობილი ეკონომისტები აპელირებენ, რომ ეკონომიკურ ზრდაზე მრავალი ფაქტორი მოქმედებს, კერძოდ ადამიანური რესურსები (აქტიური პოპულაციის ზრდა, ადამიანურ რესურსებში ინვესტირება), ბუნებრივი რესურსები (მიწა, მიწისქვეშა რესურსები), გამოყენებული კაპიტალის ზრდა ან ტექნოლოგიური მიღწევები. ეკონომიკურ ზრდაზე ასევე შესაძლოა გავლენა ქონდეს სხვა ფაქტორებსაც, როგორებიცაა ინსტიტუტები (ფინანსური ინსტიტუტები, კერძო ფონდები და სხვა), მთლიანი მოთხოვნის სიდიდე, განაკვეთები როგორც ინვესტიციებზე ასევე შემნახველ ანაბრებზე, ფინანსური სისტემის ეფექტიანობა, საბიუჯეტო და ფისკალური პოლიტიკა, სამუშაო ძალის და კაპიტალის ქვეყნიდან გადინება და ქვეყნების მთავრობათა ეფექტურობა.

დამატებით აღსანიშნავია რომ, მიუხედავად ეკონომიკის ზრდის ოთხი მთავარი დეტერმინანტისა (ადამიანური რესურსი, ბუნებრივი რესურსი, კაპიტალის ფორმირება და ტექნოლოგია), კვლევის წარმოებისას ცნობილი ეკონომისტების მიერ ჩამოთვლილი თითოეული კომპონენტისთვის მინიჭებული მნიშვნელობა განსხვავდება.

მნიშვნელოვანია, რომ ეკონომიკურ ზრდაზე ასევე შესაძლოა გავლენა იქონიოს სოციალურ-პოლიტიკურ ფაქტორებმა და შემთხვევებმა. დამატებითად, პრაქტიკაში არსებობს განსხვავებები ეკონომიკურ და არა-ეკონომიკურ განმსაზღვრელ ფაქტორებს შორის. ეკონომიკურ ფაქტორებში ძირითადად მოიაზრებიან კაპიტალის აკუმულირება, ტექნოლოგიური პროგრესი, სამუშაო ძალა და სხვა. ხოლო არა-ეკონომიკური დეტერმინანტები კი მოიცავენ ფაქტორებს, როგორებიცაა: მთავრობათა ეფექტურობა, ინსტიტუციები, პოლიტიკური და ადმინისტრაციული სისტემები, კულტურა და სოციალური ფაქტორები, გეოგრაფია და დემოგრაფია (Acemoglu, D. 2009).

2.1 ეკონომიკური აზროვნების ისტორია

გამომდინარე ეკონომიკური აზროვნების ჩამოყალიბების ისტორიიდან, ეკონომიკური იდეები ოთხი ძირითად ანალიტიკურ მიმდევრობით გამოირჩევა, კერძოდ: კლასიკური, მარქსისტული, ნეო-კლასიკური და კეინზიანური. აღნიშნული მიმდინარეობები დამატებითად სხვადასხვა კითხვების კრებულის გარშემო ერთიანდებიან და ძირითადად იმ დროისთვის არსებულ შესაბამის მოვლენათა კონტექსტიდან გამომდინარეობენ.

აღსანიშნავია, რომ ბევრი ცენტრალური საკითხი რომელიც განხილულ და წამოჭრილი იქნა აღნიშნული ფილოსოფიური მიდგომების ფუძემდებლების მიერ, შემდგომში თავიდან იქნა განხილული და კრიტიკულად გაანალიზებული. თუმცა სწორედ აღნიშნული განხილვა და ფორმულირებაა მთავარი რათა მოხდეს ამ სისტემების ნაკლოვანებების უკეთ შესწავლა, მათი მომავალი გამოწვევებისადმი უკეთ აღჭურვისთვის.

2.1.1 კლასიკური ეკონომიკური მიმდინარეობა

კითხვები ეკონომიკური პროცესების თვისობრიობის შესახებ მე-18 საუკუნემდეც არსებობდა და აქტუალური იყო, მაგრამ შოტლანდიელი ეკონომისტის და ფილოსოფოსის ადამ სმიტის 1776 წლის პუბლიკაციამ „*Wealth of Nations*“ დასაბამი მისცა ეკონომიკური მიმდინარეობის კლასიკურ ტრადიციას. აღსანიშნავია, რომ სმიტი აღნიშნულ ნაშრომში პირველად განიხილავს შრომის ბაზრის დანაწილებას და საბაზრო ეკონომიკის ცნებებს თავდაპირველი ინტერპრეტაციებით. სადაც, ავტორი მიუთითებდა რა თავისუფალი ბაზრის უპირატესობებს, ასვე ყურადღებას ამახვილებდა მის ნაკლოვანებებზეც. სწორედ აღნიშნულ კლასიკურ მიმდინარეობის მიდგომამ შთაბერა სული ახალ ეკონომიკურ დისკუსიების დასაბამს.

ადამ სმიტის ლიბერალურმა ნაშრომმა „უხილავი ხელმა“ უნდა ითქვას გადატრიალება მოახდინა და საფუძველი ჩაუყარა მიკროეკონომიკის

განშტობას, რომელიც თავისუფალი საბაზრო პრინციპებზე დაყრდნობით კონკურენციას მიიჩნევდა რესურსების ეფექტურ გამანაწილებლად.

2.1.2 მარქსისტული ეკონომიკური მიმდინარეობა

აღნიშნული მიმდინარეობის ჩამოყალიბებას ხელი შეუწყო მსოფლიოს ინდუსტრიულმა განვითარებამ, განსაკუთრებით მრეწველობის წარმოების წილის ზრდამ მთლიან გამოშვებაში. ქარხნების წარმადობის მაჩვენებელმა მართლაც გასაოცარ ნიშნულს მიაღწია იმ პერიოდისთვის და პირველი ინდუსტრიალიზაციის ტალღის შეფასება შესაძლებელი რომ ყოფილიყო, მისი მთლიანი წარმადობის საერთაშორისო ვაჭრობის ბრუნვის მოცულობის და წარმოების საშუალებების მობილიზების ზრდით, მართლაც რომ გასაოცარი შედეგი გვექნებოდა.

თუმცა აღნიშნული ცვლილებების მიერ მიღებულ სიკეთეებს მთლიანი მოსახლეობების კეთილდღეობების გაუმჯობესებაში ძალიან მცირე წვლილი ეკავა და სწორედ ეს გახდა მარქსისტული ეკონომიკის მიმდინარეობის ძირითადი მამოძრავებელი. გერმანელი ფილოსოფოსი კარლ მარქსის მიერ 1867 წელს გამოცემული ნაშრომის „Capital“, წარმოადგენს მარქსისტული ეკონომიკის საფუძვლებს და ორიენტირებულია გრძელვადიანი კაპიტალის აკუმულირებასა და კაპიტალისტურ სისტემაში განვითარებულ კრიზისებზე.

2.1.3 ნეო-კლასიკური ეკონომიკური მიმდინარეობა

ნეო-კლასიკური ეკონომიკური მიმდინარეობის მთავარ ფოკუსს წარმოადგენს საბაზრო სისტემის მიერ ეკონომიკის რესურსების განაწილების პროცესების შესწავლა.

ნეო-კლასიკური მიმდინარეობის ერთერთ მთავარ ფუძემდებლად მოიხსენება ინგლისელი ეკონომისტი ალფრედ მარშალი და მისი 1890 წლის

ნაშრომი „Principles of Economics“. მისი თვისებებიდან გამომდინარე მარშალი ეკონომიკური პრინციპებზე დაყრდნობით დაინტერესებული იყო სიღარიბის გამომწვევ ფენომენის შესწავლით. იგი წინააღმდეგი იყო სოციალისტური პროგრამების და მიაჩნდა რომ კოლექტიური მფლობელობა კაცობრიობის პროგრესის და ეკონომიკის განვითარების შემაფერხებელ ასპექტს წარმოადგენდა.

მარშალი ასევე აღიარებდა სახელმწიფოს ჩართულობის დადებით მხარეებს, განსაკუთრებით გადასახადებით და სუფსიდიებით რესურსების ეფექტური და მიზნობრივი გადანაწილების თვალსაზრისით. თუმცა იქვე აღნიშნავდა რომ სუბსიდირებული სექტორის განვითარებიდან გამოწვეული სარგებელი არ უნდა ყოფილიყო გადაფარული სხვა სექტორის მაღალი დაბეგვრით რეჟიმიდან გამომდინარე.

2.1.4 კეინზიური ეკონომიკური მიმდინარეობა

მე-20 საუკუნის ეკონომიკური აზროვნების განვითარებაში ერთერთი უდიდესი როლი უკავია ბრიტანელ ეკონომისტის ჯონ მეინარდ კეინზის სახელს და შრომას. მისი მთავარი ნაშრომი დიდი დეპრესიის მარწუხების დროს იქნა შექმნილი და გამოიცა სახელად „The General Theory of Employment, Interest, and Money“ (1936).

აღსანიშნავია, რომ მოცემული თეორია რადიკალურად განსხვავდებოდა წინა კლასიკური ეკონომიკური აზროვნებისგან, რომლებიც ძირითადად მიკროეკონომიკაზე და თავისუფალი ბაზრის იდეაზე იყვნენ ორიენტირებულები და გარკვეულწილად ზღუდავდნენ სახელმწიფოს ჩართულობას. განსხვავებით, კეინზიური დოქტრინა პირიქით სახელმწიფოს წინა პლანზე აყენებს და მას როგორც მთავარ მოთამაშეს აკისრებს მთავარი რეგულატორის როლს.

მიუხედავად კეინზიური თეორიისა და მისი როგორც ეკონომიკის დისციპლინის ერთერთ მაკროეკონომიკურ ფრთად ჩამოყალიბებისა, მისი მთავარი თეორიები რამდენიმე ათწლეულების შემდგომაც სრულყოფას და მოდიფიცირებას განიცდიან, რაც კიდევ ერთხელ ხაზს უსვამს მის აქტუალურობას.

2.2 ეკონომიკური ზრდა და მსოფლიო კონკურენტუნარიანობის პოლიტიკა

ეკონომიკის მთავარ გამოწვევად ყოველთვის წარმოადგენს მოსახლეობის საჭირობოროტო საკითხების იდენტიფიცირება და ღონისძიებების წარმართვა მათ აღმოსაფხვრელად. აღნიშნული პრობლემატიკა მნიშვნელოვანია ნებისმიერი ქვეყანისთვის მიუხედავად მისი განვითარების სტატუსისა. მთავარი კითხვაა თუ როგორ შეუძლიათ ეკონომიკურ, სოციალურ და პოლიტიკურ ინსტიტუტებს რომ ეფექტურად შექმნან და გადაანაწილონ ეროვნული სიმდიდრე, კვლავ მნიშვნელოვან კვლევის საგანს წარმოადგენს..

მნიშვნელოვანია, რომ დღესდღეობითაც ქვეყნის ეკონომიკის ზრდა ყველაზე განხილვად საგანს წარმოადგენს ეკონომისტებს შორის. შესაბამისად, მსოფლიოში არსებობს რამდენიმე ეკონომიკური ზრდის თეორია რომლებზეც შესაძლებელია შესაბამისი ლიტერატურის მოძიება. აღნიშნული თეორიები მუდამ გამოწვევის ქვეშ არიან და ზეგავლენას განიცდიან როგორც ეკონომიკური ასევე სოციალური მიმდინარეობებისგან, სადაც სახელმწიფო ხშირად გვევლინება აქტიურ, ცოტათი პასიურ და ხანდახან არ-ჩაურევლობის ამპლუებში.

სწორედ აღნიშნული სამი ამპლუის არჩევანის გაკეთების წინაშე არიან სახელმწიფო მთავრობები ყველაზე მოწყვლადი, ვინაიდან ეკონომიკის ჯანსაღი განვითარების დამაბრკოლებლად წარმოდგენილი შეიძლება იყოს როგორც თავისუფალი, არ ჩაურევლობის მიდგომა, ასევე ზედმეტად ინტერვენციულიც.

2.2.1 ეკონომიკური ზრდის თეორია

ეკონომიკური ზრდის არსებულ თეორიებში პირველი იყო Solow (1956) მთლიანი წარმოების ფუნქციის მიდგომით, სადაც მან გრძელვადიან პერსპექტივაში განიხილა ადამიანური და ფიზიკური კაპიტალის აკუმულაცია საერთაშორისო ეკონომიკაში ერთ სულ მოსახლეზე, შემოსავლის განაკვეთის (ცხოვრების დონის) ზრდასთან მიმართებით. რომელიც შემდგომში უფრო გავრცობილი იქნა (Aschur, D. 1989) და (Mankeiw et.al. 1992) მიერ.

მეორე ნაშრომთა ჯგუფი ფოკუსირდება პირობით განხილვით დაახლოებებზე და ძირითად ყურადღებას ამახვილებს მთავარი რესურსების იდენტიფიცირებაზე ეკონომიკის განვითარებისთვის. აღნიშნულ თემატურ დებატებში ფართოდ განიხილება (Barro, R. Salai- Martin, X. 1991; 1992), (Demurger, S. 2001), (Datta, A. Agarwal, S. 2004), (Ding et al. 2008) ნაშრომები, სადაც ავტორებმა განსაზღვრეს ეკონომიკის ზრდის სხვადასხვა ინსტრუმენტები, როგორებიცაა: ფიქსირებული ინვესტიცია, საჯარო ინფრასტრუქტურა, განხორციელებული ინვესტიციები ტელე-კომუნიკაციაში და ტრანსპორტში, უცხოური პირდაპირი ინვესტიციები, სახელმწიფო დანახარჯები, მზარდი პოპულაცია, ადამიანური კაპიტალი, ვაჭრობა და კვლევა-განვითარებაზე გაწეული დანახარჯები.

ასვე მნიშვნელოვანია გადასახადების სიმძიმის გავლენა ქვეყნის ეკონომიკის განვითარებაში, მაგალითისთვის (Tosuna, M. Abizadeh, S. 2005) ემპირიულად შეისწავლეს OECD ქვეყნების განხორციელებული საგადასახადო ცვლილებების ეფექტი (კერძოდ რიგი გადასახადების გაერთიანება) ეკონომიკური განვითარებაზე (გაზომილი მთლიანი შიდა პროდუქტით ერთსულ მოსახლეზე) და დაასკვნეს რომ მას მნიშვნელოვანი ეფექტი ქონდა.

2.2.1.1 ახალი ეკონომიკური კონსენსუსი

კეინზის მიერ რევოლუციური კვლევის გამოქვეყნებამ და სახელმწიფოს ფისკალური პოლიტიკის განსაზღვრამ, როგორც მაკროეკონომიკურ კონდიციად და სტაბილიზატორად, ეკონომისტების წრეებში დიდი დებატები გამოიწვია, რაც უშუალოდ მაკროეკონომიკის თეორიის და პოლიტიკის განსაზღვრის პრობლემატიკას მოიცავდა. აღნიშნული მწვავე დებატებიდან გამომდინარე (Goodfriend, M. 2004) და (Snowdon, B. Vane, H. 2005) თავის ნაშრომებში აღნიშნავენ, რომ ჩვეულებრივი ორთოდოქსული ეკონომიკა ახალ ნეო კლასიკურ სინთეზურ ფაზაში შევიდა, რაც აგრეთვე ცნობილია როგორც ახალი ეკონომიკური კონსენსუსი (the new economic consensus (NEC)). განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია, რომ ზოგიერთმა პოსტ-კეინზიური მიმდინარეობის წარმომადგენლებმაც, რომლებსაც დიდი ხანი მიჩნდათ ფისკალური პოლიტიკა როგორც მაკროეკონომიკური სტაბილიზატორი, გამოიჩინეს ინტერესი აღნიშნული NEC მოდელისადმი. მაგალითისთვის, (Arestis, P. Sawyer, M. 2004) განსაკუთრებით ეჭვქვეშ დააყენა სახელმწიფო დანახარჯების მიერ გამოდევნის ეფექტი და რიკარდოს თანასწორობის ჰიპოთეზა. (Baragar, F. Seccareccia, M. 2008) და (Leclaire, J. 2008) ემპირიულმა ნაშრომებმა აჩვენეს, როდესაც სახელმწიფომ ზომიერი მიდგომა გამოიყენა, რათა დაეხალანსებინა სახელმწიფო ბიუჯეტი და გაეკონტროლებინა ხარჯვა, უარყოფითი სოციალური ეფექტი და კერძო სექტორის დავალიანება გამოიწვია.

2.3 სახელმწიფო დანახარჯები და ეკონომიკური ზრდა

მაშინ როცა, სახელმწიფო დაფინანსების ტრადიციული წყარო საყოველთაოდ ცნობილია, სახელმწიფოები რაღაც დონზე ინდივიდების და ფირმების მსგავსადაც კი მოქმედებენ, ვინაიდან სახელმწიფოზეც ფართოდ აისახება ეფექტიანობის ქცევა რაც რესურსების შეზღუდულობიდან გამომდინარეა. (Allsopp, C. Vines, D. 2005) მიუთითებენ რომ სახელმწიფო დანახარჯებზე გავლენა აქვს მიწოდების მხრივ დარღვევის ეფექტს და შესაბამისად სახელმწიფოს მხრიდან აღნიშნულის აღმოსაფხვრელად ფაქიზი ფინანსების მზრუნველობის და ეფექტური მართვის მიდგომებია საჭირო.

დამატებითად ავტორები მიუთითებენ რომ სახელმწიფო მთავრობების მიერ ყოველთვის გათვალისწინებული უნდა იყოს საბიუჯეტო შეზღუდვები და შესაბამისად დანახარჯებიც უნდა გადაფარული იქნეს მიმდინარე ან მომავალი გადასახადებით. იდეალურ შემთხვევაში გადასახადებით გადაფარვები არ უნდა იქნეს გრძელვადიან სამომავლო გადასახადებში ასახული, რათა მომავალი თაობების მიერ არ მოხდეს არსებული თაობების კეთილდღეობების დაფინანსება.

ასევე კვლევები აჩვენებენ, რომ საბიუჯეტო შეზღუდვებიდან დიდი გადახვევები რისკის ქვეშ აყენებენ მთლიანად სახელმწიფო ბიუჯეტის მდგრადობას. მიუხედავად „მდგრადობის“ ზუსტად დეფინიციის არქონისა, სწორედ სახელმწიფო ბიუჯეტის მდგრადობა წარმოადგენს მოღვაწე ეკონომისტების მთავარ შეშფოთების წყაროს. ეკონომისტების ერთი ჯგუფი მას მოიხსენიებს როგორც სახელმწიფოს უუნარობას კერძო სექტორიდან ვერ სესხებისა და შესაბამისად დეფიციტური ხარჯვის დონის ვერ დაფინანსებისა. თუმცა, ზოგი ეკონომისტი მიჩნევს რომ „მდგრადობა“ უნდა ნიშნავდეს სახელმწიფოს გადახდისუნარიანობას ანუ კრედიტუნარიანობას, ვინაიდან

კერძო სექტორისგან განსხვავებით სახელმწიფოს ყოველთვის შეუძლია რომ ისესხოს ცენტრალური ბანკებიდან.

ათწლეულების მანძილზე, ინკლუზიური და გრძელვადიანი ეკონომიკური ზრდა და მისი შენარჩუნება ბევრი პოლიტიკოსის საზრუნავ საგანს წარმოადგენს. დამატებითად, მთავრობის და მის მიერ გაწეული დანახარჯების ეფექტი ეკონომიკის განვითარების ტემპის დამაჩქარებლის როლში კვლავ მრავალი განხილვის საგანია. უფრო მეტიც, ბევრ ქვეყანაში მთავრობის დანახარჯები განიხილება როგორც ფისკალური პოლიტიკის გატარების მთავარ იარაღად, თუმცა მისი გავლენა ეკონომიკურ ზრდაზე კვლავ კითხვის ნიშნებს ბადებს. ისტორიულად, სახელმწიფო დანახარჯების ეფექტის განსაზღვრისას ეკონომიკის ზრდაზე, ეკონომიკური ანალიზის ორი კარგად გამოკვლეული ჰიპოთეზა უდევს საფუძვლად, კერძოდ ვაგნერის კანონი და კეინზიური ჰიპოთეზა.

ვაგნერის კანონი, ანუ სახელმწიფოს ჩართულობის ზრდის კანონი, წარმოადგენს მოდელს რომელიც გვიჩვენებს საჯარო დანახარჯების ენდოგენურობას ეკონომიკურ ზრდასთან მიმართებით და აგრეთვე აღნიშნავს, რომ გრძელვადიან პერსპექტივაში სახელმწიფო დანახარჯების ზრდის ტენდენცია დადებითად აისახება ზოგიერთი ეროვნული შემოსავლის აგრეგატებზე, განსაკუთრებით კი ქვეყნის მთლიან შიდა პროდუქტზე (მშპ). აღნიშნული თეორია გულისხმობს საზოგადოებრივ ხარჯებსა და ეროვნულ შემოსავალს შორის მიზეზობრივი კავშირის არსებობას. დამატებითად (Wagner, A. 1883) ვარაუდობდა, რომ სახელმწიფო დანახარჯები წარმოადგენენ ენდოგენური ფაქტორებს ანუ საბოლოო შედეგებს, მაგრამ არა ეკონომიკური განვითარების მიზეზებს. მათემატიკურად, მისი ჰიპოთეზა შეიძლება ჩამოყალიბდეს, როგორც $Gt = f(Yt)$, სადაც G გულისხმობს საჯარო სექტორის ზომას, რომელიც ასახავს მთავრობის ხარჯების დონეს და Y წარმოადგენს ეკონომიკური შესრულების ან ზრდის დონეს. ზოგადად ვაგნერის კანონი

აღნიშნავს, რომ მთავრობის ხარჯების ზრდა დამოკიდებულია ეკონომიკურ ზრდაზე.

მეორეს მხრივ, კეინზის ჰიპოთეზა ამტკიცებს, რომ მთავრობის ხარჯების გაფართოება აჩქარებს ეკონომიკურ ზრდას. ამდენად, მთავრობის ხარჯები განიხილება ეგზოგენურ მამოძრავებელ ძალად, რაც თავისთავში მთავარი ეკონომიკური აგრეგატების ცვლილებების გამომწვევია (Loizides, J. Vamvoukas, G. 2005).

უფრო მეტიც, კეინზიური სკოლის წარმომადგენლები აღნიშნავენ, რომ პროაქტიული ფისკალური პოლიტიკა მნიშვნელოვან ინსტრუმენტს წარმოადგენს მთავრობებისთვის რათა მათ შეძლონ ეკონომიკური საქმიანობისა და ზრდის სტიმულირება (Shafuda, C. 2015). შესაბამისად, სახელმწიფო დანახარჯების ზრდით ან/და გადასახადების შემცირებით, მთავრობებს შეუძლიათ შეაჩერონ ეკონომიკური საქმიანობის ნელი ტემპი. ამგვარად, ფისკალური პოლიტიკა განიხილება როგორც კონტრ-ციკლური პოლიტიკის ინსტრუმენტი, რომელსაც შეუძლია ეკონომიკის მოკლევადიანი რყევების და უმუშევრობის შემსუბუქება (Zagler, M. Durnecker, G. 2003). დამატებითად, კეინზიური ჰიპოთეზა ვარაუდობს რომ ნებისმიერი სახის სახელმწიფო დანახარჯს, თუნდაც განმეორებითი ბუნების მქონეს, შეუძლია ხელი შეუწყოს ეკონომიკურ ზრდას. ფისკალური პოლიტიკის ეფექტურობა, მთლიანი მოთხოვნის სტაბილიზაციისადმი, ფართოდ დამოკიდებულია ფაქტორზე, რომ სახელმწიფო დანახარჯებმა არ გამოიწვიოს კერძო ინვესტიციების და დანახარჯების ბაზრიდან გამოდევნა.

მნიშვნელოვანია, რომ გაზრდილი სახელმწიფო ხარჯები რომელიც თანხვედრაში არ მოდის შემოსავლების ზრდასთან, იწვევს ბიუჯეტის დეფიციტს, რაც დამატებით დაფინანსებას მოითხოვს. თუ, დეფიციტი შიდა ვალის გაცემით ფინანსდება, ამან შეიძლება უარყოფითი ეფექტი გამოიწვიოს შიდა საპროცენტო განაკვეთებზე, შედეგად კი კერძო ინვესტიციების და მოხმარების კლება გამოიწვიოს (Kandil, M. 2006). დამატებითად, თუ

დეფიციტის დაფინანსება მოხდება შერბილებული მონეტარული პოლიტიკის გზით, მოცემულმა შეიძლება გამოიწვიოს ინფლაციური მოლოდინები, რაც გაზრდილ ფულად საკრედიტო და ლიკვიდური მასის გამო გაზრდილ ნომინალური საპროცენტო განაკვეთით კერძო ინვესტიციებს დააზიანებს (Loizides, J. Vamvoukas, G. 2005). ამდენად, ბიუჯეტის დეფიციტი იწვევს რესურსების კერძო სექტორიდან გადინებას, რომელიც სხვაგვარად ხელმისაწვდომი იქნებოდა კაპიტალის დაგროვებისა და მოხმარების ხარჯების დასაფინანსებლად.

დამატებითად, (Solow, R. 1956) მისი ნეო-კლასიკური ზრდის მოდელით ამტკიცებს, რომ გრძელვადიანი კონტექსტში არ არსებობს მთავრობის ხარჯების გავლენა ეკონომიკურ ზრდის ტემპზე. მოცემული ნეო-კლასიკური ზრდის მოდელი ამტკიცებს, რომ ფისკალური პოლიტიკა ვერ ახერხებს გავლენა იქონიოს გრძელვადიან მწარმოებლობაზე. უფრო მეტიც, ნეო-კლასიკური ეკონომისტები მიიჩნევენ, რომ გრძელვადიანი ეკონომიკური ზრდის მაჩვენებელი ძირითადად გამოწვეულია მოსახლეობის ზრდით, გამომდინარე მუშახელის ზრდის ტემპით, და ტექნოლოგიური პროგრესით რაც თავისთავში ეგზოგენური მაჩვენებლებია.

უფრო მეტიც, სახელმწიფო დანახარჯებს შეიძლება ჰქონდეთ როგორც დადებითი ასევე უარყოფითი ეფექტი ეკონომიკურ ზრდაზე. მაგალითისთვის, (Ghura, D. 1995) გამოქვეყნებული კვლევებში ცდილობს იპოვოს კავშირი სამთავრობო დანახარჯებსა და ეკონომიკურ ზრდას შორის განვითარებად და განვითარებულ ქვეყნებში. მოცემული კვლევის მოდელები, 33 აფრიკული (საჰარის რეგიონის) ქვეყნების მაგალითზე 1970-1990 წლებზე დაყრდნობით, ეყრდნობიან ჯგუფურ დროითი მწკრივების და კროსს-სექციური მონაცემების ანალიზს და წარმოადგენენ მტკიცებულებას სამთავრობო დანახარჯების უარყოფით ეფექტზე ეკონომიკურ ზრდასთან მიმართებით.

მსგავს რეგიონალურ ჭრილში ჩაატარა კვლევა (Yasin, M. 2000), სადაც 26 აფრიკულ ქვეყანაზე დაყრდნობით განიხილა სამთავრობო დანახარჯების

კავშირი ეკონომიკურ ზრდაზე. მნიშვნელოვანია, რომ ავტორმა ლონგითიდური 1987-1997 წლების მონაცემებზე დაყრდნობით, აიღო რა ნეოკლასიკური წარმოების ფუნქცია საფუძვლად, ფიქსირებული და ცვლადი ეფექტის გამოყენებით განავითარა მოდელი, სადაც მან აღმოაჩინა (Ghura, D. 1995)-საგან განსხვავებული შედეგი რაც გულისხმობს, რომ მთავრობის დანახარჯებს, კაპიტალის ფორმირების თვალსაზრისით, სავარაუდო დადებითი და მნიშვნელოვანი გავლენა აქვს ეკონომიკურ ზრდაზე. შედეგად, ავტორმა დაასკვნა, რომ კვლევაში წარმოდგენილი ქვეყნებისთვის გაზრდილიყო მთავრობის ხარჯები კაპიტალის ფორმირებაზე და შემუშავებულიყო ხელსაყრელი ეკონომიკური გარემო.

იდენტური ეკონომეტრიკული მიდგომებისა და მოდელის გამოყენებით (Yasin, M. 2000) და (Alexiou, C. 2009) გამოიკვლიეს რიგი ცვლადების გავლენა ეკონომიკური ზრდაზე, შვიდი სამხრეთ აღმოსავლეთ ევროპის ქვეყნების 1995-2005 წლების მაგალითზე. მიგნებები მიუთითებენ, რომ გამოყენებული ხუთი ცვლადიდან: სახელმწიფო ხარჯები კაპიტალის ჩამოყალიბებაზე, განვითარების ხელშეწყობა, კერძო ინვესტიციები და ვაჭრობის ღიაობა პოზიტიური და მნიშვნელოვანი გავლენა აქვთ ეკონომიკურ ზრდაზე, ხოლო დარჩენილ მეხუთე მოსახლეობის ზრდის ცვლადს კი სტატისტიკურად არა მნიშვნელოვანი. დასასრულისას, ავტორები მიუთითებენ პოლიტიკოსების როგორც კანონმდებლების მთავარ როლს შესაბამისი საკანონმდებლო გარემოს შექმნის და უზრუნველყოფის კუთხით, რომელიც ხელს უწყობს მთავრობის ხარჯების მიზანმიმართულობას, კაპიტალის ფორმირებას, კერძო ინვესტიციების მოზიდვას და ზოგადად ვაჭრობის ზრდას.

კიდევ ერთი კვლევა, რომელიც საბიუჯეტო დანახარჯების დადებით კორელაციას წარმოგვიდგენს ჩატარებული იქნა (Alshahrani, S. Alsadiq, A. 2014) მიერ. მკვლევარებმა საუდის არაბეთის მაგალითზე შეისწავლეს სხვადასხვა ტიპის სახელმწიფო ხარჯების ეფექტი ეკონომიკურ ზრდაზე. ისინი შეეცადნენ ეკონომეტრიკული ტექნიკის, კერძოდ კი ვექტორული შეცდომის კორექციის

მოდელის (VECM), გამოყენებით განესაზღვრათ დანახარჯების ეფექტი ეკონომიკურ ზრდაზე, როგორც გრძელვადიან ასევე მოკლევადიან ასპექტში. 1969 - 2010 წლების დროითი მწკრივების მონაცემებზე დაყრდნობით, მათ აღმოაჩინეს, რომ შიდა კერძო და საჯარო ინვესტიციები, ასევე ჯანდაცვის სექტორში გაწეული ინვესტიციები ასტიმულირებს ეკონომიკურ ზრდას გრძელვადიან პერსპექტივაში. კვლევის შედეგებმა ასევე აჩვენა, რომ თავისუფალი ვაჭრობა და საცხოვრებელი სახლების მშენებლობაზე გაწეული დანახარჯებიც, ასევე დადებითად აისახება მწარმოებლობაზე მოკლევადიან პერიოდში.

(Knoop, T. 1999)-მა ასევე გამოიყენა დროითი მწკრივების მონაცემები, შეისწავლა რა ამერიკის შეერთებულ შტატებში სახელმწიფო დანახარჯების ეფექტი ეკონომიკურ ზრდაზე და დაასკვნა, რომ სახელმწიფოს როლის შემცირება (მთავრობის ხარჯების შემცირება) უარყოფითად აისახება ეკონომიკურ ზრდაზე და ზოგადად კეთილდღეობაზე. აღნიშნული კვლევა მან ჩაატარა უმცირეს კვადრატთა მეთოდის (OLS) და ენდოგენური ზრდის თეორიის გამოყენებით.

განსხვავებით, (Guseh, J. 1997) რომელმაც მსგავსი ეკონომეტრიკული მიდგომა გამოიყენა, 1960-დან 1985 წლამდე 59 საშუალო შემოსავლის მქონე განვითარებული ქვეყნების დროითი მწკრივების მონაცემებზე დაყრდნობით, დადგინეს სახელმწიფოს ჩართულობის საპირისპირო ეფექტი. მისი შედეგი ვარაუდობს, რომ მთავრობის ზომის ზრდა უარყოფითად მოქმედებს ეკონომიკურ ზრდაზე.

ენდოგენური ზრდის მოდელის გამოყენებით (Nurudeen, A. Usman, A. 2010), (Hsieh, E. Lai, K. 1994) შეეცადნენ გაერკვიათ სახელმწიფო დანახარჯებს და ეკონომიკურ ზრდას შორის ურთიერთკავშირის შესახებ, დიდი შვიდეულის წევრ ქვეყნებში, კერძოდ: კანადა, საფრანგეთი, გერმანია, იტალია, იაპონია, დიდი ბრიტანეთი და აშშ. მათ ემპირიულ შედეგებზე დაყრდნობით დაადგინეს, რომ აღნიშნული ურთიერთ კავშირი შეიძლება მნიშვნელოვან ცვლილებებს

განიცდიდნენ დროთა განმავლობაში. თუმცა ავტორებმა, თავიანთ კვლევაში ვერც დადებითი და ვერც უარყოფით მტკიცებულება ვერ იპოვეს და მათ დაასკვნეს, რომ სახელმწიფო ხარჯები ყველაზე მეტად არის კონტრიბუციული ეკონომიკის განვითარებასთან მიმართებით, როდესაც ის მიმართულია მცირე პროპორციებად საუკეთესო დანიშნულებისთვის.

კიდევ ერთი კვლევა სახელმწიფო დანახარჯების აგრეგირებული და არა-აგრეგირებული ეფექტის გავლენა ეკონომიკურ ზრდაზე, მსოფლიო ქვეყნების მონაცემებზე დაყრდნობით, შეისწავლა (Wahab, M. 2011). სადაც, სახელმწიფო ასიგნებების აგრეგირებული დანახარჯების შესასწავლად ავტორმა გამოიყენა 97 განვითარებული და განვითარებადი ქვეყნის მონაცემები 1980 წლიდან 2004 წლის ჩათვლით, ხოლო არა-აგრეგირებული სახელმწიფო ხარჯების მიმართებით კი მხოლოდ 32 ქვეყნის 1980-2000 წლის მონაცემები. ავტორმა სიმეტრიული და ასიმეტრიული მოდელის სპეციფიკაციების გამოყენებით აღმოაჩინა, რომ აგრეგირებულ სახელმწიფო დანახარჯებს დადებითი ეფექტი აქვს, განსაკუთრებით საერთო ტენდენციის ქვეშ მყოფ ცვლადთა ნიშნულთათვის. დამატებითად, მან აღმოაჩინა, რომ ხარჯებს რომელიც გაწეულია მთავრობის მომსახურებაზე მნიშვნელოვანი შედეგები არ გააჩნია, მაგრამ მთავრობის მიერ გაწეული საინვესტიციო ხარჯები პოზიტიურ შედეგს იძლევა ეკონომიკის ზრდაზე. უფრო მეტიც, უკანასკნელი განსაკუთრებით პოზიტიურია მაშინ როდესაც ინვესტიციებზე გაწეული დანახარჯების ზრდის ტენდენცია საერთო ტენდენციის ქვეშ მყოფი ნიშნულში იმყოფება, ხოლო როდესაც აღნიშნული ნიშნული აჭარბებს საერთო ტენდენციის ნიშნულს, გაწეული ხარჯი უარყოფითი ეფექტის მატარებელია.

კვლევის ყველაზე ხანგრძლივი ვადის და მონაცემთა დიდი რაოდენობის მომცველი კვლევა გამოაქვეყნეს (Wu et al. 2010), სადაც განხილული იყო სახელმწიფო დანახარჯების და ეკონომიკური ზრდის მიზეზ შედეგობრივი კავშირი. კვლევა ეყრდნობოდა პანელურ (ლონგიტიდურ) გრანგერის შემთხვევითობის ტესტს (Granger Causality Test) და მოიცავდა 182

ქვეყნის 1950-2004 წლების პანელურ მონაცემებს. მათ აღმოაჩინეს, რომ შედეგებმა მტკიცედ დაუჭირა მხარი როგორც ვაგნერის კანონს, ასევე ჰიპოთეზას რომ სახელმწიფო დანახარჯები ხელს უწყობს ეკონომიკურ ზრდას.

(Tang, T. 2009) თავის კვლევაში აღნიშნავს, რომ სახელმწიფო დანახარჯები განათლებაზე და თავდაცვაზე კონტიგრირებულია ეროვნულ შემოსავალთან, მაშინ როდესაც განსხვავებული ეფექტი აქვს ჯამრთელობის დაცვაზე გაწეულ დანახარჯებს. კვლევა ასევე მიუთითებს, რომ ერთიანი-მიმართულებითი მიზეზობრივი ტენდენციაა გამოვლენილი ეროვნული შემოსავალსა და სახელმწიფო დანახარჯების სამი ძირითადი კომპონენტს (განათლება, თავდაცვა და ჯანმრთელობის დაცვა) შორის, რომელიც მხარს უჭერს ვაგნერის კანონს.

2.3.1 შედეგზე ორიენტირებული ბიუჯეტის არსი

შედეგზე ორიენტირებული ბიუჯეტი წარმოადგენს ინფორმაციის სისტემურ გამოყენებას ბიუჯეტის შესრულების, შედეგების და მისი საჯარო პოლიტიკაზე ზემოქმედების შესახებ. რათა უფრო მეტად ინფორმირებული, ზეგავლენის მომხდენი ან/და გამსაზღვრელი იყოს შესაბამისი საბიუჯეტო ასიგნებები შესაბამისი საბიუჯეტო პოლიტიკის კონტექსტში. საერთაშორისო გამოცდილება გვიჩვენებს, რომ შედეგზე ორიენტირებული ბიუჯეტი რიგ მიზნებს ემსახურება:

- **გამჭვირვალობა:** OECD-ის 2015 წლის რეკომენდაცია, საბიუჯეტო მმართველობის შესახებ, აღნიშნავს რომ **შესრულების ინფორმაციის** სისტემური გამოყენება ხელს უწყობს პარლამენტს და მოქალაქეებს "უკეთ გაგებაში არა მარტო თუ როგორ იხარჯება სახსრები, არამედ რა კეთდება მოქალაქეების სასიკეთოდ - ანუ რა ტიპის საზოგადოებრივი მომსახურება იქნა მათთვის მიწოდებული და აღნიშნული მომსახურება რა ხარისხის სტანდარტებს და ეფექტურობის დონეს მოიცავდა". გამჭვირვალობა, თავის

- მხრივ, საზოგადოების ნდობისა ამაღლების და გარანტიის მნიშვნელოვანი საფუძველია, თუ როგორ გამოიყენება საბიუჯეტო სახსრები;
- **ანგარიშვალდებულება:** განსაზღვრავს დასახული მიზნების და ამოცანების ერთობლიობას და ეხმარება საზოგადოებას, პარლამენტის წევრებს და მაღალ თანამდებობრივ მენეჯერებს რათა უკეთ გააკონტროლონ სამთავრობო უწყებების მიერ საჯარო ფინანსების სათანადო გამოყენება და განკარგვა, დასახული მიზნების მისაღწევად;
 - **ეფექტურობა:** შეუძლია შესრულების მდგრადი და შედარებითი ინდიკატორების ეფექტის განსაზღვრა სხვადასხვა სექტორზე. დამატებითად, შესაბამის ფინანსურ ასიგნებებთან ერთად აფასებს ეფექტიანობის მაჩვენებელს, კერძოდ ერთ ერთეულზე გაწეული დანახარჯების და მისი დროში გაუმჯობესების მიმართებით;
 - **მტკიცებულებებზე დაფუძნებული პოლიტიკის შემუშავება:** შესაძარბელი ქვეყნების და რეგიონების სხვადასხვა სექტორებზე დაყრდნობით, ბიუჯეტების მკაფიო დაკავშირება შედეგებთან და გამოწვეულ ზემოქმედებებთან. გამომდინარე, დასკვნითი ანალიზის მომზადება იძლევა საშუალებას საფუძველი ჩაუყაროს ფაქტებზე დაფუძნებული პოლიტიკის შემუშავების;
 - **"კულტურული ცვლილების" ხელშეწყობა:** მიზნების განსაზღვრის, ინდიკატორების შემუშავების და განვლილი პროგრესის შეფასების პრაქტიკა წარმოადგენს მნიშვნელოვან ელემენტს საჯარო ადმინისტრირების და მართვის სისტემებში. აღნიშნული, საშუალებას იძლევა ტრადიციული დანახარჯებზე კონცენტრირებული მოდელისგან, გადართვა განხორციელდეს იმ მმართველობის მოდელზე, რომლის პრიორიტეტიც შედეგზე ორიენტირებულობაა;
 - **საბიუჯეტო გადაწყვეტილებების მიღება:** სწორად შემუშავებული, და ზემოთ ჩამოთვლილი ყველა ფაქტორების გათვალისწინებით, შედეგზე ორიენტირებული საბიუჯეტო სისტემა უზრუნველყოფს შესაბამისი

ინფორმაციის მოპოვებას, რომელიც ხელს უწყობს წლიურ და მრავალწლიან ბიუჯეტის შემუშავებას. მათ შორის ძირითადი საბიუჯეტო პრობლემატიკის გადაწყვეტის კუთხით, თუ სად უნდა წარიმართოს შეზღუდული რესურსები ეფექტურად (ან ხელახლა იქნეს გადანაწილებული);

აღსანიშნავია, რომ არ არსებობს რაიმე ჯადოსნური ფორმულა რაც საჯარო სექტორის ეფექტურობის ზრდას მიესადაგება. თუმცა ეკონომიკური თანამშრომლობის და განვითარების ორგანიზაციის (OECD) წევრი ქვეყნები ითავისებენ მრავალფეროვან მიდგომებს, რათა რეფორმირება მოხდეს მთავარი ინსტიტუციონალური მიდგომების, რომლებიც მოიცავს: მეტი უფლებების გადაცემას და დეცენტრალიზაციას, კონკურენტული ზეწოლის გაძლიერებას, სამუშაო ძალის სტრუქტურულ ტრანსფორმაციას, ბიუჯეტის პრაქტიკის და პროცედურების შეცვლას და მართვის შედეგებზე ორიენტირებული მიდგომების დანერგვას.

დამატებითად, (Curristine, T. Lonti, Z. Jourmard, I. 2007) ემპირიული მიგნებები მიუთითებენ, რომ მომდევნო სამი ინსტიტუციური ფაქტორი შეიძლება გამოყენებულ იქნეს, როგორც საჯარო სექტორის მუშაობის გამაუმჯობესებელი:

- პოლიტიკური ძალაუფლების დეცენტრალიზაცია და მეტი პასუხისმგებლობის მინიჭება ადგილობრივ თვითმართველობებს.
- ადამიანური რესურსების მართვის რელევანტური პრაქტიკის დანერგვა.
- არსებობს მტკიცებულება, რომ განათლებისა და ჯანდაცვის სექტორში გაზრდილმა ოპერაციულმა მასშტაბებმა შეიძლება გააუმჯობესოს ეფექტიანობა.

ზოგადად, OECD წევრ ქვეყნებში ფართოდ გავრცელებულია **ბიუჯეტის პროცესის შესრულების ინფორმაციის** გამოყენების გაზრდის ინიციატივა. აღნიშნული ინიციატივა მიმდინარე პროცესის ნაწილია, რომელიც მიზნად

ისახავს რესურსებიდან, ბიუჯეტის გადაწყვეტილების მიღების პროცესის (რამდენი ფული შემიძლია მოვიპოვო?), ფოკუსის გადატანას შედეგების გაზომვადობაზე (რის მიღწევას შევძლებ აღნიშნული ფულით?).

მნიშვნელოვანია, რომ შესრულების ინფორმაციის ინიციატივის გამოყენებამ OECD წევრ ქვეყნებში რიგი სარგებლიანობა მოიტანა, კერძოდ:

- იგი ფართოდ ფოკუსირებს სამთავრობო უწყებათა შედეგიანობაზე;
- იგი უფრო მეტ ინფორმაციას აწვდის მთავრობის მიზნებსა და პრიორიტეტებზე, და რამდენად თანხვედრაშია განსხვავებული პროგრამები დასახული მიზნების მისაღწევად;
- იგი ახალისებს უფრო მეტი ყურადღების დათმობას დაგეგმვაზე და წარმოგვიდგება როგორც გამაფრთხილებელი ხელსაწყო, რათა უზრუნველყოფილი იქნეს ძირითადი და პრობლემატური ფაქტორები;
- მას როგორც საჯარო მართვის და ეფექტურობის გაუმჯობესების დიდი პოტენციალის მქონეს, ახალისებს გამჭვირვალობას პარლამენტისთვის და ფართო საზოგადოებისთვის უფრო მეტი და უკეთესი ინფორმაციის მიწოდების გზით;

საყურადღებოა, რომ სწორი და მიზანმიმართული ბიუჯეტირება ქვეყნის პოლიტიკის და ანგარიშვალდებულების განვითარების ძირითად ასპექტს წარმოადგენს და მნიშვნელოვანია ნებისმიერი ქვეყნისთვის ან რეგიონისთვის. რაც შეეხება ევროკავშირის კონტექსტს, სადაც ინსტიტუტების უნიკალური სისტემა და მთავრობის სხვადასხვა დონეებს შორისი ურთიერთობები სუფევს, ტრადიციულად ყურადღება ეთმობა ბიუჯეტის შესრულების ასპექტებს. შესაბამისად, ბიუჯეტი ორიენტირებულია დაინტერესებული მხარეების ინფორმირებულობაზე და ევროკავშირის საბიუჯეტო რესურსების ეფექტურ ხარჯვით შედეგიანობაზე, რათა ეს შედეგები სასარგებლო იყოს მოქალაქეებისთვის.

ევროკავშირის ბიუჯეტის პროცესირებაში გასარკვევად და მისი შედარებითობისთვის საერთაშორისო საბიუჯეტო მოდელებთან, რამდენიმე თავისებურებების გათვალისწინებაა საჭირო. კერძოდ:

- პირველ რიგში, ევროკავშირის ბიუჯეტი ინვესტიციებზე ორიენტირებული ბიუჯეტია, რაც ხაზს უსვამს რესურსების გამოყოფას ევროკავშირის მიერ დასახული კონკრეტული მიზნებისთვის, რათა არ მოხდეს შემავალი ქვეყნების ნაციონალური ბიუჯეტის ასიგნებებთან დუბლირება;
- საინვესტიციო პროგრამები, მათი ბუნების მიხედვით, მრავალწლიან ასპექტში განიხილება ვიდრე ყოველწლიური პერსპექტივიდან გამომდინარე. აღსანიშნავია, რომ ევროკავშირის ბიუჯეტი ძლიერი მრავალწლიანი თვისებით გამოირჩევა, რომელიც ხშირად თანხვედრაში არ მოდის ევროკავშირის წევრ სახელმწიფოთა და OECD-ს ქვეყანების საბიუჯეტო მიზნებთან. ევროკავშირის მრავალწლიანი ფინანსური ჩარჩო (MFF) აწესებს მაქსიმალურ წლიურ თანხებს (შეზღუდვებს), რომელიც ევროკავშირს შეუძლია დახარჯოს სხვადასხვა პოლიტიკის სფეროებთან მიმართებით მრავალწლიანი პერიოდის განმავლობაში;
- მიუხედავად რომ ბევრი ეროვნული საბიუჯეტო სისტემა შესრულების ინფორმაციას განიხილავს, როგორც ფინანსური ასიგნებების დამხმარე საშუალებად, ევროკავშირის საბიუჯეტო სისტემა კმაყოფილდება შესრულების შესახებ ინფორმაციისა და ანგარიშგების სტრუქტურების ერთობლიობით. აღნიშნული ჩარჩო შემუშავებულია წლების მანძილზე და უზრუნველყოფს რომ ევროკავშირი თავისი მანდატის ფარგლებში მოქმედებდეს გაწეული ხარჯების, შედეგების და მათი გავლენების დასაბუთებაზე. შედეგად, ევროკავშირის ბიუჯეტი, შესრულების ასპექტში, გარკვეული თვალსაზრისით უფრო მაღლაა, ვიდრე ჩვეულებრივი ეროვნული ბიუჯეტები;
- ევროკავშირის ბიუჯეტი კანონმდებლობით მოითხოვს რომ გათვალისწინებულ იქნეს "მკაცრი ფინანსური მართვის" პრინციპები,

რომელიც თავისთავში მოიცავს ეკონომიკის, ეფექტურობისა და ეფექტიანობის პრინციპებს. იგი ასევე ითვალისწინებს "SMART" მიზნების დასახვას და, თავის მხრივ, ყველა შემავალი წევრი ქვეყანა კანონმდებლობით ვალდებულია რომ ითანამშრომლოს ევროკომისიასთან, რათა დაცული იქნეს აღნიშნული პრინციპები;

- ევროკავშირის ბიუჯეტის შესრულების და შედეგების პროცესირებისას წარმოშობილი პრობლემატიკის თავიდან აცილების მიზნით, ევროკავშირის საბიუჯეტო სისტემა მოიცავს სხვადასხვა ინსტიტუტებს, როგორებიცაა: თვითონ ევროკომისიის საშინაო საქმიანობა, რათა მოხდეს ყველა მთავარი დასაფინანსებელი პროგრამების ნუსხის დიზაინერება; აგრეთვე, მეტი ყურადღებით შესწავლის და ანგარიშვალდებულების მიზნით, უზრუნველყოფილია ევროპარლამენტის და აუდიტის ევროპული სასამართლოს (ECA) ჩართულობის პროცესიც.

2.4 სავაჭრო კომპონენტები და პირდაპირი უცხოური ინვესტიციები

ბევრი კვლევა არსებობს პრაქტიკაში, რომელიც ეძღვნება პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების და სავაჭრო კომპონენტების (ექსპორტი, იმპორტის გახსნილობა, სავაჭრო შეზღუდვები) გავლენას ეკონომიკურ ზრდაზე. გამომდინარე, მოცემული კვლევების უდიდესი ნაწილი მიუთითებენ, რომ ის ქვეყნები რომელს ეკონომიკაც ღიაა საერთაშორისო ვაჭრობისთვის, აქვთ მაღალი მთლიანი შიდა პროდუქტი ერთ სულ მოსახლეზე და მათი ეკონომიკებიც გაცილებით სწრაფი ტემპით იზრდებიან (Romer, P. 1990) და (Barro, R. 2003).

თავის კვლევაში (Tekin, R. 2012) აჩვენა, რომ ექსპორტის ზრდა დადებითად აისახება ეკონომიკურ ზრდაზე. უფრო მეტიც, (Simut, R. Mester, I. 2014) იდენტიფიცირება გაუკეთეს პირდაპირი კორელაციის შედეგობრივ კავშირით: ექსპორტს, ბაზრის გახსნილობას და ეკონომიკურ ზრდას შორის, ათი აღმოსავლეთ ევროპული ქვეყნის მაგალითზე.

თავისუფალ ვაჭრობას სხვადასხვა მრავალფეროვანი არხების გამოყენებით, როგორებიცაა ტექნოლოგიური ტრანსფერი, კონკურენტული უპირატესობა და დანახარჯების ოპტიმიზაციის ზრდა, ასევე შეუძლია დიდი გავლენა იქონიოს ეკონომიკურ ზრდაზე (Chang et al. 2009). მაგალითისთვის, (Edward, S. 1992) თავის ნაშრომში მიუთითებს რომ სავაჭრო გახსნილობას რეალურ მთლიან შიდა პროდუქტზე დადებითი ეფექტი აქვს და შესაბამისად, სავაჭრო ლიბერალიზაცია წარმოგვიდგება როგორც ეკონომიკის ამჩქარებელი და ქვეყნებს შეუძლიათ გაცილებით ადვილად აითვისონ უცხოური ბაზრები.

მკვლევარმა (Ynikkaya, H. 2003), 120 ქვეყნის 1970 წლიდან 1997 წლამდე მონაცემებზე დაყრდნობით, გაანალიზა სავაჭრო თავისუფლების გავლენა ეკონომიკურ ზრდაზე, სადაც ბაზრის თავისუფლების ხარისხის გაზომვისას რამდენიმე ცვლადი გამოიყენა, კერძოდ: ექსპორტი, იმპორტის მოცულობა,

ექსპორტ-იმპორტის და განვითარებული ქვეყნებთან განხორციელებული სვაჭრო ბრუნვის ჯამი. ავტორმა აგრეთვე გამოიყენა სვაჭრო პოლიტიკის ცვლადი ვაჭრობის ღიაობის ან შეზღუდვების გასაზომად. შედეგებმა აჩვენეს რომ განვითარებული და განვითარებადი ქვეყნების ინდიკატორები, რომლებიც მთლიან მოცულობებს ზომავენ, დადებითი ეფექტი აქვთ ეკონომიკურ ზრდაზე. ყველაზე საინტერესო რაც შედეგებმა ასევე გვიჩვენა არის ის, რომ განვითარებად ქვეყნებში სვაჭრო შეზღუდვები მთლიანი შიდა პროდუქტის ამჩქარებელ ეფექტად წარმოგვიდგა.

დამატებით, (Lal, D. Rajapatirana, L. 1987) თავიანთ ნაშრომში მიუთითებენ, რომ გაზრდილ ექსპორტს შეუძლია გარდამავალი როლი ითამაშოს თვით ეკონომიკური თავისუფლების კუთხითაც. ვინაიდან ის ქვეყნები რომელთა ეკონომიკებიც შეზღუდვების პირობებში ფუნქციონირებენ, გაცილებით სწრაფად შეეძლება განვითარებული ქვეყნებიდან ტექნოლოგიების ათვისება. შესაბამისად, გაზრდილი წარმოების ფაქტორები დადებითად მოქმედებენ გრძელვადიან ეკონომიკურ ზრდაზე.

ნეოკლასიკური თეორია განვითარებად ქვეყანებისთვის, მიუხედავად ინვესტიციების სახეებისა, უპირატესობას ანიჭებს მოზიდული კაპიტალის ზრდაზე. საინვესტიციო წყარო შეიძლება მოიცავდეს როგორც საპროცენტო განაკვეთის ზრდას, ასევე პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების ჭარბ შემოდინებებს. ხოლო თუ პირდაპირი უცხოური ინვესტიციები თავისთავში ტექნოლოგიურ ტრანსფერსაც ითავისებენ, პროცესი გაცილებით მდგრადი და შედეგის მომცემია. ზოგიერთი ევროპული კავშირის წევრ ქვეყნების მაგალითზე, პირდაპირი უცხოური ინვესტიციებმა ხელი შეუწყო მდგრად ეკონომიკურ ზრდას, სადაც ორი ხელშემწყობი არხი ინვესტიციებით და ექსპორტებით იყო წარმოდგენილი (Marinas, M. 2007).

დამატებით, (Li, X. Liu, X. 2005) გამოიკვლიეს პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების კონტრიბუციული ეფექტი ეკონომიკურ ზრდაზე, განვითარებული და განვითარებად ქვეყნების ფართო მონაცემებზე

დაყრდნობით, სადაც კვლევამ ორივე ქვეყნის ჯგუფებთან მიმართებით მძლავრი დადებითი კავშირი აჩვენა. უფრო მეტიც, კვლევამ გამოავლინა რომ პირდაპირი უცხოური ინვესტიციებს აქვს როგორც პირდაპირი გავლენა, ასევე არაპირდაპირი მძლავრი პოზიტიური ეფექტი ეკონომიკურ ზრდაზე.

მსგავსად, (Bhandari et al., 2007) შეისწავლეს უცხოური დახმარების და პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების ეფექტურობა ჩეხეთის რესპუბლიკის, უნგრეთის, ლატვიის, ლიეტუვოს, და პოლონეთის მაგალითებზე. მას შემდეგ რაც იდენტიფიცირება გაკეთდა სტაციონალური დროითი მწკრივების, მათ გამოიყენეს კონტეგრაციის ტესტი და შედეგებმა აჩვენა რომ პირდაპირი უცხოური ინვესტიციები, როგორც დამოუკიდებელი ცვლად, წარმოადგენს მნიშვნელოვან ფაქტორს, რომელიც დადებითად ზემოქმედებს ეკონომიკურ ზრდაზე მოცემულ ქვეყნებში.

საგულისხმოა, რომ (Jungmittag, A. 2004) თავის ნაშრომში გამოაქვს მსგავსი შეფასება ინვესტიციების და ტექნოლოგიური სპეციალიზაციის მნიშვნელობაზე ეკონომიკურ ზრდასთან მიმართებით. მას შემდეგ რაც ავტორის მიერ ჩატარებული იქნა ემპირიული ანალიზი, მან აჩვენა რომ ქვეყანაში კაპიტალის აკუმულირებასთან ერთად ტექნიკური ცოდნის გადაცემაც წარმოადგენენ ეკონომიკის ზრდის მძლავრ მამოძრავებელ ძალას, რაც მძლავრ იმპულსს წარმოადგენს ევროკავშირის კანდიდატი და ახლად გაწევრიანებული ქვეყნებისთვის, რათა ისინი დაეწიონ განვითარებული ქვეყნების სტანდარტებს. ხოლო რაც შეეხება ევროკავშირის განვითარებული ქვეყნებისთვის, კვლევამ აჩვენა რომ რიკარდოს ტექნოლოგია და მიდგომა არის უფრო მნიშვნელოვანი.

2.5 არა-ეკონომიკური ზრდის განმსაზღვრელი ფაქტორები

ერთერთი მკვლევარი, რომელმაც სახელმწიფო მმართველობის როლი შეისწავლა ეკონომიკურ ზრდაზე არის (Arusha, C. 2009). მან 71 განვითარებული, განვითარებადი და გარდამავალი ქვეყნების მაგალითზე, 1996-დან 2003 წლამდე მონაცემებით, აჩვენა რომ იმ ქვეყნების ეკონომიკა რომლებსაც გააჩნიათ ძლიერი სახელმწიფო მმართველობა გაცილებით სწრაფად იზრდებიან, ვიდრე სუსტი მმართველობის პირობებში.

უფრო მეტიც, (Rodrik, D. 2000) თავის ნაშრომში მიუთითებს, რომ ხუთი ტიპის მთავარ ინსტიტუციურ ჩარჩოებს (საკუთრების უფლება, მარეგულირებელ ინსტიტუტები, მაკროეკონომიკური სტაბილიზაციის ინსტიტუტები, სოციალური დაზღვევის ინსტიტუტები და კონფლიქტის მართვის ინსტიტუტები) შეუძლიათ პირდაპირი კავშირი ქონდეთ ეკონომიკურ და სხვა ეკონომიკის ზრდის განმსაზღვრელ ინდიკატორებზე.

(Murphy et al. 1993) და (Mauro, P. 1995) აღნიშნავენ, რომ კორუფცია ნეგატიურად აისახება ეკონომიკურ ზრდაზე, ვინაიდან უარყოფითად მოქმედებს ინოვაციაზე და სხვადასხვა ბიზნეს წამოწყებებზე, რაც მთლიანობაში ნაყოფიერებაზე პოვებს ასახვას. ამგვარად, ინოვაციებთან მიმართებით კორუფციას შეუძლია ახალ მეწარმეებს ბაზარზე შესვლის ბარიერები შეუქმნას, ვინაიდან დიდი ოდენობის ქრთამის გადახდა ამცირებს პროდუქტიულობას (Svensson, J. 2003).

დამატებით, (Lensink et al., 1999) აღნიშნავენ, რომ პოლიტიკურ ფაქტორებს, როგორებიცაა პოლიტიკური რეჟიმი, პოლიტიკური არასტაბილურობა, სამოქალაქო თავისუფლება და ზოგადად პოლიტიკური სიტუაციის აღქმა დიდი როლს თამაშობენ ეკონომიკურ ზრდაზე. ავტორების ასევე მიუთითებენ, რომ პოლიტიკურ არასტაბილურობას უარყოფითი ეფექტი აქვს კომპანიებზე და მათ სურვილზე რომ განახორციელონ დამატებითი ინვესტიციები, ვინაიდან არაჯანსაღი პოლიტიკურ სიტუაციამ შეიძლება

გამოიწვიოს ფართო საზოგადოებრივი ძალადობა და ანარქია, რასაც სვალალო შედეგის მოტანა შეუძლია ეკონომიკის განვითარებისთვის.

(Aisen, A. Veiga, F. 2013) გამოიძიეს, 169 ქვეყნის მაგალითზე 1960 წლიდან 2004 წლამდე მონაცემებზე დაყრდნობით, პოლიტიკური არასტაბილურობის უარყოფითი ეფექტი ეკონომიკურ ზრდაზე. ძირითადი განმსაზღვრელი ფაქტორები თუ როგორ აისახება არასტაბილურობის ნეგატიური ეფექტის ზრდაზე არიან: პროდუქტიულობა, ფიზიკური და ადამიანური კაპიტალის აკუმულაცია. თუმცა, ქვეყნის დემოკრატიზაციის უკუსვლის ხარისხსაც შეიძლება ქონდეს, თუნდაც მცირე, უარყოფითი ეფექტი ეკონომიკურ ზრდაზე.

სოციალურ-კულტურული ფაქტორსაც შეიძლება განმსაზღვრელი როლი ეკავოს ეკონომიკურ ზრდაზე. ეთნიკური მრავალფეროვნება და ფრაგმენტაცია, ენა, რელიგია, სამოქალაქო ნორმები და რწმენა წარმოადგენენ იმ სოციალურ-კულტურულ განმსაზღვრელ ფაქტორებს, რომლებსაც შეიძლება გავლენა იქონიონ ეკონომიკურ განვითარებაზე (Acemoglu, D. 2009). ავტორი ასევე ირწმუნება, რომ გეოგრაფიული ადგილმდებარეობასაც მნიშვნელოვანი ადგილი უკავია ეკონომიკური ზრდის განსაზღვრისას. ნიადაგის ხარისხს შეუძლია გავლენა იქონიოს აგრო-კულტურულ პროდუქტიულობაზე. ბუნებრივი რესურსების ქონა პირდაპირ კონტრიბუციაშია ქვეყნის ინდუსტრიალიზაციასთან, საჭირო ხელისშემწყობი კომპონენტების წარმოებით. რაც შეეხება, კლიმატურ პირობებს მას პირდაპირი კავშირი აქვს მწარმოებლობაზე და მოხმარების ქცევით დამოკიდებულებაზე. ავტორის განმარტებით, ასვე მნიშვნელოვანია ქვეყნის რელიეფური განლაგებაც რამაც შეიძლება დადებითი ან უარყოფითი ზემოქმედება მოახდინოს სატრანსპორტო დანახარჯებზე ან საკომუნიკაციო საშუალებებზე. ბოლოს ავტორი მიუთითებს ინფექციურ დაავადებებზე რომლებმაც შესაძლო ეფექტი იქონიონ ჯამრთელობის დაცვაზე, მწარმოებლობაზე და ფიზიკური და ადამიანური კაპიტალის აკუმულაციაზე.

3. კვლევის ფილოსოფია, მეთოდოლოგია და მეთოდი

სოციალური კვლევის ჩატარების მთავარ მიზანს გარშემომყოფი არსებული რეალობის შესწავლა და იმ შესაძლო შედეგების ანალიზია რომელიც კაცობრიობის მიერ არის გამოწვეული. მიუხედავად ფაქტისა, რომ დღესდღეობით კვლევები მრავალ მიმართულებებს მოიცავს, ყველა ეს ფაქტორი არ ცვლის ყველაზე მნიშვნელოვან ასპექტს, რაც აღმოჩენასთან და სიახლესთან ასოცირდება.

3.1 კვლევის ფილოსოფია

3.1.1 ემპირიულობა როგორც პოზიტივიზმის საფუძველი

ცოდნის არსი და ფაქტი, თუ როგორ შევიძენთ მას დიდი ხანია განხილვის საგანია. აღნიშნული სათავეს იღებს ანტიკური საბერძნეთიდან განსაკუთრებით პლატონის და მის შემდგომი “Rationalism”-ის მიმდევრებისგან, რომლებიც ამტკიცებდნენ: „ლოგიკის და მათემატიკის სიძლიერე, როდესაც თეორიული არგუმენტების ნამდვილობის შეჯიბრი და მტკიცება მიმდინარეობს, შეუძლებელია მხოლოდ დაკვირვებით გადაიჭრას, არამედ მსოფლიოს სინამდვილის დადგენაში აუცილებელია მიზეზიც“.

ვაჭრობის და სხვადასხვა პროფესიების განვითარებამ მეჩვიდმეტე, მეთვრამეტე და მეცხრამეტე საუკუნეებში სხვადასხვა ტრადიციებს ჩაუყარა საფუძველი. აღნიშნული ვაჭრობის მონაწილენი არ იყვნენ ტრადიციული კლასიკური განათლების მატარებლები და მათი ძირითადი ცოდნა და გამოცდილება ეფუძნებოდა ზეპირსიტყვაობას, სადაც ცოდნის გადაცემა დიდად დამოკიდებული იყო ფრთხილ დაკვირვებებზე და გამოცდილებებზე.

სწორედ ზემოთ აღნიშნულმა მისცა ბიძგი ახალი ფილოსოფიური მიმდინარეობების ჩამოყალიბებას, რომელიც ეფუძნებოდა ფაქტს რომ

ნამდვილი ცოდნის შექმნა მოლოდ დაკვირვებით იყო შესაძლებელი, ხოლო ზოგიერთი ცოდნისკენ მიმავალი გზა გამოცდილებაზე გადის, რომელიც შექმნილია დაკვირვების დროს.

მოცემული მიმდინარეობის პიონერები თავდაპირველად ბრიტანეთში, ხოლო მოგვიანებით ამერიკის შეერთებულ შტატებში იყვნენ Bacon, Hume, Locke და Berkeley, რომლებიც შემდგომში ცნობილი გახდნენ როგორც “Empiricism”-ის ფუძემდებლები. (Ryan et al., 1993).

დღევანდელობაში, “Empiricism”-ი ერთერთ ფილოსოფიურ მიმდინარეობას წარმოადგენს და როგორც (Ryan et al., 1993) აღნიშნავს, ტრადიციული ემპირიული მიმდევრები შემდეგ სამ მთავარ ბოძს ეფუძნება:

1. რწმენის მტკიცება, რაც ჩვენ ვიცით, მხოლოდ აღქმული გამოცდილების საშუალებით უნდა განხორციელდეს.
2. საბოლოოდ, მთელი ცოდნა გამოცდილებიდან გამომდინარეობს: ”მიზეზი” რამდენადაც ჩვენ გვესმის, როგორც Locke-მა თქვა ისწავლება შემდეგნაირად: - ჩვენ ყველანი ცარიელი ფურცელით ვიბადებით, რომელზეც გრძნობების შთაბეჭდილებები იწერება.
3. დისკურსის რეალობაში განცხადებები ან მართალია ან მცდარი იმის გამო, რომ სამყარო არსებობს ან/და ენის ზოგიერთი ოფიციალური თვისების გამო.

„ემპირიულ“ ფილოსოფიურ მიმდინარეობას ძალიან დიდი გავლენა ქონდა თანამედროვე ფილოსოფიური მიმდინარეობის „პოზიტივიზმის“ განვითარებასა და ჩამოყალიბებაში. რომელმაც, შემდგომში უდიდესი ზეგავლენა იქონია ისეთი დისციპლინების წარმოჩინებებზე, როგორებიცაა: ეკონომიკა, ფინანსები და ფინანსური აღრიცხვა.

3.2 კვლევის მეთოდოლოგია

3.2.1 პოზიტივიზმი და ლოგიკური პოზიტივიზმი

აღსანიშნავია, რომ კვლევის ჩატარების მთავარ მიზანს გარშემომყოფი არსებული რეალობის შესწავლა და იმ შესაძლო შედეგების ანალიზია, რომელიც კაცობრიობის მიერ არის გამოწვეული. მიუხედავად ფაქტისა, რომ დღესდღეობით კვლევები მრავალ მიმართულებებს მოიცავს, ყველა ეს ფაქტორი არ ცვლის ყველაზე მნიშვნელოვან ასპექტს რაც აღმოჩენას და სიახლესთან ასოცირდება.

ტერმინი „პოზიტივიზმი“ პირველად გამოყენებული იქნა მეცხრამეტე საუკუნის სოციალ ფილოსოფოსის August Comte-ს მიერ. მიუხედავად (Comte, A. 1968)-ს დიდი წვლილისა სოციოლოგიაში, ამჟამინდელ რეალობაში ბევრი სოციოლოგისთვის მიუღებელი იქნებოდა მისი ფილოსოფიური მიდგომები.

მას შემდეგ რაც „პოზიტივისტურმა“ მიმდინარეობამ მცირე მოდიფიცირება განიცადა, მას ეწოდა „ლოგიკური პოზიტივიზმი“ და წარმოჩინდა როგორც მეოცე საუკუნის დასაწყისის მთავარ ძალად. ძირითადად ის ვენის გარემოცვაში შემავალი შემდეგი ფილოსოფოსების ნაშრომებს მოიცავდა, როგორებიც იყვნენ: Friedrich Shlick, Rudolf Carnap, Herbert Feigl და სხვები. დამატებით, პოზიტივიზმის დისციპლინა წარმოადგენს ემპირიულიზმის მთავარ ნაწილს და „მტკიცებულებების პრინციპების (Verification Principle)“ გარდა არის თითქმის იდენტური David Hume-ის ფილოსოფიასთან.

Milton Friedman-მა 1953 წელს წარმოგვიდგინა ძალიან გავლენიანი პოზიტივისტური ნაშრომი „The Methodology of Positive Economics“, რომელმაც უდიდესი გავლენა იქონია ეკონომიკის მიმდინარეობაზე, განსაკუთრებით კი ფინანსური დისციპლინის დამწყებ ფილოსოფოსებზე. ამგვარად Friedman-ი

თავის ნაშრომში აყალიბებს პოზიტივისტური ეკონომიკის მეთოდოლოგიას და გვამცნობს:

„პოზიტიური მეცნიერების საბოლოო მიზანი არის „თეორიის“ ან „ჰიპოთეზის“ შემუშავება, რომელიც იძლევა მართებულ და შინაარსობრივ (ე.ი. არა ჭეშმარიტ) პროგნოზებს, რომლის ფენომენიც ჯერ კიდევ არ შეინიშნება. ზოგადად, ასეთი თეორია წარმოადგენს ორი ელემენტის კომპლექსურ ინტერპრეტაციას. ნაწილობრივ, ეს არის "ენა", რომელიც მიზნად ისახავს მსჯელობის სისტემატური და ორგანიზებული მეთოდების გამოყენებას და მეორე, ნაწილობრივ ეს არის არსებითი ჰიპოთეზების ორგანო, რომელიც შექმნილია რთული რეალობის არსებითი მახასიათებლების აღსაქმელად“.

(Friedman, M. 1953)-ის მთავარ პრინციპებზე დაყრდნობით ლოგიკურ პოზიტივიზმს შემოაქვს მცნება „მტკიცებულებების პრინციპების“ შესახებ. სადაც ისინი ამტკიცებენ, რომ რაიმე დადგენილება მხოლოდ გამომდინარეა მისი მტკიცებულების მეთოდიდან. შესაბამისად, დადგენილება თუ დამტკიცდება როგორც სიმართლე, მაშასადამე მოცემული დადგენილება მნიშვნელოვანია.

3.2.2 ინსტრუმენტალიზმი როგორც რეალიზმის სუსტი ფორმა

„ემპირიულის“ და ზოგადად „პოზიტივიზმის“ მიმდინარეობების განვითარებისას მთავარი პრობლემები, რომელიც ყოველთვის თავს იჩენდნენ დაკავშირებული იყო არა-დაკვირვებად და არა-გაზომვად თეორიულ მახასიათებლებთან. თუმცა (Ryan et al., 1993) თუ დავეკითხებით არსებობს ორი სტრატეგია რომელიც პირდაპირ უკავშირდება აღნიშნულ პრობლემის აღმოფხვრას: პირველი უბრალოდ უარყოფს განსხვავებას დაკვირვებებსა და თეორიულ პირობებს შორის და მეორე, რომელიც აღიარებს ამ ორ პირობებს შორის განსხვავებას, მაგრამ ამტკიცებს რომ თეორიულ პირობებს არანაირი კავშირი არ აქვთ ნამდვილი დაკვირვების არსთან. უკანასკნელი კონცეფცია არის

ცნობილი როგორც „ინსტრუმენტალიზმი“ და აღიარებს რეალიზმის სუსტ ფორმას.

ყველაზე მნიშვნელოვანი ნაშრომი რაც ოდესმე შექმნილა „ინსტრუმენტალიზმის“ კონცეფციაზე მიეკუთვნება Karl Popper-ს და ცნობილია, როგორც “The logic of Scientific Discovery”. აღნიშნულ ნაშრომში ავტორი თეორიების მტკიცებისას ძირითადად დაკავებულია დაკვირვებების შეუცდომელი ნაწილის პოვნით და ინდუქციის პრობლემის გამორიცხვით. Popper-ის ნაშრომები მოიცავენ რეალიზმის სუსტ ფორმებს და როგორც (Popper, K. 1959)-ი და (Ryan et al., 1993) ციტირებენ, მოიცავს შემდეგს:

- მეცნიერება პროგრესირებს დამაკავშირებელი ჰიპოთეზების შექმნით, რაც მარტივი ფორმით შეიძლება შეფასდეს, როგორც ერთი ან მეტი უნივერსალური განზოგადება, რომელიც მოქმედებს როგორც ლოგიკურ არგუმენტაციაში, საიდანაც დედუქციის გამოყენებით პირობითი და საექვო შედეგების გამოყოფა არის შესაძლებელი. თეორიების ჩამოყალიბების ძალისხმევა იმაში მდგომარეობს, რომ მოცემული თეორიების უარყოფის ასპექტიც იქნეს გათვალისწინებული. ის თეორიები უარყოფის ასპექტს არ ითვალისწინებენ ისინი ითვლებიან არამეცნიერულად.
- ექსპერიმენტული მეცნიერების როლი სათანადო სადამსჯელო ტესტების შემუშავებაში მდგომარეობს, რომელიც, თუ ეს შესაძლებელია, ცხადყოფს თეორიული გავლენის სიყალბეს და, შესაბამისად, უარყოფს ამ თეორიას.
- თეორია, რომელიც ექსპერიმენტის საშუალებით გადაურჩა მრავალრიცხოვან უარყოფის მცდელობებს, ნათქვამია, რომ "კარგად არის დადასტურებული". ამასთან, გაითვალისწინეთ, რომ არასოდეს შეიძლება ითქვას, რომ თეორია შეიძლება იყოს დამტკიცებული, ეს შეიძლება ფაქტების საფუძველზე იყოს დადასტურებული, მაგრამ უარყოფა ყოველთვის საბედისწეროა. თეორიები ვითარდება „ჭეშმარიტების

ღირებულებების“ დაგროვებაში, როგორც დარვინის ძლიერთა გადარჩენის კონცეფციის მიხედვით. აბსოლუტური თეორიული ჭეშმარიტება მიუწვდომელი იდეალია, თუმცა მთელი მეცნიერების საბოლოო მიზანს წარმოადგენს.

- თეორიის სპეციალური (ad hoc) მოდიფიცირება, როგორც ტაქტიკა, რომელიც მიზნად ისახავს შესაძლებლობის ან უარყოფის შესაძლებლობას გამორიცხვას, დაუშვებელია. თეორია, რომელიც ვერასოდეს იქნება მიჩნეულ მცდარად, უსარგებლოა.

3.3 კვლევის მეთოდები

3.3.1 ცვლადები და მათი გაზომვა

ძირითადად, ყველა კვლევითი პროექტები განიხილებიან როგორც კვლევის მთავრი კითხვების სავარაუდო პასუხების გამცემებად. ამგვარად, აღნიშნული მოცემულობებით, უამრავი ემპირიული კვლევითი ნაშრომები მოიცავენ სტატისტიკური ჰიპოთეზის ან ჰიპოთეზების შემოწმებას. უფრო მეტიც, ემპირიული კვლევის ზოგადი კონცეფციაც სწორედ ცვლადებს შორის კავშირის დადგენაში გამოიხატება. სადაც მთავარ მახასიათებლებს ალბათობითი განაწილება წარმოადგენს და ასევე ცნობილია როგორც „შერჩევითი ცვლადი“ (Ryan et al., 1993). დამატებით, (Ryan et al., 1993) აღნიშნავენ, რომ:

„ემპირიულ ნაშრომში განხილული ცვლადი შეიძლება დაყოფილ იქნეს, როგორც დამოკიდებული და დამოუკიდებელი. ექსპერიმენტის დამოუკიდებელი ცვლადი არის ცვლადი, რომლითაც მანიპულირებს მკვლევარი. სწორედ ეს არის ამ ცვლადის ეფექტი, რომელსაც სწავლობს ექსპერიმენტატორი. დამოკიდებული ცვლადი იზომება დამოუკიდებელი ცვლადის მანიპულირების პასუხად. ამრიგად, ექსპერიმენტში, მკვლევარი

დაინტერესებულია დამოუკიდებელი ცვლადის ცვლილებების გავლენის დადგენით, დამოკიდებულ ცვლადზე“.

ამგვარად, წარმოდგენილი კვლევა ეყრდნობა შერჩევითი ცვლადის ტიპს და სკალარულ გაზომვის სისტემას, რომლებიც მთლიანობაში რაოდენობრივი ცვლადის დამახასიათებლებია. დამატებით, გამომდინარე კვლევის კომპლექსური დიზაინიდან, რაც კროს-სექციურ და დროითი მწკრივების ერთობლიობაში გამოიხატება, ნაშრომი იყენებს კვლევისთვის ყველაზე ოპტიმალურ გამჭოლ ანუ პანელურ მონაცემთა დიზაინს, რომელიც საუკეთესოა მრავალი მიმართულებებით, კერძოდ: შეუძლია ისეთი მონაცემების კონტროლი და გაზომვა რომელიც სხვა მიდგომებით შეუძლებელი იქნებოდა, შეუძლია აკონტროლოს ისეთი ცვლადები რომლებიც იცვლებიან დროში და არა ჯგუფებს შორისი და რაც მთავარია მოცემული მიდგომა ითვალისწინებს მონაცემთა ინდივიდუალურ ჰეტეროგენურობას.

დამატებით, კვლევა ოპტიმალური რეგრესიული მოდელის დადგენისას ფართოდ ეყრდნობა ფიქსირებული ეფექტის რეგრესიული მოდელის გამოყენებას, რომელიც პრიორიტეტული იქნა ჰაუსმანის ტესტის გამოყენებით და ფიქსირებული ეფექტის რეგრესიული მოდელის (fixed Effect) უპირეტესობის დადგენით, შერჩევითი ეფექტის რეგრესიულ (Random Effect) მოდელზე¹.

¹ გთხოვთ იხილოთ დანართი 3 შერჩევით ეფექტის მოდელის არსის უკეთ გასაცნობად.

3.3.2 ფიქსირებული ეფექტის რეგრესიული მოდელი

(Oscar, T. 2007) თავის ნაშრომში აღნიშნავს, რომ ფიქსირებული ეფექტის რეგრესიული მოდელის გამოყენება მხოლოდ იმ შემთხვევაშია რეკომენდირებული როდესაც დროში არამუდმივ ცვლადებთან გვაქვს შეხება.

ავტორი ასევე მიუთითებს, რომ როდესაც აღნიშნულ მიდგომას ვიყენებთ ჩვენ ვუშვებთ დაშვებას, რომ ინდივიდებს შიგნით არსებულმა კავშირმა შეიძლება გავლენა იქონიოს როგორც დამოუკიდებელ ისე დამოკიდებულ ცვლადებზე, რისი კონტროლიც აუცილებელია. სწორედ ფიქსირებული ეფექტის მოდელი გამორიცხავს დროში უცვლელი ცვლადების მახასიათებლებს გავლენას და ამგვარად ჩვენ გვეძლევა საშუალება, რომ შევაფასოთ დამოუკიდებელი ცვლადების გავლენა დამოკიდებულზე. უფრო მეტიც, ეს უკანასკნელი გამოიყენება ფაქტიურად უნიკალურ ნარჩენობით ცვლადებს და ამხსნელ ცვლადებს შორის კორელაციის არსებობის გასაზომად, მათ შორის კორელაციის არ არსებობის ნულოვანი ჰიპოთეზით. ამგვარად, ფიქსირებული ეფექტის მოდელის არსი შემდეგნაირად წარმოგვიდგება:

$$Y_{it} = \beta_1 X_{it} + \alpha_i + u_{it} \quad (\text{ფორმულა 1})$$

სადაც:

α_i - ($i = 1 \dots n$) წარმოადგენს თითოეული ცვლადთა ჯგუფების უცნობ გადაკვეთის წერტილს (n რაოდენობის ჯგუფების სპეციფიკური გადაკვეთის წერტილი).

Y_{it} - წარმოადგენს დამოკიდებულ ცვლადს, სადაც $i =$ ჯგუფების რაოდენობის, ხოლო $t =$ დროის პერიოდს განსაზღვრავს.

X_{it} - წარმოადგენს დამოუკიდებელ ცვლადს.

β_1 - წარმოადგენს დამოუკიდებელი ცვლადის კოეფიციენტს.

u_{it} - ნარჩენობითი (რეზიდუალი) ცვლადი.

3.3.3 ჰაუსმანის სპეციფიკური ტესტი

იმისთვის რომ დავადგინოთ თუ რომელი მოდელი გამოვიყენეთ, ფიქსირებული თუ შერჩევითი, ჩვენ შეგვიძლია ჰაუსმანის ტესტის ჩატარება, სადაც ნულოვანი ჰიპოთეზა არის რომ შერჩევითი მოდელი არის ფიქსირებულ მოდელზე უპირატესი. ძირითადად, აღნიშნული ტესტი იდენტიფიცირებას აკეთებს შერჩევითი მოდელის უნიკალური ნარჩენობითი ცვლადი (ε_{it}) არის თუ არა კორელაციაში მთავარ დამოუკიდებელ ცვლადებთან, კორელაციის არ ყოფნის ნულოვანი ჰიპოთეზით (Green, W.H. 2008).

ამგვარად, (Hausman, J. A. 1978) ამტკიცებს, რომ კორელაციის არ ყოფნის ნულოვანი ჰიპოთეზაზე დაყრდნობით, არ უნდა არსებობდეს ორ შემფასებელს შორის სხვაობა. და ჰაუსმანის ტესტის ჩატარებისთვის პირველ რიგში აუცილებელია რომ გამოვთვალოთ $\hat{\beta}_{RE}$, $\hat{\beta}_{FE}$ და მათი კოვარიაცია. სადაც $\hat{\beta}$ უბრალოდ რეგრესიის დროს მიღებული დამოუკიდებელი ცვლადების კოეფიციენტებია.

ხოლო, თვითონ ჰაუსმან სპეციფიკაციის ტესტი კი შემდგომში მდგომარეობს:

$$W = \frac{(\hat{\beta}_{FE} - \hat{\beta}_{RE})^2}{Var(\hat{\beta}_{FE}) - Var(\hat{\beta}_{RE})} \sim \chi_k^2$$

სადაც:

χ^2 - ჰი კვადრატი (Chi-Square).

K - შესაბამისი თავისუფლების ხარისხი.

3.3.4 კვლევის მთავარი ცვლადები

აღნიშნული, საკვლევი მასალა მოიცავს ევროპის წამყვანი ქვეყნების ეკონომიკის ზრდის მთავარი პარამეტრების ჩართულობის განსაზღვრას (საბიუჯეტო დანახარჯების დეტალურად ჩაშლით) საშუალო ვადიან (ხუთ წლიან) პერიოდზე. ამგვარად კვლევისთვის შერჩეული იქნა 29 წამყვანი ქვეყანა, 16 წლიან 2002-2017 წლების პერიოდით, რომელიც დამატებითად სტრატეგიცირებული იქნა ორ ჯგუფად მშპ-ს ერთ სულ მოსახლეზე (ევროში), სადაც შერჩეული ქვეყნების დაყოფა მოხდა შედარებით დაბალ და მაღალ შემოსავლიან ქვეყნებად, კვლევის ბოლო ხუთი წლის მონაცემების გეომეტრიული საშუალოზე დაყრდნობით, შესაბამისი მედიანის ნიშნულის გამოყვანით. ამგვარად მედიანის ციფრის ზემოთ მყოფი ქვეყნების ჩამონათვალი ერთიანდება ერთ ჯგუფში ხოლო ნიშნულს ქვემოთ მყოფნი დაჯგუფდებიან მეორეში. დამატებითად, ყველა ცვლადი გამოხატული არის აბსოლუტური სიდიდით მილიონ ევროში, გარდა პროცენტული მაჩვენებლებით წარმოდგენილი ინფლაციისა და დამოკიდებული ცვლადებისა. კვლევის მიზნებისთვის რიგი ცვლადების გალოგარითმებას ქონდა ადგილი².

კვლევაში მონაწილე დამოკიდებული ცვლადები³ (სგმშპ³ %) მოიცავენ წლიური მშპ-ს ზრდის 5 წლიანი პერიოდს, რომელიც გამოიანგარიშება მცოცავი

² რაც შეეხება კვლევის მიზნებისთვის რიგი ცვლადების გალოგარითმებას, ანუ მონოტონური ტრანსფორმაციის ერთერთ მიდგომას, როგორც მრავალი ემპირიული ნაშრომები მიუთითებენ აღნიშნული არ ზემოქმედებს რეგრესიის კოეფიციენტებზე და პირიქით მის დადებით მხარეებზე მიუთითებენ, კერძოდ მეთოდი ხელს უწყობს: ნორმალური განაწილების დაშვებების გაუმჯობესებას, მონაცემთა გაწრფივებას, ვარიაციის ჰომოგენურობას და რაც მთავარია განსხვავებული გაზომვითი ერთეულების ადვილ შედარებითობას.

³ საყრადღებოა, რომ კვლევაში მონაწილე ცვლადების გვერდით ფრჩხილებში მოქცეული დასახელებები წარმოადგენენ იმ ფაქტურ სახელწოდებებს, რომლითაც ისინი ფიგურირებენ ეკონომეტრიკული ანალიზის დროს.

საშუალოს მიხედვით და გვაქვს ორი ცვლადი თითოეული ჯგუფისთვის, როგორც რაციონალური რიცხვები.

დამოუკიდებელი ცვლადების უდიდესი მნიშვნელობა 19 ერთეული გამოხატული არის აბსოლუტური სიდიდით მილიონ ევროში და შემდგომ გადაყვანილი ნატურალურ ლოგარითმში, ინფლაციის გარდა რომელიც პროცენტული მაჩვენებელია. ამგვარად კვლევაში შემდეგი დამოუკიდებელი ცვლადები მიიღებენ მონაწილეობას:

1. **საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურება (ლოგსახმომს)** - აღნიშნული ხარჯვითი კომპონენტი 701 ფუნქციონალური კოდით იდენტიფიცირდება და GFS სტანდარტების მიხედვით აერთიანებს: 1) აღმასრულებელი და წარმომადგენლობითი ორგანოების საქმიანობის უზრუნველყოფა, ფინანსური და ფისკალური საქმიანობა, საგარეო ურთიერთობები; 2) საერთაშორისო ეკონომიკური დახმარება; 3) საერთო დანიშნულების მომსახურება; 4) ძირითადი კვლევები; 5) კვლევები და განვითარება საერთო დანიშნულების საჯარო მომსახურებაში; 6) სხვა საერთო დანიშნულების მომსახურება; 7) სახელმწიფო ვალის ტრანსაქცია; 8) ნაკადები მთავრობის სხვადასხვა დონეს შორის;
2. **თავდაცვა (ლოგთავდაცვა)** - მოცემული ცვლადი ხარჯვით ფუნქციონალურ ჭრილში 702 კოდით იდენტიფიცირდება და GFS სტანდარტების მიხედვით აერთიანებს: 1) შეიარაღებული თავდაცვა; 2) სამოქალაქო თავდაცვა; 3) საერთაშორისო სამხედრო დახმარება; 4) კვლევები და განვითარება თავდაცვაში; 5) სხვა არა კლასიფიცირებული თავდაცვითი ხარჯები;
3. **საზოგადოებრივი წესრიგი და უშიშროება (ლოგსაზწუ)** - აღნიშნული ცვლადი ხარჯვით 703 კომპონენტად წარმოგვიდგება ფუნქციონალურ ჭრილში და საერთაშორისო სტანდარტებით მოიცავს შემდგომ ხარჯვით კომპონენტებს: 1) პოლიციის სამსახური; 2) სახანძრო სამსახური; 3) სასამართლოები და პროკურატურა; 4) სასჯელაღსრულების

- დაწესებულებები; 5) კვლევა და განვითარება საზოგადოებრივი წესრიგსა და უშიშროებაში; 6) სხვა არა კლასიფიცირებული საქმიანობა;
- 4. ეკონომიკური საქმიანობა (ლოგეკსაქმიანობა)** - აღნიშნული კლასიფიკატორი 704 კოდის ქვეშ ერთიანდება და GFS სახელმძღვანელოს მიხედვით აერთიანებს: 1) საერთო ეკონომიკური, კომერციული და შრომითი რესურსებთან დაკავშირებული საქმიანობა; 2) სოფლის მეურნეობა, სატყეო მეურნეობა, მეთევზეობა და მონადირეობა; 3) სათბობი და ენერგეტიკა; 4) სამთომომპოვებელი და გადამამუშავებელი მრეწველობა, მშენებლობა; 5) ტრანსპორტი; 6) კომუნიკაცია; 7) ეკონომიკის სხვა დარგები; 8) გამოყენებითი კვლევები ეკონომიკურ საქმიანობის სფეროში; 9) სხვა არა კლასიფიცირებული საქმიანობა ეკონომიკის სფეროში;
- 5. გარემოს დაცვა (ლოგარდაცვა)** - მოცემული კლასიფიკატორი GFS სახელმძღვანელოს მიხედვით 705 კოდით არის წარმოდგენილი და აერთიანებს შემდეგს: 1) ნარჩენების გადამუშავება- მენეჯმენტი; 2) წყლის ნარჩენების გადამუშავება- მენეჯმენტი; 3) ჰაერის დაბინძურებასთან ბრძოლა; 4) ბიომრავალფეროვნებისა და ლანდშაფტების დაცვა; 5) გამოყენებითი კვლევები გარემოს დაცვის სფეროში; 6) სხვა არა კლასიფიცირებული საქმიანობა გარემოს დაცვის სფეროში;
- 6. საბინაო - კომუნალური მეურნეობა (ლოგსაბკომ)**- მოცემული ხარჯვითი ნაწილი 706 კლასიფიკატორის კოდით წარმოგვიდგება და საერთაშორისო სტანდარტების მიხედვით შემდგომ დანახარჯების ჯგუფს აერთიანებს; 1) საცხოვრებელი სახლების განვითარება; 2) სათემო საზოგადოების განვითარება; 3) წყალმომარაგება; 4) ქუჩის გარე განათება; 5) გამოყენებითი კვლევები საბინაო-კომუნალური მეურნეობაში; 6) სხვა არა კლასიფიცირებული საქმიანობა საბინაო-კომუნალური მეურნეობაში;

7. **ჯანმრთელობის დაცვა (ლოგჯანდაცვა)** - აღნიშნული კლასიფიკატორი 707 კოდის ქვეშ ერთიანდება და GFS სტანდარტების მიხედვით აერთიანებს: 1) სამედიცინო პროდუქცია, მოწყობილობები და აპარატები; 2) ამბულატორიული მომსახურება; 3) საავადმყოფოების მომსახურება; 4) საზოგადოებრივი ჯანდაცვის მომსახურება; 5) გამოყენებითი კვლევები ჯანმრთელობის დაცვაში; 6) სხვა არა კლასიფიცირებული საქმიანობა ჯანმრთელობის დაცვაში;
8. **დასვენება, კულტურა, რელიგია (ლოგდკრ)** - მოცემული კლასიფიკატორი 708 კოდით წარმოგვიდგება GFS სტანდარტების სახელმძღვანელოში და თავისი მოცემულობით აერთიანებს შემდეგ პარამეტრებს: 1) მომსახურება დასვენებისა და სპორტის სფეროში; 2) მომსახურება კულტურის სფეროში; 3) ტელერადიო მაუწყებლობა და საგამომცემლო საქმიანობა; 4) რელიგიური და სხვა სახის საზოგადოებრივი საქმიანობა; 5) გამოყენებითი კვლევები დასვენება, კულტურა, რელიგიაში; 6) სხვა არა კლასიფიცირებული საქმიანობა დასვენება, კულტურა, რელიგიაში;
9. **განათლება (ლოგგანათლება)** - განათლება GFS სტანდარტების მიხედვით 709 კლასიფიკატორის კოდის ქვეშ ერთიანდება და შემდგომ ხარჯვით კომპონენტებს მოიცავს: 1) ბაგა ბაღის და დაწყებითი ზოგადი განათლება; 2) საშუალო ზოგადი განათლება; 3) პროფესიული განათლება; 4) უმაღლესი განათლება; 5) უმაღლესის შემდგომი განათლება; 6) განათლების სფეროს დამხმარე მომსახურება; 7) გამოყენებითი კვლევები განათლებაში; 8) სხვა არა კლასიფიცირებული საქმიანობა განათლებაში;
10. **სოციალური დაცვა (ლოგსოცდაცვა)** - აღნიშნული ცვლადი 710 ფუნქციონალური კოდით იდენტიფიცირდება და GFS სტანდარტების მიხედვით აერთიანებს: 1) ავადმყოფთა და შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა სოციალური დაცვა; 2) ხანდაზმულთა სოციალური დაცვა; 3) სიცოცხლის პირას ზღვარზე მყოფთა დაცვა; 4) ოჯახებისა და ბავშვების

სოციალური დაცვა; 5) უმუშევრობა; 6) საცხოვრებლით უზრუნველყოფა; 7) სოციალური გაუცხოების საკითხები, რომლებიც არ ექვემდებარება კლასიფიკაციას; 8) გამოყენებითი კვლევები სოციალურ დაცვაში; 9) სხვა არა კლასიფიცირებული საქმიანობა სოციალურ დაცვაში;

11. **საოჯახო მეურნეობების დანახარჯი (ლოგშმ)** - მოცემული ცვლადი (ადრე ცნობილი როგორც პირადი დანახარჯი) წარმოადგენს ყველა საოჯახო მეურნეობების მიერ მოხმარებულ საქონლის და მომსახურების საბაზრო ღირებულებას, გრძელვადიან მოხმარების საქონლის ჩათვლით, როგორებიცაა: ავტომობილები, სარეცხი მანქანები, სახლის კომპიუტერები და სხვა.
12. **მთლიანი კაპიტალის ფორმირება (ლოგმეფ)** - აღნიშნული ცვლადი (ადრე ცნობილი როგორც მთლიანი საშინაო ინვესტიცია) მოიცავს ეკონომიკაში ფიქსირებულ აქტივებზე განხორციელებულ დანახარჯებს, იგი ასევე მოიცავს სასაქონლო მატერიალურ ფასეულობების მთლიან ცვლილებებს.
13. **ექსპორტი (ლოგექსპორტი)** - ქვეყნიდან განხორციელებული საქონლის და მომსახურების მთლიანი ექსპორტი.
14. **იმპორტი (ლოგიმპორტი)** - ქვეყანაში განხორციელებული საქონლის და მომსახურების მთლიანი იმპორტი.
15. **საგადასახადო შემოსავლები (ლოგსაგშემ)** - საგადასახადო შემოსავლები მოიცავენ ზოგადად ხელისუფლებისთვის განხორციელებულ სავალდებულო ტრანსფერებს საზოგადოებრივი მიზნებისთვის.
16. **დასაქმებულთა რაოდენობა (ლოგდასაქმება)** - ქვეყანაში კვლევის პერიოდში არსებული უშუალოდ დასაქმებულ მთლიან ადამიანთა რაოდენობა.
17. **წარმოება (ლოგწარმოება)** - მოცემული ცვლადი მოიცავს ინდუსტრიებს რომელსაც აერთიანებს საერთაშორისო ინდუსტრიული კლასიფიკატორების 15-37 განყოფილებები.

- 18. მთლიანი შიდა დანაზოგი (ლოგმშდ)** - აღნიშნული ცვლადი გამოთვლილია მთლიან შიდა პროდუქტს გამოკლებული მთლიანი შიდა დანახარჯი.
- 19. მთლიანი რეზერვები (ლოგრეზერვები)** - ცვლადი მოიცავს მონეტარული ოქროს, სპეციალურ საკრედიტო უფლებებს, საერთაშორისო სავალუტო ფონდის მიერ არსებულ ამავე ორგანიზაციაში შესული წევრების რეზერვებს და უცხოურ სავალუტო რეზერვებს.
- 20. ინფლაცია (%)** - ინფლაცია გაზომილია სამომხმარებლო ფასების ინდექსის მიხედვით, და წარმოადგენს წლიურ პროცენტულ ცვლილებას სამომხმარებლო კალათაში განთავსებული საქონლის და მომსახურებების მიხედვით.

3.4 კვლევის მთავარი კითხვები

კვლევა პასუხს სცემს კვლევის მთავარ კითხვებს, რომლებიც შემდეგ საკითხებად ფორმულირდება:

- რა გავლენა აქვს ევროპის წამყვანი ქვეყნების ეკონომიკურ ზრდაზე, კვლევაში მონაწილე მთავარ მაკროეკონომიკურ ინდიკატორებს საშუალო ვადიან პერიოდში?
- რა მსგავსება და განსხვავება იკვეთება კვლევის დროს იდენტიფიცირებულ შედარებით მაღალ და დაბალ შემოსავლიან ქვეყნების ჯგუფებს შორის?

3.5 კვლევის მთავარი ჰიპოთეზა

შესაბამისად, კვლევის მთავარი მიზანია კვლევის ცვლადებს შორის ოპტიმალური მიზეზობრივი კავშირის დადგენა და იმ შესაბამისი ჰიპოთეზების ტესტირება, რომელიც შეამოწმებს ცვლადების ერთობლივ მნიშვნელობებს. აქვე აღსანიშნავია, რომ ტესტი დაეყრდნობა ორ-კუდა ტესტირების მიდგომას ვინაიდან ჩვენს შემთხვევაში ყველანაირი ცვლილებითი გავლენა მნიშვნელოვანია, როგორც დადებითი ასევე უარყოფითი. შესაბამისად, კვლევის მთავარი ნულოვანი ჰიპოთეზები შემდეგნაირად ჩამოყალიბდება:

H_{01} = კვლევაში მონაწილე შედარებით მაღალ შემოსავლიან ქვეყნების ჯგუფების მთავარ მაკროეკონომიკურ ინდიკატორებს, ერთობლივად, არ აქვთ მნიშვნელოვანი გავლენა ეკონომიკურ ზრდაზე საშუალო ვადიან პერიოდში!

და:

H_{02} = კვლევაში მონაწილე შედარებით დაბალ შემოსავლიან ქვეყნების ჯგუფების მთავარ მაკროეკონომიკურ ინდიკატორებს, ერთობლივად, არ აქვთ მნიშვნელოვანი გავლენა ეკონომიკურ ზრდაზე საშუალო ვადიან პერიოდში!

4. მიღებული შედეგების ანალიზი.

მოცემული თავი სამ ნაწილს მოიცავს და ფართოდ ეყრდნობა მოძიებული საჯარო ინფორმაციის, როგორც ფართო დეტალურ ანალიზს კვლევაში მონაწილე ინდივიდუალური ქვეყნების ჩაშლით, ასევე მონაწილე ქვეყნების მთავარი მაკროეკონომიკური ცვლადების ეკონომეტრიკულ ანალიზს. ამგვარად, პირველი ნაწილი მიმოიხილავს კვლევაში მონაწილე ცვლადების, მათ შორის სახელმწიფო ბიუჯეტის და ნაერთი ბიუჯეტის ხარჯვით ათივე კომპონენტებს მათივე ფუნქციონალური კოდების მიხედვით, და დეტალურად განიხილავს როგორც კვლევის დროს იდენტიფიცირებული ჯგუფების საერთო საშუალო მონაცემებს, ასევე მოცემულ ჯგუფებში გაერთიანებული ქვეყნების შედარებითობით ანალიზს. მეორე ნაწილი დაეთმობა ეკონომეტრიკული შედეგების ანალიზს და ოპტიმალური მოდელის შექმნას (საბიუჯეტო დანახარჯებით), და შეამოწმებს კვლევის მთავარ ჰიპოთეზებს. რაც შეეხება მესამე ნაწილს იგი წარმოგვიდგება როგორც ანალიტიკური შემჯამებელი და პასუხს გასცემს სადისერტაციო კვლევის მთავარ კითხვებს.

4.1 კვლევაში მონაწილე ქვეყნების ცვლადების დეტალური ანალიზი

აღსანიშნავია, რომ მოცემული ქვეთავი ძალზედ მნიშვნელოვან როლს იკავებს წარმოდგენილ კვლევაში, ვინაიდან იგი დეტალურად განიხილავს კვლევაში მონაწილე ოცდაცხრა ქვეყნის (ავსტრია, ბელგია, ბულგარეთი, ჩეხეთის რესპუბლიკა, დანია, გერმანია, ესტონეთი, ირლანდია, საბერძნეთი, ესპანეთი, საფრანგეთი, ხორვატია, იტალია, კვიპროსი, ლატვია, ლიტვა, უნგრეთი, მალტა, ნიდერლანდები, პოლონეთი, პორტუგალია, რუმინეთი, სლოვენია, სლოვაკეთი, ფინეთი, შვედეთი, გაერთიანებული სამეფო, ნორვეგია, შვეიცარია), როგორც საბიუჯეტო დანახარჯების გადანაწილებას და პრიორიტიზირებას წარმოდგენილ ქვეყნებში მთლიან დანახარჯებთან, ასევე

კვლევაში მონაწილე სხვა მთავარი მაკროეკონომიკური ცვლადების ქვეყნების მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებაშიც.

დამატებითად, უკეთ ურთიერთ შედარებითობიდან გამომდინარე კვლევა ცალკე ქვეთავებად განიხილავს, კვლევის დროს იდენტიფიცირებულ შედარებით მაღალ შემოსავლიან და შედარებით დაბალ შემოსავლიან სეგმენტებს შემავალი ქვეყნების დონეზეც, და მოახდენს მათ დეტალურ კონტექსტუალურ ანალიზს.

4.1.1 შედარებით მაღალ შემოსავლიანი ევროპული ქვეყნების დეტალური ანალიზი

როგორც წინამდებარე თავში აღინიშნა, კვლევაში მონაწილე ქვეყნების სტრატეგიცირება მოხდა ორ ჯგუფად, მშპ-ს ერთ სულ მოსახლეზე (ევროში) მიმართებით, სადაც შერჩეული ქვეყნების დაყოფა მოხდა შედარებით დაბალ და მაღალ შემოსავლიან ქვეყნებად, კვლევის ბოლო ხუთი წლის მონაცემების გეომეტრიული საშუალოზე დაყრდნობით, ხოლო შემდგომ მედიანის ნიშნულის გამოყვანით. ამგვარად, კვლევის პირველ ჯგუფში შემდეგი თოთხმეტი ქვეყანა გაერთიანდა: ავსტრია, ბელგია, გაერთიანებული სამეფო, გერმანია, დანია, ესპანეთი, ირლანდია, იტალია, ნორვეგია, საფრანგეთი, ფინეთი, შვედეთი, შვეიცარია და ნიდერლანდები.

ამგვარად, ვიდრე თითოეული ქვეყნის დეტალურ ანალიზზე გადავიდოდეთ, თავდაპირველად განვიხილოთ მთლიანი სურათი, რაც ზოგადად მოცემულ კვლევითი ჯგუფისთვის არის დამახასიათებელი. აქვე აღნიშვნის ღირსია ის ფაქტიც, რომ ვინაიდან კვლევის ინოვაციურობა სწორედ სახელმწიფო დანახარჯების ინდივიდუალური ეფექტის განსაზღვრა წარმოადგენს, სწორედ მოცემული ასიგნებების ცალკე დეტალური ანალიზიც იქნება წარმოდგენილი ქვეყნების დონეზე, როგორც მთლიან დანახარჯებთან ასევე მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით.

ცხრილი N1

სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება საერთო ხარჯებში წლების მიხედვით					
წელი	საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურება	თავდაცვა	საზოგადოებრივი წესრიგი და უშიშროება	ეკონომიკური საქმიანობა	გარემოს დაცვა
2002	14.9%	3.3%	3.8%	8.9%	1.6%
2003	14.3%	3.2%	3.8%	8.8%	1.6%
2004	14.0%	3.3%	3.8%	8.9%	1.6%
2005	14.0%	3.2%	3.8%	9.0%	1.9%
2006	13.8%	3.2%	3.8%	9.0%	1.7%
2007	14.0%	3.1%	3.8%	8.7%	1.8%
2008	14.0%	3.1%	3.7%	9.6%	1.7%
2009	13.1%	3.0%	3.7%	9.5%	1.8%
2010	13.2%	3.0%	3.7%	10.0%	1.7%
2011	13.9%	3.0%	3.7%	9.0%	1.7%
2012	13.9%	2.9%	3.6%	9.4%	1.7%
2013	14.0%	2.9%	3.6%	8.5%	1.7%
2014	13.6%	2.8%	3.6%	8.6%	1.7%
2015	13.0%	2.8%	3.6%	8.7%	1.7%
2016	12.7%	2.9%	3.6%	8.6%	1.6%
2017	12.6%	2.9%	3.6%	8.7%	1.7%
საშუალო	13.7%	3.0%	3.7%	9.0%	1.7%

ცხრილი N2

სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება საერთო ხარჯებში წლების მიხედვით					
წელი	საბინაო - კომუნალური მეურნეობა	ჯანმრთელობის დაცვა	დასვენება, კულტურა, რელიგია	განათლება	სოციალური დაცვა
2002	1.7%	13.6%	2.3%	11.1%	38.8%
2003	1.9%	13.8%	2.3%	11.1%	39.2%
2004	1.9%	14.0%	2.3%	10.9%	39.3%
2005	1.9%	14.2%	2.3%	10.9%	38.9%
2006	1.9%	14.5%	2.3%	10.9%	38.8%
2007	1.9%	14.6%	2.4%	10.9%	38.7%
2008	1.9%	14.6%	2.4%	10.7%	38.3%
2009	2.0%	14.7%	2.4%	10.5%	39.3%
2010	1.7%	14.6%	2.3%	10.5%	39.2%
2011	1.5%	14.7%	2.3%	10.5%	39.6%
2012	1.4%	14.7%	2.2%	10.3%	40.0%
2013	1.3%	14.9%	2.3%	10.3%	40.6%
2014	1.3%	15.2%	2.3%	10.3%	40.7%
2015	1.3%	15.3%	2.2%	10.4%	41.1%
2016	1.2%	15.4%	2.2%	10.3%	41.5%
2017	1.3%	15.4%	2.2%	10.3%	41.5%
საშუალო	1.6%	14.6%	2.3%	10.6%	39.7%

წარმოდგენილ ცხრილი 1-2 დეტალური ანალიზი გვიჩვენებს, რომ შედარებით მაღალ შემოსავლიანი ევროპული სახელმწიფოთა ასიგნებების უდიდესი წილი სოციალურ დაცვაზე მოდის მზარდი ტენდენციით. მაგალითისთვის, აღნიშნული ნიშნული 2002 წელთან შედარებით დაახლოებით სამი პროცენტით არის გაზრდილი და საშუალოდ კვლევის სრული პერიოდის გათვალისწინებით 39.7%-ს შეადგენს. სიდიდით მეორე ნიშნულს ჯამრთელობის დაცვა წარმოადგენს, რომელიც სოციალური დაცვის დანახარჯების მსგავსად, მზარდი ტენდენციით გამოირჩევა და საშუალოდ 14.6%-იანი ნიშნულით წარმოგვიდგება. მესამე ადგილს საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურებაზე გაწეული დანახარჯები იკავებს, რომელიც მიუხედავად მცირედი კლების ტენდენციისა, განსაკუთრებით 2013 წლიდან, საშუალოდ საკმაოდ მაღალ 13.7%-ს შეადგენს. მეოთხე და მეხუთე ადგილებზე განათლებაზე და ეკონომიკურ საქმიანობაზე გაწეული დანახარჯები წარმოგვიდგებიან, წლების მიხედვით სტაბილურად გამოყოფილი, საშუალოდ 10.6% და 9%-იანი ნიშნულებით. წლების მიხედვით სტაბილური საშუალო 3.7%-იანი დაფინანსებით არის წარმოდგენილი საზოგადოებრივი წესრიგი და უშიშროებაზე გაწეული დანახარჯები. რაც შეეხება თავდაცვაზე გაწეულ დანახარჯებს იგი საშუალოდ 3%-იანი ნიშნულში მერყეობს, მცირედი კლების ტენდენციით კვლევის თექვსმეტ წლიანი პერსპექტივის გათვალისწინებით. რაც შეეხება სახელმწიფოს მიერ გაწეული ბოლო სამ დანახარჯობრივ კატეგორიებს დასვენება-კულტურა-რელიგია, გარემოს დაცვა და საბინაო - კომუნალური მეურნეობა, ისინი სამ პროცენტთან ნიშნულში მდებარეობენ 2.3%-იანი, 1.7%-იანი და 1.6%-იანი წილებით, მსგავსი თანმიმდევრობით.

დეტალური ანალიზისთვის ასევე მნიშვნელოვანია, თუ რა წილობრივად არიან წარმოდგენილები აღნიშნული ასიგნებები მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით, როგორც ინდივიდუალურად ასევე მთლიან ასპექტში. ამგვარად,

ცხრილი N3

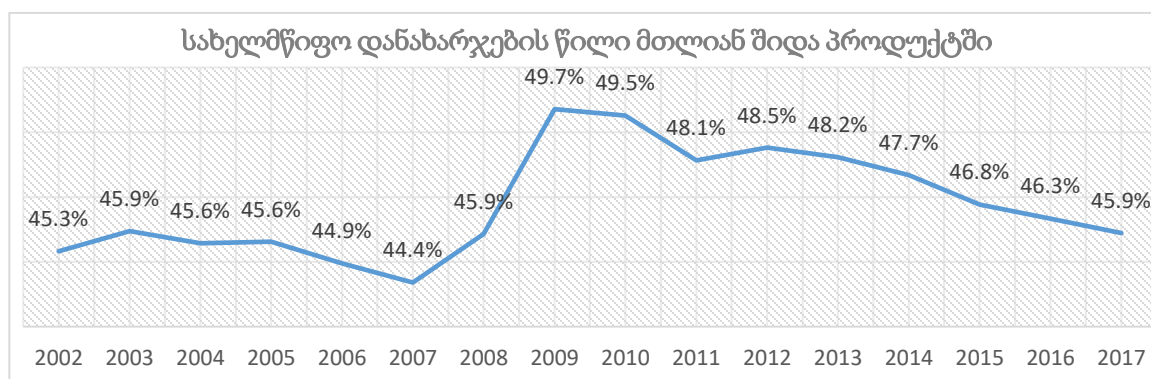
სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურება	თავდაცვა	საზოგადოებრივი წესრიგი და უშიშროება	ეკონომიკური საქმიანობა	გარემოს დაცვა
2002	6.8%	1.5%	1.7%	4.0%	0.7%
2003	6.6%	1.5%	1.7%	4.0%	0.8%
2004	6.4%	1.5%	1.7%	4.1%	0.7%
2005	6.4%	1.4%	1.7%	4.1%	0.9%
2006	6.2%	1.4%	1.7%	4.1%	0.8%
2007	6.2%	1.4%	1.7%	3.9%	0.8%
2008	6.4%	1.4%	1.7%	4.4%	0.8%
2009	6.5%	1.5%	1.8%	4.7%	0.9%
2010	6.6%	1.5%	1.8%	5.0%	0.9%
2011	6.7%	1.4%	1.8%	4.4%	0.8%
2012	6.7%	1.4%	1.7%	4.5%	0.8%
2013	6.8%	1.4%	1.7%	4.1%	0.8%
2014	6.5%	1.3%	1.7%	4.1%	0.8%
2015	6.1%	1.3%	1.7%	4.1%	0.8%
2016	5.9%	1.3%	1.6%	4.0%	0.8%
2017	5.8%	1.3%	1.6%	4.0%	0.8%
საშუალო	6.4%	1.4%	1.7%	4.2%	0.8%

ცხრილი N4

სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	საბინაო - კომუნალური მეურნეობა	ჯანმრთელობის დაცვა	დასვენება, კულტურა, რელიგია	განათლება	სოციალური დაცვა
2002	0.8%	6.2%	1.0%	5.0%	17.6%
2003	0.9%	6.3%	1.1%	5.1%	18.0%
2004	0.8%	6.4%	1.0%	5.0%	17.9%
2005	0.8%	6.5%	1.1%	5.0%	17.8%
2006	0.9%	6.5%	1.1%	4.9%	17.4%
2007	0.8%	6.5%	1.1%	4.9%	17.2%
2008	0.9%	6.7%	1.1%	4.9%	17.6%
2009	1.0%	7.3%	1.2%	5.2%	19.5%
2010	0.8%	7.2%	1.1%	5.2%	19.4%
2011	0.7%	7.1%	1.1%	5.1%	19.1%
2012	0.7%	7.1%	1.1%	5.0%	19.4%
2013	0.6%	7.2%	1.1%	5.0%	19.6%
2014	0.6%	7.2%	1.1%	4.9%	19.4%
2015	0.6%	7.2%	1.0%	4.9%	19.2%
2016	0.6%	7.1%	1.0%	4.8%	19.2%
2017	0.6%	7.1%	1.0%	4.7%	19.0%
საშუალო	0.8%	6.8%	1.1%	5.0%	18.6%

თუ ცხრილ 3-4-ს გავანალიზებთ, სახელმწიფოს მიერ გამოყოფილი დანახარჯებში დიდი წილი მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით, სოციალურ დაცვას უკავია საშუალოდ მზარდი 18.6%-ი. მეორე და მესამე ადგილზე ჯანმრთელობის დაცვის და საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურების კატეგორიები არიან წარმოდგენილი 6.8%-იანი და 6.4%-იანი ნიშნულებით. განათლების და ეკონომიკური საქმიანობის წილი მთლიან შიდა პროდუქტში 5%-იანი და 4.2%-იანი ნიშნულებით წარმოგვიდგება. ხოლო დანარჩენი ხუთი სახელმწიფო ასიგნებების წილი მთლიან შიდა პროდუქტში 2%-ზე ნაკლებია.

გრაფიკი N1



ამგვარად, გრაფიკულ გამოსახულება 1-ის დეტალური განხილვით ვხედავთ, რომ მთლიანი სახელმწიფო დანახარჯების წილი მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებაში საშუალოდ 44%-46%-იან ნიშნულებში მერყეობს, თუ არ ჩავთვლით ტურბულენტურ 2009 წელს, როდესაც წილობრივი მაჩვენებელი თითქმის 50%-მდე ადის, თუმცა მისი შემდგომი პერიოდი კლებით გამოირჩევა, რაც ეკონომიკის მიერ ფინანსური კრიზისით გამოწვეული შოკების გამკლავების და თანდათანობითი აღდგენის მანიშნებელია.

რაც შეეხება კვლევაში მონაწილე დანარჩენ მაკროეკონომიკურ მაჩვენებლებს ისინი ცხრილი 5-6-ით არიან წარმოდგენილი და შემდეგნაირად გადანაწილდებიან.

ცხრილი N5

მაკროეკონომიკური ცვლადების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	საოჯახო მეურნეობების დანახარჯი	მთლიანი კაპიტალის ფორმირება	ექსპორტი	იმპორტი	საგადასახადო შემოსავლები
2002	55.6%	21.0%	33.4%	30.9%	43.2%
2003	55.6%	20.9%	32.6%	30.5%	43.2%
2004	55.4%	21.0%	33.7%	31.4%	43.2%
2005	55.3%	21.4%	35.1%	33.3%	43.7%
2006	54.8%	22.2%	37.1%	35.4%	44.1%
2007	54.1%	23.0%	37.7%	35.7%	44.2%
2008	54.0%	22.6%	38.8%	36.9%	44.3%
2009	54.9%	19.9%	34.7%	32.7%	44.0%
2010	54.6%	20.5%	38.3%	36.3%	43.9%
2011	54.3%	21.1%	40.9%	38.8%	44.4%
2012	54.5%	20.0%	41.8%	38.8%	45.0%
2013	54.3%	19.7%	42.0%	38.6%	45.6%
2014	53.9%	20.1%	41.7%	38.2%	45.3%
2015	53.7%	20.4%	42.4%	38.6%	44.8%
2016	53.5%	20.7%	42.4%	38.7%	44.8%
2017	53.3%	21.1%	44.0%	40.2%	45.2%
საშუალო	54.5%	21.0%	38.5%	35.9%	44.3%

ცხრილი N6

მაკროეკონომიკური ცვლადების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან, მთლიან პოპულაციასთან და საშუალო ინფლაციასთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	დასაქმებულთა წილი მთლიან პოპულაციაში	წარმოება	მთლიანი შიდა დანაზოგი	მთლიანი რეზერვები	ინფლაცია
2002	45.7%	24.2%	23.4%	5.2%	2.2%
2003	45.6%	23.8%	23.0%	4.6%	2.0%
2004	45.7%	23.6%	23.2%	4.2%	1.6%
2005	45.9%	23.7%	23.2%	4.0%	1.8%
2006	46.4%	23.9%	24.0%	4.1%	2.0%
2007	47.0%	23.7%	24.9%	4.2%	1.9%
2008	47.1%	23.7%	24.4%	4.0%	3.3%
2009	46.1%	22.2%	21.8%	5.9%	0.6%
2010	45.8%	22.5%	22.4%	7.7%	1.6%
2011	46.0%	22.6%	23.2%	7.8%	2.5%
2012	45.9%	22.4%	22.9%	9.8%	2.1%
2013	45.6%	22.2%	23.1%	8.7%	1.4%
2014	45.8%	21.9%	23.6%	8.7%	0.7%
2015	46.1%	22.0%	24.2%	9.8%	0.3%
2016	46.5%	22.0%	24.5%	10.3%	0.6%
2017	47.0%	22.2%	24.9%	11.0%	1.5%
საშუალო	46.1%	22.9%	23.6%	6.9%	1.6%

შესაბამისად, ყველაზე დიდი წილი მთლიან შიდა პროდუქტში საოჯახო მეურნეობების დანახარჯებს უკავია 54.5%-ით. თუმცა წლების მიხედვით აღნიშნული ცვლადი კლების ტენდენციით გამოირჩევა. მომდევნო ადგილს საგადასახადო შემოსავლები იკავებს 44.3%-ით და თუ თვალსაჩინოებისთვის მოცემულ ცვლადს მთლიან სახელმწიფო დანახარჯებს შევადარებთ, საშუალოდ შედარებით მაღალ შემოსავლიანი ქვეყნების სეგმენტი 2.5%-იან საბიუჯეტო დეფიციტით გამოირჩევა. მეტად მნიშვნელოვანია, რომ აღნიშნული ჯგუფის ექსპორტის მაჩვენებელი იმპორტის მაჩვენებელზე პოზიტიურ ბალანსს აფიქსირებს და დაახლოებით საშუალოდ 2.6%-იანი მეტობით გამოირჩევა. შედარებით, სტაბილური მაჩვენებლებით გამოირჩევიან მთლიანი შიდა დანაზოგის, წარმოების და მთლიანი კაპიტალის ფორმირების პარამეტრები, რომლებსაც მთლიან შიდა პროდუქტში 23.6%, 22.9% და 21% უკავიათ მსგავსი თანმიმდევრობით. ბოლო მაკროეკონომიკური მონაცემი, რომელიც მთლიანი შიდა პროდუქტთან მიმართებით განიხილება, არის მთლიანი რეზერვები და მიუხედავად მისი არც თუ ისე შთამბეჭქდავი 6.9%-იანი ნიშნულის, დეტალურად თუ ჩავუღრმავდებით მოცემული ცვლადი წლების მიხედვით მუდმივად ზრდით გამოირჩევა და მაგალითისთვის 2017 წელს 11%-იც კი შეადგინა, ხოლო თუ 2002 წლის მონაცემს შევადარებთ თითქმის ხუთი პროცენტით არის გაზრდილი. აქვე აღნიშვნის ღირსია დასაქმებულთა რაოდენობა, რომელიც ცხრილ 6-ში წარმოდგენილია როგორც წილი მთლიან პოპულაციაში და ცოტათი მზარდი მიმდინარეობით საშუალოდ მთლიანი პოპულაციის 46.1%-ს მოიცავს. რაც შეეხება ინფლაციის მაჩვენებელს იგი საკმაოდ დაბალ ნიშნულს გვიჩვენებს და წლების გათვალისწინებით საშუალოდ 1.6%-ს შეადგენს.

4.1.1.1 ავსტრია

2009 წლის შემდეგ ავსტრიამ ძალიან ფრთხილი და ამბიციური თანამედროვე საბიუჯეტო რეფორმების გზა აირჩია, რომელიც რამდენიმე მიზნის მიღწევას ითვალისწინებდა, კერძოდ: ბიუჯეტის მოქნილობის ზრდას,

გამჭვირვალებას და შედეგზე ორიენტირებულობას. 2009 წლის პირველმა ფაზამ შემოიტანა შუალედური დანახარჯების ჩარჩო, რომელიც საკანონმდებლო დონეზე განსაზღვრავდა დანახარჯების მაღლითა ჭერს მომდევნო ოთხი წლის განმავლობაში, მცოცავი პირობით. 2013 წელს წარმოდგენილი იქნა საბიუჯეტო სტრუქტურის ცვლილებების მეორე ფაზა, რომელიც გაცილებით მეტ მოქნილობას აძლევდა სამინისტროებს განსაკუთრებით ხელმეორედ არჩევის დროს. დამატებით, შედეგზე ორიენტირებული ბიუჯეტის ცნება იქნა შემოტანილი, როგორც ავსტრიის ფედერალური საბიუჯეტო რეფორმის განუყოფელ ნაწილად, და გენდერული ბიუჯეტიც იქნა დამტკიცებული როგორც მთლიან მიდგომის გამორჩეული ელემენტი. უფრო მეტიც, ფინანსური აღრიცხვის და ბიუჯეტირების ორმაგი სტანდარტი იქნა იმპლემენტირებული, რომელიც ორივე ნაღდ და დარიცხვის მეთოდს ეყრდნობა. ასევე საპარლამენტო საბიუჯეტო ოფისი თამაშობს განსაკუთრებულ როლს, რათა დაეხმაროს პარლამენტის წევრებს იყვნენ აქტიურად ჩართულები ბიუჯეტის შესრულების და ზოგადად საბიუჯეტო ინფორმაციის მიღებაში (OECD, 2019).

ამგვარად, ავსტრიის მთავარი მაკროეკონომიკური პარამეტრების კერძოდ კი ავსტრიის მთავრობის დანახარჯების პრიორიტეტულობის უკეთ გაცნობისთვის, ცხრილი 7-8 უკეთ მოგვცემს საშუალებას. აქვე მნიშვნელოვანია, რომ ანალიზის დროს ინდივიდუალური ქვეყნის გადაწყვეტილებების შედარებაც მოხდება მთლიანი ჯგუფის საშუალო მაჩვენებლებთან.

შესაბამისად, როგორც წარმოდგენილი ცხრილები გვიჩვენებენ ავსტრიის საბიუჯეტო ასიგნებების უდიდესი ნაწილი 40.4% და 15% მიემართება სოციალური დაცვის და ჯანმრთელობის დაცვის ღონისძიებებზე, რაც მთლიანი ჯგუფის მაჩვენებლებთან ახლოს მიახლოებული ნიშნულებია.

ცხრილი N7

სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება საერთო ხარჯებში წლების მიხედვით					
წელი	საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურება	თავდაცვა	საზოგადოებრივი წესრიგი და უშიშროება	ეკონომიკური საქმიანობა	გარემოს დაცვა
2002	16.0%	1.5%	2.8%	9.7%	1.0%
2003	15.2%	1.6%	2.8%	10.1%	1.1%
2004	14.1%	1.5%	2.7%	15.9%	0.9%
2005	15.2%	1.5%	2.7%	12.7%	1.0%
2006	15.4%	1.4%	2.7%	12.7%	1.0%
2007	15.4%	1.5%	2.6%	12.0%	0.9%
2008	14.5%	1.8%	2.7%	12.7%	0.9%
2009	14.4%	1.3%	2.6%	14.2%	1.0%
2010	14.5%	1.2%	2.6%	12.3%	1.1%
2011	14.5%	1.2%	2.6%	12.1%	1.0%
2012	14.2%	1.2%	2.6%	12.3%	0.9%
2013	14.0%	1.2%	2.6%	12.3%	0.9%
2014	13.0%	1.1%	2.5%	14.1%	0.9%
2015	13.4%	1.1%	2.6%	12.0%	0.8%
2016	13.0%	1.2%	2.7%	11.2%	0.8%
2017	12.4%	1.2%	2.8%	11.6%	0.7%
საშუალო	14.3%	1.4%	2.7%	12.4%	0.9%

ცხრილი N8

სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება საერთო ხარჯებში წლების მიხედვით					
წელი	საბინაო - კომუნალური მეურნეობა	ჯანმრთელობის დაცვა	დასვენება, კულტურა, რელიგია	განათლება	სოციალური დაცვა
2002	1.0%	14.3%	2.7%	10.1%	40.9%
2003	1.0%	14.4%	2.6%	10.2%	40.9%
2004	0.8%	14.0%	2.6%	9.1%	38.3%
2005	0.8%	14.5%	2.6%	9.4%	39.6%
2006	0.7%	14.5%	2.7%	9.5%	39.4%
2007	0.8%	14.9%	2.9%	9.5%	39.4%
2008	0.8%	15.1%	2.7%	9.7%	39.3%
2009	0.8%	14.5%	2.6%	9.4%	39.2%
2010	0.7%	14.9%	2.4%	9.7%	40.5%
2011	0.7%	15.0%	2.5%	9.8%	40.7%
2012	0.7%	15.0%	2.4%	9.8%	40.8%
2013	0.7%	15.1%	2.4%	9.7%	41.2%
2014	0.7%	15.1%	2.3%	9.4%	40.9%
2015	0.7%	16.0%	2.4%	9.6%	41.4%
2016	0.7%	16.3%	2.4%	9.8%	42.0%
2017	0.6%	16.6%	2.4%	9.9%	41.8%
საშუალო	0.8%	15.0%	2.5%	9.7%	40.4%

სიდიდით მესამე საბიუჯეტო ალოკაცია მიემართება საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურებაზე 14.3%, რაც ოდნავ მეტი მაჩვენებელია ჯგუფის შედეგზე. ასევე საყურადღებოა, რომ ავსტრიის მთავრობა ეკონომიკურ საქმიანობაზე გაცილებით მეტს ხარჯავს ვიდრე ჯგუფის საშუალო 12.4%-ს, ხოლო შედარებით ნაკლები სახსრები მიემართება განათლებაზე 9.7%. ასევე მნიშვნელოვანია, რომ ჯგუფის საშუალოსთან შედარებით თავდაცვაზე გაწეული საბიუჯეტო დანახარჯების თითქმის ნახევარი 1.4% მიემართება, საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურებაზე 0.8% და გარემოს დაცვაზე 0.9%. რაც შეეხება დანარჩენ ორ ცვლადს, მათი განაწილება თითქმის იდენტურია ჯგუფის საშუალოსი, საზოგადოებრივი წესრიგი და უშიშროება 2.7% და დასვენება-კულტურა-რელიგია 2.5% მაჩვენებლებით.

ცხრილი N9

სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურება	თავდაცვა	საზოგადოებრივი წესრიგი და უშიშროება	ეკონომიკური საქმიანობა	გარემოს დაცვა
2002	8.2%	0.8%	1.4%	4.9%	0.5%
2003	7.8%	0.8%	1.4%	5.2%	0.5%
2004	7.6%	0.8%	1.4%	8.6%	0.5%
2005	7.8%	0.8%	1.4%	6.5%	0.5%
2006	7.7%	0.7%	1.4%	6.4%	0.5%
2007	7.6%	0.8%	1.3%	5.9%	0.5%
2008	7.2%	0.9%	1.3%	6.3%	0.5%
2009	7.8%	0.7%	1.4%	7.7%	0.5%
2010	7.7%	0.6%	1.4%	6.5%	0.6%
2011	7.4%	0.6%	1.3%	6.1%	0.5%
2012	7.3%	0.6%	1.3%	6.3%	0.5%
2013	7.2%	0.6%	1.3%	6.3%	0.4%
2014	6.8%	0.6%	1.3%	7.4%	0.5%
2015	6.8%	0.6%	1.3%	6.1%	0.4%
2016	6.6%	0.6%	1.3%	5.6%	0.4%
2017	6.1%	0.6%	1.4%	5.7%	0.4%
საშუალო	7.3%	0.7%	1.4%	6.4%	0.5%

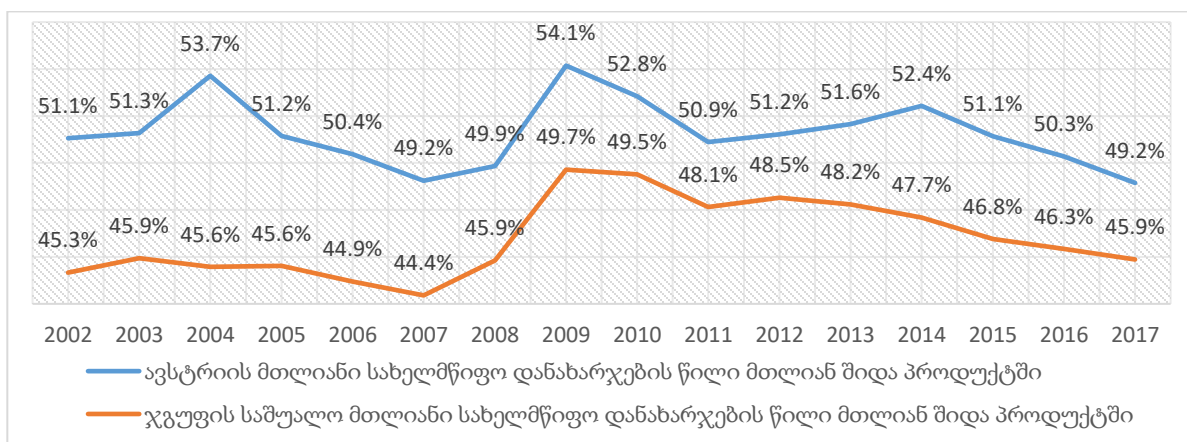
ცხრილი N10

სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	საბინაო - კომუნალური მეურნეობა	ჯანმრთელობის დაცვა	დასვენება, კულტურა, რელიგია	განათლება	სოციალური დაცვა
2002	0.5%	7.3%	1.4%	5.2%	20.9%
2003	0.5%	7.4%	1.4%	5.3%	21.0%
2004	0.4%	7.5%	1.4%	4.9%	20.6%
2005	0.4%	7.4%	1.3%	4.8%	20.2%
2006	0.4%	7.3%	1.3%	4.8%	19.9%
2007	0.4%	7.4%	1.4%	4.7%	19.4%
2008	0.4%	7.5%	1.3%	4.8%	19.6%
2009	0.4%	7.8%	1.4%	5.1%	21.2%
2010	0.4%	7.9%	1.3%	5.1%	21.4%
2011	0.4%	7.7%	1.3%	5.0%	20.7%
2012	0.4%	7.7%	1.3%	5.0%	20.9%
2013	0.3%	7.8%	1.3%	5.0%	21.3%
2014	0.3%	7.9%	1.2%	4.9%	21.5%
2015	0.4%	8.2%	1.2%	4.9%	21.2%
2016	0.4%	8.2%	1.2%	4.9%	21.1%
2017	0.3%	8.2%	1.2%	4.8%	20.5%
საშუალო	0.4%	7.7%	1.3%	5.0%	20.7%

მსგავსად, ცხრილი 9-10 ანალიზი გვიჩვენებს რომ სოციალური დაცვა და ჯანმრთელობის დაცვა მთლიან შიდა პროდუქტში სხვა დანახარჯებთან მიმართებით ლიდერ პოზიციას იკავებენ 20.7% და 7.7%-ია, რაც ჯგუფის საშუალოზე 2.1%-ით და 0.9%-ით მეტია. ასვე ჯგუფის საშუალოზე მეტი მაჩვენებლები უფიქსირდებათ საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურებას და ეკონომიკურ საქმიანობას 7.3% და 6.4%. რაც შეეხება განათლების ნიშნულს იგი მთლიანი სეგმენტის ნიშნულის იდენტურია და 5%-ია. დანარჩენი ხუთი ცვლადის მაჩვენებლები მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით 2%-იანი ნიშნული ქვემოთ წარმოგვიდგებიან.

შეჯამებისთვის, თუ გრაფიკულ გამოსახულება 2-ს დავაკვირდებით, ავსტრიის სახელმწიფო გაცილებით მეტს ხარჯავს საშუალოდ 51.3%-ს, ვიდრე მთლიანდ ჯგუფის საშუალო მაჩვენებელია 46.8%-ი.

გრაფიკი N2



რაც შეეხება კვლევაში მონაწილე დანარჩენ ათ მაკროეკონომიკურ მაჩვენებლებს, თუ ცხრილებს 11-12 გავაანალიზებთ, დავინახავთ რომ მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებაში საოჯახო მეურნეობების დანახარჯს ლომის წილი უკავია 51.2%-ით, თუმცა აღნიშნული 2.3%-ით ჩამორჩება ჯგუფის საშუალო ნიშნულს.

ცხრილი N11

მაკროეკონომიკური ცვლადების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	საოჯახო მეურნეობების დანახარჯი	მთლიანი კაპიტალის ფორმირება	ექსპორტი	იმპორტი	საგადასახადო შემოსავლები
2002	51.7%	23.6%	45.3%	41.6%	49.7%
2003	52.3%	24.4%	44.6%	41.8%	49.5%
2004	52.1%	24.1%	46.9%	43.9%	48.9%
2005	52.0%	23.8%	48.6%	45.4%	48.6%
2006	51.5%	23.6%	50.8%	47.2%	47.8%
2007	50.2%	24.6%	52.6%	48.2%	47.9%
2008	50.0%	24.5%	53.2%	48.8%	48.4%
2009	51.5%	22.8%	45.2%	41.9%	48.8%
2010	51.5%	22.6%	51.3%	47.8%	48.4%
2011	51.5%	24.1%	53.9%	51.2%	48.3%
2012	51.5%	24.0%	54.0%	51.2%	49.0%
2013	51.6%	23.7%	53.4%	50.6%	49.7%
2014	51.3%	23.5%	53.4%	50.1%	49.7%
2015	50.5%	23.8%	53.1%	49.3%	50.1%
2016	50.2%	24.3%	52.3%	48.7%	48.7%
2017	49.9%	25.1%	53.7%	50.6%	48.4%
საშუალო	51.2%	23.9%	50.8%	47.4%	48.9%

ცხრილი N12

მაკროეკონომიკური ცვლადების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან, მთლიან პოპულაციასთან და საშუალო ინფლაციასთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	დასაქმებულთა წილი მთლიან პოპულაციაში	წარმოება	მთლიანი შიდა დანაზოგი	მთლიანი რეზერვები	ინფლაცია
2002	46.9%	27.4%	27.6%	6.0%	1.7%
2003	46.9%	27.5%	26.9%	4.8%	1.3%
2004	47.0%	27.4%	27.2%	4.0%	2.0%
2005	47.2%	27.1%	26.8%	3.8%	2.1%
2006	47.7%	27.3%	27.5%	3.8%	1.7%
2007	48.4%	27.6%	29.2%	4.6%	2.2%
2008	49.2%	27.0%	28.9%	3.9%	3.2%
2009	48.8%	25.8%	25.8%	4.4%	0.4%
2010	49.1%	25.5%	26.0%	5.7%	1.7%
2011	49.7%	25.4%	26.7%	5.7%	3.6%
2012	50.0%	25.6%	26.7%	6.6%	2.6%
2013	49.9%	25.5%	26.4%	5.4%	2.1%
2014	50.1%	25.4%	26.8%	5.8%	1.5%
2015	49.9%	25.2%	27.6%	5.9%	0.8%
2016	49.9%	25.2%	28.0%	5.9%	1.0%
2017	50.3%	25.3%	28.5%	5.1%	2.2%
საშუალო	48.8%	26.3%	27.3%	5.1%	1.9%

შემდეგი თვალსაჩინო მაჩვენებელია ექსპორტი 50.8%-ით, რომელიც 3.4%-ით აღემატება იმპორტის მაჩვენებელს და ჯგუფის საშუალო ნიშნულზე 2.3%-ით მეტია. შემდეგი მნიშვნელოვანია ნიშნულია საგადასახადო შემოსავლები საშუალოდ 48.9%-იან ნიშნულით. უნდა აღინიშნოს, რომ მოცემული კომპონენტი 2.4%-ით ჩამორჩება მთლიან სახელმწიფო დანახარჯებს და მოცემული დეფიციტიც თითქმის მიახლოებულია მთლიანი ჯგუფის მაჩვენებელ 2.5%-თან. ჯგუფის საშუალოსთან მიმართებით, გაცილებით მაღალი მაჩვენებლები უფიქსირდებათ, მთლიანი შიდა დანაზოგის, წარმოების და მთლიანი კაპიტალის ფორმირების კომპონენტებს 27.3%, 26.3% და 23.9%, მსგავსი თანმიმდევრობით. რაც შეეხება მთლიან რეზერვების საშუალო 5.1%-იან მაჩვენებელს, იგი 1.8%-ით ჩამორჩება ჯგუფის საშუალო ნიშნულს.

შემდეგი მაჩვენებელი დასაქმებულთა რაოდენობა და მისი წილი მთლიან პოპულაციაში 48.8%-ით, მეტნაკლებად მზარდი ტენდენციით

გამორჩევა როგორც წლების მიხედვით ასევე ჯგუფის მთლიანი საშუალოსთან მიმართებით 2.7%-ით. ხოლო რაც შეეხება ბოლო მაკროეკონომიკურ მაჩვენებლის ინფლაციის საშუალო 1.9%-იან მაჩვენებელს, იგი მხოლოდ 0.3%-ით აღემატება მთლიან ჯგუფის საშუალო ნიშნულს.

4.1.1.2 ბელგია

ბელგიის ფედერალური სტრუქტურული მთავრობა ბიუჯეტის განკარგვას ანაწილებს ცენტრალური/ფედერალური მთავრობების, ავტონომიური რეგიონების და სათემო საზოგადოებებს შორის. რაც, ხშირად რთული საბიუჯეტო შეთანხმებების გამომწვევი იყო განსაკუთრებით სხვადასხვა სამთავრობო შტოებს შორის. აღნიშნული გამოწვევის გასამკლავებლად 2013 წელს ბელგიის მთავრობამ მიიღო თანამშრომლობითი შეთანხმება, რომელიც ხაზს უსვამს ინდივიდუალურ საბიუჯეტო მიზნებს ფინანსთა უმაღლესი კონსულის მეთვალყურეობის და მონიტორინგის ქვეშ. გენდერული ბიუჯეტის კანონი, რომელიც მოქმედებს 2007 წლის 12 იანვრიდან, ავალდებულებს გენდერული თვალთახედვის ინტეგრაციას და ჩართულობას, ბიუჯეტის მთლიანი პროცესის მიმდინარეობებისას. (OECD, 2019).

მსგავსად, ბელგიის მთავრობის დანახარჯების დეტალური ანალიზისთვის აუცილებელია ცხრილი 13-14 ჩაკითხვა. ამგვარად, დეტალური ანალიზი გვიჩვენებს, რომ დომინანტურ მდგომარეობაში კვლავ სოციალური დაცვა გვევლინება 35.2%-ით, რომელიც გაცილებით ჩამორჩება ჯგუფის საერთო საშუალო მაჩვენებელს. რაც არ უნდა გასაკვირი იყოს, შემდეგ პოზიციაზე საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურებაზე გაწეული 17%-იანი ასიგნება გვევლინება, რომელიც კლების ტენდენციის მიუხედავად, 3.3%-ით აღემატება ჯგუფის საშუალო ნიშნულს. მიუხედავად ცოტათი მზარდი ტენდენციისა ჯანმრთელობის დაცვა 13.9%-ით მესამე ადგილზე წარმოგვიდგება, თუმცა მცირედით მაინც ჩამორჩება ჯგუფურ საშუალო ნიშ-

ცხრილი N13

სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება საერთო ხარჯებში წლების მიხედვით					
წელი	საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურება	თავდაცვა	საზოგადოებრივი წესრიგი და უშიშროება	ეკონომიკური საქმიანობა	გარემოს დაცვა
2002	21.3%	2.4%	3.4%	9.4%	1.7%
2003	20.2%	2.3%	3.3%	9.0%	1.6%
2004	19.5%	2.2%	3.3%	9.4%	1.7%
2005	18.0%	2.1%	3.2%	14.8%	1.5%
2006	17.7%	2.1%	3.6%	11.4%	1.5%
2007	18.1%	2.1%	3.5%	11.5%	1.4%
2008	17.3%	2.1%	3.5%	12.0%	1.6%
2009	16.7%	1.8%	3.5%	12.3%	1.7%
2010	16.1%	1.8%	3.4%	12.6%	1.9%
2011	15.9%	1.7%	3.4%	13.6%	2.2%
2012	15.6%	1.7%	3.3%	13.9%	2.1%
2013	15.6%	1.7%	3.3%	12.6%	2.1%
2014	15.4%	1.6%	3.3%	12.7%	1.8%
2015	15.1%	1.6%	3.2%	12.3%	1.6%
2016	15.1%	1.5%	3.2%	12.1%	1.7%
2017	13.9%	1.5%	3.3%	12.1%	1.8%
საშუალო	17.0%	1.9%	3.4%	12.0%	1.7%

ცხრილი N14

სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება საერთო ხარჯებში წლების მიხედვით					
წელი	საბინაო - კომუნალური მეურნეობა	ჯანმრთელობის დაცვა	დასვენება, კულტურა, რელიგია	განათლება	სოციალური დაცვა
2002	0.9%	12.5%	2.5%	11.6%	34.3%
2003	0.8%	11.9%	2.4%	11.0%	32.6%
2004	0.9%	13.9%	2.6%	11.4%	35.1%
2005	0.8%	13.2%	2.5%	11.0%	32.9%
2006	0.9%	13.7%	2.7%	11.6%	35.1%
2007	0.9%	13.9%	2.5%	11.4%	34.7%
2008	0.8%	14.2%	2.5%	11.3%	34.6%
2009	0.8%	14.3%	2.5%	11.1%	35.3%
2010	0.8%	14.4%	2.4%	11.3%	35.2%
2011	0.7%	14.0%	2.4%	11.3%	34.8%
2012	0.7%	14.2%	2.5%	11.2%	34.9%
2013	0.7%	14.3%	2.3%	11.4%	35.9%
2014	0.7%	14.6%	2.3%	11.5%	36.0%
2015	0.6%	14.8%	2.3%	11.9%	36.6%
2016	0.7%	14.5%	2.4%	11.8%	37.0%
2017	0.6%	14.7%	2.4%	12.1%	37.5%
საშუალო	0.8%	13.9%	2.4%	11.4%	35.2%

ნულს. ეკონომიკური საქმიანობა და განათლება ერთობლივად მნიშვნელოვანია ბელგიის მთავრობისთვის და მათზე დაახლოებით მთლიანი დანახარჯების 12-12%-ს მიმართავს, რაც გაცილებით აღემატება ჯგუფის საერთო მაჩვენებელს. საზოგადოებრივ წესრიგსა და უშიშროებაზე და დასვენება-კულტურა-რელიგიაზე 3.4%-ი და 2,4% მიემართება, რაც თითქმის ჯგუფის მსგავსია. ხოლო თავდაცვა და საბინაო - კომუნალური მეურნეობა 1.9%-ით და 0.8%-ით თითქმის განახევრებულია, ჯგუფის საშუალო მაჩვენებლებთან.

რაც შეეხება, უკვე განხილული მაკროეკონომიკური მაჩვენებლების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან, იხილეთ ცხრილი 15-16, სოციალური დაცვის სიდიდე მთლიან შიდა პროდუქტში თითქმის იდენტურია საკვლევი ჯგუფის ნიშნულთან. რაც შეეხება სიდიდით მეორე და მესამე პარამეტრებს საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურება საშუალოდ 8.8%-ით და ჯანმრთელობის დაცვა წარმოგვიდგება 7.3%-ით,

ცხრილი N15

სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურება	თავდაცვა	საზოგადოებრივი წესრიგი და უშიშროება	ეკონომიკური საქმიანობა	გარემოს დაცვა
2002	10.5%	1.2%	1.7%	4.7%	0.8%
2003	10.3%	1.1%	1.7%	5.2%	0.8%
2004	9.5%	1.1%	1.6%	4.6%	0.8%
2005	9.3%	1.1%	1.7%	7.6%	0.8%
2006	8.6%	1.0%	1.7%	5.5%	0.7%
2007	8.7%	1.0%	1.7%	5.6%	0.7%
2008	8.7%	1.1%	1.8%	6.1%	0.8%
2009	9.1%	1.0%	1.9%	6.7%	0.9%
2010	8.6%	1.0%	1.8%	6.7%	1.0%
2011	8.7%	0.9%	1.8%	7.4%	1.2%
2012	8.7%	0.9%	1.9%	7.7%	1.2%
2013	8.7%	0.9%	1.9%	7.0%	1.2%
2014	8.5%	0.9%	1.8%	7.0%	1.0%
2015	8.1%	0.8%	1.7%	6.6%	0.9%
2016	8.0%	0.8%	1.7%	6.4%	0.9%
2017	7.2%	0.8%	1.7%	6.3%	0.9%
საშუალო	8.8%	1.0%	1.8%	6.3%	0.9%

ცხრილი N16

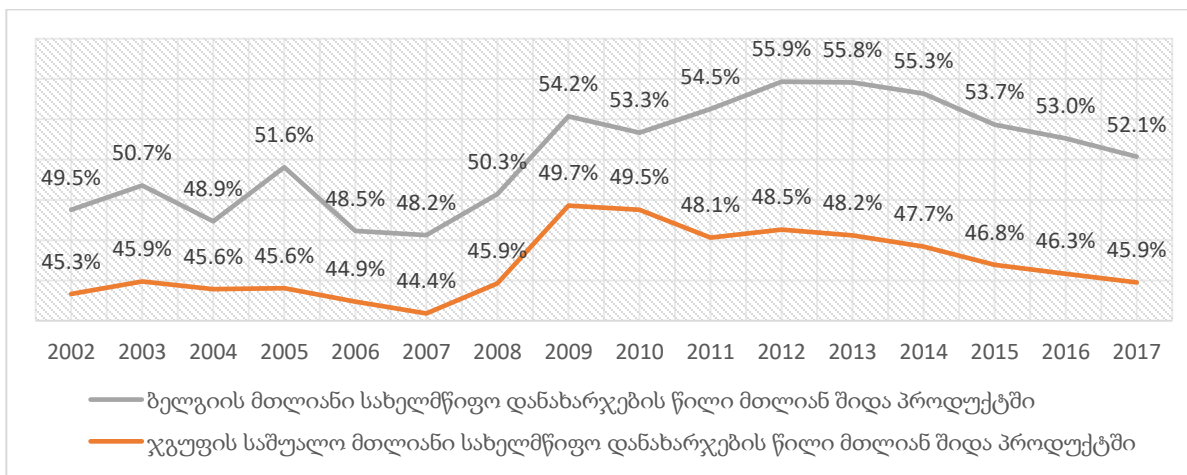
სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	საბინაო - კომუნალური მეურნეობა	ჯანმრთელობის დაცვა	დასვენება, კულტურა, რელიგია	განათლება	სოციალური დაცვა
2002	0.4%	6.2%	1.2%	5.8%	17.0%
2003	0.4%	6.7%	1.3%	5.9%	17.3%
2004	0.5%	6.8%	1.3%	5.6%	17.2%
2005	0.4%	6.8%	1.3%	5.7%	17.0%
2006	0.4%	6.6%	1.3%	5.6%	17.0%
2007	0.4%	6.7%	1.2%	5.5%	16.7%
2008	0.4%	7.2%	1.2%	5.7%	17.4%
2009	0.4%	7.7%	1.3%	6.0%	19.1%
2010	0.4%	7.7%	1.3%	6.0%	18.8%
2011	0.4%	7.6%	1.3%	6.2%	19.0%
2012	0.4%	7.9%	1.4%	6.2%	19.5%
2013	0.4%	8.0%	1.3%	6.4%	20.0%
2014	0.4%	8.1%	1.3%	6.4%	19.9%
2015	0.3%	7.9%	1.2%	6.4%	19.7%
2016	0.3%	7.7%	1.3%	6.3%	19.6%
2017	0.3%	7.7%	1.3%	6.3%	19.5%
საშუალო	0.4%	7.3%	1.3%	6.0%	18.4%

რომლებიც გაცილებით აღემატებიან ჯგუფის მიერ ნაჩვენებ საშუალო ნიშნულებს. თითქმის იდენტურ წილები აქვთ მთლიან შიდა პროდუქტში ეკონომიკურ საქმიანობას და განათლებას 6.3% და 6%, რაც აგრეთვე აღემატება ჯგუფის საშუალო მაჩვენებლებს. რაც შეეხება დანარჩენ ხუთ ცვლადს მათი ნიშნულები 2%-იან ზღვარს მიღმა წარმოგვიდგებიან.

შეჯამებისთვის, თუ გრაფიკულ გამოსახულება 3-ს დავაკვირდებით, ბელგიის სახელმწიფო გაცილებით მეტს ხარჯავს საშუალოდ 52.1%-ს, ვიდრე მთლიანდ ჯგუფის საშუალო მაჩვენებელია 46.8%-ია.

კვლევაში მონაწილე სხვა მაკროეკონომიკური მაჩვენებლების წილობრივი გადანაწილება, როგორც მთლიან შიდა პროდუქტთან ასევე მთლიან პოპულაციასთან და ინფლაციასთან, იხილეთ ცხრილი 17-18, პირველ

გრაფიკი N3



ცხრილი N17

მაკროეკონომიკური ცვლადების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	საოჯახო მეურნეობების დანახარჯი	მთლიანი კაპიტალის ფორმირება	ექსპორტი	იმპორტი	საგადასახადო შემოსავლები
2002	51.0%	20.7%	70.3%	64.8%	49.6%
2003	50.6%	20.9%	68.6%	63.4%	49.0%
2004	49.8%	22.5%	70.4%	65.7%	48.8%
2005	49.6%	23.6%	73.5%	69.9%	48.9%
2006	49.5%	23.9%	75.7%	72.0%	48.7%
2007	49.2%	24.4%	77.5%	73.7%	48.3%
2008	50.2%	25.7%	79.7%	79.2%	49.2%
2009	50.7%	21.7%	69.3%	67.0%	48.8%
2010	50.7%	22.7%	76.4%	74.7%	49.3%
2011	50.5%	24.0%	81.6%	81.1%	50.3%
2012	50.6%	23.2%	82.3%	81.7%	51.6%
2013	50.8%	22.2%	81.7%	80.5%	52.7%
2014	50.4%	23.4%	82.7%	82.0%	52.2%
2015	49.8%	23.7%	80.8%	79.4%	51.3%
2016	50.0%	24.1%	82.7%	81.4%	50.7%
2017	49.8%	24.6%	85.8%	84.6%	51.3%
საშუალო	50.2%	23.2%	77.4%	75.1%	50.0%

ცხრილი N18

მაკროეკონომიკური ცვლადების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან, მთლიან პოპულაციასთან და საშუალო ინფლაციასთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	დასაქმებულთა წილი მთლიან პოპულაციაში	წარმოება	მთლიანი შიდა დანაზოგი	მთლიანი რეზერვები	ინფლაცია
2002	40.3%	23.7%	26.2%	5.5%	1.5%
2003	40.1%	23.1%	26.1%	4.4%	1.5%
2004	40.3%	22.8%	27.2%	3.7%	1.9%
2005	40.7%	22.4%	27.3%	3.1%	2.5%
2006	40.9%	22.3%	27.6%	3.2%	2.3%
2007	41.3%	22.3%	28.3%	3.4%	1.8%
2008	41.7%	21.8%	26.2%	3.1%	4.5%
2009	41.3%	20.5%	23.9%	4.9%	0.0%
2010	41.3%	20.7%	24.5%	5.6%	2.3%
2011	41.2%	20.6%	24.5%	5.5%	3.4%
2012	41.1%	20.1%	23.8%	6.1%	2.6%
2013	40.8%	19.9%	23.4%	5.2%	1.2%
2014	40.8%	19.7%	24.0%	4.9%	0.5%
2015	40.9%	19.8%	25.1%	5.3%	0.6%
2016	41.2%	19.5%	25.4%	5.0%	1.8%
2017	41.6%	19.6%	25.8%	5.2%	2.2%
საშუალო	41.0%	21.2%	25.6%	4.6%	1.9%

და მეორე ადგილებს, მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით საკმაოდ დიდი მაჩვენებლებით ექსპორტი 77.4%-იანი და იმპორტი 75%-იანი ნიშნულებით ინაწილებენ, რაც ორივე შემთხვევაში თითქმის ორჯერ აღემატება ჯგუფის საშუალო ნიშნულს. მესამე და მეოთხე პოზიციებს კი თითქმის იდენტური 50.2% და 50% საოჯახო მეურნეობების დანახარჯები და საგადასახადო შემოსავლები პოზიცირებენ. აქვე აღნიშვნის ღირსია, რომ ბელგიის სახელმწიფოსაც დაახლოებით 2.1%-იანი დეფიციტური ხარჯვა უფიქსირდება. დაახლოებით 25%-იანი ნიშნულებში ტრიალებენ ჯგუფის საშუალო მაჩვენებლებთან მიახლოებით მთლიანი შიდა დანაზოგი, მთლიანი კაპიტალის ფორმირება და წარმოება. რაც შეეხება მთლიანი რეზერვების მაჩვენებელს იგი 4.6%-იანი ნიშნულით გაცილებით ჩამორჩება შედარებით მაღალ შემოსავლიანი ქვეყნების სეგმენტის საშუალო 6.9%-იანი ნიშნულს. ბოლო ორი ცვლადი დასაქმებულთა რაოდენობის წილი მთლიან პოპულაციაში და ინფლაცია,

შედარებით განსახვავებულ შედეგებს აჩვენებენ, მაშინ როცა დასაქმებულთა რაოდენობრივი წილი 41%-ს შეადგენს და საერთო საშუალო მაჩვენებელს 5.1%-ით ჩამორჩება, ინფლაციის მაჩვენებელი 1.9%-იანი ნიშნულით 0.3%-ით აღემატება საერთო ნიშნულს.

4.1.1.3 გაერთიანებული სამეფო

2015 წელს საბიუჯეტო პასუხისმგებლობის ჩასწორებული ქარტია იქნა დამტკიცებული ქვეყნის პარლამენტის მიერ. ცვლილებები მოიცავდა ორ ფისკალურ წესს და „სოციალური უზრუნველყოფის აქტს“, რათა გაკონტროლებულიყო სოციალური უზრუნველყოფის ხარჯების შესაბამისობა, მისი ბიუჯეტით გაწერილ ოდენობასთან და განსაზღვრულ წესთან ხუთ წლიან საპროგნოზო პერიოდის განმავლობაში. ბიუჯეტის პასუხისმგებლობის ოფისი 2010 წელს შეიქმნა, რათა წარმოედგინა დამოუკიდებელი ავტორიტეტული ანალიზი გაერთიანებული სამეფოს ფინანსებთან დაკავშირებით. ხოლო 2013 წლის დეკემბერში ბიუჯეტის პასუხისმგებლობის ოფისს დაემატა ახალი მოვალეობა „სოციალური უზრუნველყოფის აქტთან“ მიმართებით, რათა შეეფასებინათ მთავრობის შედეგიანობა წარმოდგენილ აქტთან მიმართებით და გამოექვეყნებინათ ინფორმაცია იმ მიმართულებებზე და მამოძრავებელ ძალებზე, რაც დაკავშირებული იქნებოდა სოციალური უზრუნველყოფასთან და აქტით განსაზღვრულ ყველა დანახარჯებთან. რაც შეეხება გენდერულ ბიუჯეტს იგი ჯერ კიდევ არ არის გაერთიანებული სამეფოს მთავარ ბიუჯეტში ასახული (OECD, 2019).

ამგვარად, გაერთიანებული სამეფოს პრიორიტეტული ასიგნებების დეტალური ანალიზისას, იხილეთ ცხრილი 19-20, საკმაოდ საინტერესო და განსხვავებული ტენდენცია წარმოგვიდგება. მაშასადამე, მსგავსად წინამდებარე ქვეყნებისა გაერთიანებული სამეფოს პრიორიტეტიც სოციალური დაცვაა, რაზეც მთლიანი ბიუჯეტის 36.4% მიემართება, თუმცა აღნიშნული 3.3%-ით

ცხრილი N19

სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება საერთო ხარჯებში წლების მიხედვით					
წელი	საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურება	თავდაცვა	საზოგადოებრივი წესრიგი და უშიშროება	ეკონომიკური საქმიანობა	გარემოს დაცვა
2002	9.8%	5.8%	5.7%	5.7%	1.8%
2003	9.1%	5.8%	5.6%	6.3%	1.8%
2004	9.6%	5.8%	5.9%	6.4%	1.7%
2005	10.0%	5.5%	5.7%	6.8%	3.3%
2006	10.3%	5.6%	5.6%	7.0%	2.1%
2007	10.3%	5.3%	5.6%	7.0%	2.2%
2008	9.7%	5.3%	5.3%	11.0%	1.9%
2009	8.7%	5.3%	5.3%	8.5%	2.1%
2010	11.0%	5.4%	5.1%	7.0%	2.0%
2011	12.0%	5.4%	4.9%	6.5%	1.9%
2012	11.3%	5.2%	4.8%	7.7%	1.8%
2013	12.1%	5.1%	4.7%	6.9%	1.8%
2014	11.6%	5.0%	4.5%	6.9%	1.9%
2015	10.7%	4.9%	4.4%	7.0%	1.8%
2016	11.0%	4.8%	4.4%	7.2%	1.8%
2017	11.5%	4.7%	4.4%	7.6%	1.8%
საშუალო	10.6%	5.3%	5.1%	7.2%	2.0%

ცხრილი N20

სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება საერთო ხარჯებში წლების მიხედვით					
წელი	საბინაო - კომუნალური მეურნეობა	ჯანმრთელობის დაცვა	დასვენება, კულტურა, რელიგია	განათლება	სოციალური დაცვა
2002	1.9%	14.9%	2.4%	14.8%	37.2%
2003	2.3%	14.9%	2.4%	14.5%	37.1%
2004	2.3%	15.4%	2.2%	14.0%	36.7%
2005	2.6%	15.2%	2.2%	13.4%	35.3%
2006	2.8%	15.9%	2.2%	13.8%	34.8%
2007	2.9%	15.8%	2.2%	13.8%	34.9%
2008	2.7%	15.5%	2.1%	13.0%	33.5%
2009	3.1%	16.2%	2.1%	13.1%	35.4%
2010	2.6%	16.0%	2.1%	13.2%	35.5%
2011	2.1%	16.1%	2.0%	12.6%	36.3%
2012	1.7%	16.1%	1.9%	12.1%	37.3%
2013	1.4%	16.8%	1.7%	11.8%	37.8%
2014	1.4%	17.4%	1.6%	12.0%	37.8%
2015	1.6%	17.8%	1.6%	11.7%	38.3%
2016	1.5%	18.3%	1.5%	11.6%	38.1%
2017	1.8%	18.2%	1.5%	11.3%	37.2%
საშუალო	2.2%	16.3%	2.0%	12.9%	36.4%

ჩამორჩება ჯგუფის საშუალო მაჩვენებელს. რადიკალურად განსხვავებული მიდგომა ფიქსირდება სიდიდით მეორე დანახარჯობრივ კატეგორიაში ჯანმრთელობის დაცვაში, სადაც პირიქით ჯგუფის საშუალოზე 2.7%-ით მეტი ალოკაცია ფიქსირდება. მესამე ადგილი აქამდე განხილული ქვეყნებისგან განსხვავებით განათლების კომპონენტს უჭირავს და 12.9%-იანი ნიშნულით 2.3%-ით უსწრებს ჯგუფის საშუალოს. შედარებით, დაბალი დანახარჯები მიემართება საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურებაზე 10.6% და ეკონომიკურ საქმიანობაზე 7.2%, რაც 3.1%-ით და 2.8%-ით ნაკლებია ჯგუფის საშუალო მაჩვენებელზე. შემდეგ პოზიციებს თავდაცვა 5.3%-ით და საზოგადოებრივი წესრიგი და უშიშროება 5.1%-ით იკავებენ, მიუხედავად წლების მიხედვით მათზე გაწეული დანახარჯების მცირედით შემცირებისა, ისინი მაინც გაცილებით აღემატებიან ჯგუფის საშუალო მაჩვენებლებს. დანარჩენი სამი დანახარჯობრივი კატეგორია საბინაო-კომუნალური მეურნეობა, დასვენება-კულტურა-რელიგია და გარემოს დაცვა 2-2.2%-იან ნიშნულში მერყეობენ.

რაც შეეხება, იგივე კომპონენტების წილობრივ გადანაწილებას მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით გამოხატულნი არიან ცხრილ 21-22-ზე. შესაბამისად, გაერთიანებული სამეფოს მთლიან შიდა პროდუქტში დანახარჯების დიდი წილი 15.5% სოციალურ დაცვას უკავია, რაც გაცილებით ჩამორჩება ჯგუფის საშუალო მაჩვენებელს. ჯანმრთელობის დაცვას თითქმის იდენტური ნიშნული 6.9%-ი უკავია საშუალოსთან მიმართებით, თუმცა აღნიშვნის ღირსია მისი მზარდი ტენდენცია. მთლიანობაში, განათლების მაჩვენებელი მხოლოდ 0.5%-ით აღემატება ჯგუფის საშუალო ნიშნულს, ხოლო საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურების ნიშნული 1.9%-ით ნაკლებს გვიჩვენებს. ჯგუფის საშუალო მაჩვენებელთან შედარებით გაცილებით ნაკლები წილი უკავია ეკონომიკურ საქმიანობას 3.1%. ხოლო რაც შეეხება და-

ცხრილი N21

სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურება	თავდაცვა	საზოგადოებრივი წესრიგი და უშიშროება	ეკონომიკური საქმიანობა	გარემოს დაცვა
2002	3.7%	2.2%	2.1%	2.2%	0.7%
2003	3.5%	2.3%	2.2%	2.4%	0.7%
2004	3.8%	2.3%	2.4%	2.6%	0.7%
2005	4.1%	2.3%	2.3%	2.8%	1.4%
2006	4.2%	2.3%	2.3%	2.8%	0.9%
2007	4.2%	2.2%	2.3%	2.8%	0.9%
2008	4.3%	2.4%	2.3%	4.9%	0.9%
2009	4.1%	2.5%	2.5%	4.0%	1.0%
2010	5.3%	2.6%	2.4%	3.3%	1.0%
2011	5.5%	2.5%	2.3%	3.0%	0.9%
2012	5.2%	2.4%	2.2%	3.5%	0.8%
2013	5.3%	2.2%	2.0%	3.0%	0.8%
2014	5.0%	2.1%	1.9%	3.0%	0.8%
2015	4.5%	2.1%	1.9%	3.0%	0.8%
2016	4.5%	2.0%	1.8%	3.0%	0.7%
2017	4.7%	1.9%	1.8%	3.1%	0.7%
საშუალო	4.5%	2.3%	2.2%	3.1%	0.8%

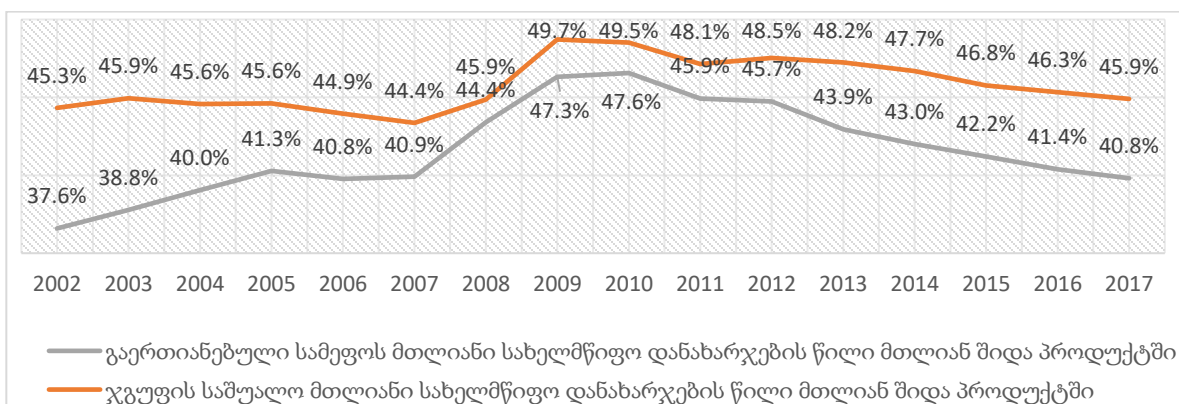
ცხრილი N22

სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	საბინაო - კომუნალური მეურნეობა	ჯანმრთელობის დაცვა	დასვენება, კულტურა, რელიგია	განათლება	სოციალური დაცვა
2002	0.7%	5.6%	0.9%	5.6%	14.0%
2003	0.9%	5.8%	0.9%	5.6%	14.4%
2004	0.9%	6.2%	0.9%	5.6%	14.7%
2005	1.1%	6.3%	0.9%	5.5%	14.6%
2006	1.1%	6.5%	0.9%	5.6%	14.2%
2007	1.2%	6.5%	0.9%	5.6%	14.3%
2008	1.2%	6.9%	0.9%	5.8%	14.9%
2009	1.5%	7.7%	1.0%	6.2%	16.8%
2010	1.2%	7.6%	1.0%	6.3%	16.9%
2011	1.0%	7.4%	0.9%	5.8%	16.7%
2012	0.8%	7.4%	0.9%	5.5%	17.0%
2013	0.6%	7.4%	0.7%	5.2%	16.6%
2014	0.6%	7.5%	0.7%	5.2%	16.2%
2015	0.7%	7.5%	0.7%	5.0%	16.1%
2016	0.6%	7.6%	0.6%	4.8%	15.8%
2017	0.7%	7.4%	0.6%	4.6%	15.2%
საშუალო	0.9%	6.9%	0.8%	5.5%	15.5%

ნარჩენ სამ დანახარჯობრივი კატეგორიის წილობრივ მაჩვენებელს, მათი ინდივიდუალური ნიშნული არ აღემატება 1%-ს მთლიანი შიდა პროდუქტში.

შეჯამებისთვის, თუ გრაფიკულ გამოსახულება 4-ს განვიხილავთ ნათლად დავინახავთ, რომ მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით გაერთიანებული სამეფოს მთავრობა საშუალოდ გაცილებით ნაკლებად ინტერვენციულია ქვეყნის ეკონომიკაში.

გრაფიკი N4



რაც შეეხება კვლევის დანარჩენ მაკროეკონომიკურ მაჩვენებლებს, ისინი ცხრილ 23-24 არიან ნათლად გამოხატული. საიდანაც ჩვენ თვალნათლივ ვხედავთ, რომ თვალსაჩინო ადგილი უკავია საოჯახო მეურნეობების დანახარჯს 62.5%-ით, რაც 8%-ით აღემატება ჯგუფის საშუალო ნიშნულს და კიდევ ერთხელ მიუთითებს გაერთიანებულ სამეფოს მოსახლეობაზე როგორც მხარჯველ სოციუმზე. შემდეგი პარამეტრია საგადასახადო შემოსავლები რომელიც მიუხედავად 37.8%-იანი წილისა მთლიან შიდა პროდუქტში 6.5%-ით ჩამორჩება ჯგუფის საშუალო მაჩვენებელს და საშუალოდ 4.8%-იანი საბიუჯეტო დეფიციტის მატარებელია. არც თუ ისეთი სახარბიელო მგომარეობა ფიქსირდე-

ცხრილი N23

მაკროეკონომიკური ცვლადების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	საოჯახო მეურნეობების დანახარჯი	მთლიანი კაპიტალის ფორმირება	ექსპორტი	იმპორტი	საგადასახადო შემოსავლები
2002	64.3%	18.1%	23.7%	26.5%	35.7%
2003	63.5%	17.7%	23.5%	25.9%	35.6%
2004	63.3%	17.3%	23.4%	26.0%	37.0%
2005	62.9%	17.4%	24.7%	27.2%	38.1%
2006	62.2%	17.8%	26.7%	29.1%	38.0%
2007	61.8%	18.3%	24.9%	27.1%	38.3%
2008	62.3%	17.2%	26.7%	29.2%	39.2%
2009	62.4%	14.6%	26.2%	28.0%	37.2%
2010	61.9%	15.8%	28.2%	30.4%	38.3%
2011	61.6%	15.7%	30.4%	31.6%	38.4%
2012	62.1%	15.9%	29.8%	31.3%	37.7%
2013	62.3%	16.5%	29.7%	31.4%	38.6%
2014	61.9%	17.3%	28.2%	29.8%	37.7%
2015	62.2%	17.2%	27.4%	28.8%	38.0%
2016	62.7%	17.3%	28.3%	29.8%	38.5%
2017	62.9%	17.2%	30.1%	31.3%	39.1%
საშუალო	62.5%	16.9%	27.0%	29.0%	37.8%

ცხრილი N24

მაკროეკონომიკური ცვლადების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან, მთლიან პოპულაციასთან და საშუალო ინფლაციასთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	დასაქმებულთა წილი მთლიან პოპულაციაში	წარმოება	მთლიანი შიდა დანახოვი	მთლიანი რეზერვები	ინფლაცია
2002	47.2%	21.0%	15.2%	3.0%	1.3%
2003	47.4%	20.2%	15.3%	2.7%	1.4%
2004	47.7%	19.4%	14.7%	2.6%	1.3%
2005	47.9%	19.6%	14.9%	2.4%	2.1%
2006	48.1%	19.7%	15.5%	2.3%	2.3%
2007	48.1%	19.2%	16.1%	2.5%	2.3%
2008	48.1%	18.9%	14.7%	2.3%	3.6%
2009	47.0%	18.0%	12.8%	3.3%	2.2%
2010	46.8%	17.9%	13.6%	4.0%	3.3%
2011	46.6%	18.0%	14.6%	4.2%	4.5%
2012	46.8%	17.8%	14.4%	4.3%	2.8%
2013	47.0%	18.1%	14.9%	4.3%	2.6%
2014	47.8%	17.8%	15.6%	4.2%	1.5%
2015	48.2%	17.9%	15.8%	5.2%	0.0%
2016	48.6%	17.6%	15.7%	5.1%	0.7%
2017	48.7%	17.9%	16.0%	5.6%	2.7%
საშუალო	47.6%	18.7%	15.0%	3.6%	2.2%

ბა, როგორც მთლიან ჯგუფის საერთო მაჩვენებლებთან, 11.5%-ით და 6.9%-ით ნაკლები ნიშნულებით, ასევე ურთიერთ ბალანსში სადაც საშუალოდ იმპორტი 2%-ით აღემატება ექსპორტს. წარმოება რომელიც წლების მიხედვით კლების ტენდენციას განიცდის საშუალოდ 18.7%-ია და ჩამორჩება საშუალო ნიშნულს. ასევე მკვეთრად ჩამორჩება მთლიანი კაპიტალის ფორმირებას 16.9%-ით და მთლიანი შიდა დანაზოგი 15%-იანი ნიშნულებით ჯგუფის საერთო მაჩვენებლებს. რაც შეეხება დასაქმებულთა რაოდენობას მთლიან პოპულაციაში და ინფლაციას ისინი 1.5%-იანი და 0.6%-იანი მეტობებით წარმოგვიდგებიან.

4.1.1.4 გერმანია

გერმანიის ბიუჯეტის მაღლიდან-ქვემოთ მიდგომა 2010 წელს იქნა მიღებული, რათა დახმარებოდა და ფისკალურ წესთან თანხვედრაში მოეყვანა მზარდი ვალდებულები და მოიცავს წლიურ სტრუქტურულ ციკლს. გერმანიაში პარლამენტის ჩართულობა ბიუჯეტირებაში ძალიან ძლიერია, მაგალითისთვის საბიუჯეტო კომიტეტი გულდასმით შეისწავლის აღმასრულებლების მიერ წარმოდგენილ საბიუჯეტო პროექტს, სამინისტროების სპეციფიკური ალოკაციების ჩათვლით, და აქვთ უფლება რომ ან თავიდან დაუბრუნონ განსახილველად ან საერთოდ დაბლოკონ. შედეგზე ორიენტირებული ბიუჯეტირება არ წარმოადგენს გერმანიის ბიუჯეტის თვისებას, თუმცა გარკვეული ზომები მაინც იქნა მიღებული, რომ უფრო გამჭვირვალე გამხდარიყო ბიუჯეტის სტრატეგიული ალოკაციები. 2014/15 წლებიდან მოყოლებული დანახარჯების მაკონტროლებელი მექანიზმი იქნა ჩაშვებული, რათა საბიუჯეტო სისტემის მოქნილობა და მიზნობრიობა გაუმჯობესებულიყო. გერმანია ფედერალურ დონეზე კვლავ იყენებს ნაღდი ანგარიშსწორებაზე ორიენტირებულ ფინანსურ რეპორტირებს და ბიუჯეტირებას, თუმცა რიგი მუნიციპალური ერთეულები დარიცხვის მეთოდსაც გამოიყენებენ (OECD, 2019).

შესაბამისად, გერმანიის სახელმწიფოს საბიუჯეტო პრიორიტეტების უკეთ

ცხრილი N25

სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება საერთო ხარჯებში წლების მიხედვით					
წელი	საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურება	თავდაცვა	საზოგადოებრივი წესრიგი და უშიშროება	ეკონომიკური საქმიანობა	გარემოს დაცვა
2002	14.0%	2.2%	3.4%	8.8%	1.3%
2003	13.8%	2.2%	3.4%	8.6%	1.2%
2004	13.8%	2.1%	3.4%	8.2%	1.2%
2005	13.7%	2.2%	3.4%	8.0%	1.2%
2006	13.8%	2.3%	3.5%	7.7%	1.2%
2007	14.2%	2.2%	3.5%	7.6%	1.2%
2008	14.8%	2.3%	3.4%	8.3%	1.2%
2009	13.8%	2.4%	3.4%	8.5%	1.5%
2010	13.9%	2.3%	3.4%	10.2%	1.3%
2011	14.9%	2.4%	3.5%	8.2%	1.3%
2012	14.7%	2.5%	3.5%	7.8%	1.4%
2013	14.6%	2.4%	3.5%	7.3%	1.4%
2014	14.0%	2.3%	3.6%	7.1%	1.4%
2015	13.2%	2.2%	3.5%	7.1%	1.3%
2016	12.9%	2.3%	3.5%	7.2%	1.4%
2017	12.8%	2.4%	3.5%	7.1%	1.4%
საშუალო	13.9%	2.3%	3.5%	8.0%	1.3%

ცხრილი N26

სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება საერთო ხარჯებში წლების მიხედვით					
წელი	საბინაო - კომუნალური მეურნეობა	ჯანმრთელობის დაცვა	დასვენება, კულტურა, რელიგია	განათლება	სოციალური დაცვა
2002	2.2%	14.1%	1.8%	8.8%	43.4%
2003	2.2%	14.2%	1.8%	8.7%	43.9%
2004	2.3%	13.9%	1.7%	8.8%	44.6%
2005	2.2%	14.1%	1.7%	8.8%	44.7%
2006	2.1%	14.3%	1.7%	9.0%	44.3%
2007	1.9%	14.8%	1.8%	9.1%	43.8%
2008	1.7%	14.8%	1.8%	9.0%	42.8%
2009	1.4%	15.0%	1.8%	9.1%	43.2%
2010	1.2%	14.7%	1.7%	9.2%	42.1%
2011	1.1%	15.2%	1.8%	9.6%	42.0%
2012	1.0%	15.4%	1.7%	9.5%	42.5%
2013	0.9%	15.7%	2.3%	9.6%	42.3%
2014	0.9%	16.2%	2.4%	9.6%	42.6%
2015	0.8%	16.3%	2.3%	9.5%	43.6%
2016	0.8%	16.2%	2.3%	9.4%	43.9%
2017	0.9%	16.2%	2.3%	9.3%	44.1%
საშუალო	1.5%	15.1%	1.9%	9.2%	43.4%

გასაცნობად, აუცილებელია ცხრილი 25-26 დეტალური ანალიზი. მსგავსად, გერმანიის მთავრობისთვის პრიორიტეტული სოციალური დაცვის და ჯანმრთელობის დაცვი პარამეტრებია, რომელზეც საშუალო საერთო ჯგუფის მაჩვენებლებზე 43.4% და 15.1% მეტი მიემართება, ჯანმრთელობის დაცვის ასიგნების მცირედი ზრდის ტენდენციით. საკვლევი ჯგუფის საშუალოს თითქმის იდენტური პროცენტული მაჩვენებელი 13.9%, მიემართება საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურებაზე. გერმანიის მთავრობა განათლებაზე და ეკონომიკურ საქმიანობაზე საშუალოდ 9.2%-ს და 8%-ს ხარჯავს, რაც მცირედით ჩამორჩება ჯგუფურ საერთო საშუალო მაჩვენებლებს. ასევე 0.7%-ით და 0.2% ნაკლები დაფინანსება მიემართება თავდაცვაზე და საზოგადოებრივი წესრიგზე და უშიშროებაზე. დანარჩენი სამი დანახარჯობრივი კატეგორია საბინაო-კომუნალური მეურნეობა, დასვენება-კულტურა-რელიგია და გარემოს დაცვა 2.5%-იან ნიშნულში ქვემოთ მერყეობენ.

წინამდებარედ განხილული პარამეტრების ანალიზი მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებაში, აუცილებელია ცხრილი 27-28 რომ ჩავუღრმავდეთ. მაშასადამე, თითქმის იდენტური პროცენტული წილი დაიკავებს, ჯგუფის საშუალო მაჩვენებელთან შედარებისას, სოციალური დაცვის, ჯანმრთელობის დაცვის და საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურების ნიშნულებმა 19.7%, 6.8% და 6.4%-იანი ნიშნულებით, მსგავსი თანმიმდევრობით. რაც შეეხება განათლების და ეკონომიკური საქმიანობის პროცენტულ შემადგენელ წილებს 4.2%-ს და 3.6%-ს, ისინი 0.8%-ით და 0.6%-ით ჩამორჩებიან ჯგუფის საშუალო მაჩვენებლებს. რაც შეეხება დანარჩენ ბოლო ხუთ საბიუჯეტო დანახარჯებს, თითოეულის წილები 2%-ს ქვემოთ წარმოგვიდგებიან მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებაში.

ხოლო რაც შეეხება სახელმწიფო დანახარჯების შემაჯამებელ მონაცემებს, ისინი გამოსახულია გრაფიკულ გამოსახულება 5-ზე და მიგვანიშნებენ რომ 2006 წლამდე გერმანიის სახელმწიფო დანახარჯები აღემატება ჯგუფის საერთო საშ-

ცხრილი N27

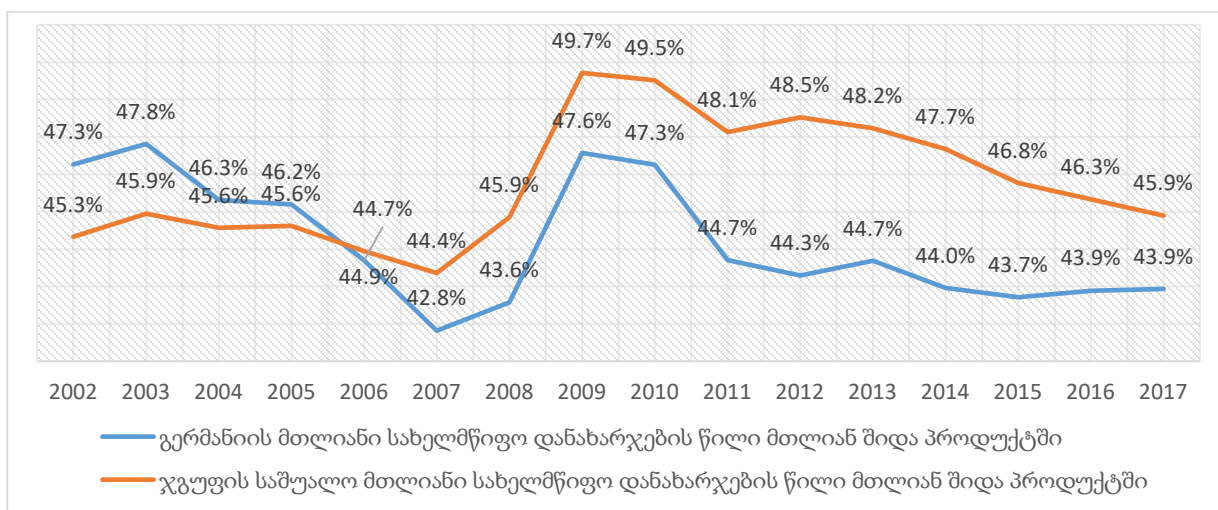
სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურება	თავდაცვა	საზოგადოებრივი წესრიგი და უშიშროება	ეკონომიკური საქმიანობა	გარემოს დაცვა
2002	6.6%	1.0%	1.6%	4.2%	0.6%
2003	6.6%	1.0%	1.6%	4.1%	0.6%
2004	7.0%	1.1%	1.7%	4.2%	0.6%
2005	6.3%	1.0%	1.6%	3.7%	0.5%
2006	6.2%	1.0%	1.5%	3.5%	0.6%
2007	6.1%	0.9%	1.5%	3.3%	0.5%
2008	6.4%	1.0%	1.5%	3.6%	0.5%
2009	6.6%	1.1%	1.6%	4.0%	0.7%
2010	6.6%	1.1%	1.6%	4.8%	0.6%
2011	6.7%	1.1%	1.6%	3.7%	0.6%
2012	6.5%	1.1%	1.6%	3.4%	0.6%
2013	6.5%	1.1%	1.6%	3.2%	0.6%
2014	6.2%	1.0%	1.6%	3.1%	0.6%
2015	5.8%	1.0%	1.5%	3.1%	0.6%
2016	5.6%	1.0%	1.5%	3.2%	0.6%
2017	5.6%	1.0%	1.5%	3.1%	0.6%
საშუალო	6.3%	1.0%	1.6%	3.6%	0.6%

ცხრილი N28

სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	საბინაო - კომუნალური მეურნეობა	ჯანმრთელობის დაცვა	დასვენება, კულტურა, რელიგია	განათლება	სოციალური დაცვა
2002	1.0%	6.7%	0.9%	4.1%	20.5%
2003	1.1%	6.8%	0.8%	4.1%	21.0%
2004	1.1%	7.0%	0.9%	4.5%	22.6%
2005	1.0%	6.5%	0.8%	4.1%	20.6%
2006	0.9%	6.4%	0.8%	4.0%	19.8%
2007	0.8%	6.3%	0.8%	3.9%	18.7%
2008	0.7%	6.4%	0.8%	3.9%	18.6%
2009	0.7%	7.1%	0.8%	4.3%	20.6%
2010	0.6%	7.0%	0.8%	4.4%	19.9%
2011	0.5%	6.8%	0.8%	4.3%	18.8%
2012	0.4%	6.8%	0.7%	4.2%	18.8%
2013	0.4%	7.0%	1.0%	4.3%	18.9%
2014	0.4%	7.1%	1.0%	4.2%	18.7%
2015	0.4%	7.1%	1.0%	4.2%	19.0%
2016	0.4%	7.1%	1.0%	4.1%	19.3%
2017	0.4%	7.1%	1.0%	4.1%	19.4%
საშუალო	0.7%	6.8%	0.9%	4.2%	19.7%

უალო მონაცემებს, რასაც ვერ ვიტყვით 2006 წლის შემდგომ პერიოდზე.

გრაფიკი N5



კველევის დარჩენილ ცვლადების და მათ წილებს მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით, საოჯახო მეურნეობების დანახარჯები ლიდერობს 54.1%-ით, რაც ჯგუფის საერთო მაჩვენებელთან მიახლოებულ ნიშნულს წარმოადგენს. მხოლოდ 0.5%-იან ჩამორჩენას გვიჩვენებს ჯგუფის საერთო საშუალო მაჩვენებელთან, საგადასახადო შემოსავლების 43.8%-იანი ნიშნული. აქვე აღნიშვნის ღირსია რომ როდესაც საგადასახადო შემოსავლების საშუალო მაჩვენებლის შედარება ხდება მთლიანი სახელმწიფო ხარჯების საშუალო მაჩვენებელთან, გერმანიის მთავრობას 1.4%-იანი საბიუჯეტო დეფიციტური ხარჯვა უფიქსირდება, თუმცა თუ წლების მიხედვით განვიხილავთ საყურადღებოა, რომ განსაკუთრებით 2013 წლიდან გერმანიის ბიუჯეტი საშუალოდ 0.8%-ით პროფიციტულია. ასევე შთამბეჭდავი მაჩვენებელი ფიქსირდება ექსპორტსა და იმპორტის ბალანსს შორის სადაც 5.8%-იანი დადებითი სალდო ფიქსირდება. ასევე საყურადღებოა, რომ თვით ექსპორტის 41.7% მაჩვენებელი ჯგუფის საერთო საშუალო მაჩვენებლს 3.2%-ით აღემატება, რაც შეეხება იმპორტის მაჩვენებელი იგი აბსოლუტურად იდენტურია და მთლიანი შიდა პროდუქტის 35.9%-ს მოიცავს. წარმოების 27.1%-იანი

ცხრილი N29

მაკროეკონომიკური ცვლადების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	საოჯახო მეურნეობების დანახარჯი	მთლიანი კაპიტალის ფორმირება	ექსპორტი	იმპორტი	საგადასახადო შემოსავლები
2002	55.3%	19.9%	32.6%	28.2%	43.3%
2003	56.1%	19.7%	32.6%	28.9%	43.6%
2004	55.8%	19.1%	35.4%	30.4%	42.6%
2005	56.2%	18.8%	37.7%	32.7%	42.8%
2006	55.5%	19.8%	41.2%	35.9%	43.0%
2007	53.7%	20.7%	43.0%	36.4%	43.0%
2008	53.9%	20.9%	43.5%	37.5%	43.4%
2009	55.9%	18.1%	37.8%	32.9%	44.3%
2010	54.5%	19.6%	42.3%	37.1%	43.0%
2011	53.8%	21.1%	44.8%	39.9%	43.8%
2012	54.2%	19.3%	46.0%	39.9%	44.3%
2013	53.5%	19.5%	45.4%	39.4%	44.5%
2014	52.5%	19.6%	45.6%	38.7%	44.5%
2015	51.8%	19.2%	46.9%	38.9%	44.5%
2016	51.3%	19.7%	45.9%	38.1%	44.8%
2017	51.2%	20.1%	47.0%	39.5%	45.0%
საშუალო	54.1%	19.7%	41.7%	35.9%	43.8%

ცხრილი N30

მაკროეკონომიკური ცვლადების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან, მთლიან პოპულაციასთან და საშუალო ინფლაციასთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	დასაქმებულთა წილი მთლიან პოპულაციაში	წარმოება	მთლიანი შიდა დანაზოგი	მთლიანი რეზერვები	ინფლაცია
2002	48.1%	26.6%	24.3%	4.2%	1.3%
2003	47.5%	26.4%	23.4%	3.8%	1.1%
2004	47.7%	26.7%	24.2%	3.4%	1.8%
2005	47.7%	26.6%	23.9%	3.6%	1.9%
2006	48.1%	27.3%	25.1%	3.7%	1.8%
2007	49.0%	27.5%	27.4%	3.9%	2.3%
2008	49.7%	27.0%	26.8%	3.7%	2.8%
2009	49.9%	24.9%	23.0%	5.2%	0.2%
2010	50.1%	27.1%	24.8%	6.4%	1.1%
2011	51.8%	27.5%	26.0%	6.2%	2.5%
2012	52.4%	27.6%	25.4%	7.0%	2.2%
2013	52.6%	27.1%	25.5%	5.3%	1.6%
2014	52.8%	27.3%	26.6%	5.1%	0.8%
2015	53.0%	27.4%	27.2%	5.2%	0.7%
2016	53.1%	27.9%	27.5%	5.3%	0.4%
2017	53.6%	28.0%	27.7%	5.3%	1.7%
საშუალო	50.4%	27.1%	25.5%	4.8%	1.5%

მაჩვენებელი, წლების მანძილზე ზრდადი ტენდენციით 4.2%-ით აღემატება ჯგუფის საშუალო მაჩვენებელს. გერმანიას ასვე საშუალოდ მაღალი მაჩვენებელი 25.5% უფიქსირდება მთლიანი შიდა დანაზოგის კომპონენტში. რაც შეეხება მთლიანი კაპიტალის ფორმირების 19.7%-იან და მთლიანი რეზერვების 4.8%-იან ცვლადებს, ისინი ჩამორჩებიან ჯგუფის საშუალო მაჩვენებლებს. საკმაოდ მაღალი მაჩვენებელი ფიქსირდება დასაქმებულების რაოდენობის წილში მთლიან პოპულაციაში 50.4%, რაც 4,3%-ით აღემატება ჯგუფის საშუალო მაჩვენებელს. რაც შეეხება ინფლაციის საშუალო მაჩვენებელს იგი თითქმის იდენტურ ნიშნულს აჩვენებს, ჯგუფის ნიშნულთან მიმართებით, მხოლოდ 0.1%-იანი კლების სხვაობით.

4.1.1.5 დანია

2012 წლიდან საბიუჯეტო კანონის მიღებით ბიუჯეტის სტრუქტურული ბალანსი, როგორც ფისკალური პოლიტიკის დაგეგმარების და მონიტორინგის მთავარი გასაღები, ფიქსირებული იქნა კანონმდებლობით. საბიუჯეტო კანონი 2014 წლიდან ძალაში შევიდა, ასევე მოიცავდა დამაკავშირებელ და მარავალწლიან დანახარჯების ზედა ჭერის განსაზღვრას ცენტრალური მთავრობისთვის, მუნიციპალიტეტებისა და რეგიონებისთვის. რაც შეეხება შედეგების შესახებ ინფორმაციის რეპორტირებს იგი ნებაყოფლობითი ხასიათისაა, როგორც მინისტრებისთვის ასევე სამთავრობო სააგენტოებისთვის. დანიაში საპარლამენტო ძალაუფლება ძალიან მაღალია და კანონმდებლებს შეუზღუდავი ძალაუფლება აქვთ, რომ ცვლილებები შეიტანონ ბიუჯეტში. საბიუჯეტო ოფისის სპეციალიზირებული თანამშრომლები ყოველთვის ხელმისაწვდომები არიან პარლამენტარებისთვის საჭიროების და სპეციფიკური რჩევებისთვის. საჯარო კონსულტაციები და ჩართულობა არ არის ფორმალურად განსაზღვრული საბიუჯეტო პროცესების დროს, თუმცა საჯარო ინსტიტუტები დამოუკიდებლად ერთვებიან სხვადასხვა ტიპის შეთანხმებებში

ცხრილი N31

სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება საერთო ხარჯებში წლების მიხედვით					
წელი	საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურება	თავდაცვა	საზოგადოებრივი წესრიგი და უშიშროება	ეკონომიკური საქმიანობა	გარემოს დაცვა
2002	14.7%	2.8%	1.7%	6.7%	1.3%
2003	14.1%	2.7%	1.8%	6.4%	1.2%
2004	13.5%	2.7%	1.8%	6.5%	1.1%
2005	12.9%	2.6%	1.8%	6.2%	1.2%
2006	13.6%	3.1%	1.8%	6.3%	1.2%
2007	13.6%	2.9%	1.8%	5.9%	1.0%
2008	14.0%	2.8%	1.9%	5.5%	0.9%
2009	13.9%	2.4%	1.9%	5.9%	0.8%
2010	14.0%	2.4%	1.8%	5.9%	0.7%
2011	14.5%	2.4%	1.9%	6.0%	0.7%
2012	15.8%	2.4%	1.8%	6.3%	0.7%
2013	13.5%	2.3%	1.8%	6.2%	0.8%
2014	13.2%	2.1%	1.8%	6.6%	0.8%
2015	13.5%	2.1%	1.8%	6.7%	0.8%
2016	12.6%	2.1%	1.9%	6.2%	0.8%
2017	12.1%	2.3%	1.8%	6.4%	0.8%
საშუალო	13.7%	2.5%	1.8%	6.2%	0.9%

ცხრილი N32

სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება საერთო ხარჯებში წლების მიხედვით					
წელი	საბინაო - კომუნალური მეურნეობა	ჯანმრთელობის დაცვა	დასვენება, კულტურა, რელიგია	განათლება	სოციალური დაცვა
2002	1.0%	13.3%	3.0%	12.4%	43.2%
2003	1.0%	13.3%	3.0%	12.2%	44.3%
2004	0.8%	13.6%	3.3%	12.5%	44.2%
2005	0.6%	13.7%	3.0%	12.1%	43.1%
2006	0.4%	14.7%	3.1%	12.4%	43.5%
2007	0.7%	15.5%	3.4%	12.0%	43.3%
2008	0.7%	15.6%	3.5%	12.1%	42.8%
2009	0.9%	15.7%	3.3%	12.3%	42.9%
2010	0.5%	15.1%	3.1%	12.6%	43.8%
2011	0.5%	15.0%	3.2%	12.1%	43.8%
2012	0.5%	14.9%	3.2%	12.0%	42.4%
2013	0.5%	15.2%	3.2%	12.3%	43.9%
2014	0.4%	15.5%	3.2%	12.9%	43.5%
2015	0.4%	15.6%	3.2%	12.9%	43.1%
2016	0.5%	16.1%	3.3%	12.9%	43.6%
2017	0.4%	16.4%	3.3%	12.7%	43.7%
საშუალო	0.6%	15.0%	3.2%	12.4%	43.4%

პროცესში, დაინტერესებული მხარეების ჩართვის მიზნით (OECD, 2019).

შესაბამისად დანის საბიუჯეტო დანახარჯების პრიორიტეტების და მიმართულებების უკეთ გაცნობისთვის დეტალურად განვიხილოთ ცხრილი 31-32. მსგავსად, დანიის სახელმწიფოს საბიუჯეტო პრიორიტეტი სოციალურ დაცვაში და ჯანმრთელობის დაცვაში გამოიხატება, რომელზეც ბიუჯეტის თითქმის 59% მიმართება, რაც შეეხება ჯგუფის საშუალოსთან შედარებით ორივე კომპონენტი 3.7%-ით და 0.4%-ით აღემატება. მომდევნო პოზიციებზე ჯგუფის საშუალო მაჩვენებლის იდენტური 13.7% ნიშნულით საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურება და განათლება 12.4% წარმოგვიდგებიან. გაცილებით ნაკლები 2.8% დაფინანსება მიემართება ეკონომიკურ საქმიანობას დანიაში. საშუალოსთან შედარებით მათი დაფინანსება მიემართება დასვენება-კულტურა-რელიგიის განვითარებაზე, თითქმის საშუალოზე 0.7%-ით მეტი. ხოლო დანია თავდაცვაზე 0.5%-ით ნაკლებ და საზოგადოებრივი წესრიგსა და უშიშროებაზე კი თითქმის ნახევარჯერ ნაკლებ ასიგნებებს მიმართავს. რაც შეეხება გარემოს დაცვაზე და საბინაო - კომუნალური მეურნეობაზე გაწეული საბიუჯეტო სახსრები, მიუხედავად ორივე კომპონენტის წლების მანძილზე შემცირების ტენდენციისა, 1%-იან ნიშნულის ქვევით წარმოგვიდგებიან.

იგივე პარამეტრების გადანაწილებას დანიის მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით, ცხრილი 33-34 დეტალურად გამოსახავენ. ამგვარად, სოციალური დაცვის და ჯანმრთელობის დაცვის წილი მთლიან შიდა პროდუქტში გაცილებით დიდია, ვიდრე ჯგუფის საშუალო მაჩვენებლებს 4.9%-ით და 1.2%-ით. ასევე, ჯგუფის საშუალოსთან მიმართებით, დიდი წილობრივი მაჩვენებლით გამოირჩევა საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურება და განათლება 7.4%-იანი და 6.7%-იანი მონაწილეობებით. თუმცა, მოცემულს ვერ ვიტყვით ეკონომიკურ საქმიანობაზე, რომელიც თითქმის ერთი

პროცენტით ჩამორჩება ჯგუფის საშუალო მაჩვენებელს. ხოლო დანარჩენი ხუთი კომპონენტის წილი მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით ინდივიდუალურად 0.3%-დან 1.7%-მდე მერყეობს.

ცხრილი N33

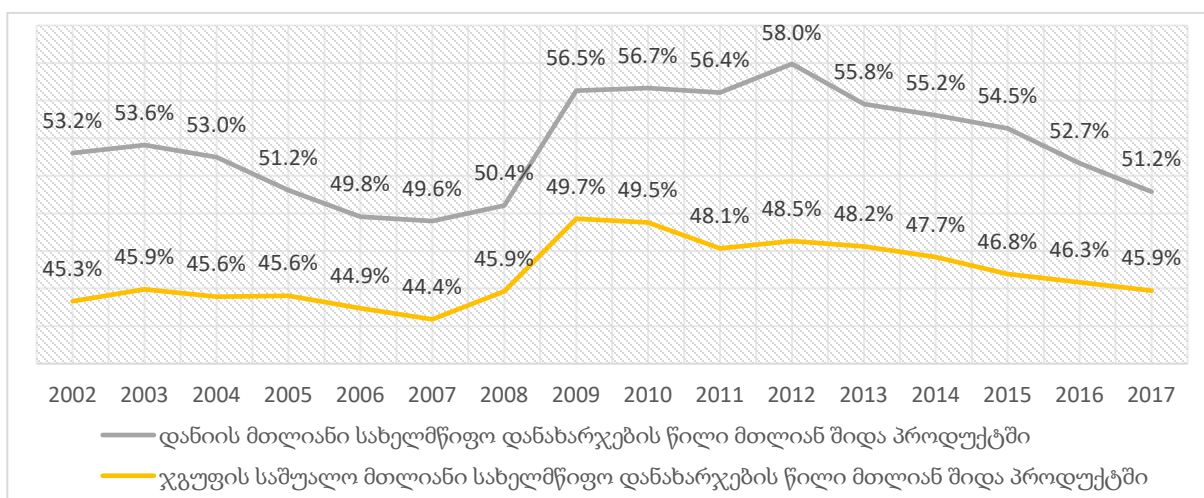
სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურება	თავდაცვა	საზოგადოებრივი წესრიგი და უშიშროება	ეკონომიკური საქმიანობა	გარემოს დაცვა
2002	7.8%	1.5%	0.9%	3.5%	0.7%
2003	7.6%	1.5%	0.9%	3.4%	0.6%
2004	7.1%	1.4%	0.9%	3.5%	0.6%
2005	6.8%	1.4%	0.9%	3.3%	0.6%
2006	6.8%	1.5%	0.9%	3.1%	0.6%
2007	6.7%	1.4%	0.9%	2.9%	0.5%
2008	7.1%	1.4%	1.0%	2.8%	0.5%
2009	7.9%	1.4%	1.1%	3.3%	0.4%
2010	8.0%	1.3%	1.0%	3.4%	0.4%
2011	8.2%	1.3%	1.1%	3.4%	0.4%
2012	9.2%	1.4%	1.0%	3.6%	0.4%
2013	7.5%	1.3%	1.0%	3.5%	0.5%
2014	7.3%	1.1%	1.0%	3.6%	0.5%
2015	7.4%	1.1%	1.0%	3.6%	0.4%
2016	6.6%	1.1%	1.0%	3.3%	0.4%
2017	6.2%	1.2%	0.9%	3.3%	0.4%
საშუალო	7.4%	1.3%	1.0%	3.3%	0.5%

ცხრილი N34

სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	საბინაო - კომუნალური მეურნეობა	ჯანმრთელობის დაცვა	დასვენება, კულტურა, რელიგია	განათლება	სოციალური დაცვა
2002	0.6%	7.1%	1.6%	6.6%	23.0%
2003	0.5%	7.1%	1.6%	6.6%	23.7%
2004	0.4%	7.2%	1.7%	6.6%	23.4%
2005	0.3%	7.3%	1.6%	6.4%	22.7%
2006	0.2%	7.3%	1.5%	6.2%	21.7%
2007	0.3%	7.7%	1.7%	5.9%	21.5%
2008	0.4%	7.9%	1.8%	6.1%	21.6%
2009	0.5%	8.9%	1.9%	6.9%	24.3%
2010	0.3%	8.6%	1.8%	7.1%	24.8%
2011	0.3%	8.4%	1.8%	6.8%	24.7%
2012	0.3%	8.7%	1.8%	7.0%	24.6%
2013	0.3%	8.5%	1.8%	6.9%	24.5%
2014	0.2%	8.6%	1.7%	7.1%	24.0%
2015	0.2%	8.5%	1.8%	7.0%	23.5%
2016	0.3%	8.5%	1.7%	6.8%	23.0%
2017	0.2%	8.4%	1.7%	6.5%	22.4%
საშუალო	0.3%	8.0%	1.7%	6.7%	23.3%

შესაბამისად, გრაფიკული გამოსახულება 6 ნათლად წარმოგვიჩენს, რომ დანიის მთლიანი სახელმწიფო დანახარჯები გაცილებით აღემატება შედარებით მაღალ შემოსავლიანი საკვლევი ჯგუფის საშუალო წლიურ მონაცემებს.

გრაფიკი N6



დამატებით, ცხრილი 35-36 გვიჩვენებს, რომ კვლევაში მონაწილე მაკროეკონომიკური ცვლადებიდან, აქამდე ყველა ქვეყნისგან გამორჩევით საკმაოდ შთამბეჭდავი ადგილი უკავია საგადასახადო შემოსავლებს საშუალოდ 54.2%-იანი ნიშნულით, რაც მასიური 9.9%-ით აღემატება ჯგუფის საშუალო წილობრივ მაჩვენებელს. აქვე უნდა აღინიშნოს რომ მთლიანობაში 0.6%-ით დანიის მთავრობა პროფიციტული ბიუჯეტის მატარებელია. ასვე საკმაოდ შთამბეჭდავი მაჩვენებელი ფიქსირდება ექსპორტის შემთხვევაშიც, რომელიც მთლიანი შიდა პროდუქტის 51%-ს წარმოადგენს და 5.8%-ით აღემატება ქვეყნის იმპორტის საშუალო მონაცემს, ხოლო ჯგუფის საშუალო მონაცემებთან შედარებით კი 11.5%-იან მეტობას წარმოგვიდგენს. ასევე თითქმის 10%-იანი მატება ფიქსირდება იმპორტის შემთხვევაშიც.

ჯგუფის საშუალო მონაცემებთან შედარებით დანიის მოსახლეობა გაცილებით ხელმომჭირნეა, რაც საოჯახო მეურნეობების დანახარჯის 46%-იანი და მთლიანი შიდა დანაზოგის 27%-იანი ნიშნულებიც მეტყველებენ, პირველი 8.5%-ით ჩამორჩება ჯგუფის საშუალოს, ხოლო მეორე ნიშნული კი 3.4%-იან მეტობის აფიქსირებს. მთლიანი კაპიტალის ფორმირების და წარმოების პროცენტული მაჩვენებლები თითქმის თანაბარია ჯგუფის საშუალო მაჩვენებლებთან, რასაც ვერ ვიტყვით მთლიანი რეზერვების მაჩვენებელზე, რომელიც ასევე მაშტაბურ 12.2%-იან მეტობას გვიჩვენებს, ჯგუფის საშუალო მაჩვენებელთან მიმართებით. რაც შეეხება დასაქმებულების წილს მთლიან პოპულაციაში ზუსტად 5%-ით აღემატება ჯგუფის საშუალო ნიშნულს, ხოლო ინფლაციის მაჩვენებელი კი 1.5%-ით 0.1%-ით ნაკლებია საშუალოზე.

ცხრილი N35

მაკროეკონომიკური ცვლადების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	საოჯახო მეურნეობების დანახარჯი	მთლიანი კაპიტალის ფორმირება	ექსპორტი	იმპორტი	საგადასახადო შემოსავლები
2002	45.4%	21.3%	45.7%	38.9%	53.2%
2003	45.7%	20.9%	43.8%	37.0%	53.5%
2004	46.3%	21.7%	43.9%	38.3%	55.1%
2005	46.4%	22.2%	47.5%	41.9%	56.2%
2006	46.0%	24.3%	50.7%	46.6%	54.8%
2007	46.1%	25.3%	51.5%	48.6%	54.6%
2008	46.0%	24.0%	54.2%	50.7%	53.6%
2009	46.9%	19.1%	47.1%	42.6%	53.7%
2010	46.1%	18.1%	50.5%	43.6%	54.0%
2011	46.3%	19.1%	53.8%	47.4%	54.4%
2012	46.4%	19.5%	54.6%	48.6%	54.5%
2013	46.2%	19.7%	54.8%	48.2%	54.6%
2014	45.7%	20.1%	54.6%	47.7%	56.4%
2015	45.6%	20.6%	55.4%	48.6%	53.2%
2016	45.4%	21.4%	53.6%	46.9%	52.6%
2017	45.2%	21.6%	54.5%	47.4%	52.6%
საშუალო	46.0%	21.2%	51.0%	45.2%	54.2%

ცხრილი N36

მაკროეკონომიკური ცვლადების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან, მთლიან პოპულაციასთან და საშუალო ინფლაციასთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	დასაქმებულთა წილი მთლიან პოპულაციაში	წარმოება	მთლიანი შიდა დანაზოგი	მთლიანი რეზერვები	ინფლაცია
2002	51.9%	22.7%	28.2%	15.1%	2.4%
2003	51.2%	22.2%	27.7%	17.0%	2.0%
2004	50.8%	22.1%	27.3%	15.8%	0.9%
2005	51.4%	22.2%	27.7%	13.0%	1.7%
2006	52.4%	22.8%	28.4%	10.8%	1.8%
2007	53.5%	22.2%	28.2%	10.6%	1.7%
2008	53.8%	22.6%	27.5%	12.1%	3.6%
2009	51.8%	20.0%	23.6%	23.7%	1.0%
2010	50.4%	19.7%	25.0%	23.9%	2.2%
2011	50.1%	20.3%	25.5%	24.6%	2.7%
2012	49.6%	20.4%	25.5%	27.2%	2.4%
2013	49.4%	20.1%	26.3%	25.8%	0.5%
2014	49.6%	19.8%	27.1%	21.9%	0.4%
2015	50.0%	20.0%	27.4%	21.7%	0.2%
2016	50.3%	20.5%	28.2%	20.6%	0.0%
2017	50.8%	20.1%	28.7%	22.3%	1.1%
საშუალო	51.1%	21.1%	27.0%	19.1%	1.5%

4.1.1.6 ესპანეთი

2011 წელს ნაციონალური რეფორმების გატარების დროს ესპანეთმა იმპლემენტაცია გაუწია ფისკალურ ჩარჩოს და დააწესა მკაცრად განსაზღვრული ევროპულ კანონმდებლობასთან თანხვედრი საბიუჯეტო წესები, გავრცელებული მთავრობის ყველა რგოლზე, რომლის მიზანიც საჯარო ფინანსების გაჯანსაღება და მდგრადი მიმართულებით წარმართვა წარმოადგენდა. გენდერული ბიუჯეტი უკვე რამდენიმე წელია მოქმედებაშია ესპანეთში. ლეგალური ჩარჩო მოითხოვს, რომ თითოეული სამინისტრო სხელმწიფო მდივანს, ბიუჯეტირებისა და დანახარჯების კუთხით, უგზავნის ანალიტიკურ რეპორტს დანახარჯების გენდერული გავლენის პროგრამებით. საბიუჯეტო შედეგობრივი ინფორმაცია დიდ როლს არ თამაშობს ბიუჯეტის ალოკაციების გადაწყვეტილების მიღებაში. საბიუჯეტო სისტემების მოქნილობის და მიზნობრიობის გასაზრდელად, სხვადასხვა ფორმები და დანახარჯობრივი განხილვები იქნა და არის გამოყენებული (OECD, 2019).

ესპანეთის სახელმწიფო დანახარჯების დეტალური ანალიზისთვის ცხრილი 37-38 გვიჩვენებს, რომ ესპანეთის მთავრობის პრიორიტეტს სოციალური დაცვა და ჯანმრთელობის დაცვა წარმოადგენს, რომელზეც მთლიანი ბიუჯეტის ზუსტად ნახევარი იხარჯება, თუმცა აღნიშნული ნიშნული ჯგუფის საშუალო მაჩვენებელს 4.3%-ით ჩამორჩება. თითქმის ჯგუფის საშუალოს იდენტური მაჩვენებელი ფიქსირდება, სიდიდით მესამე საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურების ცვლადთან 13.8%-იანი ნიშნულით. მიუხედავად ორივე კომპონენტის, ეკონომიკური საქმიანობის და განათლებაზე გამოყოფილი სახსრების დაღმავალი ტენდენციისა, ესპანეთის სამეფო ეკონომიკურ საქმიანობას უფრო პრიორიტეტულად მიიჩნევს და ჯგუფის საშუალოსგან განსხვავებით გაცილებით მეთ სახსრებს გამოყოფს 12.1%-ს, ვიდრე განათლებაზე 9.9%-ს. უფრო მეტიც, ესპანეთის სამეფო გაცილებით მეტს

ცხრილი N37

სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება საერთო ხარჯებში წლების მიხედვით					
წელი	საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურება	თავდაცვა	საზოგადოებრივი წესრიგი და უშიშროება	ეკონომიკური საქმიანობა	გარემოს დაცვა
2002	15.0%	2.8%	4.7%	12.5%	2.5%
2003	14.5%	2.7%	4.7%	12.0%	2.5%
2004	13.2%	2.8%	4.6%	13.8%	2.3%
2005	13.3%	2.8%	4.6%	13.0%	2.3%
2006	13.1%	2.7%	4.7%	13.0%	2.5%
2007	12.6%	2.6%	4.8%	13.5%	2.6%
2008	12.4%	2.4%	4.8%	13.1%	2.4%
2009	12.3%	2.2%	4.5%	12.5%	2.3%
2010	12.2%	2.3%	4.7%	12.8%	2.3%
2011	13.5%	2.3%	4.7%	12.4%	2.1%
2012	13.8%	1.9%	4.2%	16.6%	1.9%
2013	15.9%	2.1%	4.5%	10.1%	1.8%
2014	15.6%	1.9%	4.5%	10.1%	2.0%
2015	14.8%	2.2%	4.6%	10.2%	2.0%
2016	14.4%	2.3%	4.5%	9.2%	2.0%
2017	13.6%	2.2%	4.5%	9.3%	2.1%
საშუალო	13.8%	2.4%	4.6%	12.1%	2.2%

ცხრილი N38

სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება საერთო ხარჯებში წლების მიხედვით					
წელი	საბინაო - კომუნალური მეურნეობა	ჯანმრთელობის დაცვა	დასვენება, კულტურა, რელიგია	განათლება	სოციალური დაცვა
2002	2.7%	13.2%	3.4%	10.5%	32.8%
2003	2.7%	13.5%	3.5%	10.5%	33.3%
2004	2.0%	14.1%	3.5%	10.5%	33.1%
2005	2.2%	14.7%	3.6%	10.3%	33.2%
2006	2.0%	14.7%	3.8%	10.3%	33.2%
2007	2.3%	14.5%	4.0%	10.3%	32.9%
2008	2.6%	14.6%	3.9%	10.2%	33.5%
2009	2.8%	14.8%	3.6%	10.1%	35.0%
2010	1.5%	14.4%	3.6%	9.8%	36.4%
2011	1.2%	14.1%	3.3%	9.6%	36.7%
2012	1.0%	12.9%	2.5%	8.7%	36.5%
2013	1.0%	13.5%	2.5%	9.0%	39.5%
2014	1.1%	13.6%	2.6%	9.1%	39.4%
2015	1.2%	14.1%	2.7%	9.4%	39.0%
2016	1.0%	14.3%	2.6%	9.6%	40.0%
2017	1.1%	14.5%	2.7%	9.7%	40.4%
საშუალო	1.8%	14.1%	3.2%	9.9%	35.9%

ხარჯავს საზოგადოებრივ წესრიგზე და უშიშროებაზე და დასვენება-კულტურა რელიგიაზე 4.6% და 3.2%, ვიდრე ჯგუფის საშუალო მაჩვენებელია. რაც შეეხება თავდაცვაზე გაწეული დანახარჯები იგი ჯგუფის საშუალოს 0.6%-ით ჩამორჩება, ხოლო გარემოს დაცვა და საბინაო - კომუნალური მეურნეობა ოდნავ მეტი ასიგნებების წილით გამოირჩევიან, ვიდრე ჯგუფის საშუალო მაჩვენებელი.

ხოლო რაც შეეხება იგივე მაჩვენებლების წილებს, ოღონდ ესპანეთის მთლიანი შიდა პროდუქტთან მიმართებაში, იხილეთ ცხრილი 39-40, ყველაზე

ცხრილი N39

სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურება	თავდაცვა	საზოგადოებრივი წესრიგი და უშიშროება	ეკონომიკური საქმიანობა	გარემოს დაცვა
2002	5.8%	1.1%	1.8%	4.8%	0.9%
2003	5.6%	1.0%	1.8%	4.6%	1.0%
2004	5.1%	1.1%	1.8%	5.3%	0.9%
2005	5.1%	1.1%	1.8%	5.0%	0.9%
2006	5.0%	1.0%	1.8%	5.0%	1.0%
2007	4.9%	1.0%	1.9%	5.3%	1.0%
2008	5.1%	1.0%	2.0%	5.4%	1.0%
2009	5.6%	1.0%	2.1%	5.7%	1.1%
2010	5.6%	1.0%	2.2%	5.8%	1.1%
2011	6.2%	1.0%	2.2%	5.7%	1.0%
2012	6.6%	0.9%	2.0%	8.0%	0.9%
2013	7.2%	1.0%	2.1%	4.6%	0.8%
2014	7.0%	0.9%	2.0%	4.5%	0.9%
2015	6.4%	1.0%	2.0%	4.4%	0.9%
2016	6.1%	1.0%	1.9%	3.9%	0.8%
2017	5.6%	0.9%	1.8%	3.8%	0.9%
საშუალო	5.8%	1.0%	1.9%	5.1%	0.9%

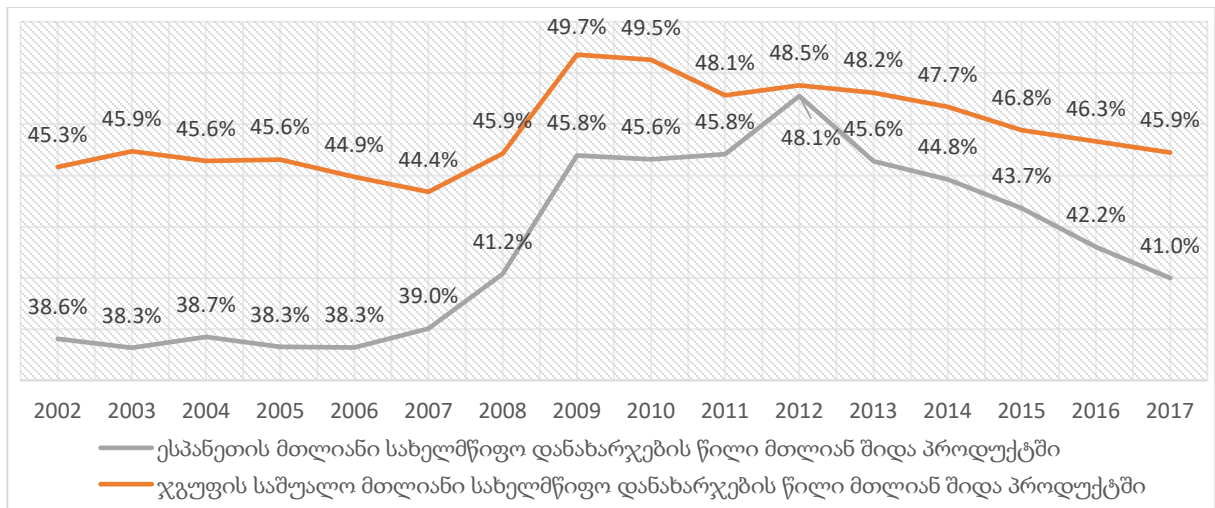
ცხრილი N40

სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	საბინაო - კომუნალური მეურნეობა	ჯანმრთელობის დაცვა	დასვენება, კულტურა, რელიგია	განათლება	სოციალური დაცვა
2002	1.0%	5.1%	1.3%	4.0%	12.7%
2003	1.0%	5.2%	1.3%	4.0%	12.7%
2004	0.8%	5.4%	1.4%	4.1%	12.8%
2005	0.8%	5.6%	1.4%	3.9%	12.7%
2006	0.8%	5.6%	1.5%	4.0%	12.7%
2007	0.9%	5.7%	1.6%	4.0%	12.8%
2008	1.1%	6.0%	1.6%	4.2%	13.8%
2009	1.3%	6.8%	1.6%	4.6%	16.0%
2010	0.7%	6.6%	1.7%	4.5%	16.6%
2011	0.6%	6.5%	1.5%	4.4%	16.8%
2012	0.5%	6.2%	1.2%	4.2%	17.6%
2013	0.5%	6.2%	1.2%	4.1%	18.0%
2014	0.5%	6.1%	1.2%	4.1%	17.7%
2015	0.5%	6.1%	1.2%	4.1%	17.1%
2016	0.4%	6.1%	1.1%	4.0%	16.9%
2017	0.4%	6.0%	1.1%	4.0%	16.6%
საშუალო	0.7%	5.9%	1.4%	4.1%	15.2%

დიდი პროცენტული მაჩვენებლებით სოციალური დაცვა და ჯანმრთელობის დაცვა არიან წარმოდგენილი საშუალოდ 15.2%-ით და 5.9%-ით, რაც ასევე ჩამორჩება ჯგუფის საშუალო მაჩვენებლებს. რაც შეეხება სიდიდით მესამე კრიტერიუმს საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურებას, იგი 5.8%-იანი მაჩვენებლით 0.6%-ით ჩამორჩება ჯგუფის საშუალო ნიშნულს. განსხვავებული ტენდენცია ფიქსირდება ეკონომიკურ საქმიანობის ცვლადთან მიმართებით, სადაც თითქმის ერთ პროცენტთან უპირატესობა ფიქსირდება. მსგავსი თითქმის ერთ პროცენტთან განსხვავება ფიქსირდება განათლების ცვლადთან მიმართებით, ოღონდ საპირისპირო ნაკლებობის კუთხით. რაც შეეხება დანარჩენ ხუთ ცვლადს მათი საშუალო მაჩვენებლები ინდივიდუალურად ნაკლებია 2%-ზე.

სწორედ გრაფიკი 7 წარმოგვიდგენს შეჯამების კრებულს და გვიჩვენებს, რომ ესპანეთის მთავრობა გაცილებით ნაკლებად ინტერვენციულია ვიდრე ჯგუფის საშუალო დანახარჯობრივი მაჩვენებლები.

გრაფიკი N7



კვლევაში მონაწილე დანარჩენი მაკროეკონომიკური პარამეტრები მკაფიოდ არიან გამოხატული ცხრილი 41-42, რომლებიც გვიჩვენებენ რომ საკმაოდ დიდი და მძლავრი პარამეტრი 56.7%-ით არის საოჯახო მეურნეობების დანახარჯები, რომელიც 2.2%-ით აღემატება ჯგუფის საშუალო ნიშნულს და მიგვითითებს ესპანელი ხალხის მხარჯველი სოციუმის მახასიათებელზე. შემდგომი მნიშვნელოვან ცვლად საგადასახადო შემოსავლები წარმოადგენს, თუმცა დეტალური ანალიზი გვიჩვენებს რომ არცთუ სახარბიელო სიტუაციაა ამ კუთხით. რომ არაფერი ვთქვათ მუდმივ ესპანეთის მთავრობის დეფიციტურ ხარჯვაზე საშუალოდ 4.1%-იანი უარყოფითი სალდოთი, ესპანეთის მონაცემები 6.2%-ით ჩამორჩება ჯგუფის საშუალო მაჩვენებელზე. ასევე არასახარბიელო სიტუაცია ფიქსირდება ექსპორტ-იმპორტის 1.1%-იან უარყოფით სალდოში, და მთლიანობაში ჯგუფის საშუალო მაჩვენებლებთან 10.3%-ით და 6.6%-ით ნაკლები მაჩვენებლებით. საკმაოდ იმედის მომცემი სურათი ფიქსირდება თითქმის იდენტური მაჩვენებლების მქონე მთლიანი კაპიტალის ფორმირებასა და წარმოების მაჩვენებლების მიერ, რომლებიც 3.7%-იან და 1.5%-იანი მეტობით გამო-

ცხრილი N41

მაკროეკონომიკური ცვლადების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	საოჯახო მეურნეობების დანახარჯი	მთლიანი კაპიტალის ფორმირება	ექსპორტი	იმპორტი	საგადასახადო შემოსავლები
2002	57.6%	26.9%	26.5%	28.5%	38.2%
2003	56.8%	27.8%	25.4%	27.7%	37.9%
2004	57.1%	28.8%	25.2%	29.0%	38.7%
2005	56.8%	30.0%	24.7%	29.7%	39.5%
2006	56.4%	31.3%	24.9%	30.8%	40.5%
2007	56.1%	31.3%	25.7%	31.7%	41.0%
2008	55.8%	29.6%	25.3%	30.4%	36.7%
2009	55.1%	24.6%	22.7%	23.8%	34.8%
2010	56.2%	23.5%	25.5%	26.8%	36.2%
2011	56.8%	21.9%	28.9%	29.2%	36.2%
2012	57.8%	20.0%	30.7%	29.2%	37.6%
2013	57.3%	18.7%	32.2%	29.0%	38.6%
2014	57.6%	19.5%	32.7%	30.3%	38.9%
2015	56.8%	20.4%	32.9%	30.6%	38.5%
2016	56.5%	20.4%	33.1%	30.0%	37.7%
2017	56.5%	21.1%	34.3%	31.4%	37.9%
საშუალო	56.7%	24.7%	28.2%	29.3%	38.1%

ცხრილი N42

მაკროეკონომიკური ცვლადების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან, მთლიან პოპულაციასთან და საშუალო ინფლაციასთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	დასაქმებულთა წილი მთლიან პოპულაციაში	წარმოება	მთლიანი შიდა დანახოვა	მთლიანი რეზერვები	ინფლაცია
2002	43.1%	27.8%	24.9%	5.6%	3.6%
2003	43.7%	27.5%	25.6%	2.9%	3.1%
2004	44.6%	27.1%	24.9%	1.8%	3.1%
2005	45.7%	27.3%	25.0%	1.5%	3.4%
2006	46.8%	27.1%	25.4%	1.5%	3.6%
2007	47.5%	26.5%	25.3%	1.3%	2.8%
2008	46.7%	26.6%	24.5%	1.3%	4.1%
2009	43.2%	25.4%	23.4%	1.9%	-0.2%
2010	42.2%	23.8%	22.2%	2.2%	2.0%
2011	41.0%	22.9%	21.7%	3.1%	3.0%
2012	39.2%	22.0%	21.5%	3.8%	2.4%
2013	38.2%	21.2%	22.0%	3.4%	1.5%
2014	38.8%	21.1%	21.9%	3.7%	-0.2%
2015	39.9%	21.1%	22.8%	4.5%	-0.6%
2016	41.0%	21.3%	23.6%	5.1%	-0.3%
2017	41.9%	21.9%	24.0%	5.2%	2.0%
საშუალო	42.7%	24.4%	23.7%	3.1%	2.1%

ირჩევან. ჯგუფის საშუალოსთან თითქმის იდენტური 23.7% ნიშნული ფიქსირდება მთლიანი შიდა დანაზოგის შემთხვევაში. რასაც ვერ ვიტყვით მთლიან რეზერვებზე, რომელიც ჯგუფის საშუალოზე 3.8%-ით ნაკლებია. ასევე 3.4%-ით ნაკლებია ჯგუფის საშუალოზე ესპანეთში დასაქმებულთა რაოდენობის წილი მთლიან პოპულაციაში, ხოლო ინფლაციის საშუალო მაჩვენებელი კი 0.5%-ით მეტია ჯგუფის საშუალოზე, აქვე უნდა აღინიშნოს რომ 2014-2016 წლებში ესპანეთში დეფლაციურ მოვლენებს ქონდა ადგილი.

4.1.1.7 ირლანდია

განვლილი ფისკალური პრობლემების თავიდან აცილების მიზნით, ირლანდიამ 2010-11 წლებში წარმოადგინა ეკონომიკის სტრუქტურული და ბიუჯეტის საფუძვლიანი რეფორმები. მას შემდეგ მრავალი დამატებითი ინოვაციური მიდგომა იქნა დანერგილი, განსაკუთრებით საპარლამენტო ჩართულობა და ირლანდიის საბიუჯეტო ოფისის ჩამოყალიბება, რაც დიდ წილად 2015 წლის OECD-ის რეკომენდაციაც მოიცავდა. დამატებით, ირლანდიის საბიუჯეტო კალენდარმაც განიცადა პირეული ცვლილება “მთლიანი წლის“ მიდგომის დანერგვით. 2011 წელს ჩამოყალიბებული დანახარჯების პერიოდული განხილვის სისტემა, რომელიც შემდგომ გადაიზარდა მუდმივად განხილვად პროცესში. ასევე, ირლანდიას აქვს თანამედროვე ინტეგრირებული სისტემა საბიუჯეტო სახსრების დისტრიბუციის ანალიზისთვის, რაც შინამეურნეობების ტიპებს შემოსავლის დონეებსაც მოიცავს. რაც შეეხება გენდერულ ბიუჯეტს იგი დაწყებით ეტაპზეა (OECD, 2019).

ირლანდიის შემთხვევაშიც, თუ ცხრილ 43-44 გავანალიზებთ, დავინახავთ რომ საბიუჯეტო დანახარჯებში წამყვანი პოზიცია სოციალურ დაცვას და ჯანმრთელობის დაცვას უკავია 35.5%-ით და 17.5%-ით. მნიშვნელოვანია, მაშინ როცა ჯგუფის საშუალო შედეგთან შედარებით ირლანდია სოციალურ დაცვაზე 4.2%-ით ნაკლებს ხარჯავს, 2.9%-ით მეტი სახ-

ცხრილი N43

სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება საერთო ხარჯებში წლების მიხედვით						
წელი	საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურება	თავდაცვა	საზოგადოებრივი წესრიგი და უშიშროება	ეკონომიკური საქმიანობა	გარემოს დაცვა	
2002	11.2%	1.3%	4.4%	11.4%	2.4%	
2003	11.1%	1.3%	4.3%	10.9%	2.4%	
2004	11.2%	1.3%	4.3%	9.9%	2.7%	
2005	11.0%	1.1%	4.2%	9.5%	2.6%	
2006	10.6%	1.1%	4.2%	10.0%	2.8%	
2007	9.4%	1.1%	4.2%	10.0%	2.8%	
2008	9.2%	1.1%	4.2%	12.4%	2.6%	
2009	9.8%	0.9%	3.7%	13.7%	2.2%	
2010	8.0%	0.5%	2.6%	38.5%	1.5%	
2011	12.3%	0.9%	3.4%	16.2%	1.6%	
2012	15.3%	0.9%	3.5%	7.5%	1.7%	
2013	15.8%	0.9%	3.5%	7.5%	1.4%	
2014	15.6%	1.1%	3.6%	7.9%	1.4%	
2015	14.1%	1.1%	3.6%	10.6%	1.4%	
2016	13.5%	1.1%	3.8%	8.6%	1.4%	
2017	13.0%	1.0%	3.9%	8.6%	1.5%	
საშუალო	11.9%	1.0%	3.8%	12.1%	2.0%	

ცხრილი N44

სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება საერთო ხარჯებში წლების მიხედვით					
წელი	საბინაო - კომუნალური მეურნეობა	ჯანმრთელობის დაცვა	დასვენება, კულტურა, რელიგია	განათლება	სოციალური დაცვა
2002	3.9%	17.6%	1.9%	12.2%	33.7%
2003	3.3%	18.4%	1.7%	12.5%	34.1%
2004	3.1%	19.5%	1.7%	12.5%	33.7%
2005	3.3%	18.0%	1.7%	12.3%	36.3%
2006	3.8%	17.5%	1.8%	11.9%	36.4%
2007	4.8%	17.3%	1.9%	12.0%	36.4%
2008	3.9%	16.5%	2.0%	11.3%	37.0%
2009	2.7%	16.7%	2.0%	10.0%	38.3%
2010	1.8%	11.5%	1.3%	7.1%	27.3%
2011	1.8%	16.3%	1.8%	10.9%	34.8%
2012	1.7%	17.8%	1.9%	11.6%	38.0%
2013	1.6%	17.9%	1.9%	11.8%	37.6%
2014	2.0%	18.2%	1.9%	11.6%	36.8%
2015	1.9%	18.2%	1.9%	11.4%	35.8%
2016	1.9%	18.9%	2.1%	12.1%	36.5%
2017	1.9%	19.6%	2.0%	12.4%	36.1%
საშუალო	2.7%	17.5%	1.9%	11.5%	35.5%

სრები მიემართება ჯანმრთელობის დაცვაზე. დანახარჯების მხრივ, მესამე პოზიციაზე ეკონომიკური საქმიანობა წარმოგვიდგება 12.1%-ით, რაც 3.1%-ით აღემატება ჯგუფის საშუალო ნიშნულს, თუმცა აღნიშნული დიდად გამოწვეულია 2010-11 წლებში გაწეული პოსტ-ფინანსური კრიზისის დაძლევის მასიური ხარჯებით. ხოლო მეოთხე და მეხუთე ადგილებზე საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურება და განათლება წარმოგვიდგებიან 11.9% და 11.5%, რაც საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურების შემთხვევაში ჯგუფის მცირედით საშუალოზე მცირედით ნაკლები, ხოლო განათლების შემთხვევაში მცირედით მეტი მაჩვენებლებია. ირლანდია საზოგადოებრივ წესრიგზე და უშიშროებაზე თითქმის ჯგუფის საშუალოს ოდენობის ხარჯებს მიმართავ 3.8%-ს. საბინაო - კომუნალურ მეურნეობაზე ირლანდია, მიუხედავად კლების ტენდენციისა, საშუალოდ 1.1%-ით მეტს ხარჯავს. გარემოდ დაცვაზე 2% მიემართება, 0.3%-ით მეტია ჯგუფის საშუალო მონაცემზე. ხოლო დასვენება-კულტურა-რელიგიაზე გაწეული ასიგნებები 0.4%-ით ჩამორჩება ჯგუფის საშუალოს. რაც შეეხება თავდაცვაზე გაწეული ხარჯებს, იგი 2%-ით შემცირებულია საშუალოსთან მიმართებით.

ხოლო იგივე მონაცემების, ირლანდიის მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით, გამოსახული ცხრილი 45-46, წარმოგვიდგენს რომ ერთიანობაში ირლანდიაში სოციალური დაცვა და ჯანმრთელობის დაცვა, მთლიანი შიდა პროდუქტის 20%-ს წარმოადგენს, მაშინ როცა ჯგუფის ერთობლივი საშუალო მონაცემი თითქმის 25%-ია. ეკონომიკური საქმიანობის წილიც, ზემოთ აღწერილი მიზეზების გამო, 0.9%-იანი მეტობით წარმოგვიდგება. ზუსტად 2%-ით ჩამორჩება საერთო საშუალო ნიშნულს საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურების წილი მთლიან შიდა პროდუქტში. მაშინ როცა განათლების წილი ზუსტად იდენტურია საშუალო მაჩვენებლის 4.2%-ის. დანარჩენი 5 კომპონენტი კი 1.4%-იან ნიშნულის ქვეშ იმყოფებიან.

ცხრილი N45

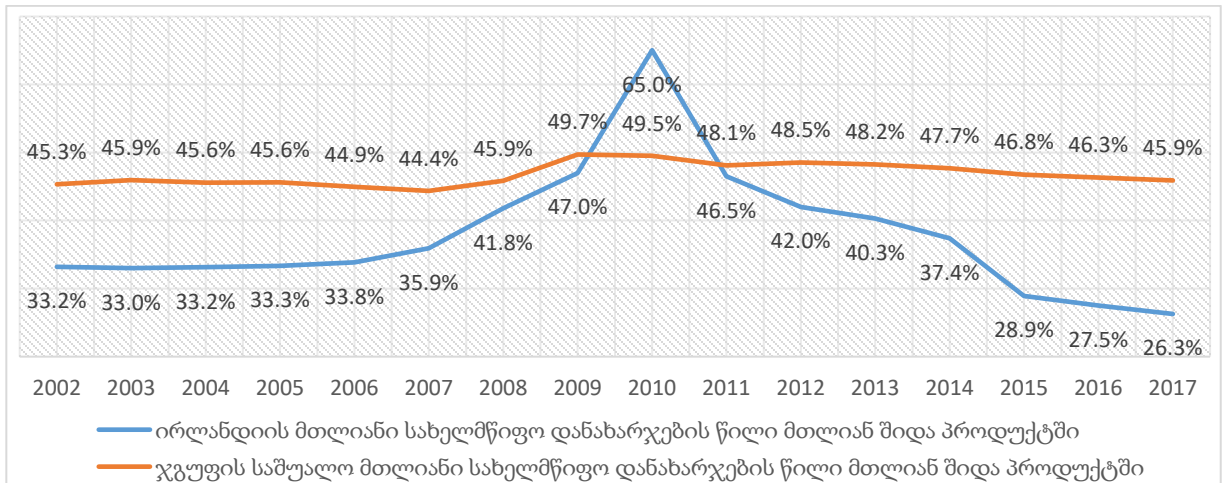
სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურება	თავდაცვა	საზოგადოებრივი წესრიგი და უშიშროება	ეკონომიკური საქმიანობა	გარემოს დაცვა
2002	3.7%	0.4%	1.5%	3.8%	0.8%
2003	3.6%	0.4%	1.4%	3.6%	0.8%
2004	3.7%	0.4%	1.4%	3.3%	0.9%
2005	3.7%	0.4%	1.4%	3.2%	0.9%
2006	3.6%	0.4%	1.4%	3.4%	0.9%
2007	3.4%	0.4%	1.5%	3.6%	1.0%
2008	3.8%	0.4%	1.7%	5.2%	1.1%
2009	4.6%	0.4%	1.7%	6.5%	1.0%
2010	5.2%	0.4%	1.7%	25.0%	1.0%
2011	5.7%	0.4%	1.6%	7.5%	0.7%
2012	6.4%	0.4%	1.5%	3.2%	0.7%
2013	6.4%	0.4%	1.4%	3.0%	0.6%
2014	5.8%	0.4%	1.3%	3.0%	0.5%
2015	4.1%	0.3%	1.0%	3.1%	0.4%
2016	3.7%	0.3%	1.0%	2.4%	0.4%
2017	3.4%	0.3%	1.0%	2.3%	0.4%
საშუალო	4.4%	0.4%	1.4%	5.1%	0.8%

ცხრილი N46

სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	საბინაო - კომუნალური მეურნეობა	ჯანმრთელობის დაცვა	დასვენება, კულტურა, რელიგია	განათლება	სოციალური დაცვა
2002	1.3%	5.8%	0.6%	4.1%	11.2%
2003	1.1%	6.1%	0.6%	4.1%	11.3%
2004	1.0%	6.5%	0.6%	4.1%	11.2%
2005	1.1%	6.0%	0.6%	4.1%	12.1%
2006	1.3%	5.9%	0.6%	4.0%	12.3%
2007	1.7%	6.2%	0.7%	4.3%	13.1%
2008	1.6%	6.9%	0.8%	4.7%	15.5%
2009	1.3%	7.8%	0.9%	4.7%	18.0%
2010	1.2%	7.5%	0.9%	4.6%	17.7%
2011	0.8%	7.6%	0.9%	5.1%	16.2%
2012	0.7%	7.5%	0.8%	4.9%	16.0%
2013	0.6%	7.2%	0.8%	4.7%	15.1%
2014	0.7%	6.8%	0.7%	4.3%	13.8%
2015	0.6%	5.3%	0.6%	3.3%	10.4%
2016	0.5%	5.2%	0.6%	3.3%	10.0%
2017	0.5%	5.1%	0.5%	3.3%	9.5%
საშუალო	1.0%	6.5%	0.7%	4.2%	13.3%

გრაფიკი 8 ნათლად წარმოგვიდგენს, რომ ირლანდიის მთავრობა მკაცრად ანტი-ინტერვენციული მთავრობაა, თუ არ ჩავთვლით 2010 წლის მაჩვენებელს, რომლის დიდი წილიც ეკონომიკურ საქმიანობაზე გაწეული ასიგნებების მამტაბური ზრდაა.

გრაფიკი N8



რაც შეეხება დანარჩენ კვლევაში მონაწილე მაკროეკონომიკურ ცვლადებს, ისინი ცხრილი 47-48 წარმოგვიდგებიან. ანალიზი გვიჩვენებს, რომ მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით ყველაზე დიდი ადგილები უკავია ექსპორტს და იმპორტს 97.3% და 81.6%. ფაქტია რომ ირლანდია ექსპორტ-იმპორტში დადებით ბალანსს აფიქსირებს და თითქმის 2.5-ჯერ აღემატება ჯგუფის საშუალო მაჩვენებლებს. შემდგომ პოზიციებზე საოჯახო მეურნეობების დანახარჯები საშუალოდ 42.3%, რაც 12.2%-ით ნაკლებია ჯგუფის საშუალო მაჩვენებელზე, და რაც არ უნდა გასაკვირი იყოს მთლიან შიდა დანაზოგი 40.7%-ით, ჯგუფის საშუალოზე მასიური 17.1%-ით მეტი, წარმოგვიდგებიან. რაც ირლანდიელი ხალხის არა-მხარჯველობითი ანუ შემნახველი სოციუმის მიმანიშნებელია. შემდეგ პოზიციაზეა მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით საგადასახადო შემოსავლები წარმოგვიდგებიან 32.8%-იანი ნიშნულით, აქვე აღსანიშნავია რომ მოცემული მაჩვენებელი საკმაოდ ჩამორჩება ჯგუფის საშუალო 44.3%-იან მაჩვენებელს.

ცხრილი N47

მაკროეკონომიკური ცვლადების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	საოჯახო მეურნეობების დანახარჯი	მთლიანი კაპიტალის ფორმირება	ექსპორტი	იმპორტი	საგადასახადო შემოსავლები
2002	44.1%	24.1%	90.5%	73.3%	32.7%
2003	44.0%	25.7%	80.9%	65.7%	33.4%
2004	43.2%	27.2%	80.5%	66.2%	34.5%
2005	43.1%	30.3%	79.6%	68.7%	34.9%
2006	43.4%	31.9%	79.0%	71.0%	36.6%
2007	44.7%	29.2%	80.8%	72.5%	36.2%
2008	47.7%	24.6%	84.1%	75.5%	34.8%
2009	46.7%	20.2%	93.2%	79.8%	33.2%
2010	46.7%	17.2%	103.0%	86.4%	33.0%
2011	45.4%	17.0%	103.6%	84.8%	33.7%
2012	44.6%	20.2%	104.4%	87.0%	34.0%
2013	44.2%	18.7%	103.5%	84.7%	34.2%
2014	42.1%	22.2%	109.8%	91.7%	33.8%
2015	32.5%	25.8%	122.1%	93.3%	27.0%
2016	32.9%	37.2%	120.1%	104.6%	26.9%
2017	31.9%	33.8%	122.3%	100.0%	26.0%
საშუალო	42.3%	25.3%	97.3%	81.6%	32.8%

ცხრილი N48

მაკროეკონომიკური ცვლადების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან, მთლიან პოპულაციასთან და საშუალო ინფლაციასთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	დასაქმებულთა წილი მთლიან პოპულაციაში	წარმოება	მთლიანი შიდა დანახოვი	მთლიანი რეზერვები	ინფლაცია
2002	45.5%	35.1%	39.4%	4.2%	4.7%
2003	45.6%	32.2%	39.2%	2.5%	4.0%
2004	46.4%	30.7%	39.9%	1.5%	2.3%
2005	47.7%	30.1%	40.1%	0.4%	2.2%
2006	48.8%	30.0%	39.6%	0.4%	2.7%
2007	49.4%	28.5%	37.6%	0.3%	2.9%
2008	47.8%	25.8%	32.5%	0.4%	3.1%
2009	43.4%	25.5%	32.1%	0.9%	-1.7%
2010	41.2%	23.3%	33.6%	1.0%	-1.6%
2011	40.2%	24.5%	35.4%	0.7%	1.2%
2012	39.9%	24.5%	36.9%	0.8%	1.9%
2013	40.9%	24.3%	38.1%	0.7%	0.5%
2014	41.7%	24.8%	41.1%	0.7%	0.3%
2015	42.8%	38.1%	54.6%	0.8%	0.0%
2016	44.0%	35.9%	54.4%	1.2%	-0.2%
2017	44.7%	36.2%	56.0%	1.3%	0.3%
საშუალო	44.4%	29.3%	40.7%	1.1%	1.4%

ბელს და აღნიშვნის ღირსია, რომ განსაკუთრებით ბოლო წლებში, ირლანდიის მთავრობის ბიუჯეტი დეფიციტურია. ჯგუფის საშუალოზე საკმაოდ გაუმჯობესებული ნიშნულები ფიქსირდება წარმოების 29.3%-იანი და მთლიანი კაპიტალის ფორმირების 25.3%-იანი მაჩვენებლებით. რაც შეეხება დასაქმებულთა რაოდენობის 44.4%-იან ნიშნულს, იგი ცოტათი ჩამორჩება ჯგუფის საშუალო ნიშნულს, ხოლო ინფლაცია კი შედარებით დაბალი 1.4%-ია.

4.1.1.8 იტალია

იტალიის ბიუჯეტის დაბალანსების და ვალდებულებებთან გამკლავების მიზნით, 2012 წელს ძალზედ მნიშვნელოვანი ცვლილებები იქნა მიღებული. 2012 წელს მიღებულმა კანონმდებლობა ასევე დაეხმარა იტალიის მთავრობას, რომ თანხვედრაში მოსულიყო როგორც ევროპულ ფისკალურ მიდგომებთან, ასევე ბიუჯეტის ფართო დეფიციტურ პროცედურებთან. 2014 წელს იტალიამ ჩამოაყალიბა დამოუკიდებელი საპარლამენტო საბიუჯეტო ოფისი, რათა დახმარებოდა კანონმდებლებს ეკონომიკის პროგნოზირების და ბიუჯეტის დაგეგმარების კრიტიკულ განხილვაში. 2016 წლიდან იტალიამ დაიწყო გენდერული ბიუჯეტის იმპლემენტაცია. რასაც 2017 წლის პილოტური გამოცდილებების და 2018 წელს მეთოდოლოგიის დამატებით განვითარება მოყვა. (OECD, 2019).

რაც შეეხება უშუალოდ იტალიის საბიუჯეტო ასიგნებების გადანაწილებებს, გამოსახულს ცხრილ 49-50, 39.3%-ით და 17.9%-ით სოციალური დაცვა და საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურება ლიდერობენ, რაც თითქმის იდენტურია სოციალური დაცვის შემთხვევაში ჯგუფის საშუალო დანახარჯებთან და 4.2%-ით მეტია საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურების შემთხვევაში. ასევე შეიძლება ითქვას, რომ ჯანმრთელობის დაცვაზე გამოყოფილი სახსრებიც, თითქმის იდენტურია ჯგუფის საშუალო მაჩვენებლებთან. რაც შეეხება განათლების და ეკონომიკურ საქმიანობის თითქმის ტოლ ცვლადებს 8.7% და 8.6 %, საკმაოდ ჩამორჩებიან

ცხრილი N49

სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება საერთო ხარჯებში წლების მიხედვით					
წელი	საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურება	თავდაცვა	საზოგადოებრივი წესრიგი და უშიშროება	ეკონომიკური საქმიანობა	გარემოს დაცვა
2002	20.4%	2.4%	4.2%	9.7%	1.8%
2003	19.5%	2.6%	4.3%	9.2%	1.7%
2004	18.8%	2.7%	4.1%	8.9%	1.7%
2005	18.5%	2.6%	4.2%	8.9%	1.7%
2006	17.7%	2.5%	4.0%	10.6%	1.5%
2007	18.3%	2.5%	4.0%	8.9%	1.6%
2008	18.6%	2.6%	3.8%	8.4%	1.7%
2009	16.8%	2.8%	4.0%	9.1%	1.7%
2010	16.7%	2.6%	4.1%	8.3%	1.7%
2011	17.3%	2.7%	4.0%	8.5%	1.8%
2012	18.5%	2.5%	3.8%	8.0%	1.8%
2013	17.8%	2.3%	3.8%	8.0%	1.9%
2014	17.7%	2.4%	3.7%	8.0%	1.9%
2015	16.8%	2.4%	3.7%	8.1%	1.9%
2016	16.2%	2.6%	3.8%	8.0%	1.9%
2017	16.8%	2.7%	3.8%	7.3%	1.9%
საშუალო	17.9%	2.6%	3.9%	8.6%	1.8%

ცხრილი N50

სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება საერთო ხარჯებში წლების მიხედვით					
წელი	საბინაო - კომუნალური მეურნეობა	ჯანმრთელობის დაცვა	დასვენება, კულტურა, რელიგია	განათლება	სოციალური დაცვა
2002	0.2%	13.4%	1.8%	9.6%	36.5%
2003	1.3%	13.3%	1.8%	9.8%	36.5%
2004	1.5%	14.1%	1.9%	9.4%	36.9%
2005	1.4%	14.5%	1.9%	9.6%	36.8%
2006	1.5%	14.5%	1.7%	9.4%	36.5%
2007	1.4%	14.3%	1.8%	9.6%	37.5%
2008	1.5%	14.7%	1.7%	9.1%	37.9%
2009	1.6%	14.6%	1.7%	9.0%	38.7%
2010	1.5%	14.9%	1.6%	8.8%	39.8%
2011	1.4%	14.5%	1.5%	8.3%	40.1%
2012	1.5%	14.1%	1.4%	8.0%	40.3%
2013	1.4%	14.1%	1.5%	8.0%	41.2%
2014	1.2%	14.1%	1.4%	7.9%	41.7%
2015	1.3%	14.0%	1.5%	7.9%	42.4%
2016	1.2%	14.1%	1.7%	7.8%	42.8%
2017	1.2%	14.0%	1.7%	7.9%	42.9%
საშუალო	1.3%	14.2%	1.7%	8.7%	39.3%

ჯგუფის საშუალო მაჩვენებლებს. დანარჩენი ხუთი დანახარჯობრივი კატეგორია, კი ჯგუფის შესაბამის საშუალო ასიგნებების გადანაწილების მსგავსია.

მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებაში, გამოსახული ცხრილი 51-52, სოციალური დაცვა და საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურება 19.2% და 8.7%, შედარებით მეტი პროცენტული წილებით არიან წარმოდგენილი ჯგუფის საშუალო მაჩვენებლებზე. ჯგუფის საშუალო მაჩვენებლებთან იდენტური წილობრივი ნიშნული აქვთ ჯანმრთელობის დაცვას და ეკონომიკურ საქმიანობას. განათლების წილი 0.8%-ით ჩამორჩება ჯგუფის საშუალოს, ხოლო დანარჩენი დანახარჯობრივი კატეგორიების წილი მთლიან შიდა პროდუქტში არ აღემატება ინდივიდუალურად 2%-ს.

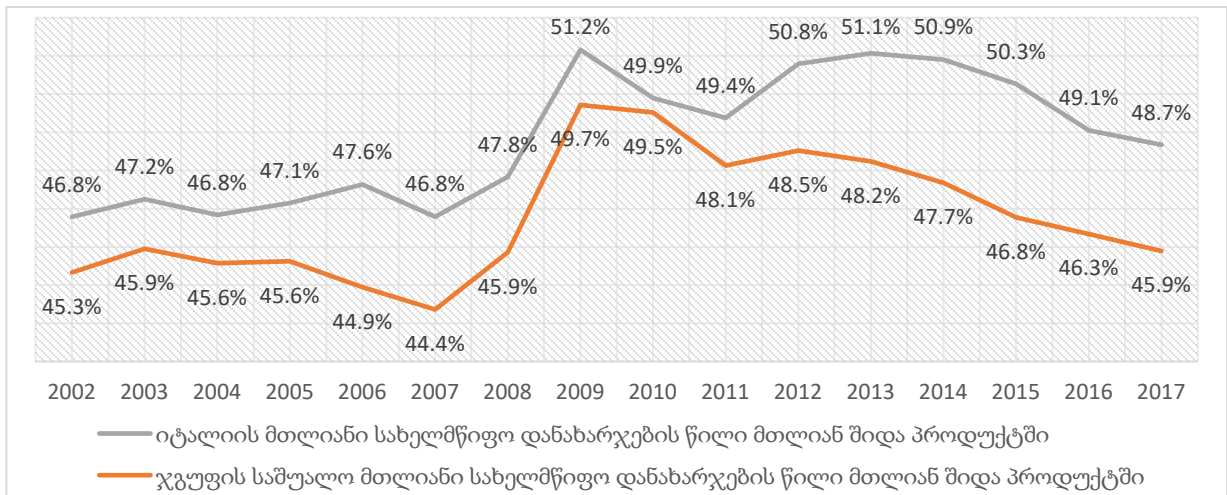
ცხრილი N51

სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურება	თავდაცვა	საზოგადოებრივი წესრიგი და უშიშროება	ეკონომიკური საქმიანობა	გარემოს დაცვა
2002	9.5%	1.1%	1.9%	4.5%	0.8%
2003	9.2%	1.2%	2.0%	4.4%	0.8%
2004	8.8%	1.3%	1.9%	4.2%	0.8%
2005	8.7%	1.2%	2.0%	4.2%	0.8%
2006	8.4%	1.2%	1.9%	5.1%	0.7%
2007	8.6%	1.2%	1.9%	4.2%	0.8%
2008	8.9%	1.3%	1.8%	4.0%	0.8%
2009	8.6%	1.4%	2.0%	4.7%	0.9%
2010	8.3%	1.3%	2.0%	4.2%	0.9%
2011	8.6%	1.3%	2.0%	4.2%	0.9%
2012	9.4%	1.3%	2.0%	4.1%	0.9%
2013	9.1%	1.2%	1.9%	4.1%	1.0%
2014	9.0%	1.2%	1.9%	4.1%	0.9%
2015	8.5%	1.2%	1.9%	4.1%	0.9%
2016	7.9%	1.3%	1.9%	3.9%	0.9%
2017	8.2%	1.3%	1.8%	3.6%	0.9%
საშუალო	8.7%	1.2%	1.9%	4.2%	0.9%

ცხრილი N52

სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	საბინაო - კომუნალური მეურნეობა	ჯანმრთელობის დაცვა	დასვენება, კულტურა, რელიგია	განათლება	სოციალური დაცვა
2002	0.1%	6.3%	0.9%	4.5%	17.1%
2003	0.6%	6.3%	0.9%	4.6%	17.3%
2004	0.7%	6.6%	0.9%	4.4%	17.3%
2005	0.7%	6.8%	0.9%	4.5%	17.4%
2006	0.7%	6.9%	0.8%	4.5%	17.4%
2007	0.7%	6.7%	0.8%	4.5%	17.5%
2008	0.7%	7.0%	0.8%	4.4%	18.1%
2009	0.8%	7.5%	0.9%	4.6%	19.8%
2010	0.8%	7.4%	0.8%	4.4%	19.9%
2011	0.7%	7.1%	0.7%	4.1%	19.8%
2012	0.8%	7.2%	0.7%	4.1%	20.5%
2013	0.7%	7.2%	0.8%	4.1%	21.0%
2014	0.6%	7.2%	0.7%	4.0%	21.2%
2015	0.7%	7.0%	0.8%	3.9%	21.3%
2016	0.6%	6.9%	0.8%	3.8%	21.0%
2017	0.6%	6.8%	0.8%	3.8%	20.9%
საშუალო	0.6%	6.9%	0.8%	4.3%	19.2%

გრაფიკი N9



გრაფიკი 9 ნათლად გამოხატავს აზრს, რომ იტალიის მთავრობა მკაცრად ინტერვენციულ პოლიტიკის მიმდევარია და საშუალოდ 2%-ით მეტს ხარჯავს ვიდრე ჯგუფის საერთო საშუალო.

ცხრილი 53-54 დეტალური ანალიზი გვიჩვენებს რომ ყველაზე მნიშვნელოვანი წილი, წარმოდგენილ მაკროეკონომიკური პარამეტრებიდან, საოჯახო მეურნეობების დანახარჯებს უჭირავს 59.7%-ით, რაც საშუალო მაჩვენებელზე 5.2%-ით მეტია. შემდგომ პოზიციაზეა საგადასახადო შემოსავლები 45.7%-ით, რომელიც 1.4%-ით აღემატება ჯგუფის საშუალო ნიშნულს, თუმცა თვალსაჩინოებისთვის უნდა აღინიშნოს, რომ იტალიის ბიუჯეტი საკვლევი პერიოდის განმავლობაში საშუალოდ 3.2%-ით ცალსახად დეფიციტურია. საკმაოდ იდენტური, მხოლოდ 0.6%-იანი დადებითი ბალანსით, მონაცემები ფიქსირდება იტალიის ექსპორტს და იმპორტს შორის, თუმცა ორივე ნიშნული ჯგუფის საშუალოსთან შედარებით 11.7%-ით და 9.7%-ით ნაკლებია. წარმოების 22.4%-იანი ნიშნული მხოლოდ 0.55-ით ჩამორჩება საერთო ნიშნულს. ასვე ჩამორჩებიან მთლიანი შიდა დანაზოგის, მთლიანი კაპიტალის ფორმირების და მთლიანი რეზერვების 20.4%, 19.7% და 5.8% ნიშნულები, ჯგუფის საშუალო მაჩვენებლებს 3.2%-ით, 0.3%-ით და 1.1%-ით.

დასაქმებულთა რაოდენობის მაჩვენებელს მთლიან პოპულაციაში 41.9% უკავია, რაც მთლიანი ჯგუფის საშუალო მაჩვენებელზე 4.2%-ით ნაკლებია. ინფლაციის საშუალო მაჩვენებელი კი 1.9%-ია, რაც 0.3%-ით აღემატება საშუალო მაჩვენებელს.

ცხრილი N53

მაკროეკონომიკური ცვლადების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	საოჯახო მეურნეობების დანახარჯი	მთლიანი კაპიტალის ფორმირება	ექსპორტი	იმპორტი	საგადასახადო შემოსავლები
2002	58.8%	21.4%	24.5%	23.7%	43.8%
2003	59.0%	21.1%	23.4%	22.9%	43.9%
2004	58.6%	21.2%	24.1%	23.5%	43.3%
2005	58.9%	21.1%	24.7%	24.8%	43.0%
2006	59.0%	21.9%	26.2%	27.1%	44.1%
2007	58.7%	22.2%	27.4%	27.8%	45.3%
2008	59.1%	21.8%	27.0%	27.8%	45.2%
2009	60.1%	19.4%	22.5%	23.1%	45.9%
2010	60.5%	20.5%	25.2%	27.2%	45.7%
2011	61.0%	20.5%	27.0%	28.6%	45.7%
2012	61.1%	17.9%	28.6%	27.6%	47.9%
2013	60.6%	17.0%	28.9%	26.6%	48.1%
2014	60.2%	17.0%	29.3%	26.5%	47.9%
2015	60.4%	17.3%	29.9%	27.0%	47.7%
2016	59.9%	17.6%	29.6%	26.4%	46.5%
2017	60.2%	17.6%	31.2%	28.3%	46.5%
საშუალო	59.7%	19.7%	26.8%	26.2%	45.7%

ცხრილი N54

მაკროეკონომიკური ცვლადების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან, მთლიან პოპულაციასთან და საშუალო ინფლაციასთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	დასაქმებულთა წილი მთლიან პოპულაციაში	წარმოება	მთლიანი შიდა დანახოვი	მთლიანი რეზერვები	ინფლაცია
2002	41.9%	24.0%	22.2%	4.3%	2.6%
2003	42.4%	23.5%	21.5%	3.9%	2.8%
2004	42.4%	23.5%	21.8%	3.4%	2.3%
2005	42.3%	23.3%	21.0%	3.6%	2.2%
2006	43.0%	23.4%	21.1%	3.8%	2.2%
2007	43.4%	23.8%	21.8%	4.2%	2.0%
2008	43.2%	23.6%	21.0%	4.5%	3.5%
2009	42.2%	21.9%	18.7%	6.0%	0.8%
2010	41.8%	21.9%	18.6%	7.5%	1.6%
2011	41.8%	21.7%	18.9%	7.5%	2.9%
2012	41.7%	21.4%	18.8%	8.7%	3.3%
2013	40.8%	21.3%	19.2%	6.8%	1.2%
2014	40.0%	21.0%	19.9%	6.8%	0.2%
2015	40.3%	21.2%	20.2%	7.2%	0.1%
2016	40.9%	21.5%	20.8%	7.3%	-0.1%
2017	41.5%	21.5%	20.5%	7.6%	1.3%
საშუალო	41.9%	22.4%	20.4%	5.8%	1.8%

4.1.1.9 ნიდერლანდები

მიზნები საშუალო ვადიან პერსპექტივაში რომ იქნეს მიღწეული, ნიდერლანდების საბიუჯეტო სისტემის დიზაინი მთავრობის დახმარების ფუნქციას ითავსებს და მოიცავს საბიუჯეტო მართვის კეთილსინდისიერების მრავალ ელემენტებს სხვადასხვა მიმართულებების კუთხით. საშუალო ვადიანი დანახარჯობრივი ჩარჩო განიხილება, როგორც აუცილებელი ელემენტი რათა იმპლემენტირება მოხდეს პოლიტიკური პრიორიტეტების, და წლების მიხედვით შედეგზე ორიენტირებული ბიუჯეტი უფრო დახვეწილ იქნა თანამედროვე ჰეტეროგენური ინდიკატორების მომცველ მოდელად და პოლიტიკის განმსაზღვრელებთან უკუკავშირის დასამყარებლად. გამჭვირვალობა ძალიან მაღალია და ბიუჯეტი მოიცავს სასარგებლო დისტრიბუციულ ანალიზს. საპარლამენტო ჩართულობაც მაღალ დონეზეა. დღემდე არ არსებობს მექანიზმი, რომ წახალისებულ იქნეს საჯარო ან საზოგადო ჩართულობა ბიუჯეტირებისას, და გენდერული ბიუჯეტირება დღემდე არ არის მიღებული (OECD, 2019).

ნიდერლანდების მთავრობის საბიუჯეტო პრიორიტეტების განსაზღვრისთვის აუცილებელია ცხრილი 55-56 დეტალური ანალიზი. მსგავსად, სოციალური დაცვა და ჯანმრთელობის დაცვა წარმოგვიდგებიან ლიდერ პოზიციაზე 35.7%-ით და 15.6%-ით. თუმცა თუ სოციალური დაცვის ასპექტში, ნიშნული ჯგუფის საშუალო მაჩვენებელს 4%-ით ჩამორჩება, ჯანმრთელობის დაცვის შემთხვევაში მაჩვენებელი ზუსტად ერთი პროცენტით მეტია. შემდეგ საფეხურზე საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურებაა 12.3%-ით, რაც საშუალო ნიშნულზე 1.4%-ით ნაკლებია. ჯგუფის საშუალოზე 1.2%-ით და 1%-ით მეტს მიმართავს ნიდერლანდების სამეფო განათლებასა და ეკონომიკურ საქმიანობაზე, თუმცა აქვე აღნიშვნის ღირსია წლების მიხედვით განათლების მზარდი, ხოლო ეკონომიკური საქმიანობის კლებადი ასიგნებების ტენდენცია. ნიდერლანდების მთავრობა საზოგადოებრივი წესრიგზე და

ცხრილი N55

სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება საერთო ხარჯებში წლების მიხედვით					
წელი	საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურება	თავდაცვა	საზოგადოებრივი წესრიგი და უშიშროება	ეკონომიკური საქმიანობა	გარემოს დაცვა
2002	14.7%	3.3%	3.8%	11.7%	3.5%
2003	13.9%	3.2%	3.9%	11.3%	3.6%
2004	13.9%	3.2%	4.0%	10.8%	3.6%
2005	14.1%	2.9%	4.1%	10.4%	3.6%
2006	13.5%	3.0%	4.1%	9.9%	3.6%
2007	13.0%	3.0%	4.3%	10.0%	3.6%
2008	13.3%	2.9%	4.3%	10.1%	3.6%
2009	11.7%	2.9%	4.2%	11.1%	3.6%
2010	11.9%	2.7%	4.1%	10.6%	3.3%
2011	11.5%	2.7%	4.1%	9.9%	3.3%
2012	11.3%	2.4%	4.1%	9.5%	3.2%
2013	11.2%	2.4%	4.2%	9.2%	3.2%
2014	11.4%	2.4%	4.1%	9.0%	3.0%
2015	11.3%	2.5%	4.3%	8.6%	3.0%
2016	10.6%	2.6%	4.4%	8.7%	3.3%
2017	10.0%	2.7%	4.4%	8.8%	3.2%
საშუალო	12.3%	2.8%	4.1%	10.0%	3.4%

ცხრილი N56

სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება საერთო ხარჯებში წლების მიხედვით					
წელი	საბინაო - კომუნალური მეურნეობა	ჯანმრთელობის დაცვა	დასვენება, კულტურა, რელიგია	განათლება	სოციალური დაცვა
2002	1.7%	11.9%	3.4%	11.4%	34.7%
2003	1.9%	12.2%	3.3%	11.6%	35.1%
2004	1.2%	12.4%	3.3%	11.9%	35.6%
2005	1.0%	12.7%	3.3%	12.1%	35.7%
2006	1.1%	15.5%	3.3%	11.9%	34.2%
2007	1.1%	15.9%	3.1%	11.9%	34.1%
2008	1.3%	15.2%	3.3%	12.0%	34.2%
2009	1.6%	15.6%	3.3%	11.7%	34.4%
2010	1.4%	16.2%	3.2%	11.6%	35.0%
2011	1.1%	16.9%	3.1%	11.7%	35.8%
2012	1.2%	17.4%	3.0%	11.6%	36.2%
2013	1.2%	17.3%	2.9%	11.4%	36.9%
2014	1.1%	17.4%	2.7%	11.6%	37.2%
2015	0.9%	17.8%	2.7%	11.7%	37.0%
2016	0.8%	17.3%	2.8%	12.0%	37.6%
2017	0.8%	17.8%	2.7%	12.1%	37.4%
საშუალო	1.2%	15.6%	3.1%	11.8%	35.7%

უშიშროებაზე 0.4%-ით მეტს ხარჯავს. ხოლო გარემოს დაცვაზე კი ზუსტად ორმაგი ბიუჯეტია გამოყოფილი ჯგუფის, საშუალო მაჩვენებელთან შედარებით. დანარჩენი სამი პარამეტრის მონაცემები თითქმის მსგავსი ტენდენციის მატარებელია, ერთადერთი აღნიშვნის ღირსია დასვენება-კულტურ-რელიგიის ნიშნულის საშუალოზე 0.8%-ით მეტობა.

იგივე კომპონენტებში ნიდერლანდების სამეფოს მთლიან შიდა პროდუქტთან შედარებისას, ცხრილი 57-58, სოციალური დაცვა 2.7%-ით ნაკლებობას, ხოლო ჯანმრთელობის დაცვა კი 0.2%-ით მეტობას აფიქსირებენ. 0.9%-იანი კლება ფიქსირდება საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურების კომპონენტის წილობრივ გადანაწილებაში, საშუალოსთან შედარებით. რაც შეეხება განათლების და ეკონომიკური საქმიანობის წილობრივ გადანაწილებებს, მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით, თითქმის საშუალოსთან მსგავსი კოეფიციენტები უფიქსირდებათ.

ცხრილი N57

სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურება	თავდაცვა	საზოგადოებრივი წესრიგი და უშიშროება	ეკონომიკური საქმიანობა	გარემოს დაცვა
2002	6.4%	1.4%	1.7%	5.1%	1.5%
2003	6.2%	1.4%	1.8%	5.0%	1.6%
2004	6.1%	1.4%	1.7%	4.7%	1.6%
2005	5.9%	1.2%	1.7%	4.4%	1.5%
2006	5.8%	1.3%	1.8%	4.3%	1.5%
2007	5.5%	1.3%	1.8%	4.2%	1.5%
2008	5.7%	1.2%	1.8%	4.3%	1.5%
2009	5.6%	1.4%	2.0%	5.3%	1.7%
2010	5.7%	1.3%	1.9%	5.1%	1.6%
2011	5.4%	1.2%	1.9%	4.6%	1.6%
2012	5.3%	1.1%	1.9%	4.5%	1.5%
2013	5.2%	1.1%	2.0%	4.3%	1.5%
2014	5.2%	1.1%	1.9%	4.1%	1.4%
2015	5.0%	1.1%	1.9%	3.8%	1.4%
2016	4.6%	1.1%	1.9%	3.8%	1.4%
2017	4.3%	1.1%	1.9%	3.8%	1.4%
საშუალო	5.5%	1.2%	1.8%	4.5%	1.5%

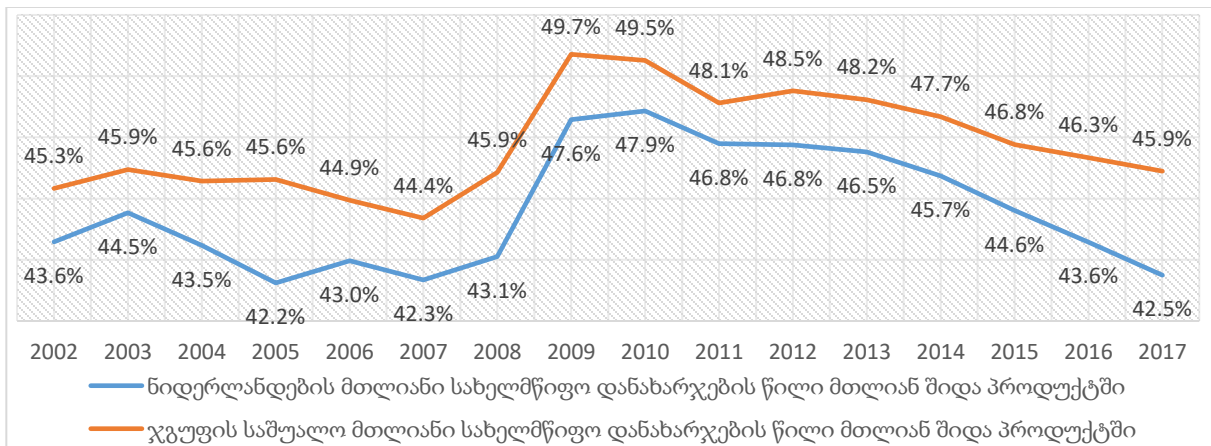
ცხრილი N58

სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	საბინაო - კომუნალური მეურნეობა	ჯანმრთელობის დაცვა	დასვენება, კულტურა, რელიგია	განათლება	სოციალური დაცვა
2002	0.7%	5.2%	1.5%	5.0%	15.1%
2003	0.9%	5.4%	1.5%	5.2%	15.6%
2004	0.5%	5.4%	1.4%	5.2%	15.5%
2005	0.4%	5.4%	1.4%	5.1%	15.1%
2006	0.5%	6.7%	1.4%	5.1%	14.7%
2007	0.5%	6.7%	1.3%	5.0%	14.4%
2008	0.5%	6.6%	1.4%	5.2%	14.7%
2009	0.7%	7.4%	1.6%	5.6%	16.4%
2010	0.7%	7.8%	1.5%	5.6%	16.7%
2011	0.5%	7.9%	1.5%	5.5%	16.7%
2012	0.6%	8.1%	1.4%	5.4%	16.9%
2013	0.6%	8.1%	1.4%	5.3%	17.1%
2014	0.5%	8.0%	1.3%	5.3%	17.0%
2015	0.4%	8.0%	1.2%	5.2%	16.5%
2016	0.3%	7.5%	1.2%	5.2%	16.4%
2017	0.3%	7.6%	1.2%	5.1%	15.9%
საშუალო	0.5%	7.0%	1.4%	5.2%	15.9%

ხოლო დანარჩენი ცვლადების წილობრივი მაჩვენებლები 1.8%-ზე ნაკლებია ინდივიდუალურად.

მოკლედ რომ შევაჯამოთ ნიდერლანდების სამეფოს მთლიანი საბიუჯეტო დანახარჯების ასპექტი, გრაფიკი 10 ნათლად გვიჩვენებს, რომ ჯგუფის საშუალო მაჩვენებელთან შედარებით ნიდერლანდების მთავრობა დაახლოებით საშუალოდ 2.2%-ით ნაკლებს ხარჯავს ეკონომიკაში.

გრაფიკი N10



რაც შეეხება კვლევის დანარჩენ მაკროეკონომიკურ პარამეტრებს, გამოსახულს ცხრილი 59-60 სახით, თვალსაჩინოა ექსპორტის 71.5%-იანი და იმპორტის 62.9%-იანი ნიშნულები, რაც 8.5%-იან დადებითი სალდოს მიმანიშნებელია და 33%-ით და 27%-ით აღემატება ჯგუფის საშუალო ნიშნულებს. საოჯახო მეურნეობების დანახარჯების კუთხით ნიდერლანდების მოსახლეობა არ გამოირჩევა განსაკუთრებული მომხმარებლური თვისებით და მოცემული მაჩვენებელი 8.9%-ით ჩამორჩება საშუალო ნიშნულს. არც ისე სახარბიელო სიტუაცია შეინიშნება საგადასახადო შემოსავლების კუთხით, რომელიც ჯგუფის საშუალო ნიშნულს 1.8%-ით ჩამორჩება. თუმცა თუ ფართო სურათს შევხედავთ, მიუხედავად საშუალოდ ნიდერლანდების დეფიციტური საბიუჯეტო ხარჯვისა 2.1%, ბოლო ორ საკვლევ პერიოდში ბიუჯეტის პროფიციტული ხარჯვა უფიქსირდება. არა მხარჯველი სოციუმიდან გამომდინარეა მთლიანი შიდა დანაზოგის, საშუალო ნიშნულზე 5.4%-ით მეტი, 29%-იანი მაჩვენებელი. შედარებით ჩამორჩება, ჯგუფის საშუალო მაჩვენებელს, მთლიანი კაპიტალის ფორმირება, წარმოება და მთლიანი რეზერვები 0.5%-ით, 3.2%-ით და 2.6%-ით. სამაგიეროდ, 6.4%-იანი მეტობა ფიქსირდება დასაქმებულთა რაოდენობრივ წილში, მთლიან პოპულაციაში, ჯგუფის საშუალოსთან მიმართებით. მაშინ როცა ინფლაციის მაჩვენებელი იდენტურია 1.6%-იანი ნიშნულით.

ცხრილი N59

მაკროეკონომიკური ცვლადების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	საოჯახო მეურნეობების დანახარჯი	მთლიანი კაპიტალის ფორმირება	ექსპორტი	იმპორტი	საგადასახადო შემოსავლები
2002	49.3%	21.0%	60.1%	53.3%	41.5%
2003	49.2%	20.5%	59.3%	52.6%	41.4%
2004	48.7%	20.3%	62.7%	54.9%	41.6%
2005	45.3%	19.3%	61.9%	53.9%	39.4%
2006	46.4%	21.0%	68.2%	59.6%	43.1%
2007	45.5%	23.3%	68.8%	61.7%	42.2%
2008	44.8%	22.3%	69.8%	61.3%	43.3%
2009	44.9%	20.7%	62.2%	54.7%	42.5%
2010	44.6%	20.2%	69.8%	61.7%	42.6%
2011	44.8%	20.0%	75.5%	67.0%	42.4%
2012	44.7%	18.7%	79.5%	69.8%	42.8%
2013	44.7%	18.5%	79.9%	69.7%	43.6%
2014	44.5%	17.9%	80.6%	69.5%	43.6%
2015	44.3%	22.5%	82.7%	75.2%	42.6%
2016	43.8%	20.5%	79.5%	69.3%	43.6%
2017	43.6%	20.6%	83.5%	72.7%	43.7%
საშუალო	45.6%	20.5%	71.5%	62.9%	42.5%

ცხრილი N60

მაკროეკონომიკური ცვლადების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან, მთლიან პოპულაციასთან და საშუალო ინფლაციასთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	დასაქმებულთა წილი მთლიან პოპულაციაში	წარმოება	მთლიანი შიდა დანახოვი	მთლიანი რეზერვები	ინფლაცია
2002	52.3%	21.1%	27.8%	3.9%	3.9%
2003	51.8%	20.8%	27.1%	3.7%	2.2%
2004	51.0%	20.7%	28.1%	3.3%	1.4%
2005	51.1%	19.8%	27.2%	2.8%	1.5%
2006	52.2%	21.2%	29.6%	3.2%	1.6%
2007	53.6%	21.2%	30.4%	3.1%	1.6%
2008	54.3%	21.5%	30.9%	3.1%	2.2%
2009	53.6%	20.3%	28.3%	4.5%	1.0%
2010	53.0%	19.7%	28.3%	5.5%	0.9%
2011	53.2%	20.1%	28.6%	5.6%	2.5%
2012	52.8%	20.0%	28.5%	6.5%	2.8%
2013	52.0%	19.3%	28.7%	5.3%	2.6%
2014	51.8%	18.4%	29.0%	4.9%	0.3%
2015	52.1%	18.2%	30.0%	5.0%	0.2%
2016	52.4%	17.6%	30.7%	4.6%	0.1%
2017	53.3%	17.4%	31.4%	4.5%	1.3%
საშუალო	52.5%	19.8%	29.0%	4.3%	1.6%

4.1.1.10 ნორვეგია

ბუნებრივი რესურსებით მდიდარი ნორვეგია მკაცრი დისციპლინით მართავს მიმდინარე საბიუჯეტო დანახარჯებს და ცდილობს თავიდან აიცილოს ქვეყნის საბიუჯეტო დამოკიდებულება ნავთობიდან მიღებულ სიმდიდრეზე. რომელიც განიკარგება სახელმწიფოს გლობალური საპენსიო ფონდის (ნავთობის ფონდი) გავლით, მსოფლიოში ყველაზე უდიდეს 1 ტრილიონი დოლარის კაპიტალიზაციის სახელმწიფო კეთილდღეობის ფონდში. მთლიანობაში, ნორვეგია არ მიყვება საერთაშორისო საბიუჯეტო ინოვაციებს, განსაკუთრებით როგორცა საშუალო ვადიანი დანახარჯობრივი ჩარჩო. თუმცა პროექტების ფინანსირება ფისკალური საბიუჯეტო სახსრებით, ეს იქნება სახელმწიფო და კერძო თანამშრომლობა თუ ტრადიციული სახელმწიფო შესყიდვა, არის დამოუკიდებელი ხასიათის. ფისკალური ბიუჯეტის განვითარების პროცესი მიმდინარეობს სტრუქტურულად და პროგრესიულად. პარლამენტს უჭირავს ძლიერი როლი ბიუჯეტის დამტკიცების პროცესში, თუმცა პარლამენტის აუდიტირებული დაწვრილებითი გამოკვლევა იგვიანებს საერთაშორისო სტანდარტებით (OECD, 2019).

წინამდებარედ განხილული ქვეყნების მსგავსად, საბიუჯეტო რესურსის გადანაწილების კუთხით, ცხრილი 61-62, აქაც სოციალური დაცვის და ჯანმრთელობის დაცვის კომპონენტები ლიდერობენ 38.5% და 16.9%-ებით, რაც უნდა ითქვას რომ პირველ ასპექტში 1.2%-ით ჩამორჩება, ხოლო მეორე ასპექტში 2.5%-ით აღემატება ჯგუფის საშუალო ნიშნულებს. შემდეგ წამყვან პოზიციაზე განათლება გვევლინება 11.7%-იანი წილით და უსწრებს საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურებას 11.2%-იანი და ეკონომიკურ საქმიანობას 9.9%-იანი წილებს, საიდანაც მხოლოდ საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურება ჩამორჩება ჯგუფის საშუალო ნიშნულს. ჯგუფის საშუალო ნიშნულთან შედარებით მაღალი პროცენტული წილი მიეძინება თავდაცვაზე 3.5% და დასვენება-კულტურა-რელიგიის კომპონენტზე 3%. დანარჩენი სამი კომპონენ-

ცხრილი N61

სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება საერთო ხარჯებში წლების მიხედვით					
წელი	საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურება	თავდაცვა	საზოგადოებრივი წესრიგი და უშიშროება	ეკონომიკური საქმიანობა	გარემოს დაცვა
2002	11.9%	4.3%	2.4%	10.4%	1.2%
2003	12.0%	3.9%	2.3%	9.3%	1.2%
2004	11.5%	3.8%	2.3%	9.0%	1.4%
2005	12.1%	3.5%	2.1%	9.3%	1.4%
2006	13.8%	3.8%	2.1%	9.0%	1.3%
2007	14.2%	3.8%	2.1%	9.1%	1.4%
2008	13.1%	3.7%	2.1%	9.6%	1.6%
2009	11.5%	3.5%	2.1%	10.0%	1.8%
2010	11.0%	3.3%	2.1%	10.1%	1.9%
2011	10.6%	3.5%	2.1%	10.0%	1.8%
2012	10.0%	3.2%	2.2%	10.2%	1.8%
2013	9.8%	3.1%	2.3%	10.4%	1.8%
2014	9.6%	3.2%	2.2%	10.7%	1.8%
2015	9.5%	3.2%	2.2%	10.5%	1.8%
2016	9.2%	3.1%	2.3%	10.6%	1.8%
2017	9.1%	3.4%	2.3%	10.7%	1.8%
საშუალო	11.2%	3.5%	2.2%	9.9%	1.6%

ცხრილი N62

სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება საერთო ხარჯებში წლების მიხედვით					
წელი	საბინაო - კომუნალური მეურნეობა	ჯანმრთელობის დაცვა	დასვენება, კულტურა, რელიგია	განათლება	სოციალური დაცვა
2002	0.8%	16.8%	2.6%	12.4%	37.3%
2003	1.5%	17.0%	2.6%	12.8%	37.5%
2004	1.6%	17.1%	2.6%	12.6%	38.2%
2005	1.4%	17.2%	2.6%	12.4%	37.9%
2006	1.4%	16.8%	2.6%	12.1%	37.1%
2007	1.4%	16.7%	2.9%	11.7%	36.7%
2008	1.5%	16.5%	3.1%	11.6%	37.2%
2009	1.5%	16.4%	3.3%	11.7%	38.2%
2010	1.5%	16.5%	3.2%	11.7%	38.7%
2011	1.5%	16.5%	3.2%	11.5%	39.2%
2012	1.5%	16.9%	3.1%	11.4%	39.8%
2013	1.4%	17.0%	3.1%	11.2%	40.0%
2014	1.5%	17.2%	3.1%	11.2%	39.6%
2015	1.5%	17.2%	3.0%	11.2%	39.8%
2016	1.7%	17.1%	3.1%	11.1%	40.0%
2017	1.6%	17.1%	3.2%	11.2%	39.6%
საშუალო	1.5%	16.9%	3.0%	11.7%	38.5%

ტი კი ჯგუფის საშუალოზე შედარებით ნაკლები წილებით არიან წარმოდგენილნი.

როდესაც ნორვეგიის მთავრობის ასიგნებებს განვიხილავთ, ცხრილი 63-64, მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით, თვალსაჩინოდ სოციალური დაცვა ლიდერობს 17.4%-ით, რაც 1.2%-ით ჩამორჩება ჯგუფის საშუალო ნიშნულს. 7.6%-ით და ჯგუფის საშუალოსთან 0.8%-იანი მეტობით წარმოგვიდგება ჯანმრთელობის დაცვის კომპონენტი. თითქმის მსგავსი წილობრივი გადანაწილებით გვევლინებიან განათლება 5.3%-იანი, საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურება 5%-იანი და ეკონომიკურ საქმიანობა 4.5% წილებით. ხოლო რაც შეეხება დანარჩენ ხუთ ცვლადს, თავდაცვა ლიდერობს 1.6%-ით, ხოლო დანარჩენის ნიშნულები კი 1.5%-იანი ნიშნულის ქვემოთ გვევლინებიან ინდივიდუალურად.

ცხრილი N63

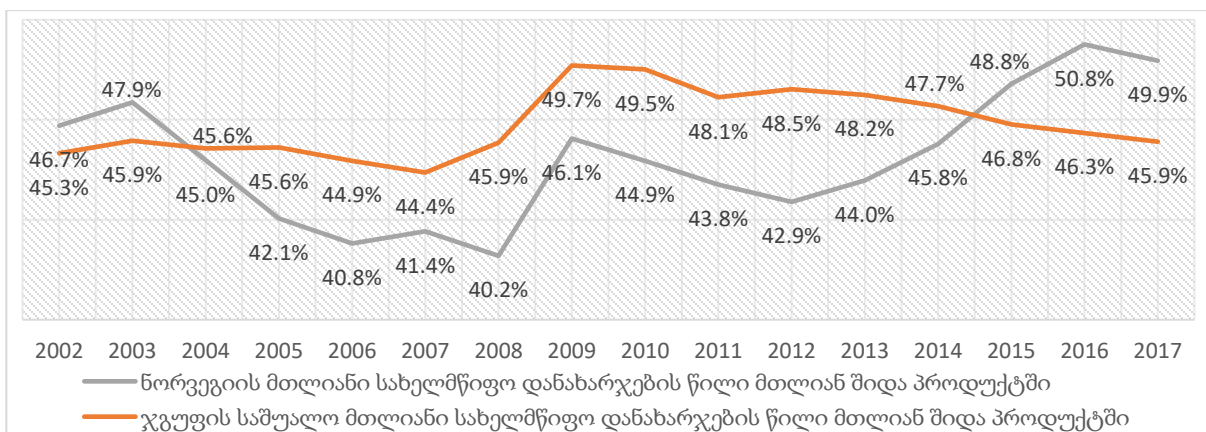
სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით წლების მიხედვით						
წელი	საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურება	თავდაცვა	საზოგადოებრივი წესრიგი და უშიშროება	ეკონომიკური საქმიანობა	გარემოს დაცვა	
2002	3.6%	1.3%	0.7%	3.2%	0.4%	
2003	3.7%	1.2%	0.7%	2.9%	0.4%	
2004	3.5%	1.2%	0.7%	2.7%	0.4%	
2005	3.9%	1.1%	0.7%	3.0%	0.4%	
2006	4.5%	1.2%	0.7%	2.9%	0.4%	
2007	4.9%	1.3%	0.7%	3.2%	0.5%	
2008	4.4%	1.3%	0.7%	3.2%	0.5%	
2009	3.8%	1.2%	0.7%	3.3%	0.6%	
2010	3.6%	1.1%	0.7%	3.3%	0.6%	
2011	3.3%	1.1%	0.7%	3.1%	0.6%	
2012	3.3%	1.0%	0.7%	3.3%	0.6%	
2013	3.3%	1.0%	0.8%	3.5%	0.6%	
2014	3.1%	1.0%	0.7%	3.4%	0.6%	
2015	2.6%	0.9%	0.6%	2.9%	0.5%	
2016	2.6%	0.9%	0.6%	3.0%	0.5%	
2017	2.7%	1.0%	0.7%	3.1%	0.5%	
საშუალო	3.5%	1.1%	0.7%	3.1%	0.5%	

ცხრილი N64

სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	საბინაო - კომუნალური მეურნეობა	ჯანმრთელობის დაცვა	დასვენება, კულტურა, რელიგია	განათლება	სოციალური დაცვა
2002	0.2%	5.1%	0.8%	3.7%	11.3%
2003	0.5%	5.3%	0.8%	4.0%	11.6%
2004	0.5%	5.1%	0.8%	3.8%	11.5%
2005	0.4%	5.5%	0.8%	3.9%	12.1%
2006	0.5%	5.5%	0.8%	3.9%	12.1%
2007	0.5%	5.8%	1.0%	4.1%	12.7%
2008	0.5%	5.6%	1.0%	3.9%	12.6%
2009	0.5%	5.4%	1.1%	3.9%	12.5%
2010	0.5%	5.5%	1.1%	3.9%	12.8%
2011	0.5%	5.2%	1.0%	3.6%	12.2%
2012	0.5%	5.5%	1.0%	3.7%	13.0%
2013	0.5%	5.7%	1.1%	3.7%	13.4%
2014	0.5%	5.5%	1.0%	3.6%	12.8%
2015	0.4%	4.8%	0.8%	3.1%	11.0%
2016	0.5%	4.8%	0.9%	3.1%	11.3%
2017	0.5%	5.0%	0.9%	3.3%	11.6%
საშუალო	0.5%	5.3%	0.9%	3.7%	12.2%

გრაფიკი 11 საკმაოდ საინტერესო ინფორმაციის მომწოდებელია, საშუალოდ თუ ვიმსჯელებთ ნორვეგიის მთავრობა ჯგუფის საშუალოსთან მიმართებით 1.7%-ით ნაკლებს ხარჯავს, თუმცა ანალიზი გვიჩვენებს რომ კვლევის პერიოდში ყოფილა მაგალითები სადაც გადაუსწრია კიდეც, განსაკუთრებით 2016-17 წლებში.

გრაფიკი N11



ნორვეგიის ბუნებრივი რესურსების სიმდიდრიდან გამოდინარე გასაკვირად არ უნდა მოგვეჩვენოს, როდესაც ცხრილ 65-66 ვაანალიზებთ, რომ ყველაზე მნიშვნელოვანი კომპონენტი საგადასახადო შემოსავლები გვევლინება მასიური 56.2%-ით, რაც 11.9%-ით აღემატება ჯგუფის საშუალო მანიშნებელს. უფრო მეტიც ნორვეგიის სახელმწიფო ბიუჯეტი მთლიანი მოკვლევის პერიოდში პროფიციტულია და საშუალოდ პროფიციტული ხარჯვა დადებით 11.2%-ს შეადაგენს. შემდეგ პოზიციას ექსპორტი იკავებს 40.4%-ით და 11.3%-იან დადებითი ბალანსით იმპორტთან მიმართებაში, რაც ასევე მაღალი მაჩვენებელია ჯგუფის საშუალო ექსპორტის ნიშნულთან და 6.8%-ით ნაკლები იმპორტის შემთხვევაში. საოჯახო მეურნეობების დანახარჯი 40.2%-ი მასიური 14.3%-ით ჩამორჩება ჯგუფის საშუალოს, რამაც შედეგი უნდა იქონიოს მთლიანი შიდა დანაზოგის ცვლადზე, რომელიც მართლაც 13%-ით აღემატება ჯგუფის საშუალოს.

ცხრილი N65

მაკროეკონომიკური ცვლადების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	საოჯახო მეურნეობების დანახარჯი	მთლიანი კაპიტალის ფორმირება	ექსპორტი	იმპორტი	საგადასახადო შემოსავლები
2002	42.9%	20.5%	40.4%	27.3%	55.8%
2003	43.8%	19.6%	39.6%	26.9%	55.1%
2004	42.5%	21.7%	41.1%	27.9%	55.9%
2005	40.1%	22.6%	43.4%	27.4%	56.9%
2006	38.5%	24.2%	44.7%	27.7%	58.8%
2007	38.7%	27.3%	43.3%	29.9%	58.5%
2008	36.7%	26.1%	45.9%	29.0%	58.9%
2009	40.2%	24.7%	39.2%	27.8%	56.4%
2010	40.0%	25.4%	39.7%	28.5%	55.9%
2011	38.4%	25.9%	41.2%	28.4%	57.2%
2012	37.8%	26.5%	40.6%	27.5%	56.7%
2013	38.2%	27.9%	39.1%	28.4%	54.7%
2014	38.9%	28.1%	38.8%	29.8%	54.5%
2015	41.1%	27.6%	37.7%	32.1%	54.9%
2016	42.8%	28.7%	35.2%	33.6%	54.8%
2017	42.1%	28.2%	36.2%	33.1%	54.9%
საშუალო	40.2%	25.3%	40.4%	29.1%	56.2%

ცხრილი N66

მაკროეკონომიკური ცვლადების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან, მთლიან პოპულაციასთან და საშუალო ინფლაციასთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	დასაქმებულთა წილი მთლიან პოპულაციაში	წარმოება	მთლიანი შიდა დანაზოგი	მთლიანი რეზერვები	ინფლაცია
2002	51.7%	33.3%	33.6%	16.2%	0.8%
2003	50.7%	33.4%	32.3%	16.2%	2.0%
2004	50.8%	35.0%	34.8%	16.6%	0.6%
2005	51.1%	38.0%	38.6%	15.4%	1.5%
2006	52.5%	39.7%	41.1%	16.2%	2.4%
2007	54.2%	37.2%	40.7%	14.9%	0.8%
2008	55.2%	40.3%	43.0%	11.1%	3.4%
2009	54.3%	34.3%	36.1%	12.5%	2.3%
2010	53.3%	34.7%	36.7%	12.4%	2.3%
2011	53.5%	37.0%	38.8%	9.9%	1.3%
2012	53.8%	36.8%	39.5%	10.1%	0.4%
2013	53.7%	35.6%	38.7%	11.1%	2.0%
2014	53.8%	34.0%	37.1%	13.3%	1.9%
2015	53.4%	30.9%	33.2%	15.0%	2.0%
2016	53.0%	27.8%	30.4%	16.3%	3.9%
2017	53.1%	29.3%	31.3%	16.2%	1.9%
საშუალო	53.0%	34.8%	36.6%	14.0%	1.8%

მომდევნო მნიშვნელოვანი ცვლილება წარმოება 34.8%-იანი ნიშნულით, რომელიც 11.9%-ით აღემატება ჯგუფის საშუალო ნიშნულს. უნდა აღინიშნოს, მთლიანი კაპიტალის ფორმირების 25.3%-იანი და მთლიანი რეზერვების 14%-იანი ნიშნულები, რომლებიც ასვე აღემატებიან ჯგუფის საშუალო ნიშნულებს 4.3%-ით და 7.1%-ით. დასაქმებულთა რაოდენობა მთლიან პოპულაციაში 53% ნიშნულით 6.9%-ით აღემატება ჯგუფის საშუალო ნიშნულს და აქაც უნდა აღინიშნოს კვლევის ბოლო რვა წლიანი სტაბილური პროცენტული შემადგენლობა. ხოლო ბოლო ცვლადი ინფლაცია 1.8%-იანი ნიშნულით 0.2%-ით აღემატება ჯგუფის საშუალოს.

4.1.1.11 საფრანგეთი

2006 და 2012 წლების საბიუჯეტო რეფორმების ორი ტალღით, მთლიანად ტრანსფორმირდა საფრანგეთის ბიუჯეტის ჩარჩო. თუმცა ბოლო წლების ცვლილებები შედარებით ლიმიტირებული იყო და უფრო მეტად არსებული საბიუჯეტო მართვის და შეთანხმებების დახვეწა განვითარებაზე იყო ორიენტირებული. მაგალითისთვის, შედეგიანობის მიზნები და ინდიკატორები, რათა ისინი უფრო განვითარებულიყო და მკაფიო გამხდარიყო პარლამენტისთვის, დაჩქარებულ იქნა. უფრო ახლო წარსულში, საფრანგეთმა დაიწყო რესურსების გადანაწილება მთავარი სახელმწიფო პოლიტიკის მიმართულებით, როგორებიცაა გენდერული თანასწორუფლებიანობა და კლიმატური ცვლილებები და მისგან გამოწვეული შედეგები. უფრო დაწვრილებით, საფრანგეთი შეუერთდა პარიზის კოლაბორაციას, მწვანე ბიუჯეტირებასთან დაკავშირებით (OECD, 2019).

საფრანგეთის სახელმწიფო ასიგნებების მიმართულებების უკეთ გასაცნობად აუცილებელია ცხრილი 67-68 დეტალური ანალიზი. მსგავსად წინა ქვეყნებისა, საფრანგეთის მთავრობაც ბიუჯეტის თითქმის ნახევარს სოციალურ დაცვაზე 41.5% და ჯანმრთელობის დაცვაზე 14.1% მიმართავს, რაც ჯგუფის საშუალოსთან მიმართებით სოციალური დაცვის საშუალო მონაცემი 1.8%-ით აღემატება, ხოლო ჯანმრთელობის დაცვის საშუალო ნიშნული კი 0.5%-ით ჩამორჩება. რაც შეეხება სიდიდით შემდეგ საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურების საშუალო კომპონენტს 12.7%-ით, იგი ზუსტად ერთი პროცენტით ჩამორჩება ჯგუფის საშუალო ნიშნულს, თუმცა აღნიშვნის ღირსია კვლევის პერიოდში მოცემული ასიგნებების კლების ტენდენცია. ჯგუფის საშუალო ნიშნულთან თითქმის იდენტურ მაჩვენებლებს აფისქსირებენ განათლება და ეკონომიკური საქმიანობა 10%-ით და 8.9%-ით.

ცხრილი N67

სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება საერთო ხარჯებში წლების მიხედვით					
წელი	საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურება	თავდაცვა	საზოგადოებრივი წესრიგი და უშიშროება	ეკონომიკური საქმიანობა	გარემოს დაცვა
2002	14.8%	3.9%	2.9%	8.6%	1.4%
2003	14.2%	3.5%	2.9%	8.3%	1.5%
2004	14.1%	3.5%	2.9%	8.4%	1.6%
2005	14.1%	3.4%	2.8%	8.7%	1.6%
2006	13.2%	3.4%	2.8%	8.5%	1.7%
2007	13.7%	3.3%	2.8%	8.2%	1.7%
2008	13.7%	3.2%	2.9%	8.5%	1.7%
2009	12.8%	3.3%	2.9%	8.7%	1.7%
2010	12.2%	3.3%	3.0%	9.0%	1.7%
2011	12.3%	3.2%	2.9%	8.7%	1.8%
2012	12.2%	3.1%	2.8%	9.0%	1.8%
2013	12.0%	3.1%	2.9%	8.8%	1.8%
2014	11.5%	2.9%	2.9%	9.4%	1.8%
2015	11.1%	3.1%	2.9%	10.1%	1.8%
2016	10.9%	3.3%	2.9%	9.7%	1.7%
2017	10.6%	3.2%	2.9%	10.5%	1.7%
საშუალო	12.7%	3.3%	2.9%	8.9%	1.7%

ცხრილი N68

სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება საერთო ხარჯებში წლების მიხედვით					
წელი	საბინაო - კომუნალური მეურნეობა	ჯანმრთელობის დაცვა	დასვენება, კულტურა, რელიგია	განათლება	სოციალური დაცვა
2002	2.1%	13.8%	2.4%	10.9%	39.2%
2003	2.1%	14.2%	2.5%	10.8%	40.0%
2004	2.1%	14.3%	2.5%	10.5%	40.1%
2005	2.0%	14.4%	2.6%	10.4%	40.0%
2006	2.1%	14.3%	2.7%	10.4%	40.8%
2007	2.2%	14.2%	2.7%	10.1%	41.2%
2008	2.3%	14.0%	2.7%	10.1%	41.0%
2009	2.6%	13.9%	2.7%	9.9%	41.5%
2010	2.5%	14.0%	2.7%	9.9%	41.6%
2011	2.5%	14.1%	2.7%	9.7%	42.1%
2012	2.3%	14.0%	2.7%	9.6%	42.3%
2013	2.2%	14.1%	2.8%	9.6%	42.7%
2014	2.1%	14.3%	2.7%	9.6%	42.8%
2015	2.0%	14.2%	2.5%	9.6%	42.9%
2016	1.9%	14.3%	2.5%	9.6%	43.2%
2017	1.8%	14.2%	2.5%	9.6%	43.1%
საშუალო	2.2%	14.1%	2.6%	10.0%	41.5%

საფრანგეთის მთავრობა თავდაცვაზე ჯგუფის საშუალოსთან შედარებით 0.3%-ით მეტს ხარჯავს, ხოლო საზოგადოებრივ წესრიგსა და უშიშროებაზე 0.8%-ით ნაკლებს. რაც შეეხება დასვენება-კულტურა-რელიგია და საბინაო - კომუნალური მეურნეობის ცვლადებს ისისნი შედარებით პრიორიტეტულია 0.3%-იანი და 0.5%-ანი მეტი ასიგნებით. ბოლო საბიუჯეტო დანახარჯი გარემოს დაცვის წილი კი 1.7%-ით იდენტურია ჯგუფის საშუალო მონაცემთან.

იგივე დანახარჯების წილობრივი გადანაწილებისას საფრანგეთის მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით, გამოსახული ცხრილი 69-70, სოციალური დაცვა და ჯანმრთელობის დაცვა ლიდერობენ ჯგუფის საშუალოზე 4.3%-ით და ზუსტად 1%-ით. ასევე 0.6%-ით მეტი წილი უკავია საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურებას. მსგავსად 0.5%-ით და 0.7%-ით მეტი წილობრივი ალოკაცია აქვს განათლებას და ეკონომიკურ საქმიანობას, ჯგუფის საშუალოსთან მიმართებით, საფრანგეთის მთლიან შიდა პროდუქტში. ხოლო დანარჩენი ხუთი კომპონენტის წი-

ცხრილი N69

სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურება	თავდაცვა	საზოგადოებრივი წესრიგი და უშიშროება	ეკონომიკური საქმიანობა	გარემოს დაცვა
2002	7.8%	2.0%	1.5%	4.5%	0.8%
2003	7.6%	1.9%	1.6%	4.4%	0.8%
2004	7.5%	1.8%	1.5%	4.5%	0.8%
2005	7.5%	1.8%	1.5%	4.6%	0.9%
2006	7.0%	1.8%	1.5%	4.5%	0.9%
2007	7.2%	1.7%	1.5%	4.3%	0.9%
2008	7.3%	1.7%	1.5%	4.5%	0.9%
2009	7.3%	1.9%	1.7%	5.0%	1.0%
2010	6.9%	1.9%	1.7%	5.1%	1.0%
2011	6.9%	1.8%	1.6%	4.9%	1.0%
2012	7.0%	1.8%	1.6%	5.2%	1.0%
2013	6.9%	1.8%	1.6%	5.1%	1.0%
2014	6.6%	1.7%	1.6%	5.4%	1.0%
2015	6.3%	1.8%	1.6%	5.7%	1.0%
2016	6.2%	1.8%	1.6%	5.5%	0.9%
2017	6.0%	1.8%	1.6%	5.9%	0.9%
საშუალო	7.0%	1.8%	1.6%	4.9%	0.9%

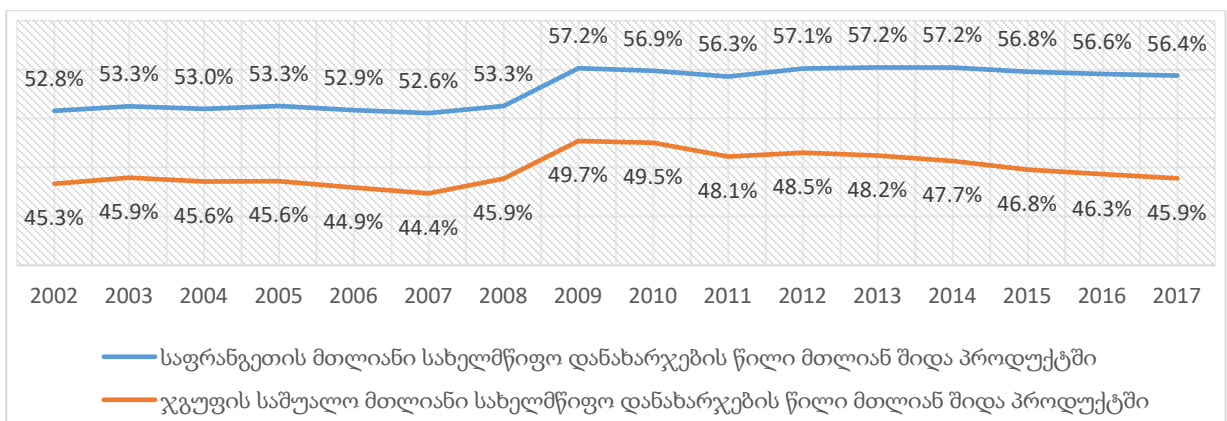
ცხრილი N70

სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	საბინაო - კომუნალური მეურნეობა	ჯანმრთელობის დაცვა	დასვენება, კულტურა, რელიგია	განათლება	სოციალური დაცვა
2002	1.1%	7.3%	1.3%	5.8%	20.7%
2003	1.1%	7.5%	1.3%	5.8%	21.3%
2004	1.1%	7.6%	1.3%	5.5%	21.2%
2005	1.1%	7.7%	1.4%	5.5%	21.3%
2006	1.1%	7.6%	1.4%	5.5%	21.6%
2007	1.2%	7.5%	1.4%	5.3%	21.7%
2008	1.2%	7.4%	1.4%	5.4%	21.8%
2009	1.5%	8.0%	1.5%	5.7%	23.7%
2010	1.4%	8.0%	1.6%	5.6%	23.7%
2011	1.4%	7.9%	1.5%	5.5%	23.7%
2012	1.3%	8.0%	1.6%	5.5%	24.2%
2013	1.3%	8.1%	1.6%	5.5%	24.5%
2014	1.2%	8.2%	1.5%	5.5%	24.5%
2015	1.1%	8.1%	1.4%	5.4%	24.3%
2016	1.1%	8.1%	1.4%	5.5%	24.5%
2017	1.0%	8.0%	1.4%	5.4%	24.3%
საშუალო	1.2%	7.8%	1.4%	5.5%	22.9%

ლობრივი გადანაწილება ინდივიდუალურად ორ პროცენტზე ნაკლებია.

გრაფიკი 11 ნათლად გამოხატავს, რომ საფრანგეთის მთავრობა ქვეყნის ეკონომიკაში საკმაოდ ინტერვენციული მიდგომების გამტარებელია და საშუალოდ 8.4%-ით მეტს ხარჯავს ქვეყნის ეკონომიკაში, ვიდრე მთლიან ჯგუფის საშუალო მაჩვენებელი.

გრაფიკი N12



ასევე მნიშვნელოვანია კვლევის დანარჩენი მაკროეკონომიკური პარამეტრების ანალიზი, იხილეთ ცხრილი 71-72, სადაც თვალნათლივ ვხედავთ რომ საოჯახო მეურნეობების დანახარჯი ლიდერობს 52.5%-ით, რაც ზუსტად 2%-ით ჩამორჩება ჯგუფის საშუალო ნიშნულს. შემდეგ პოზიციაზეა საგადასახადო შემოსავლებია 51.1%-ით. მიუხედავად მისი მაღალი მაჩვენებლისა ჯგუფის საშუალოსთან 6.8%-ით მეტობით, მთლიანობაში საფრანგეთის მთავრობა მუდმივად ბიუჯეტის დეფიციტური ხარჯვით გამოირჩევა საშუალოდ 4%-იანი დეფიციტით. საკმაოდ არასახარბიელო ტენდენცია ფიქსირდება ექსპორტთან და იმპორტთან დაკავშირებით, რომ არაფერი ვთქვათ საშუალოდ 0.6%-იანი უარყოფითი სალდოსი, ორივე მაჩვენებელი საკმაოდ ჩამორჩება ჯგუფის საშუალო მაჩვენებლებს. ერთადერთი მაჩვენებელი სადაც ჯგუფის საშუალოზე მეტი ნიშნული 1.6% ფიქსირდება არის მთლიანი კაპიტალის ფორმირება.

ცხრილი N71

მაკროეკონომიკური ცვლადების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	საოჯახო მეურნეობების დანახარჯი	მთლიანი კაპიტალის ფორმირება	ექსპორტი	იმპორტი	საგადასახადო შემოსავლები
2002	52.1%	21.3%	27.5%	25.5%	49.6%
2003	52.4%	21.2%	26.1%	24.7%	49.3%
2004	52.2%	21.9%	26.5%	25.5%	49.4%
2005	52.6%	22.5%	27.0%	26.9%	49.9%
2006	52.4%	23.2%	27.9%	28.2%	50.4%
2007	52.3%	24.2%	27.9%	28.6%	49.9%
2008	52.6%	24.1%	28.1%	29.3%	50.0%
2009	53.4%	21.3%	24.8%	25.6%	50.0%
2010	53.4%	21.9%	26.8%	28.1%	50.0%
2011	53.0%	23.2%	28.4%	30.4%	51.1%
2012	52.7%	22.6%	29.2%	30.5%	52.1%
2013	52.6%	22.3%	29.4%	30.4%	53.1%
2014	52.2%	22.7%	29.7%	30.8%	53.3%
2015	52.0%	22.7%	30.6%	31.2%	53.2%
2016	52.2%	22.6%	30.2%	30.9%	53.0%
2017	51.9%	23.4%	30.8%	31.9%	53.6%
საშუალო	52.5%	22.6%	28.2%	28.6%	51.1%

ცხრილი N72

მაკროეკონომიკური ცვლადების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან, მთლიან პოპულაციასთან და საშუალო ინფლაციასთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	დასაქმებულთა წილი მთლიან პოპულაციაში	წარმოება	მთლიანი შიდა დანაზოგი	მთლიანი რეზერვები	ინფლაცია
2002	42.5%	20.6%	23.3%	4.0%	1.9%
2003	42.2%	20.2%	22.6%	3.8%	2.2%
2004	42.0%	20.0%	22.9%	3.6%	2.3%
2005	41.9%	19.6%	22.5%	3.4%	1.9%
2006	42.1%	19.3%	23.0%	4.2%	1.9%
2007	42.4%	19.1%	23.5%	4.3%	1.6%
2008	42.4%	18.8%	23.0%	3.6%	3.2%
2009	41.7%	18.3%	20.5%	4.9%	0.1%
2010	41.5%	17.8%	20.7%	6.3%	1.7%
2011	41.6%	18.0%	21.3%	5.9%	2.3%
2012	41.6%	17.9%	21.3%	6.8%	2.2%
2013	41.4%	18.0%	21.3%	5.2%	1.0%
2014	41.3%	17.7%	21.6%	5.2%	0.6%
2015	41.2%	17.7%	22.1%	5.7%	0.1%
2016	41.4%	17.4%	22.0%	5.9%	0.3%
2017	41.7%	17.2%	22.3%	5.9%	1.2%
საშუალო	41.8%	18.6%	22.1%	4.9%	1.5%

რაც შეეხება მთლიანი შიდა დანაზოგის 22.1%, წარმოების 18,6% და მთლიანი რეზერვების 4.9%-იანი ცვლადებს, ყველა მათგანი ჯგუფის საშუალოსთან მიმართებით 1.5%-ით, 4.3%-ით და 2%-ით ნაკლებია. ასევე 4.3%-ით ჩამორჩება მთლიანი ჯგუფის საშუალოს დასაქმებული ადამიანების წილობრივი გადანაწილება მთლიან პოპულაციაში. ხოლო ინფლაციის საშუალო მაჩვენებელი 0.1%-ით ნაკლებია სეგმენტის საშუალოზე.

4.1.1.12 ფინეთი

ფინეთის საბიუჯეტო ჩარჩოსთვის ფართოდ დამახასიათებელია დანახარჯობრივი ლიმიტირების სისტემა, რომელიც 1991 წლიდან გამოიყენება ცენტრალური მთავრობის ფინანსებისთვის. დანახარჯობრივი ლიმიტირების სისტემა რეფორმირებული იქნა 2003 წელს, თუმცა კვლავ რჩება პრიორიტეტული და დანახარჯობრივი ლიმიტები არასდროს არ არის გადაჭარბებული. უახლესი საბიუჯეტო განვითარება ფართოდ მოიცავს ფისკალურ ზედამხედველობას. 2012 წელს ნაციონალურ აუდიტის ოფისმა მოიპოვა უფლება, რომ გადახედოს ფისკალურ მიზნებს და ეკონომიკის პოლიტიკის კონსული, რომელიც ფისკალური პოლიტიკის შეფასების პასუხისმგებელია, დაფუძნებულ იქნა 2014 წლის იანვარში (OECD, 2019).

ფინეთის სახელმწიფო დანახარჯების, იხილეთ ცხრილი 73-74, უდიდესი 42.2%-ი სოციალური დაცვის კომპონენტზე მოდის, რაც მთლიანი ჯგუფის მაჩვენებელზე 2.5%-ით მეტია. შემდეგ დანახარჯობრივ საშუალო წილობრივ გადანაწილებაში, წინამდებარე უმეტესი ქვეყნებისგან განსხვავებით საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურება გვევლინება 14.4%-ით, რაც ასევე ჯგუფის საშუალოზე 0.7%-ით მეტია. ფინეთის ჯანმრთელობის დაცვის კომპონენტი 0.8%-ით ჩამორჩება ჯგუფურ მაჩვენებელს. ხოლო განათლებაზე გაწეული ასიგნებები, მიუხედავად მისი წლების განმავლობაში კლების ტენდენციისა, ჯგუფის საშუალოს მაინც აღემატება 1.2%-ით. ფინეთის მთავრობის ეკონომიკურ საქმიანობაზე გაწეული ანალოგიური კლების ტენდენციის მიუხედავად, მოცემულის საშუალო წილობრივი გადანაწილება ჯგუფის საშუალო მაჩვენებლის თითქმის იდენტურია 8.9%-ით. დანარჩენი, ხუთი სახელმწიფო დანახარჯების კომპონენტებიდან მხოლოდ დასვენება-კულტურა-რელიგიაზე გაწეული ასიგნებები წარმოგვიდგება ჯგუფის საშუალო მაჩვენებელთან იდენტურ 2.3%-ზე, ხოლო შემდგომი ოთხი ხარჯვითი კომპონენტი კი საკმაოდ მცირე ნიშნულებით წარმოგვიდგებიან.

ცხრილი N73

სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება საერთო ხარჯებში წლების მიხედვით					
წელი	საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურება	თავდაცვა	საზოგადოებრივი წესრიგი და უშიშროება	ეკონომიკური საქმიანობა	გარემოს დაცვა
2002	14.4%	2.7%	2.6%	10.1%	0.6%
2003	14.4%	2.8%	2.6%	9.5%	0.6%
2004	14.2%	3.0%	2.5%	9.5%	0.6%
2005	14.3%	3.1%	2.6%	9.5%	0.6%
2006	14.2%	2.9%	2.5%	9.5%	0.7%
2007	14.3%	2.9%	2.5%	9.3%	0.7%
2008	14.5%	3.0%	2.6%	9.5%	0.6%
2009	14.2%	2.9%	2.6%	9.0%	0.6%
2010	14.1%	2.7%	2.7%	8.8%	0.5%
2011	14.7%	2.5%	2.5%	8.7%	0.4%
2012	14.0%	2.5%	2.3%	8.3%	0.4%
2013	14.4%	2.5%	2.4%	8.3%	0.4%
2014	14.3%	2.4%	2.2%	8.4%	0.4%
2015	14.9%	2.3%	2.2%	8.3%	0.4%
2016	14.4%	2.3%	2.1%	8.1%	0.4%
2017	14.6%	2.3%	2.1%	7.9%	0.4%
საშუალო	14.4%	2.7%	2.4%	8.9%	0.5%

ცხრილი N74

სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება საერთო ხარჯებში წლების მიხედვით					
წელი	საბინაო - კომუნალური მეურნეობა	ჯანმრთელობის დაცვა	დასვენება, კულტურა, რელიგია	განათლება	სოციალური დაცვა
2002	0.8%	12.8%	2.2%	12.6%	41.2%
2003	0.7%	13.0%	2.2%	12.8%	41.3%
2004	0.6%	13.3%	2.2%	12.6%	41.3%
2005	0.6%	13.7%	2.2%	12.4%	41.0%
2006	0.6%	14.1%	2.2%	12.4%	40.9%
2007	0.7%	14.1%	2.2%	12.4%	40.9%
2008	0.8%	14.4%	2.2%	12.1%	40.2%
2009	0.9%	14.4%	2.2%	11.9%	41.4%
2010	0.9%	14.4%	2.2%	12.0%	41.7%
2011	0.9%	14.4%	2.2%	11.9%	41.7%
2012	0.7%	14.0%	2.1%	11.0%	40.6%
2013	0.7%	14.4%	2.6%	11.1%	43.1%
2014	0.7%	14.3%	2.5%	11.0%	43.8%
2015	0.7%	12.8%	2.6%	10.9%	44.8%
2016	0.6%	12.9%	2.6%	10.9%	45.7%
2017	0.6%	13.1%	2.7%	10.5%	45.9%
საშუალო	0.7%	13.8%	2.3%	11.8%	42.2%

იგივე ხარჯვითი კომპონენტების, იხილეთ ცხრილი 75-76, ანალიზისას ფინეთის მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით, ჯგუფის საშუალო მაჩვენებელთან შედარებით, საკმაოდ მაღალი მაჩვენებელი უჭირავს სოციალური დაცვის წილს 2.7%-ით. ანალოგიურად 1.2%-ით, 0.5%-ით, 1.2%-ით და 0.5%-ით აღემატება საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურების, ჯანმრთელობის დაცვის, განათლების და ეკონომიკური საქმიანობის საშუალო წილები, მსგავსი თანმიმდევრობით. ხოლო დანარჩენი ხუთი ცვლადის საშუალო პროცენტული ალოკაცია ფინეთის მთლიანი შიდა პროდუქტში ინდივიდუალურად, არ აღემატებინ 1.4%-ს.

ცხრილი N75

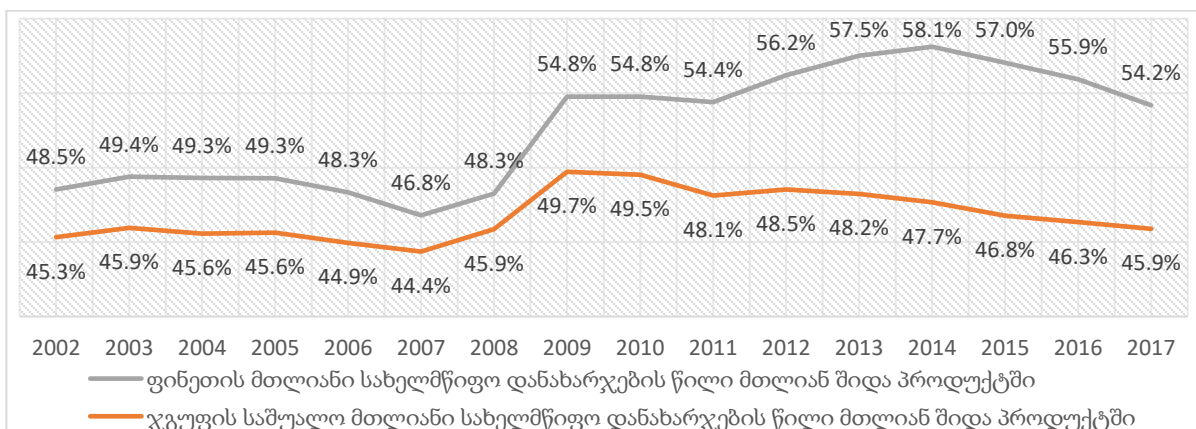
სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურება	თავდაცვა	საზოგადოებრივი წესრიგი და უშიშროება	ეკონომიკური საქმიანობა	გარემოს დაცვა
2002	7.0%	1.3%	1.2%	4.9%	0.3%
2003	7.1%	1.4%	1.3%	4.7%	0.3%
2004	7.0%	1.5%	1.3%	4.7%	0.3%
2005	7.1%	1.5%	1.3%	4.7%	0.3%
2006	6.9%	1.4%	1.2%	4.6%	0.3%
2007	6.7%	1.4%	1.2%	4.4%	0.3%
2008	7.0%	1.4%	1.2%	4.6%	0.3%
2009	7.8%	1.6%	1.4%	4.9%	0.3%
2010	7.7%	1.5%	1.5%	4.8%	0.3%
2011	8.0%	1.4%	1.3%	4.8%	0.2%
2012	8.2%	1.5%	1.4%	4.8%	0.2%
2013	8.3%	1.5%	1.4%	4.8%	0.3%
2014	8.3%	1.4%	1.3%	4.9%	0.3%
2015	8.5%	1.3%	1.2%	4.7%	0.2%
2016	8.1%	1.3%	1.2%	4.5%	0.2%
2017	7.9%	1.3%	1.1%	4.3%	0.2%
საშუალო	7.6%	1.4%	1.3%	4.7%	0.3%

ცხრილი N76

სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	საბინაო - კომუნალური მეურნეობა	ჯანმრთელობის დაცვა	დასვენება, კულტურა, რელიგია	განათლება	სოციალური დაცვა
2002	0.4%	6.2%	1.1%	6.1%	20.0%
2003	0.3%	6.4%	1.1%	6.3%	20.4%
2004	0.3%	6.6%	1.1%	6.2%	20.4%
2005	0.3%	6.8%	1.1%	6.1%	20.2%
2006	0.3%	6.8%	1.0%	6.0%	19.8%
2007	0.3%	6.6%	1.0%	5.8%	19.2%
2008	0.4%	7.0%	1.1%	5.8%	19.4%
2009	0.5%	7.9%	1.2%	6.5%	22.7%
2010	0.5%	7.9%	1.2%	6.6%	22.8%
2011	0.5%	7.8%	1.2%	6.5%	22.7%
2012	0.4%	8.2%	1.2%	6.4%	23.8%
2013	0.4%	8.3%	1.5%	6.4%	24.8%
2014	0.4%	8.3%	1.5%	6.4%	25.4%
2015	0.4%	7.3%	1.5%	6.2%	25.5%
2016	0.3%	7.2%	1.4%	6.1%	25.6%
2017	0.3%	7.1%	1.5%	5.7%	24.9%
საშუალო	0.4%	7.3%	1.2%	6.2%	22.3%

სწორედ ქვემოთ მოცემული გრაფიკული გამოსახულება 12 აჯამებს ყოველივეს და გვიჩვენებს, რომ ფინეთის მთავრობა ქვეყნის ეკონომიკის მიმართ საკმაოდ ინტერვენციული ხასიათით გამოირჩევა და საშუალოდ 5.9%-ით მეტს ხარჯავს ეკონომიკაში, განსაკუთრებით განსხვავება კვლევის ბოლო წლებში იზრდება, ვიდრე საკვლევი ჯგუფის საშუალო მაჩვენებელი.

გრაფიკი N13



კვლევაში მონაწილე დანარჩენი მაკროეკონომიკური მონაცემების ანალიზი გვიჩვენებს, იხილეთ ცხრილი 77-78, რომ ყველაზე დიდი ნიშნულით მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით საგადასახადო შემოსავლებია წარმოდგენილი 53%-ით, რაც 8.7%-ით აღემატება ჯგუფის საშუალო ნიშნულს. აქვე აღნიშვნის ღირსია, რომ მიუხედავად კვლევის მთლიანი პერიოდის საშუალო პროფიციტული 0.3%-იანი საბიუჯეტო ხარჯვისა, ფინეთის ბიუჯეტი ბოლო ცხრა წლის განმავლობაში დეფიციტურია. შემდეგი მნიშვნელოვანი ცვლილება საოჯახო მეურნეობების დანახარჯი 49.7%-ით, რომელიც 4.8%-ით ჩამორჩება ჯგუფის საშუალო ნიშნულს, თუმცა აღნიშვნის ღირსია, რომ 2002 წლის მონაცემი 2017 წლის მონაცემთან 5.3%-ით არის გაზრდილი. ექსპორტის და იმპორტის შემთხვევაში საშუალოდ 2.2%-იანი დადებითი ბალანსი ფიქსირდება და ზოგადად აღნიშნული მონაცემები ჯგუფის საშუალო ნიშნულებს დაახლოებით 2%-ით აღემატებიან. ასევე, დაახლოებით სამ პროცენტთან დადებით დიაპაზონში ფიქსირდებიან წარმოების 26.7%, მთლიანი

ცხრილი N77

მაკროეკონომიკური ცვლადების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	საოჯახო მეურნეობების დანახარჯი	მთლიანი კაპიტალის ფორმირება	ექსპორტი	იმპორტი	საგადასახადო შემოსავლები
2002	46.3%	22.1%	39.1%	30.2%	52.6%
2003	47.7%	22.3%	37.3%	30.8%	51.8%
2004	47.3%	22.9%	38.6%	32.4%	51.5%
2005	47.5%	24.6%	40.3%	36.4%	51.9%
2006	47.7%	24.0%	43.2%	39.0%	52.3%
2007	46.5%	25.5%	44.0%	39.2%	51.9%
2008	47.3%	25.1%	45.1%	41.4%	52.4%
2009	49.9%	21.2%	36.3%	34.3%	52.2%
2010	50.5%	21.6%	38.7%	37.4%	52.1%
2011	51.0%	23.5%	39.2%	40.0%	53.3%
2012	51.9%	22.5%	39.5%	40.9%	54.0%
2013	52.1%	21.4%	38.8%	39.7%	54.9%
2014	52.6%	20.9%	37.2%	38.2%	54.9%
2015	52.6%	20.9%	36.4%	36.8%	54.3%
2016	52.5%	22.1%	35.9%	36.9%	54.2%
2017	51.6%	23.0%	38.5%	38.4%	53.4%
საშუალო	49.7%	22.7%	39.2%	37.0%	53.0%

ცხრილი N78

მაკროეკონომიკური ცვლადების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან, მთლიან პოპულაციასთან და საშუალო ინფლაციასთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	დასაქმებულთა წილი მთლიან პოპულაციაში	წარმოება	მთლიანი შიდა დანაზოგი	მთლიანი რეზერვები	ინფლაცია
2002	45.4%	30.1%	30.9%	6.9%	2.0%
2003	45.3%	29.6%	29.0%	6.4%	1.3%
2004	45.5%	29.4%	29.2%	6.5%	0.1%
2005	46.0%	29.3%	28.7%	5.6%	0.8%
2006	46.7%	30.3%	28.6%	3.4%	1.3%
2007	47.5%	30.7%	30.3%	3.2%	1.6%
2008	48.3%	29.6%	28.7%	3.0%	3.9%
2009	47.0%	25.8%	23.2%	4.5%	1.6%
2010	46.4%	26.2%	22.9%	3.9%	1.7%
2011	46.8%	25.0%	22.7%	3.8%	3.3%
2012	47.0%	23.3%	21.0%	4.3%	3.2%
2013	46.4%	23.3%	20.5%	4.2%	2.2%
2014	46.0%	23.1%	20.0%	4.0%	1.2%
2015	45.8%	23.3%	20.4%	4.3%	-0.2%
2016	45.8%	23.5%	21.1%	4.4%	0.4%
2017	46.2%	24.3%	22.7%	4.1%	0.8%
საშუალო	46.4%	26.7%	25.0%	4.5%	1.6%

შიდა დანაზოგის 25% და მთლიანი კაპიტალის ფორმირების 22.7% მაჩვენებლები. რაც შეეხება მთლიანი რეზერვების საშუალო ნიშნულს ფინეთის მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით, 1.4%-ით ნაკლებია ჯგუფის საშუალო ნიშნულზე. ხოლო დასაქმებულთა რაოდენობის წილი და ინფლაცია თითქმის ჯგუფის საშუალო მაჩვენებლის იდენტურ ტენდენციას ინარჩუნებენ 46.4%-ით და 1.6%-ით.

4.1.1.13 შვედეთი

შვედეთის საბიუჯეტო და ფართო ფისკალური ჩარჩო 1990 წლიდან იდგამს ფესვებს და მოიცავს შემდეგს: 1) 1%-იან ნამეტი ნაშთის მიზანს მთლიანი სამთავრობო სექტორისთვის; 2) ცენტრალური მთავრობების დანახარჯების ზედა ჭერს; 3) მკაცრ მოთხოვნებს ადგილობრივ თვითმმართველობებისთვის, რომ შეინარჩუნონ დაბალანსებული ბიუჯეტი; 4) დისციპლინირებული საბიუჯეტო პროცესი. მიუხედავად ფისკალური პოლიტიკას და საბიუჯეტო ჩარჩოს უცვლელად დატოვებისა, 2016 წელს მიღებული იქნა დამატებითი ცვლილებები და შეთანხმებები. მაგალითისთვის, ნამეტი ნაშთი 2019 წლიდან იცვლება 1%-დან მთლიანი შიდა პროდუქტის 0.33%-ად, საშუალოდ მთლიანი ბიზნეს ციკლის გათვალისწინებით და ვალის ნიშნული არ უნდა აღემატებოდეს ქვეყნის მთლიანი შიდა პროდუქტის 35%-ს. სხვა მნიშვნელოვანი ცვლილებები ასევე მოიცავს 2016 წელს გენდერული ბიუჯეტის მიღება (ORCD, 2019).

შვედეთის მთავრობა სოციალურ დაცვაზე, იხილეთ ცხრილი 79-80, სხვა სახელმწიფო ასიგნების გათვალისწინებით ყველაზე მეტს ხარჯავს 41.2%-ს, რაც ჯგუფის საშუალოს ცოტათი მაგრამ 1.5%-ით აღემატება. შემდგომ დანახარჯობრივ პოზიციაზე გვევლინება საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურება 14.8%-ით, რაც ასევე 1.1%-ით მეტია ჯგუფის საშუალოზე. რაც არ უნდა გასაკვირი იყოს, შვედეთის მთავრობა ჯანმრთელობის დაცვაზე 1.4%-ით ნაკლებს ხარჯავს ჯგუფის საშუალო მაჩვენებელზე. რასაც ვერ ვიტყვით განათლების სექტორზე, რომელიც საკმაოდ პრიორიტეტულია და ჯგუფის საშუალო ნიშნულს 2.6%-ით აღემატება. ასევე ჯგუფის საშუალო მაჩვენებელს 0.8%-ით ჩამორჩება ეკონომიკურ საქმიანობაზე გაწეული დანახარჯები. ჯგუფის საშუალოსთან მიმართებით ზუსტად 1.1%-იანი კლება ფიქსირდება საზოგადოებრივი წესრიგი და უშიშროების და გარემოს დაცვის საშუალო მაჩვენებლებზე. ხოლო დანარჩენი სამი კომპონენტის წილობრივი გადანაწილება ძალიან უმნიშვნელოდ ჩამორჩება ჯგუფის საშუალო ნიშნულს.

ცხრილი N79

სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება საერთო ხარჯებში წლების მიხედვით					
წელი	საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურება	თავდაცვა	საზოგადოებრივი წესრიგი და უშიშროება	ეკონომიკური საქმიანობა	გარემოს დაცვა
2002	16.3%	3.6%	2.5%	7.5%	0.6%
2003	14.8%	3.5%	2.5%	7.6%	0.6%
2004	14.5%	3.4%	2.4%	7.6%	0.6%
2005	14.8%	3.2%	2.4%	8.0%	0.7%
2006	15.2%	3.2%	2.5%	7.7%	0.7%
2007	15.6%	3.1%	2.6%	7.9%	0.7%
2008	15.5%	2.9%	2.6%	8.5%	0.7%
2009	14.1%	2.8%	2.6%	8.6%	0.7%
2010	14.5%	3.0%	2.7%	8.7%	0.6%
2011	15.2%	2.9%	2.7%	8.7%	0.6%
2012	15.0%	2.7%	2.7%	8.8%	0.7%
2013	15.0%	2.8%	2.6%	8.4%	0.6%
2014	14.7%	2.5%	2.6%	8.5%	0.6%
2015	14.4%	2.3%	2.6%	8.5%	0.6%
2016	13.6%	2.4%	2.6%	8.4%	0.6%
2017	13.8%	2.4%	2.6%	8.3%	0.6%
საშუალო	14.8%	2.9%	2.6%	8.2%	0.6%

ცხრილი N80

სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება საერთო ხარჯებში წლების მიხედვით					
წელი	საბინაო - კომუნალური მეურნეობა	ჯანმრთელობის დაცვა	დასვენება, კულტურა, რელიგია	განათლება	სოციალური დაცვა
2002	1.5%	12.1%	1.9%	12.8%	41.1%
2003	1.5%	12.4%	1.8%	12.6%	42.5%
2004	1.5%	12.4%	1.9%	12.7%	43.0%
2005	1.5%	12.4%	1.9%	12.8%	42.3%
2006	1.4%	12.5%	2.0%	12.8%	41.8%
2007	1.4%	12.9%	2.0%	12.8%	41.0%
2008	1.4%	13.2%	2.1%	12.9%	40.2%
2009	1.4%	13.4%	2.2%	12.9%	41.3%
2010	1.4%	13.3%	2.2%	12.8%	40.8%
2011	1.4%	13.6%	2.2%	12.8%	39.9%
2012	1.4%	13.5%	2.2%	12.7%	40.4%
2013	1.4%	13.4%	2.2%	12.6%	40.9%
2014	1.5%	13.7%	2.2%	12.9%	40.8%
2015	1.5%	13.9%	2.2%	13.1%	41.1%
2016	1.4%	13.9%	2.2%	13.4%	41.6%
2017	1.5%	14.0%	2.2%	13.7%	40.9%
საშუალო	1.5%	13.2%	2.1%	12.9%	41.2%

წინამდებარედ განხილული დანახარჯების გადანაწილება შვედეთის მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით, იხილეთ ცხრილი 81-82, აქაც სოციალური დაცვის და საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურების ცვლადები ლიდერობენ და ჯგუფის საშუალოს 2.5%-ით და 1.2%-ით აღემატებიან. ჯგუფის საშუალოსთან თითქმის იდენტური გადანაწილება უფიქსირდებათ ჯანმრთელობის დაცვის 6.7%, ეკონომიკური საქმიანობის 4.2%, თავდაცვის 1.5%, დასვენება-კულტურა-რელიგიის 1.1% და საბინაო - კომუნალური მეურნეობის 0.7% ასიგნებებს. რაც შეეხება განათლების კომპონენტის წილს მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით 1.6%-ით მეტია, ხოლო გარემოს დაცვის საშუალო წილობრივი მაჩვენებელი 0.5%-ით ჩამორჩება ჯგუფის საშუალო მაჩვენებლებს.

ცხრილი N81

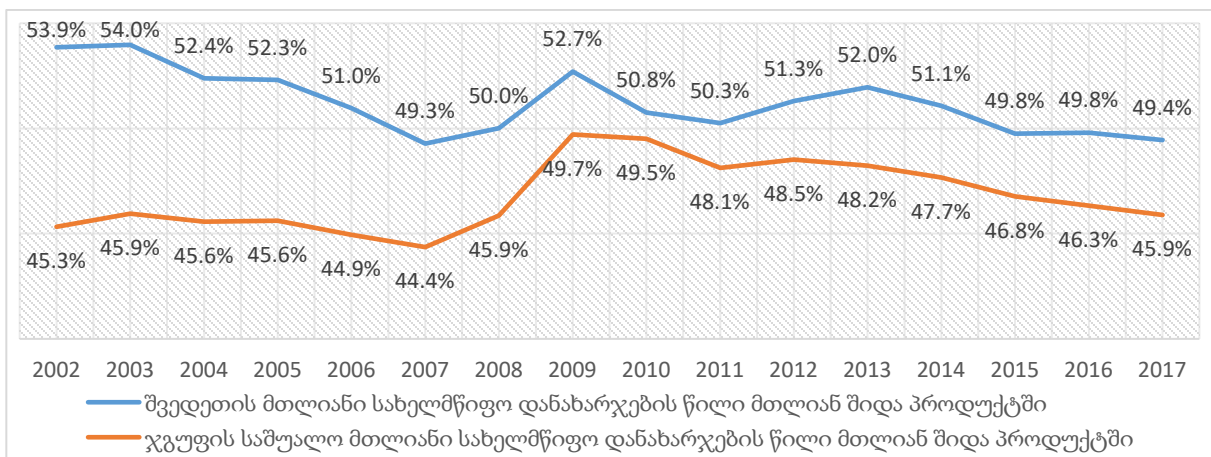
სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურება	თავდაცვა	საზოგადოებრივი წესრიგი და უშიშროება	ეკონომიკური საქმიანობა	გარემოს დაცვა
2002	8.8%	2.0%	1.3%	4.0%	0.3%
2003	8.0%	1.9%	1.3%	4.1%	0.3%
2004	7.6%	1.8%	1.3%	4.0%	0.3%
2005	7.7%	1.7%	1.3%	4.2%	0.4%
2006	7.7%	1.6%	1.3%	4.0%	0.4%
2007	7.7%	1.5%	1.3%	3.9%	0.3%
2008	7.8%	1.5%	1.3%	4.2%	0.3%
2009	7.4%	1.5%	1.4%	4.5%	0.4%
2010	7.4%	1.5%	1.4%	4.4%	0.3%
2011	7.6%	1.4%	1.3%	4.4%	0.3%
2012	7.7%	1.4%	1.4%	4.5%	0.3%
2013	7.8%	1.5%	1.4%	4.3%	0.3%
2014	7.5%	1.3%	1.3%	4.3%	0.3%
2015	7.1%	1.1%	1.3%	4.2%	0.3%
2016	6.7%	1.2%	1.3%	4.2%	0.3%
2017	6.8%	1.2%	1.3%	4.1%	0.3%
საშუალო	7.6%	1.5%	1.3%	4.2%	0.3%

ცხრილი N82

სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	საბინაო - კომუნალური მეურნეობა	ჯანმრთელობის დაცვა	დასვენება, კულტურა, რელიგია	განათლება	სოციალური დაცვა
2002	0.8%	6.5%	1.0%	6.9%	22.2%
2003	0.8%	6.7%	1.0%	6.8%	23.0%
2004	0.8%	6.5%	1.0%	6.7%	22.5%
2005	0.8%	6.5%	1.0%	6.7%	22.1%
2006	0.7%	6.4%	1.0%	6.5%	21.3%
2007	0.7%	6.4%	1.0%	6.3%	20.2%
2008	0.7%	6.6%	1.1%	6.4%	20.1%
2009	0.8%	7.1%	1.1%	6.8%	21.8%
2010	0.7%	6.8%	1.1%	6.5%	20.7%
2011	0.7%	6.8%	1.1%	6.4%	20.0%
2012	0.7%	6.9%	1.1%	6.5%	20.7%
2013	0.7%	7.0%	1.1%	6.6%	21.3%
2014	0.8%	7.0%	1.1%	6.6%	20.8%
2015	0.7%	6.9%	1.1%	6.5%	20.4%
2016	0.7%	6.9%	1.1%	6.7%	20.7%
2017	0.8%	6.9%	1.1%	6.8%	20.2%
საშუალო	0.7%	6.7%	1.1%	6.6%	21.1%

გრაფიკული გამოსახულება 13 ნათლად გვიჩვენებს, რომ შვედეთის მთავრობა საშუალოდ გაცილებით, 4.5%-ით, მეტს ხარჯავს ვიდრე ჯგუფის საშუალო მაჩვენებელია. მართალია 2002 წლის მონაცემთან შედარებით 2017 წელს სხვაობა თითქმის განახევრებულია, მაგრამ მაინც თვალსაჩინოა.

გრაფიკი N14



რაც შეეხება კვლევაში მონაწილე დანარჩენ მაკროეკონომიკურ ცვლადების დეტალურ ანალიზს, იხილეთ ცხრილი 83-84, საგადასახადო შემოსავლები ლიდერობს საშუალოდ 51.5%-ით, რაც 7.2%-ით აღემატება ჯგუფის საშუალო ნიშნულს. ასევე მნიშვნელოვანია, რომ საბიუჯეტო დეფიციტისადმის შვედეთის მთავრობის მკაცრი მიდგომის წყალობით კვლევის პერიოდში შვედეთს 0.3%-იანი პროფიციტული ხარჯვა უფიქსირდება, განსაკუთრებით თვალსაჩინოა ბოლო სამი წლის მონაცემები. შემდეგი მნიშვნელოვანი ექსპორტის ცვლადი, რომელიც მთლიანი იმპორტის შემთხვევაში 5.7%-იან დადებით ბალანსს აფიქსირებს და 6.9%-ით აღემატება ჯგუფის საშუალო ნიშნულს. ასევე მნიშვნელოვანი პოზიცია უკავია შვედეთის მთლიან შიდა პროდუქტში საოჯახო მეურნეობების დანახარჯებს 44.2%-ით, რაც მთლიან ჯგუფის საშუალო ნიშნულს საკმაოდ 10.3%-ით ჩამორჩება. საოჯახო მეურნეობების შედარებით ნაკლები აქტიურობა, პოზიტიურად უნდა ისახებოდეს მთლიანი შიდა დანაზოგის ცვლადზე და მართლაც მისი ნიშნული 5.3%-ით აღემატება ჯგუფის საშუალო ნიშნულს. მსგავსი დადებითი ტენდენცია ნარჩუნდება წარმოების, მთლიანი კაპიტალის ფორმირების და მთლიანი რეზერვების პარამეტრებთან, სადაც მოცემული მაკროეკონომიკური ცვლადები 1.6%-იან, 1.2%-იან და 1.9%-იან მეტობებს აფიქსირებენ ჯგუფის საშუალო ნიშნულებზე. რაც შეეხება დასაქმებულების რაოდენობის წილობრივ მაჩვენებელს იგი 2.9%-ით აღემატება ჯგუფის საშუალო ნიშნულს, ხოლო ინფლაციის საშუალო მაჩვენებელი 0.2%-ით ჩამორჩება საერთო ნიშნულს.

ცხრილი N83

მაკროეკონომიკური ცვლადების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	საოჯახო მეურნეობების დანახარჯი	მთლიანი კაპიტალის ფორმირება	ექსპორტი	იმპორტი	საგადასახადო შემოსავლები
2002	44.8%	21.9%	42.0%	35.7%	52.4%
2003	44.7%	21.7%	41.2%	34.9%	52.7%
2004	44.3%	21.6%	43.4%	35.8%	52.7%
2005	44.3%	22.1%	45.8%	38.7%	54.1%
2006	43.2%	23.1%	48.1%	40.6%	53.2%
2007	42.9%	24.7%	48.2%	41.2%	52.6%
2008	43.1%	24.6%	49.8%	43.5%	51.9%
2009	45.6%	21.0%	44.4%	38.6%	52.0%
2010	44.9%	23.0%	46.1%	40.7%	50.7%
2011	44.8%	23.9%	46.6%	41.9%	50.1%
2012	45.0%	22.7%	46.3%	41.3%	50.3%
2013	45.1%	22.6%	43.8%	39.3%	50.6%
2014	44.6%	23.4%	45.0%	40.7%	49.5%
2015	43.6%	24.3%	45.5%	40.7%	49.8%
2016	43.4%	24.5%	44.4%	40.0%	50.8%
2017	43.2%	25.6%	45.3%	41.7%	50.9%
საშუალო	44.2%	23.2%	45.4%	39.7%	51.5%

ცხრილი N84

მაკროეკონომიკური ცვლადების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან, მთლიან პოპულაციასთან და საშუალო ინფლაციასთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	დასაქმებულთა წილი მთლიან პოპულაციაში	წარმოება	მთლიანი შიდა დანახოვი	მთლიანი რეზერვები	ინფლაცია
2002	49.3%	26.1%	28.2%	7.1%	1.9%
2003	48.9%	25.8%	28.0%	6.5%	2.3%
2004	48.3%	26.2%	29.2%	6.4%	1.0%
2005	48.3%	26.1%	29.3%	6.5%	0.8%
2006	48.9%	26.6%	30.7%	6.6%	1.5%
2007	49.6%	26.7%	31.7%	6.2%	1.7%
2008	49.7%	25.8%	30.9%	5.8%	3.3%
2009	48.1%	23.6%	26.8%	10.9%	1.9%
2010	48.2%	25.4%	28.5%	9.9%	1.9%
2011	48.8%	24.9%	28.6%	8.9%	1.4%
2012	48.8%	23.7%	27.6%	9.5%	0.9%
2013	48.9%	23.0%	27.1%	11.3%	0.4%
2014	49.1%	22.8%	27.7%	11.1%	0.2%
2015	49.3%	21.7%	29.2%	11.8%	0.7%
2016	49.7%	21.6%	28.9%	11.6%	1.1%
2017	50.1%	22.2%	29.3%	11.4%	1.9%
საშუალო	49.0%	24.5%	28.9%	8.8%	1.4%

4.1.1.14 შვეიცარია

მას შემდეგ რაც შვეიცარიაში 2003 წელს ეგრეთ წოდებული „ვალის მუხრუჭის“ დანახარჯობრივი წესი იქნა შემოღებული, შვეიცარიის ვალის დონე მნიშვნელოვნად შემცირდა. მთლიანი სახელმწიფო ვალის დონე თანმიმდევრობით იქნა შემცირებული მთლიანი შიდა პროდუქტის 60%-დან 42%-მდე 2017 წელს. შესაბამისად, ვალდებულების მნიშვნელოვნად შემცირებამ ქვეყანას მისცა საშუალება, რომ ყოველი წელს ვალის მომსახურებაზე გადასახდელი პროცენტი დაზოგილიყო, რაც განვითარების საშუალებას აძლევს სხვა მნიშვნელოვან პროექტებს და ინვესტიციებს (მაგალითად სოციალური კეთილდღეობის ფონდის ზრდას მზარდი ასაკოვანი პოპულაციის გამო). სიმყარით, შვეიცარიის საჯარო ფინანსები, ერთერთი საუკეთესოა მსოფლიოში. ქვეყანამ ასევე მნიშვნელოვან პროგრესს მიაღწია ბიუჯეტის კონსოლიდაციის, საჭირო პროექტების ევალუაციის და იმპლემენტაციის, ზრდის მიზნობრივი განაკვეთის დადგენის მთლიანი დანახარჯების და დანახარჯობრივი კატეგორიების და სტრუქტურული რეფორმების პაკეტების დანერგვის კუთხით. უფრო მეტიც, ფედერალური მთავრობის საშუალო ვადიანი დაგეგმარების და ევალუაციის მიუხედავად, თუ საბიუჯეტო დეფიციტი აღმოჩნდება, ფედერალური კონსული მყისიერად მოკლევადიან მკაცრ ზომებს იღებს, რათა დაბალანსდეს საბიუჯეტო ხარჯვა და თანხვედრაში მოვიდეს ვალის მუხრუჭთან (OECD, 2019).

ძალიან საინტერესო დანახარჯობრივი გადანაწილება ფიქსირდება, იხილეთ ცხრილი 85-86, შვეიცარიასთან დაკავშირებით. მიუხედავად სოციალურ დაცვის ყველაზე დიდი მაჩვენებლისა, იგი 1,1%-ით ჩამორჩება ჯგუფის საშუალო მაჩვენებელს. შემდგომ პოზიციას განათლებაზე გაწეული დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება გვეკლინება, რომელიც 5.6%-ით აღემატება ჯგუფის საშუალო ნიშნულს. საკმაოდ დიდი წილი უკავია მთლიან ხარჯებში საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურებას 15%, რაც 1.3%

ცხრილი N85

სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება საერთო ხარჯებში წლების მიხედვით					
წელი	საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურება	თავდაცვა	საზოგადოებრივი წესრიგი და უშიშროება	ეკონომიკური საქმიანობა	გარემოს დაცვა
2002	19.4%	3.1%	4.4%	11.3%	2.2%
2003	14.9%	3.1%	4.7%	11.6%	2.2%
2004	15.4%	3.0%	4.6%	11.4%	2.1%
2005	14.8%	2.9%	4.7%	11.8%	2.1%
2006	14.7%	2.8%	4.7%	11.6%	2.1%
2007	14.8%	2.8%	4.8%	11.8%	2.0%
2008	15.8%	2.7%	4.7%	13.0%	1.8%
2009	13.9%	2.6%	4.7%	13.3%	2.0%
2010	14.5%	2.5%	4.7%	12.8%	1.9%
2011	14.5%	2.5%	4.9%	12.7%	1.8%
2012	14.2%	2.4%	4.9%	12.1%	1.9%
2013	15.5%	2.5%	4.8%	12.0%	1.8%
2014	14.9%	2.4%	4.9%	11.8%	1.8%
2015	14.5%	2.3%	5.0%	11.7%	1.8%
2016	13.8%	2.4%	4.9%	11.6%	1.8%
2017	13.7%	2.4%	5.0%	11.6%	1.8%
საშუალო	15.0%	2.7%	4.8%	12.0%	1.9%

ცხრილი N86

სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება საერთო ხარჯებში წლების მიხედვით					
წელი	საბინაო - კომუნალური მეურნეობა	ჯანმრთელობის დაცვა	დასვენება, კულტურა, რელიგია	განათლება	სოციალური დაცვა
2002	0.5%	5.1%	2.4%	15.6%	36.0%
2003	0.5%	5.4%	2.5%	16.3%	38.8%
2004	0.5%	5.3%	2.5%	15.9%	39.2%
2005	0.5%	5.4%	2.4%	16.0%	39.5%
2006	0.5%	5.4%	2.5%	16.2%	39.5%
2007	0.4%	5.5%	2.5%	16.1%	39.3%
2008	0.6%	5.7%	2.5%	16.1%	37.0%
2009	0.6%	5.8%	2.5%	16.2%	38.5%
2010	0.6%	5.7%	2.5%	16.1%	38.7%
2011	0.6%	5.9%	2.5%	16.2%	38.3%
2012	0.6%	6.3%	2.5%	16.4%	38.7%
2013	0.6%	6.3%	2.4%	16.1%	38.0%
2014	0.6%	6.4%	2.4%	16.3%	38.6%
2015	0.6%	6.4%	2.4%	16.4%	39.0%
2016	0.6%	6.5%	2.4%	16.4%	39.6%
2017	0.5%	6.4%	2.4%	16.5%	39.6%
საშუალო	0.5%	5.8%	2.5%	16.2%	38.6%

აღმატება სეგმენტის საშუალოს. შვეიცარიის მთავრობისთვის ასევე საკმაოდ პრიორიტეტულია ეკონომიკური საქმიანობა, რომელზეც 3%-ით მეტი ასიგნებები მიემართება ვიდრე ჯგუფის საშუალო ნიშნულია. წინამდებარედ ყველაზე განსხვავებულ შედეგს აფიქსირებს ჯანმრთელობის დაცვის პარამეტრი, რომელიც რაც არ უნდა გასაკვირი იყოს პრიორიტეტების რიგში მეხუთე პოზიციაზეა და 8.8%-ით ჩამორჩება ჯგუფის საშუალო მაჩვენებელს. როგორც ცხრილებიდან იკვეთება საკმაოდ პრიორიტეტულია საზოგადოებრივი წესრიგი და უშიშროება შვეიცარიისთვის, ვინაიდან მასზე ჯგუფის საშუალოსთან შედარებით 1.1%-ით მეტი სახსრები მიემართება. ჯგუფის საშუალო ნიშნულთან საკმაოდ მსგავს წილობრივ გადანაწილებებს აფიქსირებენ თავდაცვის, დასვენება-კულტურა-რელიგიის და გარემოს დაცვის კლასები, რასაც ვერ ვიტყვით საბინაო-კომუნალური მეურნეობის პარამეტრზე, რომელიც 1.1%-ით არის შემცირებული.

აღნიშნული ცვლადების წილობრივი გადანაწილებისას, იხილეთ ცხრილი 87-88, შვეიცარიის მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით, კვლავ სოციალური დაცვა ლიდერობს 12.9%-ით, თუმცა იგი საკმაოდ 5.7%-ით ჩამორჩება ჯგუფის საშუალო ნიშნულს. ჯგუფის საშუალოსთან თითქმის მსგავსი წილობრივი გადანაწილება ფიქსირდება განათლების 5.4% და ეკონომიკური საქმიანობის ცვლადებთან მიმართებით. რასაც ვერ ვიტყვით, საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურების და ჯანმრთელობის დაცვის 1.4%-იან და 4.8%-იან კლების მაჩვენებლებზე. ხოლო რაც შეეხება დანარჩენი ხუთი მაკროეკონომიკური პარამეტრების წილობრივ გადანაწილებას, შვეიცარიის მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით, 1.6%-იან ნიშნულზე ან მის ქვემოთ გვევლინებიან.

ცხრილი N87

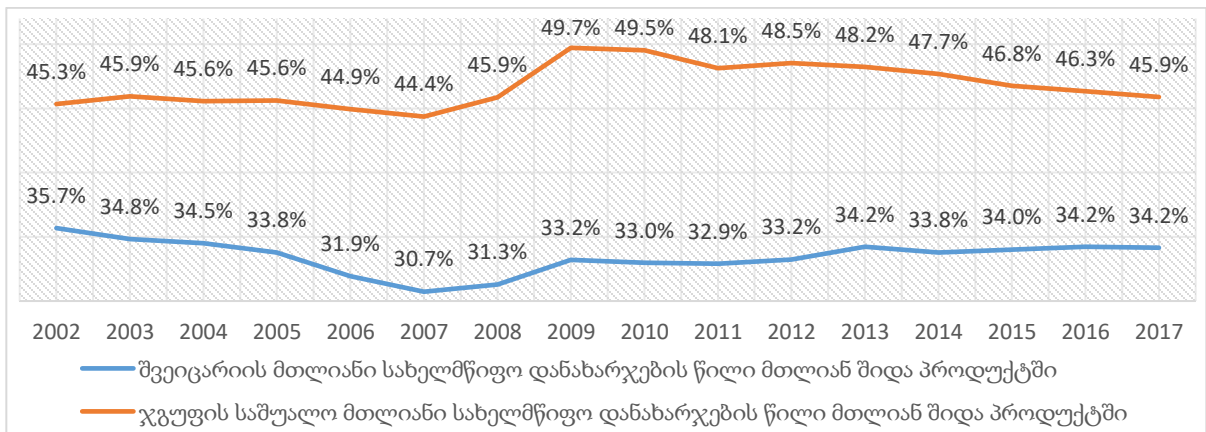
სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურება	თავდაცვა	საზოგადოებრივი წესრიგი და უშიშროება	ეკონომიკური საქმიანობა	გარემოს დაცვა
2002	6.9%	1.1%	1.6%	4.0%	0.8%
2003	5.2%	1.1%	1.6%	4.0%	0.8%
2004	5.3%	1.0%	1.6%	3.9%	0.7%
2005	5.0%	1.0%	1.6%	4.0%	0.7%
2006	4.7%	0.9%	1.5%	3.7%	0.7%
2007	4.5%	0.8%	1.5%	3.6%	0.6%
2008	5.0%	0.9%	1.5%	4.1%	0.6%
2009	4.6%	0.9%	1.6%	4.4%	0.7%
2010	4.8%	0.8%	1.6%	4.2%	0.6%
2011	4.8%	0.8%	1.6%	4.2%	0.6%
2012	4.7%	0.8%	1.6%	4.0%	0.6%
2013	5.3%	0.8%	1.7%	4.1%	0.6%
2014	5.0%	0.8%	1.7%	4.0%	0.6%
2015	4.9%	0.8%	1.7%	4.0%	0.6%
2016	4.7%	0.8%	1.7%	4.0%	0.6%
2017	4.7%	0.8%	1.7%	4.0%	0.6%
საშუალო	5.0%	0.9%	1.6%	4.0%	0.7%

ცხრილი N88

სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	საბინაო - კომუნალური მეურნეობა	ჯანმრთელობის დაცვა	დასვენება, კულტურა, რელიგია	განათლება	სოციალური დაცვა
2002	0.2%	1.8%	0.8%	5.6%	12.8%
2003	0.2%	1.9%	0.9%	5.7%	13.5%
2004	0.2%	1.8%	0.9%	5.5%	13.5%
2005	0.2%	1.8%	0.8%	5.4%	13.3%
2006	0.2%	1.7%	0.8%	5.2%	12.6%
2007	0.1%	1.7%	0.8%	4.9%	12.1%
2008	0.2%	1.8%	0.8%	5.0%	11.6%
2009	0.2%	1.9%	0.8%	5.4%	12.8%
2010	0.2%	1.9%	0.8%	5.3%	12.8%
2011	0.2%	1.9%	0.8%	5.3%	12.6%
2012	0.2%	2.1%	0.8%	5.5%	12.9%
2013	0.2%	2.2%	0.8%	5.5%	13.0%
2014	0.2%	2.1%	0.8%	5.5%	13.0%
2015	0.2%	2.2%	0.8%	5.6%	13.2%
2016	0.2%	2.2%	0.8%	5.6%	13.6%
2017	0.2%	2.2%	0.8%	5.6%	13.5%
საშუალო	0.2%	2.0%	0.8%	5.4%	12.9%

ქვემოთ მოცემული გრაფიკული გამოსახულება 14 გვიჩვენებს, რომ შვეიცარიის მთავრობა მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით გაცილებით 13.3%-ით ნაკლებს ხარჯავს, ვიდრე კვლევაში მონაწილე ქვეყნების საშუალო მაჩვენებელია.

გრაფიკი N15



დანარჩენი მონაწილე მაკროეკონომიკური პარამეტრების ანალიზი, იხილეთ ცხრილი 89-90, გვიჩვენებს რომ მოწინავე ადგილოსანია ექსპორტი, რომელიც 9.7%-იან დადებით ბალანსს აფიქსირებს ქვეყნის იმპორტთან შედარებით და 31.9%-იან მეტობას აფიქსირებს ჯგუფის საშუალო ნიშნულთან შედარებით. შემდგომი მნიშვნელოვანი პარამეტრია საოჯახო მეურნეობების დანახარჯი 53%-ით, რომელიც ცოტათი ჩამორჩება ჯგუფის საშუალო ნიშნულს და უნდა ვივარაუდოთ რომ ქვეყნის მთლიანი დანაზოგიც ჯგუფის საშუალო ნიშნულთან იტრიალებს, თუმცა იგი ზუსტად 10%-ით აღემატება მას. რაც არ უნდა გასაკვირი იყოს სიდიდით მკაფიოდ გამორჩეულია მთლიანი რეზერვების მასიური 48.6%-იანი ნიშნული, რომელიც დაახლოებით შვიდჯერ აღემატება ჯგუფის საშუალო მაჩვენებელს. ბიზნესზე ნაკლები წნეხის მაჩვენებელია საგადასახადო შემოსავლების ნაკლები პროცენტული წილი 33.6%, რომელიც 10.8%-ით ჩამორჩება ჯგუფის საშუალო მაჩვენებელს და საშუალოდ კვლევის პერიოდში შვეიცარიის მთავრობა მკაცრი და თანმიმდევრული საბიუჯეტო პოლიტიკის განხორციელებით საშუალოდ 0.2%-ით პროფიციტულია.

ცხრილი N89

მაკროეკონომიკური ცვლადების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	საოჯახო მეურნეობების დანახარჯი	მთლიანი კაპიტალის ფორმირება	ექსპორტი	იმპორტი	საგადასახადო შემოსავლები
2002	56.2%	23.4%	48.9%	42.2%	34%
2003	56.3%	23.1%	48.1%	41.4%	33%
2004	55.9%	21.5%	51.5%	42.5%	33%
2005	55.3%	24.0%	53.8%	46.5%	33%
2006	53.4%	25.2%	56.5%	48.0%	33%
2007	52.0%	24.3%	61.3%	50.0%	32%
2008	51.5%	25.3%	62.7%	52.1%	33%
2009	52.8%	26.2%	57.2%	49.7%	34%
2010	52.2%	23.9%	64.0%	53.3%	33%
2011	51.5%	26.7%	65.5%	57.0%	34%
2012	51.7%	24.4%	67.0%	56.6%	34%
2013	51.8%	22.5%	71.9%	59.9%	34%
2014	51.4%	23.2%	64.3%	52.6%	34%
2015	51.6%	23.1%	62.2%	50.5%	35%
2016	51.8%	23.0%	65.8%	54.3%	35%
2017	52.0%	23.5%	64.9%	54.2%	35%
საშუალო	53.0%	24.0%	60.4%	50.7%	33.6%

ცხრილი N90

მაკროეკონომიკური ცვლადების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან, მთლიან პოპულაციასთან და საშუალო ინფლაციასთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	დასაქმებულთა წილი მთლიან პოპულაციაში	წარმოება	მთლიანი შიდა დანახოვი	მთლიანი რეზერვები	ინფლაცია
2002	56.8%	26.5%	30.1%	19.8%	0.6%
2003	56.1%	26.1%	29.8%	19.3%	0.6%
2004	55.9%	25.9%	30.5%	18.8%	0.8%
2005	55.9%	26.0%	31.3%	14.2%	1.2%
2006	56.8%	26.2%	33.7%	14.8%	1.0%
2007	57.9%	26.2%	35.6%	15.4%	0.8%
2008	58.6%	26.5%	35.9%	13.6%	2.4%
2009	58.0%	25.5%	33.7%	24.6%	-0.7%
2010	57.5%	25.6%	34.5%	46.6%	0.6%
2011	58.4%	26.0%	35.2%	47.2%	0.1%
2012	58.8%	25.7%	34.8%	79.0%	-0.7%
2013	58.9%	25.5%	34.6%	77.9%	0.1%
2014	59.2%	25.2%	34.9%	78.7%	0.0%
2015	59.4%	25.1%	34.8%	89.5%	-0.8%
2016	59.6%	24.8%	34.5%	101.7%	-0.5%
2017	59.5%	24.7%	34.2%	117.3%	0.6%
საშუალო	57.9%	25.7%	33.6%	48.6%	0.4%

საკმაოდ დადებითი პროცენტული ბალანსი ფიქსირდება, ჯგუფის საშუალო მაჩვენებლებთან მიმართებით, მაკროეკონომიკური ცვლადების წარმოების და მთლიანი კაპიტალის ფორმირების კუთხითაც 2.8%-იანი და 3%-იანი ნიშნულებით. ჯგუფის საშუალოსთან შედარებით, 3.5%-იანი პოზიტიური მეტობა ფიქსირდება დასაქმებულთა რაოდენობის წილობრივ მაჩვენებელში მთლიან პოპულაციასთან მიმართებით, ხოლო ინფლაციის საშუალო დაბალი ნიშნული კი 0.4%-ზე გვევლინება.

4.1.2 შედარებით დაბალ შემოსავლიანი ევროპული ქვეყნების დეტალური ანალიზი

როგორც წინამდებარედ აღინიშნა, კვლევაში მონაწილე ქვეყნების სტრატეგიცირება მოხდა ორ ჯგუფად, მშპ-ს ერთ სულ მოსახლეზე (ევროში) მიმართებით, სადაც შერჩეული ქვეყნების დაყოფა მოხდა შედარებით დაბალ და მაღალ შემოსავლიან ქვეყნებად, კვლევის ბოლო ხუთი წლის მონაცემების გეომეტრიული საშუალოზე დაყრდნობით, ხოლო შემდგომ მედიანის ნიშნულის გამოყვანით. ამგვარად კვლევის მეორე ჯგუფში შემდეგი თხუთმეტი ქვეყანა გაერთიანდა: ბულგარეთი, ესტონეთი, კვიპროსი, ლატვია, ლიტვა, მალტა, პოლონეთი, პორტუგალია, რუმინეთი, საბერძნეთი, სლოვაკეთი, სლოვენია, უნგრეთი, ჩეხეთის რესპუბლიკა და ხორვატია.

მსგავსად, ვიდრე თითოეული ქვეყნის დეტალურ ანალიზზე გადავიდოდეთ, თავდაპირველად განვიხილოთ მთლიანი სურათი, რაც ზოგადად მოცემულ კვლევითი ჯგუფისთვის არის დამახასიათებელი. აქვე აღნიშვნის ღირსია ის ფაქტიც, რომ ვინაიდან კვლევის ინოვაციურობა სწორედ სახელმწიფო დანახარჯების ინდივიდუალური ეფექტის განსაზღვრა წარმოადგენს, სწორედ მოცემული ასიგნებების ცალკე დეტალური ანალიზიც იქნება წარმოდგენილი ქვეყნების დონეზე, როგორც მთლიან დანახარჯებთან ასევე მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით.

ცხრილი N91

სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება წლების მიხედვით					
წელი	საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურება	თავდაცვა	საზოგადოებრივი წესრიგი და უშიშროება	ეკონომიკური საქმიანობა	გარემოს დაცვა
2002	16.0%	4.1%	4.4%	11.8%	1.4%
2003	15.3%	4.5%	4.4%	12.4%	1.4%
2004	16.3%	4.0%	4.4%	12.1%	1.4%
2005	15.6%	4.0%	4.5%	11.3%	1.5%
2006	15.5%	3.9%	4.6%	11.7%	1.7%
2007	15.9%	4.0%	4.6%	12.4%	1.6%
2008	14.8%	3.8%	4.6%	13.3%	1.6%
2009	15.2%	3.6%	4.4%	12.7%	1.5%
2010	14.9%	3.6%	4.5%	12.7%	1.6%
2011	15.5%	3.1%	4.5%	12.5%	1.7%
2012	15.6%	2.9%	4.5%	12.4%	1.8%
2013	14.8%	2.8%	4.5%	14.8%	1.9%
2014	14.8%	2.9%	4.6%	13.1%	1.9%
2015	14.4%	3.0%	4.7%	13.3%	2.0%
2016	14.1%	3.2%	4.9%	11.0%	1.6%
2017	13.4%	3.5%	4.9%	11.6%	1.5%
საშუალო	15.1%	3.6%	4.6%	12.4%	1.6%

ცხრილი N92

სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება წლების მიხედვით					
წელი	საბინაო - კომუნალური მეურნეობა	ჯანმრთელობის დაცვა	დასვენება, კულტურა, რელიგია	განათლება	სოციალური დაცვა
2002	2.2%	12.5%	2.5%	12.1%	33.0%
2003	2.2%	12.6%	2.4%	12.2%	32.8%
2004	2.2%	12.6%	2.4%	12.0%	32.7%
2005	2.1%	12.9%	2.5%	12.3%	33.3%
2006	2.1%	12.8%	2.6%	12.0%	33.3%
2007	2.1%	12.6%	2.5%	11.5%	32.8%
2008	2.0%	12.9%	2.7%	11.5%	32.8%
2009	2.0%	13.0%	2.5%	11.1%	34.0%
2010	1.6%	12.9%	2.6%	11.2%	34.4%
2011	1.7%	12.6%	2.6%	11.3%	34.6%
2012	1.6%	12.4%	2.6%	11.0%	35.3%
2013	1.6%	11.9%	2.5%	10.7%	34.5%
2014	1.8%	12.0%	2.6%	11.0%	35.2%
2015	1.8%	12.3%	2.7%	10.9%	34.9%
2016	1.6%	12.8%	2.9%	10.9%	37.0%
2017	1.5%	13.1%	3.1%	10.9%	36.5%
საშუალო	1.9%	12.6%	2.6%	11.4%	34.2%

ზემოთ წარმოდგენილ ცხრილი 91-92 დეტალური ანალიზი გვიჩვენებს, რომ შედარებით დაბალ შემოსავლიანი ევროპული სახელმწიფოთა ასიგნებების უდიდესი წილი სოციალურ დაცვაზე მოდის მზარდი ტენდენციით. მაგალითისთვის აღნიშნული ნიშნული 2002 წელთან შედარებით დაახლოებით 3.5 პროცენტით არის გაზრდილი და საშუალოდ კვლევის სრული პერიოდის გათვალისწინებით 34.2%-ს შეადგენს. სიდიდით მეორე ნიშნულს საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურებაზე გაწეული დანახარჯები წარმოადგენს, რომელიც სოციალური დაცვის დანახარჯებისგან განსხვავებით, კლებადი ტენდენციით გამოირჩევა და საშუალოდ 15.1%-იანი ნიშნულით წარმოგვიდგება. მესამე ადგილზე სოციალური დაცვა წარმოგვიდგება სტაბილური ტენდენციით და საშუალოდ 12.6%-ს შეადგენს. მეოთხე და მეხუთე ადგილებზე ეკონომიკურ საქმიანობაზე და განათლებაზე გაწეული დანახარჯები წარმოგვიდგებიან, წლების მიხედვით ოდნავ კლებადი ასიგნებებით და საშუალოდ 12.4% და 11.4%-ებს შეადგენენ. ასევე წლების მიხედვით ოდნავ კლებადი დაფინანსებით არის წარმოდგენილი საზოგადოებრივი წესრიგი და უშიშროებაზე გაწეული დანახარჯები საშუალოდ 4.6%. რაც შეეხება თავდაცვაზე გაწეულ დანახარჯებს იგი საშუალოდ 4%-იანი ნიშნულში მერყეობს, მცირედი კლების ტენდენციით კვლევის თექვსმეტ წლიანი პერსპექტივის გათვალისწინებით. რაც შეეხება სახელმწიფოების მიერ გაწეული ბოლო სამ დანახარჯობრივ კატეგორიებს დასვენება-კულტურა-რელიგია, საბინაო - კომუნალური მეურნეობა და გარემოს დაცვა ისინი სამ პროცენტთან ნიშნულში მდებარეობენ 2.6%-იანი, 1.9%-იანი და 1.6%-იანი ნიშნულებით, მსგავსი თანმიმდევრობით.

დეტალური ანალიზისთვის ასევე მნიშვნელოვანია, თუ რა წილობრივად არიან წარმოდგენილები აღნიშნული ასიგნებები ჯამურ მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით, როგორც ინდივიდუალურად ასევე მთლიან ასპექტში. ამგვარად, თუ ცხრილ 92-93-ს გავაანალიზებთ, სახელმწიფოს მიერ

ცხრილი N93

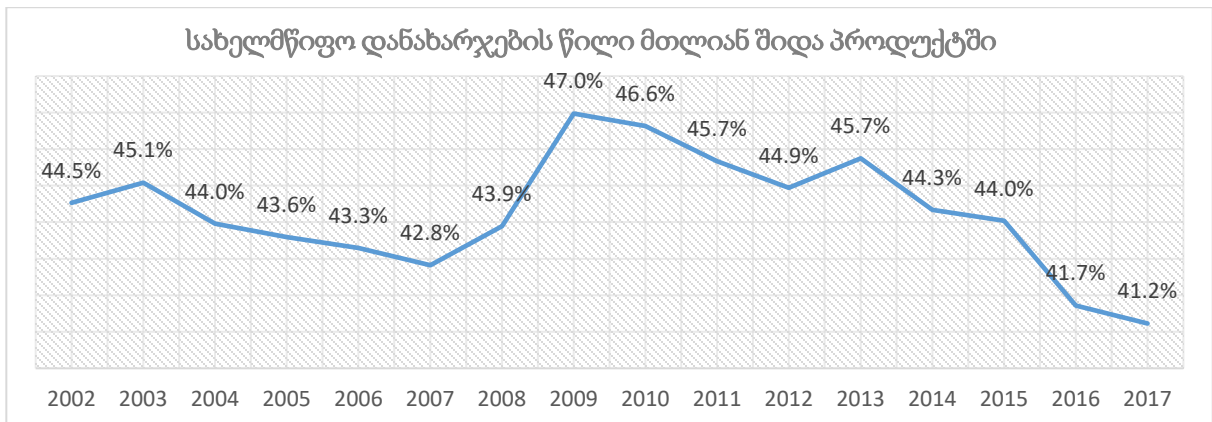
სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურება	თავდაცვა	საზოგადოებრივი წესრიგი და უშიშროება	ეკონომიკური საქმიანობა	გარემოს დაცვა
2002	7.1%	1.8%	1.9%	5.3%	0.6%
2003	6.9%	2.0%	2.0%	5.6%	0.6%
2004	7.2%	1.8%	1.9%	5.3%	0.6%
2005	6.8%	1.8%	1.9%	4.9%	0.7%
2006	6.7%	1.7%	2.0%	5.0%	0.7%
2007	6.8%	1.7%	2.0%	5.3%	0.7%
2008	6.5%	1.7%	2.0%	5.8%	0.7%
2009	7.1%	1.7%	2.1%	5.9%	0.7%
2010	6.9%	1.7%	2.1%	5.9%	0.8%
2011	7.1%	1.4%	2.0%	5.7%	0.8%
2012	7.0%	1.3%	2.0%	5.6%	0.8%
2013	6.8%	1.3%	2.1%	6.8%	0.9%
2014	6.6%	1.3%	2.0%	5.8%	0.8%
2015	6.3%	1.3%	2.1%	5.9%	0.9%
2016	5.9%	1.3%	2.0%	4.6%	0.7%
2017	5.5%	1.4%	2.0%	4.8%	0.6%
საშუალო	6.7%	1.6%	2.0%	5.5%	0.7%

ცხრილი N94

სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	საბინაო - კომუნალური მეურნეობა	ჯანმრთელობის დაცვა	დასვენება, კულტურა, რელიგია	განათლება	სოციალური დაცვა
2002	1.0%	5.6%	1.1%	5.4%	14.7%
2003	1.0%	5.7%	1.1%	5.5%	14.8%
2004	1.0%	5.6%	1.0%	5.3%	14.4%
2005	0.9%	5.6%	1.1%	5.4%	14.5%
2006	0.9%	5.5%	1.1%	5.2%	14.4%
2007	0.9%	5.4%	1.1%	4.9%	14.0%
2008	0.9%	5.7%	1.2%	5.0%	14.4%
2009	0.9%	6.1%	1.2%	5.2%	16.0%
2010	0.8%	6.0%	1.2%	5.2%	16.0%
2011	0.8%	5.7%	1.2%	5.2%	15.8%
2012	0.7%	5.6%	1.2%	4.9%	15.9%
2013	0.7%	5.4%	1.1%	4.9%	15.8%
2014	0.8%	5.3%	1.2%	4.9%	15.6%
2015	0.8%	5.4%	1.2%	4.8%	15.4%
2016	0.7%	5.4%	1.2%	4.5%	15.4%
2017	0.6%	5.4%	1.3%	4.5%	15.1%
საშუალო	0.8%	5.6%	1.1%	5.1%	15.1%

გამოყოფილი დანახარჯებში დიდი წილი მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით, სოციალურ დაცვას უკავია საშუალოდ მზარდი 15.1%-ით. მეორე და მესამე ადგილზე საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურების და ჯანმრთელობის დაცვის კატეგორიები არიან წარმოდგენილი 6.7%-იანი და 5.6%-იანი ნიშნულებით. ეკონომიკური საქმიანობის და განათლების წილი მთლიან შიდა პროდუქტში 5.5%-იანი და 5.1%-იანი ნიშნულებით წარმოგვიდგება. ხოლო დანარჩენი ხუთი სახელმწიფო ასიგნების წილი მთლიან შიდა პროდუქტში 2%-ზე ნაკლებია.

გრაფიკი N16



თუ გრაფიკულ გამოსახულება 15-ს დეტალურად განვიხილავთ დავინახავთ, რომ მთლიანი სახელმწიფო დანახარჯების წილი მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებაში საშუალოდ 44.3%-ია, თუ არ ჩავთვლით ტურბულენტურ 2009 წელს, როდესაც წილობრივი მაჩვენებელი 47 პროცენტამდეც კი ადის, თუმცა მისი შემდგომი პერიოდი კლებით გამოირჩევა, რაც ეკონომიკის მიერ ფინანსური კრიზისით გამოწვეული შოკების გამკლავების და თანდათანობითი აღდგენის მიმანიშნებელია.

ცხრილი N95

მაკროეკონომიკური ცვლადების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	საოჯახო მეურნეობების დანახარჯი	მთლიანი კაპიტალის ფორმირება	ექსპორტი	იმპორტი	საგადასახადო შემოსავლები
2002	61.1%	24.0%	34.2%	39.7%	39.6%
2003	60.5%	24.3%	35.0%	40.7%	39.6%
2004	60.2%	24.8%	37.8%	43.2%	38.9%
2005	60.4%	24.0%	39.2%	44.2%	39.3%
2006	59.4%	26.0%	42.2%	48.0%	39.4%
2007	59.0%	27.7%	43.4%	50.0%	40.0%
2008	59.6%	27.3%	43.6%	50.7%	39.5%
2009	59.8%	21.8%	39.9%	43.0%	38.4%
2010	59.9%	21.9%	45.2%	48.1%	39.1%
2011	59.6%	21.8%	50.3%	52.0%	39.8%
2012	59.8%	20.3%	53.2%	53.3%	40.5%
2013	59.2%	19.3%	54.9%	53.2%	41.0%
2014	58.6%	20.0%	56.4%	54.7%	40.8%
2015	57.6%	20.4%	57.1%	54.5%	41.5%
2016	57.6%	19.6%	57.7%	54.3%	40.4%
2017	57.4%	20.3%	59.7%	56.5%	40.4%
საშუალო	59.3%	22.7%	46.9%	49.1%	39.9%

ცხრილი N96

მაკროეკონომიკური ცვლადების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან, მთლიან პოპულაციასთან და ინფლაციასთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	დასაქმებულთა წილი მთლიან პოპულაციაში	წარმოება	მთლიანი შიდა დანაზოგი	მთლიანი რეზერვები	ინფლაცია
2002	41.1%	25.7%	18.5%	16.1%	4.6%
2003	41.2%	25.8%	18.6%	14.6%	3.7%
2004	41.3%	26.3%	19.4%	13.9%	4.3%
2005	41.8%	25.9%	19.0%	13.7%	3.6%
2006	42.6%	26.7%	20.2%	13.9%	3.8%
2007	43.6%	26.7%	21.2%	13.7%	4.3%
2008	44.5%	26.6%	20.2%	11.9%	7.0%
2009	43.8%	25.8%	18.7%	15.0%	2.0%
2010	43.0%	25.8%	19.0%	16.5%	2.3%
2011	42.7%	26.3%	20.1%	15.6%	3.6%
2012	42.0%	25.9%	20.2%	17.9%	3.2%
2013	41.8%	25.5%	21.0%	17.7%	1.2%
2014	42.6%	25.9%	21.8%	16.6%	0.1%
2015	43.1%	26.2%	23.0%	17.9%	-0.3%
2016	43.6%	25.9%	23.0%	20.0%	-0.1%
2017	44.6%	26.0%	23.4%	22.0%	1.9%
საშუალო	42.7%	26.1%	20.5%	16.1%	2.8%

რაც შეეხება კვლევაში მონაწილე დანარჩენ მაკროეკონომიკურ მაჩვენებლებს ისინი ცხრილი 95-96-ით არიან წარმოდგენილი და შემდეგნაირად გადანაწილდებიან. შესაბამისად, ყველაზე დიდი წილი მთლიან შიდა პროდუქტში საოჯახო მეურნეობების დანახარჯებს უკავია 59.3%-ით. თუმცა წლების მიხედვით აღნიშნული ცვლადი კლების ტენდენციით გამოირჩევა. მომდევნო ადგილს იმპორტის და ექსპორტის მონაცემები იკავებენ, თვალსაჩინოებისთვის აღნიშნული ჯგუფის ექსპორტის ჯამურ მაჩვენებელი იმპორტის ჯამურ მაჩვენებელზე უარყოფით ნიშნულს აფიქსირებს და დაახლოებით საშუალოდ 2.2%-იანი ნაკლებობით გამოირჩევა. სიდიდით მომდევნო პოზიციას, საგადასახადო შემოსავლები იკავებს 39.9%-ით და თუ თვალსაჩინოებისთვის მოცემულ ცვლადს მთლიან სახელმწიფო დანახარჯებს შევადარებთ, საშუალოდ შედარებით დაბალ შემოსავლიანი ქვეყნების სეგმენტი 4.4%-იან საბიუჯეტო დეფიციტით გამოირჩევა. შედარებით, სტაბილურად მზარდი მაჩვენებლებით გამოირჩევიან წარმოების, მთლიანი შიდა დანაზოგის, და მთლიანი რეზერვების მონაცემები, რომლებსაც ჯამურ მთლიან შიდა პროდუქტში 26.1%, 20.5% და 16.1% უკავიათ მსგავსი თანმიმდევრობით. ბოლო მაკროეკონომიკური მონაცემი, რომელიც მთლიანი შიდა პროდუქტთან მიმართებით განიხილება, არის მთლიანი კაპიტალის ფორმირება 22.7%-იანი ნიშნულით, დეტალურად თუ ჩავუღრმავდებით მოცემული ცვლადი წლების მიხედვით მუდმივად კლებით გამოირჩევა. აქვე აღნიშვნის ღირსია დასაქმებულთა რაოდენობა, რომელიც ცხრილ 95-ში წარმოდგენილია, როგორც წილი მთლიან პოპულაციაში და ცოტათი მზარდი მიმდინარეობით საშუალოდ მთლიანი პოპულაციის 46.1%-ით გამოირჩევა. რაც შეეხება ინფლაციის მაჩვენებელს, იგი წლების გათვალისწინებით საშუალოდ 2.8%-ს შეადგენს.

4.1.2.1 ბულგარეთი

ბულგარეთის ბიუჯეტის მომზადების პროცესი მოდერნიზაციის მიმართულებით მიდის. 2009 წლის ბიუჯეტისთვის გამოყენებული პროცედურა, მრავალ თანამედროვე ბიუჯეტის ტექნიკას აჩვენებს და ფართოდ გვხვდება OECD ქვეყნებშიც. მაგალითისთვის, როგორცაა ბიუჯეტის ზევიდან ქვემოთ დაგეგმვა, ბიუჯეტის მრავალწლიანი პერსპექტივების გათვალისწინება, და შესრულების შესახებ ინფორმაციის გამოყენება ბიუჯეტირების პროცესში. ამრიგად, რეალური გამოწვევა ბულგარეთისთვის სწორედ ამ პრაქტიკისა და პროცედურების საფუძვლიანად და ეფექტურად განხორციელების უზრუნველყოფაა (Hawkesworth et. al. 2009).

ბულგარეთის საბიუჯეტო დანახარჯების წილობრივ მაჩვენებლებს თუ გადავხედავთ, იხილეთ ცხრილი 97-98, დავინახავთ რომ საბიუჯეტო ასიგნების მესამედზე ოდნავ ნაკლები სოციალურ დაცვას ხმარდება, რაც ჯგუფის საშუალო ნიშნულზე 1.7%-ით ნაკლებია. სიდიდით შემდეგი კომპონენტს ეკონომიკური საქმიანობა წარმოადგენს 13.4%-ით, რომელიც ზუსტად ერთი პროცენტით აღემატება სეგმენტის საშუალოს. უმნიშვნელო წილობრივი განსხვავება ფიქსირდება საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურების ცვლადში, დრამატული კლების ტენდენციით წლების მიხედვით, 12.7% და ჯანმრთელობის დაცვის 12.6% კლასიფიკატორების მიმართ, რაც პირველის შემთხვევაში ჯგუფის საშუალოზე 2.4%-ით ნაკლებია, ხოლო მეორე ცვლადის შემთხვევაში ზუსტად იდენტური. განათლებაზე საშუალოდ ბულგარეთის მთავრობა 1.4%-ით ნაკლებს ხარჯავს. სამაგიეროდ საზოგადოებრივი წესრიგის და უშიშროების და თავდაცვის კუთხით ჯგუფის საშუალოსთან შედარებით აქტიურია, რაც 2.3%-ით და 0.4%-ით მეტი გამოყოფილი სახსრებიც მიუთითებენ. ასევე ჯგუფის საშუალოსთან შედარებით მეტ სახსრებს მიმართავს ბულგარეთის მთავრობა საბინაო - კომუნალური მეურნეობაზე 1.2%-ით და გარემოს დაცვაზე 0.5%-ით, ხოლო დანახარჯობრივი ბოლო კატეგორია

დასვენება-კულტურა-რელიგიაზე, ჯგუფის საშუალოსთან მიმართებით, ოდნავ 0.3%-ით ნაკლები სახსრები მიემართება.

მნიშვნელოვანია, სახელმწიფო დანახარჯების ბულგარეთის მთლიან შიდა პროდუქტთან წილობრივი გადანაწილებაც, იხილეთ ცხრილი 99-100, კვლავ სოციალური დაცვა ლიდერობს 12.1%-ით, თუმცა ჯგუფის საშუალოზე სამი პროცენტით ნაკლები. მიუხედავად ბულგარეთი მთავრობის პრიორიტეტისა ეკონომიკური საქმიანობის დაფინანსების კუთხით აღნიშნული მაინც 0.4%-ით არასაკმარისია მონაწილე ქვეყნების საშუალო ნიშნულების გათვალისწინებით. მთლიან შიდა პროდუქტში თითქმის იდენტური წილობრივი გადანაწილება უფიქსირდებათ საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურებას და ჯანმრთელობის დაცვას, რაც 1.1%-ით და 0.9%-ით ნაკლებია ჯგუფის საშუალო ნიშნულზე. განათლებაზე 1.3%-ით ნაკლები იხარჯება, ხოლო საზოგადოებრივი წესრიგი და უშიშროებაზე საშუალოზე 0.6%-ით მეტი. დანარჩენი ოთხი დანახარჯობრივი კომპონენტი წილობრივად თითქმის ჯგუფის საშუალოს მსგავსია და 1.5%-იან და ნაკლებ ნიშნულში იმყოფებიან ინდივიდუალურად.

ცხრილი N97

სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება საერთო ხარჯებში წლების მიხედვით					
წელი	საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურება	თავდაცვა	საზოგადოებრივი წესრიგი და უშიშროება	ეკონომიკური საქმიანობა	გარემოს დაცვა
2002	17.6%	6.7%	6.4%	10.4%	1.8%
2003	16.6%	6.3%	6.0%	9.8%	1.7%
2004	14.0%	4.5%	7.2%	13.6%	2.1%
2005	16.4%	5.5%	7.0%	12.1%	1.9%
2006	13.4%	4.8%	7.6%	12.8%	3.5%
2007	19.4%	3.7%	7.4%	13.8%	3.2%
2008	13.4%	3.3%	7.1%	16.8%	1.8%
2009	18.0%	3.1%	7.2%	10.7%	2.8%
2010	10.4%	4.6%	6.9%	13.8%	1.8%
2011	11.0%	3.5%	6.9%	12.8%	2.0%
2012	10.0%	3.0%	6.5%	15.1%	2.0%
2013	9.6%	3.2%	7.0%	14.5%	2.4%
2014	9.1%	3.2%	6.4%	19.4%	1.6%
2015	7.3%	3.4%	6.8%	14.8%	1.9%
2016	7.9%	3.1%	6.7%	11.8%	1.8%
2017	9.2%	3.0%	7.1%	11.4%	1.9%
საშუალო	12.7%	4.0%	6.9%	13.4%	2.1%

ცხრილი N98

სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება საერთო ხარჯებში წლების მიხედვით					
წელი	საბინაო - კომუნალური მეურნეობა	ჯანმრთელობის დაცვა	დასვენება, კულტურა, რელიგია	განათლება	სოციალური დაცვა
2002	1.1%	12.4%	1.7%	9.6%	32.4%
2003	1.0%	11.7%	1.6%	9.0%	30.6%
2004	1.4%	15.5%	2.0%	10.5%	29.2%
2005	1.7%	13.3%	2.0%	11.3%	28.8%
2006	1.8%	11.3%	2.0%	10.7%	32.1%
2007	3.5%	10.7%	1.9%	9.5%	26.8%
2008	3.9%	11.9%	2.2%	10.6%	28.7%
2009	3.3%	10.1%	1.7%	10.4%	32.8%
2010	2.6%	12.2%	2.0%	9.9%	35.6%
2011	3.3%	12.3%	2.0%	10.0%	36.1%
2012	2.8%	12.7%	2.2%	9.7%	36.0%
2013	3.5%	12.0%	2.0%	9.8%	35.9%
2014	3.8%	12.7%	3.4%	9.5%	31.0%
2015	5.2%	13.6%	4.2%	9.8%	32.8%
2016	5.5%	14.4%	2.8%	9.8%	36.3%
2017	4.5%	14.1%	2.9%	10.2%	35.5%
საშუალო	3.1%	12.6%	2.3%	10.0%	32.5%

ცხრილი N99

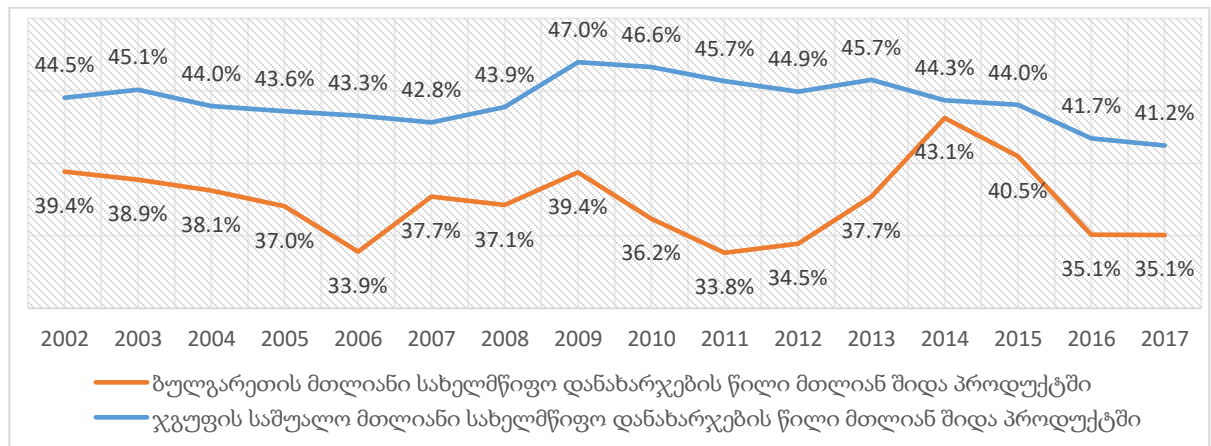
სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურება	თავდაცვა	საზოგადოებრივი წესრიგი და უშიშროება	ეკონომიკური საქმიანობა	გარემოს დაცვა
2002	6.9%	2.6%	2.5%	4.1%	0.7%
2003	4.0%	2.5%	2.7%	5.2%	0.9%
2004	5.3%	1.7%	2.7%	5.2%	0.8%
2005	6.1%	2.0%	2.6%	4.5%	0.7%
2006	4.5%	1.6%	2.6%	4.3%	1.2%
2007	7.3%	1.4%	2.8%	5.2%	1.2%
2008	5.0%	1.2%	2.7%	6.3%	0.7%
2009	7.1%	1.2%	2.8%	4.2%	1.1%
2010	3.8%	1.7%	2.5%	5.0%	0.7%
2011	3.7%	1.2%	2.3%	4.3%	0.7%
2012	3.4%	1.0%	2.2%	5.2%	0.7%
2013	3.6%	1.2%	2.6%	5.5%	0.9%
2014	3.9%	1.4%	2.7%	8.4%	0.7%
2015	3.0%	1.4%	2.8%	6.0%	0.8%
2016	2.8%	1.1%	2.4%	4.1%	0.6%
2017	3.2%	1.1%	2.5%	4.0%	0.7%
საშუალო	4.6%	1.5%	2.6%	5.1%	0.8%

ცხრილი N100

სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	საბინაო - კომუნალური მეურნეობა	ჯანმრთელობის დაცვა	დასვენება, კულტურა, რელიგია	განათლება	სოციალური დაცვა
2002	0.4%	4.9%	0.7%	3.8%	12.8%
2003	0.6%	5.5%	0.9%	4.2%	12.3%
2004	0.5%	5.9%	0.8%	4.0%	11.1%
2005	0.6%	4.9%	0.7%	4.2%	10.6%
2006	0.6%	3.8%	0.7%	3.6%	10.9%
2007	1.3%	4.0%	0.7%	3.6%	10.1%
2008	1.5%	4.4%	0.8%	4.0%	10.7%
2009	1.3%	4.0%	0.7%	4.1%	12.9%
2010	1.0%	4.4%	0.7%	3.6%	12.9%
2011	1.1%	4.2%	0.7%	3.4%	12.2%
2012	1.0%	4.4%	0.8%	3.3%	12.4%
2013	1.3%	4.5%	0.8%	3.7%	13.6%
2014	1.6%	5.5%	1.5%	4.1%	13.4%
2015	2.1%	5.5%	1.7%	4.0%	13.3%
2016	1.9%	5.0%	1.0%	3.4%	12.7%
2017	1.6%	4.9%	1.0%	3.6%	12.5%
საშუალო	1.2%	4.7%	0.9%	3.8%	12.1%

მთლიანობაში გრაფიკ 15-ს თუ გავანალიზებთ, ბულგარეთის მთავრობა ჯგუფის საშუალო მაჩვენებლებზე 7%-ით ნაკლებ სახსრებს მიმართავს. ასევე თვალსაჩინოა, რომ კლების თვალსაზრისით ბოლო ორი წელი განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია.

გრაფიკი N17



კვლევაში მონაწილე ბულგარეთის დანარჩენი მაკროეკონომიკური ცვლადების წილობრივ გადანაწილებაში, იხილეთ ცხრილი 101-102, მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებაში საოჯახო მეურნეობების დანახარჯები ლიდერობს მასიური 64.3%-იანი ნიშნულით, რომელიც ჯგუფის საშუალო მაჩვენებელსაც კი აღემატება 5%-ით. სიდიდით შემდეგი წილობრივი ნიშნულებია იმპორტი 59.4%-ით და ექსპორტი 52.7%-ით, რაც ბულგარეთისთვის უარყოფითი ბალანსის 6.7%-ის გამომხატველია, ხოლო მთლიან ჯგუფურ მაჩვენებლებს კი თითქმის ათი და შვიდი პროცენტებით აღემატებიან. მიუხედავად ჯგუფის საშუალო მაჩვენებელთან 3.2%-ით ნაკლებობისა, საგადასახადო შემოსავლების კუთხით, ზოგადად ბულგარეთის მთავრობა შედარებით დაბალანსებული საბიუჯეტო ხარჯვით გამოირჩევა, რაც კვლევის მანძილზე საშუალოდ მხოლოდ 0.6%-იან დეფიციტურ ხარჯვაში გამოიხატება. მთლიან რეზერვების 36.3% და მთლიანი კაპიტალის ფორმირების

ცვლადის 24.7% წილები, 20.2%-ით და 2%-ით აღემატება ჯგუფის საშუალო ნიშნულს. რასაც ვერ ვიტყვით წარმოების წილობრივ ნიშნულზე 24.5%, რაც 1.6%-ით ჩამორჩება ჯგუფის საშუალო ნიშნულს. ბულგარეთის მაღალი მომხმარებლური სოციუმი მთლიანი შიდა დანაზოგის ცვლადს 18%, ჯგუფის მთლიანი საშუალო ნიშნულთან 2%-იან ნაკლებობის გამომწვევია.

აღსანიშნავია, დასაქმებულთა რაოდენობის წილის მუდმივი ზრდა ბულგარეთის მთლიან პოპულაციაში 47.1%, რაც თვისობრივად ჯგუფის საშუალო მაჩვენებელზე 4.4%-ით უკეთესია. ასევე მიუხედავად ქვეყანაში ინფლაციის კლებადი ტენდენციისა ძირითადად წინა წლების ხარჯზე, იგი ჯგუფის საშუალო მაჩვენებელზე 0.7%-ით მეტია.

ცხრილი N101

მაკროეკონომიკური ცვლადების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	საოჯახო მეურნეობების დანახარჯი	მთლიანი კაპიტალის ფორმირება	ექსპორტი	იმპორტი	საგადასახადო შემოსავლები
2002	67.6%	20.7%	33.9%	41.9%	38.2%
2003	67.2%	22.2%	34.7%	44.9%	38.5%
2004	67.6%	23.6%	41.3%	52.5%	39.9%
2005	68.1%	27.9%	42.9%	57.6%	38.1%
2006	66.3%	32.3%	47.3%	64.5%	35.7%
2007	68.2%	33.6%	52.4%	71.2%	38.8%
2008	65.3%	37.0%	52.5%	72.3%	38.7%
2009	62.6%	28.6%	42.3%	50.6%	35.3%
2010	63.4%	22.6%	50.2%	53.0%	33.1%
2011	61.9%	21.5%	59.1%	58.7%	31.9%
2012	65.0%	21.9%	60.8%	64.0%	34.1%
2013	61.9%	21.1%	64.9%	65.3%	37.3%
2014	62.0%	21.5%	64.9%	65.9%	37.7%
2015	61.9%	21.2%	64.1%	64.0%	38.8%
2016	60.3%	19.1%	64.0%	59.7%	35.2%
2017	60.1%	20.1%	67.4%	63.7%	36.2%
საშუალო	64.3%	24.7%	52.7%	59.4%	36.7%

ცხრილი N102

მაკროეკონომიკური ცვლადების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან, მთლიან პოპულაციასთან და საშუალო ინფლაციასთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	დასაქმებულთა წილი მთლიან პოპულაციაში	წარმოება	მთლიანი შიდა დანაზოგი	მთლიანი რეზერვები	ინფლაცია
2002	40.9%	23.9%	12.6%	29.0%	5.8%
2003	42.5%	24.1%	12.0%	31.7%	2.3%
2004	43.9%	22.9%	12.4%	35.6%	6.1%
2005	45.5%	24.2%	13.2%	29.7%	6.0%
2006	47.3%	25.2%	15.1%	34.0%	7.4%
2007	49.2%	26.1%	14.8%	38.8%	7.6%
2008	50.7%	24.9%	17.2%	33.4%	12.0%
2009	50.2%	26.4%	20.3%	35.4%	2.5%
2010	48.6%	23.8%	19.7%	34.2%	3.0%
2011	47.8%	25.6%	21.8%	30.0%	3.4%
2012	46.9%	25.0%	18.8%	37.8%	2.4%
2013	47.0%	23.5%	20.6%	35.8%	0.4%
2014	47.4%	23.7%	20.6%	36.2%	-1.6%
2015	47.8%	24.1%	21.3%	44.5%	-1.1%
2016	48.4%	24.4%	23.5%	47.4%	-1.3%
2017	49.6%	24.7%	23.7%	47.8%	1.2%
საშუალო	47.1%	24.5%	18.0%	36.3%	3.5%

4.1.2.2 ესტონეთი

1991 წლის დამოუკიდებლობის მოპოვებიდან, ესტონეთი ფინანსური მენეჯმენტის სექტორში მუდმივი ინსტიტუციური რეფორმების გატარების წინა ხაზზე იმყოფება. ამგვარად ესტონეთში ბიუჯეტის ფორმირება ორ ფაზად მიმდინარეობს: სტრატეგიული დაგეგმვით და წლიური ბიუჯეტის მომზადებით, რომელიც შემდგომ წარედგინება პარლამენტს. ესტონეთის ფისკალური პოლიტიკა დიდი ხანია რაც დაბალანსებულ ბიუჯეტის წესზეა აგებული, რომელიც 2014 წელს სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონშიც იქნა შეტანილი. ესტონეთის ფისკალური ჩარჩო სრულ თანხვედრაშია ევროპული კავშირის ფისკალური სტაბილურობის შეთანხმებასთან. დამატებით, ფისკალური კონსულის შეთანხმების საფუძველზე, ესტონეთმა უნდა წარმოადგინოს მთავრობის ეკონომიკური და ფისკალური პროგნოზირების შეფასება, საშუალო ვადიანი საბიუჯეტო სტრატეგია და დაბალანსებული სტრუქტურული ბიუჯეტის მიზნების შესრულება (OECD, 2019).

ესტონეთის შემთხვევაშიც, იხილეთ ცხრილი 103-104, სოციალური დაცვის კომპონენტი ლიდერობს მთლიან ხარჯებში და მისი საშუალო მაჩვენებელი, რომელიც წლების მიხედვით მზარდია, 30.7%-ია. თუმცა ჯგუფის საშუალო ნიშნულს 3.5%-ით ჩამორჩება. სიდიდით მეორე ნიშნული, რაც არ უნდა გასაკვირი იყოს, განათლებაა 16.6%-ით ანუ 5.2%-ით მეტი ვიდრე სეგმენტის საშუალო. შემდგომ საფეხურებს იკავებენ ჯანმრთელობის დაცვა და ეკონომიკური საქმიანობა 12.7 და 11.8 პროცენტებით, რაც თითქმის მსგავსია ჯგუფის ნიშნულებთან. აღსანიშნავია, რომ ესტონეთი დასვენება-კულტურა-რელიგიაზე თითქმის იმდენს ხარჯავს, რასაც საზოგადოებრივი წესრიგი და უშიშროებაზე, რაც ასევე აღემატებოდა ჯგუფის საშუალო მაჩვენებლებს 3%-ით და 1.1%-ით. ჯგუფის საშუალოსთან 0.9%-ით მეტი იხარჯება თავდაცვაზეც. ხოლო დარჩენილ ორ ცვლადზე გარემოს დაცვა და საბინაო - კომუნალური მეურნეობა, საშუალოდ 1.9 და 1.1 პროცენტი მიემართება მთლიანი ბიუჯეტიდან.

ცხრილი N103

სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება საერთო ხარჯებში წლების მიხედვით					
წელი	საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურება	თავდაცვა	საზოგადოებრივი წესრიგი და უშიშროება	ეკონომიკური საქმიანობა	გარემოს დაცვა
2002	10.4%	3.9%	7.0%	10.5%	2.0%
2003	9.2%	4.8%	6.9%	10.7%	2.1%
2004	9.1%	4.0%	6.4%	11.2%	2.0%
2005	9.2%	4.1%	6.3%	11.9%	2.7%
2006	10.2%	3.8%	6.0%	12.8%	2.3%
2007	9.8%	3.7%	6.2%	12.7%	2.5%
2008	8.0%	4.3%	6.7%	12.3%	2.6%
2009	8.2%	4.8%	5.1%	13.4%	2.1%
2010	8.2%	4.2%	5.3%	11.2%	0.4%
2011	9.1%	3.9%	5.4%	11.9%	0.8%
2012	10.4%	4.6%	5.1%	11.9%	2.1%
2013	10.5%	4.7%	4.8%	12.1%	1.6%
2014	10.4%	4.7%	5.0%	12.4%	1.7%
2015	10.3%	4.7%	4.5%	11.9%	1.8%
2016	10.0%	6.0%	4.8%	10.7%	1.5%
2017	9.9%	5.2%	4.8%	11.0%	1.9%
საშუალო	9.6%	4.5%	5.7%	11.8%	1.9%

ცხრილი N104

სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება საერთო ხარჯებში წლების მიხედვით					
წელი	საბინაო - კომუნალური მეურნეობა	ჯანმრთელობის დაცვა	დასვენება, კულტურა, რელიგია	განათლება	სოციალური დაცვა
2002	1.7%	11.6%	6.1%	19.3%	27.5%
2003	1.6%	11.7%	6.1%	18.8%	28.1%
2004	0.9%	12.2%	6.4%	18.4%	29.6%
2005	0.6%	12.0%	6.8%	17.8%	28.7%
2006	0.1%	12.6%	6.5%	17.8%	27.8%
2007	1.8%	12.8%	6.0%	17.3%	27.2%
2008	1.5%	13.0%	5.9%	16.8%	28.9%
2009	0.2%	12.0%	5.1%	15.7%	33.5%
2010	1.2%	13.0%	5.2%	16.2%	34.9%
2011	1.4%	13.0%	5.0%	16.4%	33.2%
2012	1.5%	12.7%	4.4%	16.0%	31.3%
2013	1.4%	13.0%	5.3%	15.6%	31.0%
2014	1.2%	13.4%	5.2%	14.9%	31.1%
2015	0.9%	13.7%	4.9%	15.1%	32.2%
2016	0.9%	13.1%	5.1%	14.6%	33.4%
2017	0.9%	12.8%	5.3%	14.8%	33.2%
საშუალო	1.1%	12.7%	5.6%	16.6%	30.7%

იგივე პარამეტრების გადანაწილებით ესტონეთის მთლიან შიდა პროდუქტში, იხილეთ ცხრილი 105-106, ლიდერობს სოციალური დაცვა 11.7%-იანი წილით, რაც გაცილებით ჩამორჩება ჯგუფის საშუალოს 3.4%-ით. რასაც ვერ ვიტყვით განათლების საშუალო გადანაწილებაზე, რომელიც პირიქით ჯგუფურ საშუალოზე 1.2%-ით მეტია. ჯგუფის საშუალოსთან ნაკლები წილობრიობით გამორჩევა ჯანმრთელობის დაცვის, ეკონომიკური საქმიანობის და საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურების ცვლადები 0.8%-ით, 1%-ით და 3.1%-თ, მსგავსი თანმიმდევრობით. როგორც აღინიშნა, იდენტურია საზოგადოებრივი წესრიგი და უშიშროების და დასვენება-კულტურა-რელიგიის წილი მთლიან შიდა პროდუქტთან 2.1%-ებით, თუმცა მაშინ როცა პირველი ცვლადი ჯგუფის საშუალოსთან თითქმის იდენტურია, მეორე ცვლადი მის შესაბამის ნიშნულს ერთი პროცენტით აღემატება. დანარჩენი სამი ცვლადის გადანაწილება თითქმის ემთხვევა ჯგუფის საშუალო ნიშნულს.

ცხრილი N105

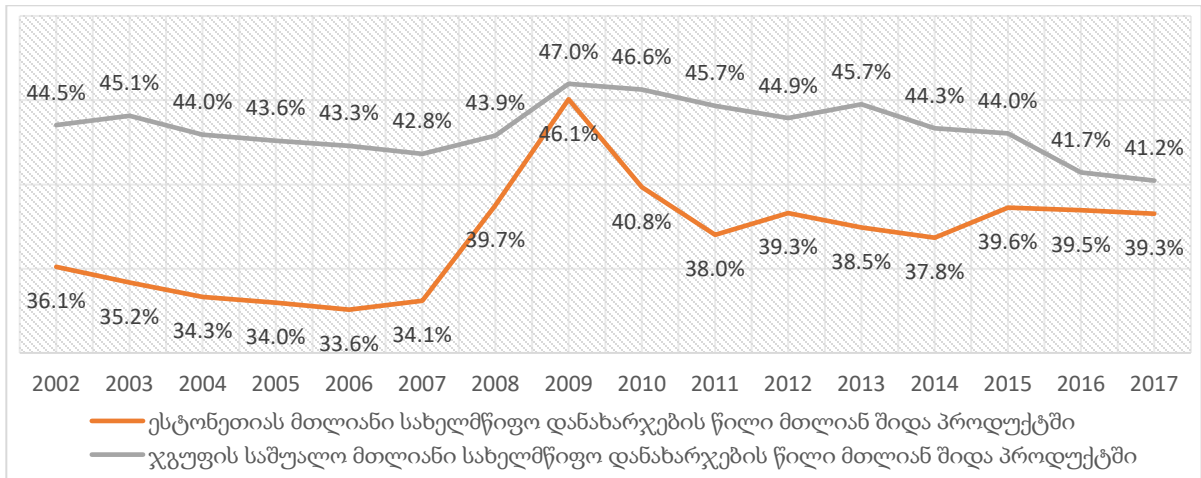
სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურება	თავდაცვა	საზოგადოებრივი წესრიგი და უშიშროება	ეკონომიკური საქმიანობა	გარემოს დაცვა
2002	3.7%	1.4%	2.5%	3.8%	0.7%
2003	3.2%	1.7%	2.4%	3.7%	0.7%
2004	3.1%	1.4%	2.2%	3.8%	0.7%
2005	3.1%	1.4%	2.1%	4.1%	0.9%
2006	3.4%	1.3%	2.0%	4.3%	0.8%
2007	3.4%	1.3%	2.1%	4.3%	0.8%
2008	3.2%	1.7%	2.7%	4.9%	1.0%
2009	3.8%	2.2%	2.3%	6.2%	1.0%
2010	3.4%	1.7%	2.2%	4.6%	0.2%
2011	3.5%	1.5%	2.1%	4.5%	0.3%
2012	4.1%	1.8%	2.0%	4.7%	0.8%
2013	4.1%	1.8%	1.9%	4.7%	0.6%
2014	4.0%	1.8%	1.9%	4.7%	0.6%
2015	4.1%	1.9%	1.8%	4.7%	0.7%
2016	4.0%	2.4%	1.9%	4.2%	0.6%
2017	3.9%	2.0%	1.9%	4.3%	0.7%
საშუალო	3.6%	1.7%	2.1%	4.5%	0.7%

ცხრილი N106

სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	საბინაო - კომუნალური მეურნეობა	ჯანმრთელობის დაცვა	დასვენება, კულტურა, რელიგია	განათლება	სოციალური დაცვა
2002	0.6%	4.2%	2.2%	7.0%	9.9%
2003	0.5%	4.1%	2.2%	6.6%	9.9%
2004	0.3%	4.2%	2.2%	6.3%	10.2%
2005	0.2%	4.1%	2.3%	6.0%	9.7%
2006	0.0%	4.2%	2.2%	6.0%	9.3%
2007	0.6%	4.3%	2.0%	5.9%	9.3%
2008	0.6%	5.1%	2.3%	6.7%	11.5%
2009	0.1%	5.5%	2.3%	7.2%	15.4%
2010	0.5%	5.3%	2.1%	6.6%	14.2%
2011	0.5%	4.9%	1.9%	6.2%	12.6%
2012	0.6%	5.0%	1.7%	6.3%	12.3%
2013	0.5%	5.0%	2.0%	6.0%	11.9%
2014	0.4%	5.1%	2.0%	5.6%	11.8%
2015	0.4%	5.4%	1.9%	6.0%	12.8%
2016	0.3%	5.2%	2.0%	5.8%	13.2%
2017	0.4%	5.0%	2.1%	5.8%	13.0%
საშუალო	0.4%	4.8%	2.1%	6.3%	11.7%

რომ შევაჯამოთ გრაფიკი 15 ნათლად გვიჩვენებს, რომ ესტონეთის მთავრობა საშუალოდ 6.4%-ით ნაკლებს ხარჯავს ეკონომიკაში, ვიდრე საკვლევო ჯგუფის საშუალო მაჩვენებელია. თუმცა მოცემული დიაპაზონი შემცირების ტენდენციით გამოირჩევა, განსაკუთრებით ბოლო წლებში.

გრაფიკი N18



დანარჩენი მაკროეკონომიკური ცვლადების ანალიზი გვიჩვენებს, იხილეთ ცხრილი 107-108, რომ მიუხედავად უმნიშვნელო უარყოფითი ბალანსისა, ექსპორტი და იმპორტი მოწინავე პოზიციებზე გვევლინება ესტონეთის მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით და თითქმის ერთ ნახევარჯერ აღემატებიან ჯგუფის მსგავს საშუალო ნიშნულებს. შემდეგ პოზიციაზე კლების ტენდენციით საშუალოდ 51.5%-იანი ნიშნულით, საოჯახო მეურნეობების დანახარჯი წარმოგვიდგება, რომელიც ჯგუფის საშუალო მაჩვენებელს 7.8%-ით ჩამორჩება. წილობრივ გადანაწილებაში ასევე მნიშვნელოვანი ადგილი უკავია საგადასახადო შემოსავლებს, რომელიც კვლევის პერიოდში საშუალოდ 0.4%-ით პროფიციტულია. მთლიანი კაპიტალის ფორმირების და მთლიანი შიდა დანაზოგის ცვლადები გაცილებით აღემატებიან ჯგუფის საშუალო ნიშნულებს 6.8%-ს და 8.1%-ს. საპირისპიროს

აფიქსირებს წარმოების პარამეტრი, რომელიც მცირედით ჩამორჩება ჯგუფის საშუალო ნიშნულს. მაშინ როცა ჯგუფის საშუალო ნიშნული მთლიანი რეზერვების კუთხით საკმაოდ მზარდი ტენდენციის მატარებელია, ესტონეთის შემთხვევაში სრულიად საპირისპირო ფიქსირდება, მაგალითისთვის თუ ესტონეთის შემთხვევაში 2002 წელს მთლიანი რეზერვები მთლიანი შიდა პროდუქტის 13.4%-ია, იგივე მაჩვენებელი 2017 წელს 1.3%-მდე დასული.

დასაქმებულთა რაოდენობით მთლიან პოპულაციაში 45.4%-იანი ნიშნულით ესტონეთი ჯგუფის საშუალო მაჩვენებელს 1.7%-ით აღემატება. ასვე ჯგუფის საშუალოსთან შედარებით ინფლაციური პროცესებიც ესტონეთში საშუალოდ 0.6%-ით მაღალია.

ცხრილი N107

მაკროეკონომიკური ცვლადების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	საოჯახო მეურნეობების დანახარჯი	მთლიანი კაპიტალის ფორმირება	ექსპორტი	იმპორტი	საგადასახადო შემოსავლები
2002	54.5%	33.1%	58.3%	65.8%	36.5%
2003	54.1%	35.3%	57.4%	65.9%	37.0%
2004	54.5%	34.5%	61.5%	69.4%	36.7%
2005	53.7%	33.2%	65.9%	71.0%	35.1%
2006	53.5%	39.3%	63.5%	73.6%	36.5%
2007	52.3%	39.3%	63.2%	72.1%	36.8%
2008	52.8%	30.7%	66.8%	70.7%	37.1%
2009	51.9%	20.7%	60.8%	55.8%	43.9%
2010	50.8%	21.3%	75.1%	68.7%	40.7%
2011	49.2%	25.1%	86.5%	80.8%	38.6%
2012	49.5%	29.1%	86.0%	84.4%	39.0%
2013	50.0%	26.9%	84.3%	81.5%	38.3%
2014	49.0%	26.8%	81.8%	78.2%	38.5%
2015	49.6%	24.9%	77.3%	73.3%	39.7%
2016	49.7%	25.1%	77.6%	73.5%	39.1%
2017	48.5%	26.1%	76.5%	72.0%	38.9%
საშუალო	51.5%	29.5%	71.4%	72.3%	38.3%

ცხრილი N108

მაკროეკონომიკური ცვლადების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან, მთლიან პოპულაციასთან და საშუალო ინფლაციასთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	დასაქმებულთა წილი მთლიან პოპულაციაში	წარმოება	მთლიანი შიდა დანაზოგი	მთლიანი რეზერვები	ინფლაცია
2002	42.5%	25.6%	26.2%	13.4%	3.6%
2003	43.7%	26.1%	26.8%	13.7%	1.4%
2004	43.8%	25.5%	26.9%	14.7%	3.0%
2005	45.1%	26.4%	28.3%	14.1%	4.1%
2006	47.5%	26.9%	29.6%	16.2%	4.4%
2007	47.9%	27.1%	30.6%	14.5%	6.7%
2008	48.0%	26.3%	27.3%	16.7%	10.6%
2009	43.2%	23.4%	25.5%	20.1%	0.2%
2010	41.1%	24.5%	27.6%	13.2%	2.7%
2011	43.9%	25.6%	30.8%	0.9%	5.1%
2012	44.8%	25.1%	30.6%	1.3%	4.2%
2013	45.5%	25.2%	29.7%	1.3%	3.2%
2014	46.0%	24.7%	30.4%	1.7%	0.5%
2015	47.4%	23.9%	28.8%	1.8%	0.1%
2016	47.5%	24.0%	28.4%	1.5%	0.8%
2017	48.8%	24.4%	30.0%	1.3%	3.7%
საშუალო	45.4%	25.3%	28.6%	9.1%	3.4%

4.1.2.3 კვიპროსი

კვიპროსის შემთხვევაშიც, მთლიან სახელმწიფო დანახარჯებში, იხილეთ ცხრილი 109-110, სოციალური დაცვის კომპონენტს ყველაზე დიდი წილობრივი ადგილი უჭირავს 29.1%, თუმცა მოცემული 10.8%-ით ჩამორჩება ჯგუფის საშუალო ნიშნულს. აქვე აღნიშვნის ღირსია, რომ მოცემული წილობრივი გადანაწილება მუდმივად მზარდია. შემდეგ, სრულიად განსხვავებული ტენდენციით, საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურება წარმოგვიდგება 20.8%-ით, რაც ჯგუფის საშუალო მაჩვენებელზე 5.7%-ით მეტია. მესამე და მეოთხე ადგილებს განათლებაზე 15.3%-ი და ეკონომიკური საქმიანობაზე 10%-ი გაწეული დანახარჯობრივი წილები გვევლინებიან, საიდანაც განათლების ცვლადი 3.9%-ით აღემატება, ხოლო ეკონომიკური საქმიანობის საშუალო მაჩვენებელი კი 2.4%-ით ჩამორჩება ჯგუფის შესაბამის საშუალო მაჩვენებელს. კვიპროსის მთავრობა ჯგუფის საშუალოზე გაცილებით, 5.6%-ით ნაკლებს ხარჯავს ჯანმრთელობის კომპონენტზე, რასაც ვერ ვიტყვით

ცხრილი N109

სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება საერთო ხარჯებში წლების მიხედვით					
წელი	საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურება	თავდაცვა	საზოგადოებრივი წესრიგი და უშიშროება	ეკონომიკური საქმიანობა	გარემოს დაცვა
2002	21.6%	5.2%	5.0%	12.1%	0.6%
2003	21.9%	4.9%	5.1%	11.6%	0.6%
2004	21.2%	4.4%	5.1%	11.2%	0.7%
2005	21.6%	4.4%	4.9%	10.3%	0.7%
2006	21.6%	4.7%	4.9%	10.1%	0.7%
2007	22.7%	4.3%	5.0%	9.0%	0.7%
2008	21.8%	4.1%	5.0%	9.0%	0.7%
2009	21.9%	4.0%	4.9%	8.3%	0.7%
2010	19.0%	5.0%	5.2%	8.7%	0.7%
2011	20.0%	4.3%	4.8%	8.5%	0.7%
2012	22.7%	4.2%	4.7%	7.2%	0.7%
2013	18.3%	3.8%	5.1%	9.8%	0.6%
2014	17.6%	3.0%	3.6%	23.2%	0.5%
2015	21.7%	3.4%	4.2%	8.5%	0.9%
2016	20.4%	3.9%	4.4%	6.6%	0.7%
2017	19.5%	5.5%	4.5%	6.3%	0.8%
საშუალო	20.8%	4.3%	4.8%	10.0%	0.7%

ცხრილი N110

სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება საერთო ხარჯებში წლების მიხედვით					
წელი	საბინაო - კომუნალური მეურნეობა	ჯანმრთელობის დაცვა	დასვენება, კულტურა, რელიგია	განათლება	სოციალური დაცვა
2002	5.8%	7.7%	2.6%	15.0%	24.3%
2003	6.0%	7.6%	2.6%	15.3%	24.3%
2004	5.3%	7.3%	2.5%	15.5%	26.9%
2005	5.3%	7.0%	2.7%	15.0%	28.1%
2006	5.4%	7.3%	2.7%	15.2%	27.4%
2007	6.1%	7.0%	3.1%	15.6%	26.5%
2008	6.4%	7.0%	3.1%	16.4%	26.6%
2009	6.9%	7.0%	2.9%	16.0%	27.4%
2010	6.1%	7.1%	2.7%	16.4%	29.0%
2011	5.8%	7.3%	2.8%	15.9%	29.9%
2012	5.0%	7.1%	2.4%	15.1%	30.9%
2013	4.6%	7.3%	2.2%	16.2%	32.1%
2014	4.5%	5.4%	1.8%	12.3%	28.1%
2015	4.4%	6.3%	2.3%	14.7%	33.5%
2016	3.9%	6.8%	2.3%	15.5%	35.6%
2017	4.2%	6.9%	2.4%	15.3%	34.8%
საშუალო	5.4%	7.0%	2.6%	15.3%	29.1%

საბინაო - კომუნალური მეურნეობის, საზოგადოებრივი წესრიგი და უშიშროების და თავდაცვის საშუალო მაჩვენებლებზე, რომელზეც 3.9%-ით, 0.2%-ით და 0.7%-ით მეტი სახსრები მიედინება. ჯგუფის საშუალო მაჩვენებლის ზუსტად იდენტურია დასვენება-კულტურა-რელიგიაზე გაწეული ასიგნებების წილი 2.6%-ით. ხოლო ბოლო გარემოს დაცვის კომპონენტი კი თითქმის 0.9%-ით ჩამორჩება საერთო საშუალო ნიშნულს.

განხილული ცვლადების გადანაწილებით კვიპროსის მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით, კვლავ სოციალური დაცვის წილი ლიდერობს, რომელიც ჯგუფის საშუალო მაჩვენებელს 3.7%-ით ჩამორჩება. საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურების ცვლადი 1.7%-ით აღემატება საშუალო ნიშნულს. განათლების წილი კვიპროსის მთლიან შიდა პროდუქტში 1.1%-ით მეტია, ჯგუფის საშუალო მაჩვენებელზე. ხოლო ეკონომიკური საქმიანობის და ჯანმრთელ-

ცხრილი N111

სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით წლების მიხედვით						
წელი	საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურება	თავდაცვა	საზოგადოებრივი წესრიგი და უშიშროება	ეკონომიკური საქმიანობა	გარემოს დაცვა	
2002	8.0%	1.9%	1.9%	4.5%	0.2%	
2003	8.9%	2.0%	2.1%	4.7%	0.2%	
2004	8.2%	1.7%	2.0%	4.3%	0.3%	
2005	8.5%	1.7%	1.9%	4.0%	0.3%	
2006	8.4%	1.8%	1.9%	3.9%	0.3%	
2007	8.5%	1.6%	1.9%	3.4%	0.3%	
2008	8.4%	1.6%	1.9%	3.5%	0.3%	
2009	9.2%	1.7%	2.1%	3.5%	0.3%	
2010	8.0%	2.1%	2.2%	3.7%	0.3%	
2011	8.5%	1.8%	2.0%	3.6%	0.3%	
2012	9.5%	1.8%	2.0%	3.0%	0.3%	
2013	7.7%	1.6%	2.1%	4.1%	0.2%	
2014	8.6%	1.4%	1.8%	11.3%	0.3%	
2015	8.8%	1.4%	1.7%	3.5%	0.4%	
2016	7.7%	1.5%	1.7%	2.5%	0.3%	
2017	7.3%	2.0%	1.7%	2.4%	0.3%	
საშუალო	8.4%	1.7%	1.9%	4.1%	0.3%	

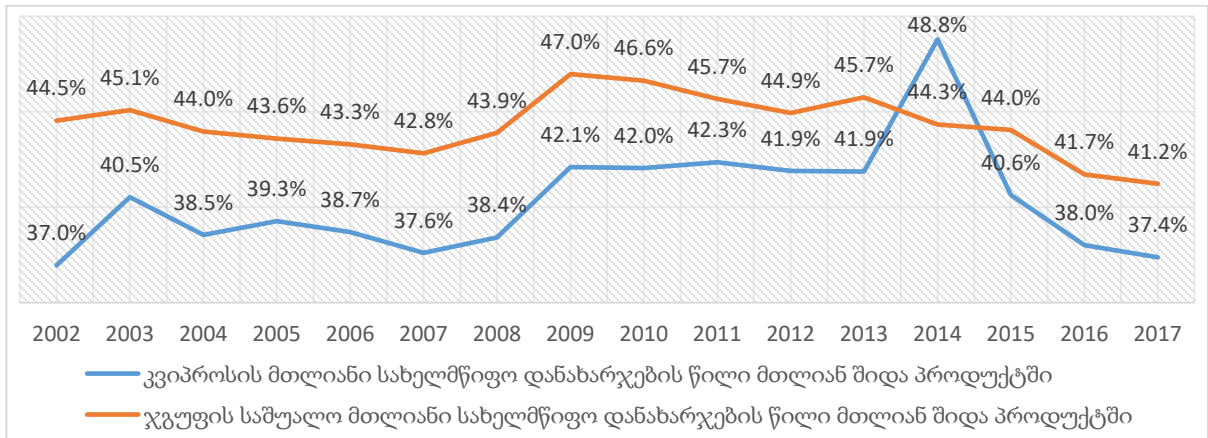
ცხრილი N112

სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	საბინაო - კომუნალური მეურნეობა	ჯანმრთელობის დაცვა	დასვენება, კულტურა, რელიგია	განათლება	სოციალური დაცვა
2002	2.1%	2.9%	1.0%	5.5%	9.0%
2003	2.4%	3.1%	1.1%	6.2%	9.8%
2004	2.0%	2.8%	1.0%	6.0%	10.4%
2005	2.1%	2.8%	1.1%	5.9%	11.0%
2006	2.1%	2.8%	1.1%	5.9%	10.6%
2007	2.3%	2.6%	1.2%	5.9%	10.0%
2008	2.4%	2.7%	1.2%	6.3%	10.2%
2009	2.9%	3.0%	1.2%	6.7%	11.5%
2010	2.5%	3.0%	1.2%	6.9%	12.2%
2011	2.4%	3.1%	1.2%	6.7%	12.6%
2012	2.1%	3.0%	1.0%	6.3%	12.9%
2013	1.9%	3.1%	0.9%	6.8%	13.4%
2014	2.2%	2.6%	0.9%	6.0%	13.7%
2015	1.8%	2.6%	0.9%	6.0%	13.6%
2016	1.5%	2.6%	0.9%	5.9%	13.5%
2017	1.6%	2.6%	0.9%	5.7%	13.0%
საშუალო	2.2%	2.8%	1.0%	6.2%	11.7%

ობის დაცვის კომპონენტები 1.4%-ით და 2.8%-ით ჩამორჩებიან ჯგუფის საშუალო შესაბამის ნიშნულებს. ჯგუფის საშუალო ნიშნულზე 1.4%-იანი მეტობით, აღსანიშნავია საბინაო - კომუნალური მეურნეობის წილობრივი გადანაწილება. ხოლო დანარჩენი ცვლადების გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტში, ინდივიდუალურად ორ პროცენტზე ნაკლებია.

მთლიანობაში, კვიპროსის მთავრობა საშუალოდ 4%-ით ნაკლებს ხარჯავს ეკონომიკაში ვიდრე კვლევაში მონაწილე ქვეყნების საშუალო მაჩვენებელია. თუმცა გრაფიკი 16 გვიჩვენებს, რომ 2014 წელი საკმაოდ ტურბულენტური იყო კვიპროსის მთავრობისთვის ვინაიდან საპირისპირო ტენდენცია ფიქსირდება.

გრაფიკი N19



რაც შეეხება კვლევის დანარჩენ პარამეტრებს, იხილეთ ცხრილი 113-114, საოჯახო მეურნეობების წილი ლიდერობს 64.1%-ით, რაც ჯგუფის საშუალო მაჩვენებელზე 4.8%-ით მეტია. შემდეგ პოზიციას იმპორტი და ექსპორტი იკავებენ დაახლოებით ჯგუფურ მაჩვენებელზე ათ პროცენტის მეტი ნიშნულებით, თუმცა მათ შორის 2.3%-იანი უარყოფითი სალდოთი. მეოთხე პოზიციაზეა საგადასახადო შემოსავლები საშუალოდ 37.3%-ით, რაც 2.6%-ით ნაკლებია ჯგუფის საშუალო მაჩვენებელზე. ასვე ჯგუფის საშუალოსთან მიმართებით ნაკლები პროცენტული გადანაწილებები უფიქსირდებათ მთლიანი კაპიტალის ფორმირების 2.6%-ით, მთლიანი შიდა დანაზოგის 2.7%-ით, წარმოების 11.6%-ით და მთლიანი რეზერვების 3.9%-ით ცვლადებს. დასაქმებულთა წილით მთლიან პოპულაციაში კვიპროსი 4.9%-ით აღემატება, ხოლო ინფლაციის კუთხით კი 1.1%-ით ნაკლებია საშუალო მაჩვენებლებზე.

ცხრილი N113

მაკროეკონომიკური ცვლადების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	საოჯახო მეურნეობების დანახარჯი	მთლიანი კაპიტალის ფორმირება	ექსპორტი	იმპორტი	საგადასახადო შემოსავლები
2002	60.7%	20.5%	62.4%	61.2%	32.9%
2003	60.0%	19.7%	57.8%	56.2%	34.6%
2004	60.6%	22.1%	56.9%	57.0%	34.9%
2005	60.7%	22.4%	55.7%	56.2%	37.1%
2006	60.6%	24.6%	53.4%	56.4%	37.7%
2007	63.1%	24.4%	53.3%	58.0%	40.8%
2008	65.9%	28.9%	50.1%	62.9%	39.3%
2009	62.9%	22.9%	48.7%	54.1%	36.7%
2010	64.1%	23.8%	50.2%	57.5%	37.3%
2011	64.3%	18.8%	52.9%	55.7%	36.7%
2012	65.7%	16.1%	53.4%	54.7%	36.4%
2013	66.3%	13.2%	58.6%	57.2%	36.7%
2014	68.5%	12.3%	62.0%	60.3%	39.8%
2015	68.4%	14.2%	64.5%	64.3%	39.3%
2016	67.6%	16.6%	64.5%	65.1%	38.3%
2017	66.9%	20.6%	64.8%	68.3%	39.1%
საშუალო	64.1%	20.1%	56.8%	59.1%	37.3%

ცხრილი N114

მაკროეკონომიკური ცვლადების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან, მთლიან პოპულაციასთან და საშუალო ინფლაციასთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	დასაქმებულთა წილი მთლიან პოპულაციაში	წარმოება	მთლიანი შიდა დანაზოგი	მთლიანი რეზერვები	ინფლაცია
2002	46.5%	17.9%	21.6%	27.3%	2.8%
2003	47.7%	18.0%	21.2%	23.3%	4.0%
2004	48.9%	18.1%	21.9%	23.6%	1.9%
2005	50.0%	17.9%	21.9%	24.0%	2.0%
2006	50.2%	17.8%	21.7%	28.7%	2.2%
2007	51.4%	18.2%	19.6%	26.6%	2.2%
2008	52.0%	17.9%	16.2%	3.7%	4.4%
2009	50.6%	16.0%	17.5%	4.9%	0.2%
2010	49.5%	14.7%	16.6%	4.5%	2.6%
2011	48.3%	12.7%	16.0%	4.3%	3.5%
2012	45.6%	11.4%	14.9%	4.7%	3.1%
2013	42.7%	10.0%	14.6%	3.8%	0.4%
2014	42.3%	9.4%	14.1%	3.9%	-0.3%
2015	43.5%	9.7%	14.4%	4.1%	-1.5%
2016	45.4%	10.3%	16.0%	4.0%	-1.2%
2017	47.0%	11.4%	17.0%	3.9%	0.7%
საშუალო	47.6%	14.5%	17.8%	12.2%	1.7%

4.1.2.4 ლატვია

ლატვიამ, სანამ 2014 წელს გახდებოდა ევროკავშირის და 2016 წელს OECD-ის წევრი ქვეყანა, წინასწარ გაათანამედროვა თავისი საბიუჯეტო პროცესირება ძირფესვიანი რეფორმების გატარებით, როგორცაა: ფისკალური წესების დახვეწა, საშუალო ვადიან ბიუჯეტირება და ფინანსური რისკ მენეჯმენტის და აღმოჩენის ინოვაციური მიდგომების დანერგვა. უახლოეს წარსულში ლატვიამ დიდი ძალისხმევა დაუთმო სტრატეგიული დაგეგმარების დოკუმენტების დაკავშირებას საბიუჯეტო რესურსებთან. ლატვიის ღია მთავრობის მყარი ტრადიცია ფართოდ აისახება ბიუჯეტის ტრანსპარენტულობის მიდგომებთან, რომელიც მოიცავს აქტიურ საბიუჯეტო კომუნიკაციებს, სოციალური მედიის გამოყენებას, მონაცემთა ბაზების ვიზუალიზაციის ტექნიკის გამოყენებას. 2016 წლიდან ასევე დანერგილი იქნა ეგრეთ წოდებულ „აღმნიშვნელი ბარათი“, რომელიც საბიუჯეტო პოლიტიკის მიზნებს და რესურსებს შორის კავშირს გვიჩვენებს (OECD, 2019).

ლატვიის მთავრობის დანახარჯობრივ პრიორიტეტშიც, იხილეთ ცხრილი 115-116, სოციალური დაცვა ლიდერობს 29.4%-ით და საერთო ჯგუფურ მაჩვენებელს 4.8%-ით ჩამორჩება. თითქმის იდენტური პროცენტული გადანაწილება გვევლინება სიდიდით შემდგომ პოზიციაზე მყოფ განათლების 15.5% და ეკონომიკური საქმიანობის 15.3% ცვლადებზე, რომლებიც 4.6%-ით და 2.9%-ით აღემატებიან ჯგუფის საერთო საშუალო ნიშნულებს. ჯგუფის საშუალო შედეგთან 3.5%-ით და 2.3%-ით ნაკლები ალოკაცია მიემართება საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურებაზე და ჯანმრთელობის დაცვაზე. თუმცა ლატვიის მთავრობა საზოგადოებრივი წესრიგი და უშიშროებაზე და დასვენება-კულტურა-რელიგიაზე, სეგმენტის საშუალოსთან შედარებით 1.2%-ით და 1.5%-ით მეტს მიმართავს. საბინაო-კომუნალური მეურნეობაზე გაწეული ხარჯებიც მნიშვნელოვანია ლატვიის მთავრობისთვის, რაზეც 1.3%-ით მეტს ხარჯავს. რასაც ვერ ვიტყვით თავდაცვის და გარემოს დაცვის ნიშნულებზე.

ცხრილი N115

სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება საერთო ხარჯებში წლების მიხედვით					
წელი	საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურება	თავდაცვა	საზოგადოებრივი წესრიგი და უშიშროება	ეკონომიკური საქმიანობა	გარემოს დაცვა
2002	10.9%	3.1%	6.5%	12.6%	0.9%
2003	11.5%	3.2%	6.7%	13.9%	0.9%
2004	12.2%	3.6%	6.7%	13.3%	1.4%
2005	11.1%	3.4%	6.5%	15.0%	2.0%
2006	11.4%	4.0%	7.1%	15.1%	1.8%
2007	11.4%	4.1%	7.3%	14.5%	2.6%
2008	10.0%	3.9%	5.8%	17.7%	2.2%
2009	10.5%	2.7%	4.7%	18.0%	0.4%
2010	10.6%	2.3%	4.2%	21.3%	0.7%
2011	11.7%	2.4%	4.5%	17.3%	1.7%
2012	12.6%	2.4%	4.7%	15.8%	1.9%
2013	12.8%	2.4%	5.1%	15.1%	1.8%
2014	13.0%	2.3%	5.3%	14.8%	1.8%
2015	13.5%	2.7%	5.2%	13.6%	1.7%
2016	12.0%	4.4%	5.8%	12.8%	1.5%
2017	10.7%	4.4%	6.2%	14.7%	1.5%
საშუალო	11.6%	3.2%	5.8%	15.3%	1.5%

ცხრილი N116

სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება საერთო ხარჯებში წლების მიხედვით					
წელი	საბინაო - კომუნალური მეურნეობა	ჯანმრთელობის დაცვა	დასვენება, კულტურა, რელიგია	განათლება	სოციალური დაცვა
2002	3.8%	10.3%	3.8%	16.2%	32.0%
2003	3.6%	9.6%	3.5%	15.9%	31.1%
2004	3.5%	9.7%	3.6%	17.1%	29.1%
2005	3.5%	11.9%	3.8%	15.5%	27.2%
2006	3.9%	11.8%	4.5%	15.7%	24.6%
2007	3.6%	11.9%	5.0%	16.4%	23.4%
2008	3.2%	11.5%	4.8%	16.8%	24.1%
2009	2.4%	10.4%	4.0%	15.2%	31.7%
2010	3.3%	9.2%	3.6%	13.7%	31.2%
2011	3.2%	10.2%	4.3%	14.5%	30.2%
2012	3.2%	10.2%	4.0%	15.1%	30.0%
2013	3.2%	9.7%	4.2%	15.2%	30.6%
2014	2.9%	10.0%	4.4%	15.5%	30.0%
2015	2.6%	9.8%	4.2%	15.5%	31.1%
2016	2.4%	10.1%	3.9%	14.8%	32.4%
2017	2.9%	9.3%	4.4%	15.2%	30.8%
საშუალო	3.2%	10.3%	4.1%	15.5%	29.4%

რაც შეეხება იგივე პარამეტრების, იხილეთ ცხრილი 117-118, წილობრივ გადანაწილებას ლატვიის მთლიან შიდა პროდუქტთან, კვლავ სოციალური დაცვა ლიდერობს 11.1%-ით, რაც მთლიანი ჯგუფის საშუალო მაჩვენებელს ზუსტად ოთხი პროცენტით ჩამორჩება. მსგავსი 5.8%-იანი წილობრივი გადანაწილებებით განათლების და ეკონომიკური საქმიანობის ნიშნულები მცირედით აღემატებიან სეგმენტის საშუალო მაჩვენებლებს. ჯგუფის საერთო მაჩვენებლებს ასევე ჩამორჩებიან საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურება 2.3%-ით და ჯანმრთელობის დაცვა 1.7%-ით. ხოლო რაც შეეხება დანარჩენ სახელმწიფო დანახარჯების საშუალო წილობრივ გადანაწილებებს, მთლიან შიდა პროდუქტში, 2%-ის ფარგლებში ვარიირებენ.

ცხრილი N117

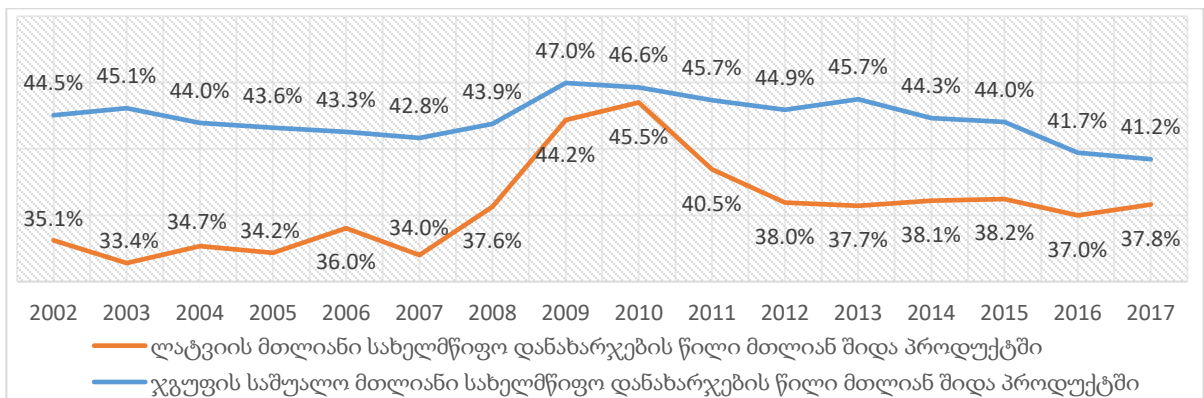
სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურება	თავდაცვა	საზოგადოებრივი წესრიგი და უშიშროება	ეკონომიკური საქმიანობა	გარემოს დაცვა
2002	3.8%	1.1%	2.3%	4.4%	0.3%
2003	3.8%	1.1%	2.2%	4.6%	0.3%
2004	4.2%	1.2%	2.3%	4.6%	0.5%
2005	3.8%	1.2%	2.2%	5.1%	0.7%
2006	4.1%	1.4%	2.6%	5.5%	0.7%
2007	3.9%	1.4%	2.5%	4.9%	0.9%
2008	3.8%	1.5%	2.2%	6.7%	0.8%
2009	4.6%	1.2%	2.1%	8.0%	0.2%
2010	4.8%	1.1%	1.9%	9.7%	0.3%
2011	4.7%	1.0%	1.8%	7.0%	0.7%
2012	4.8%	0.9%	1.8%	6.0%	0.7%
2013	4.8%	0.9%	1.9%	5.7%	0.7%
2014	4.9%	0.9%	2.0%	5.6%	0.7%
2015	5.1%	1.0%	2.0%	5.2%	0.7%
2016	4.4%	1.6%	2.2%	4.7%	0.5%
2017	4.1%	1.7%	2.3%	5.5%	0.6%
საშუალო	4.4%	1.2%	2.1%	5.8%	0.6%

ცხრილი N118

სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	საბინაო - კომუნალური მეურნეობა	ჯანმრთელობის დაცვა	დასვენება, კულტურა, რელიგია	განათლება	სოციალური დაცვა
2002	1.3%	3.6%	1.3%	5.7%	11.2%
2003	1.2%	3.2%	1.2%	5.3%	10.4%
2004	1.2%	3.3%	1.2%	5.9%	10.1%
2005	1.2%	4.1%	1.3%	5.3%	9.3%
2006	1.4%	4.3%	1.6%	5.7%	8.9%
2007	1.2%	4.0%	1.7%	5.6%	7.9%
2008	1.2%	4.3%	1.8%	6.3%	9.1%
2009	1.1%	4.6%	1.8%	6.7%	14.0%
2010	1.5%	4.2%	1.6%	6.2%	14.2%
2011	1.3%	4.1%	1.7%	5.9%	12.2%
2012	1.2%	3.9%	1.5%	5.7%	11.4%
2013	1.2%	3.7%	1.6%	5.7%	11.5%
2014	1.1%	3.8%	1.7%	5.9%	11.4%
2015	1.0%	3.8%	1.6%	5.9%	11.9%
2016	0.9%	3.7%	1.4%	5.5%	12.0%
2017	1.1%	3.5%	1.7%	5.8%	11.7%
საშუალო	1.2%	3.9%	1.6%	5.8%	11.1%

ქვემოთ მოცემული გრაფიკული გამოსახულება 17-იც ნათლად გვიჩვენებს, რომ ლატვიის მთავრობაც საშუალოდ 6.7%-ით ნაკლებს ხარჯავს, ვიდრე ჯგუფის საშუალო მაჩვენებელია. ცოტა გადახრები პოსტ ფინანსური კრიზისის პერიოდს ეხება, თუმცა მისი ფაქტორების გაუვნებელყოფის შემდგომ ისევ ჩვეულ რეჟიმს უბრუნდება.

გრაფიკი N20



კვლევაში მონაწილე დანარჩენი ლატვიის მაკროეკონომიკური ცვლადების წილობრივ გადანაწილებაში, იხილეთ ცხრილი 119-120, საოჯახო მეურნეობების დანახარჯები ლიდერობს 60.2%-ით, რაც ოდნავ უსწრებს ჯგუფის საშუალო მაჩვენებელს. შემდეგ პოზიციას იმპორტი და ექსპორტი იკავებენ დაახლოებით ჯგუფურ მაჩვენებლებზე შვიდ და სამ პროცენტიათი მეტი ნიშნულებით, თუმცა მათ შორის საკმაოდ დიდი 7.7%-იანი უარყოფითი სალდოთი. მეოთხე პოზიციაზე საგადასახადო შემოსავლები გვევლინება საშუალოდ 35.4%-ით, რაც მთლიანი ჯგუფის მაჩვენებელს 4.7%-ით ჩამორჩება, ხოლო საბიუჯეტო დანახარჯებთან მიმართებით კვლევის პერიოდში, 2.4%-იან დეფიციტურ ხარჯვას აქვს ადგილი. შემდეგი მაკროეკონომიკური ცვლადი მთლიანი კაპიტალის ფორმირება 7.2%-ით აღემატება საერთო ნიშნულს. რაც შეეხება წარმოების ცვლადს იგი 5.3%-ით ჩამორჩება საერთო ნიშნულს. თითქმის იდენტურია მთლიანი შიდა დანაზოგის ნიშნული ჯგუფის საერთოსი. ხოლო მთლიანი რეზერვების 2.2%-ით აღემატება საერთო მაჩვენებელს. მასიური 15.6%-იანი ნიშნულით ჩამორჩება სეგმენტის საშუალოს, დასაქმებულთა რაოდენობის წილობრივი გადანაწილება მთლიან პოპულაციაში, ხოლო ინფლაციური პროცესები ლატვიის ქვეყანაში ჯგუფის საშუალოსთან შედარებით 1.1%-ით მაღალია.

ცხრილი N119

მაკროეკონომიკური ცვლადების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	საოჯახო მეურნეობების დანახარჯი	მთლიანი კაპიტალის ფორმირება	ექსპორტი	იმპორტი	საგადასახადო შემოსავლები
2002	61.3%	28.2%	36.6%	46.7%	32.8%
2003	61.1%	30.2%	36.1%	48.7%	31.9%
2004	61.5%	33.0%	39.1%	54.6%	33.8%
2005	60.2%	35.1%	43.2%	57.7%	33.8%
2006	63.0%	39.2%	40.0%	60.6%	35.5%
2007	58.9%	41.5%	38.5%	57.5%	33.5%
2008	57.1%	35.1%	39.5%	52.5%	33.4%
2009	59.5%	22.0%	42.6%	44.2%	35.0%
2010	62.7%	19.3%	53.7%	55.1%	36.8%
2011	60.5%	25.2%	57.8%	62.8%	36.2%
2012	59.7%	26.2%	61.3%	65.8%	36.8%
2013	60.5%	24.3%	60.3%	63.9%	36.6%
2014	60.0%	22.7%	60.7%	62.2%	36.6%
2015	59.2%	22.2%	60.4%	60.9%	36.9%
2016	58.9%	20.7%	60.0%	58.8%	37.0%
2017	58.6%	22.2%	61.1%	61.0%	37.2%
საშუალო	60.2%	27.9%	49.4%	57.1%	35.2%

ცხრილი N120

მაკროეკონომიკური ცვლადების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან, მთლიან პოპულაციასთან და საშუალო ინფლაციასთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	დასაქმებულთა წილი მთლიან პოპულაციაში	წარმოება	მთლიანი შიდა დანახოვი	მთლიანი რეზერვები	ინფლაცია
2002	41.0%	22.7%	18.0%	13.5%	2.0%
2003	41.7%	21.4%	17.6%	12.7%	2.9%
2004	42.2%	21.6%	17.5%	13.8%	6.2%
2005	43.1%	20.3%	20.7%	14.0%	6.9%
2006	46.0%	20.9%	18.6%	20.5%	6.6%
2007	48.2%	21.7%	22.5%	18.2%	10.1%
2008	48.1%	21.8%	22.2%	14.9%	15.3%
2009	41.8%	21.1%	20.4%	26.3%	3.3%
2010	39.8%	20.8%	17.8%	32.5%	-1.2%
2011	41.3%	21.0%	20.2%	22.7%	4.2%
2012	42.5%	21.0%	21.7%	26.4%	2.3%
2013	43.9%	20.4%	20.7%	26.0%	0.0%
2014	43.8%	19.7%	21.2%	10.5%	0.7%
2015	44.8%	19.6%	21.7%	12.9%	0.2%
2016	45.0%	18.8%	21.9%	12.7%	0.1%
2017	45.4%	19.7%	22.3%	14.8%	2.9%
საშუალო	43.7%	20.8%	20.3%	18.3%	3.9%

4.1.2.5 ლიტვა

ლიტვაში ბიუჯეტის ფორმულირება ეფექტური თანამედროვე პრაქტიკაა და როგორც იკვეთება გადაწყვეტილებები შესაბამის დონეზე კეთდება პროგრამებზე და შესრულებაზე ყურადღების გამახვილებით. სისტემა ზოგადად გამჭვირვალე ინფორმაციას ქმნის, რომელის იმპლემენტაციაც ბიუჯეტის კვარტალური ანგარიშებით ხორციელდება. არსებული რეფორმები, როგორც ჩანს, აძლიერებს პოლიტიკის შინაარსს და ბიუჯეტის ფოკუსირებას და აგრეთვე აძლევს მეტ კონტროლს მთავრობის მინისტრებს. ამასთან, გათვალისწინებული უნდა იქნას, რომ სისტემა არ იყოს ძალიან პროცესირებაზე ორიენტირებული და არ იქონიოს მავნე გავლენა, ამჟამინდელი სისტემის ზემოდან ქვემოთ მიდგომის ბიუჯეტირების ელემენტებზე (Hawkesworth et. al. 2010).

ლიტვის სახელმწიფოსთვის საბიუჯეტო პრიორიტეტებს, იხილეთ ცხრილი 121-122, სოციალური დაცვა 31,6%-ით და ჯანმრთელობის დაცვა წარმოადგენენ, თუმცა პირველ შემთხვევაში თუ საშუალო ნიშნული ჯგუფის საშუალო მაჩვენებელს 2.6%-ით ჩამოუვარდება, მეორე შემთხვევაში ნიშნული 2.8%-ით აღემატება. ასევე დიდი ყურადღება ექცევა განათლების დონეს და მისი მაჩვენებელი ჯგუფის საერთო მაჩვენებელზე 4.4%-ით მეტია. მცირედით საპირისპირო სიტუაცია ფიქსირდება საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურების და ეკონომიკური ცვლადების მიმართებით, სადაც ნიშნულები ჯგუფის საერთო მაჩვენებლებს 2.8%-ით და 2.4%-ით ჩამორჩებიან. თითქმის იდენტური მაჩვენებლები ფიქსირდება საზოგადოებრივი წესრიგი და უშიშროების, თავდაცვის, დასვენება-კულტურა-რელიგიის და გარემოს დაცვის პროცენტული წილების გადანაწილების მიმართულებით. მაშინ როცა ლიტვის მთავრობა საბინაო - კომუნალური მეურნეობის მიმართულებით 1%-ით ნაკლებ დაფინანსებას მიმართავს.

ცხრილი N121

სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება საერთო ხარჯებში წლების მიხედვით					
წელი	საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურება	თავდაცვა	საზოგადოებრივი წესრიგი და უშიშროება	ეკონომიკური საქმიანობა	გარემოს დაცვა
2002	12.7%	4.2%	5.4%	12.1%	0.3%
2003	12.9%	4.2%	5.5%	11.5%	0.3%
2004	14.7%	4.1%	5.5%	12.4%	1.2%
2005	14.9%	4.2%	5.2%	11.2%	1.7%
2006	12.4%	4.7%	5.3%	12.1%	2.2%
2007	11.5%	5.2%	4.8%	11.8%	2.5%
2008	10.4%	3.7%	4.9%	12.1%	2.2%
2009	9.9%	3.0%	4.3%	8.8%	2.6%
2010	10.8%	2.8%	4.5%	10.6%	3.2%
2011	11.2%	2.4%	4.5%	18.1%	1.7%
2012	12.4%	2.8%	5.0%	9.0%	2.2%
2013	14.9%	2.7%	4.7%	9.7%	1.3%
2014	13.5%	2.9%	4.8%	9.2%	1.6%
2015	12.4%	3.8%	4.7%	10.2%	1.5%
2016	11.9%	4.6%	4.3%	8.9%	1.4%
2017	10.6%	5.1%	4.5%	8.4%	1.3%
საშუალო	12.3%	3.8%	4.9%	11.0%	1.7%

ცხრილი N122

სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება საერთო ხარჯებში წლების მიხედვით					
წელი	საბინაო - კომუნალური მეურნეობა	ჯანმრთელობის დაცვა	დასვენება, კულტურა, რელიგია	განათლება	სოციალური დაცვა
2002	1.2%	14.4%	2.6%	17.2%	29.9%
2003	1.0%	14.9%	2.5%	17.0%	30.2%
2004	0.8%	12.1%	2.3%	17.0%	29.9%
2005	0.9%	14.5%	2.6%	15.9%	28.8%
2006	0.9%	15.5%	2.9%	15.6%	28.5%
2007	0.8%	14.9%	2.9%	15.1%	30.4%
2008	1.0%	14.7%	2.9%	16.1%	31.9%
2009	1.1%	14.9%	2.7%	16.1%	36.6%
2010	0.8%	16.4%	2.3%	15.2%	33.4%
2011	0.7%	15.6%	2.2%	14.3%	29.3%
2012	0.7%	16.3%	2.3%	16.1%	33.1%
2013	0.7%	15.9%	2.3%	15.8%	32.0%
2014	1.0%	15.9%	2.6%	15.5%	33.0%
2015	0.9%	16.5%	2.7%	15.5%	31.8%
2016	1.1%	17.0%	3.0%	15.1%	32.8%
2017	1.3%	17.1%	3.2%	14.8%	33.9%
საშუალო	0.9%	15.4%	2.6%	15.8%	31.6%

მთლიან შიდა პროდუქტთან გადანაწილების კუთხითაც, იხილეთ ცხრილი 123-124, სოციალური დაცვა ლიდერობს 11.5%-ით, რაც საკმაოდ ჩამორჩება ჯგუფის საშუალო ნიშნულს 3.6%-ით. შემდეგი თითქმის იდენტური გადანაწილებით განათლება და ჯანმრთელობის დაცვა წარმოგვიდგებიან. ჯგუფის საშუალო ნიშნულებს 2.2%-ით და 1.5%-ით ჩამორჩებიან საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურების და ეკონომიკური საქმიანობის წილობრივი დანახარჯები. ხოლო რაც შეეხება დანარჩენი ხუთი სახელმწიფო დანახარჯების საშუალო წილობრივ გადანაწილებებს, ისინი ინდივიდუალურად 2%-იან ნიშნულებში გვევლინებიან.

ცხრილი N123

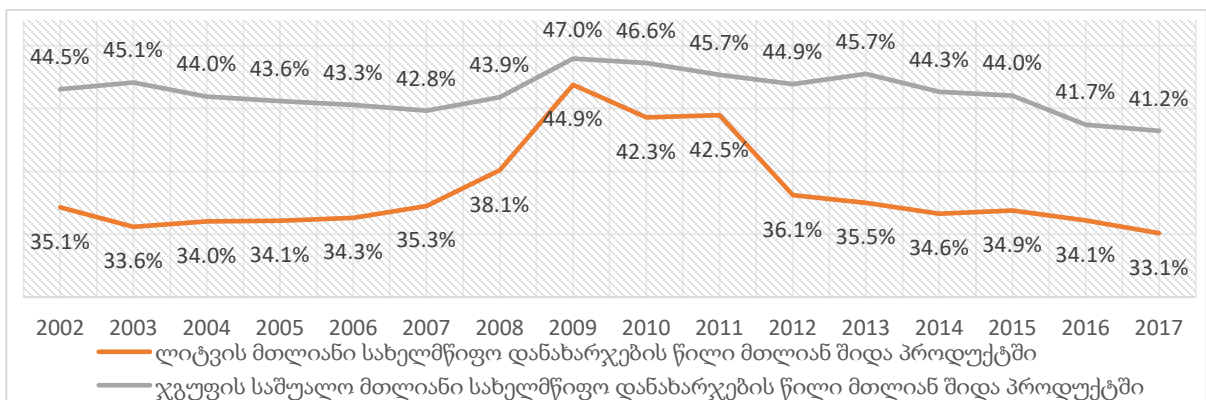
სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურება	თავდაცვა	საზოგადოებრივი წესრიგი და უშიშროება	ეკონომიკური საქმიანობა	გარემოს დაცვა
2002	4.5%	1.5%	1.9%	4.2%	0.1%
2003	4.3%	1.4%	1.9%	3.9%	0.1%
2004	5.0%	1.4%	1.9%	4.2%	0.4%
2005	5.1%	1.4%	1.8%	3.8%	0.6%
2006	4.2%	1.6%	1.8%	4.1%	0.8%
2007	4.0%	1.8%	1.7%	4.2%	0.9%
2008	4.0%	1.4%	1.9%	4.6%	0.8%
2009	4.4%	1.4%	1.9%	3.9%	1.2%
2010	4.6%	1.2%	1.9%	4.5%	1.3%
2011	4.7%	1.0%	1.9%	7.7%	0.7%
2012	4.5%	1.0%	1.8%	3.3%	0.8%
2013	5.3%	1.0%	1.7%	3.4%	0.5%
2014	4.7%	1.0%	1.7%	3.2%	0.6%
2015	4.3%	1.3%	1.6%	3.5%	0.5%
2016	4.0%	1.6%	1.5%	3.0%	0.5%
2017	3.5%	1.7%	1.5%	2.8%	0.4%
საშუალო	4.5%	1.4%	1.8%	4.0%	0.6%

ცხრილი N124

სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	საბინაო - კომუნალური მეურნეობა	ჯანმრთელობის დაცვა	დასვენება, კულტურა, რელიგია	განათლება	სოციალური დაცვა
2002	0.4%	5.1%	0.9%	6.0%	10.5%
2003	0.3%	5.0%	0.8%	5.7%	10.1%
2004	0.3%	4.1%	0.8%	5.8%	10.2%
2005	0.3%	4.9%	0.9%	5.4%	9.8%
2006	0.3%	5.3%	1.0%	5.4%	9.8%
2007	0.3%	5.2%	1.0%	5.3%	10.7%
2008	0.4%	5.6%	1.1%	6.1%	12.1%
2009	0.5%	6.7%	1.2%	7.2%	16.4%
2010	0.3%	6.9%	1.0%	6.4%	14.1%
2011	0.3%	6.6%	1.0%	6.1%	12.4%
2012	0.3%	5.9%	0.8%	5.8%	12.0%
2013	0.3%	5.6%	0.8%	5.6%	11.4%
2014	0.3%	5.5%	0.9%	5.4%	11.4%
2015	0.3%	5.8%	0.9%	5.4%	11.1%
2016	0.4%	5.8%	1.0%	5.1%	11.2%
2017	0.4%	5.7%	1.1%	4.9%	11.2%
საშუალო	0.3%	5.6%	1.0%	5.7%	11.5%

გრაფიკი 21-ის ანალიზიც თვალნათლივ გვიჩვენებს ლიტვის სახელმწიფო დანახარჯების მიმდინარეობის ტენდენციას წლების მიხედვით, რომელიც საშუალოდ 7.9%-ით ჩამორჩება კვლევაში მონაწილე ქვეყნების საშუალო მაჩვენებლებს.

გრაფიკი N21



ცხრილი N125

მაკროეკონომიკური ცვლადების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	საოჯახო მეურნეობების დანახარჯი	მთლიანი კაპიტალის ფორმირება	ექსპორტი	იმპორტი	საგადასახადო შემოსავლები
2002	64.2%	20.6%	47.3%	53.0%	33.3%
2003	64.2%	21.8%	46.2%	52.0%	32.3%
2004	64.9%	22.7%	47.3%	54.4%	32.6%
2005	56.2%	21.0%	47.0%	53.3%	29.4%
2006	64.2%	26.7%	55.6%	65.9%	34.0%
2007	63.3%	32.1%	50.4%	63.5%	34.4%
2008	64.8%	27.9%	57.1%	68.7%	35.0%
2009	67.9%	12.4%	51.9%	53.6%	35.8%
2010	63.8%	18.0%	65.3%	67.2%	35.4%
2011	62.3%	21.7%	75.0%	77.5%	33.5%
2012	62.0%	19.4%	81.6%	80.8%	33.0%
2013	62.3%	19.5%	84.1%	82.8%	32.9%
2014	62.0%	19.0%	81.1%	79.0%	34.0%
2015	62.4%	20.6%	75.8%	76.3%	34.6%
2016	63.8%	17.7%	74.1%	72.8%	34.4%
2017	62.7%	17.9%	80.9%	78.1%	33.6%
საშუალო	63.2%	21.2%	63.8%	67.4%	33.6%

ცხრილი N126

მაკროეკონომიკური ცვლადების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან, მთლიან პოპულაციასთან და საშუალო ინფლაციასთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	დასაქმებულთა წილი მთლიან პოპულაციაში	წარმოება	მთლიანი შიდა დანახოვი	მთლიანი რეზერვები	ინფლაცია
2002	40.4%	26.2%	15.0%	16.5%	0.3%
2003	41.5%	27.8%	16.0%	17.9%	-1.1%
2004	41.5%	29.6%	15.6%	15.7%	1.2%
2005	42.3%	25.8%	14.7%	12.9%	2.7%
2006	43.0%	30.0%	16.5%	18.8%	3.8%
2007	44.5%	29.6%	19.0%	19.1%	5.8%
2008	44.4%	29.2%	16.3%	13.7%	11.1%
2009	41.3%	25.1%	10.7%	17.6%	4.2%
2010	39.7%	26.1%	16.1%	17.9%	1.2%
2011	41.0%	28.0%	19.2%	18.9%	4.1%
2012	42.4%	27.8%	20.2%	19.8%	3.2%
2013	43.5%	27.3%	20.7%	17.4%	1.2%
2014	44.8%	27.5%	21.1%	18.4%	0.2%
2015	45.7%	26.6%	20.1%	4.1%	-0.7%
2016	47.1%	25.8%	19.0%	6.1%	0.7%
2017	47.5%	26.0%	20.6%	9.2%	3.7%
საშუალო	43.2%	27.4%	17.6%	15.2%	2.6%

საკმაოდ საინტერესო ინფორმაციის ამოკითხვა შეგვიძლია, იხილეთ ცხრილი 125-126, დანარჩენი მაკროეკონომიკური ცვლადების ანალიზისას. შესაბამისად, მიუხედავად საოჯახო მეურნეობების დანახარჯების საკმაოდ მაღალი 63.2%-იან ნიშნულისა, რომელიც ამავე დროს თითქმის ოთხი პროცენტით აღემატება ჯგუფის საშუალო ნიშნულს. მოწინავე პოზიციებზე იმპორტი 67.4% და ექსპორტი 63.8% წარმოგვიდგებიან, რაც ორივე შემთხვევაში თითქმის ოც პროცენტის მეტობის გამომსახველია. შემდეგ პოზიციაზე საგადასახადო შემოსავლები წარმოგვიდგება ჯგუფის საშუალოზე 6.3%-ით ნაკლები. სეგმენტის საშუალოზე 1.3%-ით მეტს აფიქსირებს წარმოების ნიშნული. ხოლო მთლიანი კაპიტალის ფორმირება, მთლიანი შიდა დანახოგი და მთლიანი რეზერვები მცირედით ჩამორჩებიან ჯგუფის საშუალო ნიშნულებს.

საკმაოდ პოზიტიური შედეგები აქვთ დასაქმებულთა რაოდენობას მთლიან პოპულაციაში, რომელიც მცირედით მაგრამ მაინც აღემატება საშუალო ნიშნულს და ინფლაციას რომელიც ასევე მცირედით ჩამორჩება საერთო ნიშნულს.

4.1.2.6 მალტა

მალტის მთავრობის მთავარ პრიორიტეტსაც, იხილეთ ცხრილი 127-128, სოციალური დაცვის ინდიკატორი წარმოადგენს 31.8%-ით, რაც ჯგუფურ საშუალო ნიშნულს 2.4%-ით ჩამორჩება. სიდიდით მეორე დანახარჯობრივ კატეგორიას კი 16.8%-ით საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურება წარმოადგენს, რაც ჯგუფის საშუალოზე 1.7%-ით მეტია. შემდეგ კომპონენტებს ჯანმრთელობის დაცვას და განათლებას თითქმის იდენტური პროცენტული გადანაწილება უკავიათ საერთო ხარჯებში და ჯგუფის საშუალო მაჩვენებლებსაც 1%-ით და 1.9%-ით აღემატებიან. საერთო ხარჯებში ასევე მნიშვნელოვანი წილი უკავია ეკონომიკურ საქმიანობას 12.7%-ით, რაც ოდნავ აღემატება ჯგუფის საშუალო ნიშნულს. მალტის მთავრობა საშუალოსთან შედა-

ცხრილი N127

სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება საერთო ხარჯებში წლების მიხედვით					
წელი	საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურება	თავდაცვა	საზოგადოებრივი წესრიგი და უშიშროება	ეკონომიკური საქმიანობა	გარემოს დაცვა
2002	17.0%	1.7%	3.7%	12.8%	2.1%
2003	14.4%	1.8%	3.5%	19.7%	3.0%
2004	18.1%	2.2%	3.7%	11.6%	3.2%
2005	16.6%	2.0%	3.5%	13.1%	3.4%
2006	17.1%	1.6%	3.3%	12.8%	3.6%
2007	16.9%	1.5%	3.4%	12.8%	3.9%
2008	17.2%	1.5%	3.3%	15.6%	3.6%
2009	18.7%	2.1%	3.5%	10.5%	3.7%
2010	16.6%	1.9%	3.4%	10.8%	4.7%
2011	17.5%	2.0%	3.4%	10.7%	3.1%
2012	16.6%	1.6%	3.2%	11.3%	3.1%
2013	16.7%	1.5%	3.3%	12.1%	3.3%
2014	16.6%	1.8%	3.2%	12.4%	3.6%
2015	16.1%	2.0%	3.0%	12.5%	4.9%
2016	16.5%	1.6%	3.1%	12.0%	2.6%
2017	15.9%	1.4%	3.1%	12.7%	2.6%
საშუალო	16.8%	1.8%	3.3%	12.7%	3.4%

ცხრილი N128

სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება საერთო ხარჯებში წლების მიხედვით					
წელი	საბინაო - კომუნალური მეურნეობა	ჯანმრთელობის დაცვა	დასვენება, კულტურა, რელიგია	განათლება	სოციალური დაცვა
2002	2.2%	13.1%	1.5%	14.1%	31.7%
2003	2.0%	12.3%	1.3%	13.0%	29.0%
2004	2.0%	13.4%	1.6%	13.1%	31.2%
2005	1.8%	14.2%	1.5%	12.8%	31.1%
2006	1.8%	14.3%	1.3%	12.9%	31.3%
2007	1.6%	13.3%	1.3%	12.7%	32.5%
2008	1.7%	12.4%	1.5%	12.1%	31.2%
2009	0.8%	12.3%	1.7%	12.8%	33.9%
2010	0.8%	12.8%	1.9%	13.7%	33.4%
2011	0.8%	13.1%	2.1%	13.9%	33.5%
2012	1.0%	12.3%	2.1%	13.0%	31.3%
2013	0.8%	13.6%	2.1%	13.8%	32.9%
2014	0.8%	13.9%	2.5%	13.4%	31.8%
2015	0.9%	14.1%	2.9%	13.3%	30.2%
2016	0.7%	14.7%	2.6%	14.3%	31.8%
2017	0.6%	15.1%	3.0%	13.9%	31.7%
საშუალო	1.3%	13.4%	1.9%	13.3%	31.8%

რებით თითქმის ჯგუფის საშუალოზე ორჯერ მეტ სახსრებს მიმართავს გარემოს დაცვაზე. მაშინ როცა თავდაცვაზე ჯგუფის საშუალოზე ზუსტად ორჯერ ნაკლებს. ასევე საშუალოსთან შედარებით ნაკლები სახსრები მიედინება საზოგადოებრივი წესრიგი და უშიშროებაზე 1.3%-ით, დასვენება-კულტურა-რელიგიაზე 0.7%-ით და საბინაო - კომუნალური მეურნეობა 0.6%-ით.

რაც შეეხება იგივე კომპონენტების გადანაწილებას წილობრივად მალტის მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით, იხილეთ ცხრილი 129-130, კვლავ სოციალური დაცვის კომპონენტი ლიდერობს 13.1%-ით, თუმცა ჯგუფის საშუალოზე ზუსტად ორი პროცენტით ნაკლები. ჯგუფის საშუალოსთან თითქმის იდენტური გადანაწილება უფიქსირდებათ საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურებას, ჯანმრთელობის დაცვას, განათლებას და ეკონომიკურ საქმიანობას. ხოლო დანარჩენი ხუთი კომპონენტის წილი ნაკლებ-

ცხრილი N129

სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურება	თავდაცვა	საზოგადოებრივი წესრიგი და უშიშროება	ეკონომიკური საქმიანობა	გარემოს დაცვა
2002	7.0%	0.7%	1.5%	5.3%	0.9%
2003	6.5%	0.8%	1.6%	8.9%	1.3%
2004	7.7%	0.9%	1.6%	4.9%	1.3%
2005	7.0%	0.8%	1.5%	5.5%	1.4%
2006	7.2%	0.7%	1.4%	5.4%	1.5%
2007	6.9%	0.6%	1.4%	5.3%	1.6%
2008	7.3%	0.6%	1.4%	6.7%	1.5%
2009	7.9%	0.9%	1.5%	4.4%	1.6%
2010	6.8%	0.8%	1.4%	4.4%	1.9%
2011	7.2%	0.8%	1.4%	4.4%	1.3%
2012	7.4%	0.7%	1.4%	5.1%	1.4%
2013	7.0%	0.6%	1.4%	5.1%	1.4%
2014	6.8%	0.7%	1.3%	5.1%	1.5%
2015	6.4%	0.8%	1.2%	4.9%	1.9%
2016	6.0%	0.6%	1.1%	4.4%	1.0%
2017	5.7%	0.5%	1.1%	4.5%	0.9%
საშუალო	6.9%	0.7%	1.4%	5.3%	1.4%

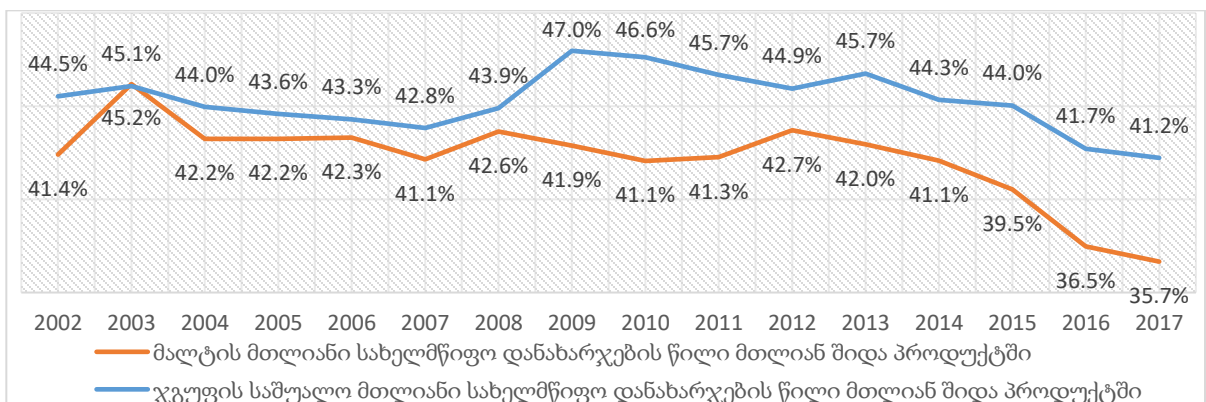
ცხრილი N130

სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	საბინაო - კომუნალური მეურნეობა	ჯანმრთელობის დაცვა	დასვენება, კულტურა, რელიგია	განათლება	სოციალური დაცვა
2002	0.9%	5.4%	0.6%	5.8%	13.1%
2003	0.9%	5.5%	0.6%	5.9%	13.1%
2004	0.8%	5.7%	0.7%	5.5%	13.2%
2005	0.8%	6.0%	0.6%	5.4%	13.2%
2006	0.8%	6.0%	0.5%	5.5%	13.3%
2007	0.6%	5.5%	0.5%	5.2%	13.4%
2008	0.7%	5.3%	0.6%	5.2%	13.3%
2009	0.3%	5.1%	0.7%	5.4%	14.2%
2010	0.3%	5.3%	0.8%	5.6%	13.7%
2011	0.3%	5.4%	0.9%	5.7%	13.8%
2012	0.4%	5.5%	0.9%	5.8%	14.0%
2013	0.3%	5.7%	0.9%	5.8%	13.8%
2014	0.3%	5.7%	1.0%	5.5%	13.1%
2015	0.4%	5.6%	1.2%	5.3%	11.9%
2016	0.3%	5.4%	1.0%	5.2%	11.6%
2017	0.2%	5.4%	1.1%	4.9%	11.3%
საშუალო	0.5%	5.5%	0.8%	5.5%	13.1%

ია 1.5%-ზე და მცირედით ჩამორჩებიან ჯგუფის საშუალო ნიშნულებს.

ქვემოთ მოცემული გრაფიკი 22 ნათლად გვიჩვენებს, რომ 2003 წლის გარდა მალტის მთავრობის დანახარჯები საშუალოდ 2.1%-ით ჩამორჩება მთლიანი ჯგუფის საშუალო დანახარჯს და რაც მთავარია ორივე კომპონენტი დაღმავალი ტენდენციით გამოირჩევიან.

გრაფიკი N22



ასევე საინტერესო მიმართულებები იკვეთება დანარჩენი მაკროეკონომიკური ცვლადების ანალიზისას, იხილეთ ცხრილი 131-132, სადაც თუ დავაკვირდებით შთამბეჭდავი ადგილი უკავია ექსპორტს და იმპორტს მთლიან შიდა პროდუქტთან 138.6%-იან და 134.5%-იანი ნიშნულებით, სადაც ექსპორტი არამართო 4.1%-იან დადებით ბალანსს აფიქსირებს, არამედ ჯგუფის საშუალო ნიშნულებს, ორივე ცვლადთან მიმართებით თითქმის სამჯერ აღემატება. შემდეგ პოზიციაზე 55.4%-ით საოჯახო მეურნეობების დანახარჯი წარმოგვიდგება, რომელიც საერთო მაჩვენებელს 3.9%-ით ჩამორჩება. ასევე 0.6 პროცენტით ჩამორჩება საგადასახადო შემოსავლების საშუალო წილი და მთლიანობაში, თუ არ გავითვალისწინებთ ბოლო ორი წლის ბიუჯეტის პროფიციტული ხარჯვის მაჩვენებლებს, საშუალოდ მალტის მთავრობა კვლევის პერიოდში 2.7%-იანი დეფიციტური ხარჯვა უფიქსირდება. მთლიანი კაპიტალის ფორმირებით მალტა ჯგუფის საშუალოს 1.7%-ით ჩამორჩება. ასევე

ცხრილი N131

მაკროეკონომიკური ცვლადების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	საოჯახო მეურნეობების დანახარჯი	მთლიანი კაპიტალის ფორმირება	ექსპორტი	იმპორტი	საგადასახადო შემოსავლები
2002	59.4%	15.7%	111.6%	107.2%	36.0%
2003	59.6%	19.1%	107.7%	106.9%	36.2%
2004	61.5%	19.1%	103.5%	104.8%	37.9%
2005	61.3%	21.3%	104.4%	106.8%	39.6%
2006	61.8%	21.3%	123.5%	126.8%	39.8%
2007	58.9%	21.0%	129.5%	129.0%	39.0%
2008	57.3%	21.7%	148.5%	148.7%	38.5%
2009	59.5%	20.8%	147.7%	149.2%	38.6%
2010	56.3%	23.6%	153.3%	154.2%	38.7%
2011	57.2%	19.4%	160.5%	158.2%	38.9%
2012	55.7%	18.0%	165.3%	160.6%	39.2%
2013	53.8%	19.1%	157.0%	150.7%	39.5%
2014	49.7%	17.8%	148.9%	136.5%	39.3%
2015	46.7%	24.9%	153.8%	144.2%	38.5%
2016	44.9%	23.9%	152.0%	138.2%	37.4%
2017	43.0%	19.3%	150.8%	129.7%	39.2%
საშუალო	55.4%	20.4%	138.6%	134.5%	38.5%

ცხრილი N132

მაკროეკონომიკური ცვლადების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან, მთლიან პოპულაციასთან და საშუალო ინფლაციასთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	დასაქმებულთა წილი მთლიან პოპულაციაში	წარმოება	მთლიანი შიდა დანაზოგი	მთლიანი რეზერვები	ინფლაცია
2002	37.9%	24.3%	20.1%	48.4%	2.6%
2003	37.5%	24.5%	19.9%	49.4%	1.9%
2004	37.4%	21.8%	17.8%	44.9%	2.7%
2005	37.6%	20.4%	18.9%	40.8%	2.5%
2006	37.9%	19.5%	17.9%	43.5%	2.6%
2007	38.7%	18.5%	21.5%	47.4%	0.7%
2008	39.5%	19.4%	21.4%	4.2%	4.7%
2009	39.2%	17.7%	19.3%	6.3%	1.8%
2010	39.6%	17.6%	22.7%	6.2%	2.0%
2011	40.6%	16.9%	21.6%	5.4%	2.5%
2012	41.5%	15.3%	22.7%	7.6%	3.2%
2013	42.6%	14.9%	25.4%	5.9%	1.0%
2014	44.1%	13.6%	30.1%	5.6%	0.8%
2015	44.9%	12.3%	34.4%	5.4%	1.2%
2016	45.7%	11.8%	37.7%	5.9%	0.9%
2017	48.3%	12.0%	40.4%	6.4%	1.3%
საშუალო	40.8%	17.5%	24.5%	20.8%	2.0%

სავალალო სიტუაცია ფიქსირდება წარმოების კუთხით 17.5%, რომლის დრამატულად შემცირების ტენდენცია ფაქტიურად ჯგუფის საშუალოსთან 8.6%-ით ჩამორჩენის გამომწვევია. შედარებით კარგი სიტუაციაა მთლიანი შიდა დანაზოგის კუთხით, რომელიც მზარდი ტენდენციით გამოირჩევა და ოთხი პროცენტით აღემატება საშუალო ნიშნულს. მიუხედავად 4.7%-იან მეტობით ჯგუფურ ნიშნულთან, მთლიანი რეზერვები დრამატულ კლებას განიცდის წლების მანძილზე და 2002 წელთან შედარებით მისი მოცულობა 41.8%-ით არის შემცირებული. 19.5%-ით ჩამორჩება ჯგუფის საშუალო ნიშნულს, მალტის დასაქმებულთა რაოდენობრივი წილი მთლიან პოპულაციაში, ხოლო რაც შეეხება ინფლაციას, მისი საშუალო ნიშნული ჯგუფის საშუალოსთან მიმართებით 0.8%-ით ნაკლებად ინფლაციურია.

4.1.2.7 პოლონეთი

დანახარჯების სტაბილიზაციის წესი, რომელიც მთლიან ცენტრალურ მთავრობას მოიცავდა, 2013 წლიდან შევიდა ძალაში და პირველად 2015 წელს იქნა გამოყენებული ბიუჯეტთან მიმართებით. დანერგილი წესის მიზანს საჯარო ფინანსების სტაბილიზაციის მიღწევა წარმოადგენდა, თვითონ მთავრობის საბიუჯეტო ხარჯვითი დაბალანსებით, საშუალო ვადიან პერსპექტივაში (მთლიანი შიდა პროდუქტის 1%-ს არ უნდა აღემატებოდეს სტრუქტურული დეფიციტი, რაც ევროკავშირის კანონმდებლობასთანაც თანხვედრაშია). დანერგილი წესი აღჭურვილია შესწორების მექანიზმით, მაგალითად: დანახარჯების ზრდის განაკვეთი მყისიერად იწევს თუ საჯარო ვალი მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით მერყეობს 43%-იდან 48%-მდე.

2016 წელს მინისტრთა საბჭომ დაამტკიცა საბიუჯეტო რეფორმების საფუძვლები. მთავარი მიზანი დაგეგმილი რეფორმების იყო, რომ დანერგილიყო პასუხისმგებლიანი ფისკალური პოლიტიკის აღსრულების და კოორდინაციის მექანიზმები, რაც გამოიწვევდა დანახარჯების გრძელვადიან ეფექტურ მართვას, კერძოდ: 1) შემოღებულ იქნა საშუალო ვადიანი საბიუჯეტო ჩარჩო; 2) წლიური და მრავალწლიანი დაგეგმარების პროცესების ინტეგრაცია; 3) საბიუჯეტო პროცესში მინისტრთა საბჭოს, ფინანსთა მინისტრის და სხვა საბჭოს წევრების ვალდებულებების რედეფინიცია; 4) დანახარჯობრივი კლასიფიკაციების არსებული დუალური თვისებების აღმოფხვრა და ახალი სახელმწიფო ბიუჯეტის სამმართველოს და გაერთიანებული შედეგზე ორიენტირებული კლასიფიკაციების ჩამოყალიბება; 5) გაუმჯობესებული მონაცემთა შეგროვების სიტემების დანერგვა (ბიუჯეტის და ფინანსური ანგარიშების მომზადებისთვის); 6) საბიუჯეტო დანახარჯების განხილვის ინსტიტუციალიზაცია და ჩართვა საბიუჯეტო პროცესებში, სხვა დამატებით პროცედურებთან ერთად, საბიუჯეტო დანახარჯების ეფექტურობის გაზრდა (OECD, 2019).

პოლონეთის მთავრობა გაცილებით მეტს ხარჯავს, იხილეთ ცხრილი 133-134, სოციალურ დაცვაზე 37.9%-ს, ვიდრე ჯგუფის საშუალო მაჩვენებელია და მას 3.7%-ით აღემატება. საბიუჯეტო ასიგნებების ექვივალენტური გადანაწილება მოდის განათლების და საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურებაზე, საიდანაც პირველი 1.3%-ით აღემატება, ხოლო მეორე შემთხვევაში 20.5%-ით ჩამორჩება ჯგუფის შესაბამის საერთო ნიშნულებს. 1.3%-ით და 2%-ით ჩამორჩებიან ეკონომიკური საქმიანობის და ჯანმრთელობის დაცვის პარამეტრები საერთო ნიშნულებს. ხოლო რაც შეეხება დანარჩენ ხუთ დანახარჯობრივ კომპონენტების საშუალო პროცენტულ წილებს, მცირედი გადახვევებით, ჯგუფის საშუალო ნიშნულებთან თანხვედრაშია.

ცხრილი N133

სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება საერთო ხარჯებში წლების მიხედვით					
წელი	საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურება	თავდაცვა	საზოგადოებრივი წესრიგი და უშიშროება	ეკონომიკური საქმიანობა	გარემოს დაცვა
2002	13.3%	3.6%	4.4%	7.6%	1.4%
2003	13.5%	3.6%	4.8%	7.6%	1.3%
2004	14.3%	3.7%	4.7%	8.1%	1.3%
2005	13.2%	3.5%	4.9%	9.4%	1.5%
2006	12.7%	3.7%	5.0%	10.6%	1.5%
2007	12.6%	4.5%	5.2%	11.4%	1.4%
2008	12.0%	4.4%	5.3%	12.6%	1.5%
2009	12.3%	3.4%	5.3%	13.2%	1.6%
2010	12.3%	3.6%	5.3%	13.9%	1.6%
2011	12.7%	3.6%	5.2%	13.7%	1.6%
2012	13.4%	3.4%	5.3%	12.2%	1.4%
2013	13.4%	3.9%	5.2%	10.7%	1.5%
2014	11.9%	3.5%	5.3%	12.4%	1.5%
2015	11.7%	3.7%	5.3%	11.8%	1.4%
2016	11.4%	3.8%	5.3%	10.6%	1.0%
2017	10.8%	4.1%	5.2%	11.3%	0.9%
საშუალო	12.6%	3.7%	5.1%	11.1%	1.4%

ცხრილი N134

სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება საერთო ხარჯებში წლების მიხედვით					
წელი	საბინაო - კომუნალური მეურნეობა	ჯანმრთელობის დაცვა	დასვენება, კულტურა, რელიგია	განათლება	სოციალური დაცვა
2002	3.1%	9.8%	2.5%	13.6%	40.8%
2003	2.9%	9.5%	2.2%	13.3%	41.3%
2004	2.8%	9.7%	2.3%	13.0%	40.3%
2005	3.0%	9.9%	2.5%	13.7%	38.5%
2006	2.6%	10.3%	2.7%	13.3%	37.6%
2007	2.5%	10.4%	2.7%	13.2%	36.1%
2008	2.4%	11.2%	3.0%	12.7%	35.0%
2009	2.4%	11.1%	2.9%	12.0%	35.8%
2010	1.7%	10.9%	3.1%	12.1%	35.6%
2011	1.9%	10.6%	3.0%	12.4%	35.3%
2012	1.9%	10.8%	2.8%	12.5%	36.4%
2013	1.7%	10.9%	2.7%	12.4%	37.6%
2014	1.7%	10.9%	2.9%	12.4%	37.6%
2015	1.7%	11.2%	2.7%	12.7%	37.7%
2016	1.5%	11.3%	2.6%	12.1%	40.5%
2017	1.4%	11.4%	2.9%	11.9%	40.0%
საშუალო	2.2%	10.6%	2.7%	12.7%	37.9%

მსგავსი კომპონენტების გადანაწილებების ანალიზისას, იხილეთ ცხრილი 135-136, პოლონეთის მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით, კვლავ სოციალური დაცვის მაჩვენებელი ლიდერობს 16.5%-ით, რაც 1.4%-ით მეტია ჯგუფის საშუალო საერთო მაჩვენებელზე. ჯგუფის საშუალოსთან შედარებით 1.2%-იანი ნაკლებობა ფიქსირდება საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურების პროცენტულ გადანაწილებაზე. ხოლო დანარჩენი პარამეტრები, თითქმის იდენტურ წილობრივ თანხვედრაში მოდიან ჯგუფის საშუალო ნიშნულებთან, მხოლოდ მცირედი პროცენტის მეათედური გადახვევებით.

ცხრილი N135

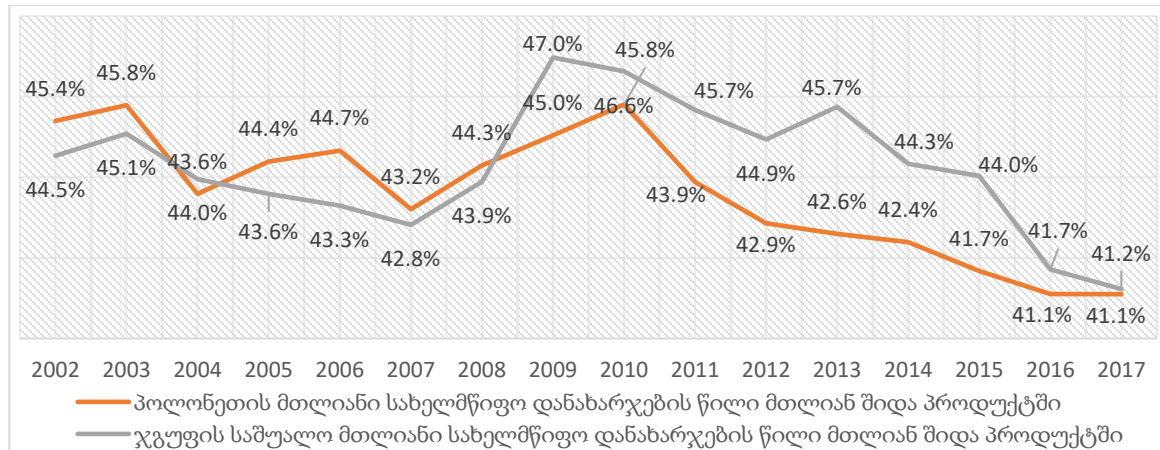
სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურება	თავდაცვა	საზოგადოებრივი წესრიგი და უშიშროება	ეკონომიკური საქმიანობა	გარემოს დაცვა
2002	6.0%	1.6%	2.0%	3.4%	0.6%
2003	6.2%	1.6%	2.2%	3.5%	0.6%
2004	6.2%	1.6%	2.0%	3.5%	0.6%
2005	5.9%	1.6%	2.2%	4.2%	0.6%
2006	5.7%	1.6%	2.2%	4.7%	0.7%
2007	5.4%	1.9%	2.3%	4.9%	0.6%
2008	5.3%	1.9%	2.4%	5.6%	0.7%
2009	5.5%	1.5%	2.4%	6.0%	0.7%
2010	5.6%	1.6%	2.4%	6.4%	0.7%
2011	5.6%	1.6%	2.3%	6.0%	0.7%
2012	5.7%	1.5%	2.3%	5.2%	0.6%
2013	5.7%	1.7%	2.2%	4.6%	0.6%
2014	5.0%	1.5%	2.2%	5.3%	0.6%
2015	4.9%	1.6%	2.2%	4.9%	0.6%
2016	4.7%	1.6%	2.2%	4.4%	0.4%
2017	4.4%	1.7%	2.1%	4.7%	0.4%
საშუალო	5.5%	1.6%	2.2%	4.8%	0.6%

ცხრილი N136

სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	საბინაო - კომუნალური მეურნეობა	ჯანმრთელობის დაცვა	დასვენება, კულტურა, რელიგია	განათლება	სოციალური დაცვა
2002	1.4%	4.4%	1.1%	6.2%	18.5%
2003	1.3%	4.3%	1.0%	6.1%	18.9%
2004	1.2%	4.2%	1.0%	5.6%	17.6%
2005	1.3%	4.4%	1.1%	6.1%	17.1%
2006	1.2%	4.6%	1.2%	5.9%	16.8%
2007	1.1%	4.5%	1.2%	5.7%	15.6%
2008	1.1%	5.0%	1.3%	5.6%	15.5%
2009	1.1%	5.0%	1.3%	5.4%	16.1%
2010	0.8%	5.0%	1.4%	5.5%	16.3%
2011	0.8%	4.7%	1.3%	5.4%	15.5%
2012	0.8%	4.6%	1.2%	5.4%	15.6%
2013	0.7%	4.6%	1.1%	5.3%	16.0%
2014	0.7%	4.6%	1.2%	5.3%	15.9%
2015	0.7%	4.7%	1.1%	5.3%	15.7%
2016	0.6%	4.6%	1.1%	5.0%	16.6%
2017	0.6%	4.7%	1.2%	4.9%	16.4%
საშუალო	1.0%	4.6%	1.2%	5.5%	16.5%

მთლიანი შეჯამებისთვის, გრაფიკი 23 საკმაოდ კარგად ასახავს დანახარჯების ტურბულენტურ გადანაწილებას. ზოგადად პოლონეთის მთავრობა ჯგუფის საშუალოსთან მიმართებით ძალიან უმნიშვნელოდ 0.7%-ით ნაკლებს ხარჯავს, თუმცა ეს მეტწილად 2009 წლიდან დაწყებული ხარჯების თითქმის ყოველწლიური შეკვეცის დამსახურებაა.

გრაფიკი N23



რაც შეეხება კვლევის დანარჩენ მთავარ მაკროეკონომიკურ ცვლადებს, იხილეთ ცხრილი 137-138, ლიდერ პოზიციაზე საოჯახო მეურნეობების დანახარჯები გვევლინება საშუალოდ 60.7%-ით, რაც 1.4%-ით აღემატება ჯგუფის საშუალო ნიშნულს. შემდეგ პოზიციაზე ურთიერთ უმნიშვნელო უარყოფითი ბალანსით ექსპორტი და იმპორტი გვევლინება, რომლებიც დაახლოებით ოთხი-შვიდი პროცენტებით ჩამორჩებიან ჯგუფის საშუალო ნიშნულებს. ჯგუფის საშუალო მაჩვენებელს ოდნავ ჩამორჩება პოლონეთის საგადასახადო შემოსავლები, რომელიც მთლიანობაში დანახარჯებთან მიმართებით საშუალოდ 4.1%-იან დეფიციტურია. მზარდი ტენდენციით, საკმაოდ კარგ სურათს გვიჩვენებს წარმოების ნიშნული 29.1%, რომელიც საშუალო ნიშნულს 3%-ით აღემატება. რაც შეეხება მთლიანი კაპიტალის ფორმირების, მთლიანი შიდა დანაზოგის და მთლიანი რეზერვების ცვლადებს, ისინი მცირედი ვარიაციით განირჩევიან ჯგუფის საერთო საშუალო ნიშნულებს.

ცხრილი N137

მაკროეკონომიკური ცვლადების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	საოჯახო მეურნეობების დანახარჯი	მთლიანი კაპიტალის ფორმირება	ექსპორტი	იმპორტი	საგადასახადო შემოსავლები
2002	65.6%	18.4%	28.8%	32.2%	40.6%
2003	64.2%	18.8%	33.4%	36.0%	39.7%
2004	63.5%	20.2%	34.3%	36.9%	38.5%
2005	62.1%	19.9%	34.6%	35.7%	40.4%
2006	61.1%	21.7%	37.9%	39.9%	41.1%
2007	59.4%	25.2%	38.6%	42.1%	41.4%
2008	60.9%	24.7%	37.9%	42.9%	40.7%
2009	60.7%	20.6%	37.2%	38.0%	37.8%
2010	60.6%	21.3%	40.1%	42.1%	38.5%
2011	60.5%	22.4%	42.6%	44.5%	39.1%
2012	60.6%	21.0%	44.4%	44.9%	39.1%
2013	60.1%	19.0%	46.3%	44.4%	38.5%
2014	59.3%	20.4%	47.6%	46.1%	38.7%
2015	57.7%	20.5%	49.5%	46.4%	39.0%
2016	57.7%	19.6%	52.2%	48.2%	38.9%
2017	57.6%	19.8%	54.3%	50.2%	39.7%
საშუალო	60.7%	20.8%	41.2%	41.9%	39.5%

ცხრილი N138

მაკროეკონომიკური ცვლადების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან, მთლიან პოპულაციასთან და საშუალო ინფლაციასთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	დასაქმებულთა წილი მთლიან პოპულაციაში	წარმოება	მთლიანი შიდა დანაზოგი	მთლიანი რეზერვები	ინფლაცია
2002	36.0%	26.7%	15.0%	14.7%	1.9%
2003	35.6%	27.5%	16.2%	15.3%	0.7%
2004	36.0%	29.0%	17.5%	14.2%	3.6%
2005	36.8%	28.8%	18.8%	14.1%	2.2%
2006	38.0%	29.0%	19.6%	13.9%	1.3%
2007	39.8%	29.0%	21.7%	15.0%	2.6%
2008	41.3%	29.1%	19.6%	11.8%	4.2%
2009	41.4%	29.8%	19.7%	17.9%	4.0%
2010	40.4%	29.2%	19.3%	19.6%	2.6%
2011	40.6%	29.8%	20.5%	18.5%	3.9%
2012	40.7%	29.7%	20.6%	21.6%	3.7%
2013	40.6%	28.6%	20.9%	20.3%	0.8%
2014	41.4%	29.4%	21.8%	18.8%	0.1%
2015	42.0%	30.3%	23.6%	20.1%	-0.7%
2016	42.4%	29.6%	23.6%	24.3%	-0.2%
2017	43.0%	29.5%	24.0%	21.1%	1.6%
საშუალო	39.7%	29.1%	20.2%	17.6%	2.0%

პოლონეთის დასაქმებულთა წილის პროცენტული გადანაწილება მთლიან პოპულაციაში, თითქმის იდენტურია ჯგუფის საერთო მაჩვენებლის. ხოლო რაც შეეხება ინფლაციას იგი საერთო ნიშნულს 0.8%-ით ჩამორჩება.

4.1.2.8 პორტუგალია

ახალი საბიუჯეტო კანონი, რომელიც მიღებულ იქნა 2015 წელს, ითვალისწინებდა დარიცხვის მეთოდის გამოყენებას და იგი თანხვედრაში მოვიდა ევროპული ქვეყნების საზედამხედველო ფუნქციების დამატებით. ახალი კანონი მოიცავს მინისტრების პასუხისმგებლობის ზრდას საბიუჯეტო სახსრების განკარგვისას და პროგრამული და შედეგზე ორიენტირებული ბიუჯეტების დანერგვას. 2017 წელს დანერგილ იქნა პორტუგალიის მონაწილეობრივი ბიუჯეტი, სადაც საზოგადოების ჩართულობით 3 მილიონი ევროს საბიუჯეტო სახსრები გადანაწილებული იქნა საზოგადოების მიერ არჩეულ და პრიორიტიზირებულ საგანმანათლებლო, კულტურულ, მეცნიერულ, აგრო-კულტურულ და სამართლებრივ მიმართულებებით (OECD, 2019).

პორტუგალიის სახელმწიფოს დანახარჯების უდიდესი წილი, იხილეთ ცხრილი 139-140, სოციალური დაცვის კომპონენტზე მოდის 34.8%, რაც უმნიშვნელოდ აღემატება ჯგუფის საშუალო ნიშნულს. ზუსტად ანალოგიური ტენდენცია ფიქსირდება საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურების წილობრივ გადანაწილების მიმართაც. ხოლო რაც შეეხება სიდიდით მესამე კომპონენტს ჯანმრთელობის დაცვას 14.4%, იგი 1.8%-ით აღემატება ჯგუფის საშუალო ნიშნულს. მაშინ როცა განათლების 13.1%-იანი ნიშნული, 1.7%-ით უსწრებს ჯგუფის საშუალო მაჩვენებელს, ეკონომიკურ საქმიანობაზე გაწეული ასიგნებები მთლიანი ჯგუფის საშუალო შედეგს, 2.3%-ით ჩამორჩება. პოლონეთის მთავრობა 0.4%-ით და 1%-ით ნაკლებს ხარჯავს საზოგადოებრივი წესრიგი და უშიშროებაზე და თავდაცვაზე ვიდრე ჯგუფის საშუალოა. ასევე შედარებით ნაკლები დაფინანსება მიემართება დარჩენილ სამ კომპონენტზე.

ცხრილი N139

სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება საერთო ხარჯებში წლების მიხედვით					
წელი	საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურება	თავდაცვა	საზოგადოებრივი წესრიგი და უშიშროება	ეკონომიკური საქმიანობა	გარემოს დაცვა
2002	13.6%	3.1%	4.1%	11.6%	1.5%
2003	14.0%	2.9%	4.3%	11.1%	1.3%
2004	13.9%	2.9%	4.1%	11.3%	1.2%
2005	14.2%	2.9%	4.1%	10.9%	1.3%
2006	14.5%	2.8%	4.1%	9.6%	1.4%
2007	15.7%	2.6%	3.9%	9.2%	1.4%
2008	14.0%	2.8%	4.0%	10.1%	1.4%
2009	14.6%	3.0%	3.9%	9.4%	1.2%
2010	14.4%	3.8%	3.9%	12.1%	1.4%
2011	17.5%	2.5%	3.9%	8.8%	1.4%
2012	18.8%	2.3%	3.8%	7.4%	1.2%
2013	18.7%	2.2%	4.1%	7.3%	1.3%
2014	17.5%	2.0%	3.7%	13.5%	1.1%
2015	18.2%	2.1%	3.8%	10.2%	1.3%
2016	18.5%	1.9%	3.9%	7.1%	1.3%
2017	16.6%	1.9%	3.7%	11.4%	1.2%
სამუდლო	15.9%	2.6%	4.0%	10.1%	1.3%

ცხრილი N140

სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება საერთო ხარჯებში წლების მიხედვით					
წელი	საბინაო - კომუნალური მეურნეობა	ჯანმრთელობის დაცვა	დასვენება, კულტურა, რელიგია	განათლება	სოციალური დაცვა
2002	2.4%	14.9%	3.0%	15.6%	30.3%
2003	1.9%	15.4%	2.7%	14.9%	31.5%
2004	1.7%	15.8%	2.5%	14.9%	31.6%
2005	1.6%	15.7%	2.5%	14.8%	32.0%
2006	1.8%	15.6%	2.4%	14.7%	33.2%
2007	1.8%	15.9%	2.4%	13.9%	33.2%
2008	1.9%	15.9%	2.4%	14.1%	33.3%
2009	1.9%	15.8%	2.4%	13.9%	33.9%
2010	1.2%	14.3%	2.2%	13.7%	33.1%
2011	1.2%	13.7%	2.2%	13.2%	35.5%
2012	1.3%	13.5%	2.0%	12.0%	37.6%
2013	1.3%	12.9%	2.0%	11.8%	38.5%
2014	1.3%	12.0%	1.6%	11.0%	36.3%
2015	1.3%	12.7%	1.7%	10.5%	38.1%
2016	1.2%	13.5%	1.9%	10.7%	40.1%
2017	1.1%	13.1%	1.8%	10.9%	38.2%
სამუდლო	1.6%	14.4%	2.2%	13.1%	34.8%

რაც შეეხება იგივე სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივ გადანაწილებას პორტუგალიის მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით, იხილეთ ცხრილი 141-142, სოციალური დაცვის და საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურების საშუალო წილები 1.1%-ით და 0.9%-ით აღემატება ჯგუფის საშუალო ნიშნულებს. ასევე 1.2%-იან და 1.1%-იან წილობრივ მეტობას აფიქსირებენ ჯანმრთელობის დაცვის და განათლების კომპონენტები. ეკონომიკური საქმიანობის კუთხით კი, მასზე პოლონეთის მთავრობის მიერ გაწეული დანახარჯები მცირედით ჩამორჩება ჯგუფის საშუალო მაჩვენებელს. მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით, დანარჩენი ცვლადების წილობრივი გადანაწილებები ორ პროცენტთან დიაპაზონში ვარიირებენ.

ცხრილი N141

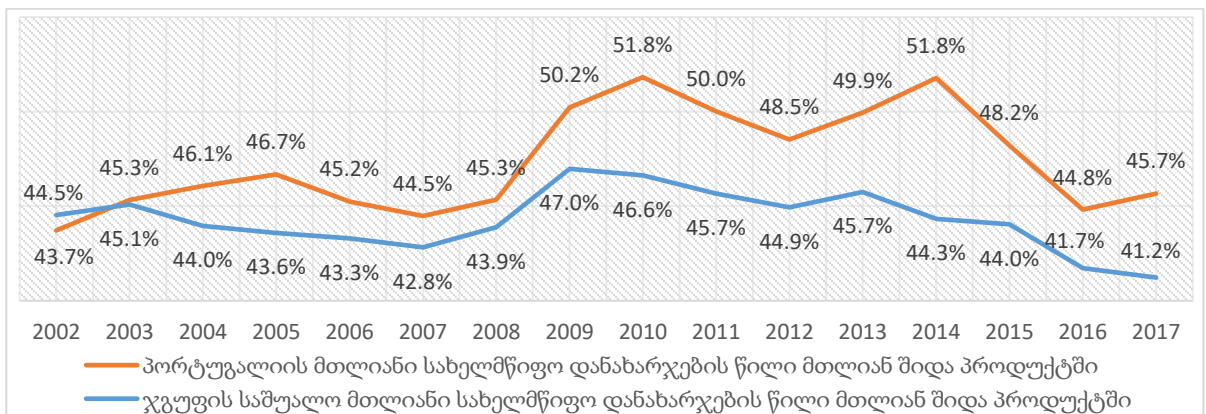
სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით წლების მიხედვით						
წელი	საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურება	თავდაცვა	საზოგადოებრივი წესრიგი და უშიშროება	ეკონომიკური საქმიანობა	გარემოს დაცვა	
2002	5.9%	1.3%	1.8%	5.1%	0.6%	
2003	6.3%	1.3%	2.0%	5.0%	0.6%	
2004	6.4%	1.3%	1.9%	5.2%	0.6%	
2005	6.6%	1.3%	1.9%	5.1%	0.6%	
2006	6.5%	1.3%	1.8%	4.3%	0.6%	
2007	7.0%	1.2%	1.8%	4.1%	0.6%	
2008	6.4%	1.3%	1.8%	4.6%	0.6%	
2009	7.3%	1.5%	2.0%	4.7%	0.6%	
2010	7.5%	1.9%	2.0%	6.3%	0.7%	
2011	8.8%	1.3%	2.0%	4.4%	0.7%	
2012	9.1%	1.1%	1.9%	3.6%	0.6%	
2013	9.3%	1.1%	2.1%	3.6%	0.6%	
2014	9.0%	1.0%	1.9%	7.0%	0.6%	
2015	8.8%	1.0%	1.9%	4.9%	0.6%	
2016	8.3%	0.8%	1.8%	3.2%	0.6%	
2017	7.6%	0.9%	1.7%	5.2%	0.6%	
საშუალო	7.6%	1.2%	1.9%	4.8%	0.6%	

ცხრილი N142

სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	საბინაო - კომუნალური მეურნეობა	ჯანმრთელობის დაცვა	დასვენება, კულტურა, რელიგია	განათლება	სოციალური დაცვა
2002	1.0%	6.5%	1.3%	6.8%	13.3%
2003	0.9%	7.0%	1.2%	6.7%	14.3%
2004	0.8%	7.3%	1.2%	6.9%	14.6%
2005	0.8%	7.3%	1.2%	6.9%	14.9%
2006	0.8%	7.0%	1.1%	6.6%	15.0%
2007	0.8%	7.1%	1.1%	6.2%	14.8%
2008	0.9%	7.2%	1.1%	6.4%	15.1%
2009	0.9%	7.9%	1.2%	7.0%	17.0%
2010	0.6%	7.4%	1.1%	7.1%	17.1%
2011	0.6%	6.9%	1.1%	6.6%	17.7%
2012	0.6%	6.5%	0.9%	5.8%	18.3%
2013	0.6%	6.4%	1.0%	5.9%	19.2%
2014	0.7%	6.2%	0.8%	5.7%	18.8%
2015	0.6%	6.1%	0.8%	5.1%	18.4%
2016	0.5%	6.0%	0.9%	4.8%	18.0%
2017	0.5%	6.0%	0.8%	5.0%	17.4%
საშუალო	0.7%	6.8%	1.1%	6.2%	16.5%

გრაფიკული გამოსახულება 24 ნათლად წარმოგვიჩენს, რომ სხვა აქამდე განხილულ ქვეყნებისგან განსხვავებით, პორტუგალიის მთავრობა გაცილებით ინტერვენციულია ქვეყნის ეკონომიკაში და საშუალოდ 3.1%-ით მეტ სახსრებს მიმართავს ვიდრე კვლევაში მონაწილე ქვეყნების საშუალო მაჩვენებელია.

გრაფიკი N24



კვლევის სხვა დანარჩენ მაკროეკონომიკურ ცვლადებს თუ განვიხილავთ, იხილეთ ცხრილი 143-144, ლიდერ პოზიციაზე საოჯახო მეურნეობების დანახარჯი წარმოგვიდგება 63%-ით, რაც ოდნავ აღემატება საშუალო ნიშნულს. შემდეგ პოზიციაზე საგადასახადო შემოსავლებია 42%-ით, რაც ასევე 2.1%-ით აღემატება ჯგუფის საერთო საშუალოს, თუმცა აქვე უნდა აღინიშნოს რომ პორტუგალია კვლევის მანძილზე მუდმივ დეფიციტურ საბიუჯეტო ხარჯვაშია საშუალოდ 5.4%-ით. საკმაოდ არა შთამბეჭდავი ნიშნულები ფიქსირდება, როგორც ურთიერთ შემთხვევაში უარყოფითი 4.6%-იანი ბალანსით, ასევე ჯგუფის საშუალო მაჩვენებლებთან ექსპორტის და იმპორტის კუთხით. ასევე საკმაოდ სავალალო მდგომარეობა ფიქსირდება დანარჩენი ოთხი კომპონენტის მიმართაც. შედარებით ნუგეშის მომცემია დასაქმებულთა წილის 46.4%-იანი ნიშნული მთლიან პოპულაციაში, რაც 3.7%-ით აღემატება საშუალოს, და ინფლაცია ჯგუფის საშუალოზე ერთი პროცენტით ნაკლებია.

ცხრილი N143

მაკროეკონომიკური ცვლადების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	საოჯახო მეურნეობების დანახარჯი	მთლიანი კაპიტალის ფორმირება	ექსპორტი	იმპორტი	საგადასახადო შემოსავლები
2002	60.9%	26.0%	26.9%	35.2%	40.4%
2003	61.4%	23.6%	26.8%	33.7%	40.9%
2004	61.8%	24.2%	27.3%	35.5%	39.9%
2005	62.7%	23.7%	26.7%	35.8%	40.5%
2006	62.9%	23.2%	29.9%	38.2%	40.9%
2007	63.0%	23.1%	31.0%	38.6%	41.5%
2008	64.4%	23.6%	31.1%	40.8%	41.6%
2009	62.8%	20.8%	27.1%	34.0%	40.4%
2010	63.9%	21.1%	29.9%	37.4%	40.6%
2011	63.9%	18.6%	34.3%	38.6%	42.6%
2012	64.3%	15.7%	37.7%	38.2%	42.9%
2013	63.3%	14.6%	39.5%	38.5%	45.1%
2014	63.9%	15.3%	40.1%	39.9%	44.6%
2015	63.4%	15.8%	40.4%	39.8%	43.8%
2016	63.3%	15.7%	40.0%	38.9%	42.8%
2017	62.8%	16.9%	42.7%	41.9%	42.7%
საშუალო	63.0%	20.1%	33.2%	37.8%	42.0%

ცხრილი N144

მაკროეკონომიკური ცვლადების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან, მთლიან პოპულაციასთან და საშუალო ინფლაციასთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	დასაქმებულთა წილი მთლიან პოპულაციაში	წარმოება	მთლიანი შიდა დანაზოგი	მთლიანი რეზერვები	ინფლაცია
2002	49.5%	23.5%	17.7%	12.9%	3.7%
2003	48.8%	22.6%	16.7%	7.6%	3.2%
2004	48.4%	22.2%	15.9%	6.1%	2.5%
2005	48.0%	21.4%	14.6%	5.3%	2.1%
2006	48.1%	21.1%	15.0%	4.7%	3.0%
2007	48.1%	21.2%	15.4%	4.7%	2.4%
2008	48.1%	20.4%	13.9%	4.6%	2.7%
2009	46.8%	19.9%	13.9%	6.4%	-0.9%
2010	46.1%	19.9%	13.5%	8.8%	1.4%
2011	45.2%	19.3%	14.3%	8.5%	3.6%
2012	43.5%	19.1%	15.2%	10.4%	2.8%
2013	42.4%	18.9%	15.6%	7.8%	0.4%
2014	43.3%	18.9%	15.5%	8.8%	-0.2%
2015	44.1%	19.5%	16.4%	9.8%	0.5%
2016	45.0%	19.5%	16.8%	12.2%	0.6%
2017	46.6%	19.5%	17.7%	11.7%	1.6%
საშუალო	46.4%	20.4%	15.5%	8.1%	1.8%

4.1.2.9 რუმინეთი

2010 წლიდან, რუმინეთში განხორციელდა საჯარო ფინანსების მართვის რეფორმის ყოვლისმომცველი პროგრამა, რამაც გამოიწვია ფისკალური გამჭვირვალობის მნიშვნელოვანი გაუმჯობესება. აღნიშნული რეფორმები მოიცავდა: მთავრობის ფისკალური სტატისტიკის გაშუქების, ხარისხის და სიხშირის გაუმჯობესებას; განახლებული საკანონმდებლო ჩარჩოს, მათ შორის ფისკალური პასუხისმგებლობის კანონის მიღებას (FRL), რაც მოიცავდა სრულ ფისკალური წესების მიღებას, რომელიც მიზნად ისახავდა ფისკალური მდგრადობის უზრუნველყოფას საშუალო და გრძელვადიან პერსპექტივაში; დამოუკიდებელი ფისკალური საბჭოს შექმნას, 2010 წელს, რომელიც შეაფასებდა და უზრუნველყოფდა ანალიზს, ასევე წარმოადგენდა მოსაზრებებს ფისკალური პოლიტიკის შემუშავებისა და განხორციელების შესახებ; და სრულყოფილი საშუალო ვადიანი ფისკალური და საბიუჯეტო სტრატეგიის

დანერგვა, რომელიც საფუძველს ჩაუყრიდა წლიური ბიუჯეტის მომზადების პროცესს (Oldem, et.al. 2014).

რუმინეთის მთავრობის საბიუჯეტო დანახარჯების პრიორიტეტსაც, იხილეთ ცხრილი 145-146, სოციალური დაცვა წარმოადგენს წლების მანძილზე მზარდი ტენდენციით და მასზე მთლიანი დანახარჯების საშუალოდ 31.2%-ი იხარჯება, რაც ზუსტად სამი პროცენტით ჩამორჩება ჯგუფის საშუალო მაჩვენებელს. შემდეგ პრიორიტეტად ეკონომიკური საქმიანობაზე გაწეული ასიგნებების წილი გვევლინება და რუმინეთის მთავრობა მასზე 4.9%-ით მეტს ხარჯავს ვიდრე ჯგუფის საშუალო მაჩვენებელია. ჯგუფის საშუალო შედეგთან შედარებით ნაკლები ასიგნებები მიემართება საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურების 2.7%-ით, ჯანმრთელობის დაცვის 2%-ით და განათლების 1.6%-ით ხარჯვით კომპონენტებზე. განსხვავებით, რუმინეთისთვის საზოგადოებრივი წესრიგი და უშიშროება და თავდაცვა განსაკუთრებით პრიორიტეტულია და მასზე ჯამში 2.2%-ით მეტი დაფინანსება მიემართება. ასვე 2.3%-ით მეტი დაფინანსება მიემართება საბინაო - კომუნალური მეურნეობის კომპონენტზე, ვიდრე ჯგუფის საშუალო მაჩვენებელია. ხოლო დასვენება-კულტურა-რელიგიაზე და გარემოს დაცვაზე გამოყოფილი საშუალო პროცენტული გადანაწილება თითქმის იდენტურია ჯგუფის საშუალო მაჩვენებლებთან.

შესაბამისად იგივე მაჩვენებლების პროცენტული გადანაწილების ანალიზი, იხილეთ ცხრილი 146-147, რუმინეთის შიდა პროდუქტთან მიმართებაში გვიჩვენებს, რომ ყველაზე დიდი წილი 11.3% უკავია სოციალური დაცვის კომპონენტს, რაც 3.8%-ით ჩამორჩება ჯგუფის საშუალო ნიშნულს. 0.8%-ით მეტად არის წარმოდგენილი ეკონომიკური საქმიანობის წილობრივი მაჩვენებელი. რასაც ვარ ვიტყვით ჯანმრთელობის დაცვის და განათლების კომპონენტებზე, რომლებიც ერთნაირი 1.6%-იანი ნიშნულით ჩამორჩებიან

ცხრილი N145

სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება საერთო ხარჯებში წლების მიხედვით					
წელი	საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურება	თავდაცვა	საზოგადოებრივი წესრიგი და უშიშროება	ეკონომიკური საქმიანობა	გარემოს დაცვა
2002	15.3%	6.4%	5.7%	12.4%	0.7%
2003	12.4%	7.6%	5.6%	15.0%	0.6%
2004	11.7%	6.6%	5.5%	17.0%	0.4%
2005	11.3%	8.3%	6.1%	16.5%	1.0%
2006	9.7%	6.5%	6.8%	20.2%	1.0%
2007	11.8%	4.7%	6.4%	22.4%	1.1%
2008	12.3%	3.8%	5.7%	20.7%	1.3%
2009	10.6%	3.6%	5.2%	20.1%	1.4%
2010	11.4%	3.6%	6.0%	17.7%	1.9%
2011	12.3%	2.1%	5.6%	18.1%	2.4%
2012	13.2%	1.9%	5.8%	19.2%	2.2%
2013	13.9%	2.2%	6.2%	17.6%	2.3%
2014	13.2%	2.3%	5.9%	17.5%	2.2%
2015	13.3%	2.6%	6.3%	16.0%	2.8%
2016	12.8%	4.8%	5.9%	13.7%	1.8%
2017	12.6%	5.3%	6.0%	13.1%	1.5%
საშუალო	12.4%	4.5%	5.9%	17.3%	1.5%

ცხრილი N146

სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება საერთო ხარჯებში წლების მიხედვით					
წელი	საბანაო - კომუნალური მეურნეობა	ჯანმრთელობის დაცვა	დასვენება, კულტურა, რელიგია	განათლება	სოციალური დაცვა
2002	5.5%	11.8%	1.8%	11.4%	29.0%
2003	7.6%	10.4%	2.1%	10.6%	28.2%
2004	7.5%	9.6%	1.8%	10.7%	29.3%
2005	3.7%	9.8%	2.3%	10.9%	30.2%
2006	4.1%	9.2%	2.9%	11.6%	28.0%
2007	4.0%	9.7%	2.8%	10.3%	26.8%
2008	3.3%	9.7%	2.8%	11.4%	29.2%
2009	3.3%	10.2%	2.6%	9.7%	33.3%
2010	3.2%	10.4%	2.6%	8.3%	34.8%
2011	3.1%	10.5%	2.7%	10.4%	32.8%
2012	3.0%	10.3%	3.2%	8.0%	33.1%
2013	3.3%	11.3%	2.8%	7.9%	32.5%
2014	3.8%	11.3%	3.1%	8.4%	32.2%
2015	4.5%	11.6%	2.8%	8.5%	31.6%
2016	3.8%	11.7%	2.7%	9.6%	33.3%
2017	2.6%	12.9%	2.9%	8.4%	34.7%
საშუალო	4.2%	10.6%	2.6%	9.8%	31.2%

ცხრილი N147

სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურება	თავდაცვა	საზოგადოებრივი წესრიგი და უშიშროება	ეკონომიკური საქმიანობა	გარემოს დაცვა
2002	5.3%	2.2%	2.0%	4.3%	0.2%
2003	4.3%	2.6%	1.9%	5.1%	0.2%
2004	3.9%	2.2%	1.9%	5.7%	0.1%
2005	3.8%	2.8%	2.0%	5.5%	0.3%
2006	3.5%	2.3%	2.4%	7.2%	0.4%
2007	4.4%	1.8%	2.4%	8.4%	0.4%
2008	4.6%	1.4%	2.1%	7.8%	0.5%
2009	4.2%	1.4%	2.0%	7.9%	0.6%
2010	4.5%	1.5%	2.4%	7.1%	0.8%
2011	4.9%	0.8%	2.2%	7.1%	0.9%
2012	4.9%	0.7%	2.2%	7.2%	0.8%
2013	4.9%	0.8%	2.2%	6.2%	0.8%
2014	4.7%	0.8%	2.1%	6.2%	0.8%
2015	4.8%	1.0%	2.3%	5.8%	1.0%
2016	4.4%	1.6%	2.0%	4.7%	0.6%
2017	4.2%	1.8%	2.0%	4.4%	0.5%
საშუალო	4.5%	1.6%	2.1%	6.3%	0.6%

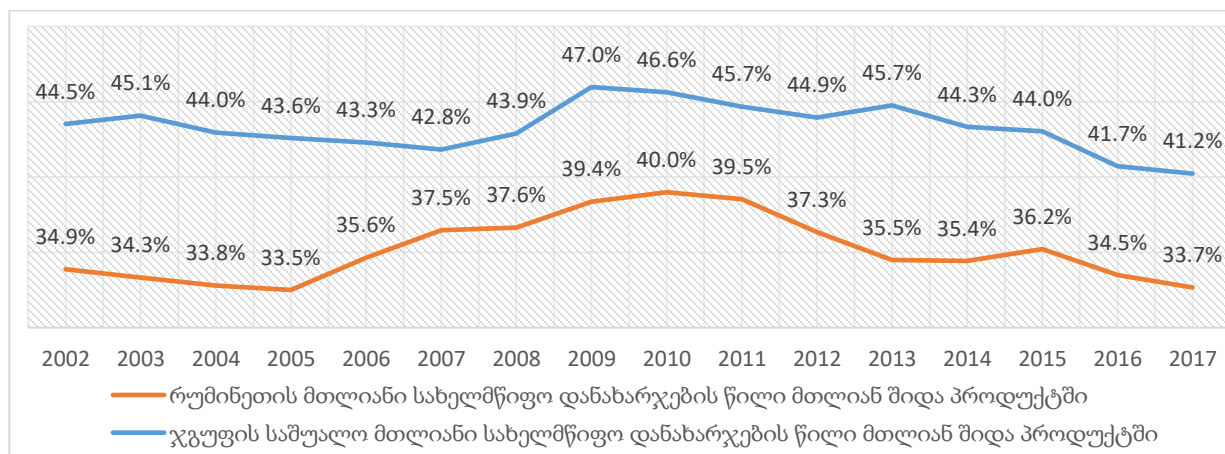
ცხრილი N148

სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	საბინაო - კომუნალური მეურნეობა	ჯანმრთელობის დაცვა	დასვენება, კულტურა, რელიგია	განათლება	სოციალური დაცვა
2002	1.9%	4.1%	0.6%	4.0%	10.1%
2003	2.6%	3.6%	0.7%	3.6%	9.7%
2004	2.5%	3.2%	0.6%	3.6%	9.9%
2005	1.2%	3.3%	0.8%	3.6%	10.1%
2006	1.5%	3.3%	1.0%	4.1%	10.0%
2007	1.5%	3.6%	1.1%	3.9%	10.0%
2008	1.3%	3.6%	1.1%	4.3%	11.0%
2009	1.3%	4.0%	1.0%	3.8%	13.1%
2010	1.3%	4.2%	1.0%	3.3%	13.9%
2011	1.2%	4.2%	1.1%	4.1%	13.0%
2012	1.1%	3.8%	1.2%	3.0%	12.4%
2013	1.2%	4.0%	1.0%	2.8%	11.5%
2014	1.4%	4.0%	1.1%	3.0%	11.4%
2015	1.6%	4.2%	1.0%	3.1%	11.4%
2016	1.3%	4.0%	0.9%	3.3%	11.5%
2017	0.9%	4.3%	1.0%	2.8%	11.7%
საშუალო	1.5%	3.8%	1.0%	3.5%	11.3%

ჯგუფის საშუალო ნიშნულს. თითქმის იდენტური პროცენტული გადანაწილებები უფიქსირდებათ საზოგადოებრივი წესრიგი და უშიშროების, თავდაცვის, დასვენება-კულტურა-რელიგიის და გარემოს დაცვის ასიგნებების წილობრივ გადანაწილებებს, ჯგუფის საშუალო ნიშნულებთან მიმართებით. რაც შეეხება დანახარჯობრივ საბინაო - კომუნალური მეურნეობის კომპონენტს იგი თითქმის ორჯერ აღემატება საერთო საშუალო ნიშნულს.

საკმაოდ საინტერესო შემაჯამებელი გრაფიკული გამოსახულება 25 გვაქვს წარმოდგენილი, სადაც თვალნათლივ ვხედავთ რუმინეთის მთავრობა, ჯგუფის საშუალო დანახარჯებთან შედარებით, არა-ინტერვენციულ პოლიტიკას აწარმოებს, რაც ჯამში საშუალოდ 8%-იანი ნიშნულით ნაკლებია.

გრაფიკი N25



რაც შეეხება დანარჩენ მაკროეკონომიკურ ცვლადებს, იხილეთ ცხრილი 149-150, საოჯახო მეურნეობების დანახარჯი ლიდერობს 64%-ით, რაც 4.7%-ით აღემატება საერთო ნიშნულს. შემდეგ პოზიციაზე იმპორტი გვევლინება 38.3%-ით, რაც 6.3%-ით აღემატება ექსპორტის მაჩვენებელს და 10.8%-ით ჩამორჩება ჯგუფის საშუალო ნიშნულს. მსგავსი ტენდენცია ფიქსირდება საგადასახადო შემოსავლების კუთხით, რომელიც მთლიან ხარჯებთან შედარებით საშუალოდ 3.1%-ით დეფიციტურია და 6.9%-ით ჩამორჩება საერთო ნიშნულს. რადიკალურად განსხვავებული სიტუაცია გვევლინება წარმოების 33.2%,

მთლიანი კაპიტალის ფორმირების 26% და მთლიანი რეზერვები 22.5% წილობრივ გადანაწილებებში, რომლებიც 7.1%-ით, 3.6% და 2%-ით აღემატებიან შესაბამის საერთო ნიშნულს, მსგავსი თანმიმდევრობით. ძალიან უმნიშვნელო განსხვავება ფიქსირდება მთლიანი შიდა დანაზოგის ორ მაჩვენებლებს შორისაც. წარმოების მაღალი მაჩვენებლიდან გამომდინარე, ლოგიკურად უნდა გვეჩვენოს, დასაქმებულების რაოდენობის წილობრივი გადანაწილების მეტობა 1.2%-ით მთლიან პოპულაციაში. რაც შეეხება ინფლაციას და მის მაღალ 6.5%-იან მაჩვენებელს, ძირითადად გამოწვეულია ადრეული პერიოდის მაღალი ინფლაციური ნიშნულებისგან, თუმცა უნდა აღინიშნოს რომ კვლევის ბოლო წლებში საკმაოდ რადიკალური კლება ფიქსირდება.

ცხრილი N149

მაკროეკონომიკური ცვლადების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	საოჯახო მეურნეობების დანახარჯი	მთლიანი კაპიტალის ფორმირება	ექსპორტი	იმპორტი	საგადასახადო შემოსავლები
2002	67.5%	22.2%	24.0%	29.7%	33.0%
2003	67.3%	23.2%	24.2%	32.0%	32.9%
2004	68.9%	24.2%	25.7%	34.9%	32.7%
2005	69.8%	22.9%	24.5%	34.8%	32.7%
2006	67.5%	27.5%	24.8%	36.9%	33.5%
2007	66.2%	31.3%	24.7%	38.8%	34.7%
2008	62.8%	33.1%	26.2%	39.0%	32.3%
2009	61.9%	27.2%	26.0%	32.4%	30.3%
2010	62.5%	27.1%	32.4%	38.8%	33.1%
2011	62.1%	28.1%	37.0%	42.8%	34.1%
2012	62.0%	27.0%	37.4%	42.5%	33.7%
2013	60.6%	25.6%	39.9%	40.7%	33.3%
2014	60.7%	24.7%	41.2%	41.6%	34.1%
2015	60.7%	25.1%	41.0%	41.6%	35.4%
2016	61.7%	23.3%	41.2%	42.1%	31.8%
2017	62.3%	23.4%	41.5%	43.7%	30.9%
საშუალო	64.0%	26.0%	32.0%	38.3%	33.0%

ცხრილი N150

მაკროეკონომიკური ცვლადების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან, მთლიან პოპულაციასთან და საშუალო ინფლაციასთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	დასაქმებულთა წილი მთლიან პოპულაციაში	წარმოება	მთლიანი შიდა დანაზოგი	მთლიანი რეზერვები	ინფლაცია
2002	43.8%	33.3%	16.5%	15.5%	22.5%
2003	44.2%	32.0%	15.4%	16.0%	15.3%
2004	43.7%	31.8%	15.1%	21.3%	11.9%
2005	43.3%	32.3%	12.6%	22.2%	9.1%
2006	43.9%	33.0%	15.3%	24.4%	6.6%
2007	44.3%	34.3%	17.3%	22.5%	4.9%
2008	45.4%	36.8%	20.2%	18.8%	7.9%
2009	44.9%	36.4%	20.8%	25.3%	5.6%
2010	45.1%	37.8%	20.7%	29.1%	6.1%
2011	45.0%	38.5%	22.3%	26.2%	5.8%
2012	43.0%	32.5%	21.8%	27.1%	3.4%
2013	42.8%	32.2%	24.8%	25.6%	3.2%
2014	43.3%	31.6%	24.2%	22.1%	1.4%
2015	42.9%	29.9%	24.5%	22.0%	-0.4%
2016	42.7%	30.1%	22.4%	21.3%	-1.1%
2017	44.0%	29.4%	21.3%	20.6%	1.1%
საშუალო	43.9%	33.2%	19.7%	22.5%	6.5%

4.1.2.10 საბერძნეთი

გასული წლების მანძილზე საბერძნეთში გამოვლენილმა საჯარო ფინანსების გამოწვევებმა, დღის წესრიგში დააყენა საჯარო ფინანსების მართვის სუსტი წერტილების აღმოფხვრის. 2014 წელს ახალი ორგანული საბიუჯეტო კანონი იქნა მიღებული, სადაც ევროკავშირისადმი არსებული ვალდებულებების ტრანსფორმირება მოხდა ბერძნულ კანონმდებლობაში და ახალი ფისკალური წესებში (დაბალანსებული ბიუჯეტის წესი, ვალის წესი, შეთავსების წესი და კორექციის მექანიზმი). რომელიც დაშენებული იქნა 2010 წელს მიღებულ საშუალო ვადიან ფისკალურ სტრატეგიაზე. გასული წლების ინსტიტუციურმა რეფორმებმაც გააძლიერა საბერძნეთის ფისკალური აგებულება. რაც მოიცავდა „საბიუჯეტო ბიუროს-ფინანსური სერვისის გენერალურ დირექტორატის“ შექმნას, თითოეული მხარჯავი სამინისტროსთვის, პარლამენტის საბიუჯეტო ოფისის ჩამოყალიბებას 2010

წელს და აგრეთვე ჰელენური ფისკალური საბჭოს ჩამოყალიბებას 2014 წელს. თუმცა, მაინც რჩება შედარებით პრობლემები ბიუჯეტის ტრანსპარენტულობის და საპარლამენტო ჩართულობის კუთხით. ასვე ნაკლებია მოსახლეობის ჩართულობა საბიუჯეტო პროცესებში და მთავრობაც არ აქვეყნებს არანაირ ფართო მასებზე განკუთვნილ ბიუჯეტს (OECD, 2019).

საბერძნეთის მთავრობის დანახარჯობრივ სტრუქტურაში, იხილეთ ცხრილი 151-152, სოციალური დაცვის კომპონენტი ლიდერობს საშუალოდ 35.1%-იანი ნიშნულით, რაც ჯგუფის საშუალო მაჩვენებელზე 0.9%-ით მეტია. მსგავსად, აქამდე განხილულ ქვეყნებზე დიდი წილი მოდის საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურებაზე 21.4%, რაც მასიური 6.3%-ით მეტია სეგმენტის საშუალო ნიშნულზე. თითქმის იდენტური წილობრივი გადანაწილებით შემდეგ პოზიციებზე ჯანმრთელობის დაცვის 11.6% და ეკონომიკური საქმიანობის 11.1% პარამეტრები წარმოგვიდგებიან და დაახლოებით ერთ პროცენტთან ჩამორჩენაა შესაბამის ჯგუფურ საშუალო ნიშნულებთან. 3.2%-ით და 1.1%-ით ჩამორჩებიან განათლების და საზოგადოებრივი წესრიგი და უშიშროების კომპონენტები, მათსავე შესაბამის საერთო საშუალო ნიშნულებს. ხილო თავდაცვის კომპონენტზე, რომელიც საკმაოდ მნიშვნელოვანია საბერძნეთის მთავრობისთვის, მასზე საშუალოდ 1.8%-ით მეტი სახსრები მიემართება. ჯგუფის საშუალო ნიშნულზე ოდნავ მეტ 0.3%-ით ასიგნებას მიმართავს საბერძნეთი გარემოს დაცვაზე. ხოლო რაც შეეხება საბინაო - კომუნალური მეურნეობის და დასვენება-კულტურა-რელიგიის კომპონენტებს, ისინი შედარებით ნაკლებად პოპულარულობით სარგებლობენ და მათზე ჯგუფის საშუალოსთან შედარებით, თითქმის ოთხჯერ და ორჯერ ნაკლები ასიგნებები მიემართება.

ცხრილი N151

სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება საერთო ხარჯებში წლების მიხედვით					
წელი	საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურება	თავდაცვა	საზოგადოებრივი წესრიგი და უშიშროება	ეკონომიკური საქმიანობა	გარემოს დაცვა
2002	24.1%	6.3%	3.3%	11.6%	1.1%
2003	21.6%	7.8%	3.2%	11.8%	0.9%
2004	24.2%	6.2%	3.3%	13.3%	1.1%
2005	21.9%	5.9%	3.4%	9.9%	1.3%
2006	24.5%	5.7%	3.2%	8.3%	1.7%
2007	24.7%	5.9%	3.2%	9.0%	1.7%
2008	22.5%	5.9%	3.1%	11.2%	1.8%
2009	22.4%	6.1%	3.3%	10.0%	1.6%
2010	23.4%	5.1%	3.4%	8.5%	1.5%
2011	23.8%	4.4%	3.2%	8.0%	1.6%
2012	19.7%	4.3%	3.3%	12.9%	2.0%
2013	15.9%	3.4%	3.0%	26.4%	2.7%
2014	20.0%	5.3%	4.2%	7.6%	2.9%
2015	18.7%	4.7%	3.9%	13.8%	2.7%
2016	18.1%	4.3%	4.4%	8.3%	3.0%
2017	17.6%	5.3%	4.5%	7.6%	2.8%
საშუალო	21.4%	5.4%	3.5%	11.1%	1.9%

ცხრილი N152

სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება საერთო ხარჯებში წლების მიხედვით					
წელი	საბინაო - კომუნალური მეურნეობა	ჯანმრთელობის დაცვა	დასვენება, კულტურა, რელიგია	განათლება	სოციალური დაცვა
2002	0.8%	13.0%	1.2%	8.5%	30.0%
2003	0.8%	12.8%	1.2%	9.1%	30.7%
2004	0.8%	11.8%	1.2%	8.6%	29.5%
2005	0.7%	13.6%	1.4%	9.2%	32.7%
2006	0.5%	13.1%	1.4%	8.1%	33.5%
2007	0.5%	12.8%	1.3%	7.6%	33.4%
2008	0.5%	12.7%	1.4%	7.4%	33.5%
2009	0.7%	12.6%	1.2%	7.6%	34.5%
2010	0.4%	13.1%	1.1%	7.8%	35.8%
2011	0.3%	12.0%	1.1%	8.2%	37.4%
2012	0.4%	10.5%	1.1%	8.1%	37.7%
2013	0.5%	8.4%	1.0%	7.3%	31.4%
2014	0.5%	9.4%	1.3%	8.6%	40.2%
2015	0.4%	8.8%	1.2%	7.8%	37.9%
2016	0.4%	10.2%	1.4%	8.2%	41.8%
2017	0.4%	11.1%	1.5%	8.2%	41.0%
საშუალო	0.5%	11.6%	1.3%	8.2%	35.1%

იგივე კომპონენტების წილობრივი გადანაწილებით, იხილეთ ცხრილი 153-154, საბერძნეთის მთლიან შიდა პროდუქტში სოციალური დაცვის და საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურებები ლიდერობენ, ჯგუფის საშუალო ნიშნულზე 2.6%-იანი და 4%-იანი მეტობებით. თითქმის იდენტური პროცენტული გადანაწილება ფიქსირდება ორივე შესადარებელ ჯგუფებს შორის ჯანმრთელობის დაცვის და ეკონომიკური საქმიანობების ნაწილში. ზუსტად ერთი პროცენტით ჩამორჩება განათლების წილობრივი მაჩვენებელი საერთო ჯგუფურ ნიშნულს. ხოლო თავდაცვის კომპონენტი კი 1.1%-იან მეტობას აფიქსირებს. ოდნავ ჩამორჩება საერთო საშუალო ნიშნულს საზოგადოებრივი წესრიგი და უშიშროების ცვლადი. ხოლო დანარჩენი სამი ასიგნების წილობრივი გადანაწილება, მთლიან შიდა პროდუქტში, ერთ პროცენტს ან მის ქვემოთ წარმოგვიდგებიან, შესაბამისი ჯგუფის საშუალო მაჩვენებლების დარად.

ცხრილი N153

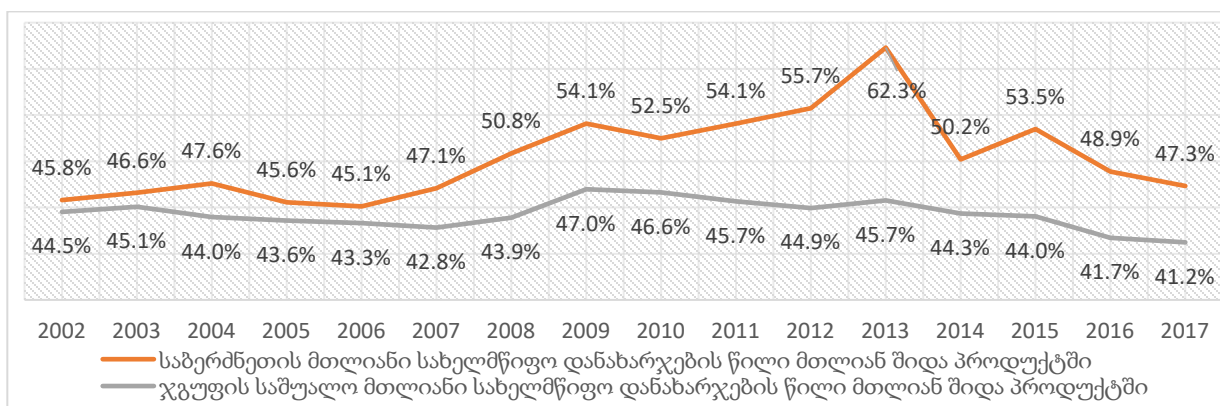
სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით წლების მიხედვით						
წელი	საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურება	თავდაცვა	საზოგადოებრივი წესრიგი და უშიშროება	ეკონომიკური საქმიანობა	გარემოს დაცვა	
2002	11.0%	2.9%	1.5%	5.3%	0.5%	
2003	10.1%	3.6%	1.5%	5.5%	0.4%	
2004	11.5%	2.9%	1.6%	6.3%	0.5%	
2005	10.0%	2.7%	1.5%	4.5%	0.6%	
2006	11.0%	2.6%	1.4%	3.7%	0.8%	
2007	11.6%	2.8%	1.5%	4.2%	0.8%	
2008	11.4%	3.0%	1.6%	5.7%	0.9%	
2009	12.1%	3.3%	1.8%	5.4%	0.9%	
2010	12.3%	2.7%	1.8%	4.5%	0.8%	
2011	12.9%	2.4%	1.7%	4.3%	0.8%	
2012	11.0%	2.4%	1.9%	7.2%	1.1%	
2013	9.9%	2.1%	1.9%	16.4%	1.7%	
2014	10.0%	2.7%	2.1%	3.8%	1.5%	
2015	10.0%	2.5%	2.1%	7.4%	1.5%	
2016	8.9%	2.1%	2.1%	4.1%	1.4%	
2017	8.3%	2.5%	2.1%	3.6%	1.3%	
საშუალო	10.7%	2.7%	1.8%	5.7%	1.0%	

ცხრილი N154

სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	საბინაო - კომუნალური მეურნეობა	ჯანმრთელობის დაცვა	დასვენება, კულტურა, რელიგია	განათლება	სოციალური დაცვა
2002	0.4%	6.0%	0.6%	3.9%	13.7%
2003	0.4%	6.0%	0.5%	4.3%	14.3%
2004	0.4%	5.6%	0.6%	4.1%	14.0%
2005	0.3%	6.2%	0.6%	4.2%	14.9%
2006	0.2%	5.9%	0.6%	3.6%	15.1%
2007	0.2%	6.0%	0.6%	3.6%	15.7%
2008	0.3%	6.5%	0.7%	3.8%	17.0%
2009	0.4%	6.8%	0.7%	4.1%	18.6%
2010	0.2%	6.9%	0.6%	4.1%	18.8%
2011	0.2%	6.5%	0.6%	4.4%	20.2%
2012	0.2%	5.8%	0.6%	4.5%	21.0%
2013	0.3%	5.2%	0.6%	4.5%	19.6%
2014	0.3%	4.7%	0.6%	4.3%	20.2%
2015	0.2%	4.7%	0.7%	4.2%	20.3%
2016	0.2%	5.0%	0.7%	4.0%	20.4%
2017	0.2%	5.2%	0.7%	3.9%	19.4%
საშუალო	0.3%	5.8%	0.6%	4.1%	17.7%

ქვემოთ მოცემული გრაფიკული გამოსახულება 26 გვიჩვენებს, რომ საბერძნეთის მთავრობა საკმაოდ ინტერვენციულია და საშუალოდ 4.1%-ით აღემატება ჯგუფის საერთო საშუალო ნიშნულს. განსაკუთრებით აღსანიშნავია ის ტურბულენტური პერიოდი, რომელიც საბერძნეთმა გამოიარა 2008 წლის ფინანსური კრიზისის შემდგომ.

გრაფიკი N26



რაც შეეხება დანარჩენ მაკროეკონომიკურ ცვლადებს, იხილეთ ცხრილი 155-156, საოჯახო მეურნეობების დანახარჯი ლიდერობს 65.5%-ით, რა 7.2%-ით აღემატება საერთო ნიშნულს. შემდეგ პოზიციაზე საკმაოდ კარგი შედეგით საგადასახადო შემოსავლები გვევლინება 43.1%-ით და საერთო სეგმენტის საშუალოს 3.2%-ით აღემატება. შემდეგ პოზიციაზე იმპორტი გვევლინება 31.9%-ით, რაც 6.9%-ით აღემატება ექსპორტის მაჩვენებელს და 8%-ით ჩამორჩება ჯგუფის საშუალო ნიშნულს. საერთო საშუალო ნიშნულთან მიმართებით, კლების ტენდენცია ფიქსირდება მთლიანი კაპიტალის ფორმირების 4.1%-ით, წარმოების 9.7%-ით, მთლიანი შიდა დანაზოგის 8.7%-ით და მთლიანი რეზერვების 13.7%-ით. რაც შეეხება საბერძნეთში დასაქმებულთა რაოდენობრივ წილს მთლიან პოპულაციაში და ინფლაციას 2.3%-ით და 0.8%-ით ჩამორჩებიან საერთო შესაბამის საშუალო მაჩვენებლებს.

ცხრილი N155

მაკროეკონომიკური ცვლადების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	საოჯახო მეურნეობების დანახარჯი	მთლიანი კაპიტალის ფორმირება	ექსპორტი	იმპორტი	საგადასახადო შემოსავლები
2002	64.3%	24.7%	20.1%	30.2%	39.8%
2003	63.0%	27.4%	18.5%	29.6%	38.8%
2004	62.3%	25.3%	20.7%	29.2%	38.8%
2005	64.5%	22.1%	21.3%	29.6%	39.4%
2006	62.4%	26.2%	21.2%	31.7%	39.2%
2007	63.2%	27.1%	22.5%	35.0%	40.4%
2008	65.7%	24.5%	23.4%	36.0%	40.7%
2009	66.3%	18.3%	19.0%	28.8%	38.9%
2010	67.3%	17.0%	22.1%	30.7%	41.3%
2011	67.6%	15.1%	25.5%	32.3%	43.8%
2012	67.4%	12.8%	28.7%	33.1%	46.9%
2013	68.0%	11.6%	30.4%	33.2%	49.1%
2014	67.4%	11.9%	32.4%	34.8%	46.6%
2015	66.6%	10.2%	31.6%	31.5%	47.9%
2016	66.4%	11.5%	30.1%	30.8%	49.4%
2017	65.9%	12.5%	33.0%	34.0%	48.1%
საშუალო	65.5%	18.6%	25.0%	31.9%	43.1%

ცხრილი N156

მაკროეკონომიკური ცვლადების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან, მთლიან პოპულაციასთან და საშუალო ინფლაციასთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	დასაქმებულთა წილი მთლიან პოპულაციაში	წარმოება	მთლიანი შიდა დანაზოგი	მთლიანი რეზერვები	ინფლაცია
2002	40.7%	19.4%	14.6%	6.0%	3.9%
2003	41.2%	20.5%	16.3%	2.8%	3.4%
2004	42.1%	20.3%	16.8%	1.1%	3.0%
2005	42.4%	17.8%	13.8%	0.9%	3.5%
2006	43.0%	20.0%	15.6%	1.0%	3.3%
2007	43.4%	18.0%	14.6%	1.1%	3.0%
2008	43.9%	15.7%	11.9%	1.0%	4.2%
2009	43.5%	15.3%	8.6%	1.6%	1.3%
2010	42.3%	13.8%	8.4%	2.1%	4.7%
2011	39.4%	13.7%	8.3%	2.3%	3.1%
2012	37.0%	14.3%	8.4%	2.9%	1.0%
2013	36.3%	14.7%	8.8%	2.4%	-0.9%
2014	36.9%	14.1%	9.5%	2.7%	-1.4%
2015	37.4%	14.2%	10.3%	3.1%	-1.1%
2016	37.9%	14.9%	10.8%	3.5%	0.0%
2017	38.5%	15.0%	11.5%	3.8%	1.1%
საშუალო	40.4%	16.4%	11.8%	2.4%	2.0%

4.1.2.11 სლოვაკეთის რესპუბლიკა

სლოვაკეთის რესპუბლიკას პროგრამული ბიუჯეტის აგებულება აქვს, რომელიც მოიცავს საბიუჯეტო ალოკაციებს არსებული ინფორმაციით შესრულებებზე, მიზნებზე და შედეგებზე. თუმცა შესრულების შესახებ ინფორმაცია მხოლოდ დანართში მიეთითება ანგარიშვალდებულების და ინფორმაციულობის მიზნით და მნიშვნელოვნად არ გამოიყენება საბიუჯეტო ალოკაციების გადაწყვეტილების მიღების პროცესში. ასევე, შედარებით დაბალ დონეზე კვლავ რჩება ბიუჯეტის ტრანსპარენტულობა და საპარლამენტო ჩართულობა ბიუჯეტის პროცესირებისას. მიუხედავად უმეტესი მთავარი საბიუჯეტო ანგარიშები საჯაროდ ხელმისაწვდომია, ბიუჯეტის ეფექტის ანალიზი და დამატებითი მოქალაქეთა გზამკვლევი უმეტეს შემთხვევაში არ არის გამოქვეყნებული და მონაცემებზე ხელმისაწვდომობაც შეზღუდულია. ასევე, საზოგადოების ჩართულობა ბიუჯეტის შედგენის პროცესში ლიმიტირებულია (OECD, 2019).

სლოვაკეთის რესპუბლიკის საბიუჯეტო დანახარჯების გადანაწილებისას, იხილეთ ცხრილი 157-158, სოციალური და ჯანმრთელობის დაცვის კომპონენტები ლიდერობენ ჯგუფის საშუალო მაჩვენებლებზე 1.2%-ით და 3.5%-ით მეტობით. შემდეგ პოზიციებზე საშუალო ნიშნულებთან შედარებით ნაკლები პროცენტული გადანაწილებებით საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურება, ეკონომიკური საქმიანობა და განათლება წარმოგვიდგებიან 1.7%-ით, 0.3%-ით და 1.8%-ით, მსგავსი თანმიმდევრობით. სლოვაკეთის მთავრობა საზოგადოებრივი წესრიგი და უშიშროების კომპონენტზე 0.7%-ით მეტ დაფინანსებას მიმართავს, ხოლო თავდაცვაზე კი 1.4%-ით ნაკლებს. ასევე 0.5%-ით და 0.7%-ით აჭარბებს გარემოს დაცვის და საბინაო - კომუნალური მეურნეობის დაფინანსება, ხოლო ბოლო კი 0.3%-ით ჩამორჩება საშუალოს.

ცხრილი N157

სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება საერთო ხარჯებში წლების მიხედვით					
წელი	საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურება	თავდაცვა	საზოგადოებრივი წესრიგი და უშიშროება	ეკონომიკური საქმიანობა	გარემოს დაცვა
2002	17.4%	2.9%	6.8%	14.8%	2.1%
2003	15.0%	2.2%	5.4%	12.5%	2.2%
2004	14.3%	2.2%	5.4%	12.5%	2.2%
2005	13.1%	1.9%	4.8%	12.1%	2.1%
2006	13.3%	2.2%	5.4%	12.7%	2.1%
2007	12.3%	2.1%	5.1%	11.9%	2.0%
2008	11.9%	2.1%	5.1%	13.0%	2.1%
2009	13.4%	2.1%	5.1%	13.0%	2.2%
2010	11.6%	2.1%	5.1%	11.6%	2.1%
2011	12.1%	2.2%	5.4%	11.5%	1.9%
2012	12.0%	2.2%	5.2%	11.2%	2.0%
2013	13.0%	2.2%	5.3%	11.3%	1.9%
2014	13.2%	2.4%	5.3%	11.4%	2.0%
2015	14.2%	2.0%	5.2%	14.1%	2.2%
2016	13.4%	2.0%	5.6%	10.4%	1.7%
2017	13.9%	2.4%	5.3%	10.1%	1.8%
საშუალო	13.4%	2.2%	5.3%	12.1%	2.1%

ცხრილი N158

სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება საერთო ხარჯებში წლების მიხედვით					
წელი	საბინაო - კომუნალური მეურნეობა	ჯანმრთელობის დაცვა	დასვენება, კულტურა, რელიგია	განათლება	სოციალური დაცვა
2002	1.6%	12.7%	2.1%	7.4%	32.2%
2003	1.5%	13.5%	2.5%	10.6%	34.5%
2004	1.4%	13.0%	2.4%	9.7%	36.9%
2005	1.7%	15.6%	2.3%	9.5%	36.8%
2006	1.6%	16.7%	2.4%	10.0%	33.5%
2007	1.6%	16.7%	2.3%	9.7%	36.2%
2008	1.6%	18.1%	2.3%	9.5%	34.1%
2009	1.7%	16.4%	2.4%	9.5%	34.2%
2010	1.8%	17.1%	2.4%	9.9%	36.2%
2011	1.6%	16.7%	2.4%	10.1%	36.1%
2012	1.4%	16.7%	2.2%	10.0%	37.0%
2013	1.2%	16.5%	2.2%	9.5%	36.9%
2014	1.2%	16.7%	2.2%	9.8%	35.8%
2015	1.6%	15.8%	2.3%	9.3%	33.3%
2016	1.2%	17.7%	2.4%	9.3%	36.4%
2017	1.2%	17.7%	2.1%	9.4%	36.1%
საშუალო	1.5%	16.1%	2.3%	9.6%	35.4%

მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით, იხილეთ ცხრილი 159-159, სოციალურ დაცვის ნიშნული საშუალო ჯგუფურ მაჩვენებელს 0.7%-ით ჩამორჩება, მაშინ როცა ჯანმრთელობის პროცენტული გადანაწილება აჭარბებს ერთი პროცენტით. 1.2%-ით, 0.5%-ით და 1.2%-ით ნაკლებია საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურების, ეკონომიკური საქმიანობის და განათლების ცვლადების შედეგები საერთო ჯგუფურ ნიშნულებზე. თუმცა უმნიშვნელოდ აღემატება საერთო მაჩვენებლებს საზოგადოებრივი წესრიგი და უშიშროების საშუალო წილობრივი გადანაწილება. ხოლო რაც შეეხება დანარჩენ ოთხ დანახარჯობრივ კომპონენტს, მათი ინდივიდუალური წილი მთლიან შიდა პროდუქტში ერთ პროცენტზე ნაკლებია.

ცხრილი N159

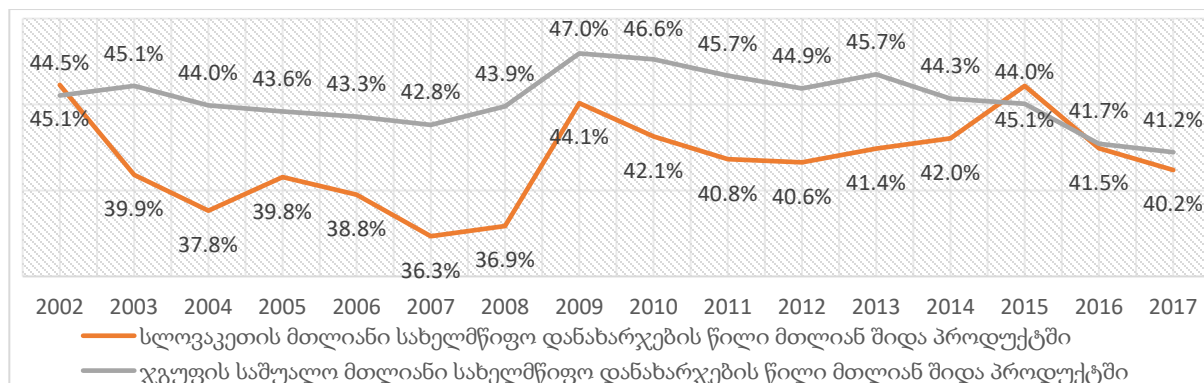
სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურება	თავდაცვა	საზოგადოებრივი წესრიგი და უშიშროება	ეკონომიკური საქმიანობა	გარემოს დაცვა
2002	7.8%	1.3%	3.1%	6.7%	1.0%
2003	6.0%	0.9%	2.2%	5.0%	0.9%
2004	5.4%	0.8%	2.0%	4.7%	0.8%
2005	5.2%	0.8%	1.9%	4.8%	0.8%
2006	5.2%	0.9%	2.1%	4.9%	0.8%
2007	4.5%	0.8%	1.9%	4.3%	0.7%
2008	4.4%	0.8%	1.9%	4.8%	0.8%
2009	5.9%	0.9%	2.2%	5.7%	1.0%
2010	4.9%	0.9%	2.2%	4.9%	0.9%
2011	4.9%	0.9%	2.2%	4.7%	0.8%
2012	4.9%	0.9%	2.1%	4.6%	0.8%
2013	5.4%	0.9%	2.2%	4.7%	0.8%
2014	5.5%	1.0%	2.2%	4.8%	0.8%
2015	6.4%	0.9%	2.4%	6.4%	1.0%
2016	5.6%	0.8%	2.3%	4.3%	0.7%
2017	5.6%	1.0%	2.1%	4.1%	0.7%
საშუალო	5.5%	0.9%	2.2%	5.0%	0.8%

ცხრილი N160

სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	საბინაო - კომუნალური მეურნეობა	ჯანმრთელობის დაცვა	დასვენება, კულტურა, რელიგია	განათლება	სოციალური დაცვა
2002	0.7%	5.7%	1.0%	3.3%	14.5%
2003	0.6%	5.4%	1.0%	4.2%	13.8%
2004	0.5%	4.9%	0.9%	3.6%	14.0%
2005	0.7%	6.2%	0.9%	3.8%	14.6%
2006	0.6%	6.5%	0.9%	3.9%	13.0%
2007	0.6%	6.1%	0.8%	3.5%	13.2%
2008	0.6%	6.7%	0.9%	3.5%	12.6%
2009	0.8%	7.2%	1.0%	4.2%	15.1%
2010	0.8%	7.2%	1.0%	4.2%	15.3%
2011	0.7%	6.8%	1.0%	4.1%	14.7%
2012	0.6%	6.8%	0.9%	4.1%	15.0%
2013	0.5%	6.8%	0.9%	4.0%	15.3%
2014	0.5%	7.0%	0.9%	4.1%	15.1%
2015	0.7%	7.1%	1.0%	4.2%	15.0%
2016	0.5%	7.4%	1.0%	3.8%	15.1%
2017	0.5%	7.1%	0.8%	3.8%	14.5%
საშუალო	0.6%	6.6%	0.9%	3.9%	14.4%

საინტერესო გადანაწილება ფიქსირდება გრაფიკულ გამოსახულება 27-ზე, სადაც თვალნათლივ ვხედავთ, რომ 2002 და 2015 წლის გარდა, სლოვაკეთის რესპუბლიკის საბიუჯეტო გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით ნაკლებია ჯგუფის საშუალო მაჩვენებელზე, ხოლო მთლიანობაში სლოვაკეთის მთავრობა 3.5%-ით ნაკლებს ხარჯავს.

გრაფიკი N27



ხოლო კვლევაში მონაწილე დანარჩენი მაკროეკონომიკური ცვლადების გადანაწილებისას, იხილეთ ცხრილი 161-162, შთამბეჭდავად იმპორტის 81.4% და ექსპორტის 80.8% წილები ლიდერობენ, რომლებიც მიუხედავად უმნიშვნელო ურთიერთ უარყოფითი ბალანსისა 32.3%-ით და 33.9%-ით აღემატებიან შესაბამის საშუალო ჯგუფურ მაჩვენებლებს. შემდეგ პოზიციებზე 3.8%-ით და 2.8%-ით ნაკლები საოჯახო მეურნეობების დანახარჯები და საგადასახადო შემოსავლები გვევლინებიან. აქვე აღნიშვნის ღირსია, რომ სლოვაკეთის მთავრობაც საშუალოდ 3.7%-იან დეფიციტური საბიუჯეტო მხარჯველობით გამოირჩევა. საკმაოდ შთამბეჭდავად გამოიყურება წარმოების, მთლიანი კაპიტალის ფორმირების და მთლიანი შიდა დანახარჯის ცვლადები, რომლებიც საშუალოსთან მიმართებით 6%-იანი, 2.5%-იანი და 4.1%-იანი მეტობებით გამოირჩევიან. 1.8%-იანი კლება ფიქსირდება მთლიანი რეზერვების ნიშნულში. ხოლო დასაქმებულთა რაოდენობრივი წილი მთლიან პოპულაციაში და ინფლაცია 2.2%-ით და 0.1%-ით ჩამორჩებიან საერთო შესაბამის სიდიდეებს.

ცხრილი N161

მაკროეკონომიკური ცვლადების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	საოჯახო მეურნეობების დანახარჯი	მთლიანი კაპიტალის ფორმირება	ექსპორტი	იმპორტი	საგადასახადო შემოსავლები
2002	56.1%	30.7%	57.5%	64.7%	37.1%
2003	55.4%	25.8%	62.2%	64.1%	37.2%
2004	55.8%	27.4%	68.7%	71.4%	35.5%
2005	55.5%	29.7%	72.0%	76.6%	36.9%
2006	55.3%	28.8%	81.0%	85.0%	35.2%
2007	54.5%	28.5%	83.3%	84.4%	34.4%
2008	55.6%	28.7%	80.0%	82.9%	34.5%
2009	59.1%	21.1%	67.6%	69.1%	36.3%
2010	56.8%	24.0%	76.3%	77.8%	34.7%
2011	56.2%	25.0%	85.0%	86.0%	36.5%
2012	56.2%	20.9%	91.4%	87.8%	36.3%
2013	55.4%	21.0%	93.8%	89.6%	38.7%
2014	54.7%	22.0%	91.9%	88.4%	39.3%
2015	53.7%	24.5%	92.3%	90.8%	42.5%
2016	53.7%	23.0%	93.5%	90.5%	39.2%
2017	53.9%	22.5%	96.9%	93.8%	39.4%
საშუალო	55.5%	25.2%	80.8%	81.4%	37.1%

ცხრილი N162

მაკროეკონომიკური ცვლადების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან, მთლიან პოპულაციასთან და საშუალო ინფლაციასთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	დასაქმებულთა წილი მთლიან პოპულაციაში	წარმოება	მთლიანი შიდა დანაზოგი	მთლიანი რეზერვები	ინფლაცია
2002	37.9%	30.9%	23.5%	36.2%	3.5%
2003	38.3%	31.6%	23.9%	35.0%	8.4%
2004	38.3%	32.4%	24.6%	34.3%	7.5%
2005	38.9%	32.1%	25.1%	32.0%	2.8%
2006	39.7%	34.8%	24.9%	23.1%	4.3%
2007	40.5%	34.1%	27.4%	24.2%	1.9%
2008	41.8%	34.4%	25.8%	19.8%	3.9%
2009	40.9%	30.8%	19.6%	2.0%	0.9%
2010	40.3%	32.0%	22.6%	2.4%	0.7%
2011	41.0%	32.2%	24.1%	2.5%	4.1%
2012	40.9%	32.3%	24.6%	2.7%	3.7%
2013	40.5%	30.1%	25.2%	2.2%	1.5%
2014	41.0%	31.3%	25.4%	2.7%	-0.1%
2015	41.8%	31.4%	26.0%	3.3%	-0.3%
2016	42.8%	31.1%	26.0%	3.2%	-0.5%
2017	43.6%	31.4%	25.6%	3.7%	1.4%
საშუალო	40.5%	32.1%	24.6%	14.3%	2.7%

4.1.2.12 სლოვენია

ფისკალური წესის კანონი მიღებულ იქნა 2015 წელს, რომელმაც განსაზღვრა მაღალი ჭერი როგორც საერთოდ სამთავრობო და საჯარო სახსრებისთვის, ასევე საშუალო ვადიანი საბიუჯეტო ჩარჩოსთვის. მაკროეკონომიკური ანალიზის და განვითარების ინსტიტუტი, ნახევრად დამოუკიდებელი ორგანიზაციაა და ამზადებს ეკონომიკურ პროგნოზირებას, რომელიც შემდგომ გამოყენება სლოვენის მთავრობის მიერ ეკონომიკური პოლიტიკის განსაზღვრის და პირველადი ბიუჯეტის მოსამზადებლად. 2017 წელს სლოვენამ ჩამოაყალიბა ახალი ფისკალური საბჭო, რომელიც მონიტორინგს უკეთებს ფისკალური პოლიტიკის მდგრადობას და მის თანხვედრას წინასწარ გაწერილ წესებთან (OECD, 2019).

სლოვენის მთავრობისთვის სოციალური დაცვა და ჯანმრთელობის დაცვა, იხილეთ ცხრილი 163-164, ძალზედ მნიშვნელოვანია და აგრერირებულად მათზე ორმოცდაათ პროცენტზე ოდნავ მეტი მიემართება. უფრო მეტიც კვლევაში მონაწილე ქვეყნების საშუალო მონაცემების გათვალისწინებით, სლოვენია მათზე საშუალოდ 3%-ით და 1.4%-ით მეტს ხარჯავს. სიდიდით შემდეგ ცვლადს განათლებაზე გაწეული წილობრივი გადანაწილება წარმოადგენს და მასზე ჯგუფის საშუალო მონაცემზე 1.8%-ით მეტი გამოიყოფა. საპირისპირო ტენდენცია ფიქსირდება საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურების, ეკონომიკური საქმიანობის, საზოგადოებრივი წესრიგი და უშიშროების, თავდაცვის და საბინაო - კომუნალური მეურნეობის ცვლადების მიმართ, რომლებიც 2.5%-ით, 1%-ით, 0.9%-ით, 1.1%-ით და 0.6%-ით ჩამორჩებიან ჯგუფის საერთო საშუალო მაჩვენებლებს. რაც შეეხება დარჩენილ ორ დანახარჯობრივ კომპონენტს, დასვენება-კულტურა-რელიგია და გარემოს დაცვა, ჯგუფის საშუალო ნიშნულზე ოდნავ მეტი პროცენტული წილებით წარმოგვიდგებიან.

ცხრილი N163

სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება საერთო ხარჯებში წლების მიხედვით					
წელი	საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურება	თავდაცვა	საზოგადოებრივი წესრიგი და უშიშროება	ეკონომიკური საქმიანობა	გარემოს დაცვა
2002	12.9%	2.6%	4.1%	10.1%	1.8%
2003	12.5%	2.7%	4.1%	10.7%	1.9%
2004	12.8%	2.8%	4.0%	10.0%	2.0%
2005	13.0%	2.9%	3.9%	9.0%	1.8%
2006	12.5%	3.2%	4.0%	9.5%	1.8%
2007	12.9%	3.3%	4.0%	9.8%	1.8%
2008	11.8%	3.2%	3.9%	10.8%	1.8%
2009	11.8%	3.2%	3.8%	10.1%	1.8%
2010	11.3%	3.0%	3.8%	10.4%	1.4%
2011	11.5%	2.3%	3.7%	11.6%	1.6%
2012	12.0%	2.1%	3.6%	9.4%	1.6%
2013	10.6%	1.6%	3.0%	25.5%	1.3%
2014	14.5%	1.7%	3.2%	12.8%	2.0%
2015	14.0%	1.8%	3.3%	12.4%	2.1%
2016	14.6%	2.0%	3.8%	10.2%	1.2%
2017	13.6%	2.1%	3.7%	9.9%	1.0%
საშუალო	12.6%	2.5%	3.7%	11.4%	1.7%

ცხრილი N164

სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება საერთო ხარჯებში წლების მიხედვით					
წელი	საბინაო - კომუნალური მეურნეობა	ჯანმრთელობის დაცვა	დასვენება, კულტურა, რელიგია	განათლება	სოციალური დაცვა
2002	1.2%	14.0%	2.8%	13.9%	36.5%
2003	1.2%	13.9%	2.8%	13.8%	36.4%
2004	1.2%	14.0%	2.8%	14.1%	36.3%
2005	1.2%	13.9%	2.9%	14.7%	36.8%
2006	1.4%	14.1%	2.9%	14.3%	36.3%
2007	1.4%	13.9%	2.9%	14.0%	36.1%
2008	1.8%	13.8%	3.7%	13.8%	35.4%
2009	1.7%	14.2%	3.6%	13.6%	36.2%
2010	1.4%	14.2%	4.5%	13.2%	36.8%
2011	1.3%	14.1%	3.8%	12.9%	37.3%
2012	1.6%	14.6%	3.8%	13.3%	38.1%
2013	1.2%	11.5%	3.0%	10.9%	31.3%
2014	1.8%	13.1%	3.3%	12.0%	35.7%
2015	1.3%	14.0%	3.4%	11.6%	36.2%
2016	0.9%	14.9%	3.2%	12.2%	37.0%
2017	1.1%	15.2%	3.2%	12.6%	37.4%
საშუალო	1.3%	14.0%	3.3%	13.2%	36.2%

იგივე დანახარჯობრივი კომპონენტების გადანაწილების სანახავად, სლოვენის მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით, იხილეთ ცხრილი 165-166, სოციალური დაცვა 1.9%-ით და ჯანმრთელობის დაცვა 1%-ით მეტობით წარმოგვიდგება ლიდერ პოზიციაზე, საკვლევი სეგმენტის ანალოგიურ მაჩვენებლებთან მიმართებით. რაც შეეხება სიდიდით მესამე ცვლადს საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურებას, იგი 0.8%-ით ჩამორჩება ჯგუფის შესაბამის ინდიკატორს. პროცენტულ გადანაწილებაში განათლება 1.1%-ით აღემატება საშუალო მაჩვენებელს, ხოლო ეკონომიკური საქმიანობა 5.5%-ით იდენტურია. შესაბამის საერთო საშუალო მაჩვენებელს, ოდნავ ჩამორჩებიან საზოგადოებრივი წესრიგი და უშიშროება და თავდაცვის წილები. ხოლო დასვენება-კულტურა-რელიგია 0.4%-ით აღემატება. ბოლო ორი დანახარჯობრივი ცვლადის მოცულობა მთლიან შიდა პროდუქტში 1%-ზე ნაკლებია.

ცხრილი N165

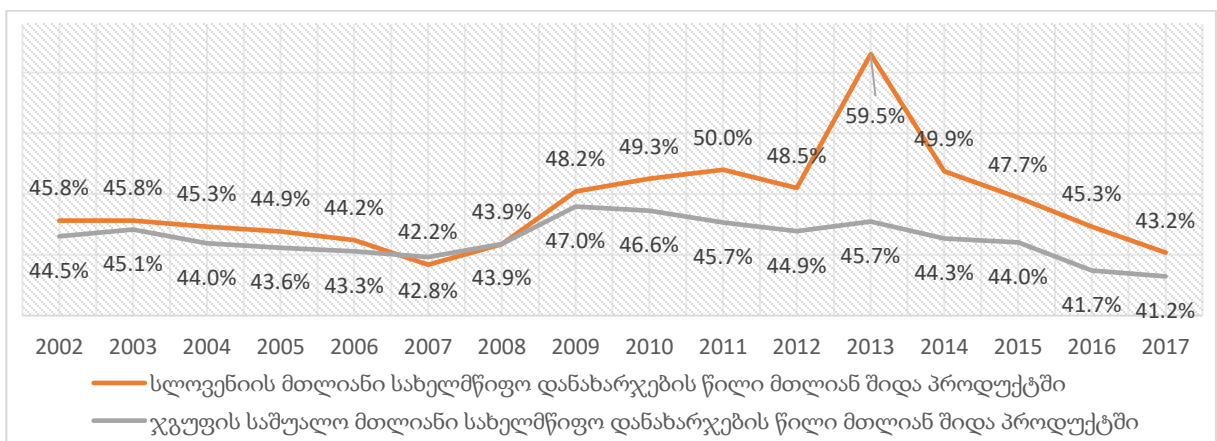
სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით წლების მიხედვით						
წელი	საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურება	თავდაცვა	საზოგადოებრივი წესრიგი და უშიშროება	ეკონომიკური საქმიანობა	გარემოს დაცვა	
2002	5.9%	1.2%	1.9%	4.7%	0.8%	
2003	5.7%	1.2%	1.9%	4.9%	0.9%	
2004	5.8%	1.3%	1.8%	4.5%	0.9%	
2005	5.8%	1.3%	1.7%	4.0%	0.8%	
2006	5.5%	1.4%	1.8%	4.2%	0.8%	
2007	5.5%	1.4%	1.7%	4.1%	0.7%	
2008	5.2%	1.4%	1.7%	4.7%	0.8%	
2009	5.7%	1.5%	1.8%	4.9%	0.9%	
2010	5.6%	1.5%	1.9%	5.1%	0.7%	
2011	5.8%	1.2%	1.8%	5.8%	0.8%	
2012	5.8%	1.0%	1.7%	4.5%	0.8%	
2013	6.3%	1.0%	1.8%	15.2%	0.8%	
2014	7.2%	0.8%	1.6%	6.4%	1.0%	
2015	6.7%	0.8%	1.6%	5.9%	1.0%	
2016	6.6%	0.9%	1.7%	4.6%	0.6%	
2017	5.9%	0.9%	1.6%	4.3%	0.5%	
საშუალო	5.9%	1.2%	1.8%	5.5%	0.8%	

ცხრილი N166

სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	საბინაო - კომუნალური მეურნეობა	ჯანმრთელობის დაცვა	დასვენება, კულტურა, რელიგია	განათლება	სოციალური დაცვა
2002	0.6%	6.4%	1.3%	6.4%	16.7%
2003	0.5%	6.4%	1.3%	6.3%	16.7%
2004	0.5%	6.3%	1.3%	6.4%	16.5%
2005	0.5%	6.2%	1.3%	6.6%	16.5%
2006	0.6%	6.2%	1.3%	6.3%	16.1%
2007	0.6%	5.8%	1.2%	5.9%	15.2%
2008	0.8%	6.1%	1.6%	6.1%	15.5%
2009	0.8%	6.8%	1.7%	6.6%	17.5%
2010	0.7%	7.0%	2.2%	6.5%	18.1%
2011	0.6%	7.1%	1.9%	6.4%	18.7%
2012	0.8%	7.1%	1.9%	6.4%	18.5%
2013	0.7%	6.8%	1.8%	6.5%	18.6%
2014	0.9%	6.5%	1.6%	6.0%	17.8%
2015	0.6%	6.7%	1.6%	5.5%	17.3%
2016	0.4%	6.7%	1.4%	5.5%	16.8%
2017	0.5%	6.6%	1.4%	5.4%	16.2%
საშუალო	0.6%	6.6%	1.6%	6.2%	17.0%

შეჯამებისთვის, გრაფიკული გამოსახულება 28 ნათლად გვიჩვენებს, რომ სლოვენის მთავრობის დანახარჯობრივი წილი მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით, საშუალოდ 2.8%-ით აღემატება ჯგუფის საშუალო ნიშნულს.

გრაფიკი N28



საკმაოდ საინტერესო ტენდენცია იკვეთება, იხილეთ ცხრილი 167-168, დანარჩენი კვლევის მაკროეკონომიკური მონაცემების ანალიზისას. ლიდერ პოზიციაზე ექსპორტი 66.8%-ით და იმპორტი 64%-ით გვევლინება, სადაც გარდა 2.8%-იანი დადებითი ურთიერთ დადებითი ბალანსისა, ნიშნულები გაცილებით აღემატებიან მათივე შესაბამის ჯგუფურ საშუალოს. შემდეგ პოზიციაზე საოჯახო მეურნეობის დანახარჯები გვევლინება საშუალოსთან 6.2%-იანი კლების მაჩვენებლით. შემდგომია საგადასახადო შემოსავლების ნიშნული, რომელიც სეგმენტის საშუალოსთან მიმართებით 3.6%-იან პოზიტიურ ტენდენციას აფიქსირებს, თუმცა თუ კვლევის მანძილზე მას მთლიანი ხარჯებთან მიმართებით გავითვალისწინებთ, სლოვენის მთავრობა მკაცრად ბიუჯეტის დეფიციტური ხარჯვის მიმდევარია და საშუალოდ შემოსულობებზე 3.6%-ით მეტს ხარჯავს. მსგავსი ტენდენციის მაჩვენებლები არიან წარმოება 2.7%-იანი, მთლიანი შიდა დანაზოგი 1%-იანი და მთლიანი

ცხრილი N167

მაკროეკონომიკური ცვლადების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	საოჯახო მეურნეობების დანახარჯი	მთლიანი კაპიტალის ფორმირება	ექსპორტი	იმპორტი	საგადასახადო შემოსავლები
2002	54.1%	25.3%	52.2%	51.2%	43.4%
2003	54.2%	26.4%	50.9%	51.2%	43.2%
2004	53.3%	28.6%	55.0%	56.4%	43.4%
2005	52.8%	28.4%	59.6%	60.2%	43.6%
2006	50.6%	30.2%	64.7%	64.7%	43.0%
2007	50.3%	32.9%	67.6%	68.9%	42.1%
2008	50.4%	32.7%	66.1%	68.0%	42.5%
2009	53.9%	23.4%	57.2%	55.4%	42.4%
2010	55.1%	22.2%	64.3%	62.9%	43.6%
2011	55.1%	21.7%	70.4%	68.5%	43.3%
2012	56.0%	18.7%	73.1%	68.9%	44.5%
2013	54.6%	19.5%	74.5%	69.0%	44.8%
2014	53.6%	19.6%	75.8%	68.4%	44.4%
2015	52.7%	19.3%	76.9%	68.4%	44.9%
2016	52.5%	18.7%	77.8%	68.6%	43.4%
2017	51.1%	20.2%	82.9%	73.2%	43.2%
საშუალო	53.1%	24.2%	66.8%	64.0%	43.5%

ცხრილი N168

მაკროეკონომიკური ცვლადების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან, მთლიან პოპულაციასთან და საშუალო ინფლაციასთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	დასაქმებულთა წილი მთლიან პოპულაციაში	წარმოება	მთლიანი შიდა დანაზოგი	მთლიანი რეზერვები	ინფლაცია
2002	46.8%	30.1%	26.3%	29.2%	7.5%
2003	46.7%	30.4%	26.1%	28.3%	5.6%
2004	46.8%	30.4%	27.2%	25.6%	3.7%
2005	46.5%	29.9%	27.7%	22.7%	2.4%
2006	47.1%	30.3%	30.1%	17.8%	2.5%
2007	48.5%	30.8%	31.6%	2.2%	3.8%
2008	49.8%	29.9%	30.8%	1.7%	5.5%
2009	48.4%	27.5%	25.3%	2.1%	0.8%
2010	47.0%	26.7%	23.7%	2.2%	2.1%
2011	46.1%	26.9%	23.6%	1.9%	2.1%
2012	45.6%	27.5%	22.9%	2.0%	2.8%
2013	45.0%	27.6%	25.0%	1.9%	1.9%
2014	45.1%	28.4%	27.0%	2.1%	0.4%
2015	45.7%	28.2%	27.9%	2.0%	-0.8%
2016	46.5%	28.1%	27.9%	1.7%	-0.2%
2017	47.8%	28.5%	29.9%	1.8%	1.6%
საშუალო	46.8%	28.8%	27.1%	9.1%	2.6%

კაპიტალის ფორმირება 1.5%-იანი მეტობებით, მათივე ჯგუფის საშუალოებთან მიმართებით. თუმცა იგივეს ვერ ვიტყვით მთლიანი რეზერვების კომპონენტზე, რომელიც ზუსტად 7%-ით ჩამორჩება ჯგუფის საშუალო პარამეტრს.

საკმაოდ კარგი მაჩვენებლებით წარმოგვიდგება, ჯგუფის ნიშნულებთან მიმართებით, დასაქმებულთა რაოდენობის წილობრივი გადანაწილება 4.1%-იანი მეტობით მთლიან პოპულაციაში და ინფლაცია 0.2-იანი ნაკლებობით.

4.1.2.13 უნგრეთი

უნგრეთს არ აქვს შედეგზე ორიენტირებული ბიუჯეტის ჩარჩო. თუმცა მას აქვს ცენტრალურად განსაზღვრული ჩარჩო, რომელიც ნაციონალური წარმოების პრიორიტეტებს აკავშირებს სექტორული წარმოების მიზნებთან. დამატებით, სტატისტიკის ეროვნული ორგანო, თავისი ინიციატივით, წარმოადგენს სუფთად თანწყობილ სტატისტიკურ ინდიკატორებს ეროვნულ შედეგებთან მიმართებით. 2014 წლის ნაციონალურ საბჭოს ოპერაციული წესების რეფორმირება, მიზნად ისახავდა ბიუჯეტის დამტკიცების გამჭვირვალობის და საბიუჯეტო დაგეგმარების პროგნოზირების გაუმჯობესებებს. დამატებით, საბიუჯეტო ტრანსპარენტულობის, ღიაობის და ხელმისაწვდომობის რეფორმა 2017 წელსაც განხორციელდა. უნგრეთის ფისკალური საბჭო პარლამენტარებს წარუდგენს საბიუჯეტო გამოწვევების ანალიტიკურ რჩევებს. საბჭო ასევე გასცემს თანხმობას, ბიუჯეტის საბოლოო კენჭისყრამდე, ბიუჯეტის კონსტიტუციურად გაწერილ ვალის წესებთან თანხვედრის შესახებ (OECD, 2019).

მსგავსად, უნგრეთის მთავრობაც საბიუჯეტო ასიგნებების უდიდეს ნაწილს 32.9%-ს, იხილეთ ცხრილი 169-170, სოციალური დაცვის მიმართულებით მიმართავს, რაც ჯგუფის საერთო საშუალო მაჩვენებელს 1.2%-ით ჩამორჩება. საპირისპირო ტენდენცია ფიქსირდება სიდიდით მეორე და მესამე მაჩვენებლებზე საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურებაზე და ეკონომიკურ საქმიანობაზე, რომელებიც პირიქით 3.8%-ით და 0.9%-ით აღემატებიან შესაბამის ჯგუფურ მაჩვენებლებს. კვლევაში მონაწილე ქვეყნების საშუალო მაჩვენებლებზე ნაკლები პროცენტული გადანაწილებები აქვთ, უნგრეთის მიერ დაფინანსებულ განათლების, ჯანმრთელობის დაცვის და საზოგადოებრივი წესრიგის და უშიშროების ცვლადებს. როგორც ცხრილები გვიჩვენებს დასვენება-კულტურა-რელიგია მნიშვნელოვანია უნგრეთისთვის და მასზე ჯგუფის საშუალოზე 1.4%-ით მეტს ხარჯავს. ხოლო დანარჩენი სამი

ცხრილი N169

სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება საერთო ხარჯებში წლების მიხედვით					
წელი	საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურება	თავდაცვა	საზოგადოებრივი წესრიგი და უშიშროება	ეკონომიკური საქმიანობა	გარემოს დაცვა
2002	19.1%	2.8%	4.5%	14.7%	1.7%
2003	18.3%	2.6%	4.3%	11.5%	1.3%
2004	19.9%	2.7%	4.1%	11.1%	1.3%
2005	19.0%	2.6%	4.0%	10.8%	1.2%
2006	18.3%	2.6%	4.1%	12.1%	1.4%
2007	18.9%	2.5%	3.9%	12.9%	1.2%
2008	19.2%	2.1%	4.1%	11.6%	1.3%
2009	19.7%	1.8%	3.8%	11.3%	1.1%
2010	19.0%	2.4%	3.7%	12.1%	1.2%
2011	18.1%	2.1%	3.8%	14.6%	1.4%
2012	19.7%	1.5%	4.0%	13.0%	1.4%
2013	20.5%	1.4%	4.1%	14.2%	1.8%
2014	19.8%	1.2%	3.8%	15.9%	2.4%
2015	17.7%	1.2%	4.0%	18.0%	2.4%
2016	17.4%	1.7%	4.9%	14.6%	1.1%
2017	16.9%	2.1%	5.0%	15.0%	1.0%
საშუალო	18.9%	2.1%	4.1%	13.3%	1.4%

ცხრილი N170

სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება საერთო ხარჯებში წლების მიხედვით					
წელი	საბინაო - კომუნალური მეურნეობა	ჯანმრთელობის დაცვა	დასვენება, კულტურა, რელიგია	განათლება	სოციალური დაცვა
2002	1.7%	11.0%	3.5%	11.1%	29.9%
2003	1.5%	11.9%	3.5%	13.1%	32.0%
2004	1.7%	11.4%	3.6%	12.1%	32.3%
2005	1.8%	11.5%	3.3%	12.2%	33.6%
2006	2.1%	11.0%	3.2%	11.5%	33.5%
2007	2.0%	9.9%	3.0%	11.1%	34.5%
2008	1.9%	10.1%	3.0%	10.9%	35.8%
2009	2.5%	10.4%	2.8%	10.7%	35.9%
2010	1.3%	10.2%	3.6%	11.2%	35.3%
2011	1.6%	10.3%	3.5%	10.3%	34.2%
2012	1.8%	10.6%	4.0%	9.7%	34.4%
2013	1.5%	10.2%	3.6%	9.3%	33.3%
2014	1.8%	9.7%	4.1%	10.3%	31.1%
2015	2.1%	10.4%	4.2%	10.3%	29.6%
2016	1.5%	10.3%	7.1%	10.5%	30.9%
2017	1.6%	10.2%	7.4%	10.8%	29.9%
საშუალო	1.8%	10.6%	4.0%	10.9%	32.9%

კომპონენტის წილობრივი გადანაწილებები შედარებით ჩამორჩებიან, მათსავე შესაბამის ჯგუფურ ნიშნულს.

ხოლო რაც შეეხება იგივე პარამეტრების წილობრივ გადანაწილებებს უნგრეთის მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით, იხილეთ ცხრილი 171-172, აქაც სოციალური დაცვის და საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურება ლიდერობს, განსხვავებით სოციალური დაცვის კომპონენტის წილი მოცემულ შემთხვევაში აღემატება ჯგუფის შესატყვის ნიშნულს, ერთი პროცენტით. სიდიდით შემდეგი ცვლადი, რომელიც ჯგუფის საშუალო ნიშნულს 1.1%-ით აღემატება ეკონომიკურის საქმიანობის წილობრივი გადანაწილებაა. რაც შეეხება, განათლების, ჯანმრთელობის დაცვის, საზოგადოებრივი წესრიგის და უშიშროების, საბინაო - კომუნალური მეურნეობა და გარემოს დაცვის ნიშნულები ჯგუფის საშუალოსთან მიახლოებული ან იდენტურია. დასვენება-კულტურა-რელიგიის ნიშნული

ცხრილი N171

სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურება	თავდაცვა	საზოგადოებრივი წესრიგი და უშიშროება	ეკონომიკური საქმიანობა	გარემოს დაცვა
2002	9.7%	1.4%	2.3%	7.5%	0.9%
2003	9.0%	1.3%	2.1%	5.6%	0.6%
2004	9.7%	1.3%	2.0%	5.4%	0.6%
2005	9.4%	1.3%	2.0%	5.3%	0.6%
2006	9.4%	1.4%	2.1%	6.2%	0.7%
2007	9.4%	1.3%	2.0%	6.4%	0.6%
2008	9.3%	1.0%	2.0%	5.6%	0.6%
2009	9.9%	0.9%	1.9%	5.7%	0.6%
2010	9.4%	1.2%	1.8%	6.0%	0.6%
2011	9.0%	1.1%	1.9%	7.3%	0.7%
2012	9.6%	0.7%	1.9%	6.3%	0.7%
2013	10.1%	0.7%	2.0%	7.0%	0.9%
2014	9.8%	0.6%	1.9%	7.8%	1.2%
2015	8.9%	0.6%	2.0%	9.0%	1.2%
2016	8.2%	0.8%	2.3%	6.8%	0.5%
2017	8.0%	1.0%	2.4%	7.1%	0.4%
საშუალო	9.3%	1.0%	2.0%	6.6%	0.7%

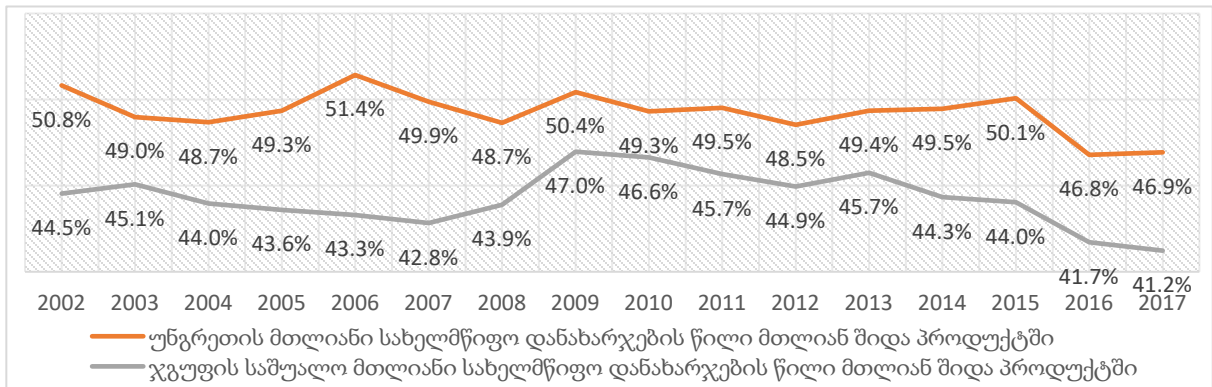
ცხრილი N172

სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	საბინაო - კომუნალური მეურნეობა	ჯანმრთელობის დაცვა	დასვენება, კულტურა, რელიგია	განათლება	სოციალური დაცვა
2002	0.9%	5.6%	1.8%	5.7%	15.2%
2003	0.7%	5.8%	1.7%	6.4%	15.7%
2004	0.8%	5.5%	1.7%	5.9%	15.7%
2005	0.9%	5.7%	1.6%	6.0%	16.6%
2006	1.1%	5.7%	1.7%	5.9%	17.3%
2007	1.0%	4.9%	1.5%	5.5%	17.2%
2008	0.9%	4.9%	1.5%	5.3%	17.4%
2009	1.2%	5.2%	1.4%	5.4%	18.1%
2010	0.7%	5.0%	1.8%	5.5%	17.4%
2011	0.8%	5.1%	1.8%	5.1%	16.9%
2012	0.9%	5.1%	1.9%	4.7%	16.7%
2013	0.8%	5.0%	1.8%	4.6%	16.5%
2014	0.9%	4.8%	2.0%	5.1%	15.4%
2015	1.1%	5.2%	2.1%	5.1%	14.8%
2016	0.7%	4.8%	3.3%	4.9%	14.5%
2017	0.8%	4.8%	3.5%	5.1%	14.0%
საშუალო	0.9%	5.2%	1.9%	5.4%	16.2%

0.8%-თ აღემატება, თავდაცვა კი 0.6%-ით ჩამორჩება შესაბამის ნიშნულებს.

გრაფიკული გამოსახულება ნათლად გვიჩვენებს, რომ უნგრეთის მთავრობა მკაცრად ინტერვენციულია და საშუალოდ მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით 5%-ით მეტ საბიუჯეტო ასიგნებებს მიმართავს ვიდრე კვლევაში მონაწილე ქვეყნები.

გრაფიკი N29



საინტერესო ტენდენცია იკვეთება, იხილეთ ცხრილი 173-174, დანარჩენი კვლევის მაკროეკონომიკური მონაცემების ანალიზისას. ლიდერ პოზიციაზე ექსპორტი 77.3%-ით და იმპორტი 74.3%-ით გვევლინება, სადაც გარდა 3%-იანი ურთიერთ დადებითი ბალანსისას, ნიშნულები თითქმის ერთ ნახევარჯერ აღემატებიან მათივე შესაბამის ჯგუფურ საშუალოს. შემდეგ პოზიციაზე საოჯახო მეურნეობის დანახარჯები გვევლინება საშუალოსთან 8%-იანი კლების მაჩვენებლით. შემდგომი საგადასახადო შემოსავლების ნიშნული, სეგმენტის საშუალოსთან მიმართებით 4.6%-იან პოზიტიურ ტენდენციას აფიქსირებს, თუმცა თუ კვლევის მანძილზე მას მთლიანი ხარჯებთან მიმართებით გავითვალისწინებთ, უნგრეთის მთავრობის მკაცრად ბიუჯეტის დეფიციტური ხარჯვის მიმდევარია და საშუალოდ შემოსულობებზე 4.8%-ით მეტს ხარჯავს.

ცხრილი N173

მაკროეკონომიკური ცვლადების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	საოჯახო მეურნეობების დანახარჯი	მთლიანი კაპიტალის ფორმირება	ექსპორტი	იმპორტი	საგადასახადო შემოსავლები
2002	53.1%	25.8%	58.0%	60.0%	42.0%
2003	54.8%	24.7%	56.3%	60.2%	41.9%
2004	53.4%	27.0%	59.5%	63.4%	42.1%
2005	53.2%	25.4%	62.5%	64.8%	41.6%
2006	51.9%	25.7%	74.0%	75.1%	42.2%
2007	52.9%	24.2%	77.9%	77.3%	44.8%
2008	52.2%	24.7%	79.3%	78.9%	45.0%
2009	52.1%	20.3%	74.4%	70.4%	45.9%
2010	51.0%	20.7%	81.8%	76.5%	44.8%
2011	51.2%	20.5%	86.7%	80.6%	44.1%
2012	52.2%	19.5%	86.4%	79.7%	46.1%
2013	50.6%	21.0%	85.7%	78.7%	46.7%
2014	48.7%	23.3%	87.7%	81.3%	46.9%
2015	47.8%	22.6%	89.0%	80.9%	48.2%
2016	48.0%	20.0%	89.7%	79.7%	45.1%
2017	47.7%	22.7%	88.2%	80.7%	44.7%
საშუალო	51.3%	23.0%	77.3%	74.3%	44.5%

ცხრილი N174

მაკროეკონომიკური ცვლადების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან, მთლიან პოპულაციასთან და საშუალო ინფლაციასთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	დასაქმებულთა წილი მთლიან პოპულაციაში	წარმოება	მთლიანი შიდა დანაზოგი	მთლიანი რეზერვები	ინფლაცია
2002	41.5%	26.7%	23.8%	15.0%	5.2%
2003	41.7%	26.1%	20.8%	14.7%	4.7%
2004	41.4%	26.5%	23.1%	15.2%	6.8%
2005	41.3%	26.9%	23.1%	16.6%	3.5%
2006	41.6%	27.1%	24.6%	18.5%	4.0%
2007	41.7%	26.6%	24.9%	16.9%	7.9%
2008	41.0%	25.7%	25.1%	21.7%	6.0%
2009	40.0%	25.1%	24.3%	33.5%	4.0%
2010	39.6%	25.3%	26.0%	34.6%	4.7%
2011	39.8%	25.4%	26.6%	34.7%	3.9%
2012	40.0%	25.3%	26.1%	34.7%	5.7%
2013	40.6%	25.2%	28.0%	34.4%	1.7%
2014	42.7%	25.8%	29.7%	30.7%	0.0%
2015	43.8%	26.6%	30.7%	27.2%	0.1%
2016	45.2%	25.7%	30.0%	20.6%	0.4%
2017	46.3%	25.6%	30.3%	19.6%	2.4%
საშუალო	41.8%	26.0%	26.1%	24.3%	3.8%

მსგავსი ტენდენციის მაჩვენებლები არიან მთლიანი შიდა დანაზოგი 5.6%-იანი და მთლიანი რეზერვები 8.2%-იანი მეტობებით, მათივე ჯგუფის საშუალოებთან მიმართებით. ხოლო, წარმოების და მთლიანი კაპიტალის ფორმირების კომპონენტები თითქმის იდენტურია ჯგუფის საშუალო ნიშნულებისა.

საკმაოდ გაუარესებული მაჩვენებლებით წარმოგვიდგება ჯგუფის ნიშნულებთან მიმართებით, დასაქმებულთა რაოდენობის წილობრივი გადანაწილება 0.9%-იანი ნაკლებობით მთლიან პოპულაციაში და ინფლაცია ერთ პროცენტთან მეტობით.

4.1.2.14 ჩეხეთის რესპუბლიკა

2008 წლის ფინანსური და ევროპული სივრცის კრიზისის შემდგომ, ჩეხეთის ეკონომიკა საკმაოდ კარგად გამოვიდა. მიუხედავად ამისა, მთავრობამ რიგი აუცილებელი ცვლილებები დანერგა ინსტიტუციების საბიუჯეტო ჩარჩოს რამდენიმე მიმართულებებით, რათა გაეძლიერებინა ქვეყნის ფისკალური პოზიცია. მთავარი რეფორმების დანერგვა 2010-2012 წელს იქნა იმპლემენტირებული. კერძოდ კი, **მალლიდან-ქვემოთ ბიუჯეტირება**: შესრულებაზე ორიენტირებული ბიუჯეტი იქნა შემოღებული, რომელიც თავდაპირველად ცენტრალური მთავრობის სტრუქტურებისთვის არასავალდებულო ხასიათს ატარებდა. **ბიუჯეტის დამტკიცების პროცესი**: მისაღები ბიუჯეტის დამტკიცების პროცესი, სრულად გადავიდა ევროპულ ანალოგზე. ასევე ფისკალური და სტრუქტურული პოლიტიკა სრულ კოორდინაციაში მოვიდა ევრო კავშირის კანონმდებლობასთან. **ბიუჯეტის აღსრულების პრაქტიკა**: ხაზინის სისტემების ძირფესვიანი განახლება, რაც მოიცავდა ახალი ინფორმაციული ტექნოლოგიების დახმარებას და ცენტრალური მთავრობის ნაღდი ფულის გამარტივებული მართვას. საბიუჯეტო საინფორმაციო სისტემა ჩაშლილი იქნა ოთხი ტიპის შემდეგ ქვესისტემებად: 1) სახელმწიფო ანგარიში. 2) გადახდის სისტემა. 3) ბიუჯეტის ფორმულირება და 4) ბიუჯეტის შესრულება (OECD, 2019).

ჩეხეთის მთავრობის საბიუჯეტო დანახარჯობრივ პრიორიტეტებშიც, იხილეთ ცხრილი 175-176, სოციალური დაცვა და ჯანმრთელობის დაცვა ლიდერობენ. თუმცა თუ სოციალური დაცვის შემთხვევაში მისი მაჩვენებელი საერთო ჯგუფურ მაჩვენებელს 4.7%-ით ჩამორჩება, ჯანმრთელობის დაცვის ნიშნული ანალოგიურ 4.7%-ით მეტობას აფიქსირებს. შემდეგ პოზიციებზე ეკონომიკური საქმიანობა და განათლება წარმოგვიდგებიან საშუალო ნიშნულებზე ასევე ოდნავ მეტი ნიშნულებით. ჯგუფურ მაჩვენებელთან 4.4%-იანი ნიშნულით ნაკლები ფიქსირდება საერთო დანიშნულების სახელმწიფო

ცხრილი N175

სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება საერთო ხარჯებში წლების მიხედვით					
წელი	საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურება	თავდაცვა	საზოგადოებრივი წესრიგი და უშიშროება	ეკონომიკური საქმიანობა	გარემოს დაცვა
2002	9.5%	4.0%	4.5%	18.5%	2.0%
2003	9.2%	4.0%	4.3%	23.0%	2.1%
2004	10.7%	3.0%	4.7%	16.2%	2.4%
2005	11.1%	3.2%	4.4%	13.5%	2.3%
2006	10.4%	2.8%	4.9%	15.7%	2.6%
2007	10.6%	2.7%	4.8%	15.7%	2.4%
2008	10.5%	2.5%	4.7%	16.4%	2.2%
2009	10.5%	2.3%	4.5%	16.4%	1.5%
2010	10.2%	2.3%	4.5%	15.2%	2.3%
2011	10.2%	2.1%	4.1%	14.9%	3.0%
2012	14.3%	1.8%	3.9%	13.8%	3.0%
2013	11.1%	1.8%	4.1%	13.7%	2.4%
2014	11.1%	1.6%	4.0%	14.8%	2.5%
2015	10.3%	2.2%	4.4%	15.6%	2.6%
2016	10.7%	1.8%	4.4%	15.1%	1.9%
2017	10.0%	2.1%	4.5%	14.6%	2.1%
საშუალო	10.7%	2.5%	4.4%	15.8%	2.3%

ცხრილი N176

სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება საერთო ხარჯებში წლების მიხედვით					
წელი	საბინაო - კომუნალური მეურნეობა	ჯანმრთელობის დაცვა	დასვენება, კულტურა, რელიგია	განათლება	სოციალური დაცვა
2002	1.7%	16.3%	3.1%	11.0%	29.6%
2003	2.4%	15.0%	2.9%	10.6%	26.6%
2004	3.3%	16.9%	3.3%	11.3%	28.2%
2005	2.9%	14.8%	2.9%	10.2%	25.1%
2006	2.9%	16.9%	3.6%	11.9%	28.3%
2007	2.4%	16.8%	3.5%	11.6%	29.5%
2008	2.2%	17.0%	3.5%	11.5%	29.3%
2009	2.3%	17.6%	3.7%	11.4%	29.7%
2010	2.1%	17.9%	3.5%	11.6%	30.4%
2011	2.0%	17.9%	3.3%	11.8%	30.7%
2012	1.6%	17.4%	3.1%	11.3%	29.9%
2013	1.9%	17.9%	3.2%	12.0%	31.8%
2014	2.0%	17.9%	3.2%	12.1%	30.8%
2015	1.6%	18.1%	3.2%	11.8%	30.1%
2016	1.5%	18.9%	3.3%	11.3%	31.2%
2017	1.5%	19.2%	3.4%	11.9%	30.7%
საშუალო	2.1%	17.3%	3.3%	11.5%	29.5%

ცხრილი N177

სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურება	თავდაცვა	საზოგადოებრივი წესრიგი და უშიშროება	ეკონომიკური საქმიანობა	გარემოს დაცვა
2002	4.2%	1.8%	2.0%	8.3%	0.9%
2003	4.5%	2.0%	2.1%	11.3%	1.1%
2004	4.6%	1.3%	2.0%	6.9%	1.0%
2005	5.2%	1.5%	2.1%	6.3%	1.1%
2006	4.3%	1.1%	2.0%	6.5%	1.1%
2007	4.3%	1.1%	1.9%	6.4%	1.0%
2008	4.3%	1.0%	1.9%	6.7%	0.9%
2009	4.6%	1.0%	2.0%	7.3%	0.7%
2010	4.5%	1.0%	2.0%	6.6%	1.0%
2011	4.4%	0.9%	1.8%	6.4%	1.3%
2012	6.3%	0.8%	1.7%	6.1%	1.3%
2013	4.7%	0.8%	1.7%	5.9%	1.0%
2014	4.7%	0.7%	1.7%	6.3%	1.0%
2015	4.3%	0.9%	1.8%	6.5%	1.1%
2016	4.2%	0.7%	1.7%	5.9%	0.7%
2017	3.9%	0.8%	1.8%	5.7%	0.8%
საშუალო	4.6%	1.1%	1.9%	6.8%	1.0%

ცხრილი N178

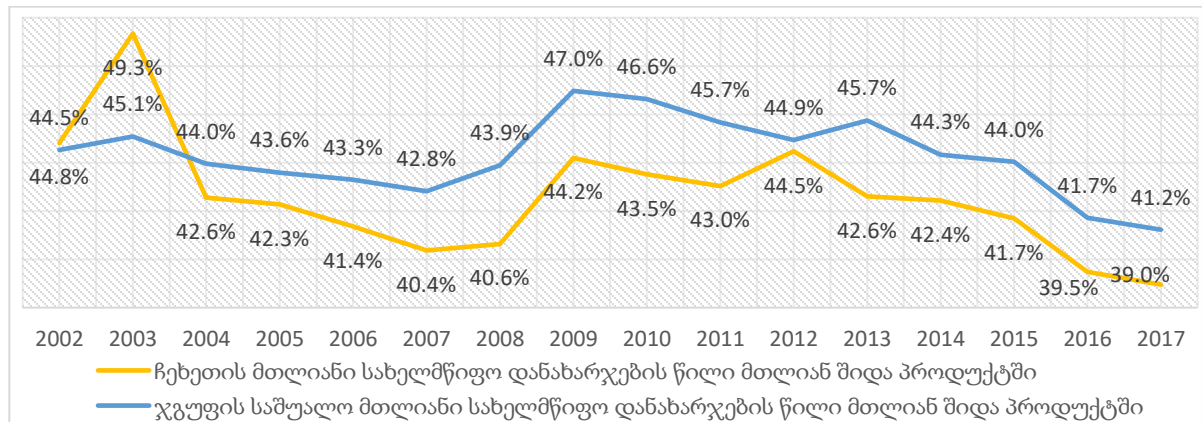
სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	საბინაო - კომუნალური მეურნეობა	ჯანმრთელობის დაცვა	დასვენება, კულტურა, რელიგია	განათლება	სოციალური დაცვა
2002	0.7%	7.3%	1.4%	4.9%	13.3%
2003	1.2%	7.4%	1.4%	5.2%	13.1%
2004	1.4%	7.2%	1.4%	4.8%	12.0%
2005	1.3%	6.9%	1.3%	4.8%	11.7%
2006	1.2%	7.0%	1.5%	4.9%	11.7%
2007	1.0%	6.8%	1.4%	4.7%	11.9%
2008	0.9%	6.9%	1.4%	4.7%	11.9%
2009	1.0%	7.8%	1.6%	5.1%	13.1%
2010	0.9%	7.8%	1.5%	5.1%	13.2%
2011	0.9%	7.7%	1.4%	5.1%	13.2%
2012	0.7%	7.7%	1.4%	5.0%	13.3%
2013	0.8%	7.6%	1.4%	5.1%	13.5%
2014	0.9%	7.6%	1.4%	5.1%	13.1%
2015	0.7%	7.6%	1.3%	4.9%	12.5%
2016	0.6%	7.4%	1.3%	4.5%	12.3%
2017	0.6%	7.5%	1.3%	4.6%	12.0%
საშუალო	0.9%	7.4%	1.4%	4.9%	12.6%

მომსახურების ცვლადთან მიმართებით. რაც შეეხება დანარჩენ სახელმწიფო დანახარჯებს, მათი წილობრივი გადანაწილება უმნიშვნელო ვარიაციას განიცდის შესაბამის მაჩვენებლებთან მიმართებით, თავდაცვის ასიგნებების გარდა, რომელიც 1.1%-ით ნაკლებია.

განხილული ცვლადები ჩეხეთის მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით, იხილეთ ცხრილი 177-178, თითქმის იდენტური სურათი ფიქსირდება სოციალური დაცვის და ჯანმრთელობის დაცვის მიმართულებით. ეკონომიკური საქმიანობის წილი 1.3%-ით მეტია, ხოლო განათლების და საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურების 0.2%-ით და 2.1%-ით ჩამორჩებიან. ხოლო დანარჩენი ცვლადები ორი პროცენტის ქვემოთ წარმოგვიდგებიან ინდივიდუალურად.

ქვემოთ მოცემული გრაფიკული გამოსახულება 30 გვიჩვენებს, რომ ჩეხეთის მთავრობა, თუ არ ჩავთვლით კვლევის პირველ ორ წელს, ჩამორჩება ჯგუფის საშუალო დანახარჯობრივ ნიშნულს.

გრაფიკი N30



კვლევაში მონაწილე ჩეხეთის დანარჩენი მაკროეკონომიკური მაჩვენებლებიდან, იხილეთ ცხრილი 179-180, ექსპორტი 67.4% და იმპორტი 63.8% ლიდერობენ. აღსანიშნავია, რომ ექსპორტ-იმპორტის დადებითი ბალანსის გარდა, ისინი საკმაოდ აღემატებიან კვლევაში მონაწილე ჯგუფების

ანალოგიურ საშუალო მონაცემებს. შემდეგია საოჯახო მეურნეობების დანახარჯები საშუალოსთან 11.7%-ით ნაკლები და საგადასახადო შემოსავლები, თითქმის იდენტური მაჩვენებლით. რაც შეეხება საბიუჯეტო ხარჯვით ბალანსს, ჩეხეთის ბიუჯეტი კვლევის მანძილზე დაახლოებით 2.6%-იან დეფიციტს განიცდის. რაც შეეხება მთლიანი კაპიტალის ფორმირების, წარმოების, მთლიანი შიდა დანახარჯის და მთლიანი რეზერვების საშუალო წილობრივ ნიშნულებს, საკმაოდ აღემატებიან ჯგუფის საშუალო მაჩვენებლებს.

მსგავსად, კარგი სურათის მომცველია დასაქმებულთა რაოდენობის წილობრივი გადანაწილება მთლიან პოპულაციაში, რომელიც 6%-ით აღემატება ჯგუფის ანალოგიურ საშუალო ნიშნულს. ხოლო ინფლაციური მაჩვენებლები საკმაოდ სტაბილურ და დაბალ ნიშნულზე იმყოფება და საშუალოდ ერთი პროცენტით ჩამორჩება შესაბამის საერთო ნიშნულს.

ცხრილი N179

მაკროეკონომიკური ცვლადების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	საოჯახო მეურნეობების დანახარჯი	მთლიანი კაპიტალის ფორმირება	ექსპორტი	იმპორტი	საგადასახადო შემოსავლები
2002	49.3%	30.1%	45.1%	46.4%	38.5%
2003	49.3%	29.0%	46.9%	48.1%	42.5%
2004	48.3%	29.3%	57.3%	56.5%	40.2%
2005	47.2%	29.1%	62.2%	59.8%	39.3%
2006	46.3%	30.0%	65.2%	62.4%	39.2%
2007	45.4%	32.1%	66.4%	64.0%	39.7%
2008	46.7%	31.1%	63.2%	61.1%	38.7%
2009	47.9%	26.5%	58.7%	54.8%	38.7%
2010	48.3%	27.1%	66.0%	62.9%	39.3%
2011	48.4%	27.0%	71.3%	67.5%	40.3%
2012	48.5%	26.2%	76.2%	71.4%	40.5%
2013	48.7%	24.7%	76.9%	71.1%	41.4%
2014	47.4%	25.9%	82.5%	76.2%	40.3%
2015	46.2%	28.0%	81.0%	75.1%	41.1%
2016	46.4%	26.0%	79.6%	71.8%	40.2%
2017	46.8%	25.9%	79.7%	72.2%	40.5%
საშუალო	47.6%	28.0%	67.4%	63.8%	40.0%

ცხრილი N180

მაკროეკონომიკური ცვლადების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან, მთლიან პოპულაციასთან და საშუალო ინფლაციასთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	დასაქმებულთა წილი მთლიან პოპულაციაში	წარმოება	მთლიანი შიდა დანაზოგი	მთლიანი რეზერვები	ინფლაცია
2002	47.8%	33%	29%	28%	1.4%
2003	47.5%	33%	28%	26%	-0.1%
2004	47.4%	34%	30%	24%	2.6%
2005	48.3%	34%	31%	22%	1.6%
2006	48.8%	35%	33%	20%	2.1%
2007	49.7%	35%	35%	18%	2.9%
2008	50.3%	34%	33%	16%	6.3%
2009	49.0%	33%	30%	20%	0.6%
2010	48.3%	33%	30%	21%	1.2%
2011	48.1%	33%	31%	18%	2.2%
2012	48.2%	33%	31%	21%	3.5%
2013	48.3%	33%	30%	27%	1.4%
2014	48.6%	34%	32%	27%	0.4%
2015	49.2%	34%	34%	35%	0.3%
2016	49.9%	34%	34%	44%	0.6%
2017	50.5%	33%	33%	67%	2.4%
საშუალო	48.7%	33.7%	31.6%	27.1%	1.8%

4.1.2.15 ხორვატია

ხორვატიის მთავრობის საბიუჯეტო ასიგნების, იხილეთ ცხრილი 181-182, 31.5% სოციალური დაცვის კომპონენტზე მოდის, რაც გაცილებით 2.7%-ით ჩამორჩება საკვლევითი ჯგუფის საშუალო მაჩვენებელს. შემდეგ პოზიციებს საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურება 19.9%-ით, ეკონომიკური საქმიანობა 15%-ით და ჯანმრთელობის დაცვა 13.4%-ით იკავებენ, რომლებიც 0.8%-ით, 2.6%-ით და 0.8%-ით აღემატებიან შესაბამის საშუალო ნიშნულებს. ჯგუფის საშუალო ნიშნულთან მიმართებით 0.9%-ით ნაკლები ასიგნებებს მიმართავს ხორვატია განათლებაზე. თითქმის იდენტური პროცენტული გადანაწილება უკავიათ საზოგადოებრივი წესრიგი და უშიშროებას 4.6%-ით და დასვენება-კულტურა-რელიგიას 2.7%-ით. 0.7%-ით და 0.4%-ით ჩამორჩება

ცხრილი N181

სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება საერთო ხარჯებში წლების მიხედვით					
წელი	საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურება	თავდაცვა	საზოგადოებრივი წესრიგი და უშიშროება	ეკონომიკური საქმიანობა	გარემოს დაცვა
2002	14.2%	3.1%	4.5%	15.3%	1.3%
2003	15.1%	2.8%	4.5%	17.9%	1.2%
2004	10.7%	3.3%	4.3%	17.5%	1.3%
2005	14.4%	2.9%	4.4%	16.4%	1.2%
2006	14.8%	2.9%	4.3%	15.7%	1.1%
2007	15.3%	3.0%	4.6%	17.7%	1.2%
2008	15.1%	3.4%	4.8%	17.8%	1.2%
2009	16.0%	3.1%	4.5%	16.8%	1.2%
2010	17.4%	3.0%	4.7%	13.9%	1.0%
2011	19.7%	3.0%	5.3%	13.0%	0.8%
2012	15.2%	3.0%	4.6%	14.4%	1.2%
2013	16.5%	2.8%	4.4%	14.0%	1.2%
2014	18.3%	2.6%	4.2%	12.9%	1.1%
2015	17.7%	2.7%	4.6%	12.4%	1.3%
2016	17.3%	2.4%	4.9%	12.6%	1.3%
2017	16.9%	2.4%	4.9%	12.0%	1.3%
საშუალო	15.9%	2.9%	4.6%	15.0%	1.2%

ცხრილი N182

სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება საერთო ხარჯებში წლების მიხედვით					
წელი	საბინაო - კომუნალური მეურნეობა	ჯანმრთელობის დაცვა	დასვენება, კულტურა, რელიგია	განათლება	სოციალური დაცვა
2002	2.5%	12.1%	2.2%	10.4%	34.5%
2003	2.4%	12.9%	3.2%	10.6%	29.4%
2004	2.7%	16.2%	3.0%	10.8%	30.2%
2005	2.6%	13.5%	2.2%	10.7%	31.6%
2006	2.5%	12.3%	2.2%	11.2%	33.1%
2007	2.4%	12.7%	2.3%	10.6%	30.2%
2008	2.3%	13.3%	2.3%	10.2%	29.6%
2009	2.2%	12.8%	2.2%	10.1%	31.0%
2010	2.5%	12.8%	2.2%	11.5%	31.0%
2011	1.9%	12.8%	2.0%	9.9%	31.5%
2012	2.1%	15.0%	2.6%	10.3%	31.7%
2013	2.0%	13.4%	3.2%	10.4%	32.0%
2014	2.1%	13.6%	2.6%	10.0%	32.5%
2015	1.8%	13.5%	3.5%	10.0%	32.5%
2016	2.3%	13.7%	3.9%	10.2%	31.1%
2017	2.0%	14.0%	4.0%	10.5%	31.9%
საშუალო	2.3%	13.4%	2.7%	10.5%	31.5%

თავდაცვაზე და გარემოს დაცვაზე გაწეული დანახარჯები. ხოლო ბოლო განსახილველი ცვლადი საბინაო - კომუნალური მეურნეობა 0.4%-ით აღემატება შესაბამის ჯგუფის საშუალო ნიშნულს.

თითქმის იდენტური საშუალო პროცენტული გადანაწილება უჭირავს, იხილეთ ცხრილი 183-184, სოციალურ დაცვას 15% ხორვატიის მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით. საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურებაზე, ეკონომიკური საქმიანობაზე და ჯანმრთელობის დაცვაზე გაწეული პროცენტული ნიშნულები 0.9%-ით, 1.6%-ით და 0.8%-ით აღემატებიან შესაბამის საშუალო ნიშნულებს. ხოლო დანარჩენი ექვსი სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება, მცირედი ვარიაციების გარდა, თითქმის იდენტურია საკვლევი ჯგუფის საშუალო მაჩვენებლებისა.

ცხრილი N183

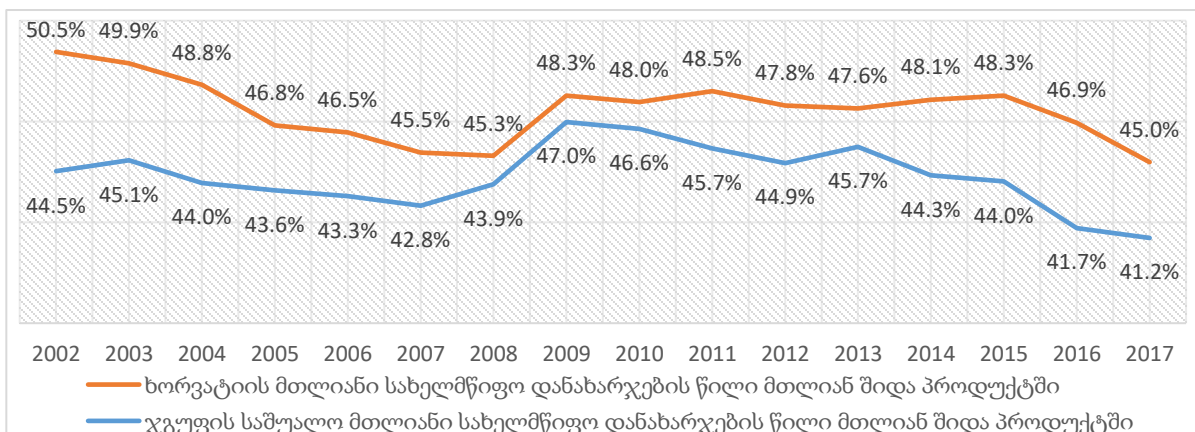
სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურება	თავდაცვა	საზოგადოებრივი წესრიგი და უშიშროება	ეკონომიკური საქმიანობა	გარემოს დაცვა
2002	7.1%	1.6%	2.3%	7.7%	0.7%
2003	7.5%	1.4%	2.2%	8.9%	0.6%
2004	5.2%	1.6%	2.1%	8.5%	0.6%
2005	6.8%	1.4%	2.1%	7.7%	0.6%
2006	6.9%	1.3%	2.0%	7.3%	0.5%
2007	7.0%	1.4%	2.1%	8.0%	0.6%
2008	6.8%	1.5%	2.2%	8.1%	0.6%
2009	7.7%	1.5%	2.2%	8.1%	0.6%
2010	8.4%	1.4%	2.2%	6.7%	0.5%
2011	9.6%	1.5%	2.6%	6.3%	0.4%
2012	7.3%	1.4%	2.2%	6.9%	0.6%
2013	7.9%	1.3%	2.1%	6.7%	0.6%
2014	8.8%	1.2%	2.0%	6.2%	0.5%
2015	8.5%	1.3%	2.2%	6.0%	0.6%
2016	8.1%	1.1%	2.3%	5.9%	0.6%
2017	7.6%	1.1%	2.2%	5.4%	0.6%
საშუალო	7.6%	1.4%	2.2%	7.1%	0.6%

ცხრილი N184

სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	საბინაო - კომუნალური მეურნეობა	ჯანმრთელობის დაცვა	დასვენება, კულტურა, რელიგია	განათლება	სოციალური დაცვა
2002	1.3%	6.1%	1.1%	5.2%	17.4%
2003	1.2%	6.5%	1.6%	5.3%	14.7%
2004	1.3%	7.9%	1.5%	5.3%	14.8%
2005	1.2%	6.3%	1.0%	5.0%	14.8%
2006	1.2%	5.7%	1.0%	5.2%	15.4%
2007	1.1%	5.8%	1.0%	4.8%	13.7%
2008	1.1%	6.0%	1.0%	4.6%	13.4%
2009	1.0%	6.2%	1.1%	4.9%	15.0%
2010	1.2%	6.1%	1.0%	5.5%	14.9%
2011	0.9%	6.2%	1.0%	4.8%	15.3%
2012	1.0%	7.2%	1.2%	4.9%	15.1%
2013	1.0%	6.4%	1.5%	5.0%	15.2%
2014	1.0%	6.6%	1.2%	4.8%	15.6%
2015	0.9%	6.5%	1.7%	4.8%	15.7%
2016	1.1%	6.4%	1.8%	4.8%	14.6%
2017	0.9%	6.3%	1.8%	4.7%	14.3%
საშუალო	1.1%	6.4%	1.3%	5.0%	15.0%

თუ ქვემოთ მოცემულ გრაფიკულ გამოსახულება 31-ს გავანალიზებთ დავინახავთ, რომ ხორვატიის მთავრობის მიერ გაწეული დანახარჯების წილობრივი გადანაწილების ზოგადი ტენდენცია, თანხვედრაშია საკვლევის ჯგუფის ანალოგიურ საერთო მაჩვენებლებთან. თუმცა კვლევის თექვსმეტი წლის მანძილზე, ხორვატიის მთავრობა საშუალოზე 3.3%-ით მეტს ხარჯავს.

გრაფიკი N31



კვლევაში მონაწილე დანარჩენი მაკროეკონომიკური ცვლადების განხილვისას, იხილეთ ცხრილი 185-186, ხორვატიის მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით საოჯახო მეურნეობების დანახარჯი ლიდერობს 58.2%-იანი ნიშნულით, რომელიც ჯგუფის საშუალოს უმნიშვნელოდ ჩამორჩება. შემდეგ პოზიციაზე იმპორტი წარმოგვიდგება 44.1%, რომელიც 3.7%-ით აღემატება ხორვატიის ექსპორტის მონაცემს, თუმცა ამავე დროს საშუალოდ 5%-ით და ექსპორტის შემთხვევაში 5.5%-ით ჩამორჩებიან ჯგუფის საშუალო ნიშნულებს. ასევე, ერთერთი თვალსაჩინო ადგილი უკავია საგადასახადო შემოსავლებს 43.6%-ით, რომელიც მართალია 3.7%-ით აღემატება ჯგუფის საერთო საშუალო ნიშნულს, მთლიანობაში ხორვატიას საშუალოდ 4%-იან საბიუჯეტო დეფიციტური ხარჯვა უფიქსირდება. ჯგუფის საშუალო ნიშნულზე მეტ წილობრივ გადანაწილებებს აფიქსირებენ მთლიანი რეზერვები 8.6%-ით, მთლიანი კაპიტალის ფორმირება 1.4%-ით და მთლიანი შიდა დანახარჯი 0.9%-ით. რასაც ვერ ვიტყვით წარმოების წილზე, რომელიც საკმაოდ 2.9%-ით ჩამო-

ცხრილი N185

მაკროეკონომიკური ცვლადების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	საოჯახო მეურნეობების დანახარჯი	მთლიანი კაპიტალის ფორმირება	ექსპორტი	იმპორტი	საგადასახადო შემოსავლები
2002	62.2%	25.8%	37.7%	45.6%	47.0%
2003	60.1%	28.0%	38.9%	46.3%	45.2%
2004	59.3%	27.4%	39.5%	45.5%	43.6%
2005	59.2%	27.8%	39.4%	45.5%	43.0%
2006	57.9%	29.7%	39.7%	46.4%	43.1%
2007	57.7%	29.7%	39.0%	46.2%	43.0%
2008	57.2%	31.4%	38.5%	46.5%	42.5%
2009	57.4%	25.1%	34.5%	38.2%	42.3%
2010	57.8%	21.4%	37.6%	38.0%	41.7%
2011	58.6%	20.7%	40.3%	40.8%	40.6%
2012	59.1%	19.2%	41.5%	41.1%	42.5%
2013	59.0%	19.4%	42.7%	42.3%	42.4%
2014	57.7%	18.8%	45.3%	43.4%	42.9%
2015	56.6%	20.0%	48.1%	45.8%	45.2%
2016	55.9%	20.8%	48.7%	46.0%	46.3%
2017	56.2%	20.9%	51.1%	48.8%	46.1%
საშუალო	58.2%	24.1%	41.4%	44.1%	43.6%

ცხრილი N186

მაკროეკონომიკური ცვლადების წილობრივი გადანაწილება მთლიან შიდა პროდუქტთან, მთლიან პოპულაციასთან და საშუალო ინფლაციასთან მიმართებით წლების მიხედვით					
წელი	დასაქმებულთა წილი მთლიან პოპულაციაში	წარმოება	მთლიანი შიდა დანაზოგი	მთლიანი რეზერვები	ინფლაცია
2002	36.4%	23.4%	17.9%	21.4%	2.5%
2003	37.3%	24.1%	20.6%	23.1%	2.4%
2004	37.6%	25.1%	21.4%	20.9%	2.1%
2005	38.0%	24.5%	21.7%	19.6%	3.0%
2006	39.2%	24.1%	23.0%	22.5%	3.3%
2007	40.4%	23.7%	22.5%	22.3%	2.7%
2008	41.3%	23.5%	23.4%	18.6%	5.8%
2009	41.0%	23.6%	21.4%	23.6%	2.2%
2010	39.5%	22.9%	21.0%	23.8%	1.1%
2011	38.1%	23.1%	20.2%	23.2%	2.2%
2012	36.8%	22.9%	19.6%	26.0%	3.4%
2013	36.0%	22.3%	19.9%	30.5%	2.3%
2014	37.1%	22.4%	20.7%	27.4%	0.2%
2015	37.7%	22.2%	22.4%	30.5%	-0.3%
2016	38.2%	22.1%	23.6%	27.7%	-0.6%
2017	39.3%	21.6%	23.2%	33.4%	1.3%
საშუალო	38.4%	23.2%	21.4%	24.7%	2.1%

რჩება ჯგუფის საშუალო მაჩვენებელს. რაც შეეხება დასაქმებულთა წილს მთლიან პოპულაციაში 4.3%-ით ჩამორჩება საკვლევ ვაგუფის საერთო საშუალო ნიშნულს. ხოლო ზოგადად ხორვატის ინფლაციური მაჩვენებელი საშუალოდ 0.7%-ით ნაკლებია.

4.1.3 კვლევის პირველი და მეორე ჯგუფების შედარებითი ანალიტიკური ანალიზი

მოცემული ქვეთავი დეტალურად აჯამებს კვლევის მიერ იდენტიფიცირებული ჯგუფების ჯამურ წილობრივ გადანაწილებებს. რომელიც, წინამდებარედ განხილული ქვეყნების მსგავსად ჯერ დანახარჯების საერთო და წილობრივ ნიშნულებს განიხილავს ინდივიდუალურად, ხოლო შემდგომ კი მათ ყველა მონაწილე ცვლადის გადანაწილებას მთლიან შიდა პროდუქტში.

აღსანიშნავია, რომ შედარებითობის ანალიზის დროს კვლევა იხელმძღვანელებს პირველი ჯგუფის შემთხვევაში ცხრლ 1-დან ცხრილი 6-ის ჩავლით, ხოლო მეორე ჯგუფის შემთხვევაში ცხრლ 91-დან ცხრილი 96-ის ჩავლით. აქვე აღსანიშნავია, რომ თვალსაჩინოებისთვის სახელმწიფო დანახარჯების ათი ჯამური მაჩვენებლები, როგორც ინდივიდუალური ქვეყნების ანალიზის დროს, გაანალიზებულია როგორც ჯამურ მთლიანი დანახარჯების ჭრილშია, ასევე მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით. ხოლო რაც შეეხება კვლევაში მონაწილე დანარჩენ მაკროეკონომიკურ ცვლადებს, დასაქმებულთა რაოდენობის და ინფლაციის გარდა, მხოლოდ მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით არის განხილული.

პირველ რიგში განვიხილოთ საშუალო სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივი გადანაწილებები, როგორც საერთო ხარჯებში ასევე ჯამურ მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით და შესაბამისად შევადაროთ მათი დინამიკა ინდივიდუალურად. რაც შეეხება რიგითობას დავიწყებთ ყველაზე დიდი წილობრივი ნიშნულით.

ამგვარად, სიდიდით პირველი კომპონენტი ორივე საკვლევი ჯგუფისთვის არის სოციალური დაცვა, რომელიც პირველი საკვლევი ჯგუფის შემთხვევაში მთლიანი ხარჯების 39.7%-ს მოიცავს, ხოლო მეორე ჯგუფის წილი 32.2%-იანი ნიშნულით, 5.5%-ით ჩამორჩება პირველ ჯგუფს. მსგავსად, თუ

პირველი ჯგუფის შემთხვევაში სოციალური დაცვის კომპონენტს ჯამურ მთლიან შიდა პროდუქტის 18.6%-ი უკავია, მეორე ჯგუფის შემთხვევაში იგი 15.1%-ს შეადგენს ანუ 3.5%-ით ნაკლებს.

მეორე განსახილველ ნიშნულს წარმოადგენს ჯანმრთელობის დაცვა, რომელიც პირველი ჯგუფის შემთხვევაში მთლიან ხარჯებში 14.6%-ს მოიცავს, ხოლო მეორე ჯგუფის შემთხვევაში კი 12.6%-ს ანუ ზუსტად 2%-ით ნაკლებს. მთლიანი შიდა პროდუქტის ჯამურ გადანაწილებებშიც 6.8%-ით და 5.6%-ით წარმოგვიდგებიან, რაც 1.2%-იან სხვაობის მომცემია.

მესამე ცვლადს საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურება წარმოადგენს და განსხვავებულ შედეგს გვიჩვენებს, თუ მთლიანი ხარჯების მიმართებით პირველი ჯგუფის შემთხვევაში მას 13.7%-ი უკავია, მეორე საკვლევი ჯგუფის საერთო საშუალო წილობრივი ნიშნული 15.1%-ს შეადგენს და 1.4%-ით აღემატება მას. თუმცა ჯამურად, მთლიან შიდა პროდუქტთან გათვალისწინებით, მოცემული სხვაობა, 6.4% და 6.7%, მხოლოდ 0.3%-ს შეადგენს.

მეოთხე კომპონენტად შეგვიძლია განვიხილოთ განათლების წილი. ამგვარად, მთლიან ხარჯებთან მიმართებით პირველი საკვლევი ჯგუფი განათლებაზე საშუალოდ საბიუჯეტო სახსრების 10.6%-ს მიმართავს, მაშინ როცა მეორე ჯგუფის შემთხვევაში ის 11.4%-ია და 0.8%-ით აღემატება. აღნიშნული, სხვაობა თითქმის მინიმუმადე 0.1%-მდე დადის თუ მთლიანი შიდა პროდუქტის კონტექსტში განვიხილავთ, 5% და 5.1%.

სიდიდით მეხუთე ცვლადი კი ეკონომიკური საქმიანობაა, რომელზეც პირველი საკვლევი ჯგუფის გათვალისწინებით საშუალოდ 9% მოდის, ხოლო მეორე ჯგუფის შემთხვევაში იგი უფრო პრიორიტეტულად აღიქმება და მასზე 12.4% მიემართება, რაც 3.4%-ით მეტია. ხოლო იგივე ნიშნულების წილობრივ გადანაწილების შემთხვევაში ჯამურ მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით პირველ ჯგუფს 4.2% და მეორე ჯგუფს 5.5% შორის სხვაობა 1.3%-ს აღწევს.

მექვესე წილობრივ გადანაწილებას საზოგადოებრივი წესრიგი და უშიშროების კომპონენტი წარმოადგენს და მისი პროცენტული წილი მთლიან ხარჯებში პირველი ჯგუფის შემთხვევაში 3.7%-ს შეადგენს, ხოლო იგივე ცვლადი საკვლევი მეორე ჯგუფისთვის 0.9%-ით მეტს ანუ 4,6%-ს შეადგენს. შედარებით ნაკლები ბალანსი გვხვდება 0.3%, როდესაც მოცემული ცვლადების წილობრივ მაჩვენებლებს განვიხილავთ ჯამურ მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით, სადაც პირველი და მეორე ჯგუფები საშუალოდ 1.7%-ს და 2%-ს წილს იკავებენ.

შემდეგ მეშვიდე პოზიციაზე თავდაცვაზე გაწეული დანახარჯობრივი წილი წარმოგვიდგება, რომლი პროცენტული მაჩვენებელი პირველი საკვლევი ჯგუფისთვის 3%-ია, ხოლო მეორე ჯგუფის მონაცემი კი 3.6% ანუ შედარებით დაბალ შემოსავლიანი ქვეყნები 0.6%-ით მეტს ხარჯავენ ეროვნულ უსაფრთხოებაზე ვიდრე შედარებით მაღალ შემოსავლიანი ქვეყნები. თუმცა მოცემული წილობრივი განსხვავება, უფრო ნაკლები პროცენტულობით წარმოგვიდგება 0.2%-ით, როდესაც მას მთლიან შიდა პროდუქტთან განვიხილავთ. სადაც პირველი ჯგუფის მონაცემია 1.4%, ხოლო მეორესი კი 1.6%.

მერვე პოზიციაზე დასვენება-კულტურა-რელიგიაზე გაწეული ხარჯების ჯამური პროცენტულობა წარმოგვიდგება, 2.3%-იანი და 2.6%-იანი ნიშნულებით. როგორც ვხედავთ მეორე საკვლევი ჯგუფისთვის აღნიშნული დანახარჯობრივი კომპონენტი უფრო მნიშვნელოვანია და მასზე 0.3%-ით მეტს მიმართავს. თუმცა, თუ მოცემულებს მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით განვიხილავთ, ორივე ჯგუფისთვის იდენტური 1.1%-იანი წილებით წარმოგვიდგებიან.

მეცხრე პოზიციაზე გარემოს დაცვის წილობრივი ნიშნული წარმოგვიდგება და ორივე საკვლევი ჯგუფს შორის, როგორც მთლიან ხარჯებთან მიმართებით, 1.7% და 1.6%, ასევე მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართების,

0.8% და 0.7%, პირველი საკვლევის ჯგუფის მიერ დაფიქსირებული ნიშნულები 0.1%-ით აღემატება.

მეათე, საბინაო - კომუნალური მეურნეობის დანახარჯობრივი კომპონენტს, პირველი ჯგუფის შემთხვევაში მთლიან ხარჯებში 1.6% უკავია, რაც 0.3%-ით ჩამორჩება მეორე ჯგუფის 1.9%-იან წილობრივ ნიშნულს. ხოლო მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით ორივე ჯგუფის ნიშნულები იდენტურია და 0.8%-ს შეადგენენ.

მეთერთმეტე კომპონენტს, საოჯახო მეურნეობების დანახარჯების წილობრივი მაჩვენებლები წარმოადგენენ, მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით. პირველი საკვლევი ჯგუფის წილობრივი მაჩვენებელი 54.5%-ია, ხოლო მეორე ჯგუფის კი 59.3%, რაც გვაფიქრებინებს რომ მიუხედავად შედარებით დაბალ შემოსავლიანობისა მეორე ჯგუფი უფრო მხარჯველობითი სოციუმით გამოირჩევა და საშუალოდ 4.8%-ით მეტს ხარჯავს.

რაც შეეხება მეთორმეტე ცვლადს საგადასახადო შემოსავლებს, იგი პირველი საკვლევი ჯგუფის შემთხვევაში 44.3%-ია და 4.4%-ით აღემატება მეორე საკვლევი ჯგუფის 39.9%-იან წილობრივ ნიშნულს. აქვე ძალზედ მნიშვნელოვანია, რომ როდესაც საშუალოდ მთლიანი შემოსავლების და დანახარჯების ბალანსს განვიხილავთ, მიუხედავად ორივე ჯგუფის დეფიციტურ ხარჯვისა, შედარებით დაბალ შემოსავლიან ჯგუფის საშუალო დეფიციტური ხარჯვის 4.4% ნიშნული, 1.9%-ით აღემატება მაღალ შემოსავლიან ჯგუფის საშუალო 2.5%-იან დეფიციტურ ნიშნულს.

მეცამეტე და მეთოთხმეტე კომპონენტებს ექსპორტი და იმპორტის მაჩვენებლები წარმოადგენენ და თვალსაჩინოებისთვის უკეთესი იქნება მათი ერთ კონტექსტში განხილვა. პირველი ჯგუფის შემთხვევაში ექსპორტის წილი 38.5%-ია, ხოლო იმპორტის კი 35.9%, რაც შედარებით მაღალ შემოსავლიან ქვეყნებში საშუალოდ 2.6%-იან დადებითი ბალანსის მაჩვენებელია. რაც შეეხება

მეორე საკვლევ ჯგუფს, ექსპორტის წილობრივი მაჩვენებელია 46.9% და იმპორტის კი 49.1% ანუ მოცემულ შემთხვევაში 2.2%-იან უარყოფითი ბალანსი ფიქსირდება. ხოლო მთლიანობაში, მეორე საკვლევ ჯგუფის ექსპორტის და იმპორტის მაჩვენებლები 8.4%-ით და 13.2%-ით აღემატებიან პირველი ჯგუფის მიერ დაფიქსირებულ საშუალო წილებზე.

მეთხუთმეტე პოზიციაზე წარმოება წარმოგვიდგება და პირველი ჯგუფის შემთხვევაში საშუალოდ მთლიანი შიდა პროდუქტის 22.9%-ს შეადგენს. ანალოგიური ნიშნული გაცილებით მეტია მეორე საკვლევ ჯგუფის შემთხვევაში 26.1%, რაც 3.2%-ით მეტია პირველ ჯგუფის პროცენტულ ნიშნულზე.

მეთექვსმეტე ნიშნულზე მთლიანი შიდა დანახოვის წილობრივი გადანაწილება წარმოგვიდგება, სადაც პირველი ჯგუფის ნიშნულს 23.6%-ი უკავია ჯამურ მთლიან შიდა პროდუქტში, ხოლო მეორე საკვლევის ჯგუფის წილობრივ გადანაწილებას 20.5%, რაც 3.1%-ით ნაკლებია.

კვლევის მეჩვიდმეტე ცვლადი მთლიანი კაპიტალის ფორმირება, ოდნავ განსხვავებულ შედეგს გვიჩვენებს და პირველი საკვლევ ჯგუფის 21%-იანი წილობრივი მაჩვენებელი, 1.7%-ით ჩამორჩება მეორე საკვლევ სეგმენტის 22.7%-იან ნიშნულს.

მსგავსი ტენდენცია ნარჩუნდება, მთლიანი რეზერვების მეთვრამეტე ცვლადთან მიმართებით, სადაც პირველი (6.9%) და მეორე (16.1%) საკვლევ ჯგუფებს შორის განსხვავება 9.2%-ს შეადგენს.

როგორც აღინიშნა, მეცხრამეტე ცვლადის საშუალო ნიშნულის ჯამურ მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით გამოსახვა არა პრაქტიკული იქნებოდა და თვალსაჩინოებისთვის მთლიანი პოპულაციის რაოდენობით იქნა ჩანაცვლებული. ამგვარად, შედარებით მაღალ შემოსავლიანი ქვეყნების შემთხვევაში მთლიანი მოსახლეობის 46.1%-ია დასაქმებული, რაც 3.4%-ით

აღმატება შედარებით დაბალ შემოსავლიან ევროპული ქვეყნების 42.7%-იან მაჩვენებელს.

მსგავსად, ინფლაციის მეოცე ცვლადის შემთხვევაშიც, თვალსაჩინოებისთვის ქვეყნის მთლიანი შიდა პროდუქტი ინფლაციის საშუალო მაჩვენებლებით იქნა ჩანაცვლებული. ამგვარად, შედარებით მაღალ შემოსავლიანი ქვეყნების შემთხვევაში საშუალო ინფლაციის მაჩვენებელი 1.6%-ს შეადგენს, რაც 1.2%-ით ჩამორჩება შედარებით დაბალ შემოსავლიან ევროპული ქვეყნების საშუალო ინფლაციის 2.8%-იან მაჩვენებელს.

4.2 მონაცემთა ეკონომეტრიკული ანალიზი

როგორც წინამდებარედ აღინიშნა, მოცემული კვლევის ერთერთ მთავარ მიზანს სწორედ ეკონომეტრიკული მოდელის შექმნა და თითოეული დამოუკიდებელი ცვლადის ინდივიდუალური ეფექტის განსაზღვრა წარმოადგენს.

ასევე მნიშვნელოვანია, რომ კვლევის მიზნებისთვის **კვლევაში მონაწილე დამოკიდებული ცვლადები** მოიცავენ წლიური მშპ-ს ზრდის 5 წლიანი პერიოდს, გამოსახული პროცენტებში, რომელიც გამოიანგარიშება მცოცავი საშუალოს მიხედვით და კვლევაში წარმოდგენილნი არიან ორი პროცენტული რიცხვითი ცვლადებით, თითოეული ჯგუფისთვის.

რაც შეეხება **დამოუკიდებელ ცვლადებს**, მათი უდიდესი მნიშვნელობა ცხრამეტი ერთეული გამოხატულია აბსოლუტური სიდიდით მილიონ ევროში. ხოლო, მეოცე ინფლაციის ცვლადი წარმოდგენილი არის პროცენტული ნიშნულით. ამგვარად, კვლევაში შემდეგი დამოუკიდებელი ცვლადები იღებენ მონაწილეობას, შესაბამისი თანმიმდევრობით: საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურება; თავდაცვა; საზოგადოებრივი წესრიგი და უშიშროება; ეკონომიკური საქმიანობა; გარემოს დაცვა; საბინაო-კომუნალური მეურნეობა; ჯამრთელობის დაცვა; დასვენება, კულტურა, რელიგია; განათლება; სოციალური დაცვა; წარმოება (მანუფაქტურა); ექსპორტი; იმპორტი; საოჯახო მეურნეობების დანახარჯი; მთლიანი კაპიტალის ფორმირება; დასაქმებულთა რაოდენობა; საგადასახადო შემოსავლები; მთლიანი შიდა დანაზოგი; მთლიანი რეზერვები და ინფლაცია;

დამატებით, კვლევისთვის შერჩეული იქნა 29 ევროპული ქვეყანა, 16 წლიან 2002-2017 წლების პერიოდით, რომელიც შემდგომ სტრატეგიცირებული იქნა ორ ჯგუფად, მშპ-ს ერთ სულ მოსახლეზე (ევროში) მიმართებით, სადაც შერჩეული ქვეყნების დაყოფა მოხდა შედარებით დაბალ და მაღალ შემოსავლიან ქვეყნებად, კვლევის ბოლო ხუთი წლის მონაცემების

გეომეტრიული საშუალოზე დაყრდნობით, ხოლო შემდგომ მედიანის ნიშნულის გამოყვანით, ქვეყნების უფრო მეტი სიღრმისეული შერჩევის პრინციპის დასადგენად, გთხოვთ იხილოთ კვლევის 1.6 ქვეთავი.

4.2.1 პირველი ჯგუფის ეკონომეტრიკული ანალიზი

ამგვარად, შედარებით მაღალ შემოსავლიან ქვეყნებად განისაზღვრა შემდეგი 14 ქვეყანა: ავსტრია, ბელგია, დანია, გერმანია, ირლანდია, ესპანეთი, საფრანგეთი, იტალია, ნიდერლანდები, ფინეთი, შვედეთი, გაერთიანებული სამეფო, ნორვეგია და შვეიცარია. ხოლო, მას შემდეგ რაც ჰაუსმანის სპეციფიკური ტესტი იქნა ჩატარებული სტატას პროგრამული უზრუნველყოფით, სადაც ნულოვანი ჰიპოთეზას შერჩევითი მეთოდის უპირატესობა წარმოადგენდა. როგორც ტესტი 1-ი გვიჩვენებს P -ს მნიშვნელობა ნაკლებია 5%-ზე და შესაბამისად ჩვენ შეგვიძლია ვუარყოთ ნულოვანი ჰიპოთეზა და დავასკვნათ, რომ ფიქსირებული მოდელი უფრო ოპტიმალურია კვლევის მოცემული ჯგუფის მიზნებისთვის. დეტალური ტესტის სანახავად გთხოვთ იხილოთ დანართი 1.

ჰაუსმენის ტესტი 1

```

b = consistent under Ho and Ha; obtained from xtreg
B = inconsistent under Ha, efficient under Ho; obtained from xtreg

Test: Ho: difference in coefficients not systematic

      chi2(20) = (b-B)' [(V_b-V_B)^(-1)] (b-B)
              =      156.87
Prob>chi2 =      0.0000
(V_b-V_B is not positive definite)

```

შემდგომში, თუ ტესტი 2-ის შედეგებს გავანალიზებთ რომელიც მთლიანი კვლევის პროცესში 95%-იანი ნდობის ინტერვალს მოიცავს, დავინახავთ რომ მოდელის F სტატისტიკა, რომელიც გამოიყენება მოდელის ყველა ცვლადის

ერთობლივი მნიშვნელოვნების შესამოწმებლად, გაცილებით ნაკლებია 5%-ზე და შესაბამისად სტატისტიკურად მნიშვნელოვანია. რაც შეეხება R^2 , რომლებიც ძირითადად გამოიყენება გასაზომად თუ დამოკიდებული ცვლადის ვარიაციის რა ნაწილს ხსნის მოდელის ვარიაცია, რომელიც ტესტ 2-ში წარმოდგენილი სამი ნიშნულიდან მხოლოდ პირველის ნიშნული შეესაბამება უმცირეს კვადრატთა მეთოდის მსგავს დაშვებას (Vijayamohanan, N.P. 2016), როგორც ვხედავთ საკმაოდ მაღალია და 81%-ს შეადგენს. დამატებით, ასევე მეტად მნიშვნელოვანია ინდივიდუალური დამოუკიდებელი ცვლადების P -ს მნიშვნელობები, რომელთა უმეტესობაც ორ კუდა ტესტის პირობებში სტატისტიკურად მნიშვნელოვანია. თუმცა, როგორც კვლევის მთავარი ჰიპოთეზის დაშვებისას აღინიშნა, ჩვენ მხოლოდ გვინტერესებს მონაწილე ცვლადების ერთობლივი სტატისტიკური მნიშვნელობა.

ცვლადების ერთობლივი მნიშვნელოვნება, ტესტი 2

მშპ ზრდა	Coef.	Std. Err.	t	P> t	[95% Conf. Interval]	
ლოგსანმომს	-2.705147	1.132109	-2.39	0.018	-4.938263	-.4720309
ლოგთვდცვა	2.979254	1.437128	2.07	0.040	.1444781	5.814031
ლოგსაზწუ	-6.505934	2.60051	-2.50	0.013	-11.63551	-1.376354
ლოგექსაქმიანობა	1.160771	.5381603	2.16	0.032	.0992348	2.222307
ლოგარდცვა	-2.028705	.7671935	-2.64	0.009	-3.542016	-.5153944
ლოგსაბკომ	.2794889	.3757622	0.74	0.458	-.4617126	1.02069
ლოგჯანდცვა	3.519794	1.973495	1.78	0.076	-.3729798	7.412567
ლოგდჯრ	-.4533479	1.170417	-0.39	0.699	-2.762028	1.855333
ლოგანათუბა	1.135538	2.679508	0.42	0.672	-4.149868	6.420943
ლოგსოფდცვა	-18.21068	2.118656	-8.60	0.000	-22.38979	-14.03158
ლოგშმ	18.85605	3.724202	5.06	0.000	11.50996	26.20215
ლოგმკვ	6.049527	2.396897	2.52	0.012	1.321581	10.77747
ლოგექსპორტი	9.533613	3.979828	2.40	0.018	1.68329	17.38394
ლოგიმპორტი	-15.33847	3.540419	-4.33	0.000	-22.32205	-8.354897
ლოგსაგშემ	.7792636	3.071166	0.25	0.800	-5.278697	6.837224
ლოგდასაქმება	6.458775	4.881586	1.32	0.187	-3.170291	16.08784
ლოგწარმოება	11.8276	2.387231	4.95	0.000	7.118716	16.53648
ლოგმშდ	-8.147769	2.870398	-2.84	0.005	-13.80971	-2.485827
ლოგრეზერვები	1.099566	.2573933	4.27	0.000	.5918507	1.607282
ინფლაცია	-.2595838	.0941902	-2.76	0.006	-.4453766	-.073791
_cons	-80.53685	16.54097	-4.87	0.000	-113.1644	-47.90932
sigma_u	13.408914					
sigma_e	1.1157637					
rho	.99312361	(fraction of variance due to u_i)				

Fixed-effects (within) regression
Group variable: მედიკამენტი
Number of obs = 224
Number of groups = 14
R-sq: within = 0.8055 between = 0.2599 overall = 0.0068
Obs per group: min = 16 avg = 16.0 max = 16
corr(u_i, Xb) = -0.9831
F(20,190) = 39.33
Prob > F = 0.0000

F test that all u_i=0: F(13, 190) = 15.32 Prob > F = 0.0000

4.2.2 პირველი ჯგუფის ეკონომეტრიკული მოდელი

მას შემდეგ რაც წინამდებარე ქვეთავში განხილული დაშვებები გულდასმით იქნა შესწავლილი, შეგვიძლია აღვნიშნოთ და ვამტკიცოთ ჩვენი ეკონომეტრიკული მოდელის სტატისტიკურ მნიშვნელობა, ხოლო თვითონ მოდელი კი შემდეგი სახით წარმოგვიდგება:

სემზზრდა = **-2.71** * *საერთოსახელმწიფომომსახურეობა* + **2.98** * *თავდაცვა* - **6.51** * *საზოგადოებრივიწესრიგიუშიშროება* + **1.16** * *ეკონომიკურისაქმინაობა* - **2.03** * *გარემოსდაცვა* + **0.28** * *საბინაოკომუნალურიმეურნეობა* + **3.52** * *ჯამრთელობისდაცვა* - **0.45** * *დასვენებაკულტურარელიგია* + **1.14** * *განათლება* - **18.21** * *სოციალურიდაცვა* + **18.86** * *საოჯახო მეურნეობების დანახარჯები* + **6.05** * *მთლიანიკაპიტალისფორმირება* + **9.53** * *ექსპორტი* - **15.34** * *იმპორტი* + **0.78** * *საგადასახადომემოსავლები* + **6.46** * *დასაქმებულთარაოდენობა* + **11.83** * *წარმოება* - **8.15** * *მთლიანიშიდადანაზოგი* + **1.1** * *მთლიანირეზერვები* - **0.26** * *ინფლაცია*

(*მოდელი 1*)

სანამ დამუშავებულ და მიღებულ მონაცემთა სიღრმისეულ ანალიზზე გადავალთ, აუცილებელია **მოდელი 1**-ში შემავალი ცვლადების ინტერპრეტირების განმარტება. კერძოდ კი, როგორც ვხედავთ უმეტესი ცვლადების სიდიდეები ნატურალურ ლოგარითმებად იქნა გარდაქმნილი, რაც კვლევის მიზნებისთვის უკეთესი და საერთოდ აპრობირებულიც არის, რაც ზემოთ დეტალურად იქნა განმარტებული, შესაბამისად წარმოდგენილი დამოუკიდებელი ცვლადის სიდიდის ერთი პროცენტული ცვლილება, ვინაიდან დამოკიდებული ცვლადი კვლევაში პროცენტული რიცხვითი სიდიდით არის წარმოდგენილი, იწვევს დამოუკიდებელი ცვლადის შესაბამისი კოეფიციენტის პროცენტულ ზრდას, რომელიც გააჩნიათ კვლევისას გალოგარითმებული ცხრამეტ დამოუკიდებელ ცვლადებს და ამ შემთხვევაშიც

პროცენტული რიცხვით სიდიდეში გამოსახულ ინფლაციის დამოუკიდებელ ცვლადს, სხვა თანაბარ პირობებში.

მოდელის 1-ის შეფასებისას თვალსაჩინოა, რომ კვლევაში მონაწილე 20 ეგზოგენური ცვლადების კოეფიციენტებიდან რვა ნეგატიურის, ხოლო თორმეტი კი დადებითი ეფექტის მატარებელია ეკონომიკაზე, საშუალო ვადიან ასპექტში.

კერძოდ, ყველაზე დიდი ნეგატიური ეფექტით სოციალური დაცვის ცვლადი გვევლინება, რომელსაც სხვა ყველა თანაბარ პირობებში მასზე გაწეული დანახარჯების ერთი პროცენტით ზრდა საშუალო ვადაში მთლიანი ეკონომიკის 18.2%-იან შემცირებას იწვევს. შემდგომი ცვლადი, რომელსაც ასევე მნიშვნელოვანი უარყოფითი ეფექტი აქვს ეკონომიკაზე არის იმპორტი, რომლის ერთ პროცენტთან ზრდაც, სხვა ყველა თანაბარ პირობებში, ეკონომიკის საშუალო ვადაში 15.3%-იანი კლების გამოიწვევია. მსგავსი უარყოფითი ეფექტები აქვთ მთლიანი შიდა დანაზოგის და საზოგადოებრივი წესრიგი და უშიშროების ცვლადებს, რომლებზე გაწეული დანახარჯების ერთ პროცენტთან ზრდა საშუალო ვადიან პერსპექტივაში ეკონომიკის 8.1%-იან და 6.5%-იანი კლების გამოიწვევია, სხვა ყველა თანაბარ პირობებში. დანარჩენი ოთხი უარყოფითი ეფექტის მქონე ცვლადებია საერთო სახელმწიფო მომსახურეობა, გარემოს დაცვა, დასვენება-კულტურა-რეკრეაცია და ინფლაცია 2.7%, 2%, 0.45% და 0.26%-იანი უარყოფითი ეფექტებით, სხვა ყველა თანაბარ პირობებში შესაბამისი თანმიმდევრობით.

რაც შეეხება დადებითი ეფექტის მქონე თორმეტი ცვლადის კოეფიციენტებს, პირველ ადგილზე საოჯახო მეურნეობების დანახარჯების ცვლადი ლიდერობს 18.9%-იანი ზრდის ეფექტის ნიშნულით, სხვა ყველა თანაბარ პირობებში. მეორე და მესამე ადგილზე წარმოება და ექსპორტი წარმოგვიდგებიან, სადაც აღნიშნული ცვლადების ერთ პროცენტთან ზრდა მთლიანი შიდა პროდუქტის 11.8%-იან და 9.5%-იანი ზრდის გამოიწვევება,

სხვა ყველა თანაბარ პირობებში. მეოთხე და მეხუთე ადგილებზე 6.5%-იანი და 6%-იანი პოზიტიური ეფექტის კოეფიციენტებით დასაქმებულთა რაოდენობა და მთლიანი კაპიტალის ფორმირება წარმოგვიდგება. მნიშვნელოვანია, რომ მეექვსე, მეშვიდე, მერვე და მეცხრე ადგილებს საბიუჯეტო დანახარჯების ცვლადები, კერძოდ კი ჯამრთელობის დაცვა, თავდაცვა, ეკონომიკური საქმიანობა და განათლება იკავებენ, რომლებიც სხვა ყველა თანაბარ პირობებში მათზე გაწეული დანახარჯების ერთ პროცენტთან ზრდა, მთლიანი შიდა პროდუქტის 3.5%-იანი, 3%-იანი, 1.2%-იანი და 1.1%-იანი ზრდის განმსაზღვრელია საშუალო ვადიან პერსპექტივაში, მსგავსი თანმიმდევრობით. სიის ბოლო სამეულს კი შიდა რეზერვების, საგადასახადო შემოსავლების და საბინაო კომუნალური მეურნეობის ცვლადები ასრულებენ, სადაც ყველა თანაბარ პირობებში აღნიშნული კვლევის კომპონენტების ერთ პროცენტთან ზრდა 1.1%-ის, 0.78%-ის და 0.28%-ის პოზიტიური ეფექტების გამომწვევია.

4.2.3 მეორე ჯგუფის ეკონომეტრიკული ანალიზი

შესაბამისად, შედარებით დაბალ შემოსავლიან ქვეყნებად განისაზღვრა შემდეგი 15 ქვეყანა: ბულგარეთი, ესტონეთი, კვიპროსი, ლატვია, ლიტვა, მალტა, პოლონეთი, პორტუგალია, რუმინეთი, საბერძნეთი, სლოვაკეთი, სლოვენია, უნგრეთი, ჩეხეთის რესპუბლიკა და ხორვატია. ხოლო, მას შემდეგ რაც ჰაუსმანის სპეციფიკური ტესტი იქნა ჩატარებული სტატას პროგრამული უზრუნველყოფით, სადაც ნულოვანი ჰიპოთეზას შერჩევითი მეთოდის უპირატესობა წარმოადგენდა. როგორც ტესტი 3-ი გვიჩვენებს P -ს მნიშვნელობა ნაკლებია 5%-ზე და შესაბამისად ჩვენ შეგვიძლია ვუარყოთ ნულოვანი ჰიპოთეზა და დავასკვნათ, რომ ფიქსირებული მოდელი უფრო ოპტიმალურია კვლევის მოცემული ჯგუფის მიზნებისთვის. დეტალური ტესტის სანახავად გთხოვთ იხილოთ დანართი 2.

ჰაუსმენის ტესტი 3

```

b = consistent under Ho and Ha; obtained from xtreg
B = inconsistent under Ha, efficient under Ho; obtained from xtreg

Test: Ho: difference in coefficients not systematic

      chi2(20) = (b-B)'[(V_b-V_B)^(-1)](b-B)
              =      85.54
Prob>chi2 =      0.0000
(V_b-V_B is not positive definite)

```

შემდგომში, თუ ტესტი 4-ის შედეგებს გავაანალიზებთ რომელიც მთლიანი კვლევის პროცესში 95%-იანი ნდობის ინტერვალს მოიცავს, დავინახავთ რომ მოდელის F სტატისტიკა, რომელიც გამოიყენება მოდელის ყველა ცვლადის ერთობლივი მნიშვნელოვნების შესამოწმებლად, გაცილებით ნაკლებია 5%-ზე და შესაბამისად სტატისტიკურად მნიშვნელოვანია. რაც შეეხება R^2 , რომლებიც ძირითადად გამოიყენება გასაზომად თუ დამოკიდებული ცვლადის ვარიაციის რა ნაწილს ხსნის მოდელის ვარიაცია, რომელიც ტესტი 4-ში წარმოდგენილი სამი ნიშნულიდან მხოლოდ პირველის ნიშნული შეესაბამება უმცირეს კვადრატთა მეთოდის მსგავს დაშვებას (Vijayamohanan, N.P. 2016), როგორც ვხედავთ საკმაოდ მაღალია და 72,3%-ს შეადგენს. დამატებით, ასევე მეტად მნიშვნელოვანია ინდივიდუალური დამოუკიდებელი ცვლადების P -ს მნიშვნელობები, სადაც ორ კუდა ტესტის პირობებში რიგი ცვლადების სტატისტიკურად მნიშვნელოვნება შეინიშნება. თუმცა, როგორც მრავალჯერ კვლევის მთავარი ჰიპოთეზის დაშვებისას აღინიშნა, ჩვენ მხოლოდ გვინტერესებს მონაწილე ცვლადების ერთობლივი სტატისტიკური მნიშვნელობა.

ცვლადების ერთობლივი მნიშვნელოვნება, ტესტი 4

მშპზრდ	Coef.	Std. Err.	t	P> t	[95% Conf. Interval]	
ლოგსახმომს	-1.787473	1.375247	-1.30	0.195	-4.498915	.9239677
ლოგთუდცვა	1.068771	.9659817	1.11	0.270	-.8357621	2.973304
ლოგსაზწუ	.4373035	2.287905	0.19	0.849	-4.073539	4.948146
ლოგექსაქმიანობა	1.153431	.7768167	1.48	0.139	-.3781431	2.685006
ლოგგარდცვა	-.4308118	.6069395	-0.71	0.479	-1.627456	.7658322
ლოგსაბკომ	-1.310472	.5450718	-2.40	0.017	-2.385137	-.2358061
ლოგჯანდცვა	-6.499876	2.142855	-3.03	0.003	-10.72474	-2.275015
ლოგფერ	2.069749	1.275076	1.62	0.106	-.444196	4.583694
ლოგანათლება	5.157986	2.713943	1.90	0.059	-.1928329	10.5088
ლოგსოფდცვა	.2148959	2.648276	0.08	0.935	-5.006453	5.436245
ლოგშმ	12.60373	5.0142	2.51	0.013	2.717714	22.48974
ლოგმკვ	6.206803	2.881231	2.15	0.032	.5261581	11.88745
ლოგექსპორტი	-12.78047	5.739868	-2.23	0.027	-24.09721	-1.463725
ლოგიმპორტი	-.0189285	6.302309	-0.00	0.998	-12.44458	12.40673
ლოგსაგშემ	-8.882054	4.356467	-2.04	0.043	-17.47128	-.2928286
ლოგდასაქმება	3.804141	5.311537	0.72	0.475	-6.668104	14.27639
ლოგწარმოება	2.124592	2.312053	0.92	0.359	-2.433861	6.683044
ლოგმშდ	4.127316	2.448126	1.69	0.093	-.6994171	8.954049
ლოგრეზერვები	.0252931	.3219373	0.08	0.937	-.6094396	.6600258
ინფლაცია	.2215364	.0754753	2.94	0.004	.072729	.3703438
_cons	-23.50538	15.94743	-1.47	0.142	-54.94739	7.936641
sigma_u	12.758517					
sigma_e	2.3782516					
rho	.96641997	(fraction of variance due to u_i)				

Fixed-effects (within) regression
 Group variable: მეტაკლები
 Number of obs = 240
 Number of groups = 15
 R-sq:
 within = 0.7233
 between = 0.0014
 overall = 0.0500
 Obs per group:
 min = 16
 avg = 16.0
 max = 16
 F(20,205) = 26.79
 Prob > F = 0.0000
 corr(u_i, Xb) = -0.9406

F test that all u_i=0: F(14, 205) = 6.17 Prob > F = 0.0000

4.2.4 მეორე ჯგუფის ეკონომეტრიკული მოდელი

ანალოგიურად, მას შემდეგ რაც წინამდებარე ქვეთავში განხილული დაშვებები გულდასმით იქნა შესწავლილი, შეგვიძლია აღვნიშნოთ და ვამტკიცოთ რომ ჩვენი ეკონომეტრიკული მოდელი სტატისტიკურ მნიშვნელოვანია, ხოლო თვითონ მოდელი კი შემდეგი სახით წარმოგვიდგება:

$$\begin{aligned}
 \text{სემზზრდა} = & -1.79 * \text{საერთოსახელმწიფომომსახურეობა} + 1.07 * \text{თავდაცვა} + 0.44 * \\
 & \text{საზოგადოებრივიწესრიგიუშიშროება} + 1.15 * \text{ეკონომიკურისაქმინაობა} - 0.43 * \\
 & \text{გარემოსდაცვა} - 1.31 * \text{საბინაოკომუნალურიმეურნეობა} - 6.5 * \\
 & \text{ჯამრთელობისდაცვა} + 2.07 * \text{ღმრთადასვენებაკულტურარელიგია} + 5.16 * \text{განათლება} \\
 & + 0.21 * \text{სოციალურიდაცვა} + 12.6 * \text{საოჯახო მეურნეობების დანახარჯები} + 6.21 * \\
 & \text{მთლიანიკაპიტალისფორმირება} - 2.78 * \text{ექსპორტი} - 0.02 * \text{იმპორტი} - 8.88 * \\
 & \text{საგადასახადომემოსავლები} + 3.8 * \text{დასაქმებულთა რაოდენობა} + 2.12 * \text{წარმოება} \\
 & + 4.13 * \text{მთლიანიშიდადანაზოგი} + 0.03 * \text{მთლიანირეზერვები} + 0.22 * \text{ინფლაცია}
 \end{aligned}$$

(მოდელი 2)

მსგავსად, აქაც უნდა აღინიშნოს, რომ სანამ დამუშავებულ და მიღებულ მონაცემთა სიღრმისეულ ანალიზზე გადავალთ, აუცილებელია მოდელ 2-ში შემავალი ცვლადების ინტერპრეტირების განმარტება. კერძოდ კი, როგორც ვხედავთ უმეტესი ცვლადების სიდიდეები ნატურალურ ლოგარითმებად იქნა გარდაქმნილი, რაც კვლევის მიზნებისთვის უკეთესი და საერთოდ აპრობირებულიც არის, რაც ზემოთ დეტალურად იქნა განმარტებული, შესაბამისად აქაც წარმოდგენილი დამოუკიდებელი ცვლადის სიდიდის ერთი პროცენტული ცვლილება, ვინაიდან დამოკიდებული ცვლადი კვლევაში პროცენტული რიცხვითი სიდიდით არის წარმოდგენილი, იწვევს დამოუკიდებელი ცვლადის შესაბამისი კოეფიციენტის პროცენტულ ზრდას, რომელიც გააჩნიათ კვლევისას გალოგარითმებული ცხრამეტ დამოუკიდებელ

ცვლადებს და ამ შემთხვევაშიც პროცენტული რიცხვით სიდიდებში გამოსახულ ინფლაციის დამოუკიდებელ ცვლადს, სხვა თანაბარ პირობებში.

მსგავსად, **მოდელი 2**-ის მოკლე შეფასებისას თვალსაჩინოა რომ კვლევაში მონაწილე 20 ეგზოგენური ცვლადების კოეფიციენტებიდან ეკონომიკაზე შვიდი ნეგატიურის, ხოლო ცამეტი კი დადებითი ეფექტის მატარებელია საშუალო ვადიან პერსპექტივაში.

საინტერესოა, რომ ყველაზე დიდი ნეგატიური ეფექტით ექსპორტის ცვლადი გვევლინება, რომელსაც სხვა ყველა თანაბარ პირობებში მასზე გაწეული დანახარჯების ერთი პროცენტით ზრდა მთლიანი ეკონომიკის 12.8%-იან შემცირებას იწვევს. შემდგომი ცვლადი, რომელსაც ასევე მნიშვნელოვანი უარყოფითი ეფექტი აქვს ეკონომიკაზე არის საგადასახადო შემოსავლები, რომლის ერთ პროცენტთან ზრდაც, სხვა ყველა თანაბარ პირობებში, ეკონომიკის საშუალო ვადაში 8.9%-იანი კლების გამოიწვევია. მსგავსი უარყოფითი ეფექტები აქვთ ჯამრთელობის დაცვის და საერთო სახელმწიფო მომსახურების ცვლადებს, რომლებზე გაწეული დანახარჯების ერთ პროცენტთან ზრდა საშუალო ვადიან პერსპექტივაში ეკონომიკის 6.5%-იანი და 1.8%-იანი კლების გამოიწვევია, სხვა ყველა თანაბარ პირობებში. დანარჩენი სამი უარყოფითი ეფექტის მქონე ცვლადებია საბინაო კომუნალური მეურნეობა, გარემოს დაცვა და იმპორტი 1.3%, 0.43% და 0.02%-იანი უარყოფითი ეფექტებით, სხვა ყველა თანაბარ პირობებში შესაბამისი თანმიმდევრობით.

რაც შეეხება ცამეტ დადებითი ეფექტის მქონე ცვლადის კოეფიციენტებს, პირველ ადგილზე კვლევის პირველი ჯგუფის მსგავსად აქაც საოჯახო მეურნეობების დანახარჯების ცვლადი ლიდერობს 12.6%-იანი ზრდის ეფექტის ნიშნულით, სხვა ყველა თანაბარ პირობებში. მეორე და მესამე ადგილზე მთლიანი კაპიტალის ფორმირება და განათლება წარმოგვიდგებიან, სადაც აღნიშნული ცვლადების ერთ პროცენტთან ზრდა მთლიანი შიდა პროდუქტის 6.2%-იან და 5.2%-იანი ზრდის გამოიწვევება, სხვა ყველა თანაბარ პირობებში.

მეოთხე და მეხუთე ადგილებზე 4.1%-იანი და 3.8%-იანი პოზიტიური ეფექტის კოეფიციენტებით მთლიანი შიდა დანაზოგი და დასაქმება წარმოგვიდგება. მნიშვნელოვანია, რომ თითქმის მსგავსი პოზიტიური შედეგი აქვს ეკონომიკის ზრდაზე დაახლოებით 2.1%-ის ფარგლებში მეექვსე და მეშვიდე ადგილზე მყოფ წარმოების და დასვენება-კულტურა-რეკრეაციის ეგზოგენურ ცვლადებს. პოზიტიურ მერვე და მეცხრე ადგილებს საბიუჯეტო დანახარჯების ცვლადები, ეკონომიკური საქმიანობა და თავდაცვა იკავებენ, რომლებიც სხვა ყველა თანაბარ პირობებში მათზე გაწეული დანახარჯების ერთ პროცენტთან ზრდა მთლიანი შიდა პროდუქტის 1.2%-იანი და 1.1%-იანი ზრდის განმსაზღვრელია, საშუალო ვადიან პერსპექტივაში. სიის ბოლო ოთხეული კი, როგორებიცაა საზოგადოებრივი წესრიგი-უსაფრთხოება, ინფლაცია, სოციალური დაცვა და მთლიანი რეზერვების ცვლადები, სხვა ყველა თანაბარ პირობებში, ერთ პროცენტთან ნიშნულში მდებარეობენ 0.44%-ის, 0.22%-ის, 0.21%-ის და 0.03%-ის პოზიტიური ეფექტების გამომწვევია მსგავსი თანმიმდევრობით.

4.2.5 კვლევის პირველი და მეორე ჯგუფების მოდელების შედარებითი ანალიზი

აღნიშნული ქვეთავი ძალზედ მნიშვნელოვანია, ვინაიდან იგი პირდაპირ დაკავშირებულია კვლევის ერთერთ მთავარ კითხვასთან და შესაბამისად აიდენტიფიცირებს იმ მსგავსებებს და განსხვავებებს, რაც მონაცემთა კომპლექსური ეკონომეტრიკული ანალიზის დროს მიღებულ ორ მოდელს შორის არსებობს.

უფრო მეტიც, მოცემული შედარებითი ანალიზი ხელს უწყობს როგორც პირველი ჯგუფის ანუ მაღალ შემოსავლიან ევროპულ ქვეყნებთან მიმართებაში არსებული რესურსების და მაკროეკონომიკური პარამეტრების უფრო ოპტიმალურად დაგეგმვა გადანაწილებას, ასევე მეორე ჯგუფის ანუ შედარებით დაბალშემოსავლიან ევროპული ქვეყნების მაკროეკონომიკური პოლიტიკის და, რაც მნიშვნელოვანია, საბიუჯეტო სახსრების გადანაწილების ეფექტური მიდგომების ჩამოყალიბებას.

თვალსაჩინოებისთვის, აღნიშნული ნაშრომი იდენტიფიცირებულ მაკროეკონომიკური ცვლადების ეფექტის განსაზღვრის, როგორც მსგავს ისე განსახვავებულ კონტექსტში, დეტალურ ანალიზს მოიცავს. დამატებით, მეტად საგულისხმოა რომ სწორედ აღნიშნული ანიჭებს მოცემული კვლევას ფართო მნიშვნელოვნებას და რეზონანსულობას, ვინაიდან იგი მკაფიოდ ხაზს უსვამს კვლევის ერთერთ მთავარ მიზანს, რომ დატოვოს სამომავლოდ საკვლევი საინტერესო და აქტუალური კითხვები.

ამგვარად, თუ ორ წინამდებარე თავში იდენტიფიცირებულ ორ ეკონომეტრიკულ მოდელს განვიხილავთ, ჩვენ შევნიშნავთ რომ არსებობს რიგი დამოუკიდებელი ცვლადების თანხვედრა საშუალო ვადიან პერსპექტივაში ეკონომიკაზე, როგორც დადებითი ეფექტის ქონის კუთხით, ასევე უარყოფითიც. კერძოდ, მსგავსება რომელიც გამოვლენილი იქნა კვლევის დროს

დადებითი კოეფიციენტებთან მიმართებით რვა დამოუკიდებელ ცვლადს მოიცავს და რიგითობით შემდეგ ნაირად გადანაწილდებიან: თავდაცვა, ეკონომიკური საქმიანობა, განათლება, საოჯახო მეურნეობების დანახარჯები, მთლიანი კაპიტალის ფორმირება, დასაქმებულთა რაოდენობა, წარმოება და მთლიანი რეზერვები. მსგავსად, ცვლადების კოეფიციენტების დეტალური შედარებითობისთვის გთხოვთ იხილოთ **მოდელი 1-2**.

დამატებით, რაც შეეხება ეგზოგენური ცვლადების კოეფიციენტების უარყოფით ეფექტთან თანხვედრასთან დაკავშირებით, შემდეგი სამი დამოუკიდებელი ცვლადით წარმოგვიდგება, რიგითობით ესენია: საერთო სახელმწიფო მომსახურეობა, გარემოს დაცვა და იმპორტი. ცვლადების კოეფიციენტების დეტალური შედარებითობისთვის, აქაც გთხოვთ იხილოთ **მოდელი 1-2**.

როგორც აღინიშნა, მოცემული ქვეთავის ეს პარაგრაფი ძალზედ მნიშვნელოვანია ვინაიდან იგი დეტალურად განიხილავს იმ ეგზოგენურ ცვლადებს შორისი განსხვავებებს, რაც ეკონომეტრიკული მოდელირებისას იქნა აღმოჩენილი. ფაქტი ბევრად საგულისხმოა ვინაიდან, როგორც აღინიშნა იგი საინტერესო და საჭირობო იქნება კვლევაში მონაწილე ორივე ჯგუფისთვის, რათა ყველაზე ოპტიმალურად და ნაყოფიერად იქნეს დაგეგმარებული და მიმართული კვლევაში მონაწილე ქვეყნების ფისკალური და ზოგადად ქვეყნის ეკონომიკური პოლიტიკა.

შესაბამისად, აღნიშნული განმასხვავებელი მაკროეკონომიკური ცვლადები საინტერესოა და დამატებით კვლევას საჭიროების, რადგან ფუნდამენტალურად მოხდეს განსხვავებების მიღმა არსებული მიმართულებების იდენტიფიცირება და შემდგომი ღრმა ანალიზი. მნიშვნელოვანია, რომ სამომავლოდ კვლევაში მონაწილე ორივე ჯგუფისთვის, ქვეყნის ეკონომიკური პოლიტიკის განსაზღვრისას სწორედ მოცემული

განსხვავებული შედეგების ურთიერთ ანალიზის საფუძველზე იქნეს დაფუძნებული.

ამგვარად, მთავარი განსხვავებები რომელიც გამოვლენილი იქნა კვლევის დროს ცხრა დამოუკიდებელ ცვლადს მოიცავს: პირველი განმასხვავებელი ცვლადია საზოგადოებრივი წესრიგი და უსაფრთხოება, სადაც მაღალ შემოსავლიან ჯგუფში, საშუალო ვადიან პერსპექტივაში სხვა ყველა თანაბარ პირობებში, 6.5%-იან უარყოფითი ნიშნული დაფიქსირდა, ხოლო შედარებით დაბალ შემოსავლიან ჯგუფთან მიმართებით კი იგივე კომპონენტი დადებითი 0.44%-იანი ზრდის ნიშნულით ფიქსირდება; მეორე განმასხვავებელს საბიუჯეტო ასიგნებების საბინაო კომუნალური მეურნეობა ცვლადი წარმოადგენს, სადაც შედარებით მაღალ შემოსავლიანი ევროპული ქვეყნების ჯგუფის დადებითი 0.28%-იანი კოეფიციენტი, საკვლევი მეორე ჯგუფის უარყოფით 1.3% ნიშნულით განირჩევა; რიგით მესამე განმასხვავებელი ფაქტორი ჯამრთელობის დაცვის ეგზოგენური ცვლადით წარმოგვიდგება, სადაც სხვა ყველა თანაბარ პირობებში, შედარებით მაღალ შემოსავლიანი ჯგუფის დადებითი 3.52%-იანი ზრდა, მეორე საკვლევი ჯგუფის უარყოფით 6.5%-იანი კოეფიციენტით არის წარმოდგენილი; შემდგომი მეოთხე განმასხვავებელი ცვლადი არის დასვენება-კულტურა-რეკრეაცია, სადაც აღნიშნული დამოუკიდებელი ცვლადი პირველ ჯგუფში უარყოფითი ნიშნულის 0.45%-ით არის წარმოდგენილი, მაშინ როცა იგივე ცვლადი მეორე ჯგუფში დადებითი 2.1%-იანი ზრდის ეფექტის განმსაზღვრელია, სხვა ყველა თანაბარ პირობებში; მეხუთე განმასხვავებელ ცვლადს სოციალური დაცვა წარმოადგეს მართლაც შთამბეჭდავი 18.9%-იანი უარყოფითი ეფექტით ეკონომიკაზე საშუალო ვადიან პერსპექტივაში, მაშინ როცა ანალოგიური ცვლადის ეფექტი მეორე ჯგუფთან მიმართებით არც ისე დიდი ნიშნულით თუმცა დადებითი 0.21%-იანი ეფექტით წარმოგვიდგება, სხვა ყველა თანაბარ პირობებში; საკმაოდ საინტერესო მიდგომა დაფიქსირდა კვლევის მეექვსე

განმასხვავებელ ექსპორტის ცვლადთან დაკავშირებით, მაშინ როდესაც მას გაცილებით დიდი დადებითი ეფექტი აქვს 9.5% ევროპის შედარებით მაღალ შემოსავლიან ქვეყნებზე, იგივე ეგზოგენური ცვლადი მეორე კვლევით ჯგუფთან მიმართებით მასიური 12.8%-იან უარყოფითი ეფექტის მატარებელია, სხვა ყველა თანაბარ პირობებში; მსგავსი საინტერესო ფაქტი ფიქსირდება კვლევის მეშვიდე საგადასახადო შემოსავლების ცვლადთან მიმართებითაც, მნიშვნელოვანია რომ როდესაც შედარებით მაღალი შემოსავლიან ქვეყნების ჯგუფს განვიხილავთ, აღნიშნული ცვლადი ზრდის დადებით 0.78%-იანი ეფექტის მქონეა ეკონომიკაზე საშუალო ვადაში, მაშინ როცა მეორე ჯგუფთან მიმართებით საგადასახადო შემოსავლების ცვლადი უფრო მეტად ბიზნესზე წნეხად არის წარმოდგენილი რაზეც მისი საკმაოდ დიდი 8.88%-იან უარყოფითი კოეფიციენტიც მიუთითებს; საკმაოდ მნიშვნელოვანი განსხვავება იკვეთება კვლევის მერვე ეგზოგენურ ცვლად მთლიან შიდა დანაზოგთან მიმართებაში, რომელიც თავის არსით გამოითვლება როგორც მთლიან შიდა პროდუქტს გამოკლებული მთლიანი შიდა დანახარჯი, სადაც აღნიშნული ცვლადი პირველ ჯგუფთან მიმართებაში წარმოდგენილია როგორც ეკონომიკის შემანელებელი 8.15%-ით საშუალო ვადიან პერსპექტივაში, ხოლო მეორე ჯგუფის შედეგის გათვალისწინებით ის როგორც ეკონომიკის ამაჩქარებლად გვევლინება დადებითი 4.13%-იანი ნიშნულით, სხვა ყველა თანაბარ პირობებში; რაც შეეხება კვლევის ბოლო მეცხრე განმასხვავებელ ცვლადს ინფლაციას, ის კვლევის შედარებით მაღალ შემოსავლიანი სეგმენტისთვის ეკონომიკის შემანელებლად წარმოგვიდგება უარყოფითი 0.26%-იანი ნიშნულით, მაშინ როდესაც მეორე კვლევის ჯგუფთან მიმართებით იგივე დამოუკიდებელი ცვლადი თითქმის იდენტური პოზიტიური ეფექტის მატარებელია 0.22%-იანი მაჩვენებლით, საშუალო ვადიან პერსპექტივაში სხვა ყველა თანაბარ პირობებში.

5. დასკვნა და მთავარი მიგნებები

მოცემული კვლევა დეტალურად მიმოიხილავს კვლევაში მონაწილე ოცდაცხრა ქვეყნის, როგორც საბიუჯეტო დანახარჯების გადანაწილებას და პრიორიტიზირებას წარმოადგენილ ქვეყნებში მთლიან დანახარჯებთან, ასევე კვლევაში მონაწილე სხვა მთავარი მაკროეკონომიკური ცვლადების ქვეყნების მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებაშიც, დასაქმებულთა რაოდენობის და ინფლაციის მაჩვენებლების გარდა, რომლების ცალკე მთლიანი პოპულაციის და ინფლაციის ინდივიდუალურ ჭრილში განიხილება.

პირველ რიგში ნაშრომი განიხილავს საშუალო სახელმწიფო დანახარჯების წილობრივ გადანაწილებას, როგორც საერთო ხარჯებში ასევე ჯამურ მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით.

ამგვარად, სიდიდით პირველი კომპონენტი ორივე საკვლევი ჯგუფისთვის არის სოციალური დაცვა, რომელიც პირველი საკვლევი ჯგუფის შემთხვევაში მთლიანი ხარჯების 39.7%-ს მოიცავს, ხოლო მეორე ჯგუფის წილი 32.2%-იანი ნიშნულით, 5.5%-ით ჩამორჩება პირველ ჯგუფს. მსგავსად, თუ პირველი ჯგუფის შემთხვევაში სოციალური დაცვის კომპონენტს ჯამურ მთლიან შიდა პროდუქტის 18.6%-ი უკავია, მეორე ჯგუფის შემთხვევაში იგი 15.1%-ს შეადგენს ანუ 3.5%-ით ნაკლებს.

მეორე განსახილველ ნიშნულს წარმოადგენს ჯანმრთელობის დაცვა, რომელიც პირველი ჯგუფის შემთხვევაში მთლიან ხარჯებში 14.6%-ს მოიცავს, ხოლო მეორე ჯგუფის შემთხვევაში კი 12.6%-ს ანუ ზუსტად 2%-ით ნაკლებს. მთლიანი შიდა პროდუქტის ჯამურ გადანაწილებებშიც 6.8%-ით და 5.6%-ით წარმოგვიდგებიან, რაც 1.2%-იან სხვაობის მომცემია.

მესამე ცვლადს საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურება წარმოადგენს და განსხვავებულ შედეგს გვიჩვენებს, თუ მთლიანი ხარჯების მიმართებით პირველი ჯგუფის შემთხვევაში მას 13.7%-ი უკავია, მეორე

საკვლევი ჯგუფის საერთო საშუალო წილობრივი ნიშნული 15.1%-ს შეადგენს და 1.4%-ით აღემატება მას. თუმცა ჯამურად, მთლიან შიდა პროდუქტთან გათვალისწინებით, მოცემული სხვაობა, 6.4% და 6.7%, მხოლოდ 0.3%-ს შეადგენს.

მეოთხე კომპონენტად შეგვიძლია განვიხილოთ განათლების წილი. ამგვარად, მთლიან ხარჯებთან მიმართებით პირველი საკვლევი ჯგუფი განათლებაზე საშუალოდ საბიუჯეტო სახსრების 10.6%-ს მიმართავს, მაშინ როცა მეორე ჯგუფის შემთხვევაში ის 11.4%-ია და 0.8%-ით აღემატება. აღნიშნული, სხვაობა თითქმის მინიმუმადე 0.1%-მდე დადის თუ მთლიანი შიდა პროდუქტის კონტექსტში განვიხილავთ, 5% და 5.1%.

სიდიდით მეხუთე ცვლადი კი ეკონომიკური საქმიანობაა, რომელზეც პირველი საკვლევი ჯგუფის გათვალისწინებით საშუალოდ 9% მოდის, ხოლო მეორე ჯგუფის შემთხვევაში იგი უფრო პრიორიტეტულად აღიქმება და მასზე 12.4% მიემართება, რაც 3.4%-ით მეტია. ხოლო იგივე ნიშნულების წილობრივ გადანაწილების შემთხვევაში ჯამურ მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით პირველ ჯგუფს 4.2% და მეორე ჯგუფს 5.5% შორის სხვაობა 1.3%-ს აღწევს.

მეექვსე წილობრივ გადანაწილებას საზოგადოებრივი წესრიგი და უშიშროების კომპონენტი წარმოადგენს და მისი პროცენტული წილი მთლიან ხარჯებში პირველი ჯგუფის შემთხვევაში 3.7%-ს შეადგენს, ხოლო იგივე ცვლადი საკვლევი მეორე ჯგუფისთვის 0.9%-ით მეტს ანუ 4,6%-ს შეადგენს. შედარებით ნაკლები ბალანსი გვხვდება 0.3%, როდესაც მოცემული ცვლადების წილობრივ მაჩვენებლებს განვიხილავთ ჯამურ მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით, სადაც პირველი და მეორე ჯგუფები საშუალოდ 1.7%-ს და 2%-ს წილს იკავებენ.

შემდეგ მეშვიდე პოზიციაზე თავდაცვაზე გაწეული დანახარჯობრივი წილი წარმოგვიდგება, რომლი პროცენტული მაჩვენებელი პირველი საკვლევი

ჯგუფისთვის 3%-ია, ხოლო მეორე ჯგუფის მონაცემი კი 3.6% ანუ შედარებით დაბალ შემოსავლიანი ქვეყნები 0.6%-ით მეტს ხარჯავენ ეროვნულ უსაფრთხოებაზე ვიდრე შედარებით მაღალ შემოსავლიანი ქვეყნები. თუმცა მოცემული წილობრივი განსხვავება, უფრო ნაკლები პროცენტულობით წარმოგვიდგება 0.2%-ით, როდესაც მას მთლიან შიდა პროდუქტთან განვიხილავთ. სადაც პირველი ჯგუფის მონაცემია 1.4%, ხოლო მეორესი კი 1.6%.

მერვე პოზიციაზე დასვენება-კულტურა-რელიგიაზე გაწეული ხარჯების ჯამური პროცენტულობა წარმოგვიდგება, 2.3%-იანი და 2.6%-იანი ნიშნულებით. როგორც ვხედავთ მეორე საკვლევი ჯგუფისთვის აღნიშნული დანახარჯობრივი კომპონენტი უფრო მნიშვნელოვანია და მასზე 0.3%-ით მეტს მიმართავს. თუმცა, თუ მოცემულებს მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით განვიხილავთ, ორივე ჯგუფისთვის იდენტური 1.1%-იანი წილებით წარმოგვიდგებიან.

მეცხრე პოზიციაზე გარემოს დაცვის წილობრივი ნიშნული წარმოგვიდგება და ორივე საკვლევ ჯგუფს შორის, როგორც მთლიან ხარჯებთან მიმართებით, 1.7% და 1.6%, ასევე მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართების, 0.8% და 0.7%, პირველი საკვლევის ჯგუფის მიერ დაფიქსირებული ნიშნულები 0.1%-ით აღემატება.

მეათე, საბინაო - კომუნალური მეურნეობის დანახარჯობრივი კომპონენტს, პირველი ჯგუფის შემთხვევაში მთლიან ხარჯებში 1.6% უკავია, რაც 0.3%-ით ჩამორჩება მეორე ჯგუფის 1.9%-იან წილობრივ ნიშნულს. ხოლო მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით ორივე ჯგუფის ნიშნულები იდენტურია და 0.8%-ს შეადგენენ.

მეთერთმეტე კომპონენტს, საოჯახო მეურნეობების დანახარჯების წილობრივი მაჩვენებლები წარმოადგენენ, მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით. პირველი საკვლევი ჯგუფის წილობრივი მაჩვენებელი 54.5%-ია,

ხოლო მეორე ჯგუფის კი 59.3%, რაც გვაფიქრებინებს რომ მიუხედავად შედარებით დაბალ შემოსავლიანობისა მეორე ჯგუფი უფრო მხარჯველობითი სოციუმით გამოირჩევა და საშუალოდ 4.8%-ით მეტს ხარჯავს.

რაც შეეხება მეთორმეტე ცვლადს საგადასახადო შემოსავლებს, იგი პირველი საკვლევი ჯგუფის შემთხვევაში 44.3%-ია და 4.4%-ით აღემატება მერე საკვლევი ჯგუფის 39.9%-იან წილობრივ ნიშნულს. აქვე ძალზედ მნიშვნელოვანია, რომ როდესაც საშუალოდ მთლიანი შემოსავლების და დანახარჯების ბალანსს განვიხილავთ, მიუხედავად ორივე ჯგუფის დეფიციტურ ხარჯვისა, შედარებით დაბალ შემოსავლიან ჯგუფის საშუალო დეფიციტური ხარჯვის 4.4% ნიშნული, 1.9%-ით აღემატება მაღალ შემოსავლიან ჯგუფის საშუალო 2.5%-იან დეფიციტურ ნიშნულს.

მეცამეტე და მეთოთხმეტე კომპონენტებს ექსპორტი და იმპორტის მაჩვენებლები წარმოადგენენ და თვალსაჩინოებისთვის უკეთესი იქნება მათი ერთ კონტექსტში განხილვა. პირველი ჯგუფის შემთხვევაში ექსპორტის წილი 38.5%-ია, ხოლო იმპორტის კი 35.9%, რაც შედარებით მაღალ შემოსავლიან ქვეყნებში საშუალოდ 2.6%-იან დადებითი ბალანსის მაჩვენებელია. რაც შეეხება მეორე საკვლევ ჯგუფს, ექსპორტის წილობრივი მაჩვენებელია 46.9% და იმპორტის კი 49.1% ანუ მოცემულ შემთხვევაში 2.2%-იან უარყოფითი ბალანსი ფიქსირდება. ხოლო მთლიანობაში, მეორე საკვლევი ჯგუფის ექსპორტის და იმპორტის მაჩვენებლები 8.4%-ით და 13.2%-ით აღემატებიან პირველი ჯგუფის მიერ დაფიქსირებულ საშუალო წილებზე.

მეთხუთმეტე პოზიციაზე წარმოება წარმოგვიდგება და პირველი ჯგუფის შემთხვევაში საშუალოდ მთლიანი შიდა პროდუქტის 22.9%-ს შეადგენს. ანალოგიური ნიშნული გაცილებით მეტია მეორე საკვლევი ჯგუფის შემთხვევაში 26.1%, რაც 3.2%-ით მეტია პირველ ჯგუფის პროცენტულ ნიშნულზე.

მეთექვსმეტე ნიშნულზე მთლიანი შიდა დანაზოგის წილობრივი გადანაწილება წარმოგვიდგება, სადაც პირველი ჯგუფის ნიშნულს 23.6%-ი უკავია ჯამურ მთლიან შიდა პროდუქტში, ხოლო მეორე საკვლევის ჯგუფის წილობრივ გადანაწილებას 20.5%, რაც 3.1%-ით ნაკლებია.

კვლევის მეჩვიდმეტე ცვლადი მთლიანი კაპიტალის ფორმირება, ოდნავ განსხვავებულ შედეგს გვიჩვენებს და პირველი საკვლევი ჯგუფის 21%-იანი წილობრივი მაჩვენებელი, 1,7%-ით ჩამორჩება მეორე საკვლევი სეგმენტის 22.7%-იან ნიშნულს.

მსგავსი ტენდენცია ნარჩუნდება, მთლიანი რეზერვების მეთვრამეტე ცვლადთან მიმართებით, სადაც პირველი (6.9%) და მეორე (16.1%) საკვლევი ჯგუფებს შორის განსხვავება 9.2%-ს შეადგენს.

როგორც აღინიშნა, მეცხრამეტე ცვლადის საშუალო ნიშნულის ჯამურ მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით გამოსახვა არა პრაქტიკული იქნებოდა და თვალსაჩინოებისთვის მთლიანი პოპულაციის რაოდენობით იქნა ჩანაცვლებული. ამგვარად, შედარებით მაღალ შემოსავლიანი ქვეყნების შემთხვევაში მთლიანი მოსახლეობის 46.1%-ია დასაქმებული, რაც 3.4%-ით აღემატება შედარებით დაბალ შემოსავლიან ევროპული ქვეყნების 42.7%-იან მაჩვენებელს.

მსგავსად, ინფლაციის მეოცე ცვლადის შემთხვევაშიც, თვალსაჩინოებისთვის ქვეყნის მთლიანი შიდა პროდუქტი ინფლაციის საშუალო მაჩვენებლებით იქნა ჩანაცვლებული. ამგვარად, შედარებით მაღალ შემოსავლიანი ქვეყნების შემთხვევაში საშუალო ინფლაციის მაჩვენებელი 1.6%-ს შეადგენს, რაც 1.2%-ით ჩამორჩება შედარებით დაბალ შემოსავლიან ევროპული ქვეყნების საშუალო ინფლაციის 2.8%-იან მაჩვენებელს.

ხოლო რაც შეეხება ეკონომეტრიკული ანალიზის დროს მიღებულ ორ მოდელს შორის არსებულ მიგნებებს, ჩვენ შევნიშნავთ რომ არსებობს რიგი

დამოუკიდებელი ცვლადების თანხვედრა საშუალო ვადიან პერსპექტივაში ეკონომიკაზე, როგორც დადებითი ეფექტის ქონის კუთხით, ასევე უარყოფითიც. კერძოდ, მსგავსება რომელიც გამოვლენილი იქნა კვლევის დროს დადებითი კოეფიციენტებთან მიმართებით რვა დამოუკიდებელ ცვლადს მოიცავს და რიგითობით შემდეგ ნაირად გადანაწილდებიან: თავდაცვა, ეკონომიკური საქმიანობა, განათლება, საოჯახო მეურნეობების დანახარჯები, მთლიანი კაპიტალის ფორმირება, დასაქმებულთა რაოდენობა, წარმოება და მთლიანი რეზერვები. მსგავსად, ცვლადების კოეფიციენტების დეტალური შედარებითობისთვის გთხოვთ იხილოთ **მოდელი 1-2**.

დამატებით, რაც შეეხება ეგზოგენური ცვლადების კოეფიციენტების უარყოფით ეფექტთან თანხვედრასთან დაკავშირებით, შემდეგი სამი დამოუკიდებელი ცვლადით წარმოგვიდგება, რიგითობით ესენია: საერთო სახელმწიფო მომსახურეობა, გარემოს დაცვა და იმპორტი. ცვლადების კოეფიციენტების დეტალური შედარებითობისთვის, აქაც გთხოვთ იხილოთ **მოდელი 1-2**.

ამგვარად, მთავარი განსხვავებები რომელიც გამოვლენილი იქნა კვლევის დროს ცხრა დამოუკიდებელ ცვლადს მოიცავს: პირველი განმასხვავებელი ცვლადია საზოგადოებრივი წესრიგი და უსაფრთხოება, სადაც მაღალ შემოსავლიან ჯგუფში, საშუალო ვადიან პერსპექტივაში სხვა ყველა თანაბარ პირობებში, 6.5%-იან უარყოფითი ნიშნული დაფიქსირდა, ხოლო შედარებით დაბალ შემოსავლიან ჯგუფთან მიმართებით კი იგივე კომპონენტი დადებითი 0.44%-იანი ზრდის ნიშნულით ფიქსირდება; მეორე განმასხვავებელს საბიუჯეტო ასიგნებების საბინაო კომუნალური მეურნეობა ცვლადი წარმოადგენს, სადაც შედარებით მაღალ შემოსავლიანი ევროპული ქვეყნების ჯგუფის დადებითი 0.28%-იანი კოეფიციენტი, საკვლევი მეორე ჯგუფის უარყოფით 1.3% ნიშნულით განირჩევა; რიგით მესამე განმასხვავებელი ფაქტორი ჯამრთელობის დაცვის ეგზოგენური ცვლადით წარმოგვიდგება,

სადაც სხვა ყველა თანაბრ პირობებში, შედარებით მაღალ შემოსავლიანი ჯგუფის დადებითი 3.52%-იანი ზრდა, მეორე საკვლევე ჯგუფის ურყოფით 6.5%-იანი კოეფიციენტით არის წარმოდგენილი; შემდგომი მეოთხე განმასხვავებელი ცვლადი არის დასვენება-კულტურა-რეკრეაცია, სადაც აღნიშნული დამოუკიდებელი ცვლადი პირველ ჯგუფში უარყოფითი ნიშნულის 0.45%-ით არის წარმოდგენილი, მაშინ როცა იგივე ცვლადი მეორე ჯგუფში დადებითი 2.1%-იანი ზრდის ეფექტის განმსაზღვრელია, სხვა ყველა თანაბარ პირობებში; მეხუთე განმასხვავებელ ცვლადს სოციალური დაცვა წარმოადგეს მართლაც შთამბეჭდავი 18.9%-იანი ურყოფითი ეფექტით ეკონომიკაზე საშუალო ვადიან პერსპექტივაში, მაშინ როცა ანალოგიური ცვლადის ეფექტი მეორე ჯგუფთან მიმართებით არც ისე დიდი ნიშნულით თუმცა დადებითი 0.21%-იანი ეფექტით წარმოგვიდგება, სხვა ყველა თანაბარ პირობებში; საკმაოდ საინტერესო მიდგომა დაფიქსირდა კვლევის მეექვსე განმასხვავებელ ექსპორტის ცვლადთან დაკავშირებით, მაშინ როდესაც მას გაცილებით დიდი დადებითი ეფექტი აქვს 9.5% ევროპის შედარებით მაღალ შემოსავლიან ქვეყნებზე, იგივე ეგზოგენური ცვლადი მეორე კვლევით ჯგუფთან მიმართებით მასიური 12.8%-იან უარყოფითი ეფექტის მატარებელია, სხვა ყველა თანაბარ პირობებში; მსგავსი საინტერესო ფაქტი ფიქსირდება კვლევის მეშვიდე საგადასახადო შემოსავლების ცვლადთან მიმართებითაც, მნიშვნელოვანია რომ როდესაც შედარებით მაღალი შემოსავლიან ქვეყნების ჯგუფს განვიხილავთ, აღნიშნული ცვლადი ზრდის დადებით 0.78%-იანი ეფექტის მქონეა ეკონომიკაზე საშუალო ვადაში, მაშინ როცა მეორე ჯგუფთან მიმართებით საგადასახადო შემოსავლების ცვლადი უფრო მეტად ბიზნესზე წნეხად არის წარმოდგენილი რაზეც მისი საკმაოდ დიდი 8.88%-იან უარყოფითი კოეფიციენტიც მიუთითებს; საკმაოდ მნიშვნელოვანი განსხვავება იკვეთება კვლევის მერვე ეგზოგენურ ცვლად მთლიან შიდა დანახოგთან მიმართებაში, რომელიც თავის არსით გამოითვლება როგორც მთლიან შიდა პროდუქტს გამოკლებული მთლიანი შიდა დანახარჯი, სადაც აღნიშნული ცვლადი პირველ

ჯგუფთან მიმართებაში წარმოდგენილია როგორც ეკონომიკის შემანელებელი 8.15%-ით საშუალო ვადიან პერსპექტივაში, ხოლო მეორე ჯგუფის შედეგის გათვალისწინებით ის როგორც ეკონომიკის ამჩქარებლად გვევლინება დადებითი 4.13%-იანი ნიშნულით, სხვა ყველა თანაბარ პირობებში; რაც შეეხება კვლევის ბოლო მეცხრე განმასხვავებელ ცვლადს ინფლაციას, ის კვლევის შედარებით მაღალ შემოსავლიანი სეგმენტისთვის ეკონომიკის შემნელებლად წარმოგვიდგება უარყოფითი 0.26%-იანი ნიშნულით, მაშინ როდესაც მეორე კვლევის ჯგუფთან მიმართებით იგივე დამოუკიდებელი ცვლადი თითქმის იდენტური პოზიტიური ეფექტის მატარებელია 0.22%-იანი მაჩვენებლით, საშუალო ვადიან პერსპექტივაში სხვა ყველა თანაბარ პირობებში.

6. რეკომენდაციები

მოცემული ნაშრომი ძალზედ მნიშვნელოვანია, ვინაიდან იგი დეტალურად განსაზღვრავს მთავარი მაკროეკონომიკური პარამეტრების ჩართულობას ეკონომიკის ზრდასთან მიმართებით, საშუალო ვადიან ხუთწლიან პერიოდში. ყველაზე მთავარი განმსაზღვრელი ასპექტი, რაც მოცემულ ნაშრომს უნიკალურს ქმნის, არის ის რომ იგი დეტალურად შეისწავლის სახელმწიფოს ჩართულობას ეკონომიკაში საერთაშორისო მონეტარული ფონდის მიერ განსაზღვრული უნივერსალური დანახარჯების ათი ფუნქციონალური კოდის მიხედვით და გაცილებით აადვილებს, ეკონომიკის პოლიტიკის განმსაზღვრელთათვის და არა მარტო, როგორც საბიუჯეტო ასიგნებების ოპტიმალურად განაწილების ასევე მთლიანი ქვეყნის ჯანსაღი ეკონომიკური პოლიტიკის დაგეგმვა განხორციელებას.

საგულისხმოა, რომ ნაშრომი მხოლოდ კვლევაში მონაწილე მაკროეკონომიკური ცვლადების ეფექტის იდენტიფიცირებას არ მოიცავს, არამედ დეტალურად მიმოიხილავს მონაწილე ქვეყნებს ინდივიდების დონეზე. ასევე მეტად მნიშვნელოვანია, რომ სწორედ ეს ფაქტორი უსვამს ხაზს დისერტაციის აქტუალურობას, ვინაიდან იგი წარმოაჩენს იმ საჭირობოროტო ასპექტებს რომელთა სამომავლო ეფექტების, არა მხოლოდ უარყოფითი და დადებითი გავლენის მქონე ეგზოგენურ ცვლადებთან მიმართებით, არამედ უშუალოდ ჯგუფებს შორისი განმასხვავებელი დამოუკიდებელი ცვლადების სიღრმისეულ ანალიზს მოითხოვს.

კიდევ ერთხელ აღნიშვნის ღირსია, რომ აღნიშნული დისერტაცია გათვლილია ქვეყნის ეკონომიკის საშუალო ვადიან ზრდის ამაჩქარებელ და შემნარჩუნებელ სტრატეგიის და პოლიტიკის ჩამოყალიბებაზე. ამგვარად, კვლევა მომავალი ეკონომიკური პოლიტიკის და საბიუჯეტო სტრატეგიული დაგეგმარების ეფექტურობის ამაღლების მიზნით გასცემს სამ რეკომენდაციას.

ასევე მნიშვნელოვანია, რომ რეკომენდაციები დაჯგუფებულნი არიან ეკონომეტრიკული ანალიზის დროს იდენტიფიცირებული ორივე საკვლევი ჯგუფის მაკროეკონომიკური ცვლადების ეკონომიკაზე ეფექტის არსებობის მიხედვით, კერძოდ:

1) პირველი სარეკომენდაციო ჯგუფი აერთიანებს ორივე საკვლევი ჯგუფის საერთო დადებითი ეფექტის მქონე მაკროეკონომიკურ პარამეტრებს, როგორცაა: თავდაცვა, ეკონომიკური საქმიანობა, განათლება, საოჯახო მეურნეობების დანახარჯები, მთლიანი კაპიტალის ფორმირება, დასაქმებულთა რაოდენობა, წარმოება და მთლიანი რეზერვები. აღსანიშნავია, რომ მოცემული ცვლადების ერთობლივი წილობრივი მაჩვენებლები საერთო ჯამურ მთლიანი შიდა პროდუქტის მოცულობაში, დასაქმებულების რაოდენობის გარდა, პირველი საკვლევი ჯგუფის შემთხვევაში ჯამური მთლიანი შიდა პროდუქტის 127.9%-ს წარმოადგენს, ხოლო მეორე საკვლევი ჯგუფის შემთხვევაში 151.6%-ს. რაც შეეხება დასაქმებულთა რაოდენობას ჯგუფის მთლიან შიდა პოპულაციაში პირველი ჯგუფისთვის 46.1%-ს შეადგენს, ხოლო მეორე ჯგუფისთვის 42.7%-ს. ამგვარად:

✓ რეკომენდირებულია, საბიუჯეტო ასიგნებების ოპტიმალურად განაწილების და ასევე ქვეყნის ჯანსაღი ეკონომიკური პოლიტიკის დაგეგმვა განხორციელებისთვის, ჩამოყალიბდეს საშუალო ვადიანი პრიორიტეტები ნაშრომის მიერ იდენტიფიცირებულ ორივე საკვლევი ჯგუფის საერთო დადებითი ეფექტის მატარებელ მაკროეკონომიკურ ცვლადებზე, კერძოდ: თავდაცვა, ეკონომიკური საქმიანობა, განათლება, საოჯახო მეურნეობების დანახარჯები, მთლიანი კაპიტალის ფორმირება, დასაქმებულთა რაოდენობა, წარმოება და მთლიანი რეზერვები;

2) მეორე სარეკომენდაციო ჯგუფი აერთიანებს ორივე საკვლევი ჯგუფის საერთო უარყოფითი ეფექტის მქონე მაკროეკონომიკურ პარამეტრებს,

როგორცაა საერთო სახელმწიფო მომსახურეობა, გარემოს დაცვა და იმპორტი; აღსანიშნავია, რომ მოცემული ცვლადების ერთობლივი წილობრივი მაჩვენებლები საერთო ჯამურ მთლიანი შიდა პროდუქტის მოცულობაში: პირველი საკლვევი ჯგუფის შემთხვევაში ჯამური მთლიანი შიდა პროდუქტის 51.3%-ს წარმოადგენს, ხოლო მეორე საკვლევი ჯგუფის შემთხვევაში 65.9%-ს. ამგვარად:

- ✓ რეკომენდირებულია, საბიუჯეტო ასიგნებების ოპტიმალურად განაწილების და ასევე ქვეყნის ჯანსაღი ეკონომიკური პოლიტიკის დაგეგმვა განხორციელებისთვის, ჩამოყალიბდეს საშუალო ვადიანი პრიორიტეტები და საბიუჯეტო ასიგნებების გადანაწილებისას გათვალისწინებული და კარგად შესწავლილი იქნენ ნაშრომის მიერ იდენტიფიცირებულ ორივე საკვლევი ჯგუფისთვის საერთო უარყოფითი ეფექტის მატარებელი მაკროეკონომიკურ ცვლადები, კერძოდ: საერთო სახელმწიფო მომსახურეობა, გარემოს დაცვა და იმპორტი;
- 3) მესამე სარეკომენდაციო ჯგუფი მოიცავს ორივე საკვლევი ჯგუფებს შორისი განმასხვავებელი ეფექტის მქონე მაკროეკონომიკურ პარამეტრებს, როგორცაა საზოგადოებრივი წესრიგი და უსაფრთხოება, საბინაო კომუნალური მეურნეობა, ჯამრთელობის დაცვა, დასვენება-კულტურა-რეკრეაცია, სოციალური დაცვა, ექსპორტი, საგადასახადო შემოსავლები, მთლიანი შიდა დანაზოგი და ინფლაცია. აღსანიშნავია, რომ მოცემული ცვლადების ერთობლივი წილობრივი მაჩვენებლები საერთო ჯამურ მთლიანი შიდა პროდუქტის მოცულობაში, ინფლაციის გარდა, პირველი საკვლევი ჯგუფის შემთხვევაში ჯამური მთლიანი შიდა პროდუქტის 69.3%-ს წარმოადგენს უარყოფითი (საზოგადოებრივი წესრიგი და უსაფრთხოება, დასვენება-კულტურა-რეკრეაცია, სოციალური დაცვა, მთლიანი შიდა დანაზოგი) ეფექტის მქონე მაკროეკონომიკური ცვლადები. რაც იგივე მაკროეკონომიკური ცვლადები მეორე საკვლევი ჯგუფის დადებითი

ეფექტის მქონეთათვის მთლიანი ჯამური შიდა პროდუქტის 101.3%-ია. ხოლო პირველი საკვლევი ჯგუფის ჯამური მთლიანი შიდა პროდუქტის 99.1%-ს წარმოადგენს დადებითი (საბინაო კომუნალური მეურნეობა, ჯამრთელობის დაცვა, ექსპორტი, საგადასახადო შემოსავლები) ეფექტის მქონე მაკროეკონომიკური ცვლადები. იგივე მაკროეკონომიკური ცვლადები მეორე საკვლევი ჯგუფის უარყოფითი ეფექტის მქონეთათვის მთლიანი ჯამური შიდა პროდუქტის 61.8%-ია. რაც შეეხება ინფლაციას, პირველი ჯგუფისთვის უარყოფით 0.26%-ს შეადგენს, ხოლო მეორე ჯგუფისთვის დადებით 0.22%-ს. ამგვარად:

- ✓ რეკომენდირებულია, ორივე საკვლევი ჯგუფის ყველა განმასხვავებელი შედეგების დეტალური განხილვა და ქვეყნის ეკონომიკური პოლიტიკის განსაზღვრისას სწორედ ერთერთ ფაქტორად იქნეს მიჩნეული მოცემული განმასხვავებელი შედეგების ურთიერთ ანალიზი. ხოლო, ორივე საკვლევი ჯგუფისთვის განსხვავებული ეფექტის მატარებელი მაკროეკონომიკურ ცვლადებია: საზოგადოებრივი წესრიგი და უსაფრთხოება, საბინაო კომუნალური მეურნეობა, ჯამრთელობის დაცვა, დასვენება-კულტურა-რეკრეაცია, სოციალური დაცვა, ექსპორტი, საგადასახადო შემოსავლები, მთლიანი შიდა დანაზოგი და ინფლაცია.

ბიბლიოგრაფია

- Acemoglu, D. 2009. "Introduction to modern economic growth". Princeton NJ: Princeton University Press.
- Aisen, A. Francisco, J. 2013. "How does political instability affect economic growth?" *European Journal of Political Economy*, 29, 151-167.
- Allsopp, C. D. Vines, D. 2005. "The Macroeconomic Role of Fiscal Policy." *Oxford review of economic policy* 21, no. 4: 485–508.
- Alshahrani, S. A., & Alsadiq, A. J. 2014. "Economic Growth and Government Spending in Saudi Arabia: an Empirical Investigation". *IMF Working Papers*, 14(3), 1.
- Alexiou, C. 2009. "Government Spending and Economic Growth: Econometric Evidence from the South Eastern Europe (SEE)". *Journal of Economic and Social Research*, 11(1), 1–16.
- Arestis, P. Sawyer, M. 2004. "Re-examining monetary and fiscal policies in the twenty-first century". Cheltenham, UK: Edward Elgar.
- Arusha, C. V. 2009. "Government Expenditure, Governance and Economic Growth". *Comparative Economic Studies* 51(3), 401-418.
- Aschauer, D. A. (1989). "Is Public Expenditure Productive?", *J Monet Econ* 23(2), pp.177–200.
- Baragar, F. Seccareccia, M. 2008. "Financial Restructuring: Implications of Recent Canadian Macroeconomic Developments." *Studies in political economy* 82 (Fall): 61-83.
- Barro, R. J. 2003. "Determinants of economic Growth in a Panel of Countries" *Annals of Economics and Finance*, 4(2), 231-274.
- Barro, R. J, Sala-i-Martin, X. (1991a). "Convergence Across States and Regions", *Brookings Pap Econ Act* (1), 107–182.
- Barro, R. J, Sala-i-Martin, X. (1992b). "Convergence". *J Pol Econ* 100(2), 223–251.

- Bhandari, R., Dharmendra, D., Gyan, P., Kamal, U., 2007. Foreign Aid, FDI and Growth in East European Countries, *Economics Bulletin* 6, No. 13, 1-9, p. 4.
- Boldeanu, T. Constantinescu, L. 2015. "The main determinants affecting economic growth". *Bulletin of the Transilvania University of Braşov. Series V: Economic Sciences*, 8 (57) No. 2.
- Comte, A. (1968). *System of positive polity*. 4 vols. New York: Burt Franklin.
- Chang, R. Linda, K. Norman, L. 2009. "Openness is Good for Growth: The Role of Policy Complementarities." *Journal of Development Economics*, 90(1), 33-49.
- Currisine, T. Lonti, Z. Jourmard, I. 2007. "Improving Public Sector Efficiency: Challenges and Opportunities". *OECD Journal on Budgeting*. 7 (1).
- Datta, A. Agarwal, S. (2004). "Telecommunications and Economic Growth: a Panel Data Approach", *Appl Econ* 36, 1649–1654.
- Demurger, S. (2001). "Infrastructure Development and Economic Growth: an Explanation for Regional Disparities in China?", *J Comp Econ* 29(1), 95–117.
- Ding, L. Haynes, K.E., Liu, Y. (2008). "Telecommunications Infrastructure and Regional IncomeConvergence in China: Panel Data Approaches". *Ann Reg Sci*. 42(1), 843–861.
- Edwards, S. 1992. "Trade orientation, distortions and growth in developing countries." *Journal of Development Economics*, 39, 31– 57.
- Friedman, M. (1953) "The Methodology of Positive Economics". *Essays in Positive Economics* (Chicago: Univ. of Chicago Press, 1966), pp. 3-16, 30-43.
- Ghura, D. 1995. "Effects of macroeconomic policies on income growth, inflation, and output growth in Sub-Saharan Africa". *Journal of Political Modeling*. 17 (4), 367-395.
- Goodfriend, M. 2004. "Monetary Policy in the New Neoclassical Synthesis: A Primer." *economic Quarterly* 90, no. 3: 21–45.
- Government Finance Statistics manual. 2014. Washington, D.C. 20090, U.S.A. International Monetary Fund, Publication Services.

- Greene, W.H. 2008. "Econometric analysis". 6th ed., Upper Saddle River, N.J. : Prentice Hall.
- Guseh, J. S. 1997. "Government Size and Economic Growth in Developing Countries: A Political Economy Framework". *Journal of Macroeconomics*, 19(1), 175–192.
- Hausman, J. A. 1978. „Specification Tests in Econometrics“. *Econometrica*, Vol. 46, No. 6. (Nov., 1978), 1251-1271.
- Hawkesworth, I. Emery, R. Wehner, Kristin Saenger, J. 2009. „Budgeting in Bulgaria“. *OECD Journal on Budgeting*, 3.
- Hawkesworth, I. Emery, R. Wehner, Kristin Saenger, J. 2010. „Budgeting in Bulgaria“. *OECD Journal on Budgeting*, 3.
- Hsieh, E. & Lai, K. S. 1994). „Government Spending and Economic Growth: The G-7 Experience“. *Journal of Applied Economics*, 26, 535– 542.
- Jungmittag, A. 2004. „Foreign Direct Investment, Imports and Innovations in the Service Industry“. *Review of Industrial Organization*, 25(2), 205-227.
- Kandil, M. 2006. "The growth of government spending and the money supply: Evidence and implications within and across industrial countries", *Journal of Economic Studies*. 33 (6), 406-436.
- Keynes, J. M. (1936). "The General Theory of Employment, Interest and Money". New York: Harcourt, 1936.
- Knoop, T. 1999. "GROWTH, WELFARE, AND THE SIZE OF GOVERNMENT". *Economic Inquiry*. 37 (1).
- Lal, D. Rajapatirana, L. 1987. "FOREIGN TRADE REGIMES AND ECONOMIC GROWTH IN DEVELOPING COUNTRIES". The International Bank for Reconstruction and Development/The World Bank.
- Lensink, R. Hong, B. Elmer, S. 1999. "Does Uncertainty Affect Economic Growth? An Empirical Analysis." *Weltwirtschaftliches Archive*, 135, 379-396.

- Li, X., Liu, X., 2005. „Foreign Direct Investment And Economic Growth: An Increasingly Endogenous Relationship“. *World Development* 33, No.3, 393-407, p. 404.
- Loizides, J. Vamvoukas, G. 2005. “Government Expenditure and Economic Growth: Evidence from Trivariate Causality Testing”. *Journal of Applied Economics*, 8 (1), 125–152.
- Mankeiw et.al. (1992). A Contribution To The Empirics Of Economic Growth. *The Quarterly Journal of Economics*, 407-437.
- Marinas, M. 2007. The Estimation of the Cointegration Relationship between the Economic Growth, Investments and Exports. The Romanian Case, *Theoretical and Applied Economics* 7(512), p. 12.
- Marshall, A. 1890. *Principles of Economics*. ed. New York: Macmillan, 1961.
- Marx, K. 1867. *Capital*. Chicago: Charles H. Kerr, 1912.
- Mauro, P. 1995. “Corruption and Growth.” *Quarterly Journal of Economics* 110, 681-712.
- Murphy, K. M. Andrei S. Robert, W. V. 1993. “Why is RentSeeking So Costly to Growth?.” *American Economic Review*, 84(2), 409-414.
- Nurudeen, A., & Usman, A. 2010. “Government Expenditure and Economic Growth in Nigeria, 1970-2008: A Disaggregated Analysis”. *Business and Economics Journal*. 1–11.
- OECD 2019. *Budgeting and Public Expenditures in OECD Countries 2019*. OECD Publishing. Paris. <https://doi.org/10.1787/9789264307957-en>.
- Olden, B. Murphy, P. Irwin, P. Yläoutinen, S. 2014. ROMANIA, FISCAL TRANSPARENCY EVALUATION. International Monetary Fund, Fiscal Affairs Department. Country Report No. 15/67.
- Oscar, T. R. 2007. *Panel Data Analysis Fixed and Random Effects using Stata*. Princeton. 4 (2).

- Pooper, K. (1959). "The Logic of Scientific Discovery". First English edition published 1959 by Hutchinson & Co.
- Rodrik, D. 2000. "Institutions for High-quality Growth: What they are and How to Acquire them". *Studies in Comparative International Development* 35, 3–31.
- Romer, P. M. 1990. "Endogenous Technological Change." *Journal of Political Economy* 98(I): S71-S102.
- Ryan, B. Scapens, R. W. Theobald, M. (2002). „*Research Method and Methodology in Finance and Accounting*“. Second Edition. Printed by TJ Digital, Padstow UK.
- Shafuda, C. 2015. "An Examination of the Relationship between Government Spending and Economic Growth in Namibia".
- Simut, R. Mester, I. 2014. "An investigation of cointegration and causality between investments, exports, openness, industrial production and economic growth: A comparative study for the East European countries". *University of Oradea, Economic Science Series*, 23(1), 369-378.
- Smith, A. (1776). *An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations*. ed. E. CANNAN. London: Methuen, 1961.
- Snowdon, B. Vane, H. 2005. "Modern macroeconomics: its origins, Development and current State". Cheltenham, UK: Edward Elgar.
- Solow, R. M. 1956. "A Contribution to the Theory of Economic Growth Author". *The Quarterly Journal of Economics*, 70 (1), 65–94.
- Svensson, Jakob. 2003. "Who Must Pay Bribes and How Much?" *Quarterly Journal of Economics*, 118(1), 207–30.
- Tang, T. C. 2009. "Wagner's Law versus Keynesian Hypothesis in Malaysia: An Impressionistic View". Discussion Paper 21/09, Department of Economics, Monash University. 1–10.
- Tekin, R. 2012. "Economic growth, exports and foreign direct investment in Least Developed Countries: A panel Granger causality analysis." *Economic Modelling* 29, 868–878.

- Tosuna, M. S. Abizadeh, S. 2005. "Economic growth and tax components: an analysis of tax changes in OECD". *Applied Economics*. 37, 2251–2263.
- Vijayamohanan, N.P. 2016. "Panel Data Analysis with Stata Part 1 Fixed Effects and Random Effects Models". Online at <https://mpra.ub.uni-muenchen.de/76869/> MPRA Paper No. 76869, posted 20 Feb 2017 09:51 UTC.
- Wagner, A. 1883. "Three Extracts on Public Finance", translated and reprinted in R.A. Musgrave and A.T. Peacock. 1958. "Classics in the Theory of Public Finance". London: Macmillan.
- Wahab, M. 2011. "Asymmetric Output Growth Effects of Government Spending: Cross-Sectional and Panel Data Evidence". *International Review of Economics & Finance*. 20(4), 574–590.
- Wu, S.-Y., Tang, J.-H., & Lin, E. S. 2010. "The Impact of Government Expenditure on Economic Growth: How Sensitive to the Level of Development?" *Journal of Policy Modeling*. 32(6). 804–817.
- Yasin, M. 2000. "Public Spending and Economic Growth: Empirical Investigation of Sub-Saharan Africa". *Southwestern Economic Review*. 4 (1), 59–68.
- Ynikkaya, H. 2003. "Trade Openness and Economic Growth: a cross country empirical investigation." *Journal of Development Economics*, 72, 57-89.
- Zagler, M. Durnecker, G. 2003. "Fiscal Policy and Economic Growth". *Journal of Economic Surveys*. 17 (3).
- https://ec.europa.eu/info/about-european-commission/eu-budget/how-it-works/fact-check_en. Last Accessed: 15.04.2020.
- <https://www.euractiv.com/section/economy-jobs/news/commission-to-launch-sanction-procedure-against-italy/>. Published: 28.25.2019. Last Accessed: 15.04.2020.

დანართი 1 (შედარებით მაღალ შემოსავლიანი ქვეყნების ჰაუსმანის ტესტი)

```
. hausman fixed random
```

	Coefficients		(b-B) Difference	sqrt (diag (V_b-V_B)) S.E.
	(b) fixed	(B) random		
ლოგსახმომს	-2.705147	.5720184	-3.277166	.7781016
ლოგთავდაცვა	2.979254	-.5767128	3.555967	1.194597
ლოგსაზღუ	-6.505934	-6.120455	-.3854788	2.213005
ლოგეკსაქმიანა	1.160771	-.0212984	1.18207	.
ლოგბარდაცვა	-2.028705	-.7266557	-1.302049	.532599
ლოგსაბკომ	.2794889	1.264107	-.9846186	.0982284
ლოგჯანდაცვა	3.519794	1.754327	1.765467	1.804114
ლოგფრ	-.4533479	-1.100314	.646966	.8632698
ლოგანათუბა	1.135538	3.063392	-1.927855	1.892525
ლოგსოცდაცვა	-18.21068	-14.82185	-3.388836	1.24503
ლოგშმ	18.85605	1.970099	16.88595	3.047918
ლოგმკვ	6.049527	9.018602	-2.969074	.
ლოგექსპორტი	9.533613	5.043341	4.490272	.
ლოგიმპორტი	-15.33847	-3.845689	-11.49278	.
ლოგსაგშემ	.7792636	4.682104	-3.90284	1.653064
ლოგდასაქმება	6.458775	4.152972	2.305803	4.78931
ლოგწარმოება	11.8276	-.4208995	12.2485	1.655496
ლოგმშდ	-8.147769	-4.018543	-4.129226	1.541072
ლოგრეზერვები	1.099566	.5604806	.5390857	.1044848
ინფლაცია	-.2595838	-.377656	.1180722	.

b = consistent under Ho and Ha; obtained from xtreg
B = inconsistent under Ha, efficient under Ho; obtained from xtreg

Test: Ho: difference in coefficients not systematic

chi2(20) = (b-B)' [(V_b-V_B)^(-1)] (b-B)
= 156.87
Prob>chi2 = 0.0000
(V_b-V_B is not positive definite)

დანართი 2 (შედარებით დაბალ შემოსავლიანი ქვეყნების ჰაუსმანის ტესტი)

```
. hausman fixed random
```

	Coefficients		(b-B) Difference	sqrt(diag(V_b-V_B)) S.E.
	(b) fixed	(B) random		
ლოგსაბმომს	-1.787473	.7316505	-2.519124	.9439663
ლოგთვდცვა	1.068771	1.790547	-.7217761	.5429971
ლოგსაზწუ	.4373035	3.312669	-2.875366	1.285579
ლოგეკსაქმი~ა	1.153431	.6213929	.5320385	.
ლოგარდცვა	-.4308118	-.2690247	-.1617872	.2678167
ლოგსაბკომ	-1.310472	-.6963286	-.6141429	.3797994
ლოგჯანდცვა	-6.499876	-.67117	-5.828706	1.802219
ლოგფრ	2.069749	-.9773266	3.047076	.7484574
ლოგანათუბა	5.157986	4.260916	.8970693	2.31342
ლოგსოცდცვა	.2148959	3.382417	-3.167522	1.608448
ლოგშმ	12.60373	-6.56416	19.16789	4.457229
ლოგმკვ	6.206803	2.475983	3.73082	.
ლოგექსპორტი	-12.78047	-18.88913	6.108659	2.073379
ლოიმპორტი	-.0189285	21.83675	-21.85568	2.707501
ლოგსაგშემ	-8.882054	-18.57338	9.691327	2.348484
ლოგდასაქმება	3.804141	.9122492	2.891892	5.25109
ლოგწარმოება	2.124592	2.498682	-.3740901	1.77771
ლოგმშდ	4.127316	4.249827	-.1225109	.7970486
ლოგრეზერვები	.0252931	.5019947	-.4767016	.1733062
ინფლაცია	.2215364	.1828197	.0387167	.

b = consistent under Ho and Ha; obtained from xtreg
B = inconsistent under Ha, efficient under Ho; obtained from xtreg

Test: Ho: difference in coefficients not systematic

$$\text{chi2}(20) = (b-B)' [(V_b-V_B)^{-1}] (b-B)$$

$$= 85.54$$

Prob>chi2 = 0.0000
(V_b-V_B is not positive definite)

დანართი 3 (შერჩევითი ეფექტის რეგრესიული მოდელი)

ანალოგიურად, (Oscar, T. 2007) თავის ნაშრომში მიუთითებს, რომ ფიქსირებული ეფექტის მოდელისგან განსხვავებით მოცემული მოდელის გამოყენება მხოლოდ იმ შემთხვევაშია რეკომენდირებული, როდესაც დამოუკიდებელ ცვლადებს შორის ვარიაცია მიჩნეულია შერჩევითად და არ არსებობს არანაირი კორელაცია სხვა ამხსნელ ან დამოუკიდებელ ცვლადებს შორის. ერთერთი უპირატესობა, რაც აღნიშნულ მოდელს ახასიათებს, არის მისი გამოყენებითი შესაძლებლობა დროში მუდმივ ცვლადებთან მიმართებით (მაგ: სქესი). მაშინ როცა ფიქსირებული ეფექტის მქონე მოდელში მსგავსი ცვლადები შთაინთქმება გადაკვეთის წერტილის მიერ.

შერჩევითი ეფექტის მოდელის არსი შემდეგნაირად წარმოგვიდგება:

$$Y_{it} = \beta_1 X_{it} + \alpha_i + u_{it} + \varepsilon_{it} \quad (\text{ფორმულა 2})$$

სადაც:

α_i - ($i = 1 \dots n$) წარმოადგენს თითოეული ცვლადთა ჯგუფების უცნობ გადაკვეთის წერტილს (n რაოდენობის ჯგუფების სპეციფიკური გადაკვეთის წერტილი).

Y_{it} - წარმოადგენს დამოუკიდებელ ცვლადს, სადაც i = ჯგუფების რაოდენობის, ხოლო t = დროის პერიოდს განსაზღვრავს.

X_{it} - წარმოადგენს დამოუკიდებელ ცვლადს.

β_1 - წარმოადგენს დამოუკიდებელი ცვლადის კოეფიციენტს.

u_{it} - წარმოადგენს ამხსნელ ცვლადებს შორის ნარჩენობით (რეზიდუალი) ცვლადს.

ε_{it} - წარმოადგენს ამხსნელ ცვლადებს შიგნით უნიკალურ (რეზიდუალი) ცვლადს.

დანართი 4 (კვლევის პირველი ჯგუფის მონაცემები)

ავსტრია (მონაცემები წარმოდგენილია მილიონ ევროში გარდა %-ით მითითებული ცვლადებისა)

ქვეყანა	წელი	სვმშპ5წ %	სახ. მომსახ	თავდაცვა	საზ. წეს. უშიშ	კვ- საქმიანობა
ავსტრია	2002	3.84	18 479	1 777	3 236	11 221
ავსტრია	2003	3.53	18 025	1 909	3 312	12 013
ავსტრია	2004	3.52	18 357	2 005	3 500	20 753
ავსტრია	2005	3.54	19 758	1 987	3 482	16 485
ავსტრია	2006	3.97	20 741	1 912	3 638	17 095
ავსტრია	2007	4.61	21 478	2 145	3 687	16 770
ავსტრია	2008	4.85	21 179	2 634	3 905	18 573
ავსტრია	2009	3.56	22 495	2 038	4 038	22 135
ავსტრია	2010	3.13	22 739	1 903	4 029	19 308
ავსტრია	2011	3.01	22 860	1 929	4 102	19 045
ავსტრია	2012	2.36	23 137	1 892	4 263	20 148
ავსტრია	2013	2.00	23 356	2 013	4 280	20 537
ავსტრია	2014	2.96	22 739	1 929	4 429	24 567
ავსტრია	2015	3.08	23 542	1 912	4 625	21 064
ავსტრია	2016	2.81	23 342	2 122	4 809	19 970
ავსტრია	2017	3.03	22 544	2 192	5 030	21 081

ქვეყანა	წელი	გარემოს დაცვა	საბ-კომ. მეურ	ჯან. დაცვა	დას. კულტ. რელ	განათლება
ავსტრია	2002	1 110	1 181	16 563	3 134	11 733
ავსტრია	2003	1 255	1 233	17 177	3 148	12 180
ავსტრია	2004	1 217	1 057	18 207	3 324	11 905
ავსტრია	2005	1 311	1 076	18 889	3 382	12 200
ავსტრია	2006	1 314	989	19 628	3 582	12 845
ავსტრია	2007	1 314	1 104	20 903	4 029	13 304
ავსტრია	2008	1 350	1 109	22 069	3 933	14 235
ავსტრია	2009	1 577	1 222	22 584	3 995	14 710
ავსტრია	2010	1 693	1 138	23 275	3 809	15 136
ავსტრია	2011	1 505	1 125	23 729	3 917	15 456
ავსტრია	2012	1 528	1 179	24 488	3 993	15 930
ავსტრია	2013	1 457	1 127	25 195	4 059	16 268
ავსტრია	2014	1 514	1 151	26 381	4 063	16 438
ავსტრია	2015	1 357	1 207	28 240	4 184	16 961
ავსტრია	2016	1 390	1 272	29 168	4 268	17 529
ავსტრია	2017	1 363	1 158	30 256	4 331	17 926

ქვეყანა	წელი	სოც. დაცვა	შინ მეურ. მოხმარება	კაპიტალის ფორმირება	ექსპორტი	იმპორტი
ავსტრია	2002	47 325	117 324	53 606	102 755	94 387
ავსტრია	2003	48 627	121 224	56 595	103 342	96 958
ავსტრია	2004	49 830	126 175	58 312	113 582	106 452
ავსტრია	2005	51 405	132 206	60 534	123 531	115 386
ავსტრია	2006	53 185	137 813	63 234	136 166	126 538
ავსტრია	2007	55 107	142 646	69 814	149 261	136 799
ავსტრია	2008	57 525	146 896	71 876	156 425	143 429
ავსტრია	2009	61 168	148 385	65 603	130 217	120 560
ავსტრია	2010	63 320	152 497	66 896	151 683	141 313
ავსტრია	2011	64 179	159 576	74 867	167 310	158 644
ავსტრია	2012	66 633	164 097	76 404	171 989	163 082
ავსტრია	2013	69 001	167 274	76 843	173 102	163 980
ავსტრია	2014	71 461	170 935	78 394	177 855	166 963
ავსტრია	2015	72 940	173 918	81 952	182 768	169 856
ავსტრია	2016	75 216	178 676	86 658	186 464	173 343
ავსტრია	2017	75 929	184 524	92 986	198 758	187 327

ქვეყანა	წელი	საგ. შემოს	დასაქ. რაოდ	წარმოება	მთლიანი შიდა დანაზოგი	მთლიანი რეზერვები	ინფლაცია %
ავსტრია	2002	112 627	3.78	62 098	62 627	13 663	1.70
ავსტრია	2003	114 736	3.80	63 758	62 457	11 039	1.30
ავსტრია	2004	118 509	3.83	66 340	66 032	9 733	2.00
ავსტრია	2005	123 600	3.87	68 789	68 204	9 620	2.10
ავსტრია	2006	128 139	3.94	73 007	73 723	10 152	1.70
ავსტრია	2007	135 996	4.01	78 300	83 034	13 066	2.20
ავსტრია	2008	142 118	4.09	79 199	84 905	11 597	3.20
ავსტრია	2009	140 609	4.07	74 295	74 414	12 782	0.40
ავსტრია	2010	143 210	4.10	75 557	76 949	16 891	1.70
ავსტრია	2011	149 927	4.16	78 920	82 878	17 812	3.60
ავსტრია	2012	156 216	4.21	81 683	85 015	21 036	2.60
ავსტრია	2013	160 976	4.22	82 678	85 581	17 551	2.10
ავსტრია	2014	165 580	4.26	84 501	89 285	19 274	1.50
ავსტრია	2015	172 553	4.29	86 681	94 857	20 243	0.80
ავსტრია	2016	173 571	4.34	89 778	99 601	21 092	1.00
ავსტრია	2017	179 089	4.41	93 499	105 242	18 753	2.20

ბელგია (მონაცემები წარმოდგენილია მილიონ ევროში, გარდა %-ით მითითებული ცვლადებისა)

ქვეყანა	წელი	სვმშპ5წ %	სახ. მომსახ	თავდაცვა	საზ. წეს. უშიშ	კვ. საქმიანობა
ბელგია	2002	4.12	28 987	3 254	4 689	12 865
ბელგია	2003	3.96	29 090	3 219	4 920	14 628
ბელგია	2004	4.12	28 431	3 257	4 882	13 773
ბელგია	2005	3.83	28 968	3 318	5 186	23 774
ბელგია	2006	4.22	27 969	3 271	5 652	18 028
ბელგია	2007	4.62	30 029	3 489	5 760	19 184
ბელგია	2008	4.62	30 775	3 752	6 260	21 441
ბელგია	2009	3.18	31 634	3 484	6 537	23 316
ბელგია	2010	3.26	31 417	3 529	6 714	24 616
ბელგია	2011	3.05	32 853	3 562	6 969	28 202
ბელგია	2012	2.39	33 864	3 573	7 193	30 014
ბელგია	2013	2.10	34 131	3 652	7 327	27 601
ბელგია	2014	2.79	34 015	3 534	7 370	28 176
ბელგია	2015	2.41	33 407	3 452	7 129	27 175
ბელგია	2016	2.30	33 945	3 456	7 292	27 351
ბელგია	2017	2.54	31 817	3 529	7 537	27 818

ქვეყანა	წელი	გარემოს დაცვა	საბ-კომ. მეურ	ჯან. დაცვა	დას. კულტ. რელ	განათლება
ბელგია	2002	2 247	1 176	17 085	3 383	15 821
ბელგია	2003	2 290	1 041	19 051	3 619	16 568
ბელგია	2004	2 453	1 363	20 253	3 790	16 711
ბელგია	2005	2 422	1 278	21 272	3 991	17 647
ბელგია	2006	2 357	1 363	21 626	4 201	18 302
ბელგია	2007	2 389	1 506	23 048	4 227	18 966
ბელგია	2008	2 857	1 433	25 354	4 398	20 138
ბელგია	2009	3 233	1 435	26 951	4 642	21 026
ბელგია	2010	3 683	1 587	27 977	4 693	21 912
ბელგია	2011	4 463	1 523	28 879	4 940	23 354
ბელგია	2012	4 605	1 614	30 642	5 313	24 155
ბელგია	2013	4 651	1 522	31 386	5 049	25 058
ბელგია	2014	4 033	1 560	32 284	5 163	25 413
ბელგია	2015	3 607	1 346	32 597	5 025	26 284
ბელგია	2016	3 768	1 482	32 559	5 373	26 662
ბელგია	2017	4 014	1 425	33 684	5 532	27 783

ქვეყანა	წელი	სოც. დაცვა	შინ. მეურ. მოხმარება	კაპიტალის ფორმირება	ექსპორტი	იმპორტი
ბელგია	2002	46 668	140 221	56 841	193 411	178 270
ბელგია	2003	48 912	143 113	58 960	193 878	179 175
ბელგია	2004	51 254	148 785	67 194	210 203	196 157
ბელგია	2005	52 956	154 616	73 538	229 005	217 585
ბელგია	2006	55 501	161 648	78 021	247 320	235 140
ბელგია	2007	57 724	169 474	84 273	267 121	253 959
ბელგია	2008	61 620	177 799	91 103	282 176	280 463
ბელგია	2009	66 608	176 979	75 561	241 739	233 847
ბელგია	2010	68 623	184 948	82 849	279 114	272 554
ბელგია	2011	71 934	191 260	90 948	309 486	307 524
ბელგია	2012	75 506	196 018	89 918	318 935	316 546
ბელგია	2013	78 660	199 424	86 995	320 661	315 788
ბელგია	2014	79 596	201 664	93 453	330 737	328 200
ბელგია	2015	80 892	204 866	97 437	332 094	326 230
ბელგია	2016	83 361	212 142	102 250	351 287	345 647
ბელგია	2017	85 847	218 497	108 254	376 628	371 514

ქვეყანა	წელი	საგ. შემოს	დასაქ. რაოდ	წარმოება	მთლიანი შიდა დანაზოგი	მთლიანი რეზერვები	ინფლაცია %
ბელგია	2002	136 300	4.16	65 263	71 983	15 234	1.50
ბელგია	2003	138 361	4.15	65 294	73 662	12 530	1.50
ბელგია	2004	145 699	4.19	68 180	81 240	11 173	1.90
ბელგია	2005	152 210	4.26	69 906	84 958	9 757	2.50
ბელგია	2006	158 987	4.30	72 809	90 200	10 565	2.30
ბელგია	2007	166 546	4.37	76 893	97 435	11 839	1.80
ბელგია	2008	174 121	4.45	77 068	92 816	10 863	4.50
ბელგია	2009	170 090	4.45	71 530	83 454	17 036	0.00
ბელგია	2010	180 141	4.47	75 678	89 409	20 337	2.30
ბელგია	2011	190 781	4.54	78 151	92 910	20 937	3.40
ბელგია	2012	200 070	4.56	77 839	92 307	23 786	2.60
ბელგია	2013	206 752	4.54	77 995	91 868	20 283	1.20
ბელგია	2014	208 747	4.56	78 800	95 990	19 616	0.50
ბელგია	2015	211 069	4.60	81 266	103 301	21 938	0.60
ბელგია	2016	215 198	4.66	82 917	107 890	21 296	1.80
ბელგია	2017	225 301	4.72	86 142	113 368	22 740	2.20

გაერთიანებული სამეფო (მონაცემები წარმოდგენილია მილიონ ევროში, გარდა %-ით მითითებული ცვლადებისა)

ქვეყანა	წელი	სემპსონი %	სახ. მომსახ	თავდაცვა	საზ. წეს. უშიშ	კვ. საქმიანობა
გაერთ. სამეფო	2002	6.62	69 450	40 849	40 127	40 515
გაერთ. სამეფო	2003	4.47	64 080	40 897	39 459	44 103
გაერთ. სამეფო	2004	4.49	74 457	45 286	45 559	49 860
გაერთ. სამეფო	2005	2.66	84 035	46 125	47 608	56 805
გაერთ. სამეფო	2006	3.51	90 047	49 077	48 745	61 122
გაერთ. სამეფო	2007	3.74	95 157	49 066	51 558	64 183
გაერთ. სამეფო	2008	2.13	85 086	46 942	46 362	97 218
გაერთ. სამეფო	2009	-1.87	71 247	43 644	43 663	69 165
გაერთ. სამეფო	2010	-1.41	97 162	47 444	45 162	61 757
გაერთ. სამეფო	2011	-2.11	104 816	47 094	42 792	56 479
გაერთ. სამეფო	2012	-1.01	108 116	49 765	46 022	73 995
გაერთ. სამეფო	2013	1.23	110 300	46 324	42 501	62 743
გაერთ. სამეფო	2014	5.90	114 204	48 808	43945	68 176
გაერთ. სამეფო	2015	7.28	118 235	54 343	48 859	77 691
გაერთ. სამეფო	2016	5.20	109 180	47 263	43 339	71 891
გაერთ. სამეფო	2017	2.60	109 522	45 316	42 207	72 146

ქვეყანა	წელი	გარემოს დაცვა	საბ-კომ. მეურ	ჯან. დაცვა	დას. კულტ. რელ	განათლება
გაერთ. სამეფო	2002	12 630	13 244	105 620	17 071	104 478
გაერთ. სამეფო	2003	12 789	16 311	104 672	17 068	101 785
გაერთ. სამეფო	2004	13 488	17 442	119 148	17 178	108 075
გაერთ. სამეფო	2005	27 669	21 859	127 533	18 603	112 493
გაერთ. სამეფო	2006	18 365	24 618	139 030	19 280	121 042
გაერთ. სამეფო	2007	20 477	26 401	145 944	20 111	127 171
გაერთ. სამეფო	2008	17 022	23 624	136 192	18 746	114 671
გაერთ. სამეფო	2009	16 971	25 413	132 616	17 338	106 917
გაერთ. სამეფო	2010	17 933	23 096	141 164	18 097	115 903
გაერთ. სამეფო	2011	16 756	18 573	140 365	17 335	109 937
გაერთ. სამეფო	2012	17 265	16 487	153 760	18 280	115 814
გაერთ. სამეფო	2013	16 072	12 994	152 785	15 404	107 459
გაერთ. სამეფო	2014	18 363	13 956	170 937	16 237	117 887
გაერთ. სამეფო	2015	20 235	17 413	196 360	17 807	129 462
გაერთ. სამეფო	2016	17 532	14 558	181 768	15 160	115 417
გაერთ. სამეფო	2017	16 738	17 030	173 704	14 663	107 644

ქვეყანა	წელი	სოც. დაცვა	შინ. მეურ. მოხმარება	კაპიტალის ფორმირება	ექსპორტი	იმპორტი
გაერთ. სამეფო	2002	263 149	1 209 348	339 644	446 307	499 240
გაერთ. სამეფო	2003	260 478	1 149 365	319 435	424 792	468 078
გაერთ. სამეფო	2004	284 080	1 224 780	333 970	452 940	502 473
გაერთ. სამეფო	2005	295 778	1 276 805	354 054	501 657	552 888
გაერთ. სამეფო	2006	305 281	1 337 301	382 983	574 585	624 985
გაერთ. სამეფო	2007	321 242	1 392 397	412 826	560 153	611 326
გაერთ. სამეფო	2008	295 037	1 235 771	340 437	530 488	579 467
გაერთ. სამეფო	2009	289 260	1 076 637	251 896	451 230	483 022
გაერთ. სამეფო	2010	312 411	1 146 130	292 290	521 178	562 099
გაერთ. სამეფო	2011	316 018	1 166 835	297 613	576 872	598 158
გაერთ. სამეფო	2012	356 231	1 297 749	331 813	622 470	654 036
გაერთ. სამეფო	2013	344 721	1 292 847	343 168	616 450	650 639
გაერთ. სამეფო	2014	371 554	1 417 097	394 805	645 428	682 240
გაერთ. სამეფო	2015	421 809	1 624 208	449 567	715 874	753 050
გაერთ. სამეფო	2016	378 649	1 507 355	414 711	679 652	717 343
გაერთ. სამეფო	2017	355 291	1 470 318	402 952	704 414	731 714

ქვეყანა	წელი	საგ. შემოს	დასაქ. რაოდ	წარმოება	მთლიანი შიდა დანაზოგი	მთლიანი რეზერვები	ინფლაცია %
გაერთ. სამეფო	2002	671 860	27.94	395 057	286 710	56 965	1.30
გაერთ. სამეფო	2003	644 869	28.22	365 223	276 150	48 867	1.40
გაერთ. სამეფო	2004	715 285	28.53	376 091	284 437	49 622	1.30
გაერთ. სამეფო	2005	774 605	28.85	398 856	302 822	48 097	2.10
გაერთ. სამეფო	2006	817 146	29.14	422 686	332 583	50 184	2.30
გაერთ. სამეფო	2007	861 914	29.38	433 292	361 652	55 811	2.30
გაერთ. სამეფო	2008	778 634	29.63	375 683	291 458	44 879	3.60
გაერთ. სამეფო	2009	642 314	29.15	309 730	220 103	56 725	2.20
გაერთ. სამეფო	2010	708 476	29.23	331 817	251 369	74 443	3.30
გაერთ. სამეფო	2011	728 565	29.37	340 443	276 327	78 913	4.50
გაერთ. სამეფო	2012	787 061	29.69	371 127	300 247	90 569	2.80
გაერთ. სამეფო	2013	800 569	30.04	374 760	308 978	89 386	2.60
გაერთ. სამეფო	2014	861 781	30.75	408 089	357 993	95 970	1.50
გაერთ. სამეფო	2015	992 609	31.29	466 515	412 391	134 810	0.00
გაერთ. სამეფო	2016	925 239	31.75	423 570	377 020	122 379	0.70
გაერთ. სამეფო	2017	915 139	32.06	419 098	373 504	131 181	2.70

გერმანია (მონაცემები წარმოდგენილია მილიონ ევროში, გარდა %-ით მითითებული ცვლადებისა)

ქვეყანა	წელი	სვშპა5წ %	სახ. მომსახ	თავდაცვა	საზ. წეს. უშიშ	კვ. საქმიანობა
გერმანია	2002	2.44	146 216	22 659	35 838	92 018
გერმანია	2003	2.07	146 742	23 181	35 879	91 082
გერმანია	2004	1.92	144 667	22 436	36 005	86 703
გერმანია	2005	1.69	145 903	23 907	36 525	84 668
გერმანია	2006	1.89	147 746	24 633	37 005	82 812
გერმანია	2007	2.63	152 911	23 508	37 288	81 936
გერმანია	2008	2.91	165 114	25 558	38 295	92 330
გერმანია	2009	1.67	162 028	27 811	40 014	99 392
გერმანია	2010	2.37	169 181	27 992	40 867	124 508
გერმანია	2011	2.52	180 388	28 920	41 907	98 966
გერმანია	2012	1.93	180 065	30 873	43 062	94 901
გერმანია	2013	2.04	184 771	30 496	44 767	91 665
გერმანია	2014	3.62	180 937	29 427	46 160	91 390
გერმანია	2015	3.40	176 222	29 629	47 051	95 050
გერმანია	2016	3.17	178 520	31 743	48 775	100 266
გერმანია	2017	3.51	184 264	34 377	50 307	102 817

ქვეყანა	წელი	გარემოს დაცვა	საბ-კომ. მეურ	ჯან. დაცვა	დას. კულტ. რელ	განათლება
გერმანია	2002	13 398	23 091	147 225	18 944	91 486
გერმანია	2003	13 265	23 750	150 561	18 702	92 065
გერმანია	2004	12 740	23 785	145 736	18 236	92 660
გერმანია	2005	12 612	22 990	149 681	18 182	93 860
გერმანია	2006	13 177	22 159	153 377	18 481	95 969
გერმანია	2007	12 707	20 185	158 914	19 613	98 007
გერმანია	2008	13 098	18 875	165 057	19 981	100 253
გერმანია	2009	17 729	16 118	174 999	20 517	105 935
გერმანია	2010	15 479	14 491	179 782	20 992	112 339
გერმანია	2011	15 796	13 394	183 720	21 550	115 779
გერმანია	2012	16 569	12 079	188 042	20 681	116 135
გერმანია	2013	17 376	11 706	198 888	29 030	120 679
გერმანია	2014	17 689	11 349	209 650	30 520	124 437
გერმანია	2015	17 795	11 206	217 045	31 142	127 000
გერმანია	2016	19 279	11 637	225 092	32 285	130 275
გერმანია	2017	20 672	12 520	232 733	33 277	134 576

ქვეყანა	წელი	სოც. დაცვა	შინ. მეურ. მოხმარება	კაპიტალის ფორმირება	ექსპორტი	იმპორტი
გერმანია	2002	453 325	1 222 544	440 073	719 655	622 997
გერმანია	2003	466 318	1 245 406	437 076	723 557	642 217
გერმანია	2004	468 602	1 267 151	434 161	804 899	690 443
გერმანია	2005	474 671	1 293 533	432 896	868 355	751 938
გერმანია	2006	474 336	1 327 308	473 208	985 788	858 981
გერმანია	2007	471 030	1 348 896	521 478	1 080 938	913 826
გერმანია	2008	477 662	1 380 119	534 380	1 113 329	960 269
გერმანია	2009	505 965	1 375 161	444 510	930 040	808 518
გერმანია	2010	513 588	1 406 989	506 347	1 090 085	955 982
გერმანია	2011	508 145	1 454 007	569 751	1 211 489	1 079 344
გერმანია	2012	519 375	1 494 689	532 531	1 268 318	1 100 331
გერმანია	2013	533 622	1 512 625	551 462	1 283 053	1 114 628
გერმანია	2014	550 289	1 541 338	577 006	1 341 314	1 137 835
გერმანია	2015	580 494	1 578 280	586 438	1 428 688	1 184 550
გერმანია	2016	608 888	1 622 135	621 219	1 450 232	1 202 764
გერმანია	2017	634 296	1 676 628	658 497	1 541 898	1 294 106

ქვეყანა	წელი	საგ. შემოს	დასაქ. რაოდ	წარმოება	მთლიანი შიდა დანაზოგი	მთლიანი რეზერვები	ინფლაცია %
გერმანია	2002	957 061	39.63	586 792	536 731	92 396	1.30
გერმანია	2003	968 843	39.20	586 488	518 416	83 976	1.10
გერმანია	2004	966 631	39.34	605 256	548 617	77 598	1.80
გერმანია	2005	984 380	39.33	612 083	549 313	82 697	1.90
გერმანია	2006	1 028 495	39.64	652 179	600 015	87 779	1.80
გერმანია	2007	1 080 805	40.33	690 429	688 590	97 618	2.30
გერმანია	2008	1 111 692	40.86	692 856	687 440	95 988	2.80
გერმანია	2009	1 090 918	40.89	613 782	566 032	127 824	0.20
გერმანია	2010	1 110 315	41.02	700 282	640 450	164 019	1.10
გერმანია	2011	1 182 702	41.58	742 187	701 896	168 352	2.50
გერმანია	2012	1 220 853	42.06	761 073	700 518	192 381	2.20
გერმანია	2013	1 259 033	42.32	765 535	719 887	149 442	1.60
გერმანია	2014	1 308 541	42.67	801 747	780 485	149 162	0.80
გერმანია	2015	1 356 490	43.07	835 887	830 576	158 131	0.70
გერმანია	2016	1 415 506	43.64	881 741	868 687	166 911	0.40
გერმანია	2017	1 473 847	44.27	916 823	906 289	173 899	1.70

დანია (მონაცემები წარმოდგენილია მილიონ ევროში, გარდა %-ით მითითებული ცვლადებისა)

ქვეყანა	წელი	სვშპ5წ %	სახ. მომსახ	თავდაცვა	საზ. წეს. უშიშ	კპ. საქმიანობა
დანია	2002	4.39	14 836	2 791	1 765	6 719
დანია	2003	4.12	14 675	2 819	1 818	6 652
დანია	2004	3.94	14 466	2 899	1 907	6 996
დანია	2005	3.64	14 494	2 941	1 997	6 952
დანია	2006	4.16	15 230	3 452	2 048	7 078
დანია	2007	4.23	15 692	3 299	2 133	6 815
დანია	2008	4.56	17 060	3 393	2 341	6 710
დანია	2009	2.77	18 227	3 186	2 485	7 667
დანია	2010	2.77	19 339	3 279	2 528	8 192
დანია	2011	1.96	20 276	3 342	2 630	8 449
დანია	2012	1.81	23 341	3 572	2 595	9 272
დანია	2013	1.43	19 466	3 393	2 624	9 018
დანია	2014	2.83	19 419	3 025	2 688	9 666
დანია	2015	2.34	20 111	3 052	2 673	9 900
დანია	2016	2.62	18 667	3 150	2 776	9 280
დანია	2017	2.84	18 196	3 434	2 753	9 546

ქვეყანა	წელი	გარემოს დაცვა	საბ-კომ. მეურ	ჯან. დაცვა	დას. კულტ. რელ	განათლება
დანია	2002	1 293	1 046	13 429	3 010	12 481
დანია	2003	1 206	1 034	13 815	3 102	12 697
დანია	2004	1 141	853	14 594	3 540	13 420
დანია	2005	1 327	619	15 433	3 329	13 571
დანია	2006	1 296	413	16 573	3 460	13 963
დანია	2007	1 211	756	17 894	3 982	13 866
დანია	2008	1 100	910	19 054	4 295	14 752
დანია	2009	1 019	1 167	20 517	4 310	16 041
დანია	2010	1 000	622	20 791	4 323	17 342
დანია	2011	951	694	20 945	4 479	16 903
დანია	2012	1 018	717	22 031	4 670	17 749
დანია	2013	1 224	722	22 026	4 694	17 810
დანია	2014	1 234	600	22 748	4 650	18 940
დანია	2015	1 155	644	23 272	4 805	19 140
დანია	2016	1 141	724	23 883	4 897	19 234
დანია	2017	1 192	616	24 534	4 999	19 002

ქვეყანა	წელი	სოც. დაცვა	შინ. მეურ. მოხმარება	კაპიტალის ფორმირება	ექსპორტი	იმპორტი
დანია	2002	43 629	86 190	40 508	86 745	73 740
დანია	2003	45 897	88 381	40 453	84 763	71 625
დანია	2004	47 463	93 647	43 908	88 921	77 486
დანია	2005	48 397	98 659	47 262	100 994	89 278
დანია	2006	48 869	103 664	54 800	114 412	105 180
დანია	2007	50 091	107 491	58 994	120 152	113 390
დანია	2008	52 185	111 068	57 949	130 896	122 383
დანია	2009	56 138	108 501	44 147	108 992	98 592
დანია	2010	60 394	112 025	43 955	122 854	105 964
დანია	2011	61 208	114 855	47 412	133 409	117 559
დანია	2012	62 576	118 176	49 557	139 077	123 752
დანია	2013	63 454	119 416	50 949	141 866	124 769
დანია	2014	63 777	121 334	53 393	145 138	126 635
დანია	2015	64 118	124 593	56 327	151 301	132 769
დანია	2016	64 810	128 014	60 488	151 183	132 177
დანია	2017	65 523	132 415	63 278	159 708	138 930

ქვეყანა	წელი	საგ. შემოს	დასაქ. რაოდ	წარმოება	მთლიანი შიდა დანაზოგი	მთლიანი რეზერვები	ინფლაცია %
დანია	2002	100 969	2.78	42 999	53 513	28 731	2.40
დანია	2003	103 456	2.76	42 853	53 591	32 952	2.00
დანია	2004	111 475	2.74	44 795	55 343	31 960	0.90
დანია	2005	119 604	2.78	47 333	58 978	27 676	1.70
დანია	2006	123 629	2.85	51 465	64 032	24 441	1.80
დანია	2007	127 455	2.91	51 733	65 756	24 645	1.70
დანია	2008	129 468	2.95	54 590	66 462	29 321	3.60
დანია	2009	124 285	2.85	46 140	54 548	54 700	1.00
დანია	2010	131 219	2.79	47 915	60 845	58 104	2.20
დანია	2011	134 781	2.79	50 207	63 263	61 094	2.70
დანია	2012	138 655	2.77	51 929	64 883	69 342	2.40
დანია	2013	141 234	2.77	51 908	68 045	66 749	0.50
დანია	2014	149 786	2.79	52 580	71 896	58 121	0.40
დანია	2015	145 240	2.83	54 569	74 860	59 332	0.20
დანია	2016	148 355	2.87	57 954	79 494	58 242	0.00
დანია	2017	154 038	2.92	58 883	84 057	65 430	1.10

ესპანეთი (მონაცემები წარმოდგენილია მილიონ ევროში, გარდა %-ით მითითებული ცვლადებისა)

ქვეყანა	წელი	სვშპ5წ %	სახ. მომსახ	თავდაცვა	საზ. წეს. უშიშ	ეკ. საქმიანობა
ესპანეთი	2002	7.60	43 266	8 125	13 568	36 220
ესპანეთი	2003	7.82	44 606	8 321	14 483	36 946
ესპანეთი	2004	7.71	44 111	9 216	15 452	45 983
ესპანეთი	2005	7.57	47 268	9 959	16 419	46 268
ესპანეთი	2006	7.58	50 595	10 240	18 046	50 087
ესპანეთი	2007	7.60	53 122	10 803	20 141	56 819
ესპანეთი	2008	6.81	57 005	11 228	21 878	60 309
ესპანეთი	2009	4.70	60 727	10 930	22 187	61 540
ესპანეთი	2010	3.13	60 001	11 267	23 385	62 895
ესპანეთი	2011	1.28	66 367	11 138	23 229	60 926
ესპანეთი	2012	-0.74	68 961	9 679	21 194	82 844
ესპანეთი	2013	-1.67	74 121	9 862	21 048	47 347
ესპანეთი	2014	-0.77	72 721	8 969	20 832	47 186
ესპანეთი	2015	0.03	69 735	10 433	21 841	48 087
ესპანეთი	2016	0.92	67 991	10 903	21 204	43 665
ესპანეთი	2017	2.35	64 892	10 420	21 489	44 422

ქვეყანა	წელი	გარემოს დაცვა	საბ-კომ. მეურ	ჯან.დაცვა	დას. კულტ. რელ	განათლება
ესპანეთი	2002	7 091	7 747	38 335	9 800	30 314
ესპანეთი	2003	7 763	8 416	41 481	10 830	32 306
ესპანეთი	2004	7 769	6 811	46 880	11 670	35 117
ესპანეთი	2005	8 374	7 891	52 430	12 766	36 751
ესპანეთი	2006	9 833	7 743	56 677	14 851	39 838
ესპანეთი	2007	10 764	9 814	61 238	16 933	43 336
ესპანეთი	2008	10 884	11 807	67 292	18 140	47 044
ესპანეთი	2009	11 518	13 976	72 939	17 648	49 692
ესპანეთი	2010	11 358	7 573	71 080	17 861	48 492
ესპანეთი	2011	10 174	6 063	69 240	16 214	47 137
ესპანეთი	2012	9 302	4 824	64 685	12 653	43 307
ესპანეთი	2013	8 621	4 681	63 307	11 810	42 081
ესპანეთი	2014	9 096	5 174	63 492	11 958	42 520
ესპანეთი	2015	9 307	5 561	66 483	12 593	44 360
ესპანეთი	2016	9 335	4 935	67 716	12 320	45 303
ესპანეთი	2017	10 071	5 117	69 427	12 692	46 539

ქვეყანა	წელი	სოც. დაცვა	შინ. მეურ. მოხმარება	კაპიტალის ფორმირება	ექსპორტი	იმპორტი
ესპანეთი	2002	94 924	431 627	201 563	198 390	213 590
ესპანეთი	2003	102 374	456 041	223 553	204 462	222 273
ესპანეთი	2004	110 323	491 598	247 683	216 896	250 101
ესპანეთი	2005	118 421	528 157	279 316	229 550	276 074
ესპანეთი	2006	127 985	568 217	315 457	250 703	310 328
ესპანეთი	2007	138 843	605 824	338 676	277 851	342 602
ესპანეთი	2008	153 802	623 029	330 352	282 589	339 795
ესპანეთი	2009	172 845	595 010	265 073	244 658	257 071
ესპანეთი	2010	179 290	607 981	254 549	275 847	289 953
ესპანეთი	2011	180 104	608 153	234 507	309 575	312 207
ესპანეთი	2012	182 728	600 532	207 900	319 223	303 950
ესპანეთი	2013	184 448	587 697	191 921	330 453	297 062
ესპანეთი	2014	183 476	597 653	201 878	339 502	314 288
ესპანეთი	2015	184 340	614 517	221 003	356 085	330 858
ესპანეთი	2016	188 783	631 793	228 642	370 479	335 200
ესპანეთი	2017	193 057	658 488	246 141	400 216	366 225

ქვეყანა	წელი	საგ. შემოს	დასაქ. რაოდ	წარმოება	მთლიანი შიდა დანაზოგი	მთლიანი რეზერვები	ინფლაცია %
ესპანეთი	2002	286 310	17.69	208 091	186 363	41 775	3.60
ესპანეთი	2003	304 639	18.28	220 669	205 742	23 249	3.10
ესპანეთი	2004	332 994	18.97	233 517	214 478	15 779	3.10
ესპანეთი	2005	367 803	19.78	253 900	232 792	14 012	3.40
ესპანეთი	2006	408 070	20.61	272 706	255 832	15 207	3.60
ესპანეთი	2007	442 605	21.28	286 097	273 925	13 665	2.80
ესპანეთი	2008	410 046	21.32	297 060	273 146	14 054	4.10
ესპანეთი	2009	375 808	19.99	273 968	252 660	20 027	-0.20
ესპანეთი	2010	391 798	19.64	257 504	240 443	24 204	2.00
ესპანეთი	2011	387 378	19.11	245 631	231 875	33 587	3.00
ესპანეთი	2012	391 330	18.34	229 089	223 173	39 108	2.40
ესპანეთი	2013	395 639	17.86	217 892	225 312	34 878	1.50
ესპანეთი	2014	403 482	18.04	218 982	227 092	38 864	-0.20
ესპანეთი	2015	415 736	18.55	228 295	246 230	49 127	-0.60
ესპანეთი	2016	422 159	19.03	238 033	263 921	57 175	-0.30
ესპანეთი	2017	442 223	19.51	255 126	280 132	60 348	2.00

ირლანდია (მონაცემები წარმოდგენილია მილიონ ევროში, გარდა %-ით მითითებული ცვლადებისა)

ქვეყანა	წელი	სვშპაწ %	სახ. მომსახ	თავდაცვა	საზ. წეს. უშიშ	კვ. საქმიანობა
ირლანდია	2002	13.24	5 046	607	1 973	5 140
ირლანდია	2003	12.64	5 306	610	2 078	5 233
ირლანდია	2004	11.07	5 799	688	2 250	5 142
ირლანდია	2005	9.47	6 226	648	2 360	5 364
ირლანდია	2006	8.70	6 619	686	2 646	6 265
ირლანდია	2007	7.73	6 681	745	2 970	7 107
ირლანდია	2008	5.36	7 208	831	3 264	9 722
ირლანდია	2009	2.02	7 806	706	2 948	10 985
ირლანდია	2010	-0.06	8 684	596	2 789	41 990
ირლანდია	2011	-1.39	9 818	703	2 697	12 900
ირლანდია	2012	-2.23	11 244	683	2 579	5 546
ირლანდია	2013	-0.74	11 480	683	2 568	5 419
ირლანდია	2014	2.85	11 379	770	2 628	5 787
ირლანდია	2015	10.01	10 670	828	2 738	8 042
ირლანდია	2016	10.42	10 162	851	2 845	6 494
ირლანდია	2017	11.47	10 038	808	3 015	6 677

ქვეყანა	წელი	გარემოს დაცვა	საბ-კომ. მეურ	ჯან.დაცვა	დას. კულტ. რელ	განათლება
ირლანდია	2002	1 084	1 759	7 925	870	5 523
ირლანდია	2003	1 174	1 564	8 833	814	6 025
ირლანდია	2004	1 380	1 606	10 088	894	6 466
ირლანდია	2005	1 494	1 878	10 214	974	6 993
ირლანდია	2006	1 739	2 354	10 971	1 123	7 432
ირლანდია	2007	1 996	3 365	12 280	1 335	8 528
ირლანდია	2008	2 004	3 062	12 988	1 536	8 870
ირლანდია	2009	1 786	2 152	13 345	1 600	7 979
ირლანდია	2010	1 601	2 007	12 502	1 449	7 739
ირლანდია	2011	1 247	1 415	12 981	1 458	8 685
ირლანდია	2012	1 252	1 256	13 128	1 410	8 564
ირლანდია	2013	1 040	1 148	13 001	1 411	8 531
ირლანდია	2014	1 011	1 463	13 261	1 423	8 442
ირლანდია	2015	1 048	1 466	13 803	1 452	8 690
ირლანდია	2016	1 084	1 435	14 229	1 555	9 065
ირლანდია	2017	1 122	1 443	15 124	1 567	9 586

ქვეყანა	წელი	სოც. დაცვა	შინ. მეურ. მოხმარება	კაპიტალის ფორმირება	ექსპორტი	იმპორტი
ირლანდია	2002	15 205	59 963	32 752	123 009	99 646
ირლანდია	2003	16 381	64 043	37 478	117 685	95 631
ირლანდია	2004	17 463	67 424	42 531	125 751	103 307
ირლანდია	2005	20 595	73 408	51 620	135 441	116 912
ირლანდია	2006	22 781	80 226	58 976	146 148	131 267
ირლანდია	2007	25 809	88 061	57 639	159 305	142 994
ირლანდია	2008	29 019	89 595	46 197	157 942	141 785
ირლანდია	2009	30 648	79 393	34 419	158 596	135 676
ირლანდია	2010	29 732	78 267	28 921	172 797	144 925
ირლანდია	2011	27 719	77 729	29 178	177 303	145 143
ირლანდია	2012	27 951	78 102	35 419	183 013	152 399
ირლანდია	2013	27 248	79 440	33 682	186 244	152 456
ირლანდია	2014	26 894	82 163	43 322	214 350	179 164
ირლანდია	2015	27 179	85 244	67 585	320 565	244 886
ირლანდია	2016	27 403	90 016	101 649	328 235	285 882
ირლანდია	2017	27 890	93 842	99 273	359 655	294 028

ქვეყანა	წელი	საგ. შემოს	დასაქ. რაოდ	წარმოება	მთლიანი შიდა დანაზოგი	მთლიანი რეზერვები	ინფლაცია %
ირლანდია	2002	44 448	1.78	47 690	53 614	5 675	4.70
ირლანდია	2003	48 551	1.81	46 898	57 108	3 601	4.00
ირლანდია	2004	53 838	1.87	48 002	62 263	2 322	2.30
ირლანდია	2005	59 459	1.96	51 168	68 229	707	2.20
ირლანდია	2006	67 791	2.05	55 532	73 303	654	2.70
ირლანდია	2007	71 394	2.14	56 119	74 204	665	2.90
ირლანდია	2008	65 392	2.13	48 462	61 093	720	3.10
ირლანდია	2009	56 511	1.96	43 336	54 666	1 535	-1.70
ირლანდია	2010	55 386	1.87	38 996	56 395	1 605	-1.60
ირლანდია	2011	57 758	1.84	41 919	60 563	1 219	1.20
ირლანდია	2012	59 512	1.83	42 865	64 651	1 320	1.90
ირლანდია	2013	61 513	1.88	43 733	68 606	1 231	0.50
ირლანდია	2014	66 027	1.93	48 527	80 349	1 349	0.30
ირლანდია	2015	70 914	2.00	100 090	143 282	2 005	0.00
ირლანდია	2016	73 545	2.08	98 203	148 550	3 255	-0.20
ირლანდია	2017	76 533	2.14	106 461	164 628	3 837	0.30

იტალია (მონაცემები წარმოდგენილია მილიონ ევროში, გარდა %-ით მითითებული ცვლადებისა)

ქვეყანა	წელი	სვმზა5წ %	სახ. მომსახ	თავდაცვა	საზ. წეს. უშიშ	კვ. საქმიანობა
იტალია	2002	4.24	128 342	15 279	26 223	60 906
იტალია	2003	4.22	128 008	17 267	27 952	60 662
იტალია	2004	4.33	127 396	18 491	27 834	60 668
იტალია	2005	3.75	130 012	18 042	29 212	62 620
იტალია	2006	3.58	130 832	18 096	29 274	78 547
იტალია	2007	3.65	137 991	18 578	29 903	67 263
იტალია	2008	3.26	144 999	20 582	29 676	65 582
იტალია	2009	1.70	134 906	22 433	32 151	73 419
იტალია	2010	1.53	133 621	21 202	32 437	66 809
იტალია	2011	1.16	140 176	21 852	32 451	68 376
იტალია	2012	0.07	151 614	20 520	31 471	65 909
იტალია	2013	-0.32	146 160	18 999	31 246	65 592
იტალია	2014	0.62	146 011	19 533	30 705	66 271
იტალია	2015	0.60	139 731	19 763	31 070	67 493
იტალია	2016	0.64	133 897	21 911	31 268	65 902
იტალია	2017	1.38	141 224	22 325	31 789	61 661

ქვეყანა	წელი	გარემოს დაცვა	საბ-კომ. მეურ	ჯან.დაცვა	დას. კულტ. რელ	განათლება
იტალია	2002	11 214	1 466	84 305	11 507	60 730
იტალია	2003	11 158	8 690	87 138	11 964	64 228
იტალია	2004	11 618	10 113	95 412	12 832	63 604
იტალია	2005	11 933	9 810	101 745	13 061	67 281
იტალია	2006	11 273	11 334	107 067	12 797	68 960
იტალია	2007	12 403	10 579	107 932	13 572	72 672
იტალია	2008	13 235	11 360	114 777	13 629	71 274
იტალია	2009	13 868	12 533	117 625	14 001	72 062
იტალია	2010	13 796	12 319	119 126	12 422	70 134
იტალია	2011	14 455	11 330	117 046	12 159	66 836
იტალია	2012	14 575	12 469	115 852	11 314	65 363
იტალია	2013	15 518	11 246	115 172	12 065	65 798
იტალია	2014	15 302	10 214	116 102	11 683	65 196
იტალია	2015	15 368	10 810	116 018	12 490	65 214
იტალია	2016	15 348	10 001	116 836	14 333	64 977
იტალია	2017	15 603	9 822	117 783	14 123	66 069

ქვეყანა	წელი	სოც.დაცვა	შინ. მეურ. მოხმარება	კაპიტალის ფორმირება	ექსპორტი	იმპორტი
იტალია	2002	229 677	790 795	288 224	329 345	319 306
იტალია	2003	239 972	820 426	292 958	324 880	318 582
იტალია	2004	250 419	848 612	306 633	348 518	340 086
იტალია	2005	258 599	877 796	314 384	367 242	368 888
იტალია	2006	269 352	913 227	339 021	406 133	419 084
იტალია	2007	282 234	944 918	357 085	441 455	447 237
იტალია	2008	295 550	964 247	355 504	440 102	452 978
იტალია	2009	311 663	945 051	305 022	353 530	363 846
იტალია	2010	318 628	970 153	329 530	404 149	435 744
იტალია	2011	323 881	998 377	335 062	442 219	467 932
იტალია	2012	330 250	985 067	288 155	461 174	445 237
იტალია	2013	337 585	971 969	272 062	463 129	426 888
იტალია	2014	344 485	976 780	276 246	475 301	429 026
იტალია	2015	352 468	997 438	285 854	494 220	446 333
იტალია	2016	354 410	1 012 676	297 060	500 588	446 455
იტალია	2017	360 364	1 039 885	304 360	538 340	488 036

ქვეყანა	წელი	საგ. შემოს	დასაქ. რაოდ	წარმოება	მთლიანი შიდა დანაზოგი	მთლიანი რეზერვები	ინფლაცია %
იტალია	2002	589 340	23.87	323 520	298 263	57 652	2.60
იტალია	2003	610 602	24.22	326 687	299 255	54 863	2.80
იტალია	2004	627 746	24.36	339 681	315 064	49 820	2.30
იტალია	2005	641 159	24.50	347 042	312 738	53 643	2.20
იტალია	2006	682 977	24.98	362 811	326 071	59 580	2.20
იტალია	2007	729 550	25.29	382 935	351 302	67 583	2.00
იტალია	2008	737 722	25.35	384 944	342 627	73 187	3.50
იტალია	2009	722 113	24.93	344 984	294 705	93 881	0.80
იტალია	2010	732 921	24.77	351 787	297 935	120 353	1.60
იტალია	2011	748 331	24.84	355 963	309 349	122 161	2.90
იტალია	2012	772 259	24.76	345 667	304 092	140 442	3.30
იტალია	2013	772 488	24.32	342 228	308 303	109 690	1.20
იტალია	2014	776 162	24.34	340 868	322 521	110 055	0.20
იტალია	2015	787 272	24.50	349 998	333 741	118 866	0.10
იტალია	2016	786 020	24.83	363 638	351 193	122 562	-0.10
იტალია	2017	803 610	25.11	371 495	354 664	131 410	1.30

ნიდერლანდები (მონაცემები წარმოდგენილია მილიონ ევროში, გარდა %-ით მითითებული ცვლადებისა)

ქვეყანა	წელი	სემპსონი %	სახ. მომსახ	თავდაცვა	საზ. წეს. უშიშ	კვ. საქმიანობა
ნიდერლანდები	2002	6.39	32 114	7 145	8 357	25 456
ნიდერლანდები	2003	5.57	31 851	7 250	8 977	25 788
ნიდერლანდები	2004	4.78	32 087	7 263	9 262	24 762
ნიდერლანდები	2005	4.05	32 776	6 710	9 497	24 237
ნიდერლანდები	2006	3.95	33 952	7 424	10 324	24 980
ნიდერლანდები	2007	4.33	34 205	7 879	11 238	26 154
ნიდერლანდები	2008	4.77	37 045	8 086	11 862	28 106
ნიდერლანდები	2009	3.44	34 679	8 529	12 561	32 935
ნიდერლანდები	2010	3.08	36 555	8 126	12 430	32 386
ნიდერლანდები	2011	2.21	34 858	8 108	12 357	30 111
ნიდერლანდები	2012	1.10	34 351	7 475	12 549	29 086
ნიდერლანდები	2013	0.43	34 261	7 503	12 968	28 335
ნიდერლანდები	2014	1.45	35 051	7 288	12 548	27 655
ნიდერლანდები	2015	1.54	34 832	7 708	13 153	26 517
ნიდერლანდები	2016	1.73	32 620	8 015	13 483	26 987
ნიდერლანდები	2017	2.46	31 382	8 458	13 728	27 714

ქვეყანა	წელი	გარემოს დაცვა	საბ-კომ. მეურ	ჯან. დაცვა	დას. კულტ. რელ	განათლება
ნიდერლანდები	2002	7 674	3 714	25 889	7 407	24 810
ნიდერლანდები	2003	8 147	4 370	27 762	7 568	26 526
ნიდერლანდები	2004	8 332	2 862	28 502	7 600	27 441
ნიდერლანდები	2005	8 477	2 327	29 666	7 749	28 263
ნიდერლანდები	2006	9 006	2 655	38 975	8 203	29 767
ნიდერლანდები	2007	9 440	2 866	41 733	8 194	31 149
ნიდერლანდები	2008	9 948	3 520	42 536	9 233	33 344
ნიდერლანდები	2009	10 612	4 612	46 478	9 764	34 789
ნიდერლანდები	2010	10 177	4 191	49 696	9 704	35 630
ნიდერლანდები	2011	10 105	3 395	51 378	9 431	35 642
ნიდერლანდები	2012	9 882	3 627	53 208	9 103	35 346
ნიდერლანდები	2013	9 939	3 699	53 180	8 933	35 178
ნიდერლანდები	2014	9 357	3 420	53 596	8 442	35 629
ნიდერლანდები	2015	9 368	2 783	54 926	8 370	36 121
ნიდერლანდები	2016	10 077	2 454	53 386	8 576	36 940
ნიდერლანდები	2017	10 148	2 514	55 821	8 611	37 789

ქვეყანა	წელი	სოც. დაცვა	შინ. მეურ. მოხმარება	კაპიტალის ფორმირება	ექსპორტი	იმპორტი
ნიდერლანდები	2002	75 834	246 954	105 282	301 426	267 151
ნიდერლანდები	2003	80 164	252 341	105 065	304 015	269 922
ნიდერლანდები	2004	81 976	257 631	107 558	331 726	290 760
ნიდერლანდები	2005	83 010	264 662	112 678	361 556	314 965
ნიდერლანდები	2006	85 877	271 380	122 893	398 550	348 337
ნიდერლანდები	2007	89 284	282 001	144 573	425 837	381 919
ნიდერლანდები	2008	95 315	290 251	144 525	451 703	396 514
ნიდერლანდები	2009	102 362	280 302	129 475	388 883	341 492
ნიდერლანდები	2010	107 043	285 227	129 254	446 176	394 496
ნიდერლანდები	2011	108 935	291 391	130 330	491 041	435 537
ნიდერლანდები	2012	110 648	291 839	122 266	519 130	455 542
ნიდერლანდები	2013	113 263	295 008	122 252	527 581	460 137
ნიდერლანდები	2014	114 196	298 826	120 294	541 129	466 572
ნიდერლანდები	2015	114 048	305 372	155 079	570 353	518 594
ნიდერლანდები	2016	116 157	310 430	145 121	563 377	491 044
ნიდერლანდები	2017	117 100	321 600	152 004	615 553	536 163

ქვეყანა	წელი	საგ. შემოს	დასაქ. რაოდ	წარმოება	მთლიანი შიდა დანაზოგი	მთლიანი რეზერვები	ინფლაცია %
ნიდერლანდები	2002	207 730	8.43	105 978	139 557	19 640	3.90
ნიდერლანდები	2003	212 289	8.38	106 555	139 158	18 729	2.20
ნიდერლანდები	2004	220 426	8.29	109 616	148 524	17 252	1.40
ნიდერლანდები	2005	230 528	8.34	115 813	159 269	16 631	1.50
ნიდერლანდები	2006	251 744	8.52	123 961	173 106	18 794	1.60
ნიდერლანდები	2007	261 573	8.77	130 986	188 491	19 338	1.60
ნიდერლანდები	2008	280 298	8.92	139 212	199 714	19 814	2.20
ნიდერლანდები	2009	265 540	8.84	126 896	176 866	28 047	1.00
ნიდერლანდები	2010	272 405	8.78	125 883	180 934	35 045	0.90
ნიდერლანდები	2011	275 529	8.86	130 502	185 834	36 252	2.50
ნიდერლანდები	2012	279 689	8.84	130 712	185 854	42 376	2.80
ნიდერლანდები	2013	287 916	8.73	127 695	189 696	34 858	2.60
ნიდერლანდები	2014	292 730	8.73	123 650	194 851	33 192	0.30
ნიდერლანდები	2015	293 856	8.81	125 485	206 838	34 782	0.20
ნიდერლანდები	2016	308 843	8.91	124 933	217 454	32 565	0.10
ნიდერლანდები	2017	322 224	9.10	128 363	231 466	33 411	1.30

ნორვეგია (მონაცემები წარმოდგენილია მილიონ ევროში, გარდა %-ით მითითებული ცვლადებისა)

ქვეყანა	წელი	სვშპა5წ %	სახ. მომსახ	თავდაცვა	საზ. წეს. უმომ	კვ. საქმიანობა
ნორვეგია	2002	8.18	11 545	4 144	2 353	10 141
ნორვეგია	2003	8.35	11 593	3 790	2 225	8 988
ნორვეგია	2004	7.22	10 989	3 670	2 186	8 583
ნორვეგია	2005	6.14	12 662	3 700	2 207	9 701
ნორვეგია	2006	7.40	15 476	4 273	2 351	10 074
ნორვეგია	2007	7.33	17 212	4 564	2 510	11 061
ნორვეგია	2008	9.48	16 658	4 752	2 634	12 221
ნორვეგია	2009	6.00	14 755	4 534	2 690	12 832
ნორვეგია	2010	5.94	16 031	4 744	3 101	14 764
ნორვეგია	2011	5.91	16 640	5 453	3 353	15 675
ნორვეგია	2012	6.74	17 068	5 387	3 683	17 325
ნორვეგია	2013	4.95	16 894	5 377	3 909	17 937
ნორვეგია	2014	6.51	16 623	5 436	3 872	18 392
ნორვეგია	2015	1.74	16 226	5 357	3 753	17 914
ნორვეგია	2016	-1.12	15 682	5 275	3 919	18 013
ნორვეგია	2017	-2.16	16 099	6 017	4 096	18 914

ქვეყანა	წელი	გარემოს დაცვა	საბ-კომ. მეურ	ჯან. დაცვა	დას. კულტ. რელ	განათლება
ნორვეგია	2002	1 138	762	16 284	2 506	11 996
ნორვეგია	2003	1 140	1 493	16 428	2 484	12 404
ნორვეგია	2004	1 315	1 537	16 337	2 518	12 038
ნორვეგია	2005	1 440	1 468	17 977	2 728	12 934
ნორვეგია	2006	1 513	1 612	18 928	2 895	13 545
ნორვეგია	2007	1 655	1 743	20 348	3 544	14 263
ნორვეგია	2008	2 007	1 931	21 091	3 903	14 818
ნორვეგია	2009	2 284	1 947	21 051	4 187	15 072
ნორვეგია	2010	2 695	2 243	24 046	4 635	17 033
ნორვეგია	2011	2 881	2 390	25 969	5 018	17 981
ნორვეგია	2012	3 062	2 576	28 792	5 328	19 384
ნორვეგია	2013	3 192	2 483	29 418	5 447	19 315
ნორვეგია	2014	3 128	2 594	29 586	5 324	19 267
ნორვეგია	2015	3 080	2 629	29 239	5 143	19 010
ნორვეგია	2016	3 116	2 840	29 193	5 289	18 925
ნორვეგია	2017	3 223	2 844	30 263	5 674	19 832

ქვეყანა	წელი	სოც. დაცვა	შინ. მეურ. მოხმარება	კაპიტალის ფორმირება	ექსპორტი	იმპორტი
ნორვეგია	2002	36 181	89 194	42 532	83 935	56 626
ნორვეგია	2003	36 327	88 696	39 632	80 236	54 508
ნორვეგია	2004	36 589	90 489	46 110	87 537	59 474
ნორვეგია	2005	39 641	99 662	56 106	107 839	68 106
ნორვეგია	2006	41 674	106 040	66 542	122 958	76 321
ნორვეგია	2007	44 586	113 587	80 140	126 937	87 615
ნორვეგია	2008	47 490	116 284	82 845	145 566	91 850
ნორვეგია	2009	48 951	112 062	68 854	109 172	77 406
ნორვეგია	2010	56 345	129 724	82 354	128 727	92 239
ნორვეგია	2011	61 603	137 590	92 913	147 901	101 766
ნორვეგია	2012	67 702	149 975	105 164	161 115	109 365
ნორვეგია	2013	69 240	150 572	109 798	154 193	111 707
ნორვეგია	2014	68 237	146 456	105 709	146 075	112 178
ნორვეგია	2015	67 672	143 154	96 062	131 411	111 812
ნორვეგია	2016	68 200	143 778	96 449	118 249	112 741
ნორვეგია	2017	69 987	149 197	99 823	128 331	117 157

ქვეყანა	წელი	საგ. შემოს	დასაქ. რაოდ	წარმოება	მთლიანი შიდა დანაზოგი	მთლიანი რეზერვები	ინფლაცია %
ნორვეგია	2002	115 855	2.34	69 094	69 842	33 588	0.80
ნორვეგია	2003	111 532	2.31	67 612	65 360	32 704	2.00
ნორვეგია	2004	119 020	2.32	74 553	74 173	35 383	0.60
ნორვეგია	2005	141 259	2.35	94 333	95 839	38 216	1.50
ნორვეგია	2006	161 948	2.43	109 240	113 178	44 694	2.40
ნორვეგია	2007	171 674	2.54	108 993	119 462	43 691	0.80
ნორვეგია	2008	186 737	2.62	127 743	136 561	35 295	3.40
ნორვეგია	2009	157 084	2.61	95 443	100 620	34 883	2.30
ნორვეგია	2010	181 261	2.59	112 566	118 842	40 096	2.30
ნორვეგია	2011	205 143	2.63	132 681	139 048	35 523	1.30
ნორვეგია	2012	225 228	2.68	146 085	156 915	40 088	0.40
ნორვეგია	2013	215 655	2.71	140 209	152 284	43 871	2.00
ნორვეგია	2014	205 410	2.75	127 941	139 605	49 956	1.90
ნორვეგია	2015	191 132	2.76	107 802	115 662	52 297	2.00
ნორვეგია	2016	183 929	2.76	93 176	101 956	54 822	3.90
ნორვეგია	2017	194 483	2.79	103 633	110 997	57 325	1.90

საფრანგეთი (მონაცემები წარმოდგენილია მილიონ ევროში, გარდა %-ით მითითებული ცვლადებისა)

ქვეყანა	წელი	სვშპპ5წ %	სახ. მომსახ	თავდაცვა	საზ. წეს. უშიშ	კვ. საქმიანობა
საფრანგეთი	2002	4.37	123 656	32 347	24 250	71 740
საფრანგეთი	2003	3.96	123 305	30 255	25 428	72 183
საფრანგეთი	2004	4.00	127 502	31 483	26 043	75 936
საფრანგეთი	2005	3.62	132 634	31 834	26 618	81 860
საფრანგეთი	2006	3.74	129 087	33 121	27 286	83 515
საფრანგეთი	2007	4.11	139 974	33 654	28 333	83 210
საფრანგეთი	2008	4.09	145 231	34 324	30 654	89 875
საფრანგეთი	2009	2.63	141 575	36 546	32 186	96 024
საფრანგეთი	2010	2.51	138 369	37 225	33 578	102 713
საფრანგეთი	2011	2.21	142 766	36 727	33 698	100 607
საფრანგეთი	2012	1.50	145 565	37 525	33 949	107 858
საფრანგეთი	2013	1.25	145 437	37 523	34 546	106 991
საფრანგეთი	2014	2.12	141 419	36 191	35 099	115 464
საფრანგეთი	2015	1.96	138 122	38 499	35 669	125 552
საფრანგეთი	2016	1.65	137 985	41 113	36 458	123 113
საფრანგეთი	2017	1.90	136 561	41 017	37 617	135 691

ქვეყანა	წელი	გარემოს დაცვა	საბ-კომ. მეურ	ჯან.დაცვა	დას. კულტ. რელ	განათლება
საფრანგეთი	2002	12 037	17 900	115 691	20 285	91 792
საფრანგეთი	2003	13 178	18 444	122 920	21 947	93 960
საფრანგეთი	2004	14 270	19 248	129 163	22 696	94 560
საფრანგეთი	2005	15 326	18 839	135 536	24 306	97 429
საფრანგეთი	2006	16 554	20 961	140 182	26 272	101 192
საფრანგეთი	2007	16 875	22 379	144 882	27 576	102 980
საფრანგეთი	2008	17 796	24 226	148 414	28 728	107 335
საფრანგეთი	2009	19 207	28 402	154 054	29 899	109 780
საფრანგეთი	2010	19 833	27 996	159 197	31 087	112 590
საფრანგეთი	2011	20 406	28 794	163 277	31 764	112 801
საფრანგეთი	2012	21 009	27 646	167 197	32 702	114 641
საფრანგეთი	2013	21 651	26 931	170 642	33 824	116 295
საფრანგეთი	2014	21 995	25 820	176 045	33 133	118 005
საფრანგეთი	2015	22 083	24 651	177 606	31 552	119 736
საფრანგეთი	2016	21 169	24 236	180 465	31 060	121 911
საფრანგეთი	2017	21 699	23 850	184 027	31 717	124 109

ქვეყანა	წელი	სოც. დაცვა	შინ. მეურ. მოხმარება	კაპიტალის ფორმირება	ექსპორტი	იმპორტი
საფრანგეთი	2002	328 600	826 734	338 455	437 146	405 547
საფრანგეთი	2003	347 044	854 281	345 475	425 799	402 544
საფრანგეთი	2004	361 971	890 131	373 003	451 034	433 778
საფრანგეთი	2005	376 740	928 811	396 492	477 378	475 870
საფრანგეთი	2006	399 052	968 745	429 468	516 282	520 594
საფრანგეთი	2007	420 621	1 014 914	469 126	540 732	554 598
საფრანგეთი	2008	435 282	1 048 976	480 759	560 245	583 323
საფრანგეთი	2009	459 029	1 034 198	413 100	480 921	496 245
საფრანგეთი	2010	472 371	1 064 883	437 892	534 504	560 267
საფრანგეთი	2011	487 832	1 090 694	477 972	585 016	625 111
საფრანგეთი	2012	504 765	1 100 887	472 626	609 994	637 065
საფრანგეთი	2013	517 782	1 113 379	471 862	621 707	643 611
საფრანგეთი	2014	526 788	1 122 916	488 208	637 764	662 388
საფრანგეთი	2015	535 187	1 142 311	499 315	672 558	685 011
საფრანგეთი	2016	546 424	1 165 372	505 123	675 769	689 287
საფრანგეთი	2017	557 727	1 191 490	536 258	707 336	731 624

ქვეყანა	წელი	საგ. შემოს	დასაქ. რაოდ	წარმოება	მთლიანი შიდა დანაზოგი	მთლიანი რეზერვები	ინფლაცია %
საფრანგეთი	2002	788 119	26.10	327 878	370 054	63 949	1.90
საფრანგეთი	2003	803 184	26.11	329 261	368 730	61 366	2.20
საფრანგეთი	2004	841 688	26.14	340 080	390 260	61 773	2.30
საფრანგეთი	2005	881 866	26.32	346 287	398 001	60 480	1.90
საფრანგეთი	2006	932 060	26.61	356 399	425 157	77 244	1.90
საფრანგეთი	2007	969 306	26.99	371 513	455 260	82 936	1.60
საფრანგეთი	2008	996 839	27.13	374 843	457 680	71 564	3.20
საფრანგეთი	2009	967 767	26.82	354 459	397 775	94 087	0.10
საფრანგეთი	2010	997 546	26.85	356 074	412 128	125 953	1.70
საფრანგეთი	2011	1 052 566	27.05	370 057	437 876	121 167	2.30
საფრანგეთი	2012	1 088 816	27.14	373 239	445 555	142 646	2.20
საფრანგეთი	2013	1 125 153	27.19	380 497	449 958	109 266	1.00
საფრანგეთი	2014	1 146 017	27.33	381 496	463 584	110 996	0.60
საფრანგეთი	2015	1 168 959	27.39	388 676	486 862	125 790	0.10
საფრანგეთი	2016	1 185 174	27.57	389 501	491 605	132 296	0.30
საფრანგეთი	2017	1 230 350	27.84	394 888	511 970	135 933	1.20

ფინეთი (მონაცემები წარმოდგენილია მილიონ ევროში, გარდა %-ით მითითებული ცვლადებისა)

ქვეყანა	წელი	სვმზა5წ %	სახ. მომსახ	თავდაცვა	საზ. წეს. უმომ	კვ. საქმიანობა
ფინეთი	2002	5.79	10 388	1 930	1 852	7 238
ფინეთი	2003	4.86	10 798	2 122	1 969	7 118
ფინეთი	2004	4.56	11 127	2 350	1 986	7 403
ფინეთი	2005	3.83	11 597	2 509	2 105	7 663
ფინეთი	2006	3.63	11 874	2 458	2 121	7 925
ფინეთი	2007	4.72	12 447	2 528	2 208	8 120
ფინეთი	2008	5.04	13 527	2 790	2 415	8 885
ფინეთი	2009	2.82	14 046	2 883	2 534	8 923
ფინეთი	2010	2.74	14 409	2 817	2 730	9 063
ფინეთი	2011	2.79	15 786	2 681	2 649	9 355
ფინეთი	2012	1.47	16 377	2 966	2 734	9 679
ფინეთი	2013	1.06	16 862	2 981	2 754	9 734
ფინეთი	2014	2.58	17 023	2 890	2 658	10 024
ფინეთი	2015	2.34	17 824	2 807	2 620	9 968
ფინეთი	2016	1.88	17 424	2 823	2 560	9 738
ფინეთი	2017	2.31	17 682	2 810	2 550	9 602

ქვეყანა	წელი	გარემოს დაცვა	საბ-კომ. მეურ	ჯან.დაცვა	დას. კულტ. რელ	განათლება
ფინეთი	2002	442	576	9 199	1 613	9 068
ფინეთი	2003	459	505	9 741	1 677	9 546
ფინეთი	2004	452	484	10 428	1 755	9 873
ფინეთი	2005	517	447	11 136	1 755	10 050
ფინეთი	2006	543	485	11 788	1 809	10 321
ფინეთი	2007	597	606	12 324	1 959	10 790
ფინეთი	2008	594	774	13 489	2 100	11 309
ფინეთი	2009	619	889	14 233	2 154	11 779
ფინეთი	2010	520	916	14 713	2 297	12 311
ფინეთი	2011	480	1 007	15 421	2 363	12 725
ფინეთი	2012	496	868	16 377	2 406	12 871
ფინეთი	2013	522	809	16 869	2 992	13 011
ფინეთი	2014	521	813	17 076	3 022	13 122
ფინეთი	2015	499	859	15 365	3 106	13 100
ფინეთი	2016	493	678	15 578	3 115	13 157
ფინეთი	2017	453	732	15 835	3 275	12 716

ქვეყანა	წელი	სოც. დაცვა	შინ. მეურ. მოხმარება	კაპიტალის ფორმირება	ექსპორტი	იმპორტი
ფინეთი	2002	29 651	68 698	32 740	57 960	44 790
ფინეთი	2003	30 915	72 241	33 725	56 484	46 640
ფინეთი	2004	32 280	74 983	36 305	61 155	51 350
ფინეთი	2005	33 223	78 125	40 516	66 175	59 791
ფინეთი	2006	34 118	82 365	41 465	74 519	67 340
ფინეთი	2007	35 734	86 806	47 579	82 091	73 102
ფინეთი	2008	37 600	91 561	48 624	87 321	80 262
ფინეთი	2009	41 068	90 383	38 428	65 661	62 021
ფინეთი	2010	42 670	94 466	40 479	72 366	69 998
ფინეთი	2011	44 599	100 464	46 282	77 093	78 768
ფინეთი	2012	47 517	103 735	45 007	78 881	81 764
ფინეთი	2013	50 388	105 890	43 550	78 924	80 724
ფინეთი	2014	52 250	108 064	43 039	76 482	78 393
ფინეთი	2015	53 612	110 426	43 853	76 342	77 304
ფინეთი	2016	55 254	113 372	47 655	77 500	79 736
ფინეთი	2017	55 649	115 514	51 501	86 203	85 890

ქვეყანა	წელი	საგ. შემოს	დასაქ. რაოდ	წარმოება	მთლიანი შიდა დანაზოგი	მთლიანი რეზერვები	ინფლაცია %
ფინეთი	2002	77 994	2.36	44 705	45 856	10 184	2.00
ფინეთი	2003	78 551	2.36	44 806	43 962	9 689	1.30
ფინეთი	2004	81 640	2.37	46 629	46 262	10 313	0.10
ფინეთი	2005	85 265	2.41	48 170	47 171	9 216	0.80
ფინეთი	2006	90 228	2.45	52 282	49 340	5 896	1.30
ფინეთი	2007	96 890	2.51	57 366	56 597	6 018	1.60
ფინეთი	2008	101 581	2.56	57 413	55 624	5 787	3.90
ფინეთი	2009	94 551	2.50	46 617	41 977	8 159	1.60
ფინეთი	2010	97 563	2.48	49 043	42 847	7 251	1.70
ფინეთი	2011	105 010	2.52	49 245	44 607	7 390	3.30
ფინეთი	2012	107 929	2.54	46 622	42 003	8 567	3.20
ფინეთი	2013	111 607	2.52	47 283	41 750	8 485	2.20
ფინეთი	2014	112 802	2.51	47 394	41 128	8 233	1.20
ფინეთი	2015	113 977	2.50	48 893	42 891	9 117	-0.20
ფინეთი	2016	117 106	2.52	50 732	45 524	9 492	0.40
ფინეთი	2017	119 567	2.55	54 488	50 900	9 136	0.80

შვედეთი (მონაცემები წარმოდგენილია მილიონ ევროში, გარდა %-ით მითითებული ცვლადებისა)

ქვეყანა	წელი	სვშპა5წ %	სახ. მომსახ	თავდაცვა	საზ. წეს. უმომ	კვ. საქმიანობა
შვედეთი	2002	3.89	24 701	5 519	3 733	11 318
შვედეთი	2003	4.41	23 522	5 606	3 929	12 066
შვედეთი	2004	4.01	23 436	5 433	3 921	12 212
შვედეთი	2005	2.20	24 288	5 186	3 974	13 071
შვედეთი	2006	4.58	25 898	5506	4 272	13 244
შვედეთი	2007	4.91	27 361	5 495	4 531	13 939
შვედეთი	2008	3.77	27 390	5 203	4 570	14 968
შვედეთი	2009	0.39	23 049	4 592	4 252	14 057
შვედეთი	2010	3.85	27 234	5 598	5 033	16 361
შვედეთი	2011	4.42	30 992	5 864	5 449	17 759
შვედეთი	2012	4.04	32 528	5 942	5 843	19 073
შვედეთი	2013	4.85	33 964	6 369	5 985	18 931
შვედეთი	2014	7.13	32 506	5 557	5 838	18 801
შვედეთი	2015	4.04	32 110	5 111	5 799	18 943
შვედეთი	2016	2.71	31 262	5 526	6 025	19 277
შვედეთი	2017	2.33	32 511	5 622	6 207	19 452

ქვეყანა	წელი	გარემოს დაცვა	საბ-კომ. მეურ	ჯან.დაცვა	დას. კულტ. რელ	განათლება
შვედეთი	2002	852	2 317	18 350	2 886	19 394
შვედეთი	2003	886	2 443	19 728	2 915	20 029
შვედეთი	2004	994	2 424	19 955	2 988	20 539
შვედეთი	2005	1 185	2 507	20 381	3 120	20 928
შვედეთი	2006	1 262	2 368	21 439	3 472	21 952
შვედეთი	2007	1 241	2 453	22 697	3 599	22 439
შვედეთი	2008	1 176	2 536	23 216	3 768	22 689
შვედეთი	2009	1 086	2 337	21 896	3 533	21 074
შვედეთი	2010	1 208	2 559	24 991	4 113	23 991
შვედეთი	2011	1 319	2 901	27 683	4 449	26 091
შვედეთი	2012	1 430	3 027	29 317	4 702	27 647
შვედეთი	2013	1 445	3 205	30 472	4 911	28 623
შვედეთი	2014	1 338	3 321	30 324	4 903	28 494
შვედეთი	2015	1 303	3 324	31 068	4 893	29 197
შვედეთი	2016	1 422	3 296	32 008	5 113	30 851
შვედეთი	2017	1 479	3 591	32 837	5 100	32 162

ქვეყანა	წელი	სოც. დაცვა	შინ. მეურ. მოხმარება	კაპიტალის ფორმირება	ექსპორტი	იმპორტი
შვედეთი	2002	62 239	125 998	61 434	118 071	100 352
შვედეთი	2003	67 466	131 440	63 683	121 029	102 423
შვედეთი	2004	69 319	136 206	66 636	133 570	110 205
შვედეთი	2005	69 398	139 058	69 279	143 683	121 218
შვედეთი	2006	71 496	144 989	77 516	161 377	135 958
შვედეთი	2007	72 100	152 944	88 139	172 008	147 142
შვედეთი	2008	70 883	152 004	86 812	175 500	153 420
შვედეთი	2009	67 500	141 237	65 127	137 659	119 818
შვედეთი	2010	76 452	166 025	84 967	170 459	150 279
შვედეთი	2011	81 239	181 628	96 936	189 040	169 991
შვედეთი	2012	87 921	190 802	96 187	196 105	175 229
შვედეთი	2013	92 719	196 949	98 488	190 862	171 220
შვედეთი	2014	90 154	193 322	101 482	194 854	176 181
შვედეთი	2015	91 757	195 669	109 224	204 532	182 702
შვედეთი	2016	95 856	200 784	113 555	205 637	185 135
შვედეთი	2017	96 011	205 257	121 726	215 495	197 982

ქვეყანა	წელი	საგ. შემოს	დასაქ. რაოდ	წარმოება	მთლიანი შიდა დანაზოგი	მთლიანი რეზერვები	ინფლაცია %
შვედეთი	2002	147 234	4.39	73 205	79 153	19 870	1.90
შვედეთი	2003	154 864	4.37	75 753	82 288	19 225	2.30
შვედეთი	2004	162 314	4.34	80 643	90 001	19 780	1.00
შვედეთი	2005	169 783	4.35	81 880	91 745	20 226	0.80
შვედეთი	2006	178 315	4.42	89 049	102 935	22 030	1.50
შვედეთი	2007	187 824	4.52	95 346	113 005	22 286	1.70
შვედეთი	2008	183 115	4.57	91 129	108 891	20 593	3.30
შვედეთი	2009	161 158	4.45	73 240	82 969	33 737	1.90
შვედეთი	2010	187 421	4.50	93 928	105 146	36 639	1.90
შვედეთი	2011	202 924	4.59	100 857	115 986	36 110	1.40
შვედეთი	2012	213 341	4.63	100 586	117 063	40 389	0.90
შვედეთი	2013	220 660	4.67	100 541	118 130	49 200	0.40
შვედეთი	2014	214 511	4.74	98 750	120 156	48 244	0.20
შვედეთი	2015	223 674	4.81	97 422	131 054	52 882	0.70
შვედეთი	2016	235 273	4.90	99 855	134 056	53 839	1.10
შვედეთი	2017	241 679	5.01	105 396	139 239	54 080	1.90

შვეიცარია (მონაცემები წარმოდგენილია მილიონ ევროში, გარდა %-ით მითითებული ცვლადებისა)

ქვეყანა	წელი	სვშპა5წ %	სახ. მომსახ	თავდაცვა	საზ. წეს. უშიშ	კვ. საქმიანობა
შვეიცარია	2002	4.85	22 129	3 548	5 058	12 937
შვეიცარია	2003	3.51	16 176	3 364	5 122	12 651
შვეიცარია	2004	3.20	16 927	3 281	5 092	12 527
შვეიცარია	2005	2.23	16 434	3 229	5 167	13 069
შვეიცარია	2006	2.02	16 106	3 086	5 182	12 744
შვეიცარია	2007	1.86	15 911	2 964	5 159	12 731
შვეიცარია	2008	3.92	18 734	3 242	5 561	15 412
შვეიცარია	2009	4.23	18 022	3 425	6 078	17 177
შვეიცარია	2010	6.13	21 116	3 649	6 842	18 635
შვეიცარია	2011	8.08	24 065	4 151	8 078	21 040
შვეიცარია	2012	8.29	24 517	4 204	8 380	20 934
შვეიცარია	2013	6.67	27 569	4 364	8 605	21 263
შვეიცარია	2014	6.67	26 851	4 249	8 913	21 372
შვეიცარია	2015	6.97	30 154	4 812	10 364	24 450
შვეიცარია	2016	3.89	28 688	4 927	10 214	24 045
შვეიცარია	2017	3.12	28 063	4 974	10 232	23 845

ქვეყანა	წელი	გარემოს დაცვა	საბ-კომ. მეურ	ჯან. დაცვა	დას. კულტ. რელ	განათლება
შვეიცარია	2002	2 474	597	5 811	2 718	17 839
შვეიცარია	2003	2 356	534	5 901	2 744	17 682
შვეიცარია	2004	2 308	550	5 819	2 731	17 418
შვეიცარია	2005	2 341	514	5 999	2 714	17 724
შვეიცარია	2006	2 337	519	5 880	2 739	17 814
შვეიცარია	2007	2 203	469	5 890	2 739	17 303
შვეიცარია	2008	2 147	732	6 741	3 017	19 003
შვეიცარია	2009	2 563	741	7 514	3 201	20 988
შვეიცარია	2010	2 725	873	8 282	3 603	23 493
შვეიცარია	2011	3 058	965	9 825	4 117	26 933
შვეიცარია	2012	3 196	1 007	10 909	4 253	28 369
შვეიცარია	2013	3 250	997	11 229	4 193	28 571
შვეიცარია	2014	3 197	1 009	11 477	4 385	29 440
შვეიცარია	2015	3 722	1 197	13 290	5 020	34 174
შვეიცარია	2016	3 753	1 149	13 406	4 989	34 081
შვეიცარია	2017	3 719	1 118	13 089	4 992	33 931

ქვეყანა	წელი	სოც. დაცვა	შინ. მეურ. მოხმარება	კაპიტალის ფორმირება	ექსპორტი	იმპორტი
შვეიცარია	2002	41 146	180 043	74 824	156 715	135 192
შვეიცარია	2003	42 251	176 035	72 057	150 306	129 414
შვეიცარია	2004	42 911	177 376	68 301	163 416	135 002
შვეიცარია	2005	43 864	181 777	78 933	176 800	152 967
შვეიცარია	2006	43 324	183 576	86 557	194 046	164 971
შვეიცარია	2007	42 383	182 367	85 090	214 989	175 373
შვეიცარია	2008	43 738	194 943	95 807	237 015	197 136
შვეიცარია	2009	49 857	206 068	102 305	223 318	193 932
შვეიცარია	2010	56 263	230 350	105 258	282 143	235 039
შვეიცარია	2011	63 584	259 724	134 751	329 960	287 447
შვეიცარია	2012	66 914	268 898	126 735	348 385	294 413
შვეიცარია	2013	67 390	268 535	116877	372 844	310 362
შვეიცარია	2014	69 776	275 018	124 297	343 815	281 297
შვეიცარია	2015	81 177	315 960	141 325	381 173	309 479
შვეიცარია	2016	82 083	313 597	139 063	398 821	329 052
შვეიცარია	2017	81 425	312 751	141 548	390 360	325 948

ქვეყანა	წელი	საგ. შემოს	დასაქ. რაოდ	წარმოება	მთლიანი შიდა დანაზოგი	მთლიანი რეზერვები	ინფლაცია %
შვეიცარია	2002	108 541	4.12	84 890	96 347	63 513	0.64
შვეიცარია	2003	104 448	4.10	81 587	92 950	60 326	0.64
შვეიცარია	2004	105 046	4.11	82 136	96 715	59 549	0.80
შვეიცარია	2005	108 845	4.14	85 426	102 767	46 828	1.17
შვეიცარია	2006	112 670	4.23	90 155	115 632	50 685	1.00
შვეიცარია	2007	113 382	4.34	91 764	124 706	53 984	0.80
შვეიცარია	2008	125 622	4.45	100 246	135 686	51 363	2.40
შვეიცარია	2009	131 531	4.47	99 493	131 691	96 072	-0.70
შვეიცარია	2010	147 051	4.48	112 920	152 362	205 410	0.60
შვეიცარია	2011	169 520	4.59	130 848	177 264	237 735	0.10
შვეიცარია	2012	174 669	4.67	133 360	180 706	410 728	-0.70
შვეიცარია	2013	175 205	4.73	132 355	179 359	403 636	0.10
შვეიცარია	2014	179 522	4.82	134 611	186 816	420 761	0.00
შვეიცარია	2015	212 310	4.89	153 809	213 018	548 311	-0.80
შვეიცარია	2016	209 604	4.96	150 405	208 832	615 750	-0.50
შვეიცარია	2017	213 065	5.01	148 767	205 960	705 247	0.60

დანართი 5 (კვლევის მეორე ჯგუფის მონაცემები)

ბულგარეთი (მონაცემები წარმოდგენილია მილიონ ევროში გარდა %-ით მითითებული ცვლადებისა)

ქვეყანა	წელი	სვმშპ5წ %	სახ. მომსახ	თავდაცვა	საზ. წეს. უშიშ	კვ. საქმიანობა
ბულგარეთი	2002	12.37	1 201	456	436	712
ბულგარეთი	2003	7.09	744	468	510	978
ბულგარეთი	2004	10.50	1 117	359	575	1 086
ბულგარეთი	2005	10.79	1 452	485	621	1 067
ბულგარეთი	2006	11.54	1 233	439	700	1 181
ბულგარეთი	2007	13.41	2 377	451	909	1 691
ბულგარეთი	2008	14.83	1 855	457	986	2 326
ბულგარეთი	2009	12.45	2 648	451	1 058	1 569
ბულგარეთი	2010	10.15	1 443	641	957	1 914
ბულგარეთი	2011	8.93	1 536	482	969	1 793
ბულგარეთი	2012	5.40	1 446	438	937	2 189
ბულგარეთი	2013	2.43	1 521	500	1 098	2 292
ბულგარეთი	2014	2.83	1 684	586	1 176	3 583
ბულგარეთი	2015	3.49	1 345	632	1 246	2 717
ბულგარეთი	2016	3.14	1 331	524	1 135	1 988
ბულგარეთი	2017	4.29	1 669	544	1 294	2 070

ქვეყანა	წელი	გარემოს დაცვა	საბ-კომ. მეურ	ჯან.დაცვა	დას. კულტ. რელ	განათლება
ბულგარეთი	2002	123	72	847	118	653
ბულგარეთი	2003	171	116	1 029	159	781
ბულგარეთი	2004	166	113	1 234	163	836
ბულგარეთი	2005	168	154	1 179	173	996
ბულგარეთი	2006	320	169	1 041	188	990
ბულგარეთი	2007	392	426	1 313	229	1 166
ბულგარეთი	2008	252	545	1 645	305	1 470
ბულგარეთი	2009	411	486	1 481	253	1 523
ბულგარეთი	2010	255	364	1 690	273	1 368
ბულგარეთი	2011	284	465	1 714	286	1 396
ბულგარეთი	2012	289	402	1 839	318	1 398
ბულგარეთი	2013	384	550	1 897	318	1 545
ბულგარეთი	2014	295	699	2 341	630	1 746
ბულგარეთი	2015	357	962	2 501	766	1 801
ბულგარეთი	2016	305	925	2 427	470	1 653
ბულგარეთი	2017	351	818	2 545	533	1 849

ქვეყანა	წელი	სოც. დაცვა	შინ. მეურ. მოხმარება	კაპიტალის ფორმირება	ექსპორტი	იმპორტი
ბულგარეთი	2002	2 217	11 716	3 584	5 881	7 275
ბულგარეთი	2003	2 295	12 540	4 150	6 470	8 384
ბულგარეთი	2004	2 330	14 158	4 941	8 639	10 991
ბულგარეთი	2005	2 540	16 253	6 664	10 224	13 747
ბულგარეთი	2006	2 965	18 043	8 793	12 877	17 562
ბულგარეთი	2007	3 285	22 127	10 912	16 997	23 108
ბულგარეთი	2008	3 967	24 302	13 754	19 546	26 896
ბულგარეთი	2009	4 818	23 377	10 661	15 797	18 886
ბულგარეთი	2010	4 924	24 243	8 628	19 184	20 273
ბულგარეთი	2011	5 043	25 578	8 866	24 391	24 236
ბულგარეთი	2012	5 197	27 276	9 204	25 505	26 836
ბულგარეთი	2013	5 672	25 902	8 812	27 162	27 334
ბულგარეთი	2014	5 728	26 568	9 226	27 801	28 204
ბულგარეთი	2015	6 004	28 035	9 596	29 032	28 965
ბულგარეთი	2016	6 125	28 998	9 214	30 792	28 716
ბულგარეთი	2017	6 436	31 033	10 377	34 805	32 913

ქვეყანა	წელი	საგ. შემოს	დასაქ. რაოდ	წარმოება	მთლიანი შიდა დანაზოგი	მთლიანი რეზერვები	ინფლაცია %
ბულგარეთი	2002	6 633	3.22	4 142	2 190	5 023	5.80
ბულგარეთი	2003	7 177	3.32	4 493	2 236	5 919	2.30
ბულგარეთი	2004	8 357	3.40	4 797	2 589	7 456	6.10
ბულგარეთი	2005	9 076	3.50	5 767	3 140	7 074	6.00
ბულგარეთი	2006	9 722	3.61	6 865	4 108	9 244	7.40
ბულგარეთი	2007	12 595	3.73	8 483	4 802	12 599	7.60
ბულგარეთი	2008	14 400	3.81	9 270	6 404	12 421	12.00
ბულგარეთი	2009	13 182	3.75	9 846	7 572	13 224	2.50
ბულგარეთი	2010	12 638	3.60	9 102	7 538	13 080	3.00
ბულგარეთი	2011	13 155	3.52	10 577	9 021	12 380	3.40
ბულგარეთი	2012	14 318	3.44	10 487	7 873	15 853	2.40
ბულგარეთი	2013	15 626	3.42	9 827	8 640	14 967	0.40
ბულგარეთი	2014	16 148	3.43	10 141	8 823	15 518	-1.60
ბულგარეთი	2015	17 576	3.45	10 909	9 663	20 164	-1.10
ბულგარეთი	2016	16 958	3.46	11 756	11 290	22 834	-1.30
ბულგარეთი	2017	18 704	3.53	12 744	12 269	24 675	1.20

ესტონეთი (მონაცემები წარმოდგენილია მილიონ ევროში გარდა %-ით მითითებული ცვლადებისა)

ქვეყანა	წელი	სემპსონი %	სახ. მომსახ	თავდაცვა	საზ. წეს. უშიშ	კვ. საქმიანობა
ესტონეთი	2002	11.70	292	108	197	294
ესტონეთი	2003	11.69	281	148	213	327
ესტონეთი	2004	12.54	303	132	213	373
ესტონეთი	2005	12.80	352	156	240	457
ესტონეთი	2006	14.20	463	175	270	582
ესტონეთი	2007	15.94	544	206	345	705
ესტონეთი	2008	13.87	526	281	442	809
ესტონეთი	2009	8.71	532	313	331	872
ესტონეთი	2010	6.31	496	254	321	675
ესტონეთი	2011	4.95	577	249	343	752
ესტონეთი	2012	2.44	731	323	363	836
ესტონეთი	2013	3.22	768	343	351	883
ესტონეთი	2014	7.28	793	355	383	942
ესტონეთი	2015	7.07	847	385	365	971
ესტონეთი	2016	5.41	860	510	412	915
ესტონეთი	2017	5.67	922	481	449	1 025

ქვეყანა	წელი	გარემოს დაცვა	საბ-კომ. მიურ	ჯან. დაცვა	დას. კულტ. რელ	განათლება
ესტონეთი	2002	57	47	327	171	541
ესტონეთი	2003	64	48	359	188	575
ესტონეთი	2004	67	29	406	212	612
ესტონეთი	2005	103	22	460	259	681
ესტონეთი	2006	106	5	573	295	809
ესტონეთი	2007	137	99	707	331	960
ესტონეთი	2008	173	99	850	384	1 104
ესტონეთი	2009	139	10	784	331	1 020
ესტონეთი	2010	24	74	783	312	975
ესტონეთი	2011	52	87	823	315	1 038
ესტონეთი	2012	148	108	896	311	1 128
ესტონეთი	2013	117	99	944	383	1 137
ესტონეთი	2014	130	88	1 020	392	1 128
ესტონეთი	2015	150	73	1 124	398	1 239
ესტონეთი	2016	130	74	1 120	434	1 247
ესტონეთი	2017	177	84	1 191	495	1 372

ქვეყანა	წელი	სოც. დაცვა	შინ. მეურ. მოხმარება	კაპიტალის ფორმირება	ექსპორტი	იმპორტი
ესტონეთი	2002	773	4 234	2 575	4 534	5 113
ესტონეთი	2003	862	4 714	3 072	4 999	5 738
ესტონეთი	2004	986	5 293	3 353	5 972	6 737
ესტონეთი	2005	1 097	6 046	3 737	7 423	7 997
ესტონეთი	2006	1 261	7 232	5 320	8 585	9 956
ესტონეთი	2007	1 504	8 491	6 384	10 267	11 709
ესტონეთი	2008	1 897	8 727	5 074	11 033	11 682
ესტონეთი	2009	2 182	7 346	2 930	8 601	7 900
ესტონეთი	2010	2 097	7 480	3 131	11 049	10 114
ესტონეთი	2011	2 101	8 195	4 185	14 424	13 469
ესტონეთი	2012	2 205	8 885	5 217	15 422	15 144
ესტონეთი	2013	2 254	9 457	5 094	15 961	15 428
ესტონეთი	2014	2 362	9 835	5 376	16 411	15 697
ესტონეთი	2015	2 634	10 243	5 149	15 973	15 146
ესტონეთი	2016	2 855	10 777	5 434	16 826	15 943
ესტონეთი	2017	3 080	11 448	6 154	18 076	17 000

ქვეყანა	წელი	საგ. შემოს	დასაქ. რაოდ	წარმოება	მთლიანი შიდა დანაზოგი	მთლიანი რეზერვები	ინფლაცია %
ესტონეთი	2002	2 840	0.59	1 986	2 040	1 040	3.60
ესტონეთი	2003	3 221	0.60	2 276	2 336	1 194	1.40
ესტონეთი	2004	3 564	0.60	2 478	2 608	1 431	3.00
ესტონეთი	2005	3 953	0.61	2 969	3 193	1 584	4.10
ესტონეთი	2006	4 932	0.64	3 643	4 004	2 191	4.40
ესტონეთი	2007	5 980	0.64	4 395	4 976	2 348	6.70
ესტონეთი	2008	6 125	0.64	4 341	4 506	2 751	10.60
ესტონეთი	2009	6 206	0.58	3 308	3 613	2 842	0.20
ესტონეთი	2010	5 990	0.55	3 601	4 066	1 950	2.70
ესტონეთი	2011	6 431	0.58	4 267	5 140	149	5.10
ესტონეთი	2012	7 003	0.59	4 507	5 495	232	4.20
ესტონეთი	2013	7 248	0.60	4 768	5 626	237	3.20
ესტონეთი	2014	7 730	0.61	4 948	6 089	337	0.50
ესტონეთი	2015	8 199	0.62	4 941	5 939	378	0.10
ესტონეთი	2016	8 486	0.62	5 205	6 151	319	0.80
ესტონეთი	2017	9 183	0.64	5 772	7 083	300	3.70

კვიპროსი (მონაცემები წარმოდგენილია მილიონ ევროში გარდა %-ით მითითებული ცვლადებისა)

ქვეყანა	წელი	სემპსონი %	სახ. მომსახ	თავდაცვა	საზ. წეს. უშიშ	მკ. საქმიანობა
კვიპროსი	2002	7.52	963	232	225	541
კვიპროსი	2003	7.07	1 144	257	266	607
კვიპროსი	2004	7.23	1 140	235	273	601
კვიპროსი	2005	6.85	1 274	258	287	606
კვიპროსი	2006	7.00	1 359	294	311	637
კვიპროსი	2007	7.80	1 504	282	328	595
კვიპროსი	2008	8.11	1 593	296	364	657
კვიპროსი	2009	6.10	1 721	316	386	652
კვიპროსი	2010	5.19	1 545	407	419	707
კვიპროსი	2011	4.01	1 675	361	404	710
კვიპროსი	2012	2.13	1 855	344	387	590
კვიპროსი	2013	-0.86	1 393	290	390	744
კვიპროსი	2014	-1.10	1 509	254	309	1 993
კვიპროსი	2015	-1.61	1 563	249	305	616
კვიპროსი	2016	-1.22	1 431	275	309	462
კვიპროსი	2017	0.28	1 431	401	329	464

ქვეყანა	წელი	გარემოს დაცვა	საბ-კომ. მეურ	ჯან.დაცვა	დას. კულტ. რელ	განათლება
კვიპროსი	2002	28	259	345	117	669
კვიპროსი	2003	32	315	394	137	800
კვიპროსი	2004	37	282	392	135	831
კვიპროსი	2005	43	313	415	161	887
კვიპროსი	2006	44	341	458	172	956
კვიპროსი	2007	47	405	461	205	1 032
კვიპროსი	2008	52	465	512	225	1 194
კვიპროსი	2009	55	546	552	225	1 254
კვიპროსი	2010	58	492	576	222	1 335
კვიპროსი	2011	61	483	607	233	1 326
კვიპროსი	2012	54	407	581	195	1 234
კვიპროსი	2013	44	349	556	164	1 230
კვიპროსი	2014	46	389	466	154	1 058
კვიპროსი	2015	63	320	456	162	1 064
კვიპროსი	2016	46	275	475	164	1 090
კვიპროსი	2017	56	308	506	174	1 120

ქვეყანა	წელი	სოც. დაცვა	შინ. მეურ. მოხმარება	კაპიტალის ფორმირება	ექსპორტი	იმპორტი
კვიპროსი	2002	1 087	7 334	2 472	7 540	7 399
კვიპროსი	2003	1 265	7 719	2 533	7 435	7 239
კვიპროსი	2004	1 446	8 448	3 076	7 929	7 947
კვიპროსი	2005	1 661	9 131	3 376	8 376	8 456
კვიპროსი	2006	1 722	9 851	4 002	8 691	9 168
კვიპროსი	2007	1 755	11 098	4 289	9 369	10 206
კვიპროსი	2008	1 941	12 529	5 501	9 520	11 946
კვიპროსი	2009	2 155	11 741	4 270	9 099	10 098
კვიპროსი	2010	2 355	12 375	4 599	9 691	11 093
კვიპროსი	2011	2 495	12 684	3 712	10 443	11 000
კვიპროსი	2012	2 521	12 807	3 142	10 416	10 658
კვიპროსი	2013	2 435	12 033	2 392	10 639	10 383
კვიპროსი	2014	2 415	12 064	2 170	10 926	10 615
კვიპროსი	2015	2 415	12 146	2 520	11 448	11 413
კვიპროსი	2016	2 501	12 507	3 074	11 932	12 044
კვიპროსი	2017	2 555	13 138	4 038	12 726	13 416

ქვეყანა	წელი	საგ. შემოს	დასაქ. რაოდ	წარმოება	მთლიანი შიდა დანაზოგი	მთლიანი რეზერვები	ინფლაცია %
კვიპროსი	2002	3 975	0.33	2 166	2 614	3 297	2.80
კვიპროსი	2003	4 456	0.34	2 319	2 728	2 993	4.00
კვიპროსი	2004	4 859	0.35	2 518	3 059	3 285	1.90
კვიპროსი	2005	5 579	0.37	2 691	3 296	3 603	2.00
კვიპროსი	2006	6 127	0.37	2 900	3 524	4 673	2.20
კვიპროსი	2007	7 181	0.39	3 201	3 452	4 673	2.20
კვიპროსი	2008	7 465	0.40	3 402	3 075	696	4.40
კვიპროსი	2009	6 848	0.40	2 980	3 271	915	0.20
კვიპროსი	2010	7 203	0.41	2 841	3 197	867	2.60
კვიპროსი	2011	7 233	0.41	2 507	3 156	854	3.50
კვიპროსი	2012	7 085	0.39	2 217	2 900	921	3.10
კვიპროსი	2013	6 664	0.37	1 815	2 648	690	0.40
კვიპროსი	2014	7 014	0.36	1 650	2 481	689	-0.30
კვიპროსი	2015	6 976	0.37	1 728	2 555	735	-1.50
კვიპროსი	2016	7 086	0.38	1 907	2 962	737	-1.20
კვიპროსი	2017	7 688	0.40	2 232	3 349	772	0.70

ლატვია (მონაცემები წარმოდგენილია მილიონ ევროში გარდა %-ით მითითებული ცვლადებისა)

ქვეყანა	წელი	სვმშპწ %	სახ. მომსახ	თავდაცვა	საზ. წეს. უშიშ	მპ. საქმიანობა
ლატვია	2002	12.17	388	111	230	449
ლატვია	2003	10.50	402	113	234	485
ლატვია	2004	10.80	492	144	270	537
ლატვია	2005	9.88	523	158	303	704
ლატვია	2006	13.29	711	248	444	942
ლატვია	2007	17.86	876	320	560	1 116
ლატვია	2008	18.70	920	358	530	1 621
ლატვია	2009	11.82	870	223	387	1 494
ლატვია	2010	7.28	855	188	344	1 721
ლატვია	2011	4.84	955	200	371	1 411
ლატვია	2012	0.40	1 059	198	396	1 321
ლატვია	2013	-0.38	1 099	207	439	1 300
ლატვია	2014	4.92	1 167	211	476	1 334
ლატვია	2015	6.54	1 252	249	486	1 263
ლატვია	2016	4.41	1 109	411	540	1 181
ლატვია	2017	4.17	1 099	446	629	1 499

ქვეყანა	წელი	გარემოს დაცვა	საბ-კომ. მეურ	ჯან. დაცვა	დას. კულტ. რელ	განათლება
ლატვია	2002	31	136	368	134	578
ლატვია	2003	32	126	337	122	558
ლატვია	2004	57	141	391	146	690
ლატვია	2005	94	166	557	180	728
ლატვია	2006	113	241	735	279	977
ლატვია	2007	199	277	914	384	1 261
ლატვია	2008	202	293	1 055	443	1 540
ლატვია	2009	35	199	861	330	1 260
ლატვია	2010	53	263	745	292	1 106
ლატვია	2011	138	260	831	352	1 185
ლატვია	2012	161	271	858	337	1 264
ლატვია	2013	152	277	836	359	1 310
ლატვია	2014	161	261	898	399	1 394
ლატვია	2015	162	239	915	393	1 443
ლატვია	2016	135	223	935	361	1 369
ლატვია	2017	152	292	948	450	1 555

ქვეყანა	წელი	სოც. დაცვა	შინ. მეურ. მოხმარება	კაპიტალის ფორმირება	ექსპორტი	იმპორტი
ლატვია	2002	1 143	6 222	2 860	3 716	4 745
ლატვია	2003	1 090	6 400	3 162	3 785	5 099
ლატვია	2004	1 179	7 180	3 856	4 562	6 377
ლატვია	2005	1 278	8 260	4 824	5 926	7 914
ლატვია	2006	1 532	10 885	6 772	6 901	10 470
ლატვია	2007	1 802	13 361	9 421	8 720	13 034
ლატვია	2008	2 208	13 895	8 546	9 631	12 776
ლატვია	2009	2 625	11 160	4 122	7 988	8 292
ლატვია	2010	2 528	11 155	3 437	9 545	9 807
ლატვია	2011	2 473	12 224	5 086	11 680	12 686
ლატვია	2012	2 510	13 168	5 774	13 524	14 505
ლატვია	2013	2 634	13 805	5 545	13 767	14 577
ლატვია	2014	2 701	14 178	5 355	14 346	14 687
ლატვია	2015	2 894	14 393	5 406	14 695	14 817
ლატვია	2016	2 997	14 751	5 189	15 017	14 728
ლატვია	2017	3 151	15 842	6 004	16 516	16 491

ქვეყანა	წელი	საგ. შემოს	დასაქ. რაოდ	წარმოება	მთლიანი შიდა დანაზოგი	მთლიანი რეზერვები	ინფლაცია %
ლატვია	2002	3 336	0.95	2 304	1 830	1 375	2.00
ლატვია	2003	3 347	0.96	2 244	1 847	1 332	2.90
ლატვია	2004	3 941	0.96	2 518	2 041	1 614	6.20
ლატვია	2005	4 641	0.97	2 791	2 836	1 919	6.90
ლატვია	2006	6 137	1.02	3 604	3 203	3 547	6.60
ლატვია	2007	7 592	1.06	4 922	5 107	4 137	10.10
ლატვია	2008	8 145	1.06	5 320	5 400	3 633	15.30
ლატვია	2009	6 571	0.90	3 947	3 818	4 928	3.30
ლატვია	2010	6 549	0.84	3 699	3 174	5 776	-1.20
ლატვია	2011	7 306	0.86	4 246	4 080	4 587	4.20
ლატვია	2012	8 109	0.87	4 633	4 793	5 817	2.30
ლატვია	2013	8 348	0.89	4 660	4 734	5 943	0.00
ლატვია	2014	8 649	0.88	4 662	5 014	2 489	0.70
ლატვია	2015	8 965	0.89	4 755	5 283	3 137	0.20
ლატვია	2016	9 275	0.89	4 710	5 478	3 185	0.10
ლატვია	2017	10 064	0.89	5 332	6 028	4 012	2.90

ლიტვა (მონაცემები წარმოდგენილია მილიონ ევროში გარდა %-ით მითითებული ცვლადებისა)

ქვეყანა	წელი	სვმპკ5წ %	სახ. მომსახ	თავდაცვა	საზ. წეს. უშიშ	მპ. საქმიანობა
ლიტვა	2002	11.36	676	226	289	643
ლიტვა	2003	10.86	722	233	310	642
ლიტვა	2004	12.21	912	256	339	771
ლიტვა	2005	10.97	1 069	300	370	803
ლიტვა	2006	12.00	1 023	386	437	996
ლიტვა	2007	13.94	1 175	536	492	1 211
ლიტვა	2008	14.48	1 296	457	615	1 513
ლიტვა	2009	9.08	1 197	367	515	1 061
ლიტვა	2010	6.86	1 286	327	539	1 257
ლიტვა	2011	6.24	1 483	324	596	2 399
ლიტვა	2012	3.45	1 492	336	603	1 089
ლიტვა	2013	1.90	1 848	340	578	1 197
ლიტვა	2014	6.34	1 709	366	613	1 161
ლიტვა	2015	6.00	1 618	491	614	1 329
ლიტვა	2016	4.44	1 570	603	568	1 179
ლიტვა	2017	4.84	1 473	708	623	1 168

ქვეყანა	წელი	გარემოს დაცვა	საბ- კომ.მეურ	ჯან. დაცვა	დას. კულტ. რელ	განათლება
ლიტვა	2002	16	62	769	138	918
ლიტვა	2003	18	58	835	138	949
ლიტვა	2004	77	52	752	142	1 053
ლიტვა	2005	123	66	1 038	188	1 136
ლიტვა	2006	182	76	1 278	240	1 292
ლიტვა	2007	256	86	1 524	300	1 543
ლიტვა	2008	275	123	1 833	367	2 007
ლიტვა	2009	319	132	1 800	329	1 950
ლიტვა	2010	376	90	1 948	268	1 800
ლიტვა	2011	232	87	2 078	298	1 900
ლიტვა	2012	270	84	1 963	273	1 941
ლიტვა	2013	164	88	1 971	287	1 964
ლიტვა	2014	206	123	2 014	328	1 963
ლიტვა	2015	201	119	2 161	352	2 025
ლიტვა	2016	186	143	2 257	397	1 997
ლიტვა	2017	175	175	2 385	449	2 067

ქვეყანა	წელი	სოც. დაცვა	შინ. მეურ. მოხმარება	კაპიტალის ფორმირება	ექსპორტი	იმპორტი
ლიტვა	2002	1 596	9 741	3 131	7 183	8 044
ლიტვა	2003	1 691	10 696	3 634	7 696	8 660
ლიტვა	2004	1 855	11 836	4 137	8 635	9 918
ლიტვა	2005	2 064	13 541	5 052	11 308	12 827
ლიტვა	2006	2 353	15 458	6 435	13 393	15 864
ლიტვა	2007	3 117	18 394	9 325	14 624	18 436
ლიტვა	2008	3 970	21 183	9 118	18 682	22 466
ლიტვა	2009	4 420	18 280	3 332	13 990	14 442
ლიტვა	2010	3 965	17 882	5 045	18 314	18 840
ლიტვა	2011	3 887	19 471	6 792	23 455	24 253
ლიტვა	2012	3 988	20 690	6 461	27 220	26 933
ლიტვა	2013	3 971	21 792	6 804	29 388	28 951
ლიტვა	2014	4 184	22 686	6 959	29 658	28 899
ლიტვა	2015	4 155	23 372	7 715	28 384	28 563
ლიტვა	2016	4 344	24 783	6 882	28 789	28 292
ლიტვა	2017	4 737	26 468	7 534	34 134	32 956

ქვეყანა	წელი	საგ. შემოს	დასაქ. რაოდ	წარმოება	მთლიანი შიდა დანაზოგი	მთლიანი რეზერვები	ინფლაცია %
ლიტვა	2002	5 051	1.39	3 983	2 269	2 501	0.30
ლიტვა	2003	5 386	1.43	4 638	2 669	2 992	-1.10
ლიტვა	2004	5 953	1.41	5 390	2 853	2 870	1.20
ლიტვა	2005	7 085	1.42	6 218	3 533	3 103	2.70
ლიტვა	2006	8 196	1.42	7 223	3 964	4 539	3.80
ლიტვა	2007	10 002	1.45	8 592	5 513	5 538	5.80
ლიტვა	2008	11 446	1.43	9 544	5 335	4 463	11.10
ლიტვა	2009	9 638	1.32	6 749	2 880	4 729	4.20
ლიტვა	2010	9 921	1.25	7 327	4 519	5 011	1.20
ლიტვა	2011	10 488	1.25	8 745	5 994	5 898	4.10
ლიტვა	2012	10 991	1.27	9 279	6 748	6 594	3.20
ლიტვა	2013	11 496	1.29	9 529	7 241	6 076	1.20
ლიტვა	2014	12 441	1.32	10 055	7 718	6 730	0.20
ლიტვა	2015	12 967	1.33	9 965	7 536	1 545	-0.70
ლიტვა	2016	13 347	1.36	10 018	7 379	2 358	0.70
ლიტვა	2017	14 166	1.35	10 986	8 712	3 869	3.70

მალტა (მონაცემები წარმოდგენილია მილიონ ევროში გარდა %-ით მითითებული ცვლადებისა)

ქვეყანა	წელი	სვმშპ5წ %	სახ. მომსახ	თავდაცვა	საზ. წეს. უშიშ	კპ- საქმიანობა
მალტა	2002	7.37	334	33	73	251
მალტა	2003	6.29	312	39	76	427
მალტა	2004	4.99	373	44	76	239
მალტა	2005	3.20	362	44	76	284
მალტა	2006	3.49	389	37	76	291
მალტა	2007	4.00	399	36	80	304
მალტა	2008	5.05	449	38	86	408
მალტა	2009	4.78	482	54	90	269
მალტა	2010	5.15	449	50	92	293
მალტა	2011	4.91	493	56	95	301
მალტა	2012	4.51	533	51	102	362
მალტა	2013	4.55	536	49	107	387
მალტა	2014	6.78	580	63	111	434
მალტა	2015	7.98	615	78	113	477
მალტა	2016	8.69	623	61	117	454
მალტა	2017	9.57	640	55	125	514

ქვეყანა	წელი	გარემოს დაცვა	საბ-კომ. მეურ	ჯან. დაცვა	დას. კულტ. რელ	განათლება
მალტა	2002	42	43	257	29	277
მალტა	2003	64	44	266	29	282
მალტა	2004	66	41	275	33	269
მალტა	2005	74	39	309	32	278
მალტა	2006	82	40	326	29	294
მალტა	2007	93	37	316	32	301
მალტა	2008	94	43	323	38	317
მალტა	2009	96	21	315	45	329
მალტა	2010	128	22	347	52	371
მალტა	2011	88	24	370	58	391
მალტა	2012	101	32	395	66	416
მალტა	2013	104	26	435	68	441
მალტა	2014	126	28	484	88	470
მალტა	2015	187	35	538	112	509
მალტა	2016	99	27	554	99	540
მალტა	2017	105	26	609	121	559

ქვეყანა	წელი	სოც. დაცვა	შინ. მეურ. მოხმარება	კაპიტალის ფორმირება	ექსპორტი	იმპორტი
მალტა	2002	623	2 816	744	5 288	5 080
მალტა	2003	628	2 859	914	5 165	5 123
მალტა	2004	642	2 992	930	5 036	5 101
მალტა	2005	676	3 154	1 098	5 367	5 493
მალტა	2006	715	3 330	1 146	6 649	6 831
მალტა	2007	770	3 392	1 207	7 458	7 426
მალტა	2008	816	3 512	1 329	9 100	9 115
მალტა	2009	871	3 651	1 275	9 069	9 161
მალტა	2010	906	3 718	1 558	10 114	10 174
მალტა	2011	944	3 905	1 325	10 965	10 811
მალტა	2012	1 005	3 989	1 292	11 845	11 512
მალტა	2013	1 054	4 109	1 464	12 002	11 522
მალტა	2014	1 110	4 226	1 513	12 665	11 615
მალტა	2015	1 153	4 514	2 400	14 851	13 921
მალტა	2016	1 200	4 648	2 470	15 716	14 292
მალტა	2017	1 278	4 858	2 188	17 049	14 657

ქვეყანა	წელი	საგ. შემოს	დასაქ. რაოდ	წარმოება	მთლიანი შიდა დანაზოგი	მთლიანი რეზერვები	ინფლაცია %
მალტა	2002	1 706	0.15	1 153	952	2 291	2.60
მალტა	2003	1 734	0.15	1 173	956	2 368	1.90
მალტა	2004	1 846	0.15	1 063	865	2 183	2.70
მალტა	2005	2 037	0.15	1 049	972	2 097	2.50
მალტა	2006	2 144	0.15	1 048	964	2 343	2.60
მალტა	2007	2 245	0.16	1 066	1 240	2 728	0.70
მალტა	2008	2 357	0.16	1 187	1 314	259	4.70
მალტა	2009	2 372	0.16	1 086	1 182	384	1.80
მალტა	2010	2 552	0.16	1 164	1 498	410	2.00
მალტა	2011	2 655	0.17	1 151	1 476	370	2.50
მალტა	2012	2 812	0.17	1 094	1 625	545	3.20
მალტა	2013	3 021	0.18	1 143	1 941	449	1.00
მალტა	2014	3 346	0.19	1 159	2 560	477	0.80
მალტა	2015	3 720	0.20	1 189	3 327	520	1.20
მალტა	2016	3 869	0.21	1 224	3 895	614	0.90
მალტა	2017	4 429	0.22	1 354	4 572	724	1.30

პოლონეთი (მონაცემები წარმოდგენილია მილიონ ევროში გარდა %-ით მითითებული ცვლადებისა)

ქვეყანა	წელი	სემპსონი %	სახ. მომსახ	თავდაცვა	საზ. წეს. უშიშ	კვ. საქმიანობა
პოლონეთი	2002	8.61	12 685	3 459	4 167	7 229
პოლონეთი	2003	4.87	11 855	3 161	4 232	6 712
პოლონეთი	2004	5.72	12 855	3 280	4 188	7 249
პოლონეთი	2005	6.21	14 435	3 847	5 309	10 250
პოლონეთი	2006	5.72	15 557	4 512	6 094	12 940
პოლონეთი	2007	8.80	17 029	6 087	7 109	15 522
პოლონეთი	2008	13.83	19 455	7 075	8 608	20 360
პოლონეთი	2009	9.71	17 597	4 859	7 567	18 911
პოლონეთი	2010	8.64	20 379	5 926	8 730	23 029
პოლონეთი	2011	7.35	21 178	6 006	8 693	22 888
პოლონეთი	2012	4.97	22 286	5 723	8 770	20 400
პოლონეთი	2013	1.91	22 532	6 542	8 814	18 028
პოლონეთი	2014	5.43	20 724	6 048	9 188	21 701
პოლონეთი	2015	3.54	21 051	6 676	9 532	21 157
პოლონეთი	2016	2.34	19 918	6 734	9 302	18 598
პოლონეთი	2017	3.77	20 771	7 918	9 967	21 782

ქვეყანა	წელი	გარემოს დაცვა	საბ-კომ. მეურ	ჯან. დაცვა	დას. კულტ. რელ	განათლება
პოლონეთი	2002	1 319	2 997	9 315	2 341	12 932
პოლონეთი	2003	1 183	2 569	8 334	1 906	11 736
პოლონეთი	2004	1 153	2 490	8 699	2 049	11 645
პოლონეთი	2005	1 598	3 264	10 842	2 726	14 959
პოლონეთი	2006	1 811	3 236	12 692	3 330	16 304
პოლონეთი	2007	1 897	3 396	14 075	3 682	17 870
პოლონეთი	2008	2 402	3 918	18 163	4 820	20 632
პოლონეთი	2009	2 231	3 379	15 863	4 179	17 156
პოლონეთი	2010	2 670	2 829	17 999	5 065	20 061
პოლონეთი	2011	2 620	3 188	17 755	4 938	20 616
პოლონეთი	2012	2 288	3 130	17 947	4 699	20 897
პოლონეთი	2013	2 462	2 918	18 298	4 482	20 803
პოლონეთი	2014	2 542	2 945	19 066	4 999	21 606
პოლონეთი	2015	2 587	3 041	20 095	4 844	22 704
პოლონეთი	2016	1 783	2 558	19 756	4 526	21 194
პოლონეთი	2017	1 814	2 613	21 867	5 625	22 893

ქვეყანა	წელი	სოც. დაცვა	შინ. მეურ. მოხმარება	კაპიტალის ფორმირება	ექსპორტი	იმპორტი
პოლონეთი	2002	38 967	137 951	38 762	60 434	67 596
პოლონეთი	2003	36 357	123 436	36 209	64 203	69 307
პოლონეთი	2004	36 239	130 823	41 699	70 627	76 158
პოლონეთი	2005	42 071	152 878	49 007	85 210	87 808
პოლონეთი	2006	46 168	167 764	59 579	103 976	109 642
პოლონეთი	2007	48 953	186 412	79 120	121 044	132 133
პოლონეთი	2008	56 768	223 098	90 286	138 626	157 083
პოლონეთი	2009	51 081	192 343	65 234	117 906	120 623
პოლონეთი	2010	59 046	219 092	77 112	144 921	152 150
პოლონეთი	2011	58 968	230 185	85 325	161 843	169 282
პოლონეთი	2012	60 746	236 087	81 734	173 053	174 767
პოლონეთი	2013	63 258	237 108	74 925	182 840	175 151
პოლონეთი	2014	65 493	243 632	83 707	195 586	189 661
პოლონეთი	2015	67 610	248 147	88 031	212 967	199 659
პოლონეთი	2016	70 971	246 104	83 547	222 635	205 417
პოლონეთი	2017	76 811	269 026	92 612	253 924	234 381

ქვეყანა	წელი	საგ. შემოს	დასაქ. რაოდ	წარმოება	მთლიანი შიდა დანაზოგი	მთლიანი რეზერვები	ინფლაცია %
პოლონეთი	2002	85 227	13.77	56 160	31 601	30 871	1.90
პოლონეთი	2003	76 361	13.61	52 923	31 104	29 449	0.70
პოლონეთი	2004	79 451	13.76	59 712	36 168	29 366	3.60
პოლონეთი	2005	99 547	14.06	70 969	46 408	34 616	2.20
პოლონეთი	2006	112 877	14.50	79 712	53 913	38 114	1.30
პოლონეთი	2007	129 804	15.16	90 932	68 032	47 200	2.60
პოლონეთი	2008	149 018	15.73	106 588	71 829	43 077	4.20
პოლონეთი	2009	119 825	15.79	94 509	62 516	56 774	4.00
პოლონეთი	2010	139 169	15.37	105 563	69 883	70 986	2.60
პოლონეთი	2011	148 494	15.46	113 435	77 886	70 268	3.90
პოლონეთი	2012	152 432	15.47	115 814	80 019	84 188	3.70
პოლონეთი	2013	151 901	15.46	112 981	82 614	79 955	0.80
პოლონეთი	2014	159 166	15.73	121 007	89 632	77 441	0.10
პოლონეთი	2015	167 657	15.97	130 173	101 339	86 381	-0.70
პოლონეთი	2016	165 802	16.10	126 128	100 764	103 692	-0.20
პოლონეთი	2017	185 527	16.32	137 944	112 156	98 494	1.60

პორტუგალია (მონაცემები წარმოდგენილია მილიონ ევროში გარდა
%-ით მითითებული ცვლადებისა)

ქვეყანა	წელი	სვშპ5წ %	სახ. მომსახ	თავდაცვა	საზ. წეს. უშიშ	მპ. საქმიანობა
პორტუგალია	2002	6.66	8 485	1 911	2 541	7 236
პორტუგალია	2003	5.73	9 273	1 920	2 852	7 376
პორტუგალია	2004	4.97	9 759	2 038	2 878	7 947
პორტუგალია	2005	4.32	10 503	2 122	3 021	8 102
პორტუგალია	2006	4.13	10 876	2 140	3 070	7 201
პორტუგალია	2007	4.24	12 266	2 055	3 074	7 212
პორტუგალია	2008	4.13	11 361	2 244	3 260	8 194
პორტუგალია	2009	2.90	12 894	2 603	3 466	8 325
პორტუგალია	2010	2.58	13 405	3 507	3 671	11 304
პორტუგალია	2011	1.21	15 452	2 231	3 475	7 735
პორტუგალია	2012	-0.78	15 398	1 874	3 134	6 084
პორტუგალია	2013	-0.95	15 882	1 870	3 508	6 194
პორტუგალია	2014	-0.24	15 640	1 783	3 332	12 123
პორტუგალია	2015	0.03	15 736	1 835	3 327	8 874
პორტუგალია	2016	1.19	15 454	1 580	3 299	5 932
პორტუგალია	2017	2.94	14 747	1 682	3 271	10 144

ქვეყანა	წელი	გარემოს დაცვა	საბ - კომ. მეურ	ჯან. დაცვა	დას. კულტ. რელ	განათლება
პორტუგალია	2002	915	1 467	9 284	1 868	9 730
პორტუგალია	2003	872	1 260	10 229	1 775	9 844
პორტუგალია	2004	851	1 225	11 089	1 770	10 443
პორტუგალია	2005	958	1 194	11 657	1 855	10 940
პორტუგალია	2006	1 075	1 354	11 696	1 818	11 043
პორტუგალია	2007	1 085	1 406	12 378	1 849	10 829
პორტუგალია	2008	1 144	1 571	12 923	1 978	11 411
პორტუგალია	2009	1 051	1 645	13 918	2 087	12 222
პორტუგალია	2010	1 263	1 162	13 288	2 044	12 753
პორტუგალია	2011	1 209	1 082	12 100	1 922	11 640
პორტუგალია	2012	1 018	1 060	11 026	1 598	9 788
პორტუგალია	2013	1 094	1 094	10 940	1 676	10 048
პორტუგალია	2014	987	1 128	10 750	1 469	9 868
პორტუგალია	2015	1 143	1 123	10 967	1 485	9 129
პორტუგალია	2016	1 061	966	11 272	1 625	8 902
პორტუგალია	2017	1 110	1 009	11 670	1 638	9 661

ქვეყანა	წელი	სოც. დაცვა	შინ. მეურ. მოხმარება	კაპიტალის ფორმირება	ექსპორტი	იმპორტი
პორტუგალია	2002	18 920	86 854	37 084	38 433	50 228
პორტუგალია	2003	20 843	89 753	34 538	39 100	49 236
პორტუგალია	2004	22 189	94 199	36 843	41 528	54 105
პორტუგალია	2005	23 701	99 404	37 533	42 415	56 857
პორტუგალია	2006	24 941	104 491	38 626	49 737	63 434
პორტუგალია	2007	25 908	110 602	40 483	54 405	67 814
პორტუგალია	2008	27 007	115 216	42 153	55 675	73 048
პორტუგალია	2009	29 905	110 258	36 478	47 513	59 655
პორტუგალია	2010	30 840	115 063	37 931	53 751	67 351
პორტუგალია	2011	31 266	112 611	32 764	60 410	67 952
პორტუგალია	2012	30 738	108 221	26 466	63 504	64 359
პორტუგალია	2013	32 727	107 717	24 914	67 284	65573
პორტუგალია	2014	32 518	110 546	26 486	69 360	69 033
პორტუგალია	2015	33 050	114 058	28 452	72 648	71 601
პორტუგალია	2016	33 474	118 037	29 319	74 619	72 543
პორტუგალია	2017	33 942	122 312	32 858	83 099	81 538

ქვეყანა	წელი	საგ. შემოს	დასაქ. რაოდ	წარმოება	მთლიანი შიდა დანაზოგი	მთლიანი რეზერვები	ინფლაცია %
პორტუგალია	2002	57 592	5.15	33 493	25 288	18 347	3.70
პორტუგალია	2003	59 780	5.10	33 051	24 402	11 112	3.20
პორტუგალია	2004	60 750	5.06	33 852	24 266	9 331	2.50
პორტუგალია	2005	64 227	5.04	33 900	23 090	8 430	2.10
პორტუგალია	2006	68 019	5.06	35 156	24 928	7 771	3.00
პორტუგალია	2007	72 780	5.06	37 115	27 074	8 267	2.40
პორტუგალია	2008	74 357	5.08	36 556	24 780	8 317	2.70
პორტუგალია	2009	70 913	4.94	34 828	24 336	11 267	-0.90
პორტუგალია	2010	73 137	4.87	35 820	24 331	15 900	1.40
პორტუგალია	2011	75 106	4.78	34 052	25 222	14 959	3.60
პორტუგალია	2012	72 190	4.58	32 163	25 611	17 516	2.80
პორტუგალია	2013	76 787	4.45	32 151	26 625	13 240	0.40
პორტუგალია	2014	77 196	4.51	32 765	26 813	15 188	-0.20
პორტუგალია	2015	78 751	4.58	35 123	29 499	17 660	0.50
პორტუგალია	2016	79 890	4.65	36 347	31 395	22 665	0.60
პორტუგალია	2017	83 110	4.80	37 862	34 418	22 693	1.60

რუმინეთი (მონაცემები წარმოდგენილია მილიონ ევროში გარდა %-ით მითითებული ცვლადებისა)

ქვეყანა	წელი	სვშპპ %	სახ. მომსახ	თავდაცვა	საზ. წეს. უშიშ	კპ. საქმიანობა
რუმინეთი	2002	9.66	2 605	1 081	968	2 102
რუმინეთი	2003	7.08	2 182	1 332	975	2 623
რუმინეთი	2004	12.52	2 383	1 342	1 127	3 469
რუმინეთი	2005	14.67	2 994	2 195	1 612	4 391
რუმინეთი	2006	16.98	3 367	2 255	2 348	6 994
რუმინეთი	2007	21.66	5 631	2 238	3 056	10 731
რუმინეთი	2008	23.64	6 779	2 076	3 142	11 404
რუმინეთი	2009	17.09	5 211	1 772	2 556	9 919
რუმინეთი	2010	10.88	5 703	1 830	3 011	8 889
რუმინეთი	2011	7.38	6 439	1 120	2 897	9 419
რუმინეთი	2012	1.31	6 565	956	2884	9 567
რუმინეთი	2013	-0.06	7 088	1 132	3 167	8 985
რუმინეთი	2014	3.78	7 043	1 250	3 164	9 304
რუმინეთი	2015	5.06	7 731	1 537	3 630	9 316
რუმინეთი	2016	5.28	7 500	2 797	3 468	8 069
რუმინეთი	2017	7.10	7 936	3 351	3 759	8 290

ქვეყანა	წელი	გარემოს დაცვა	საბ - კომ. მეურ	ჯან. დაცვა	დას. კულტ. რელ	განათლება
რუმინეთი	2002	115	940	2 003	307	1 942
რუმინეთი	2003	104	1 327	1 816	376	1 862
რუმინეთი	2004	78	1 525	1 954	364	2 195
რუმინეთი	2005	256	979	2 597	620	2 886
რუმინეთი	2006	357	1 423	3 202	990	4 021
რუმინეთი	2007	536	1 926	4 651	1 355	4 915
რუმინეთი	2008	702	1 833	5 350	1 542	6 271
რუმინეთი	2009	689	1 639	5 051	1 276	4 788
რუმინეთი	2010	963	1 624	5 205	1 314	4 175
რუმინეთი	2011	1 241	1 628	5 481	1 410	5 434
რუმინეთი	2012	1 103	1 498	5 122	1 576	3 973
რუმინეთი	2013	1 159	1 680	5 787	1 448	4 032
რუმინეთი	2014	1 197	2 041	6 017	1 642	4 499
რუმინეთი	2015	1 604	2 631	6 734	1 601	4 908
რუმინეთი	2016	1 068	2 236	6 875	1 564	5 627
რუმინეთი	2017	968	1 640	8 119	1 856	5 335

ქვეყანა	წელი	სოც. დაცვა	შინ. მეურ. მოხმარება	კაპიტალის ფორმირება	ექსპორტი	იმპორტი
რუმინეთი	2002	4 927	32 854	10 797	11 693	14 461
რუმინეთი	2003	4 946	34 377	11 855	12 375	16 338
რუმინეთი	2004	5 983	41 599	14 627	15 550	21 070
რუმინეთი	2005	8 011	55 292	18 167	19 438	27 590
რუმინეთი	2006	9 692	65 608	26 702	24 082	35 885
რუმინეთი	2007	12 796	84 488	39 996	31 539	49 514
რუმინეთი	2008	16 089	92 068	48 512	38 341	57 199
რუმინეთი	2009	16 392	77 463	34 054	32 585	40 631
რუმინეთი	2010	17 436	78 357	34 040	40 631	48 705
რუმინეთი	2011	17 090	81 878	37 087	48 854	56 517
რუმინეთი	2012	16 464	82 561	35 883	49 809	56 632
რუმინეთი	2013	16 565	87 172	36 791	57 338	58 457
რუმინეთი	2014	17 142	91 306	37 139	61 935	62 597
რუმინეთი	2015	18 351	97 321	40 280	65 751	66 747
რუმინეთი	2016	19 592	105 084	39 759	70 178	71 757
რუმინეთი	2017	21 889	116 774	43 844	77 870	81 858

ქვეყანა	წელი	საგ. შემოს	დასაქ. რაოდ	წარმოება	მთლიანი შიდა დანაზოგი	მთლიანი რეზერვები	ინფლაცია %
რუმინეთი	2002	16 047	9.57	16 229	8 029	7 552	22.50
რუმინეთი	2003	16 816	9.57	16 380	7 892	8 195	15.30
რუმინეთი	2004	19 761	9.41	19 229	9 107	12 854	11.90
რუმინეთი	2005	25 900	9.27	25 562	10 014	17 569	9.10
რუმინეთი	2006	32 571	9.33	32 060	14 899	23 751	6.60
რუმინეთი	2007	44 351	9.36	43 755	22 021	28 707	4.90
რუმინეთი	2008	47 340	9.37	53 907	29 654	27 549	7.90
რუმინეთი	2009	37 946	9.18	45 609	26 008	31 687	5.60
რუმინეთი	2010	41 470	9.16	47 439	25 966	36 489	6.10
რუმინეთი	2011	44 983	9.08	50 812	29 425	34 550	5.80
რუმინეთი	2012	44 822	8.65	43 278	29 060	36 110	3.40
რუმინეთი	2013	47 825	8.57	46 255	35 672	36 754	3.20
რუმინეთი	2014	51 270	8.63	47 557	36 477	33 293	1.40
რუმინეთი	2015	56 787	8.53	48 004	39 284	35 226	-0.40
რუმინეთი	2016	54 229	8.43	51 227	38 179	36 237	-1.10
რუმინეთი	2017	58 001	8.65	55 059	39 856	38 634	1.10

საბერძნეთი (მონაცემები წარმოდგენილია მილიონ ევროში გარდა %-ით მითითებული ცვლადებისა)

ქვეყანა	წელი	სვმშპ5წ %	სახ. მომსახ	თავდაცვა	საზ. წეს. უშიშ	კპ. საქმიანობა
საბერძნეთი	2002	5.32	18 037	4 722	2 460	8 703
საბერძნეთი	2003	6.78	18 019	6 522	2 668	9 833
საბერძნეთი	2004	6.75	22 289	5 705	3 068	12 290
საბერძნეთი	2005	6.89	19 888	5 348	3 076	8 948
საბერძნეთი	2006	7.47	24 066	5 617	3 113	8 159
საბერძნეთი	2007	7.35	27 076	6 436	3 478	9 847
საბერძნეთი	2008	6.26	27 657	7 241	3 839	13 802
საბერძნეთი	2009	4.23	28 715	7 868	4 237	12 824
საბერძნეთი	2010	2.69	27 697	6 069	4 036	10 066
საბერძნეთი	2011	-0.86	26 626	4 955	3 587	8 941
საბერძნეთი	2012	-3.75	20 996	4 610	3 539	13 703
საბერძნეთი	2013	-5.65	17 849	3 879	3 372	29 708
საბერძნეთი	2014	-5.50	17 891	4 757	3 763	6 855
საბერძნეთი	2015	-4.69	17 747	4 443	3 694	13 038
საბერძნეთი	2016	-3.10	15 631	3 706	3 792	7 190
საბერძნეთი	2017	-1.15	15 037	4 488	3 801	6 511

ქვეყანა	წელი	გარემოს დაცვა	საბ - კომ. მეურ	ჯან. დაცვა	დას. კულტ. რელ	განათლება
საბერძნეთი	2002	798	612	9 755	929	6 395
საბერძნეთი	2003	790	670	10 696	971	7 612
საბერძნეთი	2004	971	726	10 913	1 144	7 954
საბერძნეთი	2005	1 177	668	12 313	1 273	8 389
საბერძნეთი	2006	1 681	516	12 846	1 400	7 947
საბერძნეთი	2007	1 847	508	13 989	1 432	8 357
საბერძნეთი	2008	2 199	622	15 629	1 682	9 130
საბერძნეთი	2009	2 087	884	16 184	1 561	9 810
საბერძნეთი	2010	1 748	446	15 507	1 258	9 280
საბერძნეთი	2011	1 749	384	13 429	1 274	9 182
საბერძნეთი	2012	2 092	431	11 177	1 210	8 632
საბერძნეთი	2013	3 058	528	9 457	1 118	8 219
საბერძნეთი	2014	2 621	490	8 400	1 155	7 674
საბერძნეთი	2015	2 606	419	8364	1 154	7 419
საბერძნეთი	2016	2 558	372	8 776	1 185	7 042
საბერძნეთი	2017	2 411	331	9 455	1 266	6 983

ქვეყანა	წელი	სოც. დაცვა	შინ. მეურ. მოხმარება	კაპიტალის ფორმირება	ექსპორტი	იმპორტი
საბერძნეთი	2002	22 449	105 106	40 456	32 877	49 424
საბერძნეთი	2003	25 574	112 780	48 975	33 177	53 037
საბერძნეთი	2004	27 177	120 707	49 024	40 115	56 546
საბერძნეთი	2005	29 698	128 557	44 031	42 463	58 953
საბერძნეთი	2006	32 947	136 001	56 975	46 130	69 010
საბერძნეთი	2007	36 558	147 079	63 133	52 404	81 453
საბერძნეთი	2008	41 240	159 108	59 315	56 533	87 040
საბერძნეთი	2009	44 284	157 389	43 559	45 089	68 319
საბერძნეთი	2010	42 509	152 038	38 534	49 958	69 452
საბერძნეთი	2011	41 846	139 855	31 271	52 866	66 889
საბერძნეთი	2012	40 169	128 866	24 480	54 845	63 353
საბერძნეთი	2013	35 353	122 910	20 958	54 835	59 915
საბერძნეთი	2014	36 059	120 500	21 280	57 837	62 130
საბერძნეთი	2015	35 898	118 140	18 111	55 931	55 840
საბერძნეთი	2016	36 043	117 181	20 251	53 059	54 317
საბერძნეთი	2017	34 994	118 847	22 544	59 455	61 292

ქვეყანა	წელი	საგ. შემოს	დასაქ. რაოდ	წარმოება	მთლიანი შიდა დანაზოგი	მთლიანი რეზერვები	ინფლაცია %
საბერძნეთი	2002	65 013	4.43	31 775	23 908	9 776	3.90
საბერძნეთი	2003	69 346	4.50	36 707	29 115	5 031	3.40
საბერძნეთი	2004	75 136	4.60	39 410	32 593	2 162	3.00
საბერძნეთი	2005	78 449	4.65	35 474	27 541	1 860	3.50
საბერძნეთი	2006	85 338	4.73	43 545	34 095	2 241	3.30
საბერძნეთი	2007	93 921	4.80	41 881	34 083	2 619	3.00
საბერძნეთი	2008	98 416	4.86	37 895	28 808	2 417	4.20
საბერძნეთი	2009	92 488	4.83	36 375	20 329	3 917	1.30
საბერძნეთი	2010	93 307	4.71	31 255	19 040	4 824	4.70
საბერძნეთი	2011	90 693	4.38	28 326	17 247	4 849	3.10
საბერძნეთი	2012	89 608	4.11	27 392	15 972	5 609	1.00
საბერძნეთი	2013	88 776	4.00	26 491	15 877	4 338	-0.90
საბერძნეთი	2014	83 310	4.03	25 276	16 986	4 808	-1.40
საბერძნეთი	2015	84 834	4.06	25 149	18 202	5 486	-1.10
საბერძნეთი	2016	87 171	4.08	26 221	18 993	6 214	0.00
საბერძნეთი	2017	86 628	4.15	27 102	20 707	6 786	1.10

სლოვაკეთი (მონაცემები წარმოდგენილია მილიონ ევროში გარდა %-ით მითითებული ცვლადებისა)

ქვეყანა	წელი	სემპსონი %	სახ. მომსახ	თავდაცვა	საზ. წეს. უშიშ	კვ. საქმიანობა
სლოვაკეთი	2002	6.58	2 061	339	813	1 755
სლოვაკეთი	2003	8.38	1 802	268	648	1 505
სლოვაკეთი	2004	12.28	1 875	289	705	1 646
სლოვაკეთი	2005	12.02	2 047	305	756	1 891
სლოვაკეთი	2006	13.80	2 348	393	949	2 246
სლოვაკეთი	2007	16.47	2 516	432	1 050	2 433
სლოვაკეთი	2008	17.08	2 907	506	1 245	3 181
სლოვაკეთი	2009	13.40	3 784	593	1 432	3 676
სლოვაკეთი	2010	11.83	3 296	612	1 461	3 314
სლოვაკეთი	2011	9.59	3 475	643	1 551	3 315
სლოვაკეთი	2012	5.47	3 560	642	1 537	3 322
სლოვაკეთი	2013	2.40	3 990	670	1 618	3 472
სლოვაკეთი	2014	3.52	4 209	758	1 706	3 636
სლოვაკეთი	2015	3.21	5 059	711	1 866	5 038
სლოვაკეთი	2016	2.84	4 515	667	1 875	3 510
სლოვაკეთი	2017	3.14	4 748	820	1 797	3 455

ქვეყანა	წელი	გარემოს დაცვა	საბ - კომ. მეურ	ჯან. დაცვა	დას. კულტ. რელ	განათლება
სლოვაკეთი	2002	250	190	1 508	254	879
სლოვაკეთი	2003	269	180	1 616	299	1 276
სლოვაკეთი	2004	290	182	1 707	318	1 267
სლოვაკეთი	2005	332	267	2 446	360	1 484
სლოვაკეთი	2006	374	288	2 951	424	1 761
სლოვაკეთი	2007	417	320	3 412	471	1 980
სლოვაკეთი	2008	521	389	4 423	565	2 327
სლოვაკეთი	2009	619	486	4 616	665	2 695
სლოვაკეთი	2010	605	510	4 872	678	2 816
სლოვაკეთი	2011	548	473	4 815	679	2 917
სლოვაკეთი	2012	604	407	4 930	662	2 947
სლოვაკეთი	2013	595	372	5 079	667	2 934
სლოვაკეთი	2014	641	392	5 346	705	3 128
სლოვაკეთი	2015	783	579	5 635	810	3 319
სლოვაკეთი	2016	557	398	5 975	793	3 119
სლოვაკეთი	2017	610	392	6 033	718	3 218

ქვეყანა	წელი	სოც. დაცვა	შინ. მეურ. მოხმარება	კაპიტალის ფორმირება	ექსპორტი	იმპორტი
სლოვაკეთი	2002	3 826	14 756	8 082	15 121	17 023
სლოვაკეთი	2003	4 134	16 649	7 752	18 698	19 268
სლოვაკეთი	2004	4 844	19 368	9 502	23 845	24 795
სლოვაკეთი	2005	5 764	21 844	11 691	28 349	30 154
სლოვაკეთი	2006	5 915	25 157	13 133	36 892	38 703
სლოვაკეთი	2007	7 408	30 639	16 019	46 836	47 465
სლოვაკეთი	2008	8 315	36 666	18 915	52 832	54 700
სლოვაკეთი	2009	9 658	37 851	13 524	43 286	44 235
სლოვაკეთი	2010	10 317	38 396	16 228	51 585	52 567
სლოვაკეთი	2011	10 413	39 667	17 633	60 066	60 712
სლოვაკეთი	2012	10 929	40 868	15 221	66 473	63 807
სლოვაკეთი	2013	11 341	41 084	15 563	69 586	66 446
სლოვაკეთი	2014	11 462	41 605	16 729	69 889	67 281
სლოვაკეთი	2015	11 883	42 496	19 420	73 052	71 865
სლოვაკეთი	2016	12 261	43 579	18 666	75 949	73 501
სლოვაკეთი	2017	12 314	45 730	19 133	82 212	79 581

ქვეყანა	წელი	საგ. შემოს	დასაქ. რაოდ	წარმოება	მთლიანი შიდა დანაზოგი	მთლიანი რეზერვები	ინფლაცია %
სლოვაკეთი	2002	9 747	2.04	8 121	6 180	9 531	3.50
სლოვაკეთი	2003	11 185	2.06	9 493	7 181	10 536	8.40
სლოვაკეთი	2004	12 322	2.06	11 255	8 552	11 908	7.50
სლოვაკეთი	2005	14 517	2.09	12 612	9 886	12 590	2.80
სლოვაკეთი	2006	16 013	2.13	15 851	11 321	10 508	4.30
სლოვაკეთი	2007	19 342	2.18	19 192	15 390	13 626	1.90
სლოვაკეთი	2008	22 777	2.25	22 727	17 047	13 048	3.90
სლოვაკეთი	2009	23 228	2.20	19 700	12 575	1 288	0.90
სლოვაკეთი	2010	23 422	2.17	21 618	15 246	1 637	0.70
სლოვაკეთი	2011	25 807	2.21	22 722	16 988	1 739	4.10
სლოვაკეთი	2012	26 381	2.21	23 490	17 886	1 947	3.70
სლოვაკეთი	2013	28 719	2.19	22 328	18 703	1 621	1.50
სლოვაკეთი	2014	29 927	2.22	23 833	19 336	2 020	-0.10
სლოვაკეთი	2015	33 657	2.27	24 872	20 606	2 632	-0.30
სლოვაკეთი	2016	31 864	2.32	25 249	21 114	2 612	-0.50
სლოვაკეთი	2017	33 439	2.37	26 661	21 763	3 149	1.40

სლოვენია (მონაცემები წარმოდგენილია მილიონ ევროში გარდა %-ით მითითებული ცვლადებისა)

ქვეყანა	წელი	სემპსონი %	სახ. მომსახ	თავდაცვა	საზ. წეს. უშიშ	კვ. საქმიანობა
სლოვენია	2002	6.49	1 481	303	465	1 165
სლოვენია	2003	5.89	1 511	326	494	1 294
სლოვენია	2004	5.52	1 610	355	509	1 255
სლოვენია	2005	5.93	1 708	377	510	1 179
სლოვენია	2006	6.31	1 747	441	557	1 326
სლოვენია	2007	7.04	1 917	485	592	1 449
სლოვენია	2008	7.63	1 957	534	646	1 801
სლოვენია	2009	5.60	2 052	557	664	1 769
სლოვენია	2010	4.57	2 020	536	679	1 857
სლოვენია	2011	3.33	2 124	428	675	2 139
სლოვენია	2012	0.61	2 097	374	627	1 639
სლოვენია	2013	-0.89	2 294	347	655	5 507
სლოვენია	2014	0.80	2 723	317	607	2 398
სლოვენია	2015	1.42	2 599	327	604	2 292
სლოვენია	2016	1.84	2 663	362	703	1 871
სლოვენია	2017	3.59	2 526	390	692	1 847

ქვეყანა	წელი	გარემოს დაცვა	საბ - კომ. მეურ	ჯან. დაცვა	დას. კულტ. რელ	განათლება
სლოვენია	2002	203	141	1 611	324	1 599
სლოვენია	2003	227	141	1 673	333	1 662
სლოვენია	2004	245	151	1 754	352	1 771
სლოვენია	2005	236	158	1 826	375	1 933
სლოვენია	2006	257	193	1 963	406	2 000
სლოვენია	2007	264	207	2 056	430	2 078
სლოვენია	2008	294	301	2 305	621	2 298
სლოვენია	2009	322	288	2 470	632	2 374
სლოვენია	2010	242	252	2 530	804	2 360
სლოვენია	2011	294	236	2 604	694	2 374
სლოვენია	2012	275	273	2 559	673	2 323
სლოვენია	2013	273	269	2 480	646	2 352
სლოვენია	2014	370	331	2 448	617	2 252
სლოვენია	2015	394	232	2 598	633	2 154
სლოვენია	2016	228	161	2 718	581	2 239
სლოვენია	2017	194	200	2 830	599	2 337

ქვეყანა	წელი	სოც. დაცვა	შინ. მეურ. მოხმარება	კაპიტალის ფორმირება	ექსპორტი	იმპორტი
სლოვენია	2002	4 189	13 550	6 350	13 066	12 818
სლოვენია	2003	4 390	14 250	6 950	13 387	13 471
სლოვენია	2004	4 569	14 777	7 934	15 246	15 647
სლოვენია	2005	4 829	15 425	8 297	17 418	17 605
სლოვენია	2006	5 067	15 976	9 525	20 419	20 434
სლოვენია	2007	5 354	17 674	11 557	23 762	24 218
სლოვენია	2008	5 895	19 142	12 408	25 089	25 820
სლოვენია	2009	6 312	19 482	8 456	20 703	20 027
სლოვენია	2010	6 577	19 980	8 063	23 306	22 786
სლოვენია	2011	6 882	20 338	8 014	25 965	25 288
სლოვენია	2012	6 663	20 203	6 749	26 381	24 859
სლოვენია	2013	6 746	19 785	7 061	27 004	24 990
სლოვენია	2014	6 690	20 137	7 362	28 517	25 734
სლოვენია	2015	6 712	20 482	7 514	29 900	26 566
სლოვენია	2016	6 767	21 187	7 550	31 385	27 686
სლოვენია	2017	6 951	21 963	8 676	35 637	31 455

ქვეყანა	წელი	საგ. შემოს	დასაქ. რაოდ	წარმოება	მთლიანი შიდა დანაზოგი	მთლიანი რეზერვები	ინფლაცია %
სლოვენია	2002	10 879	0.93	7 547	6 598	7 321	7.50
სლოვენია	2003	11 362	0.93	7 990	6 866	7 456	5.60
სლოვენია	2004	12 026	0.93	8 430	7 534	7 107	3.70
სლოვენია	2005	12 741	0.93	8 755	8 111	6 637	2.40
სლოვენია	2006	13 575	0.94	9 570	9 509	5 614	2.50
სლოვენია	2007	14 802	0.98	10 830	11 101	765	3.80
სლოვენია	2008	16 113	1.00	11 347	11 677	663	5.50
სლოვენია	2009	15 326	0.98	9 931	9 132	770	0.80
სლოვენია	2010	15 815	0.96	9 666	8 583	813	2.10
სლოვენია	2011	15987	0.95	9 927	8 691	710	2.10
სლოვენია	2012	16 044	0.94	9 912	8 270	736	2.80
სლოვენია	2013	16 249	0.93	10 001	9 076	694	1.90
სლოვენია	2014	16 682	0.93	10 665	10 145	784	0.40
სლოვენია	2015	17 441	0.94	10 942	10 848	779	-0.80
სლოვენია	2016	17 510	0.96	11 333	11 249	673	-0.20
სლოვენია	2017	18 570	0.99	12 262	12 858	774	1.60

უნგრეთი (მონაცემები წარმოდგენილია მილიონ ევროში გარდა %-ით მითითებული ცვლადებისა)

ქვეყანა	წელი	სვმშპ5წ %	სახ. მომსახ	თავდაცვა	საზ. წეს. უშიშ	კპ. საქმიანობა
უნგრეთი	2002	11.64	6 984	1 010	1 628	5 386
უნგრეთი	2003	11.81	6 777	973	1 602	4 245
უნგრეთი	2004	12.81	8 132	1 099	1 657	4 522
უნგრეთი	2005	12.25	8 536	1 172	1 809	4 846
უნგრეთი	2006	9.02	8 656	1 244	1 941	5 715
უნგრეთი	2007	7.36	9 653	1 292	2 001	6 564
უნგრეთი	2008	7.53	10 109	1 103	2 137	6 107
უნგრეთი	2009	2.74	9 378	866	1 817	5 360
უნგრეთი	2010	2.02	9 266	1 171	1 814	5 891
უნგრეთი	2011	2.33	9 072	1 073	1 923	7 347
უნგრეთი	2012	-0.28	9 527	726	1 914	6 279
უნგრეთი	2013	-0.97	10 324	687	2 056	7 149
უნგრეთი	2014	2.31	10 336	622	1 986	8 280
უნგრეთი	2015	2.36	9 838	677	2 245	9 995
უნგრეთი	2016	2.40	9 293	905	2 632	7 793
უნგრეთი	2017	4.54	9 870	1 212	2 931	8 764

ქვეყანა	წელი	გარემოს დაცვა	საბ - კომ. მეურ	ჯან. დაცვა	დას. კულტ. რელ	განათლება
უნგრეთი	2002	612	613	4 034	1 287	4 071
უნგრეთი	2003	483	553	4 382	1 300	4 829
უნგრეთი	2004	516	679	4 638	1 461	4 935
უნგრეთი	2005	540	786	5 181	1 466	5 453
უნგრეთი	2006	644	984	5 208	1 527	5 450
უნგრეთი	2007	619	1 001	5 049	1 529	5 641
უნგრეთი	2008	694	1 019	5 298	1 585	5 733
უნგრეთი	2009	533	1 167	4 942	1 331	5 072
უნგრეთი	2010	577	655	4 962	1 741	5 459
უნგრეთი	2011	722	784	5 184	1 777	5 149
უნგრეთი	2012	689	852	5 100	1 923	4 669
უნგრეთი	2013	927	772	5 109	1 824	4 679
უნგრეთი	2014	1 228	949	5 088	2 115	5 358
უნგრეთი	2015	1 341	1 170	5 802	2 352	5 705
უნგრეთი	2016	575	777	5 478	3 775	5 576
უნგრეთი	2017	557	945	5 963	4 335	6 273

ქვეყანა	წელი	სოც. დაცვა	შინ. მეურ. მოხმარება	კაპიტალის ფორმირება	ექსპორტი	იმპორტი
უნგრეთი	2002	10 907	38 137	18 538	41 665	43 108
უნგრეთი	2003	11 825	41 345	18 671	42 448	45 412
უნგრეთი	2004	13 173	44 763	22 651	49 914	53 194
უნგრეთი	2005	15 092	48 348	23 103	56 888	58 939
უნგრეთი	2006	15 838	47 648	23 568	67 910	68 909
უნგრეთი	2007	17599	54 009	24 706	79 635	78 932
უნგრეთი	2008	18 820	56 391	26 688	85 729	85 328
უნგრეთი	2009	17 080	49 099	19 133	70 141	66 333
უნგრეთი	2010	17 199	50 404	20 417	80 869	75 625
უნგრეთი	2011	17146	51 892	20 726	87 888	81 705
უნგრეთი	2012	16 612	51 956	19 358	85 976	79 324
უნგრეთი	2013	16 767	51 594	21 424	87 278	80 178
უნგრეთი	2014	16239	51 423	24 580	92 538	85 803
უნგრეთი	2015	16 420	52 995	25 029	98 665	89 683
უნგრეთი	2016	16 490	54 691	22 785	102 202	90 803
უნგრეთი	2017	17 384	59 125	28 161	109 474	100 090

ქვეყანა	წელი	საგ. შემოს	დასაქ. რაოდ	წარმოება	მთლიანი შიდა დანაზოგი	მთლიანი რეზერვები	ინფლაცია %
უნგრეთი	2002	30 188	4.23	19 189	17 096	10 762	5.20
უნგრეთი	2003	31 597	4.23	19 731	15 708	11 095	4.70
უნგრეთი	2004	35 332	4.19	22 257	19 370	12 750	6.80
უნგრეთი	2005	37 813	4.17	24 510	21 052	15 130	3.50
უნგრეთი	2006	38 694	4.19	24 844	22 569	16 976	4.00
უნგრეთი	2007	45 816	4.20	27 205	25 409	17 273	7.90
უნგრეთი	2008	48 625	4.12	27 791	27 089	23 466	6.00
უნგრეთი	2009	43 266	4.01	23 639	22 941	31 543	4.00
უნგრეთი	2010	44 310	3.97	25 030	25 661	34 165	4.70
უნგრეთი	2011	44 690	3.97	25 736	26 908	35 117	3.90
უნგრეთი	2012	45 904	3.98	25 138	26 010	34 533	5.70
უნგრეთი	2013	47 631	4.02	25 641	28 524	35 008	1.70
უნგრეთი	2014	49 450	4.21	27 243	31 315	32 394	0.00
უნგრეთი	2015	53 435	4.32	29 505	34 011	30 150	0.10
უნგრეთი	2016	51 419	4.45	29 324	34 184	23 422	0.40
უნგრეთი	2017	55 485	4.54	31 790	37 545	24 350	2.40

ჩეხეთი (მონაცემები წარმოდგენილია მილიონ ევროში გარდა %-ით მითითებული ცვლადებისა)

ქვეყანა	წელი	სვმშპ5წ %	სახ. მომსახ	თავდაცვა	საზ. წეს. უშიშ	კპ. საქმიანობა
ჩეხეთი	2002	9.91	3 690	1 543	1 753	7 210
ჩეხეთი	2003	8.34	4 002	1 724	1 855	10 007
ჩეხეთი	2004	9.68	4 372	1 217	1 932	6 639
ჩეხეთი	2005	10.52	5 686	1 651	2 255	6 942
ჩეხეთი	2006	10.58	5 336	1 422	2 537	8 049
ჩეხეთი	2007	9.80	5 918	1 523	2 666	8 792
ჩეხეთი	2008	12.85	6 906	1 660	3 050	10 780
ჩეხეთი	2009	9.52	6 897	1 510	2 968	10 795
ჩეხეთი	2010	7.77	6 978	1 540	3 065	10 354
ჩეხეთი	2011	6.09	7 224	1 458	2 906	10 553
ჩეხეთი	2012	3.46	10 245	1 304	2 766	9 910
ჩეხეთი	2013	-0.33	7 469	1 210	2 752	9 239
ჩეხეთი	2014	1.10	7 411	1 096	2 649	9 827
ჩეხეთი	2015	1.53	7 247	1 551	3 092	10 993
ჩეხეთი	2016	1.53	7 446	1 280	3 063	10 493
ჩეხეთი	2017	3.59	7 457	1 558	3 393	10 919

ქვეყანა	წელი	გარემოს დაცვა	საბ - კომ. მეურ	ჯან. დაცვა	დას. კულტ. რელ	განათლება
ჩეხეთი	2002	779	649	6 356	1 200	4 290
ჩეხეთი	2003	936	1 043	6 536	1 251	4 626
ჩეხეთი	2004	979	1 343	6 917	1 331	4 601
ჩეხეთი	2005	1 186	1 465	7 585	1 477	5 233
ჩეხეთი	2006	1 327	1 497	8 642	1 840	6 085
ჩეხეთი	2007	1 324	1 344	9 357	1 951	6 483
ჩეხეთი	2008	1 465	1 463	11 173	2 303	7 557
ჩეხეთი	2009	1 018	1 497	11 593	2 418	7 512
ჩეხეთი	2010	1 552	1 462	12 198	2 404	7 928
ჩეხეთი	2011	2 104	1 444	12 603	2 335	8 305
ჩეხეთი	2012	2 139	1 143	12 473	2 202	8 123
ჩეხეთი	2013	1 596	1 303	12 062	2 148	8 059
ჩეხეთი	2014	1 629	1 336	11 893	2 141	8 011
ჩეხეთი	2015	1 831	1 124	12 747	2 242	8 297
ჩეხეთი	2016	1 308	1 043	13 135	2 282	7 875
ჩეხეთი	2017	1 542	1 136	14 315	2 535	8 866

ქვეყანა	წელი	სოც. დაცვა	შინ. მეურ. მოხმარება	კაპიტალის ფორმირება	ექსპორტი	იმპორტი
ჩეხეთი	2002	11 542	42 902	26 226	39 283	40 395
ჩეხეთი	2003	11 567	43 540	25 627	41 395	42 455
ჩეხეთი	2004	11 534	46 335	28 183	55 063	54 283
ჩეხეთი	2005	12 863	51 722	31 929	68 169	65 594
ჩეხეთი	2006	14 524	57 356	37 238	80 794	77 398
ჩეხეთი	2007	16 482	62 777	44 357	91 846	88 464
ჩეხეთი	2008	19 196	75 358	50 107	101 992	98 502
ჩეხეთი	2009	19 509	71 256	39 420	87 253	81 490
ჩეხეთი	2010	20 717	75 651	42 506	103 480	98 635
ჩეხეთი	2011	21 661	79 380	44 221	116 973	110 691
ჩეხეთი	2012	21 501	78 349	42 273	122 965	115 212
ჩეხეთი	2013	21 365	76 853	38 910	121 258	112 166
ჩეხეთი	2014	20 483	74 240	40 544	129 316	119 346
ჩეხეთი	2015	21 127	77 900	47 098	136 546	126 440
ჩეხეთი	2016	21 710	81 863	45 821	140 312	126 703
ჩეხეთი	2017	22 962	89 696	49 604	152 852	138 429

ქვეყანა	წელი	საგ. შემოს	დასაქ. რაოდ	წარმოება	მთლიანი შიდა დანაზოგი	მთლიანი რეზერვები	ინფლაცია %
ჩეხეთი	2002	33 478	4.88	28 958	25 114	24 572	1.40
ჩეხეთი	2003	37 471	4.84	28 794	24 567	23 376	-0.10
ჩეხეთი	2004	38 578	4.83	32 727	28 964	22 721	2.60
ჩეხეთი	2005	43 064	4.92	37 365	34 504	24 037	1.60
ჩეხეთი	2006	48 567	4.99	42 993	40 634	24 734	2.10
ჩეხეთი	2007	54 935	5.09	47 847	47 738	25 068	2.90
ჩეხეთი	2008	62 359	5.20	55 112	53 597	25 646	6.30
ჩეხეთი	2009	57 614	5.11	49 432	45 183	29 706	0.60
ჩეხეთი	2010	61 629	5.06	52 123	47 352	32 262	1.20
ჩეხეთი	2011	66 125	5.04	54 803	50 503	28 969	2.20
ჩეხეთი	2012	65 461	5.06	53 538	50 026	34 698	3.50
ჩეხეთი	2013	65 234	5.08	51 819	48 002	42 316	1.40
ჩეხეთი	2014	63 188	5.11	53 650	50 515	42 012	0.40
ჩეხეთი	2015	69 216	5.18	57 267	57 204	58 699	0.30
ჩეხეთი	2016	70 903	5.26	59 199	59 430	77 750	0.60
ჩეხეთი	2017	77 656	5.35	63 684	64 028	128 676	2.40

ხორვატია (მონაცემები წარმოდგენილია მილიონ ევროში გარდა %-ით მითითებული ცვლადებისა)

ქვეყანა	წელი	სვმშპ5წ %	სახ. მომსახ	თავდაცვა	საზ. წეს. უშიშ	კპ. საქმიანობა
ხორვატია	2002	6.34	2 039	449	645	2 198
ხორვატია	2003	6.38	2 310	430	685	2 741
ხორვატია	2004	8.77	1 749	542	700	2 851
ხორვატია	2005	9.10	2 464	502	755	2 792
ხორვატია	2006	9.12	2 757	538	809	2 926
ხორვატია	2007	9.03	3 059	608	926	3 526
ხორვატია	2008	9.41	3 285	733	1 052	3 886
ხორვატია	2009	6.40	3 497	676	989	3 661
ხორვატია	2010	4.59	3 779	654	1 010	3 021
ხორვატია	2011	2.41	4 285	655	1 154	2 824
ხორვატია	2012	0.15	3 191	637	970	3 022
ხორვატია	2013	-1.85	3 445	582	928	2 913
ხორვატია	2014	-0.77	3 825	540	873	2 703
ხორვატია	2015	-0.23	3 812	576	987	2 667
ხორვატია	2016	0.83	3 792	536	1 074	2 769
ხორვატია	2017	2.21	3 731	536	1 084	2 636

ქვეყანა	წელი	გარემოს დაცვა	საბ - კომ. მეურ	ჯან. დაცვა	დას. კულტ. რელ	განათლება
ხორვატია	2002	188	364	1 740	318	1 495
ხორვატია	2003	181	361	1 984	498	1 623
ხორვატია	2004	211	440	2 642	491	1 758
ხორვატია	2005	208	436	2 300	382	1 832
ხორვატია	2006	208	467	2 293	405	2 083
ხორვატია	2007	248	480	2 546	452	2 110
ხორვატია	2008	271	507	2 903	495	2 223
ხორვატია	2009	256	473	2 801	477	2 202
ხორვატია	2010	212	535	2 774	466	2 487
ხორვატია	2011	184	418	2 777	431	2 155
ხორვატია	2012	253	433	3 155	540	2 158
ხორვატია	2013	252	423	2 805	670	2 171
ხორვატია	2014	230	448	2 847	542	2 096
ხორვატია	2015	284	383	2 918	753	2 155
ხორვატია	2016	295	509	2 998	862	2 238
ხორვატია	2017	297	445	3 085	889	2 311

ქვეყანა	წელი	სოც. დაცვა	შინ. მეურ. მოხმარება	კაპიტალის ფორმირება	ექსპორტი	იმპორტი
ხორვატია	2002	4 959	17 734	7 368	10 752	13 000
ხორვატია	2003	4 506	18 453	8 600	11 940	14 224
ხორვატია	2004	4 933	19 813	9 173	13 203	15 217
ხორვატია	2005	5 395	21 582	10 144	14 346	16 587
ხორვატია	2006	6 173	23 263	11 943	15 944	18 653
ხორვატია	2007	6 024	25 366	13 068	17 131	20 324
ხორვატია	2008	6 451	27 558	15 138	18 519	22 389
ხორვატია	2009	6 768	25 897	11 345	15 567	17 242
ხორვატია	2010	6 719	26 099	9 675	16 984	17 174
ხორვატია	2011	6 857	26 257	9 266	18 065	18 271
ხორვატია	2012	6 663	26 008	8 434	18 265	18 057
ხორვატია	2013	6 670	25 813	8 502	18 712	18 511
ხორვატია	2014	6 778	25 072	8 151	19 661	18 829
ხორვატია	2015	7 004	25 251	8 924	21 472	20 416
ხორვატია	2016	6 819	26 073	9 684	22 732	21 432
ხორვატია	2017	7 024	27 531	10 252	25 027	23 926

ქვეყანა	წელი	საგ. შემოს	დასაქ. რაოდ	წარმოება	მთლიანი შიდა დანაზოგი	მთლიანი რეზერვები	ინფლაცია %
ხორვატია	2002	13 401	1.57	6 686	5 120	6 100	2.50
ხორვატია	2003	13 885	1.61	7 386	6 316	7 103	2.40
ხორვატია	2004	14 577	1.62	8 393	7 160	6 994	2.10
ხორვატია	2005	15 658	1.64	8 919	7 904	7 158	3.00
ხორვატია	2006	17 296	1.69	9 691	9 234	9 033	3.30
ხორვატია	2007	18 905	1.74	10 404	9 876	9 820	2.70
ხორვატია	2008	20 475	1.78	11 336	11 269	8 976	5.80
ხორვატია	2009	19 096	1.77	10651	9 670	10 634	2.20
ხორვატია	2010	18 822	1.70	10 361	9 484	10 733	1.10
ხორვატია	2011	18 216	1.63	10 371	9 059	10 416	2.20
ხორვატია	2012	18 705	1.58	10 056	8 642	11 447	3.40
ხორვატია	2013	18 549	1.53	9 760	8 704	13 373	2.30
ხორვატია	2014	18 651	1.58	9 730	8 983	11 890	0.20
ხორვატია	2015	20 143	1.59	9 906	9 980	13 623	-0.30
ხორვატია	2016	21 604	1.60	10 303	10 984	12 919	-0.60
ხორვატია	2017	22 590	1.63	10 605	11 353	16 364	1.30